

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

- + *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
- + *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
- + *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
- + *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter <http://books.google.com> durchsuchen.

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

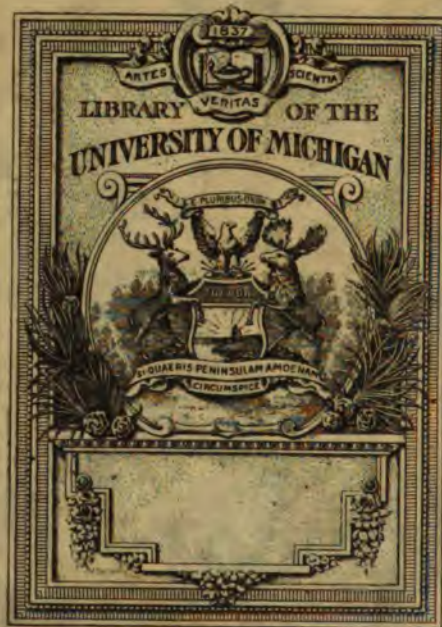
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Suppl ?

Z
1009
A18

dupl

52813

AD
NOVA ACTA
ERUDITORUM,
QUÆ 88022
LIPSIAE PUBLICANTUR,
SUPPLEMENTA.
TOMUS VI.

*Cum S. Cæsareæ Majestatis & Regis Pol. atque
Electoris Saxoniae Privilegiis.*

L I P S I Æ,

Prostant apud JO. FRID. GLEDITSCHII, &
B. LANCKISII, hæredes.

Venduntur etiam Romæ apud PAGLIARINOS, Venetiis apud JO. BAPT.
ALBRIZZIUM & SEBAST. COLETUM, Parisiis apud BRIASSONUM,
Ultrajecti apud JO. BROEDELLETUM, Lugduni Batavorum apud
SAM, LUCHTMANSIUM, & Amstelodami in WAES-
BERGIORUM officina.

M D C C X L I X.

THE HISTORY OF THE

ROYAL SOCIETY OF LONDON

AND

THE ASSOCIATION OF

SCIENTISTS

1660-1800

1800-1850

Lectori Salutem!

Ut sua cuique ratio vivendi, & genus illud studiorum, cui a puero assuevit, totumque se per omnem vitam dedit, gratum esse & iucundum solet; sic nos, legendi libros novos, & de his libere sententiam dicendi, publico quasi quodam a multis inde annis munere fungentes, quicquid nobis hic laborum sustinendum ac molestiarum est, id omne cum voluptate sustinemus, non solum prateritorum suavi nos recordatione oblectantes, sed ad hæc etiam, quæ futura deinde sunt, nos magno animo parantes, & bona de his omnia sperantes. Ita veniæ, quæ per se acerbatis aliquid, & tædiorum non omnino nihil, habent, molliora ferenda facimus, & animo tenentes hoc propositum, nullum nobis esse tam sanctum, tanque constans & continuam, quam literarum iuvandarum, studium debere, quicquid demum evenerit, æquali semper ad agenda hæc, quæ agere honestus ille amator studiorum, & de patria primum nostra, deinde etiam de exteris, optime merendi cupiditas, nos jubet, alacritate accedimus. Non ii nos finitus, quos levis quisque dolor, & quæcumque aliquid ingrati habent, prosternans totos; nec illud nos fugit, si quis vir haberi velit, non eum decere aures aliorum inutilibus querelis onerare; ac fateri tamen hoc nobis, etiam sine querela, licet, fortem nobis cum iis omnibus, qui bona & utilia conantur, communem esse, & ab eorum hominum, qui magno non literarum tantum; sed literatorum etiam, malo sunt nati, odio, invidia, & ut verbo dicamus, improbitate, tantum nobis in honesto hoc studiorum cursu obiici difficultatum solere, ut, nisi adversus hæc monstra satis nobis munimenti nostra animi firmitas dedisset, minime sit dubitandum, quin dudum nobis accidere tale quid potuisset, quod accidisse, rerum nostrarum studiosi omnes doleant. Num, cum illud sit natura hominum, eorum imprimis, quos ad res laudabiles unum recti bonique studium, non lucri, aut honoris, cupiditas, exstimulat, quam maxime accomodatam, ut, cum, eam minime, qua digni videri possunt, bene actorum a se ferri gratiam, cum fama sua a pessimo quoque impune insultari, cum de pellendis orbe iis studiis, quibus felicitas & salus rerum publicarum coninetur, turpissima passim agitari, nec id frustra, consilia, videant, defatigati tandem multitudine incommodorum, a colendo agro sterili, nec ullos unquam fructus reddituro, consulto abstineant, forsasse nobis ipsis, non eam semper, quam votis expetere bonus quisque solet, fortunam expertis, nec in literario hoc munere afflictionum nihil perpeffis, si ita aliquando huic succumberemus fato nostro, ut laboris, aut inglorii quodammodo, aut optatis successibus carentis, tædium nos caperet, facilis eo nomine a iustis rerum aestimatoribus venia speranda esset. Ab eo autem, ut, qui ad extrema

nos redigere perversis suis artibus laborant, iis gaudendi, & quasi de nobis triumphandi, materiam praebeant, longissime nos abesse, nec, si Deus nobis corporis animique vires integras servaverit, futurum unquam, ut, loco moveri virtutem nostram, & eripi nobis hanc lauream, quam tot annorum pepererunt stipendia, patiamur, libere & cum animi quadam constantia profitemur. Est sane iis omnibus, qui factis praeclaris commendari aetati suae cupiunt, qualis sit aetas sua, quam haec bonos, quam doctos, quam sapientes, ferat, imprimis spectandum; nec, si, plebecula indocta majorem esse, quam polloquentium judicio & gravitate, copiam, appareat, satis prudenter faciunt, qui plausum gratiamve plurimorum expetunt. De nostro seculo quid aut ipsi sentiamus, aut sentire omnes debeant, quandoquidem res plena est invidia, praesentia & ante oculos constituta ex merito asstimare, haud dicemus; at videmur tamen dudum nobis usu & exemplis didicisse, non qui multis, non qui in viis publicis, in circulis, in conviviis, sed qui paucis, sed qui in conventu seniorum, sed qui in privatis prudentum congressibus, laudantur, vere dignos laude debere, vere bonos, vere amabiles, judicari. Sit igitur haec nobis & in praesens, & in futurum omne tempus, lex proposita, ut, quae vulgi sint de nostris studiis judicia, parum curantes, aut, si quid sermunculorum ad aures nostras, etiam invitae, pervenerit, id ipsum, quo turpius, hoc magis nobis honorificum & gloriosum interpretantes, qua via inde a tot annis incessamus, ab ea nec deinde desectamus, & utcumque populo placeamus, laborum & vigiliarum, quas satis per se honestas esse nemo negat, certissimam mercedem; si non aliunde, saltem a recte actorum conscientia, petamus. Cujus propositi, penitus in nostro animo infixi, ut aliquod, amice, Lector, tantquam pignus habeas, novum hoc in manus tuas Volumen Supplementorum tradimus, quod, etsi expectare fortasse a nostro studio, minime tamen exposcere ut debitum, te potuisse, bene intelligis. Si quid enim est, quod praestari debere a Musa nostra, recte contendis, certe illud est, quod annus quisque Actorum solvit; cui si quid usurae loco Supplementorum accedit, liberalitatis nostrae hoc donum est, haud necessarium tributum. Quandoquidem igitur nemo odisse eos solet, quos in se munificos, & sui studiosos, novit; etiam nostro huic, quale demum cunquae est, munusculo aliquid penes te speramus pretii futurum, & gratiae te nobis tantum habiturum, quantum haberi de se optime merentibus debere, boni omnes judicant. De nobis illud tibi persuasum esse certo potest, si, quae dedimus huic usque, sponte nostra, & mercede a te invitati nulla, dedimus, hoc plura, & fortasse meliora, deinde nos daturos, cum, quicquid est hujus studii, non omnino caruisse fructu, sed, quae dulcissima nobis laborum merces est, approbatorem te satis liberalem habuisse, cognitum nobis & comprobatum experimentis fuerit.

AD
NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Quæ Lipsiæ publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tomii VI Sectio I.

HISTOIRE DE L'EMPEREUR CHARLES VI, &c.

Id est,

HISTORIA IMPERATORIS CAROLI VI,
ac eventuum, qui acciderunt in Imperio sub dominatu
Principum augustæ Domus Austriacæ, inde a Rudol-
pho, Comite Habsburgico, usque ad ætatem nostram,
una cum lite, inter Hungariæ Reginam & Regem
Prussorum exorta super Silesia. Autor est M. L. D.

M. Accessit Tabula geographica, Silesiam curate
representans.

Tomii II.

Amstelædami, apud Franciscum Honoratum, ejusque
filium, 1741, 12.

Alph. 1 plag. 4.

Exponitur hoc libello series vicissitudinum, quibus augusta
Domus Austriaca crevit, successuque lætissimo efflo-
ruit; tum quibus ipsa, imperante *Carolo VI*, laborare cœ-
pit; denique quibus ipsa, Augustissimo *Carolo VI* demortuo,
fuit passim implicata, & ob sanctionem pragmaticam hinc inde
impugnata lacessita. *Rudolphi Habsburgici* origines cum
alii

Tom. I
pag. 2.

A

aliis ex *Archembaldo*, ejusque filio, *Leudēſio*, præfectis palatii Francici, Autor deducit. Decurfus operis tres offert *Partes*. *Prima* inde a *Rudolphi* Habsburgici ætate uſque ad *Joſephi* mortem pertexitur. *Secundu* rebus *Caroli VI* glorioſiſſimis eſt conſecrata. *Tertia* complectitur eventa potiora, quæ primo a morte ejus anno contigerunt. Diſeruit Autor in hac *Parte tertia* de controverſiſ, quæ inter Reginam Hungariæ & Regem Boruſſorum ſuper Sileſiæ Principatibus aliquot exarſerunt, quæ prælio Molwizenſi fuere illuſtrata, necdum ab Autore ad finem & pacem ipſam deductæ. Adjunxit idem jura quaſita, quibus Hiſpaniarum Rex & ipſe Elector Bavaricæ Reginam memoratam affligere ſunt conati. Documenta hiſtorica, acta publica, figuræ præliorum & obſidionum, æri inciſæ, in opere hoc hiſtorico, ſi pauca exceperis, non apparent. Compendioſa ſolidaque, id eſt, genuina, narratione univerſus contextus conſtat. Antiquiora ex *Eckbarto* & *Herrgottio* paſſim expoliri, limamque ſentire, queunt. Reliqua diligentiffimo & moderato ſcripturæ genere decurrunt. Juvat omnino res Imperatorum Auſtriacorum uno obtutu perluſtrare, ac de eorum fatiſ ſolidum facere judicium. *Ferdinandi I* pacta cum Duce Bavaricæ, teſtamentum, & codicillum, fideliter Autor fuit executus, ita tamen, ut Auguſtiſſimi Imperatoris a partibus ſtare hand videatur. Molwizenſe prælium illuſtravit Mathematicus Parienſiſ, quem equites Hungarici e comitatu Regiſ Boruſſorum abreptum, ac veſtibus nudatum, Vindobonam miſerunt. *Maupertuiſius* ſignificatur. Scilicet inter arma ſileſcunt Muſæ. Omittimus reliqua. Pulchriorem vero ſeſe repræſentabit univerſa hæc expoſitio hiſtorica, ſi dignum controverſiſ, nondum conquieſcentibus, ei acceſſerit ſupplementum. Bellum enim ob Sileſiam geſtum, bellum ob Auſtriam ſuperiorem & Bohemiam inflammatum & repulſum, bellum ad Mœni Rhenique oras & ultra collatum, & illud, quod Italiam infeſtat, cum hac hiſtoria adeo junctum eſt, ut ab ea nullo pacto ſecerni ac ſeparari poſſit.

Tom. II
pag. 283
ſeq.

347.

RELATION DE LA CONDUITE, QUE LA DUCHESSE
Douairiere

Douairiere de Marlborough a tenue à la Cour, depuis qu'elle y entra, jusqu' à l' an 1710, &c.

id est,

COMMENTARIUS DE RATIONE VIVENDI
 & agendi, qua usa fuit Dux vidua de Marlborug di-
 cta in aula Londinensi inde ab eo tempore, quo in eam
 fuit suscepta, usque ad annum 1710, scriptus per ipsam
 beneficio epistolæ ad Dominum - - - datæ. Ex

Anglico translatus.

Hagæ Comitum, apud Petrum Paupie, 1742, 8.

Alph. 1 plag. 1½.

Solent in Commentariis ejusmodi momenta complura, quibus historia civilis muniri & illustrari potest, reperiri. Elucet inde genius procerum aulæ & ratio multiplex, quæ Reges, eorumque administratos, ad omittenda & perficienda negotia adduxit. Ut vero aulica vita est perpetua navigantium cum scopulis colluctatio, nec voto ibi uno vivitur; ita judicia unius de altero inibi multum trahunt ex affectu, quem quisque erga sese expertus fuit. Quare Commentariis ejusmodi tantum fidei inest, quantum rerum expositarum modulus ipse & complexus, cum momentis circumstantibus, aliisque fide dignis testibus, collatus, ferre potest. Nobis non est integrum, Commentario huic navos, vel maculas, objicere. Veneramur enim Autorem Illustrissimam, nec dubitamus, eam de rebus sibi compertis in regno, quo libertas sentiendi & scribendi maxime viget, ingenue exposuisse. Vellicat tamen aurem monitor, qui Commentario huic, Gallice factò, nonnihil præfatus fuit. Hic significat, in Regem *Wilhelmum III*, ejusque uxorem, Reginam *Mariam*, durius subinde graviusque scripsisse summam Commentarii Autorem, secutam quippe mores *Anne*, ejusque aulæ, regnum nondum nactæ. *Jacobita* enim aures *Anne* imbuerant fideis rebus, ut dissidia sororum, *Anne* & *Mariæ*, alerent, usi opera *Myladyæ*, seu Ducis *Marlborugie*, quam norant: ad *Anne* flectendam mentem plurimum valere. Imprimis

- mis monitor repetit ex ætatis superioris testibus ac monumentis, quanta olim fuerit in *Maria* Regina præstantia affectus mollissimi, in societatem dolorum venientis, & generosæ indolis in quoscunque. Commentarii Autor e contrario, eam ab omni indole generosa & nobili; virtutumque & humanitatis pietatisque in suos comite, desertam fuisse, aperte refert. Nec omittit ipsa, commemorare, animo profus erecto & exultabundo *Mariam* palatium intrasse regium, a patre profugo vix relictum. Monitor autem docet ex *Gilberti Burneti Memor. Tom. III pag. 451 edit. Gall. 8, Mariam* introitum illum quidem impulsu *Wilhelmi III* conjugis conjunxisse cum lætitiæ indiciiis, ne videretur Anglorum in patrem suum animo infesto minus contenta; at lætitiã illam omnem fuisse fictã, & simulatione quadam extortã. Occupatio regni Angliæ amplissimi & florentissimi profecto haud erat tristicitiæ luctusque argumentum. Addit monitor alia, in Autorem Illustrissimam duriora, ne libello huic aqua & igni interdicator in Belgio, prudentissime cavens. Annotationibus passim obscurius breviusve dicta illustravit Interpres novus Gallicus. Et hanc quidem ob causam editio Gallica multis parasangis post sese Anglicam relinquit. Qui operæ pretium duxerint, qua ratione *Myladya* in *Annæ* amicitiam sese insinuaverit, quare *Maria* sororem *Annæ* odisse cœperit, cur *Wilhelmus III* in affinem *Georgium*, Daniæ Principem, exstiterit suspicax & inclementior, cur *Anna* Ducem hanc tandem fastidiverit, Gallorumque partes, ingemiscente Europa, corroboraverit, cognoscere, eorum est ad hunc librum legendum sese conferre. Qui meminerit, maritam *Myladyæ* Illustrissimæ a *Wilhelmo* Rege muniis suis aulicis fuisse exutum, eum fugere haud poterit ratio, cur ipsa in *Wilhelmum* haud optime sit affecta. Ipsius enim Ducis hæc sunt verba: *Fateor, expulsionem mariti sic fuisse comparatam, ut pro indole, qua ego sum prædita, ipsam senserim nunquam non concoctu difficiliorem.* Ipsa recordatur, *Mariam* nil omisisse intentatum, ut ipsam ex *Annæ* consortio & comitatu deturbaret, licet conatus eventu ipso fuerit destitutus. Recenset es, quæ intra velum, *Anna* regnante, Londini fuerunt destinata,

destinata, acta, gesta. Dissidia Toriorum & Wighiorum, id est, Episcopaliū & Presbyterianorum, delineat. Con- sanguineos suos nominat, describit, & notat, quorum opera Pag. III maritus & ipsa favorem aulae & fortunæ ad vota fluentis amiserint. Immiscetur huic Commentario varia, quæ ad statum seq. ecclesiasticum, viros doctos Angliæ, & ad successionem Hannoveranā, sunt referenda. Plenus est liber anecdotis, quibus sæpe inest momentum ad res gravissimas clarius intelligendas haud contemnendum. Qui Ducis *Marlborugii* historiam interiorē nosse avent, eos hic Commentarius pascet & retinebit. Nostrum non est, in anecdotis illis repetendis desudare, quippe qui omne de hoc scripto iudicium perspicacissimæ & politicissimæ Anglorum nationi reservamus. Id unum addimus, epistolas *Anne* Reginae, summorumque Angliæ virorum, huic libello decus conciliare omnino commemorabile, summiq; faciendum.

LA VITA DEL VENERABILE SERVO DI DIO GIROLAMO Miani, fondatore della Congregazione de' Cherci Regolari di Somasca, &c.

hoc est,

VITA VENERABILIS SERVI DEI, HIERONYMI *Æmiliani*, Congregationis Clericorum regularium de *Somascha* fundatoris, inscripta Pape BENEDICTO XIV.

Venetis, apud Simonem Occhi, 1740, 4.

Alph. I plag. I.

Stanislaus Santinelli, Congregationi Somaschensi adscriptus, libri sese profiteretur Autorem, demonstrans, sese ea, quæ hic exponuntur, haud alio sensu accipi velle, ac solent ea suscipi, quæ humana duntaxat auctoritate nituntur, iis tamen exceptis hominibus, quos sedes Romana aggregaverit Sanctorum, Beatorum, aut Martyrum, seriei. Tractatio ipsa distributa est in *XXVI* Capita. In lucem susceptus fuit *Hieronymus* Pag. 2. *Æmilianus*, Patricius Venetus, A. 1481 Venetiis, patre usq;

A 3

Angiolo

- Angiolo di Luca di Marco di Giovanni Miani, matre Dianora, Morosinia* familiae adscribenda, sorore *Christina*, fratribusque tribus, *Carolo, Marco, & Luca*. Anno 1495 exercitibus Venetorum interfuit, bello implicatis Veneto. A. 1511 se aggregavit ei, qui summæ rerum Castelli novi præfuit. Ipse custos hujus loci primarius a Cæsareis fuit spoliatus, & in turris fundo conclusus, ferreisque manicis & circulo ferreo in collo circumdatus. In hac miserrima captivitate supplicem circumspexit opem Dei ac Deiparæ. At quo eventu? Accipe narrationem Autoris. Deipara ipsum solata fuit, animoque firmavit, disjecit manicas, cippos, & catenas, referavitque carcerem, ut ipse exiret in libertatem. Exiit illico, sumpta secum straminis parte, solo indusio tectus, versus Trevigium, seu Tarvisium. Occupatus in hoc itinere, vidit turmam hostium, per campi patens æquor discurrentem, quam effugere haud voluisset, nisi sanctissima Virgo ipsi apparuisset, hostibus eum reddidisset minus conspicuum, ac per medios hostes salvum deduxisset. Disparuit illa paulo post, & ipse ingressus fuit Tarvisium. Hæc ille. Tabulam votivam *Æmilianus* in æde S. Virginis Tarvisiana suspendit, ac in eam documenta captivitatis suæ transtulit, quæ A. 1624 adhuc in sacello B. *Mariæ* Virginis fuerunt conspecta. Rediit deinde Venetis, ibique tempus omne suum religiosis sacrisque meditationibus transmisit. Resumpsit A. 1516 custodiam Castelli novi, pace restituta. Amisit fratrem *Lucam*, senatorem Venetum, A. 1524, ejusque pupillos tutelæ suæ habuit demandatos. A. 1527 Venetias secesserunt octo Clerici, seminarium Congregationis novæ, ejusque primores, *Cajetanus Stephanus* & *Joannes Petrus Caraffa*, postea Cardinalis & Papa, *Pauli IV* nomen gestans. Tunc *Æmilianus* sese addixit *Caraffæ*, eique morem gessit ad amissum, benignus in pauperes & infirmos, fundavitque xenodochium Bersaliese. Posthæc conditorem egit orphanotropei, ac infantes collegit derelictos. Transtulit vero jussu Episcopi Veronensis Veronam illud orphanotropeum. Brixie condidit aliud similis naturæ generisque, nec non Bergami. Pietatem sparsit per terras pagosque adjacentes. Comi extruxit duo orphano-

orphanotrophez. In Valle S. *Martini* constructus cum difficultatibus nonnullis, eisque feliciter superatis, novam domum Somaschæ ædificavit, suisque sociis, inibi viventibus, modum vivendi præscripsit. Mediolani accipere recusavit dona Ducis, ibique fundavit orphanotropheum. Rediit inde Somascham, & porro Venetias & Brixiam. Somascham demum redux, obtinuit precibus suis a Deo prodigia. Salutata Brixia, rediit Somascham, mortemque suam prænuntiavit. Obiit A. 1537, 7 Febr. in villa Somascha, ligneoque sarcophago inclusus, positus est in sepulcro, paulo supra terram elato. Ex decreto Synodi Tridentinæ A. 1566 sarcophagus in ipso templo reconditus fuit. *Carolus Borromeus*, Archiepiscopus Mediolanensis, invisit aliquando ædem S. *Bartholomæi* Somaschensem, inibique suavem fragrantissimumque sensit odorem. A. 1737 coram *Clemente XII* actum fuit de ejus inter Beatos Coelitesque adorandos elevatione. Dicitur ipse, jam defunctus, populo Somaschensi beneficia, nec pauca, nec exigua, præstitisse, ac præterea miraculis inclaruisse, quæ a Pl. Rev. Autore enarrantur. Notum est, recordari decreti, quod *Urbanus VIII* A. 1625 promulgavit, & A. 1634 confirmavit, quo cautum est, libros ejusmodi ab Ordinario esse recognoscendos & approbandos. Idem Pontifex A. 1631, 5 Julii, jussit, *ne admittantur. elogia Sancti, vel Beati, absolute, & que cadunt super personam, bene tamen ea admitti possint, que attinent ad mores & opinionem cum protestatione in principio, quod iis nulla adsit autoritas ab Ecclesia Romana, sed fides tantum sit penes autorem.*

Pag. 54
115.
132.
139.

IN PAULI APOSTOLI AD ROMANOS EPISTOLÆ Capita priora XI Prælectiones criticae, theologicæ, & concionatoriae. Opus posthumum JOANNIS ALPHONSI TURRETINI, olim in Academia Genevensi S. Theologiæ, nec non Historiæ Ecclesiasticæ, Professoris.

Lausannæ & Genevæ, sumptibus Marci Michaelis Bousquet & Sociorum, 1741, 4.
Alph. 1 plag. 2.

Operi-

Operibus B. Turretini, quæ Genevæ A. 1737, 4, junctim prodierunt, & quæ in censum misimus A. 1741 *Mens. Mart. P. I pag. 108 seq.* accesserunt postea opera nonnulla posthuma. Commentarios Turretini in utramque *Pauli, ad Thessalonicenses* produxit Brandmullerus, Basileensis. Hisce jam annumerandæ sunt hæc Prælectiones, ab Autore jam ægrotante auditoribus dictatæ, & candidum solidumque ac facile Autoris pectus spirantes. *Capita tria* postrema per sese sunt satis perspicua, licet eorum quoque idem in Analyti præmissa dederit expositionem. Si materiam & ordinem operis spectes, illud profecto est optimum. Concinnitatem brevemque elegantiam, quam Autor alioqui reddiderat suam, requires ita, ut, perspicuitate illam copiose pensatam esse, largiari. Complexus prælectionum ex exemplari melioris notæ manuscripto depromptus fuit. Et, ne quid mendosi irreperet, caviti Vir ejus rei peritissimus. In Prolegomenis octo *Capita* fuerunt pertractata. *Primo* exponitur de tempore & loco, quo hæc Epistola scripta est. *Secundum* inscriptum est de iis, ad quos scripta est, Christianis. *Tertio* agitur de causis difficultatis Epistolarum *Pauli*, hujus vero speciatim. *Quarto* exhibentur cautiones, quarum ope difficultates illæ superari, & genuinus hujus Epistolæ sensus obtineri, potest. *Quintum* agit de scopo hujus Epistolæ, & de controversiis illius temporis, quæ ei scribendæ ansam præbuerint. *Sexto* differitur de methodo & præcipuis hujus Epistolæ partibus. *Septimo* plenior totius Epistolæ analysis traditur. Postremo, seu *octavo, Capite* indicantur præcipui usus & documenta, quibus ex hac Epistola deducendis animus potest applicari. Difficultatum in numero deputat Autor 1) linguam Græcam, per se non facilem, & præterea Hebraïsmis scatentem; 2) stilum *Pauli*, ad elegantiam humanam & nitorem minime compositum, fervidumque ejus ingenium, ellipsis, hyperbolis, parenthesis, & transitionibus abruptis, delectatum, seu innutritum; 3) stilum epistolarem, quo multa veluti præcognita ponuntur; 4) novitatem argumenti; 5) præjudicatas Commentatorum opiniones & partium studia; 6) divisionem Epistolæ in *Capita* & versus vulgarem.

Pag: 6.

garem. In scopo eruendo sese præstat candidum, & a studio partium alienum. *Capite undecimo* futuram Judæorum ad Jesum reditionem promitti, sibi constanter persuadet. In *III, 14*, per *ἱλαστήριον* non operculum arcæ, sed *victimam piacularem*, designari, docet. Conciliationem inter *Paulum & Jacobum*, Apostolos, in negotio justificationis instituit felicissime, ostendens, & *fidem & opera* in utroque loco diversis gaudere significatibus, statumque controversiæ non fuisse utrobique eundem. Locum *VII, 14-25*, non de *Paulo*, sed de maxima corruptissimaque Judæorum parte, exponit. *Κτίαν gementem* existimat esse genus humanum, gentes universas, in quarum mentibus prodit sese immortalitatis & felicitatis cupiditas. Ethnicos enim non levem beatitudinis spem præ se tulisse, comprobatur dictis *Socratis, Cyri apud Xenophontem, Ciceronis, Seneca*, & aliorum. Per eos, qui primitias spiritus acceperant *VIII, 23*, intelligit ipsos Apostolos, & ceteros primi temporis Christianos. Instare magnam Judæorum ad Messiam conversionem, solide & copiose demonstrat. Ut plura candidi Hermenevæ adjiciantur documenta, necessum quidem non est. Ex iis enim, quæ indicavimus, Lector facile perspexit, *Turretinum* hic sibi constituisse adhuc, nominisque sui magni mensuram implevisse.

Pag. 21.

152.

166.

249.

282.

285.

372.

Gründliche Betrachtungen über die Augspurgische Confession, und die damit verknüpfte göttliche Wahrheiten, ꝛc.
hoc est,

SOLIDÆ MEDITATIONES IN AUGUSTINAM Confessionem, & veritates divinas, cum eis conjunctas. Pars prima, in qua Articulus maximi momenti, nempe doctrina de Christo, pertractatur. Autore P. E. TRO AHLWARDT, M. Phil. in Academia Gryphiswaldiensi.

Gryphiswaldiæ & Lipsiæ, impensis Joannis Jacobi Weitbrecht,

1742, 4.

Alph. 2 plag. 5 1/2.

B

Bk

Ex inscriptione libri statim intelligitur, offerri hic nobis Operis *Reinbeckiani*, ad omnem ætatem inclytissimi, memorabilem continuationem, in qua æque adornanda occupatissimus est Cel. *Cantzius*, & quam Cl. *Schubertus* a nonnullis sibi destinatum fuisse, publice nuper professus fuit. Ratio deserendi æmulatur methodum mathematicam tam apte, ut lector ejus vix umbram sentiat, ni methodi sit peritissimus. Cl. Autori visum est scribere terse, composite, diserte. Nec satis habuit aride lectorem docere; sed totus quoque est in eo, ut animos ad pietatem commoveat & inflammet. Nunc ad rem ipsam progrediendum. In Præfatione confirmatur pronuntiatum, quo jubemur lumen rationis etiam in comprobandis doctrinis, divinitus in sacro Codice revelatis, adhibere. Meditatione *prima* exponitur de duabus in Christo naturis, in sese consideratis. *Secunda* exhibet doctrinam de personali naturarum duarum in Christo conjunctione. *Tertia* offert doctrinam de idiomaticum communicatione. *Quarta* inscribitur de miserationi amore & gratia Dei, fonte salutis nostræ primario. *Quinta* versatur in opere redemptionis recensendo, quod peregit Christus. Celebrat Augusti *Martini Knutzeni* operam, qui solide, opus redemptionis rationi humanæ haud repugnare, ostendit. Laudat tamen simul Cel. *G. H. Ribovii* cogitata, quibus ivit comprobatum, religionem revelatam ex ratione haud demonstrari posse. Liceat vero monere, Cl. *Carpovium* nonnihil ad *Riboviana* cogitata notasse in *Dissertatione de Variis Deum cognoscendi modis* §. 34, Theologiæ naturali præmissa. Id sane insiciendum haud est, Articulos Theologiæ revelatæ mixtos argumentis, e pharetra rationis depromi solitis, æque comprobari & corroborari. Quantum ad Articulos mixtos attinet, rationis lumen hic quoque est consulendum; 1) ut intelligatur, eos rationi rectæ haud repugnare; 2) ut instrumento rationis utamur ad sententias literarum sacrarum recte eruendas, demonstrandas, exponendas, defendendas; 3) ut doctrinam revelatam secundum notas suas dignoscamus a quavis falsa religione, vel fictionibus humanis interpolata. Ex rationis principii mysteria religionis Christianæ, veluti ex fonte suo, esse dedu-

Pag. 100.

241.

307.

42.

deducenda, nemo, nisi excors, somniabit. Quis vero veritates, e sacro Codice haustas, ad vitam sancte degendam applicare valebit, nisi qui de rationibus actionum ita, nec aliter, instituendis est certus? Ex repudiatione rationis rectæ in ipso religionis revelatæ negotio non possunt non superstitio, zelus cæcus, & de salute sua desperatio, enasci. Ipse Codex divinitus revelatus usum rationis a nobis exigit, quemadmodum intelligitur ex *Prov. XIX, 2, XIII, 16, XVIII, 15, Matth. X, 16, Eph. V, 15, 1 Petr. II, 2, Rom. XII, 2, Ez. XVIII, 25, Jof. V, 3, 4, Jo. V, 39, Act. XVII, 11*. Sic rationes suas subduxit Autor, eisque præmissis, monuit: 1) sese compagem doctrinarum, a B. Reinbeckio propositarum in *Præf. ad Part. IV §. 11*, secuturum; 2) sese testimonia Patrum ac Theologorum, quibus dogmata confirmare consueverat celeberrimus quondam Reinbeckius, haud esse adjuncturum, siquidem ad veritatem ipsam, quæ firmis argumentis solidisque ratiocinationibus unice sit metienda, adjumenti nihil inde accedat. Suspiciamur tamen, consensionem doctrinarum, a viris summis ecclesiæque doctoribus testatam, multum valere ad veritates divinas promptius suscipiendas, immo ad calumniam novitatis a doctrina Augustanæ Confessionis depellendam. Largimur simul, ex *Joannis Gerhardi Confessione catholica*, & Indicibus Patrum præstantioribus, hunc defectum, si quis est, facile suppleri posse. In Meditatione prima hæc exponuntur doctrinæ. Docet in ea Cl. Autor, quales sint redemptoris hominum virtutes. Negat, exemplum vitæ sanctæ sufficere hominibus redimendis. Redemptorem hunc non esse hominem, peccatis infectum, tradit. Negat, eum per sese obnoxium esse posse legi. Tum vero ostendit, redemptorem illum esse verum Deum, a patre genitum, ejusque divinitatem comprobat ex nominibus, ex aseitæ, ex independentia, æternitate, immutabilitate, & infinitate, omnipræsentia, omniscientia, sapientia summa, & omnipotentia. Is enim, cui attributa Dei essentialia sunt propria, omnino est Deus. Divinitatem porro eandem demonstrat ex operibus, nempe creationis & conservationis, & ex cultu religioso in Christum dirigendo. Deinde, divinitatem Christi haud

- haud refragari unitati Numinis supremi, ac redemptorem nostrum esse secundam essentiae divinae personam, docet, addens,
- Pag. 53. redemptorem nostrum non modo esse Deum, sed etiam verum hominem, licet peccatis vacuum, & infirmitatibus naturalibus ad tempus patentem. Ne quis vero existimet, doctrinas hasce in contemplatione tantum positas esse, ipse corollaria Meditationibus singulis, quas *Partibus VI* complexurus est residuas, subjunxit. Meditationis *primae* sub finem docemur, Jesum a nobis esse honorandum & colendum, notitiam, de Christo traditam, ex sacris literis hauriendam esse, cautionem & modestiam huic doctrinae expendendae esse accommodandam, doctrinam, quae Jesum *Θεὸν Ἰσχυρόν* redemptorem nobis exhibet,
66. ab objectionibus temerariis esse defendendam, eamque imperitare hominibus quietem & animi tranquillitatem, ex doctrina illa perspicui amorem, benevolentiam, gratiam, & misericordiam, filii Dei, qui sit continuo menti representandus, venerandus, & imitatione prosequendus. Ostendit autem speciatim virtutes Jesu, quae nobis sint imitandae. Malleus, ostendisset praeterea id ipsum, quod redemptor noster habet eximium & singulare, & quod imitatione nostra exprimi nec potest, nec debet. Dissertuit de hoc argumento Cel. *Ribovius* in Dissertatione inaugurali. Perlegimus Cl. Autoris Meditationem *secundam*, eamque solidissime existimamus fuisse elaboratam. Arridet lectori perspicuitas, qua Autor. difficillimum & reconditum de unione personali argumentum ita pertractavit, ut adolescentes & foeminae, modicam attentionem afferentes, materiam alias caliginosam facillime pernoscant, solideque sibi insigant. Progreditur enim ipse & pedetentim & meditate & ordine, & ne lector fatigetur, lucida utitur oratione, artibus nervisque instructa, illustrationibus deliciisque compositae dictionis exornata, nec tamen calamistrata, vel fucata. Genuina & nativa quadam facilitate profluit tractatio universa. Ut doceat comprobetque, existere in Christo unionem personalem, provocat pro more ad dictum *Col. II, 9*: *In ipso habitat omnis plenitudo (τῆς Θεότητος) Deitatis σωματικῶς*, ac, per vocem postremam respici, putat, ad essentialem animae corporisque humani
- 75.
- 81.
- 128.

mani conjunctionem, quippe unionis personæ similitudinem & adumbrationem quandam. Vetatur huic opinioni subscribere, eo quod exiit in scriptoribus Græcis notitia vocis *σωματικῶς* satis trita, opinioni isti repugnans. Græci, ut significant, aliquid plena claritate & perspicuitate ac evidentia expositum esse, adhibent vocem *σωματικῶς*. En exemplum, ex *Sexti Empirici I, 3, pag. 4 Pyrrhon. Hypotyph.* decerptum, ubi *Sextus* putat, *Pyrrhonem* tractasse *σκεψῆν σωματικώτερον καὶ ἐπιδοκνήσεσθαι*, id est, *plenius & apertius*. Vox ipsa in hunc significatum transit ex pictorum & geometrarum, corporibus delineatis sua elementa demonstrantium, scholis, & quadrat ad mentionem *στοιχείων, elementorum*, a *Paulo* injectam. Docuit itaque *Paulus*, refertissima divinæ Christi naturæ idiomatica habitare in humana Christi natura luculenter, manifeste, copiose. Autor pronuntiatum *Pauli, Ebr. X, 26, 27, exhibitum, Pag. 285.* exponit de singulis hominibus, in temeraria & petulantia peccata relapsis. Si quid iudicando valemus, *Paulo* ibi res est cum *Ebræis*, Christo aggregatis, qui, si ad *Judaismum* fuerint relapsuri, non habituri sint amplius victimam pro sese piacularem antitypicam, expectaturi potius iudicium, quod *Christus* proxime in gentem *Judaicam* erat exerciturus. Extra hanc animadversionem & expositionem pronuntiatum illud *Novatianismo & Terminismo* favet. Id autem veritati congruit, *Judæo* jam *Christiano*, sed ad *Judaismum* relapso, qua tali, non esse præsto sacrificium vere expiatorium, ab ipso quippe repudiatum. Sed hæc pauca non impediunt, quo minus *Meditationes*, a nobis jam merito dilaudatæ, elogio omni sint dignissimæ, quæ quippe objectiones adversariorum modestissime solidissimeque enodant, veritati divinæ ubique suffragantur, gratiam Dei universalem erga homines dilucide exhibent, & vitæ sanctæ latam patefaciunt fenestram, omniumque lectionem merentur.

Beweis, daß keine Materie denken könne, u.
hoc est,

M. GEORGII FRID. MEIERI DEMONSTRATIO

B 3

110,

tio, qua, materiam cogitandi vim capere haud posse, evincitur.

Halæ Venedorum, impensis Caroli Hermanni Hemmerde, 1743, 8.

Plag. 6.

- I**n eo est Cl. Autor, ut ex essentia entis compositi & cogitationis ostendat, utramque sibi mutuo repugnare, nec cogitationem in motu consistere. Determinatum bifariam expendit. Id enim est vel internum, vel externum. Illud per se se intelligitur; hoc relationem ad alia involvit. *Vis* ex ipsius definitione est id, quod in ente uno est ratio sufficiens existentiae determinationum, seu, si de finitis sermo est, mutationum. Quæ mutantur, ea vel agunt, vel patiuntur, id est, sunt substantiæ, seu res, per se se subsistentes, siquidem id, quod patitur, reagit, seu in contrarium agit. Corpus est substantia composita. Essentia ejus consistit in determinata plurium coexistentia ad constituendam unum. Ex essentia hac sequitur singulorum illorum plurium locus; inde prodit ordo, & spatium, & relatio partium mutua, ac ipsarum præsentia. Res composita respectu possibilitatis ac realitatis suæ est complexus relationum, in quibus partes ejus invicem consistunt. Ipsa idcirco determinationes meras continet, nec existere potest, nisi in alio. Compositæ res per se se non subsistunt. Unde conficitur, non nisi simplicia per se se subsistere, & essentiam rei compositæ haud esse essentiam rei componentis, nec vim inesse rei compositæ, qua tali, nec actionem. Quæ rebus compositis inesse videntur vires, et sunt habitudines mutæ virium, quæ partibus ultimis insunt, seu elementis simplicibus, & actionis contrariæ. Compositum itaque ens existere haud potest, nisi per plura per se se subsistentia, seu simplicia. Simplicibus est essentia sua, sunt eis attributa, sunt eis hæc & illa propria. Determinationes eis sunt internæ, nominatim indivisibilitas, ἀσπασία, & simplicitas. In compositis nil mutari potest, relationibus exceptis, quatenus ipsa sunt composita. Actiones itaque & passionis proprie rebus, quæ vocantur

tur simplices, sunt tribuenda. Cogitationes vero non sunt Pag. 33.
determinationes ejusmodi, quarum corpus est capax. Nam,
quicquid non potest esse relatio, nec relationis mutatio, sed po-
tius existit determinatio interna & mutatio intestini status sim-
plicium substantiarum, id non potest esse determinatio, seu mu-
tatio, rei compositæ. Unde cogitur efficiturque, corpora, seu
res compositas, cogitare non posse. Cogitatio est rei actio, 35.
cujus interventu substantia conscientiam, seu distinctionem, sui
ab aliis sentit. Cogitatio non est res per se subsistens, sed sub-
sistit per aliud quidpiam. Cogitatio est quædam determinatio.
Est itaque hæc determinatio vel interna, vel externa. Pone
posterius, & simul largire, ut debes, cogitationes esse rela-
tiones, nec dari posse, nisi substantia cogitans in consensum &
coexistentiam cum rebus aliis extra sese obviis ponatur. Hoc
vero experientiæ repugnat. Quoties enim cogito de memet, 37.
nec res alias, extra me positas, mihi simul represento? Existo,
quia cogito, licet nesciam, aliquid extra me existere. Pone
itaque prius, & largire, cogitationes esse determinationes inter-
nas substantiæ cogitantis, per sese subsistentis. At vero res
quælibet, per sese subsistens, est simplex, partiumque componen-
tium expers. Ergo cogitans substantia est ens simplex. 39.
Vis est ratio sufficiens actus determinationum. Eapropter cogita-
tiones ex vi hac proficiunt. Vis vero rei simplici est pro-
pria. Ergo cogitatio est rei simplicis actio. Carent substan-
tiæ simplices intestina relatione & motu intestino. Eam ob ra-
tionem cogitatio nec est relatio, nec motus, nec utriusque ef-
fectum. *Epicurus* in alia omnia discessit, ac, Deos ipsos esse
simplices ac individuos; negavit. Falso quidem. Cum porro 42.
quævis cogitatio est actio, ex vi animæ explicabilis, syste-
ma *Influxionistarum* corrui, in quo quippe, plurimas cogi-
tationes esse passiones, docetur. Ostendit deinde *Cl. Autor*,
fieri haud posse, ut corpus cogitet, nec Deum corpori eam fa-
cultatem impertire posse. 46.
Tum addit, hominem constare ex
anima & corpore, rebus respectu essentiæ distinctis. Exami-
nat porro *Materialistarum* objectiones, motamque edisserit.
Tandem

Tandem ad propositum redit, animamque esse substantiam simplicem, demonstrat.

Abhandlung von Gott und der menschlichen Seele, 2c.
hoc est,

M. ADAMI BERND TRACTATIO DE DEO ET
Anima humana, ejusque naturali & morali cum corpore conjunctione. Examinantur simul nonnullae doctrinae Philosophorum aetatis nostrae, & expenditur, an & quatenus illae cum literis divinius pugnent. Additur continuatio vitae suae.

Lipsiae, in officina typographica Jo. Sam. Heinsii, 1742, 8.
Alph. 1 plag. 17.

Rogatus sententiam suam Vir Pl. Rev. de scitis Philosophiae *Leibnitianae* nonnullis, non ignarus virium suarum pertinuum, ratem suam truci pelago committere, & aë triplex pectori aptare, sustinuit, conflictaturus cum gurgite dogmatum philosophicorum, quae nunc de Deo, ejusque existentia, providentia, & creatione, ac de anima humana, circumferuntur. Philosophos, quos it oppugnatum, habet pro filiis *Enaci*, sese autem pro nano & pumilione. Exoptat, ut cum eo in classem eandem collocetur, quem tradidit *Nic. Hier. Gundlingius* semidoctis aggregandum esse quidem, objectionibus tamen confandis haud esse ineptum. Methodum mathematicam in scriptis brevioribus usu suo gaudere, largitur, ratus, eam in systematibus esse scopo parum congruentem, siquidem libri nondum compacti, hac methodo concinnati, *Herculo* labore vix possint perlegi, nec lector tanta polleat vi memoriae, ut statim recolere possit singulas propositiones, ad quas remittitur. Tractatio haec ipsa maximam partem est moralis, & parabolis ad intelligentiam lectoris sublevandam exornata. Deum sibi *representare* mundum, *Wolfiani* distant. Notat Noster vocis *representandi* ambiguitatem & obscuritatem,

securitatem, monens, eam de imaginatione & membra adhiberi. Sed verba valent ut numi. Oriri affectus ex iudiciis de bono & malo, ad nos relato, docet, negans, eos proficisci ex repræsentatione boni & mali nuda. Annotatio hæc luce sua effulget. Existere Deum, it comprobatur, quod mundus exigit substantiam, omnia pernoscens. Motus successivos Deum minus congruere, indicat. *Spinoza* an existit atheus, an idololatra, haud definit. Monadas Cabbalistarum comparat cum *Leibnitianis* immerito. Illæ enim sunt spiritus; hæ vero simplicia compositorum elementa, non spiritus. Ecquis existimabit, Cabbalistas, corpora nulla existere, tradidisse? Mundum æternum, successionibus rerum abundantem, merito explodit. In successione enim omni primum quid existit, necessarium est. Idem nuper docuit *Cl. Carpovius*. Nonne autem novit Vir Pl. Rev. Philosophum illum, qui æternam idearum addiscendarum successionem Deo tribuit? Solide Autor, mundum ab æterno creari potuisse, negat. Dum vero, tempus possibile ante mundum creatum dari posse, sibi persuadet, implicat ipse semet contradictione. Tempus enim est idea relativa, ponens mundum creatum, in quo existant rerum successiones. Ipse autem id argumentum, quod extruitur ex negata æterna rerum mundi successione, reputat pro palmario inter ea, e quibus, Deum existere, docetur. Addimus id univocum, objectiones hic removendas esse spinosas, & argumentum de contingentia subsidio esse adhibendum, ne quid de præfidiis aliis dicamus. Subtiliora in gratiam atheorum excogitanda esse argumenta, negat, siquidem hi prava voluntate & imbecilli intellectu laborent, & impares sint subtilioribus argumentis evolvendis. An Autor singulos noverit & exploraverit atheos, dubitamus. Argumentum, a contingentia rerum desumptum, prædicat, negans simul, illud ab omnibus capi posse. *Spinozam* vocat atheum pag. 34, de quo incertus erat momento pag. 13 seq. Tribuit *Spinoza* debile iudicium, persuasurus simul lectori, ipsum fuisse Philosophum *Cartesianum* atque Mathematicum, qui calluerit artem exponendi methodo mathematica atheismum suum. In argumento, a contingentia

Pag. 5.

9.

13.

22.

28.

30.

32.

34.

- gentia desumpto, præmitti jam notionem causæ liberæ, monet.
42. Pag. 36. Utinam rationem, cur ea notio sit præmittenda, vel præmissa, argumento illi instruendo, aperuisset! Contra ea; argumentum, a finibus depromi solitum, ad substantiam sapientem, finesque illos intendentem, jam spectare, & huic superstrui, negat. Videtur nobis usum pro fine reputasse, alioqui *scopus* operis cogitari nequit citra opificem intelligentem & sapientem. Vocabulum enim *finis*, *scopi*, *meta*, insitit relationi, citra quam definiri, vel animo concipi, nequit. Ab effectu ad causam valere ratiocinationem, nemo ambigit. Quæritur tantum, qua ratione de mundo, qua effectu, vincamur. Si comparaverimus mundum cum Lupara, arce Parisiensi, nondum evicimus, mundum aliunde factum fuisse. Nec fit verosimile, eos, qui nondum definiunt, an mundus aliunde sit effectus, ideo arbitrari, mundum esse plane necessarium & sempiternum.
43. Is enim, qui argumento a contingentia ducto utitur, mundum sentit in partibus suis esse mutabilem, ideoque haud esse prorsus necessarium. *Paulum Rom. I, 20*, adhibuisse argumentum, a vestigiis sapientiæ & causæ desumptum, Noster arbitratur, putans, sibi in promptu permultas esse objectiones, quibus argumenta, pro veritate religionis Christianæ proferri solita, possit eludere. Argumentum *Cartesii*, quod a priori firmat existentiam Dei, diu existimat fuisse explosum. An jure meritoque fuerit explosum, dubitant alii, præcipue cum fuerit emendatum, vel plenius deductum. Spiritum archæum, *Rüdigerianum* inprimis, & animam mundi, deridet & profligat.
46. Noster sic pergit: *Philosophi nostra ætatis monadibus, licet de eis incerta & obscura præsto sint idea, non dubitarunt cum Leibnitio tribuere vim cogitandi, ac sibi mundum representandi. Ut id ipsum demonstrat, remittit lectorem ad Ill. Wolfii Cosmologiam §. 196 seq. & Metaphys. Germ. §. 584, 597.* Qui vero loca laudata consulunt, nihil ejusmodi, vel contraria potius, inibi deprehendunt. Et quis ignorat, & *Wolfium* & *Wolfianos* monadibus, seu elementis corporum, vim quidem, nec tamen vim cogitandi, tribuere? Et eam ob causam fatiricus, qui sequitur, lusus cum larvis & umbris luæatur. Vox *vis*, *diverpus*,
53. 59. 73. 74.

Animus, dicitur fere ab ipso *vox nihili*. Mallemus, ipse hanc vocem haud exagitalset, quæ sacro Codici est familiaris, & ideam satis claram, quam nec vulgus ignorat, fundit. Vide- tur etiam de vi dubitare, quæ menti inest, & per quam hæc va- let se ipsa determinare, agere, operari. Dubius est ipse, an anima nostra ab aliis rebus ad cogitandum determinetur & mo- vatur. Dubitat itaque, an anima ipsius sit machina, vel in- stat molæ trufacilis agitetur; an sit corpus, an sit nescio quid. Nisi fallimur, caput, quod de elementis rerum ac viribus in- scribitur, hinc nunquam discetur. Optat, ut ostendant Phi- losophi modum, quo, animantia bruta esse machinas, intel- ligatur. Paulo autem post ostendit, eis inesse sensationem do- loris & gaudii, immo ipsam conflictationem cum ærumnis, li- cet nec ipsa, nec ipsorum progenitores, perhibeantur peccasse. De loco, in quem mundus sit positus, cum crearetur, dispu- tat, quasi locus & spatium essent aliquid extra res creatas ob- vium. Omnipræsentiam tribuit Deo, ponens tamen, mundum fuisse sublatum. Unde intelligitur, ipsi nondum suboluisse, ideas de loco, spatio, præsentia, & omnipræsentia, esse non absolutas, sed relativas. *Is. Newtonum & Andr. Rüdigerum*, pū- tat, habuisse spatium mundi infinitum pro Deo ipso. Provi- dentiam Dei extraordinariam per miracula exerceri, docet. Modum, quo Deus precibus afflictorum annuit, expendit. Opus conversionis & renovationis esse miraculis plenum, tra- dit. De miraculorum natura commentatur more consueto. Philosophos ætatis nostræ non nisi providentiam ordinariam in- calcare, monet. Quæstio proponi potest omnino, an Philo- sophis in Theologiam revelatam sit falx immittenda, & an ipsis sit intra terminos suos subsistendum. Quinam vero sint illi Philosophi, dicere omittit. *Wolfiani* certe conservationem Dei vocant continuatam creationem, & creationem miraculis annumerant. Addit, hosce præmittere systemati harmoniæ præstabilitæ doctrinam de præscientia Dei universali, nec ta- men hanc a priori ostendere. Id vero pernegabunt strenue *Canzius, Carpovius*, alii, inficiati præterea, verum esse illud, universaliter & respectu Dei quod vulgo dicitur: *Rerum con-*

Pag. 77.

83.

89.

91.

103.

111.

119.

tingentium futurarum non datur scientia. Moralitatem dari internam, pœnasque naturales, Autor largitur. Addit autem jure quodam, dari præterea pœnas, a naturalibus hisce diversas, ab arbitrio Dei pendentes. An Philosophi ætatis nostræ existiment, existere complexum doctrinarum divinitus revelatarum, querit. Definitionem de miraculo *Walsianam* suo suffragio dignatur pag. 147. Ex illo loco, quo *Ebr. 11, 5, 1.* agatur, *Deum subjecisse mundum futurum* (עולם הבא) angelis, confici posse putat, tempus œconomix Christianæ usque ad diem mundi novissimum operationibus angelorum patere. Nobis vero videtur sensus plane contrarius inde elicitus esse contextui-conformis. Indicatum enim ivit Apostolus, Christocratiam cum silentio revelationum angelicarum esse conjunctam. Conf. *Neumannii Programmata pag. 178 seq. & B. J. C. Wolfii Curas in b. l. pag. 618.* Verum ad alia. *Parte II* Autor exponit de anima humana, eamque in *Sectionem* distribuit geminam. In *priori* affert stromata in harmoniam præstabilitam, quam opinatur esse possibilem, nec tamen probabilem, multo minus certam. Favet ipse influxui physico, quem ex experientia comprobare haud sustinet. In *posteriori* commentatur de morali mentis cum corpore conjunctione, differens in ea de ansis & occasionibus virtutum & vitiorum, quas anima per corpus recipere potest & solet. Multa, hic memoratu digna, & Ecclesiasticis profutura, exhibentur. In continuatione vitæ suæ Autor ad insultus melancholici & hypochondriaci corporis, atque ad recreationes divinitus impetratas, potissimum attendit. Rogamus vero eundem, ne gravius ferat pauculas, quibus scriptum ejus pro libertate mutua illustravimus, annotatiunculas, ad quas ex officio famæ quorumcunque tuendæ nos credidimus obstrictos.

Erläuterung der Wolffischen vernünftigen Gedanken von Gott, der Welt, und der Seele des Menschen, auch allen Dingen überhaupt, &c.

hoc est,

EXPOSITIO COGITATORUM WOLFFIANORUM

*rorum rationalium de Deo, Mundo, & Anima hominum, nec non uniuersorum generatim entium, adornata a JO. FRIDER. STIEBRITZ, P. P.
Philos. in Acad. Halensf.*

Hale, impensis typographeï Fritschici, 1742, 8.

- Plag. 16 $\frac{1}{2}$.

Offertur tibi, Lector, hic scriptum, Commentarii vicem sustinens, quo Germanica Ill. *Cristiani Wolfii* Metaphysica illustratur, ac passim defenditur. Impedivit Autorem ualeudo minus firma, quo minus jam ultra Ontologiam, seu capita priora duo Metaphysices *Wolfianæ* Germanicæ, processerit. Loco isagoges exhibetur tibi historia Metaphysices, generatim spectatæ, speciatim uero controversiarum, quibus Metaphysica *Wolfiana* fuit oppugnata. Prædicat Commentator **Pag. 9.** merita *Leibnitii* & *Wolfii* in Metaphysicam pro instituti ratione, ac objectiones *Hollmannianas* modeste solvit atque repellit. **15.** Quantos Theologiæ reuelatæ usus sufficiat Metaphysica, **31.** Cl. Autor egregie ostendit. Recenset scripta, quibus Metaphysica *Wolfiana* fuit exposita, illustrata, & defensa; quibus ipsa fuit uel damnata & proscripta, uel permissa & approbata; quibus ipsa fuit in imitationis amussim adhibita. Sequitur Autor hic rursus instituti sui morem. Complectitur doctrinam argumenti unius omnem tabula, atque hæc nexum rei cuiusque, uel tractationis, ob oculos & in lucem plenissimam ponit. Ad singulas sententias fere affert Autor aduersariorum objectiones, eisque enodandis operam conterit. De Egoistis & Idealistis breviter tractat. **64.** *Huetium*, illud *Cartesii*: *Cogito, itaque existo*, debellare contendentem, profligat ad manes. Modestiam non alter tam religiose obseruat & adhibet. Nostrium est, Viro Clariss. Hygiænen apprecari propitiam, & Commentarii, auspicato cœpti, continuationem exspectare.

CASUS RESERVATI IN ARCHIEPISCOPALI Taurinensi Diœcesi, expositi a R. P. DAUIDE A. S. MARIA, Ordinis Eremitarum Discalceatorum.

C 3.

S. Augu-

*S. Augustini Lectori, Casuum conscientiae, nec non in
Taurinensi simul ac Montegalensi Diœcesi Con-
sultore sancti Officii.*

Venetis, apud Dominicum Occhi, 1740, 4.

Plag. 21.

Tractionem, quam *David a S. Maria* aggressus fuerat perficere, *Franciscus David a S. Maria* ad umbilicum adduxit, atque matri Dei immaculatæ & amabili inscripsit. Adjunxit hic posterior præterea Commentatiunculam, qua, quid sibi videatur de mutuo, ejusque usura, esse sentiendum, ipse exposuit. Tractatio ipsa in *Capita XXIV* est distributa. Norunt univèrsi facile, in ecclesia Romano-Catholica eos, qui confessiones aliorum de male actis & pœnitentia excipiunt, jurisdictione ecclesiastica & tribunali quodam gaudere. Distinguuntur vero delicta respectu gravitatis, vel offendiculi, sæpius repetiti. Ut hæc gravitas in sensus omnium incurrat, delictis vitiosioribus non nisi Episcopus, Archiepiscopus, vel duntaxat ipse Pontifex Romanus, mederi, eisque remittendis delendis-que, ac reis absolvendis, par esse, debet. Dantur itaque casus, Episcopis & Abbatibus quasi Episcopis reservati. Dantur præterea casus, Pontifici unice reservati. Determinatio casuum nonnihil differt pro varietate diœceseon. Res ipsa legitur in *Concil. Trid. Sess. 14 de Sacramento Pœnitentiae Cap. 7* determinata. Facile est judicatu, reservari haud potuisse peccata alia ac mortalia, externa, opere perfecta, certa, & completa. Absolutio alia est a culpa, & rursus alia a censura. Consuetudine receptum, ut, concessa facultate absolvendi aliquem a censura, intelligatur simul concessa esse facultas absolvendi a peccato. Criminum absolutio, quæ reservata est Papæ, censuræ est innexa. Absolutio, quam Episcopi sibi reservant, plerumque censuram haud continet conjunctam. Ordinariis Presbyteris Confessionariis in Diœcesi Taurinensi haud licet a peccatis absolvere eos, 1) qui Deum, aut sanctissimam ejus matrem, blasphemaverint, quive ad magicas artes, maleficia, aut superstitiones, rebus sacris abusi fuerint; 2) homicidas

Fig. 2,

cidas voluntarios, abortum procurantes, eosque, qui pueros suffocant, omiſſa cunarum cautione, vel alia ſimili ſecuritatè, ante annum infantum expletum; 3) ſponſos, ante contractum per verba de præſenti coeuntes, inceſtuosos in primo & ſecundo conſanguinitatis, aut in primo affinitatis, gradu coeuntes cum ſua conſeſſionis, & cognatos ſpirituales, qui copulam inter ſe habent; 4) patrem, matrem, fratrem, & virum, qui, filiam, ſororem, aut uxorem, libidinose proſtitui, haud recuſant, mani- feſtos concubinarios, & cum beſtiis congregantes; 5) eos, qui diebus Quadrageſimæ, aliisque, ab eccleſia ſtatutis, diebus, cibos vetitos comederunt, quive in iudicio falſum perhibuerint teſtimonium in tertii damnum; 6) eos, qui ſolutionem ex le- gato pio debitam diutius anno ſine cauſa diſtulerint, ac Nota- rios, qui huiusmodi legata poſt tres meſes ab obitu defuncti non manifeſtant; 7) Clericos cujuſcunque gradus & dignitatis, qui alia ac itineris ſimilive cauſa ſine decenti cauſa Clericali in- ceſſerint; 8) adminiſtratores ſocietatum, xenodochiorum, & locorum piorum, qui pecunias & bona eorundem locorum in proprios converterint uſus, annoque finito non integre ſatisfe- cerint; 9) parentes alioſque, ad quos ea cura ſpectat, diffe- rentes baptizatiorem infantum ultra diem nonum; 10) ac Pag. 126.
 complicem, id eſt, eum, quocum ipſe Confeſſionarius con- ſors & particeps fuit culpæ mortalis, ejuſque externæ. Expo- ſitio complectitur originationes, definitiones, diſiſiones, & quæſtiones, quibus varii caſus proponuntur diſſolvendi. Con- tinuo recurrunt illa *quæres, objicies, respondeo*, in ſcholis Scholaſticorum tritiſſima. In *Additione de Uſura* quæritur, an liceat ex mutuo petere lucrum duntaxat ratione periculi, quod a mutuatore ſuſcipitur nunquam, ſed quod ſemper apud mu- tuatarium remanet; an liceat ex mutuo venari lucrum ratione moleſtiæ, difficultatis, & expenſarum, cum timeri poteſt, ut ſors recuperari queat. Ad utramque quæſtionem Autor re- ſpondet negando, exceptis caſibus paucioribus. Malleſus vero, ipſe terſius Latiniuſque ſcripſiſſet, ſiquidem inter legendum paſ- ſim meminimus illud *Auguſtini: Si non vis intelligi, non debes legi.* Nec tamen inſiciamur, Opus hoc univerſis Presbyteris, qui

- qui confessiones peccatorum excipiunt in ecclesia Romana, apprimè esse fructuosum. Nemo enim *Casus reservatos* tam copiose exposuit, & quæstionibus variis, in hoc argumento sese offerentibus, tam accurate satisfacit ad hanc usque ætatem.
- Pag. 20. Autor, id esse superstitionis opus, existimat, si quis modum cultus divini excedit, e. g. quando ei exhibet cultum divinum, cui is non est exhibendus, & ideo cuicumque rei creatæ divinus cultus exhibetur. Si idololatria sit conjuncta cum errore intellectus, seu assensu erroneo, doctrinam Romanam hæud asserente, ipsa summo Pontifici est reservata, & habet annexam excommunicationem *Bulla Cæna*. Astrologiam naturalem, quæ adhibetur medicinæ, agriculturæ, & navigationi, pronuntiat Autor merito concessam. Astrologiam vero, qua explorentur destinationes futuræ, a libera voluntate pendentes, merito damnat. Lubet ex eo adicere quatuor modos, quibus, an operatio aliqua ad magiam spectet superstitionis, cognosci possit. Id vero, hoc iudice, perspicui intelligique potest 1) ex conditione causarum, e. g. si lucidis verbis dæmon invocetur, si preces, vel similes causæ, adhibeantur, ex quarum virtute effectus ejusmodi non possit naturaliter expectari; 2) ex conditione effectus, qui humanam virtutem & industriam superet; 3) ex conditione actionis, e. g. si repente curatur equus, vel homo, sine miraculo divino; 4) ex actionis extensione ad id, quod valde distat, e. g. si imago *Titii* pungatur Parisiis, & ipse doloribus eodem tempore afficiatur Romæ. Quam vellemus, addidisset Autor criteria, quibus miracula vera ab actionibus magicis ejusmodi possint tuto secerni. Sed suffecerint hæc speciminis loco.

INSTITUTIONES PHILOSOPHIÆ RATIONALIS, methòdo scientifica conscriptæ a CHRISTIANO JO. ANTONIO CORVINO,

Phil. Mag.

Jenæ, sumptibus Jo. Adami Melchior, 1742, 8.

Plag. 2 f.

Ex

Ex prælectionibus, quibus Cl. Vir Logicas Ill. *Wolfii* Institutiones Germanicas illustravit, enatæ fuerunt variæ ipsius annotationes. Ex hisce autem suafu auditorum procrevit tandem Institutionum hic libellus. Consuluit præterea Autorem artis cogitandi, & Excell. *Reuschii* Systema logicum in usus suos convertit, cui dat palmam. Cum acturus esset de symbolica cognitione, doctrinas Cel. *Canzii* & *Carpovii*, quibus perfectio linguæ edisseritur, in auxilium vocavit. Sententiis, seu propositionibus, singulis more Mathematicorum quorundam sua nomina adjunxit. Scripsit non provectoribus, sed eorum in gratiam, qui Philosophiæ rationalis rudimenta percipiunt gustare. Hæc ex Præfatione edocemur. Introductionis loco præmittuntur *Capita quatuor*; *primum* de principiis quibusdam ontologicis & psychologicis, quibus Logici utuntur; *secundum* de methodis variis, præsertim de apodictica; *tertium* de variis cognitionis humanæ gradibus; & *quartum* de Philosophia, ejusque partibus, ac de ordine eas tractandi, nominatim de Logica, & speciatim de ejus divisionibus. Partes Philosophiæ connectit & illustrat tabula adjecta. Logicam ipsam Cl. Autor *Capitibus* exposuit *quindecim*. *Primo* tractavit doctrinam de ideis, *secundo* de cognitione symbolica, *tertio* de definitionibus, *quarto* de divisionibus, *quinto* de indiciis & propositionibus, & *sexta* de ratiocinationis effectis & syllogismis. Exposuit *Capite septimo* de veritate & opposito errore, *octavo* de cognitione & certa & probabili, *nono* de experientia, itemque de cognitione, quam appellant a posteriori & a priori, *decimoque* de arte inveniendi, quod in *Sectiones duas* partitus fuit. *Sectione priori* commentatus fuit de arte experiendi, *posteriori* disseruit de arte inveniendi, de demonstratione, atque meditatione. *Capite undecimo* de librorum usu exposuit, ac tractationem in tres distribuit *Sectiones*. *Prima* inscripta est de differentia librorum, *secunda* de librorum lectione & arte hermenevtica, *tertia* de libris judicandis & examinandis. *Capite duodecimo* egit de modo alios convincendi, *decimo tertio* de refutatione & defensione, *decimo quarto* de methodo disputandi, ac *decimo quinto*

Pag. 15.

39.

255.

287.

329.

D

- quinto de ratione, veritatem cum aliis rite communicandi, eamque alios docendi. Hi sunt artus, hæc sunt membra, hujus corpusculi logici. Non vacat in venas, arterias, & articulos minores, tractationis universæ introspicere. Decerpemus tamen pauca ex tractationis integræ complexu, quæ nobis
17. *visâ fuerunt pulchriora. Quantis usibus gradibusque cognitione philosophica excellat historicam, solícite Autor definit. Cognitionem mathematicam vocat tertium cognitionis humanæ gradum, nec tamen ostendit, vires spirituum a Mathematicis æstimari posse. Addit nihilo minus confestim: Finitorum*
19. *omnium cognitio mathematica est possibilis; non vero Dei. Philosophum appellat eum, qui habitu polleat philosophicæ cognitionis. Philosophiam, subjective sumtam, habet pro habitu philosophicæ cognitionis; objective sumtam reputat pro disciplinarum complexu, in quibus rationes rerum redduntur.*
24. *Dari Philosophiam mysteriorum, largitur. Artem inveniendi adhuc esse inculam, sibi persuadet. Requirit scientiam, quæ doceat emendatum usum sensuionis ac imaginationis. In Capite, de ideis inscripto, differit de essentia, attributis, & modis, seu accidentibus prædicabilibus. Ideam obscuram omnem existimat esse saltem aliqua ex parte claram. Species logica est, ipso iudice, idea, quæ exhibet tantum identitatem individuorum; genus est idea, quæ exhibet tantum identitatem specierum. De natura prædicamentorum, seu categoriarum, id est, serie idearum subordinatarum de rebus creatis, succincte, solide tamen, exponit. Signa dari essentialia in lingua Ebræorum & scriptura Sinensium, negat. De arte characteristicâ combinatâ, & lingua philosophica, concise differit. Tradit regulas, inveniendæ sententiarum, seu propositionum, hypothesi conformes, alibi raro apparentes. Aristotelicorum doctrinas nonnunquam intexit, brevique perfundit dijudicatione. Propositionum simplicitatem atque compositionem vocat *quaitatem*. Aliter & tersius hæc potuisse exprimi, existimabunt complures. Indolem propositionum exclusivarum diligenter dispicit. De propositione exhibitiva, seu synecdochica, exponit. Oppositionem*
138. *pro-*
- 150.
- 169.

propositionum solide pertractat. Syllogismos quatuor terminorum *Rüdigerianos* resolvit in duos, eosque genuinos. Ad *Rüdigerianam* opinionem, quæ in prima syllogismi figura etiam admittit minorem negantem, si ea est essentialis & reciproca, solide respondet, monens, particulam negativam tunc ad prædicatum esse referendam, adeoque haud exhibere propositionem vere negantem. De syllogismo, ejusque affectionibus, tam accurate & fuse exposuit, ut nihil supra. Nec omisit artem, qua modales reduci possint singuli ad categoricorum naturam, re ipsa ostendens, *Rüdigerum* in hoc momento a janua aberrasse. Cum de veritate differit, nota, quam suppeditat, indicio est, ipsum de nexu propositionis vero exponere. Omittit autem commentari de criterio, quo res, quæ existunt, sensibusque vigilantium representantur, discerni possint a rebus, quæ apparent vel in parastasi, vel in somnio. Sophismatum fontes recludit tractatione, in punctum contracta. Putat, cognitionem nostram esse eo probabiliorem, quo plura ad veritatem requisita sunt in promptu. Sunt, qui putant, non numero, sed vi & pondere requisiti anius ac alterius, probabilitatem sæpius esse metiendam. Arriserunt ea, quæ Cl. Autor de arte inveniendi utraque disputat. Arti huic meditationem jungit inferitque. De librorum lectione & interpretatione, immo de arte formandi excerpta, succincte, solide tamen, differit. De fide logica exponit, de libris dijudicandis commentans. Omittimus cetera. Index laude est dignus, quippe qui sententias exhibet & perspicuas, & determinati sensus. Tractatio ipsa mensuram Logices scientificæ implet, in suo genere completa, adæquata, methodique tenax. Scriptura autem est philosophica, minus terfa, continuo fere truncata, æ ad legem methodi inflexa. Si integrum fuisset Cl. Autori, sententias suas passim exemplis illustrare, eis, quos in numero auditorum suorum haud censet, insignem peperisset facilitatem & usum. Cavet mirifice, ne propositiones continuo repeteret integras; brevitatisque cancellos admodum amavit. De reliquo, nisi fama sefellerit, dolemus, Autorem paulo post,

D 2

quam

Pag. 177.

208.

212.

253.

quam hæ Institutiones juris publici factæ fuerant, rebus humanis ultimum dixisse vale.

MEDITATIONUM LOGICARUM SPECIMEN I, II, III, Autore JOANNE BENEDICTO CARPZOV.

Lipsiæ, apud hæredes Lanckisianos, 1742, 8.

Plag. 22.

Ita Masas minus habeamus propitias, nisi ex animo gaudeamus, nos tandem ex spinetis Scholasticorum in amena vitæ fuisse translatos, ubi lætæ Ciceronis ubertati est locus, *Specimen primum* Professore Hamburgensium Clarissimo, Doctori Philosophiæ & Jurium, *Henrico Theophilo Sebellhoffer*, est inscriptum. *Specimen secundum* Reverendo & Eruditissimo Viro, *Jacobo Bruckero*, sacrum est. In dedicationis formula in scripturæ genus, quo plerique *Wolfiani* utuntur, Cl. Autor invenitur. *Speiminis tertii* frontem exornat Gen. Equitis *Friederici Gottlieb ab Holtendorf* nomen, cui præstantia studii logicæ approbatur. Contulit aliquando Cl. Autor inter sese complexum doctrinarum, quas *Wolfius*, quas *Rüdigerus*, tradiderunt, philosophicarum, & integram Logicam serie continua jam absolvit. Delectatur Cel. *Gesneri* & *Ernesti*, nominum celebratissimorum, præceptis & doctrina. Nec tamen, se indignum fore, credit, si se Philosophiæ in universam omni imaniceret. Bellum vero indixit Philosophiæ huic horridæ, incultæ, macilentæ, gracili, barbæræ, & monogrammæ, unde literarum & artium bonarum contemtores, & unde hostes Criticorum, ac Philologorum stimulatōres, ut ranæ ex limo, oriuntur, crescunt, & palæaria accipiunt, & sicut *Hercules* cum clava. Verba Autoris recensemus ipsa. Lector sibi hoc arbitretur dictum, ipsius esse, postquam logicas præceptiones jam didicit, ad hosce sermones tum demum accedere. Offerant hic sese consensus atque discrimen eorum, quæ in utroque corpore logico, *Wolfiano* & *Rüdigeriano*, explicantur, & Autoris super his animi

animi sensa. Primordia capit Cl. Autor a meditatione, tum a priori, tum a posteriori, ut ajunt, instituenda. Describit utramque, & de Philosophia *Wolfiana* quid sentiat, graviter significat, vacinans, eam non diu amplius regnaturam. *Rüdigeri* in ossa cineresque reverentiam animumque gratum tenet. An diversus hic in statores utriusque Philosophiæ affectus animi ubique mentem ita direxerit, quo minus de via acta deflexerit, ea, quæ attingemus, indicio erunt. It vero demonstratum, methodum, quam a sensatione arcessunt, plerumque illam syntheticam præcedere. Si quid nobis inextrepere licet, distinguendæ sunt scientiæ, earumque fundamenta. Discernenda est tractatio argumenti apodictica a prima idearum origine. Veritates, quæ vocantur *absolute*, sunt certæ, eo quod sunt possibiles; veritates vero, quibus nomen est *contingentium*, observationibus, ad sensationes referendis, inniuntur. Exempla, quæ Vir Cl. attulit, ad classem posteriorem spectant. Monet tamen ipsemet, veritates posterioris generis perficiendas per meditationem, a priori profluentem. Origines idearum a Duumviro ex sensationibus externis deduci, curate ostendit. Sensationem externam ipse appellat *sensum*; sensationem vero per facultatem & actum sentiendi exponit cum *Rüdigeri* & *Müllero*. Sensus, sensationibus oppositos, fundamentum cognitionis nostræ & principium esse, tradit. Pace autem Viri præclarissimi liceat monere, experientiam mentis internam æque in censum venire ac externam. Ipsemet deinde sensationem conjungit cum percipiendi facultate, *perceptionemque ex sensatione* ultimum omnino principium veritatis esse, dicitur. *Caput secundum* inscripsit de veritate logica. In eo, veritatis determinationem existare eandem in Duumvisorum logicis libellis, affirmat. Divisionem *Rüdigerianam* veritatis, in membra nescio quot distribuit, merito sale perfricat. Veritates particularum radiantium & bullularum radiantium, aliasque similibus commatis, ridet. Ad veritatem metaphysicam H. *Wolfius* intellectum representantis haud requirit; *Rüdigerus* eum definitioni adjunxit. Palmam in hoc momento Noster tribuit alteri; id vero improbat in *Rüdigeru*, quod hic veritatem metaphysicam

- taphysicam speciebus veritatis, Logicæ annumeratis, asserere
 conatus fuit. Laudat *Wolsum*, eo quod hic sumsit velut cer-
 tissimum, dari certe objectum aliquod extra mentem. Impro-
 bat *Rüdigerum*, qui, ut veritates æternas proferberet, docuit,
 dari sensationem, dari objectum sensationis, ac dari nexum inter
 illa priora ambo. Non possumus, si hæc *Rüdigeri* decreta se-
 quimur, imaginationem fallacem & fictionem a sensatione vera
 secernere. *Müllerus*, id incommodi subodoratus, veritatem
 metaphysicam a sensatione pendere nostra, negavit. *Capite ter-
 tio* Cl. Autor de definitione Logicæ exposuit. *Wolffii* defini-
 tionem approbat; *Wolffiani* cujusdam, qui eam in quovis mo-
 do cognoscendi veritatem collocaverat, definitionem recte ex-
 plicando in luce ponit; *Rüdigeri* definitionem ob ideas abun-
 dantes, quibus ea est prægravata, repudiat. Addit, de Lo-
 gica naturali, connata, & acquisita, docente & utente, con-
 sentire Duumviros re ipsa, licet verbis discrepare videantur.
 Scientiam dici etiam posse Logicam connatam, inficiatur. Lo-
 gicæ divisionem in utentem & docentem destitui fundamento,
 suspicatur. Requiritur tamen testimonium *Rüdigeri* ac *Mülle-
 ri*, quo, existere Logicam naturalem, ipsi præ se tulerint.
Capite quarto de ideis & notionibus disseruit. In Dialectica
 dici copiose de veritate, de variis idearum generibus, de sen-
 sibus, de ideis memoriæ, de ratione humana, de meditatione,
 videtur ipsi infulsam. Arridet ipsi *Wolffiana* distinctio, ideam
 inter & notionem instituta. *Rüdigerus* maluit notionis voce
 abstinere, causatus, eam esse scholasticam. Substituit itaque
 infelicibus avibus vocem *Φαντασµατος*. At, notionem *Cice-
 roni* esse satis notam, quis ignorat? Quem fugit, *phantasma* esse
 imaginem rei, olim percepta, que jam in animum incurrit?
 Claram *Wolffii* notionem *Rüdigerus* ignoravit, distinctam vero
Wolffianam notionem vocavit claram, completam *Wolffii* appel-
 lavit distinctam; adæquatam vero *Wolffii* notionem haud cura-
 vit. Animadverit Cl. Vir, in Logica *Wolffii* de divisione al-
 tum esse silentium, monetque, in omni divisione requiri ideas
 oppositas. Hisce præmissis, significat, idearum divisionem in
 obscuram, confusam, & inadæquatam, infirmo niti fundamen-
 to;

to, obscuramque ideam, si ipsa nil discernat, prorsus esse nul-
lam. Nec omittit *Rüdigeri* aliorumque divisiones, quibus ideas
miscet & circumagunt. Tantum de *Specimine primo*. Gra-
dum promoveamus oportet ad *secundum*. In Dedicacione dat
deperum illud imitatorum pecus servum, quod in verba ma-
gistri, libertate philosophandi postposita, jurat. *Capite quin-*
n de Abstractis exponit, prædicans *Müllerum*, monensque;
meditationem eruditam a *Rüdigerianis* in abstractione logica
collocari. Edisserit descriptionem & classes abstractorum va-
rias, ejusque rei in Philosophia *Rüdigeriana* utilitatem. Ferre
tamen non potest jactantiam *Rüdigeri*, qui nova & inaudita sese
putat ea protulisse, quæ *Aristoteles* in *Organo* jam explicave-
rit. Tentat conciliationem doctrinæ *Rüdigeriana* hujus cum
Wolfiana. Imperfectam Abstractorum *Rüdigerianorum* divisio-
nem commonstrat. Addit de abstractis mathematicis, & me-
thodo mathematica, nonnihil. Notat ea, quæ a *Rüdigerianis*
contra methodum mathematicam, & contra *Wolfium*, animo satis
hostili sunt effusa. De verbis, seu terminis, agendum esse in
sola Grammatica, contendit. Cum vero cognitio symbolica
cadit in Psychologiam & Logicam, non irascitur, Philosophos
de eis esse sollicitos. Exponit de verbis propriis, appellativis,
& peregrinis, atque de libertate *Wolfii* in formandis vocabu-
lis Germanicis & nova lingua. *Rüdigeriani* scilicet cavillantur
nova, a *Wolfio* inuenta, vocabula. Cavillationem hanc diju-
dicat & retundit. Lingua Latinæ in erudita civitate necessita-
tem robore & argumentis communit. Dissertit de consensu
& discrimine Philosophorum, in diversa potestate vocibus sub-
jecta sese prodente. Addit vocolas quasdam, *Rüdigerianis*
propriâs, & judicium de *ὀνομαστικαῖς* Philosophorum ex-
promit. Multos vocabula nova citra necessitatem procudere,
ostendit, addens: *Causa hujus rei hæc est, nemo est, qui an-*
tiquus legit homines. Per se sapere omnes, & sine doctore ac
sine omni institutione, volunt. Faciet ipse aliquando pericu-
lum, atque ex antiquis Autoribus integrum alicujus Philosophiæ
systema ea perfectione, ad quam venisse dicunt hodie, con-
scribet, ostendetque luculenter, ea, quæ in disciplinis jamjam,
veluti

Pag. 86.

90.

95.

109.

106.

114.

118.

- veluti nova, & ad hunc diem inaudita, jactantur, minime fuisse ab antiquis ignorata. Dignum sane hecatomba opus! Hinc ad definitionum indolem progreditur. Monet, *Rüdigeri* de definitione definitionem esse justo angustiorem, nominalibus
- Pag. 122. definitionibus minus congruentem; *Wolfii* nominales esse *Rüdigeri* reales; *Wolfii* geneticas esse *Rüdigeri* causales. Merito *Wolfium* a definitione recessisse finis mentionem & rei usum,
132. adjungit. Genus in definitione semper exprimendum esse, contendunt *Rüdigeriani*; negant *Lockius* & *Wolfiani*. Quibus accedit Noster, licet, oculis aliquid dandum esse, largiatur. Ostendit, definitiones nominales ab arbitrio pendere, non promiscuo, sed dextre explicando, ac *Wolfianis* hic ita ad stipulatur, ut de ossium *Rüdigeri* sibi gratuletur consensu. In *Rüdigeriana* Philosophia multum exstare ex *Aristotelicis* & *Schar-*
141. *fio* decerptum, monet. Postea de *divisionibus* exponit. Logica *Wolfii* Germanica suo judicio optimus liber est in omnibus, quos scripserit *Cel. Wolfius*. In Logica Latina majori repetitiones nimias notat, regulasque esse sine necessitate coacervatas, tradit Noster. In regularum, quibus diviso logica congruenter instituenda est, recensione *Müllerum*
147. a *Rüdigeri* secessisse, docet. De *divisionibus Wolfius* nil explicite tradidit. Cl. Vir, de *enuntiationibus* commentatus, ad secundam mentis operationem sese convertit. Exponit inibi de nomine & verbo, subiecto & attributo, propositione ajente & negante. Intexit mentionem de docta inter *Rüdigerum* & *Müllerum* altercatione. *Specimine tertio* de
159. *Syllogismis* exponit ex opinione Duumvirorum. *Rüdigerum* esse primum, qui regulas ratiocinandi syllogisticas ita proposuerit, ut verum inveniat, ipse prorsus perspicere haud potest. De syllogismis eadem ratione exposuerunt *Scharsius*, *Weisus*, aliique. Addit Cl. Autor: *Mibi certe modum, quo pertractat hanc doctrinam Wolfius, multo dilucidio remque apparuisse, ego confiteor.* Merito notat *Rüdigeri* in Mathematicos odium ac cogitata monitionesque de ratiocinatione mathematica, immo eam, qua Vir beatus laboravit, Mathematicos ignorantiam. Cum ad syllogismos *Rüdigeri* assumptos,
208. transsum-

transumptivos, immediatos, aliosque, procedit, præfert hisce myrmeciiis universalitatem principii *Wolfiani*. Attingit quintam Syllogismi figuram, cum *Hofmanno*, autore suo, sepultam. Memorabilis est hæc ejus confessio pag. 233: *Scatet sane Rüdigeri Philosophia distinctionibus, quas sapissime, ne ipso quidem Viro beato excepto, intelligere nemo potest. Est inter eos, qui sapissime, si cordate cum quopiam sermones serere voluerunt, hoc ipsum dederunt consilii, quando laudem ingentis Philosophi gloriamque appetere quis velit, ut novas solum, neque ante hunc diem auditas, distinctiones proferat, quibus quis facile exhorrescet.* Solet esse hic eorum mos, qui a mittendo appellationem trahunt. Syllogismos præcticos *Rüdigeri* Noster patria Pag. 255. carere jubet. Tandem vero de probabilitate & usu Logices enarrat Duumvirorum cogitata, mediusque inter eos sedet conciliator & censor, altera manu gestans assensum, altera obelum ostentans. Salem sibi inesse, eumque & peracutum & recentem, paginæ loquuntur universæ. Candore & libertate philosophandi utitur tanquam scuto. Scriptura ejus est index animi erecti, sinceri, nævis aliorum intenti, & satiricum jecturæ haud exosi. Dicitio vivax profuit commendabilis nitore & perspicuitate. Si nobis etiam liberius licebit sentire, id unum adjungimus, nos interdum inter legendum ad scopulos vocularum minus tersarum aliquos allisisse, navem tamen inter hæc tenuisse salvam, gaudioque satis recreatos, portum feliciter contigisse. Triumphatoribus scilicet Roma associavit viros, qui exultantibus objicerent nævos, ac intra terminos mortalitatis coercerent illos, quos hostium evexerant clades & ruinæ.

DE PRÆJUDICIIS MARINIS CIRCA JURA,
 quæ dicuntur regalia & majestatica, cavendis Pro-
 pempticum commercii literarii argumentum, Illustris-
 simo politissimoque Juveni, Domino NICOLAO
 ADAMO Comiti DE BIELCKE, ab alma
 Lundinensi ad Upsalensem trans-
 eunti, datum.

E

Holmiz,

Holmiæ, ex typographia R. Historiographi, 1738, 4.

Plag. 8½.

- R**egalia jura pars sunt Juris publici, ex eminente imperii, ejusque, qui id exercet, forma enati. Obscuri plerisque sunt limites regalium Sueciæ. Obscura est multis genuina, quam de eis animo informare decet, notio. Id, quod Regis, vel Rege dignum, est, Latini vocant *regale*. Juris publici ac feudalis Doctores jura in territorium ac prædia, sine interventu ab Imperatore & Imperio pendentia, vocare solent *regalia*. Notiones hæc Autor existimat minus esse determinatas. Idem fert ipse judicium de vulgari jurium regalium definitione. Hæc enim plerique putant summo rei publicæ domino esse propria, eisque, quibus illa hic concessit; ad tuendam reipublicæ salutem & dignitatem. Monet, ei tribuenda esse jura etiam societatis civilis, hominis in statu naturali spectati, mariti, patrisfamilias, domini famulorum, creditoris, locatoris, &c. indubie ad tuendam reipublicæ salutem & dignitatem perficienda. Veretur autem hæc appellare jura regalia.
3. Alii regalia derivant ex majestate. Sed de hujus natura & indole rursus inter sese disceptant. Alii enim soli Imperatori Romano-Germanico tribuerunt jura regalia, eo quod 1) ille solus ad quatuor summa telluris imperia *Danielitica* referendus sit, & 2) orbis Romani ac Christiani solus sit caput ex suffragio Pontificum Romanorum. Inde sequitur, Regibus reliquis haud tribuendam esse majestatem. Alii Imperatores & singulos & excidio Hierosolymitano recentiores in *Danièle* haudprehendunt, nec fabulam illam de quatuor orbis monarchiis assensu dignantur, jam pridem quippe explosam, rati, majestatem Regum a Pontificis Romani opinione haud pendere, quippe qui olim eam sibi vindicare, & Imperatores Regesque pro pedissequis suis adhibere, frustra studuerit, speciei hierarchici principatus sese involvens. Solent hodie plerique *regalia* sic intelligere, ut, per ea, putent, denotari promiscue *jura majestatis*. Majestas certe est id summum facultatis virium humanarum, quod solo Deo gaudet superiore, ac in regendis aliis versatur. Ipsa est in sese summa, ratione generis sui; at exercitum
- 4.
- 8.

citium est limitatum vel natura regionum ipsa, vel conventioni- Pag. 10.
 bus ordinum eligentium, immo ipsis naturæ legibus. Notat
 Autor definitionem majestatis vulgarem. Hæc enim dicitur
 esse *potestas in civitate ubique summa, seu suprema & libera*
regenti civilem societatem potestas ad finem propositum. 13.
 Quædam sane hæc definitiones etiam ad tyrannidem, quam nemo
majestate niti contendet. Finis itaque distinctiori notione erat
 exprimendus. Recordandum tamen, *potestatem* a tyrannide
 esse alienam. *Finis propositus* referendus est ad civilis societa-
 tis emolumentum & conservationem. Credit Autor, a flu- 17.
 tuante notione, quam homines de *majestate* forment, bella
 civilia funestissima esse exorta, nec a *Grotio*, vel *Puffendorfo*,
 notionem illam ad debitam accurationem fuisse evectam. Vi-
 detur ipse juris naturæ species duas haud ubique perpendisse,
 scilicet priorem in æqualitate hominum positam, posteriorem
 ad societates, tum simplices, tum compositas, applicatam. Hoc
 vocamus *ius gentium*. In eo tantum decedit æqualitati, quan- 18.
 tum conservatio & felicitas societatis requirit. Quæ extra
 hunc scopum sunt, & pro more gentium haud sunt constituta,
 ea æqualitatis indolem retinuerunt. Id vero perpetuo cogi-
 tandum, imperia non semper philosophice condi, sed plerum-
 que per vires inæquales partium & potentiam superioris con-
 stabiliri. Servitutem voluntariam, negat Autor, esse juris natu-
 ræ æque ac necem sui. Verum servitus voluntaria referenda
 est ad *ius naturæ*, societatibus applicatum, seu *ius gentium*. Ju-
 re gentium inter Celtas certa avtochiriæ species etiam fuit ap-
 probata ab universis. Juste sic statui posse certis conditioni-
 bus, a societate prædefinitis, quis dubitabit? Quærit Autor, 20.
 undenam sit imperium. Respondet, singulos in statu naturali
 habuisse æqualem, adeoque summam, potestatem utendi suis pe-
 culiaribus, salvis tamen æqualium, juribus ad conservationem
 sui. Potestatis hujus superioris, ex pacto societatis in unum,
 vel plures, translate, exercitium, manente licet æqualitate na-
 turali, sed ad proportionem civilem reducta, vocat imperium.
 Reductio vero illa est æqualitatis in rebus nonnullis restrictio,
 ex pacto, vel tacito, vel expresso, innotescens. Exercitium
illud

- illud est relate supremum, ac inde oriuntur superioris & inferiorum habitudines. *Ziegleri* deinde definitionem majestatis expendit & refellit, repetentis notionem majestatis non ex modo imperii collati, sed ex ipso imperandi modo, per quem actus superioritatis nequeant irriti reddi. Ipse enim summum id, quod majestatem perficit, deducit ex pacto, quo potestas in unum, vel plures, summa confertur, & per quod, mortuo imperante, a compacifcentibus id, quod imperans in pacta gentis suæ peccavit, rescindi potest. Recidunt hic omnia in significatum *majestatis*, quæ accipitur vel pro potestatis exercitio per sese summo, vel pro exercitio ad pacta relato. Prior significatus est metaphysicus & abstractus; posterior est juris naturæ politici, ac usum spondet. Hinc sese convertit ad *Puffendorhium*, qui in *J. N. & G. VII, 4, §. 1*, summum imperium exhibuit per analogiam partium potentialium, quales anima habere existimatur. Negat Autor, animæ inesse partes, distinguens jura majestatis a juribus facultatis meræ, nec non majestatem hominum naturalem a civili gentium, seu supremi imperantis. Majestatem contendit inhære universæ civitati velut radici & matri, nec per sese esse indivisam, Regemque, pacta, cum civitate inita, lædentem, a civitate exautorari posse. Addit, civitatem, imperium condentem, posse sibi reservare decisionem causarum nonnullarum, certe cognitionem, eamque senatui, vel delegatis, committere. Unde colligit, imperium summum haud esse indivisum, nec *Puffendorffio* assentitur, rato, partes potentiales summi imperii civilis non esse separabiles. Coactionem moralem in Despotismum etiam cadere, disputat. Potestatem summam, quæ majestatem civitatis atque gentis referat, posse restringi ita, quo minus tota compareat, *legati* exemplo it comprobatum. Jura regalia a majestaticis distinguenda esse, censet. Impunitatis & majestatis jure homines in statu naturali gaudere, sibi persuadet, licet ipsi in alios imperium haud exercean, Qua re motus, distinguit imperium a majestate & impunitate, licet omnia imperandi jura sint juncta cum majestate & impunitate. Majestatis læsæ porro crimen perpendit. Originem majestatis civilis

lis historice recenset. Superioritatem territorialem recusat appellare titulo *analogæ majestatis*, eo quod ei summa æqualitas & impunitas deest. Majestatem physicam, seu despoticam, refugit haud secus ac majestatis analogæ approbatores & *Fürstenerios*. B. G. *Struvium* laudat, qui potestatem a majestate distinxit, ac discrevit suprematum a superioritate & jurisdictione. Improbat distinctionem in regalia majora & minora, in regalia primi & secundi ordinis, in regalia æquiparantiæ & disquiparantiæ, in immanentia & transeuntia, reservata & communicata, &c. Certum enim est ipsi, majestatem ac potestatem radicitus sitam esse in civibus singulis, qua æqualibus, nec potestatem Regis esse præditam juribus majoribus pluribusque, quam eis, quæ populus in ipsum transtulerit. *Puffendorffii Anecdota Suecica* vituperat & carpit. Mirum sane, Sueciæ Regem summo præesse imperio, ac nihilo minus sibi suo cautionis chirographo imposuisse necessitatem suffragandi ordinibus regni, qui perpetua gaudeant potestate pangendi sanctiones, quas e re publica judicaverint. Auctori pronuntiare lubet, majestatem Regi esse summam, adde in illa gente, potestatem vero legibus esse limitatam & circumscriptam. Videtur hic imperandi modulus vel esse biceps, vel in ochlocratiam degenerans, vel titulo regni indignus. Sic nonnullis visum, quorum opinionem Auctor impugnat, & ex recepta Juris publici doctrina profluxisse credit. Si quid divinando nobis licet assequi, Auctor hujus scripti fuit *Jacobus Wilde*, Sueciæ Historiographus, siquidem ejus *Præparationi bodegetica in Introductionem Puffendorffii* subjecta est *Appendix de Præjudiciis circa regalia*, in qua eadem doctrinæ copiosius propugnatur. De libro ipso judicium nobis ferre haud lubet, licet nomen profiteamur inter Germanos, seu transmarinos, quos Auctor tractatione hac refellere studuit. Simul atque enim vocabula ad firmos significatus fuerint defixa, & causa hæc ab ovo fuerit inchoata, legitimisque deducta conclusionibus, nihil litis supererit. Id verò nostris haud est vitio vertendum, quod in definienda majestatis & imperii notione ad recentissimam regni Sueci formam haud continuo respexerunt. Quæri autem potest,

potest, an illi genuina possit assignari *majestas*, qui potest a sibi subditis exautorari, & quod inde consequitur, judicari & damnari. Videntur hæc nobis mutuo pugnare, nisi ejusmodi *majestas* habeatur pro excellentia quadam virium summarum, passim divisa, & omnibus, stante regno, inæqualiter communi.

*INSTITUTIONES LOGICÆ, METHODO ECCLĒ-
stica adornatæ, Autore DANIELE MAICHELIO,
S. S. Theol. D. & Prof. Extraord. Logices & Meta-
physices Ordinario, nec non Ducatus Wirtenber-
gici Super-pædagogarcha.*

Tubingæ, literis atque impensis Georg. Frid. Pelickii, &
Jo. Dav. Bauhoffii, 1738, 8.

Alph. 1 plag. 4.

Cel. Autor, cujus merita literaria orbis eruditus dudum suspicit, Institutiones hæc Serenissimo Principi ac Domino *Carolo Friderico*, Marchioni Badensi, consecravit, gratiam Serenissimæ domus Badensis, in sese excellenter collatam, celebratione, haud secus ac par fuit, prosecutus. Institutiones ipsæ spirant ecclēticum, non compilatorem, nedum centonum conditorem, vel sectariorum in patria natum alumnum. Autori lubuit ei sese addicere sententiæ, quam ipse, maturo examine defunctus, deprehendit veram, nexuique systematis congruentem judicavit. Delibandum est nonnihil ex ipsa tractatione, ut ex fimbria de texto Lectæ queat judicium formare. Summam præmittemus. Proœmio exponitur de investigatione studii logici, ejusdemque naturæ, indole, pretio, atque methodo. Tractatio reliqua *Libris quatuor* comprehenditur. *Primo* de ideis disseritur. De judicio, seu enuntiatione, agit *secundus*. *Tertius* inscribitur de tertia mentis operatione, ratiocinio, ac speciatim de syllogismo. *Quartus* methodum, ejusque divisiones & usum, recenset. Existere Logicam, colligit Cel. Vir 1) ex morbis animi, quibus Deus indubie paraverit medicinam, bonitatis quippe plenissimus; 2) ex nativo plura sciendi desiderio, mentisque capacitate; 3) ~~ex~~ directione

Pag. 4.

directione voluntatis acquirenda; 4) ex experientia, atque 5) ex nœvis, intellectui infusis, Logica sublata. *Veritatem sententiarum & connexionum* invicem dignoscit. Illam, docet, ex rebus ipsis elucere; hanc præceptis institutisque logicis deberi, arbitratur. Logicam naturalem esse imperfectam admodum, nec ad alios erudiendos nobis sufficere, sciscit. Utilitatem hujus esse in reliqua Philosophia universa permagnam, addit. Ipsam disciplinis superioribus opem ferre, ostendit. Ill. *Thomasi* pronuntiata nonnulla, quæ in *Introductione ad ejus Philosophiam aulicam* leguntur, notat. *Lockii* opus de *Intellectu humano* nœvorum aliquot inculsat. Modeste & prudenter tandem subdit: *Quotidie proficere studemus, discendo meliora, parati etiam ad censuram non ferendam modo, sed exosculandam quoque, si in uno alterove lapsi, adeoque hominum more humani quid passi, videbimur.* Subjicit hæc cautiones proficundo aptas, suoque sese commendantes fructu. Doctrinam, de mentis operationibus tractantem, utilitatis esse expertem, Ill. quondam judicavit *Thomasius*; ac in ea multum desideravit. Tricas hæc evolvit ac refellit Noster. Ideas conjunctas & oppositas, simplices & compositas, delibatur. Absolvi ratiocinationem unica mentis operatione, negat. *Platonis* doctrinam de ideis dijudicat, & errorum multiplicium convincit. Discrimen, quod Anglus quidam notionem inter & ideam statuit, haud agnoscit. *Ideam* definit per *objectum mentis nostræ immediatum*. Pace Cel. Viri liceat monere, propositiones, quas experientia per sensus haurit, e. g. sol lucet, esse non minus objectum mentis nostræ immediatum, nec tamen sententias, observationi innixas, per sese dici posse ideas, nisi *aggregatas*. Videtur nobis *idea* esse *repræsentatio rei singularis in mente*, ideoque complecti tria: 1) in mente repræsentationem; 2) rei possibilis, immo impossibilis; 3) ejusque singularis. Quot enim dantur in propositionibus ac rebus singularia, tot dantur *ideæ*. Univerſalia & abstracta repræsentantur æque per imaginem singularem. Quo minus vero impossibilia ab idearum momentis fecernamus, prohibet ipsa experientia. Licet enim per sese non-entium *ideæ* sit nulla, tamen in mente sæpius repræ-

Pag. 6.

19.

21.

27.

36.

39.

- repræsentatur res impossibilis, speciem possibilis mentita, danturque idæ, contradictionem continentes, seu impossibiles, e. g. figuræ bilineæ, corporis cogitantis, volantis equi, &c. Idea itaque formalis ab objecto idæ est distinguenda. In objecto, haud ficto, inest nihil impossibile. At sæpius tamen objecta repræsentant sese menti, ficta vel ex toto, vel ex parte. Sed hæc hæc hactenus. Meminimus enim id, quod Autor pag. 41 docet: *Ex eo, quod Deus aliquid non concipit, id absolutissime, & sine ulla exceptione, pro falso, vel impossibili, habetur; ex eo, quod homo non concipit, non item.* Ipse differentiam Tschirnhauseni inter id, quod vel cogitari, vel mente haud concipi, potest, probe discutit ac dijudicat. Pyrrhonismum & sectam mentiensium evertit. De vero idearum usu cautiones saluberrimas suppeditat. De origine idearum ita agit, ut nihil certi definiat, præter hæc tria momenta: 1) menti a prima infantia nullam inesse notitiam, actu externo foecundam; 2) hanc enim interventu sensuum & institutionis in mentem pervenire; 3) sed a vi, naturaliter mentibus insita, deinceps suppleri, emendari, extendi æque ac perfici. Ideas innatas, si per eas intellexeris *potentiam propinquam assentiendi veritatibus evidentibus, accedente rationis usu & vocum potestate*, existere, largitur. Rationes, cur Deus quidem ideas, non tamen sensationes rerum gratarum ac ingratarum, in hominis potestate voluerit esse sitas, affert solidas & profuturas. Tum vero exponit de prima idearum divisione, quæ a consideratione subiecti sentientis solet peti ac desumi. Sensationes esse fallaces falsasque, negat, solidisque pernegat argumentis. Usus & abusus sensilium repræsentationum persequitur, ac, ad observationes recte dijudicandas, requisita sensationum recenset. Sensationis & imaginationis discrimina exhibet. Usus imaginationis multiplicem ita enarrat, ut defectus haud omittat, vitiaque admodum candide exponat. Imaginationis morbos & remedia adjungit istis, de quibus alii in Psychologia ac Pneumatologia præcipere consueverunt. Intellectum purum dari, docet, ac discrimen, quo intellectus ab imaginatione distat, edisserit.
76. *Monstruosam Cbr. Thomasi de notione mentis ac intellectus puri*

sententiam indicat & refellit. Posthæc progreditur ad secundam idearum divisionem, quæ a consideratione objecti solet desumi. Eos, qui credunt, substantiæ nos latere ideam, lepidè argutari ostendit. Tum ad tertiam idearum divisionem, a gradibus perfectionis petitam, delabitur. Prædicat Ill. G. G. Leibnitii ac Christ. Wolfii in hanc Logices partem merita. P. D. Crosum, qui, ideas dari obscuras, negavit, confutat, &, Nic. Hier. Gundlingium ideas claras cum distinctis permiscuisse, demonstrat. Justiciam Dei esse bonitatem, sapienter administratam, seu sapientia temperatam, negat, ratus, ideam hanc esse minus plenam, siquidem Dei *maxima* cadat in eandem ideam. Quid in ideis veris solidisque comparandis sit elaborandum, & quid vulgo peccetur, copiose solideque recenset. Hisce subjungit quartam idearum divisionem, ab earum extensione petitam. Exponit itaque de ideis singularibus, & universalibus, seu abstractis. Quintam idearum divisionem ab earum convenientia & disconvenientia desumit, ibi differens de eodem & diverso, de disparatis, oppositis, contradictione plenis, contrariis, subcontrariis. Quibus pertractatis, ad definitionis naturam progressus, definitionem inferit numero idearum, licet ipsa propositionem, seu sententiam, comprehendat. Ipsam definitionem vocat ideam rei determinatam & completam, ac in nominalem distinguit atque realem, addumque ostendit, quo illa acquiri & explorari possit. Hinc exponit de divisione, quæ docet, quoruplex res sit, de *terminis*, seu *verbalibus*, eorumque usu. Hæc *Libro* continentur *primo*. *Libro secundo* exponit Autor de iudicio, sive enuntiatione, nec omittit doctrinam de propositionum fundamentalium spectris, seu præjudiciis. *Libro tertio* monet inter alia pag. 296: *Male quis inter πέρωρα ψεύδη Philosophiæ Leibnitio-Wolfianæ retulerit harmoniam præstabilitam inter animam & corpus, quæ non aliter, quam pro mera hypothese, reputatur, quæque illius ne quidem præcipuam partem efficere censenda est.* Queritur idem, in systematibus Philosophorum recentiorum passim omitti multa & necessaria & utilia, quæ ad exhauriendam aliquam disciplinam pertinet omnino;

Pag. 78.

84.

87.

93.

105.

126.

135.

168.

348.

omnino; causam omissionis quærit in systematicæ catenæ rigo-
re & severiori custodia, cui scriptores aliqui nimium vacaver-
int. Redit fortassis hic semper quæstio, quidnam in singulis
disciplinis sit tractandum; & quousque cancelli earum pateant
& porrigantur. Verum id alijs providendum relinquimus, ce-
lebrantes Cel. Viri accuratorem & diligentiam, in adornandis
hiscæ Institutionibus collocatam, quas jure quodam præstan-
tissimis sui generis operibus esse annumerandas, fide oculata
freti pronuntiamus.

Erläuterung der vernünftigen Gedanken von den Kräften
des menschlichen Verstandes, x.

id est,

**EXPOSITIO COGITATIONUM, RATIONI CON-
gruentium, de Viribus Intellectus humani, conscripta-
rum a Cel. Philosopho, Christiano Wolfio, edita a
JOANNE FRIDERICO STIEBRIZ,
P. P. Philos. Halensi.**

Hale Venedorum, impensis bibliopolii Fritschiani, 1741, 8.

Alph. i plag. i.

Autor Clariss. suarum credidit esse partium, expositionem
hanc Ill. *Christiano Wolfio* inscribere, e cujus quippe scri-
ptis sese philosophica scientia imbutum fuisse, gratissima præ-
dicat confessione. In Præfatione indicat scopum, in hoc li-
bello sibi prædefinitum, ejusque summam recenset. Tracta-
tionis initia spectant ad Logicæ *Wolfianæ* historiam literariam
§. 1-21. De Philosophia Commentator disseruit generatim §.
24-74. Deinde isagogen exhibuit succinctam, expositioni
Logices inservientem, §. 75-99. Postea illustratio ipsa sese le-
ctori offert, quæ ita est comparata, ut 1) expositioni *Capitis*
ejusque tabula synoptica fuerit præmissa; 2) potiora enucle-
entur, ac uberiori luce instruantur; 3) dubitationes vel alio-
rum, vel oboriri solitæ cuius, solvantur & elidantur; & 4)
Capit

Caput primum de ideis; & *quartum* de syllogismis, momentum trahentia, copiosiori expositione fuerint perflua. Solide eis Cl. Autor facit satis, qui sibi persuaserunt, in *Logica Wolfiana* deesse doctrinam, quæ opiniones præjudicatas, divisionem, & alia Logicæ minus congruentia, tradit. Logicam probabiliſſimum conſtituerat Ill. *Wolfius*. Et hanc ob cauſam de ea in *Cogitationibus* illis haud egit. Expoſuit potius potiſſima, utiliſſima, & tironibus profutura. Reliqua Latinis referuauit elementis. Hæc eſt ratio, cur de ideis, de geneſi definitionum, de obſervationibus rite inſtituendis, ac de uſu ſyllogiſmorum, luculente & præclare expoſuerit. Omittimus jam alia, quibus pretium haud eſt abjudicandum. Inprimis arriſit nobis Cl. Commentatoris expoſitio, qua cognitionem hiſtoricam & philoſophicam illuminauit. Ipſe ſtudio omne attulit ad definitionem Philoſophiæ *Wolfianam* ab obſectionibus liberandam, quarum potiſſimæ a Cl. *Höllmanno* ſunt proſectæ. Contra hunc vindicatur itidem definitio Theologiæ naturalis *Wolfiana*, nec non definitio Psychologiæ, ab Ill. *Wolfio* æque ſuppeditata. Notas genuinæ Logicæ exhibuit Autor, ab aliis tanta ſoliditate nondum demonſtratas. Vincula partium Logices *Wolfianæ* ſcienter, ordine, & ſalubriter, fuiſſe inuenta & connexa, ad oculum oſtendit, ſignificans, diſtributionem idearum *Leibnitianam* a *Valeriano Magno*, Capucino, in *Philoſophia quadripartita* primum adhibitam eſſe, *Carteſii* & *Lockii* definitiones eſſe vagas, minusque diſtinctas, plerorumque hominum ideas eſſe obſcuras, perpaucas eſſe claras, pauſiores diſtinctas. Diſtinctionem idearum in completas minusque completas *Wolfio* deberi, oſtendit. Omittimus reliqua, ſuæ ſoliditatis elogio maſtanda. Scopo ſuo Cl. Vir ita fecit ſatis, ut nihil requiri poſſit amplius. Ordinem ſeruauit, diſtinctas ideas adhibuit, dubitationes enodauit, ſcripta, quibus partes Logices copioſius pertractantur, laudauit, modèſtiæ operam dedit, reſutauit ſententias ita, ut diſſidentibus honorem habuerit, diduxit breuiora & illuſtrauit, hiſtoriam literariam nonnunquam adiunxit, &, ut uerbo dicamus, de *Logica* Ill. *Wolfii* præclare merentem ſeſe præbuit. Noſtrum eſt, ipſum

Pag. 19.

22

41

74
105

143

157

monere, ut promissum ne migret, quo, sese Ethicam III. Wolfii ratione eadem esse illustraturum, se obstrinxit.

Das Aderlassen, als ein nöthiges Mittel u.
hoc est,

*VENÆSECTIONEM SÆPIUS REMEDIUM AD
felicem Variolarum curationem perquam necessarium
esse, ex certis indubiisque Medicinæ principiis evincit*

*BALTHASAR LUDOVICUS TRALLES,
Med. D. & Pract. Vratisl.*

Vratislaviz, apud Michaellem Hubertum, 1745, 8.

Plag. 8.

Parvæ molis producimus libellum, sed multi iudicii, magnæque doctrinæ, ante aliquot jam annos editum quidem, nunc vero denuo, sine ulla tamen mutatione, recusum. Autor præstantissimus, cujus alias jam eruditionem exquisitam, animum a præjudicatis opinionibus alienum, atque nobilem in repurganda poliendaque Medicina ardorem, laudavimus, cum satis cognitum habeat, nondum esse nobis remedia, quæ antidotorum instar virus variolarum illico enervent & destruant, ut, perditis suis viribus, non agere amplius & nocere queat, eo respiciendum esse putat, ut effectibus ejus veneni occurratur. Cum itaque satis constet, omnem hujus veneni effectum in inflammatione esse positum, ab eaque iterum exulcerationem & gangrænam, indeque mortem, oriri, proinde, eam medicinam in curandis variolis convenire quam maxime existimat, quæ inflammationi, & symptomatibus, quæ hinc consequuntur, summorum Medicorum consensu, cum fructu opponi solent. Inter quæ venæsectio facile primum locum tenet, cujus idcirco utilitas & summa necessitas demonstratur. Quemadmodum autem de venæsectione inde ab antiquissimis temporibus multiplices agitatz fuerunt lites; ita recentiori tempore id imprimis venit in disquisitionem, habeatne ea in febribus continuis locum, nec ne, quæ controversia ad variolas etiam tracta fuit. Veteres ea in morbi principio uti non

non dubitarunt, ut ex Clariss. *Hahnii Antiquitatibus variolarum* patet. Ex recentioribus autem complures fuerunt præstantissimi Medici, qui illam eximie commendarunt, nominatim *Bogrovus, Riverius, Ballonius, Sydenhamius, Hamiltonus, Barbauius, Pechlinus, Werlbofius, Hoffmannus, Bergerus, Meibomius, Gælickenius, Læberus, Helwigius*. Sicut vero multum in locis magno cum fructu adhiberi solet; ita non minus naturæ hujus morbi perquam congruit. Quod enim in aere inest virtus variolosum, his potissimum attributis internoscitur, quod mirum in modum se multiplicare & propagare valeat, quod particulis constet longe exilioribus, quam ut eas humani ingenii vis assequatur, quod denique universoni hominis perfecte sani sanguinem celeriter inficere & corrumpere queat. Quarum rerum omnium vis demum in inflammationem terminatur, inflammationisque indoles generatim naturæ & indoli variolarum respondet, ut proinde variolarum naturæ venæsectio admodum congruat, quæ & propterea laudari mereatur, quod funestam illarum conditionem præ reliquis antevertat, & nimiam variolarum copiam, hæmorrhagias fatales, variolas nigras & malignas, averruncet. Ut hinc in eam spem Noster ingrediatur, fore, ut istius usus in morbi hujus curatione temporis progressu increbescat. Quamvis enim non semper, nec omnibus, opem afferat; prima tamen medicamentis felicioris fundamenta jacit, nec, quæ objici solent, tantum momenti habent, ut de meritis illius laudibus quidquam detrahant, fructu ejus sæpius, invidis etiam Medicis, se prodente. Neque hic multum valet, variolas post venæsectionem nihilo minus emicare, multosque ægrotantes sine venæsectione convalescere, per venæsectionem calorem ad propellendas variolas necessarium nimium extinguere, & naturam per venæsectionem in errores induci. Ceterum apud Germanos in variolarum curatione venæsectio perinde locum invenit, ut apud Gallos, nec puerilis ætas impedit, quo minus eam aliquando adhibere liceat, modo semper teneatur, eam salutarem quidem esse, noxiam tamen aliquando fieri, si inconsiderate imprudenterque in usum vocetur.

PHYSICA, oder vernünftige Abhandlung natürlicher
Wissenschaften, ic.
hoc est,

PHYSICA, SEU RATIONALIS NATURALIUM
Scientiarum tractatio, D. NICOLAI BOERNERI,
Sodalis Imper. Academiae Curiosorum Naturæ, ac Me-
dici senioris in oppido Neostadio ad Orlam; cum Præ-
fatione D. JOANNIS ERNESTI HEBEN-
STREITII, Prof. Publ. Ord. Lips. qui illam
edidit, ac Indice instruxit. Editio auctior
& correctior.

Francofurti & Lipsiæ, apud Michaellem Blochbergium,

1742, 8.

Alph. 2. plag. 7.

Dignissimus erat hic liber, qui demum ex officina Physici
præstantissimi in lucem prodiret. Dignissima est Cæl. Edi-
tore ea Præfatio, qua Physices usum in Theologia luculente
& curate demonstravit, Physicosque ac Medicos esse Philoso-
phiæ ac Theologiæ aptissimos cultores ostendit. Dari res crea-
tas; quæ partim sint animalia, partim plantæ, monet, & in
hunc censum rejicit urticas marinas, pulmones marinos, thetga,
&c. Summa recusæ libri pertinet ad *Capita 31*. Exponitur in
eo 1) de Physica generatim; 2) de mundo; 3) de motu; 4) de
spatio; 5) de cælo; 6) de corporibus cælestibus; 7) de sole stel-
lisque fixis; 8) de planetis; 9) de cometis stellisque novis; 10)
de aere; 11) de meteoris; 12) de igne; 13) de aqua; 14) de ter-
ra, corporibus terrestribus, & lapidibus; 15) de metallis ac mine-
ralibus; 16) de plantis; 17) de animalibus; 18) de hominibus;
19) de monstris ac hermaphroditis; 20) de temperamentis; 21)
de sono; 22) de odore; 23) de gustu; 24) de luce & umbra, seu
coloribus; 25) de humore ac siccitate; 26) de gravitate ac levi-
tate; 27) de calore ac frigore; 28) de duritie ac mollitie; 29)
de fluore ac elasticitate; 30) de occultis qualitatibus ac Magia
naturali, nec non 31) de Physices usu ac fine. Eis, quibus ri-
gidæ

gida *Euclideorum* heroum catenz minus arident, hæc tractatio non potest non esse grata & probata. *Innotuntur* ei subinde scholia, seu annotationes, quibus momenta varia illustrantur, scripta aliorum recensentur, ac nova literaria edisseruntur. Delibabimus ex ferculis optimis pauciora. *Physicam* in censu scientiarum Auctor deputat, siquidem ipsa & experientia & rationi insitat. *Experientiam* vero rationibus esse ducendam ac præmuniendam, ne sensus sit erroris ansa, monet. *Multitudinem* linguarum obesse cognitioni rerum, docet. *Primis* parentibus, in statu innocentia versatis, artes ac scientias inde a sui exordio fuisse notas, sibi persuadet. *Parvulos*, extra humana commercia educatos, brutis animantibus esse consimiles, exemplo uno & altero ostendit. *Mosè* ac *Salomonem*, *Talesem Milesium*, *Magos Persarum*, *Rogesium Baconem*, *Verulamiumque*, inter *Physicorum* coryphæos computat. *Biblia* esse *Physicæ* officinam, & in eis ad errorem vulgi sententias fuisse accommodatas; negat. *Definitionem Wolfianam*, de mundo afferri solitam, approbat. *Mundum* perpetuo existisse, ratione haud una excitatus, negat. *Emanationem* mundi ex Deo & *Spinozismum* procul esse jubet. *Monadas Pythagoræorum* profligat, *Leibnitianas* adoptat. *Sententiam Mosè*, in principio creavit Deus *caelum & terram*, de univèrsi creatione exponit. *Finem* mundi a nobis haud determinari posse, contendit. *Eruditionem* dividit in *historicam* & *universalem*. *Motum* esse dicitur successionem mutationum, omnibus corporibus naturalibus communem. *Quietem* corporum, nude talem, dari, negat. *Motus* species varias recenset & illustrat. *Motus æqualis* mensura, ipso iudice, est *tempus*. *Leges* motus exponit. *Spatium* existere, affirmat, siquidem omnis motus in spatio persagatur. *Stellis* fixis circumdatos esse *planetas*, haud ambigit. *Materiam* cœli esse *ætherem*, demonstrat. *Telluris* motum assensu suo prosequitur. *Cœlum* per omnes mundi partes existere, tradit. *Hoc sensu* recte dicitur, *Deum* in cœlo esse. *Solem* rotari circa *axem* suum prope *centrum* sui systematis, docet. *Ignem* solarem esse *gravem*, ostendit. *Magnitudinem* solis definit. *Astrologiam* judicariam notat ac exterminat. *Tychonis*

Pag. 2.

4.

14.

25.

35.

48.

58.

72.

88.

- de Brabe & Nicolai Copernici* vitas compendiose exhibet. Tri-
 podium solis paschale. disquiric. Inæqualitatem apparentis mo-
 tus solaris ex systemate *Copernicano* exponit. Solvit loca Scri-
 ptura Sacræ, vel potius eorum expositiones vulgares, quibus sy-
 stema *Copernicanum* impugnari solet. Vortices *Cartesii* fasti-
 dit. Incolas solis dari, negat. Tellurem esse planetam, solide
 tradit. Montes jam ante inundationem terræ universalem præ-
 sto fuisse, ex *Gen. VII, 29*, ostendit. Planeticolas existere, per-
 suadet. Annum Saturni esse atmosphæram Saturni conglocia-
 tam, radiosque reflectentem, sibi persuadet. Stellam, Jesu
 nato lucentem, Magosque advocantem, vel pro meteoro,
 vel præ cometa sublunari, reputandam esse, demonstrat. Co-
 metas impune spectari, docet. Rorem decidere, non ascen-
 dere, putat. Aporrogas lucere, ac versus terram labentes ex-
 stinguui, docet, addens, eas accendendis rebus prorsus esse
 ineptas. Aquas, supra coelos constitutas, cum *Clariss. Wi-*
deburgio pro aquis, quæ in reliquis sunt planetis, habet. Me-
 lite Illyrici, iudice ipso, præbuit *Paulo* naufrago hospitium.
 Mumias ex materia medica eliminandas esse, tradit. Oleum
 talco inesse, negat. De magnete fufius differit. Gem-
 mas dicendo persequitur ordinate. Monachos, metallifodinis
 immerfos, & spectra, in eis lampada exstinguentia, fictionibus
 accenset. Generari ab integro metalla, negat; maturari, affir-
 mat. Lithargirida, veneno admixtam, esse exitiosam, ostendit.
 Cadmiam exquisite disceruit. Sperma ceti esse cetorum, seu or-
 carum, cerebrum, negat. Novimus vero ex multiplici alio-
 rum observatione, de eo dubitandum haud esse. Testimonia
 eorum collegit *B. Theodorus Haseus* in libro de *Liviasthane Jo-*
bi. Vires & indolem Turcicæ materiæ, *Maslaeb* dictæ, Autot
 curate describit. De Vampiriiis, aliisque, ad Magiam referri
 solitis, argumentis, suo more, id est, doctissime, exponit. Non
 possumus, quin libri ordinem, stili perspicuitatem, & argumenti
 pertractationem, magni faciamus, siquidem opus hoc &
 pretio, & forma, & accuratione, se usquequaque
 commendat.

* * *

AD

NOVA ACTA ERUDITORUM.

Que Lipsiæ publicantur,
SUPPLEMENTA.
Tomi VI Sectio II.

Beschreibung der Burgundischen Kriege, 1c.
id est,

DIEBOLDI SCHILLINGII DESCRIPTIO
bellorum Burgundicorum, ac nonnullorum aliorum, in
Helvetia, & Bernæ imprimis, ea ætate gestorum,
memorabilium.

Bernæ, apud Franc. Sam. Fetscheryn, 1743, fol.

Alph. 4. plag. 12.

Scribam egit judicialem, quem vocant nostri Secretarium forensem; *Dieboldus* ille *Schillingius* in senatu, Bernæ coire solito, atque hoc monumentum historicum jussu Senatus Bernensis in literas redegit. Ipse rebus fere omnibus, quas memoriæ prodidit, interfuit. In manibus ejus fuerunt chartæ ac acta Senatus. Iram & studium ipse procul esse jussit. Complectitur hæc Historia res, ab A. 1465 ad 1480 gestas. Commemoratur in ea foedus Helvetiorum cum Austriacis Ducibus, ejusque origo, ex bellis ac dissidio Mulhusino enata. Mentio hic fit originis pensionum annuarum, quibus Rex Gallorum foedus cum Helvetiis firmavit. Traduntur ea, quæ ad reformationes morum ipsa Bernensium respublica tenuit, copiosius. Copiosissime autem executus fuit *Schillingius*

G

gius

- gius bellum Burgundicum, a *Carolo Audace*, Burgundionum Duce, gestum, ac ad Nancejum termino vitæ diremum. De-
 4. *Page* cerpimus paucula ex ipso. Mulhusa urbs A. 1468 foedus conciliavit cum urbibus Berna ac Solodura, ne porto a praefectis Austriacorum provincialibus degluberecur. Hi *Mulhusam* ea propter vocarunt *Helvetorum bovine*, ac eam obsidione cingere tentarunt. Bernenses contra, Solodurenses, ac Friburgenses, eis miserunt literas hostiles, quibus nomen erat *Ab-sagbrief*, *Faidbrief*. Urbem hi occuparunt ligneam Habkes-sen, Sundgovia locum, combusserunt castrum Züllien, nec non villam Richtessen vastarunt. Tigurini autem & Suicenses ad castrum Schweighusen detrimentum grave ceperunt. Quo ipso Bernenses ac Solodurenses incensi, multa loca ad vastitatem vocarunt, combusserunt expugnatum castellum Hirzstein, ac nihil virtutis omisere in expertum. 22. Foederati Helvetii in campo, Ochsenfelde, convenerunt, victricibus armis freti. Expeditionem Ochsenfeldensem Helvetii profecuti sunt carmine, ævi illius linguæque minus expolitæ indicio luculento. Initium ejus sic habet: *Woluf mit richem Schalle und sind all frisch und geil*. Foederatorum pars Waldshutam circumfedit, multisque damnis utrinque illatis pax resarta fuit. Incidunt hæc in annum 1468. Subductus fuit furto Bernensibus panis sacratus eucharisticus cum pyxide pretiosa, cui ille fuerat inclusas. 35. Nec rediit horum quidquam ad dominos suos. Persuaserunt igitur sibi hi, Deos sibi minus esse propitios, diisique propositis mores reformarunt publicos. Senatus fuit constitutionum renovatarum, ac jurejurando publice confirmatarum, auctor, easque e suggestu sacro intra templum publice jussit recitari. 37. *Fridericus* Imperator Bernenses, eorumque foederatos, A. 1471 Ratisbonam evocavit. Quid ibi in comitiis fuerit gestum, exponunt literæ, a Cancellario Basileensi ad Bernenses missæ. 57. Ludicra Cæsar instituit, quæ ætati nostræ videntur ridicula esse. Quæ sequuntur, magis sunt seria. Sigismundus, Dux Austriae, A. 1471 iter fecit ad Galliarum Regem, foederatosque Helvetios pro viribus reddere invisos conatus est. Recusavit *Ludovicus XI* induere animum, Helvetiis infestum. Quo facta, Dux

Dux tradidit Helvetiam Duci Burgundiæ occupandam, ac tulo hypothecæ acceptis 6000 florenis permisit Comitatum Pireni, Sundgovix, Alfatixque multum, ipsamque Waldeshutam cum silva nigra. Id cum *Carolus Audax* Helvetiis superbe scripsisset, horum fuit, movere lacertos. *Lucernam Carolus* Pag. 72.
 misit legatos A. 1474, qui Helvetios variis artibus terroribusque sub ditionem Austriacam reducerent. Hi certio-
 rem de mutatis postulatis fecerunt Ducem *Sigismundum*. Duci *Carolo*
 inter hæc visum creare per Helvetiam præfectum provinciæ,
Petrum de Hagenbach. Continuo opem tulit Argentina rebus 75-
 Helvetiorum. *Fridericus* Imp. in oppidum venit Basileam A.
 1474. Dux Mediolanensis, se sublevaturum esse Helvetios,
 promisit. Commemorabilis est *Schillingii* descriptio, quam 85-
 de convivio suppeditavit, quo Dux Burgundiæ, die lunæ
 post S. *Francisci*, Imperatorem, Duces, ac Principes, excep-
 pie *Basileæ*. 88- Omittimus in præsens reliqua, notiora quippe,
 vel apud *Schillingium* legenda. Nostrum fuit, specimen quod-
 dam cum Lectore communicare, ex quo de libri ipsius pretio
 ipse iudicium possit facere. Sunt, qui *Dieboldum Schillingium*
 in *Bibliotheca Helvet. IV, 46, 49*, nobis commemorant Lucernensem.
 Rogatos volumus Viros optimos, ut significant, an
Schillingius hic fuerit Lucernæ natus, an vero geminus exstiterit
Schillingius, unus Bernensis, alter Lucernensis.

Kurzgefaste Historie des Tridentinischen Concillii, &c.
 id est,

SUCCINCTA CONCILII TRIDENTINI
 Historia, ex *Pauli Sarprii, Cardinalis Pallavicini, aliorumque*,
 eodem spectantibus scriptis & documentis concinnata,
 nec non nonnullis illustrationibus ac nucleo annotationum
Patris le Courayer instructa, a *CHRISTIANO HECHT, Past. Consist. &*

Insp. Salm. Laub.

Francofurti & Lipsiæ, 1742, 8,

Alph. 2 plag. 5.

G 2

Dili-

Diligentiam Cel. Autoris dudum suspiciunt & observant Theologi, ab eruditione haud imparati. Quantopere eam in scripto hoc, ad amullim & usum facto, cunctis approbandam obtulerit, paucis lubet declarare. In Præfatione de monumentis literariis, quibus historia Confessionis Augustanæ & Concilii Tridentini exhibetur, disserit, & concise exponit. *Viti Ludovici Seckendorffii Historiam Lutheranismi* a nemine refutatam esse, monet. Ea enim, quæ Benedicinus P. *Æmilianus Naisl* A. 1726 in libello *Postbærnlein*, cui A. 1730 novum dedit titulum: *Widerlegung der Historia Lutheranismi V. L. von Seckendorf*, attulit, nomine refutationis indigna censet. Nam, qui libros historicos fide exuere contendunt, eorum est ostendere, scriptores eorum pro veris habuisse falsæ. Ut hoc autem ostendant, necessum est comprobare argumenta falsitatis, desumpta tum a re scriptæ, tum a tempore rei scriptæ, tum ab actorum figmentis, scriptorisque vel ignorantia, vel pravitate. Qui Lutheranismum *Seckendorffii* refellere audet, ei est demonstrandum, 1) historiæ ejus fieri haud potuisse aliquid, 2) res, in ea recensitas, abhorrere prorsus a tempore, quæ ex credantur gestæ, 3) acta & literas, & scripta edita, è quibus historia illa desumpta est, esse ex universo ficta & supposita, 4) scriptorem ab aliis fuisse deceptum, & manifeste falsa scripsisse, 5) vel adeo vafrum & maliciosum existisse, ut veritatem in fisiones detorserit, resque vere gestas in eam obscuritatem conjecerit, ut verum a falso amplius nequeat discerni. Quando autem & ubi hoc postulatum implevit P. *Æmilianus*? Laudat Autor *Judicium Edmundi Campiani, Jesuite, de Concilio Tridentino expensum*, ac præcipue *Pauli Sarpii Historiam Concilii Tridentini*, quam ipse *Salo*, Gallus, A. 1665 ad 23 Mart. in Ephemeridibus eruditorum Parisiensibus, *Pallavicino* præfert, & ab hoc defendit. *Pallavicino* id vitio tribuunt, quod 1) panegyristam Concilii egerit, 2) nœvos Patrum vel texerit, vel palliaverit, 3) acta venditaverit Vaticana, de quorum fide nondum constet. Optat Cl. Autor, ut *D. Jonas Couradus Schrammius* edat reliqua de Concilio Tridentino hypomnemata. Licet meminisse, Theologum hunc Helmsta-

Helmstadiensem jam A. 1739 rebus humanis fuisse exemptum. Operat idem porro, ut Ven. & Cel. *Salomo Ernestus Cyprianus* ex Bibliotheca Ducali Gothana proferat aëta & literas, quibus historia Concilii Tridentini possit illustrari. Voti hujus sui Vir optimus fuit damnatus. Ven. enim *Cyprianus*, nunc etiam in divis, A. 1749 literas sane permultas eo fine edidit in *Tabulario Ecclesie Romanae Seculi XVI*. Cl. Autor haud omittit monere, *Lud. Elia du Pin* Historiam Concilii Tridentini, Gallice scriptam, erroribus scaterere numerosis. De *Petri Francisci le Courayer* meritis in *Sarpis* vitam & Concilii historiam exposuimus in his *Novis Actis* A. 1737 *Mense Majo*. Id vero nobis indictum haud abire debet, Cl. Autorem daturum esse propediem editionem novam *Collegii Antipontificii*, a B. *Rambacchio* publice prelesti. Nec id omittimus, Historiæ huic lectissima quævis ex *Courayero* inserta esse, ipsumque in comparandis *Sarpis* ac *Pallavicini* relationibus æquissimum fecisse judicium, studioseque juventuti hoc pacto & compendiosa tractatione infervisse mirum in modum, siquidem ab anno 1517, ipsaque origine motuum religionis, telam suam pertexuit. Indulgentiarum libellos a literis indulgentiarum sollicitè distinguit. Literæ, quæ *Silvestro* tribuuntur, ipso ecclesie Romanæ testimonio sunt suppositæ, Nundinationes indulgentiarum ad *Urbanum II* videtur revocare cum *Pallavicino* & nostrate *Val. Ern. Lascbero*. De *Leonis X* literis indulgentiarum diligenter exponit. *Lutberum* impulsu *Staupizii*, vel *Friderici* Electoris, vel emulatione Ordinis sui Augustiniani adversus Dominicanos, nundinationes indulgentiarum ecclesiasticarum publice reprehendisse, merito solideque negat. Eas literis *Clementis VI* bullatis A. 1350 confirmatas, & autoritate publica corroboratas esse, tradit. *Courayeri* immitte de *Lutbero* judicium improbat, & in autorem repercutit. Exemptiones & privilegia Clericorum a dominis territoriorum limitari, restringi, ac, re sic ferente, tolli posse, docet. *Courayerum* nonnunquam *Maimburgio* veritate invita pollicem pressisse, demonstrat pag. 41 & 43. Ex *Schelhornii Amanitatibus ecclesiasticis* optima, huc spectantia, decerpit. Nec *Sarpis*, nec *Pallavicini*, errores omittit intactos. Cardina-

Pag. 3.

6.

19.

32.

les, *Contarinium, Sadoletum, Polum, & Fregosium*, Lutheranismi suspectos, a sinceritate commendat. *Psalmai* diarium consuevit ac laudat, re ita exigente. *Nestorium* veræ corporis sanguinisque Christi præsentia in sacra Coena fuisse, docet. De concessione calicis eucharistici, a *Pio IV* indulta, succincte agit, ac de professione fidei Tridentinæ fert iudicium. Subsit itaque in anno 1563, ac, *Libro octavo* adjecto, opus suum concludit. Ex quo exiguo specimine intelligitur, libellum hunc, non modo ex ipsis fontibus hauustum, sed passim quoque selectissimis observationibus criticis distinctum esse & ornatum.

767.

Kurze, doch gründliche, Historie des Herzogthums Lothringen, &c.
id est,

M. J. F. S. L. OCC. PROF. HISTORIA Ducatus Lotharingici brevior, sed solida, inde a temporibus Romanorum usque ad nuperrimam pacem, A. 1738 sancitam, cum nova geographica regionis descriptione & Mappa ejusdem geographica.

Francofurti ad Moenum, 1743, 8.

Alph. 2 pag. 10.

Tomus II constat omnis hæc descriptio. Præfatio, priori Tomo præmissa, complectitur iudicium de scriptoribus Historiæ Lotharingicæ. P. *Hieronymi Vignierii* Genealogiam, & P. *Augustini Calmeti*, Abbatis Nancejensis ad S. *Leopoldi*, Opus, *Histoire ecclesiastique & civile de Lorraine*, jure suo laudibus ornat, & in cælum tollit. Summam operis *Calmetiani* recenset. Dolet, *Calmetianam* Geographiam nondum in lucem editam esse. Exhibet historiæ Lotharingæ argumenta posteriora. Succedit Præfationi Chorographia. In tabula, æri incisa, & optime conformata, nobis haud licuit ad fines Alsatia ac Vogesi deprehendere Pfalzburgum. Religio ut Romano-catholica ibi sola vigeat, & dissentientibus de ea indigenis a *Carolo II* poena strangulationis proposita sit, effecerunt morosi, immigrari, ac rebelles rustici, qui A. 1525 Alsatiam ac confinia turba-

turbarunt. Degener ipsorum vivendi ratio a quamplurimis vitio religioni Protestantium fuit attributa. Prædicanda est Ill. *Mascovii* nostri *Diss. de Nexu Lotharingæ regni cum Imperio Romano-Germanico. Ferdinandus I A. 1542* Antonio Duci id passionis indulserit, ut Ducatus Lotharingæ certis conditionibus evaserit Principatus nemini præterea obnoxius ac profusus immunis, in defensione ac tutela Romano-Germanici Imperii situs & acquiescens. Antehac Duces solvebant duas tertias impensarum, quas Electorum singuli pendere consueverant. Ducatum Bar Duces a Rege Galliarum in beneficium, seu feudi, loco recipere soliti sunt, ex quo *Henricus*, Comes Barenfis, A. 1301 a Rege Galliarum *Philippo* compulsus fuit eo, ut Comitatum Barensem ac castellum Ligny cum ditione ac terra adjecta ipsi in feudum offerret. Exemptus nuper A. 1738 est Comitatus Falckenstein, cum Ducatus Lotharingæ ac Barenfis Regi Galliarum sine jure suffragii in comitiis imperii Germanici traderentur. Nanceji fata Autor copiose edisseruit. Duces prisca ætatis ibi in æde *S. Georgii* latent sepulti; recentiores suscepit templum Capucinum. Lunavilla arce ac palatio novo, ad finem haud perducto, excellit. Nomenio, urbi medioçri, titulus adhæret Marchionatus. Dominium Bit-schense Comitibus Hanoviensibus, felonix infimulatis, a Duce Lotharingæ olim ereptum fuit. Nolumus Abbatiarum seriem huc transcribere. Quantum ad originem Ducum Lotharingæ attinet, Cl. Autori visum fuit *Vergierum & Calmetum* sequi. Primordia cepit ab *Archinoaldo*, Majore domus *Clo-dovai II*, Galliarum Regis, A. 661 defuncto. *Hugoni*, Comiti Pfiretano, seu Alsatix, tribuit filios *Eberhardum & Guntramum Divitem*, † 946. Ab illo Duces Lotharingicos, ab hoc familiam angustissimam Habsburgicam ac Austriacam, deducit, *Eberhardo* addit filium *Adelbertum*, huic *Gerhardum I*, Comitem Alsatix, & *Albertum*, Lotharingæ Ducem. A *Gerhardi I* filio, *Gerhardo II*, omnes derivat Lotharingæ Duces. *Tomus prior* ad annum usque 1471, & obitum Ducis *Nicolai*, decurrit; *posterior* in anno 1675 subsistit. Recentiora nonnulla momenta inter Chronographiæ sinus passim leguntur inserta, primariis

ribus quidē labris degustata. Addemus illud unum, libro huic in genere suo deberi principatum.

**JAC. CHRISTOPH. BECKII, S. T. L. ET
Hift. P. Basl. Introductio in Historiam patriam Hel-
vetiorum, ad annum 1743 usque progressa, & in
usum Academicum concinnata.**

Tiguri, apud Heideggerum & socios, 1744, 8.

Plag. 5.

Patriæ notitia historica Cl. Autor ita pollet, ut compendiarium hanc introductionem, expedite & passim pragmatice elaboratam, dare potuerit. Telam a *Julii Caesaris* ætate orditur. In anno 1743 subsistit. Utinam ipse successu temporis historiam pleniorē, testimoniis locupletibus præmunitam, nobis exhibeat! Ejus enim a peritia & laboriosa indole non solum tantum opus, sed majora etiam, expectamus. In præsens tractationem omnem in *novem Capita* distribuit. *Primum* suppeditat lectori Helvetiæ descriptionem. *Secundum* de rebus Helvetiorum usque ad fœdus, A. 1308 initum, exponit. *Tertium* de rebus gestis usque ad pugnam Sempacensem, A. 1386 depugnatam, inscribitur. *Quartum* res ad Basileæ in fœdus receptionem, A. 1501 factam, complectitur. *Quinti* argumentum est de rebus ad sacrorum usque reformationem, quæ A. 1519 cœpit. *Sexto* res gestæ usque ad finem Seculi XVI comprehendit. *Septimo* res ad initam pacem Westphalicam gestæ tractantur. *Octavo* res ad finem Seculi XVII gestæ adduntur. *Ultimum*, idque *nonum*, de rebus nonnullis Seculi XVIII inscribitur. Formam reipublicæ cujusque si adjecisset compendiosam, multum rei literariæ, eique publicæ, potuisset inferre lucis.

*Historie des ehemahls Gräflichen, nunmehr Fürstlichen,
Hauses Schwarburg, &c.*
id est,

**HISTORIA DOMINORUM DE SCHWARZ-
burg**

burg dictorum, olim Comitum, nunc Principum, in qua etiam jura, prerogativa, & terrae, eorum una cum rebus memorabilioribus succincte exponuntur, ac Diplomatum, testimoniisque scriptorum fide dignorum, comprobantur. Praefatione scriptores, huc referendi, recensentur. Accedit Appendix brevis genealogica juxta ac historica descriptionis Comitum Hohnsteinsium. Autore LEBRECHTO WILHELMO HENRICO HEYDENREICH, JCo, & Schwarzburgico Consiliario aulico.

Esfurti, impensis Caroli Frider. Jungnicoli haeredis, 1743, 4.

Alph. 3.

Arduo difficillimoque operi Autor Ill. animum adjecit, cum de adornanda Historia Schwarzburgica cogitavit. Nomina enim Comitum fere semper eadem in ea, ejusque stirpibus diversis & earum propaginibus, recurrant. *Gumbertos & Henricos* olim numeravit & distinxit nemo. Ne ipsi quidem Comites, id operis sibi datum fuisse, crediderunt. Diploma eorum an ad hanc, an ad illam, progeniem spectent, saepius est in incerto, nisi labor pene divinus accedat Historici perspicacis & sagacitate excellentis. Gratias igitur publicas agimus Ill. Autori, qui hoc altum tam feliciter ingressus est; ut spinae genealogicae atque, & Syrtes fluctibus operis obscurae, nunc sint remotae, ac latum aequor pateat. Praemissa ipse scriptores, in classes quatuor distribuit. In prima apparent ii, qui generatim de Comitibus Schwarzburgicis disseruerunt. In *secunda* deprehendimus eos, qui de hoc, vel illo, Comitae speciatim exposuerunt. In *tertia* offerunt sese ii, qui de urbibus terrisque Schwarzburgicis aliquid memoriae prodiderunt. In *quarta* exhibentur scripta, quibus jura domus Schwarzburgicae, ad Principum culmen evecta, exposita ac vindicata sunt. In classe prima primas fert *Paulus Gerszo*; *San Jovius*, defunctus ineunte Saeculo XVII, Rector Arnstadtensis scholae, post Ebelebensis, cujus Chronicon Schwarzburgicum,

gicum, duobus Tomis formæ maximæ comprehensum ac manuscriptorum, Sondershusæ asservatur. Scripsit idem de Comitibus Gleichensibus, Hohnsteinensibus, ac Burggraviis Kirchbergensibus. Commentatiunculas hæc nemo huc usque in lucem protraxit. *Sigismundi Stropbii*, Rectoris Sondershusani, genealogia & historia Comitum Schwarzburgicorum, A. 1597 in literas relata, inter MSta Bibliothecæ Gothanæ numeratur. *D. Abasveri Frischi*, Rudolstadiensis Cancellarii, liber de antiqua origine, dignitate, & præ eminentia, jure ac privilegiis, Comitum Schwarzburgicorum A. 1667 Rudolstadii in lucem emissus est, laude sua haud defraudandus, & ex tabulariis Comitum collectus. *M. Jo. Frid. Treiberi Programma de Genealogia Schwarzburgica*, A. 1711 publicatum, & libellus, de Genealogia & Chorographia Schwarzburgica inscriptus, Arnstadii A. 1718 formis publicis descriptus, æque in censum veniunt. Omittimus *Olearios, Weberos, Schofferos, & Schlegelios*. Doleandum est, Diplomatum, a Perill. & Generosissimo *Valent. Ferd. de Gudenus* in Codice diplomatico editorum, Autorem ill. rationem non habere potuisse. Fit enim ibi pag. 518 ad A. 1233 mentio *Henrici & Henrici* Comitum de Schwarzburg, ac *Henrici* Comitis, qui castrum Canichesvelt jure feodi ab ecclesia Moguntiaca tenuit, pag. 519. Spectant hæc ad ea, quæ Noster de *Cranichfelda* pag. 428 edisseruit. *Guntherus* Comes A. 1262 una cum aliis Comitibus adfuit solennitati Prageni, in qua *Wernberus*, Archiepiscopus Moguntinus, *Ottocarium* in dominica die natalis Domini unxit ac coronavit in Regem Bohemæ, uxorem vero *Ottocari, Kunegundim*, in Reginam. De *Gudenus* pag. 693 seq. *Henricus* Comes de Schwarzburg, Dominus in *Arnsstat & Sondershausen*, Canonicus Moguntinus, ab *Adolpho*, Archiepiscopo Moguntino, A. 1463 die lune post *Vidi* summus Aichsfeldiæ satrapa, nec non Erfurtensis ecclesiæ provisor, fuit renunciatus, pag. 980. Attulit quoque Cel. *Harenbergius* ad A. 1359 Diploma Comitum *Henrici* ac *Guntheri* in *Schwarzborch*, Dominorum Arnstadii ac Sondershusæ, in *Historia Gundersh.* pag. 407. Id autem demum hic apparet pag. 397. Videntur *Henricus XVII & Guntherus XXVII* inibi designati. At quantum

tum volumen structurus fuisset III. Autor, si Diplomata singula confectatus fuisset! Dedit eorum sane assatum, nempe 117. Opus ipsum distributum est in *Libros tres*. *Primo* recensentur Comites Principesque universi, & primordia capiuntur a *Witekindo Nigro*, licet, a *Gunthero, Sinzonis* patre, demum filium certum & fide plenum deduci posse, Autor largiatur. *Libro secundo* recenset prærogativas, jura quæsitæ, & titulos, domus Schwarzburgicæ, collegia statumque civilem provinciarum, ac religionem pro temporum tractu haud unam. *Libro tertio* exponit de terris Schwarzburgicis, feudis acceptis & erogatis, urbibus, castellis, vicis, de fluminibus ac rivis, de terrarum ubertate ac indole reliqua, de possessionibus, quas tenuerunt olim Comites Schwarzburgici vel proprietatis, vel hypothecario, titulo. *Tornburgum*, cujus in Diplomatis Imperatorum Saxoniorum crebra fit mentio, esse Dornburgum, uno milliari ab oppido Academico Jena disjunctum, discimus ex pag. 439. Si singula memoratu digna decerpere ex hoc viro cuperemus; nostrum esset, opus integrum transcribere, quod ipsum multo profus labore Autori suo stetit, & multa ipse coercuit litura. Index Historiam Schwarzburgicam concludit, diligenter adornatus. Historica de Comitibus Hohnsteinensibus Appendix & Diplomatis & Indice caret, siquidem scopus Autori haud erat propositus, in ea longam & moleste sedulam exercere diligentiam. Addimus hoc unum. Hunc adeant oportet, qui in posterum de rebus Schwarzburgicis aliquid solidi vel studeant nosse, vel alios docere cupiunt.

Die in der Medicin siegende Chymie, 2c.

id est,

CHYMIA IN MEDICINA TRIUMPHANS,
qua variæ encheireses chymicæ, in parandis medicamentis præstantioribus admodum utiles, candideque suppeditatæ, continentur. Pars I. Autore HIERONYMO LUDOLFFO, Phil. & Med. Doct. Fac.

Phil. Assess. extr. & Prof. Publ. itemque

Pract. Erford.

H 2

Erford.

Erfordiz, ex officina Jungnicoliana, 1743, 4.

Plag. 5, cum Tab. æn. 1.

Cel. Autor, qui non ex turba cinifionum, sed, ut omnis doctrina medicæ, & Philosophiæ naturalis, ita Chemiæ etiam rationalis, peritissimus est; Chemiæ medicæ potissimum his observationibus egregiis, quarum plures in posterum expectamus, ferre suppetias contendit. Primo itaque loco commemorat, qua ratione tinctura antimonii, quæ adhuc in usu fuit, ita emendari queat, ut extractione colorem rubicundum & vere sanguineum, viresque multo præstantiores, acquirat. Casu incidit in hæc encheiresin, emendationemque primum nitro purissimo tribuit, quod tamen postea egregii quidem in præparanda tinctura usus esse, nihil vero ad ejusmodi saturationem conferre, observavit. Causa precipua repetitur a spiritu vini, qui oleo suo privatus fuit, quod tum experientia, tum rationibus, ex Chemia & Physica saniori desumptis, demonstratur. Quippe spiritui vini multum inest particularum sulphurearum, quæ eidem adimi & subtrahi queunt, præcipue beneficio salis alcalini fixi. Vera hujus repurgationis ratio hæc traditur *Libris octo*. Spiritus vini melioris note admiscetur libra una cinerum clavellatorum, & spiritus usque ad phlegma avocatur. Spiritus hic vini tartarizatus, cum æquali portione aquæ pluvialis, vel fontanæ purioris, confusus, destillatione lenta prolicitur. Primus, qui prodit, spiritus & viribus, & puritate, ab oleo separata, odoreque floribus vitis simili, reliquis, qui post prodeunt, & gradatim his viribus destituuntur, antecellit, & in tinctura antimonii, aliisque essentis, tincturis, & elixiriis, magno cum fructu adhibetur. Tinctura antimonii autem ita præparatur: Recipe Regali Antimonii martialis partem unam, nitri selecti, fornacis calore bene exsiccati, partes quinque. Detonent in crucibulo grandiori; post hæc bene tecta aliquandiu adhuc in igne fusorio asserventur, donec intumescat massa, post hæc vero subsidet iterum, nec amplius luctu observetur, nisi, id quod & cessante sibilo cognoscitur. Infusa in cornu fusorium, creta interius leviter obductum, calide in pulverem comminatur, & cum spiritu vini,

eo modo, quem indicavit, parato, ad eminentiam quatuor digitorum super massa confundatur. Ita emergit tinctura obscure rubicunda, digestionem adeo saturanda, ut non amplius transpareat. Tinctura hæc sulphur antimonii extrahit efficacius, atque vires medicamentosas præstantiores nanciscitur.

Cap. II genuinum arcanum Tartari conficiendum exponit. Cap. II.

In vulgari enim methodo multæ desiderantur, quo minus veram quintam essentiam vini suppeditet. Vera enim quinta essentia vini admodum subtilis, gratique saporis, istiusque principia, Sal, Sulphur, & Mercurius, quantum fieri potest, inter se coniuncta sunt, nec partes subtilissimæ, maxime volatiles & efficacissimæ, impetuosius conatibus abigi debent. Quæ qua ratione fieri & evitari debeant, Noster ostendit. Ad empyreum avertendum imprimis interest, acerum a sale tartari in Balneo Mariæ destillando avocare, & ne nimios sumtus hic modus postulet, comoda furnorum quorundam describit, & iconibus illustrat, quibus sine sumtibus Balneum Mariæ sustentari queat. Quoniam multum quoque in eo situm est, ut acetum præci fatis subtile reddatur, hunc quoque modum explanat. Formula autem genuinum arcanum tartari præparandi eo redit: ℞. Salis tartari bene repurgati, & subtilioris redditi caustici, libram dimidiam, aceti vini destillati libras tres, vel quatuor, & misce. Quodsi non effervescent, per aliquot dies in leniori contineantur calore, agitentur interdum, & post ex Balneo Mariæ ad siccitatem usque destillentur. Tum denuo tantundem aceti destillati affundatur, priorique modo res agatur, & repetatur adhuc affusio, quoad effervescentia adhuc oritur. Cessante vero ea penitus, successive quatuor circiter aceti destillati libræ affundantur, mitiorique calori commissa hæc, per aliquot dies agitentur sæpius. Ita acetum colorem eleganter rubicundum acquirit. Tinctura hac remota, quatuor denuo libræ aceti affundantur, idque tam diu, quotusque color inde mucatur. Acerum hoc, colorem rubicundum imbutum, miscetur, filtretur, sequæ ex Mariæ Balneo ad siccitatem usque destilletur. Denuo libræ sex, vel octo, aceti destillati affundantur, & in calore tepido præcipue fimi equini

reponantur. Ita subsident aliquæ feces, quæ decantando & filtrando separentur, & acetum ex Mariæ Balneo denuo ad siccitatem destilletur. Quod hic remanet, solvatur in aqua pluviali. Ita digestionem, vel putrefactionem, denuo terra subsidet, quæ terra denuo separetur, & tinctura pellucida ad siccitatem destilletur. Tum affundantur selibræ spiritus vini rectificati melioris notæ, & aliquamdiu digestionem, vel putrefactionem, committantur. Tinctura pellucida denuo a terra subsidenti separetur, & destilletur usque ad massam quandam oleosam, cui, quoad adhuc calet, spiritus vini frigidus affundatur in vitro firmiori Hassiaco, & bene agitur. Ita denuo multa secedit terra, quæ sub digestionem leniori subsidet. Tinctura hæc lucida vel fervetur usui, vel etiam, abstracto spiritu vini ad siccitatem usque, id, quod remanet, in aqua destillata gratiori solvatur, vel, si quis arcanum tartari admodum subtile desideret, massa residua ex Retorta igne fortiori propellatur. *Cap. III* modum ostendit, Sal Tartari sine magnis sumptibus, & cum magno compendio, conficiendi, & Balneum quoque Mariæ sine impensis adhibendi. Sal Tartari paratur ex folliculis uvarum expressis, evocatis prius ex illis laura, vel spiritu vini. Ita enim gratis hoc sal impetratur. Folliculi hi, per 5, vel 6, hebdomades seri expositi, facile coguntur in globos, & hinc magno commodo ad parandum spiritum vini, vel alias in furnis chymicis, accendi queunt. Tum sal fixum e cineribus extrahatur. Lixivium hoc sine magno temporis dispendio evaporatur ope globulorum ejusmodi incensorum, qui ad duodecim horas ignem alunt, & si Cel. *Wedelii* modus aptandi Balneum Mariæ vocetur in usum. Cineres relictæ itidem testis & capellis docimasticis conficiendis commode impendantur. Eodem modo alia quoque salia fixa, e. g. ex cineribus carbonum faginarum, in furno chymico combustorum, prolici possunt. Quodsi sub lixivii istius evaporatione cucurbita ollæ ferreæ imponatur, nova species Balnei Mariæ, nulla opera, nullisque sumptibus, sustentandi, hinc emergit.

Cap. III.

PHILO-

PHILOSOPHIA FUNDAMENTALIS, SUI
disciplinis comprehensa, variisque difficilioribus qua-
estionibus enodandis accommodata. Cui Logicae praec-
pta, nervose concinnata, subjunguntur. In usum Audi-
torii publici & privati. Autore ISRAELE GOTT-
LIEBIO CANZIO, P. P. O. Sem. Theol. Tub.
Epboro.

Tubingæ, sumtu Berengariano, 1745, 8.

Alph. 1 plag. 21.

Frequens & illustre nomen *Canzii* est in *Actis* nostris. Edidit ipse jam, paucis abhinc annis, Ontologiam æque ac Theologiam naturalem polemicam. Dubiorum nebulas, quibus quædam, æque nobilissime, harum disciplinarum veritates obfuscari solent, indidem suscepit dissipandas. Formis quoque publicis describendam curavit Ontologiam dogmaticam, cujus syllogistica analysis tironibus ad ejusmodi studium condocerendi apprimè accommodata est. Nunc vero Philosophiam omnem, quæ fundamenti loco esse debet philosophaturis, exhibet, suis comitatam stipatamque disciplinis. Nulla facile agitari solet quæstio gravior, quam hic hand reperias extricatam ac decisam brevissimis. Expendit solvitque controversias, de rationis in Theologia pretio ac usu coortas. Qui *vera & cognita omnium prima*, *Poireti* adversus *Pungelerum* opus posthumum, legit, ubi *de origine possibilium* controversia, quantocumque fieri potuit, acumine ad summum usque fastigium disceptatur, is hinc nec jejunus, nec parum satur, dimittitur. Quis laudabilis notandusve sit eclecticus, vel sectarius, hic solide edisseritur. Confusas Scholasticorum *de ante rationis ratiocinantis & ratiocinatae* ideas Noster dilucide & nervose explanavit. An affectionum necessariorum, an contingentium, numero veniant libera Dei decreta, quæstio est, quæ Scholasticos misere cruciavit. Multum in eam rem, non multa, disputavit idem. Comprobavit contra *Cl. Schaubium* amplitudinem principii sufficientis limitam exferentem, quæ

- que cuius casui potest applicari. Subtilis est de vatio controversia, quæ in physicis momentum trahit. Eam vero non attigit ipse, sed enucleavit. Proposuit insimul dubium unum, idque brevissimum, ad quod si antagonista responderint, ipse sententiam mutabit. Ea est promissionum ejus summa. *Sam. Clarkii* monita, in contrarium allata, dubio huic solvendo hæctenus sunt inhabilia. Ipse aut nihil, aut veram substantiæ notionem, exposuit, docens, eam esse *essentiam existentem*. De immortalitate corporis protoplastorum multis exercuerunt alios vitiligationibus Sociniani. Has Noster dispexit & refecuit, ratus, ea quidem in sua compositione speciali rationem interitus habuisse, non vero erupturi in ætum, quamdiu protoplasti remedia præscripta adhibebant. Præsentia, hoc iudice, est respectus unius entis ad aliud, quo suam alteri existentiam sine longa præparatione testatam reddere potest. De substantiarum actione in se mutua nemo ante ipsum exposuit generatim. Inservit hæc generalis evolutio componendæ controversiæ specialiori, quæ de commercio animæ & corporis agitur. Prostat quoque hæc Autoris tractatio separatim, peculiari Academico studio opera ejusdem expensa. Doctrinam de *complete & incomplete*, ex veterum mente decerptam, cum recentiorum placitis facile conciliavit. In pneumaticis ac doctrina de subsistentia, in Christo, isthæc doctrina locum sibi vindicat. Consilia Theologiæ naturalis cum Christianorum Theologia curate indicavit. Usam illius in eo figit, ut hominem ipse reddat amplectendæ religionis Christianæ dociliorem, deinceps vero & inexcusabilem, si ipse naturali Theologiæ, ac Christianæ cumprimis, fidem detrectet. Quomodo ab essentia Dei attributa differant, perspicue planeque tradidit. Arminiani de æternitate minus solide sentiunt. Hisce notiones distinctas obvalde discernendas. Nam existentia successiva est, in qua aliquid incipit, aliquid desinit. At vero æternitati, quippe quæ non est contingens quidpiam, repugnat finis & initium. Ergo æternitas non est existentia successiva. Qui in Deo voluntatem antecedentem & consequentem negant, integris cum *Col. Hittingero* eam libris non impugnassent, si ipsi explicatas utrius-

utriusque tenuissent notiones, Voluntas enim antecedens ver- Pag. 164.
 fatur circa bonum possibile omne, quatenus est possibile; con-
 sequens vero sub alia schesi occupatur circa totum objectum,
 nempe quatenus omne bonum est compossibile. Servat hæc
 distinctio in utraque voluntate omnem objecti complexum, id-
 eoque infinitatis divinæ honorem tuetur. Quis enim inficiari
 auit, Deum omne bonum possibile, qua possibile, velle?
 Certe non potest non illud velle. Fundamentum modi, quo
 res omnes, eaque contingentes, præciri possint, Philosophos
 exerceat. Id hic fuit haud neglectum, clare potius reclusum.
 En hæc breviora: Fundamentum præscibilitatis formale est 149.
 ipsa infinita Dei scientia, sine qua cogitari scibile non potest.
 Nam sine scientia nihil est sciri aptum. Fundamentum præ-
 scibilitatis objectivum est illa ipsa ratio, quam possibile in se
 habet, quæque possibili rei electionem respectu existentis
 suadet. Omittimus reliqua. Dubia *Puirtus* figuravit adver-
 sus eos, qui, Deum, prætant, gloriæ invitamentis motum, creasse
 rerum universitatem. Solvit ea Noster solide, docens, glori- 153.
 am Dei esse patefactionem divinarum perfectionum. Num
 vero Deus eas ignorare, vel suppressere, potest? De jure im-
 putandi consequentias ita in utramque partem philosophatus
 est Noster, ut modum finesque statuerit, intra quos illud jus
 consistit. Secernit ipse prudenter errorem doctrinæ ab errore 236.
 personæ. De nexu rerum universali nostra ætate magnopere
 suo pugnatam. Solide sobrieque etiam Noster dedit evolutum.
 Despicitur ex hisce Speciminibus usus libri haud exiguus. Lo- 238.
 gicæ præcepta Cæl. Autor ex præstantissimorum variaz ætatis
 scriptorum penâ defamæ, suis passim meditationibus inter-
 spersit. Quæ tironibus non admodum prima statim fronte vi-
 debantur necessaria, stellula notavit. Quæ nervosæ rerum dif-
 ficiliorum tractationes amant, nec ubique scripturam *Ciceronis*
 venantur, eis hæc dapes omnino erunt ad palatum. Multa
 vero Philosophiæ argumenta sic sunt comparata, ut ea elegan-
 tiori & diducta oratione explicari vix possint, siquidem vete-
 res Auctores chaffici ea nec attigerunt, nec perspexerunt, quæ
 in recentiorum Philosophiæ paginam faciunt utramque.

*SYSTEMA METAPHYSICUM ANTIQVI-
orum atque recentiorum, item propria dogmata &
hypothefes exhibens. Autore JO. PETRO
REUSCHIO, Philos. Prof.*

Editio altera.

Jenz, sumtibus viduæ Croeckerianæ, 1743, 8.

Alph. 4 plag. 7.

Metaphysica eam nostris temporibus induit faciem, ut ve-
ritates utilissimas gravissimasque complectatur, fundamen-
ta quippe toti reliquæ cognitioni substernens. Ill. Duumviri G.
G. de Leibniz & Christianus Wolfius multa traduxerunt ex ob-
scuritate in lucem, ac Metaphysicæ instauratores se præbuerunt.
Tractationem Noster in Prolegomena, Ontologiam, Psycho-
logiam empiricam, Cosmologiam, Psychologiam rationalem,
Theologiam naturalem, ac Appendicem hypotheticam de spi-
ritibus, divisit. *Ontologiam Ill. Wolfii* Vir Celeb. contraxit La-
tinam, atque illis auxit notionibus, quæ in facultatibus, quas
vocant, superioribus sua utilitate se commendant. Neminem
novit, qui ea, quæ per experientiam *de anima* innotuerunt,
accuratius *Ill. Wolfio* sit persecutus. Adjuaxit tamen passim
terminos novos, ab aliis frequentatos, nec non alios *terminorum*
significatus, ut reliquorum quoque scriptis intelligendis con-
suleret. *Cosmologiam metaphysicam* latius, quam *Wolfius*, qui
hujus scientiæ est conditor, didaxit, ut non solum muta-
tiones, sed etiam mutationum leges ac rationes generales, in
mundo tam corporeo, quam non corporeo, dilucide doceret.
Ille enim potissimum ad mutationes mundi materialis respexit.
In determinatione mutationum declaranda, quam sibi invicem
prestant simplicia, & hæc compositis suppeditant, aut com-
posita sibi invicem, itemque simplicibus, præstant, suas tradidit
conjecturas, atque eas ex analogia principii adhesionis & co-
hesionis *Hambergeriani* leges proposuit, quæ veram simplicis
substantiæ actionem in simplicem aliam, itemque simplicis in
corpus, & corporis in simplicem substantiam, stabiliret. Istæc
decla-

declarari posse ulterius, fatetur, promittens, hæc ab ipso majorem acceptura esse lucem. In *Psychologia naturali* omisit ipse nonnihil, nisi in descriptionis aditu sibi scripta Ill. *Wolfii* metaphysica Latina proposuisset sequenda, ac, ea in compendium redigere, suarum duxisset esse partium. *Systema harmonie præstabilitæ* nunquam se ipsi potuit probare. Illud tamen clare perspicueque recensuit, ratus, ei, qui illud sequitur, nec datam, nec heterodoxiam, impingi debere. *Systema Leibnitianam* ac *Wolfianum* harmonie præstabilitæ esse superstructum, merito negat contra Grammaticos. *Theologiam naturalem* uberius tractandam censuit. Id præcipue laboravit, ut veritatibus antiquis lucem affunderet recentiorum. Tandem historice Pneumaticam edisseruit hypotheticam, ac conjecturas suas de operationibus spirituum in mundo, statibusque illorum variis, explicavit. Hypothesum inibi non defendit veritatem. Liberam cuique relinquit aut earum impugnationem, aut refutationem, aut meliorem substitutionem. Dandum scilicet in his enarrandis aliquid erit consuetudini. In Prolegomenis Cel. Autor de usu, historia, ac fati, Metaphysicæ succinctæ exponit. Quid in *Aristotelis* ac Scholasticorum cogitatis metaphysicis requirat, demonstrat. Contemptum, quo Metaphysica infestatur, amoliri studet. *Joh. Christian. Langium*, *Wences. Schillingium*, ac alios, in deridiculum elementa metaphysica vertentes, notat. Ontologiam naturalem ad artificialem, præeunte Ill. *Wolfio*, evehit. Contradictionis naturam & distinctiones evoluit. De nihilo agit enucleate. *Caput novum* Theologiæ naturalis modum, quæ voluntas Dei cognoscitur, declarat. Criteriâ revelationis veræ ibi recenset. Hæc in eo consistere docet. Revelatio vera 1) tradit ea, quæ sunt supra rationem; 2) admnicula beatitudinis continet; 3) conformitatem cum ratione servat; 4) ea, quæ divinitus sunt scriptoribus inspirata, complectitur; 5) contradicit nec sibi, nec aliis veritatibus; 6) veritates morales in rigore docet; 7) medium gratiæ divinæ conciliandæ patefacit; 8) ex ingenio stiloque virorum *Socrædis* aliquid trahit; 9) non prodit ex vi animæ naturali. Simplicitatem essentiaæ divinæ haud

- obstare Trinitati, solide ostendit. Spatium extra res poni posse aliquod præter imaginarium, negat: Systema influxus physici amplectitur. Systema causarum occasionalium jugulat & tollit. De Systemate harmoniæ præstabilitæ sic sentit: *Quamquam nec hominum libertas, nec providentiâ Dei contra malum, per systema harmoniæ præstabilitæ in periculum adducatur; illud tamen mihi nondum probabile videtur. Quoniam 1) mutationum leges in universo negligis, atque actionem substantiæ simplicis in simplex atque compositum, & vice versa hujus in illam, tollit, quæ tamen & fieri potest, & necessaria est, si ulla actio creature in creaturam, ipsaque corporis existentia, salva esse debeat; 2) systemate harmoniæ præstabilitæ posito, omnium corporum existentia videatur supervacua, adeoque sapientiæ divinæ adversa, utpote quæ nihil eligit frustra; nam in Theologia naturali demonstratur, quod ultimus entium finitorum & creatio- nis finis sit illustratio gloriæ divinæ.* Propagari animas per traducem, inficitur, adjungens sese Creatianis. Traduciani enim materialismum animæ amplecti debent. Creari animas, tradiderunt Hieronymus, Augustinus, Gregor. Nazianzenus, Cyrillus Alexandrinus, Scholastici, ac eorum princeps Lombardus, Georg. Calixtus, Zeifoldus, Hispanus, Zeidlerus. Tertullianus, materialista primus, fere egit Traducianum. Recenset Noster Wolfianus de origine & propagatione animarum opinionem. Medium dari inter nihilum & non-nihilum, negat, ac inde Traducianismum evertit. Immortalitatem animæ firmis argumentis imponit. Animas brutorum propius dispicit, ac commentatione illustrat. Disquisitionem argumentorum, quibus existentia Dei continetur; pronuntiat & licitam, & utilem. Controversiam de essentia Dei esse philosophicam, docet. Essentiam Dei fundari in vi ejus representativa, tradiderunt jam Albertinus, Valentia, Pererius, Arriaga; teste Juanne Wolfgango Jagero in *Theologia naturali Cap. 2 pag. 27 seq.* Successionem dari in æternitate Dei, merito negat. Suam facit illam sententiam: *Deus in qualibet parte totum mundum cognoscit.* Immenfitatem intellectus Dei magnifice prorsus edisserit. Infinitum esse mundo-
- rum

rum *possibile* numerum, ostendit. *Præscientiam* omnem Deo vindicat. *Sanctitas Dei*, ex ipsius iudicio, est possessio Pag. 673. omnium perfectionum cum exclusione, seu sine mixtura, imperfectionis. Deo tribuit seriam intensissimamque voluntatem, ac summum desiderium, eo tendens, ut substantiæ rationales, quæ peccare queant in felicitatem ipsorum, deserant istas infelicitatis illecebras, atque ad felicitatis adminicula reducantur. Libertatem Deo vindicat. Quænam momenta falso ad libertatem Dei referantur, ostendit. Dei voluntatem sequi rationes obiectivas, demonstrat. *Justitiam* exponit per benignitatem, cum sapientia administratam. Pœnam damni ac sensus declarat & illustrat. Finem internum pœnarum per satisfactionem iustitiæ præstandam definit. Varias voluntatis divini divisiones Cel. Autor solide evolvit ac evincit. Vim infinitam creationi haud sufficere, arbitratur. Mundum esse potuisse æternum, solide negat, largitus tamen, Deo fuisse ab æterno potentiam creandi mundum. Actionem in distans dari, inficiatur, simulque omnipræsentiam Dei succincte exponit. Doctrinam de origine & permissione mali distincte exhibet, ac plane evolvit. Nec omittit differere de statu integritatis, seu innocentie, de lapsu in peccatum primum, de confirmatione in bono, de labe insita, de induratione ac damnatione sempiterna, quam cum infinita Dei benignitate conciliat. Mundum, sponte sua consentientem legibus Dei, esse absolute optimum, monstrat, licet addat, mundum, sponte sua ab eis desicientem, non esse optimum absolute. *Capite decimo* de religione, atheismo, & superstitione, exponit. In Pnevumatica hypothetica, quæ Appendicis locum occupat, differit de corpusculis spirituum finitorum constantibus, de eorum statu, ac loco, de sermone animarum separatarum, de metempsychosi, de cognitione mentium finitarum, de salutatione, moribundis ad defunctos demandata, de apparitionibus angelorum, de spectris, de somniis, de succubis & incubis, de fascinationibus, de pactis cum satana & tacitis, & expressis, de obsessionibus, earumque signis, de vaticiniis, ostentis, monstris, prodigiis, portentis, spectris, præsagiis, ominibus,

681.

689.

699.

743.

755.

761.

772.

789.

972.

aliisque connexis argumentis. Qui solidam amant Theologiam, eis præcipue hoc opus erit accommodatissimum.

CINCO DIALOGUES A L'IMITATION DES ANCIENS,

etc.

id est,

QUINQUE DIALOGI, FACTI AD IMITATIONEM veterum per HORATIUM TUBERONEM, 1) de Philosophia sceptica, 2) de convivio sceptico, 3) de vita privata, 4) de raris et eminentibus virtutibus ætatum hujus temporis, ac 5) de diversitate religionum. Editio nova, aucta Philosophiæ scepticæ confutationibus, seu remedio adversus Pyrrhonismum, per L. M. KAHLIUM.

Berolini, apud Ambrosium Haude, 1744, 8.

Alph. 1.

Dialogos istos quinque A. 1671 Montibus in Hannonia edidit *Franciscus de la Motte le Vayer*, Pyrrhonorum recentis ætatis coryphæus. Subtilissimum fuit in eo ingenium, ac eruditionis eximia amplitudo. Quam ob causam *Plutarchus* & *Seneca* temporis sui exstitit. Recudendos curavit hocce Dialogos Cel. Autor, ut misceret dulce utili, & refutationem Philosophiæ *Pyrrhoniæ* in loco apto exhiberet. Scepticismus est vel particularis, vel universalis, isque vel tantum philosophicus, vel simul theologicus. Theologici specimina *Vayerius* haud dedit; *Petro Baylio* potius fatum inclementius ea reservaverat. Universalis scepticismus imago est *Ismaelis*

Pag. 13. *Gen. XVI, 12.* Scepticus vero dubitat de re quacunq;e, sibiq;e videtur, nihil certo sciri, scire. Dum dubitat, ipse existit & agit. Finge, me falli sic ratiocinando. Largiere nihilo minus, eum existere, qui sese fallit. Is enim, qui dubitat, ac se decipit, existit dubitans & fallens. Existit igitur. Qui dubitat, res varias invicem comparat. Largitur proinde, aliquid extra se existere, & res varijs varie discrepare. Admittit idem, dari ideas, easque diversas, diversisque affectionibus fecundas. Homines ipsi inter se differunt ratione ætatis ac tempo-

15.

temporis. Diversæ sunt itaque res, quæ ideis gignendis materiam subministrant. Imaginatio ponit, dari possibile. Existere quadam possibile, patet ex eis, quæ demonstravimus. Quæ existunt, notis constant nonnullis, quibus invicem possunt dignosci. Dantur igitur individua, species, genera, pro-
 19. Pag. 19.
 vi res inter sese vel differunt, vel conveniunt. *Pyrrhonian* accusant imperfectiones sensuum, & eorum fallacias ac errores. At differt iudicii natura a sensationibus. Dantur regulæ de sensuum directione & usu. Falsum est, singulorum sensationes natura ipsa differre. Qui regulas sequuntur communes, quibus sensationes diriguntur, re ipsa hanc opinionem evertunt. Sensationum indoles regulis mechanicis physicisque est consentanea. Sceptici ipsi largiuntur sensationes quasdam rectas, quarum ope reliquas notant, vel falsi convincere conantur. Ipsi haud negant, dari in nobis aliquid, quod sentit, & sensationis sibi est conscium. Norunt ipsi, dolorem a nobis substitui haud posse voluptati, nec voluptatem dolori. Comparant igitur sensationes consentaneas, ac dissociant ideas minus consentaneas. Nec ipsi norunt artem, qua triangulum in idea sese representare debeat sub quadrati forma. Admittunt ipsi proinde notiones distinctas & claras. Quam ob causam nota erroris ad veritatem accomodari nequit. Num ipsi speculum habent pro machina, & simul, id ita esse, negant? Hominem cognitionum certarum esse capacem, concedunt. At cognitio certa est, quæ clare ac distincte complexum ac vincula idearum introspicit. Et cur Sceptici sibi invicem reclamant ipsi, si nihil præsto est in cognitione nostra, quod *dogmaticum* possit appellari? Cur de veritatibus absolutis conveniunt inter sese passim? Debebant ipsi perpetuo ad utrumque esse ambigui, & æque propendentes, vel pari lance assensum retinentes. Ipsi certe atque felicitatem generis humani Scepticismò suo nihil afferunt, nihil conferunt. Dum effugere volunt incerta & falsa, ipsi incertis omnibus velut fluctibus huc illuc feruntur, tempestatesque subeunt sine remò, velo, malo. Incidunt in Scyllam, Charybdim evitaturi. Cur ipsis haud æque optabile videtur, nares amputare, oculos eruere, pedes præcidere?

22.

26.

29.

34.

Pag. 41.

cidere? Admittuntne, dum id facere reformidant, partem dogmatis, quo iubemur nosmet conservare? Postulant ipsi, ut Dogmatici pronuntiata singula rationibus instruant & mutiant, dum ipsi privilegium affectant, rationibus omnibus allatis insultandi. Jus prorsus inæquale & affectatum injuste! Num negare audent, totum majus esse qualibet sui parte? Vere *La-
tantius de falsa sapientia III, 6, pag. 285: Alii putaverunt, sci-
ri posse omnia. Hi sapientes utique non fuerunt. Alii nihil.
Ne hi quidem sapientes fuerunt. Illi, quia plus homini dede-
runt; hi, quia minus. Utrisque in utramque partem modus defuit.*

**DEMONSTRATIONES PHILOSOPHICÆ
de existentia corporum angelicorum, nonnullisque mo-
mentis, ad ea pertinentibus, per CAROL. FRIDER.
GOEDE.**

Halæ Magdeburgicæ, impensis Carol. Herm. Hemmerde, 1744, 4.
Plag. 8.

- M**undum, ejusque partes, quibus annumerandi quoque sunt angeli, esse finitum & mutabile quiddam, largiuntur omnes. Constat æque, mutata serie partium mundi, quæ simul existunt, & sibi mutuo succedunt, singulorum mutari positum, atque exinde determinationes omnium succedentes ex relatione determinata, qua conjunguntur cum aliis, cognosci posse. Spiritus est substantia, ad intelligendum res multas apta. Spirituum finitum dari classes pro minori majorique perfectione, docet contemplatio sapientie divinæ. Eos esse habiles & capaces ad nonnihil intelligendum, patet ex definitione & exemplis, tum Biblicis, tum profanis. Angeli agathodæmones vivunt in aula Dei, eisque inest præter perfectionem essentialem, & naturalem, moralis major. Dari cacodæmonas, ex doctrinis, per manus propagatis, & literis sacris, innotescit. Ipsi agunt extrâ aulam Dei in exilio. Finitudo angelorum in causa est, cur ipsi mutationibus sint obnoxii. Addit Vir Cl. hoc theorema cosmologicum: *Ex quali-*
8.
27.
30.

qualibet mutatione in angelo obvia reliqua universi mutationes cognosci possunt omnes ac singula. Comprehenditur illud ex nexu mundi semel stabilito. Adjungit aliud: *Angelus est vis representativa integri universi pro posita.* Adjicit demonstrationem dogmatis *Leibniziani*, quod, monadas finitas esse *spirituales universi*, dicitur. Angelum sibi quaedam distincte, minus confuse & clare, plurima obscure, representare, contendit. Monadas universi in angelum influere, & angelum in monadas, passione ideali, ostendit. Vacuum dari, sequit *spodidice*. Contactum exposcit per actionem, quam res in se mutuo presentissime exerant, eumque corporibus spiritibusque *omnium* esse, tradit. Addit, angelum a sensationibus *tribus* generis transire haud posse ad sensationes generis diversi, nisi sensationis interventu; angelum cogitare non posse, nisi per schema, quod in sensationibus suis sequatur; materiale schema statum angeli tam internum, quam externam, quovis momento mutare; mutationes schematis fieri per motum, & ejus schematis mutari locum, ac proinde illud esse corpus. Inde tandem colligit, angelo cuivis esse corpus organicum, quod pro suo agnoscat. Sententiam hanc dudum pro vera reputarunt *Plato*, *Judaorum magistri*, *Jamblicus*, *Patres bene multi* ac ecclesie doctores usque ad *Innocentii III* decretum. Resuscitarunt eam *Leibnizius*, *Cartesius*, *Reusabius*, *Ill. Bussingerus*, & *Alex. Gottl. Baumgarten*, aliique. Contendit deinde Autor, mentem angeli cum corpore suo organico conjunctam esse beneficio harmonie praestabilis, quam ab eodem *Cel. Baumgartenio* in *Metaphysica*, & *Cl. Meiro* in *Discours des verberbrestanten Harmonie*, ad liquidum deductam esse existimat. In corpore humano contingit, ut accedant partes novae, & superveniant avolantibus corporales. Autor autem angelis attribuit corpus constans, in quo nulla sit partium successio, vel vicissitudo. Ut hoc obtineat, demonstratio videtur apogogica, quae apud ipsum est videnda. Addit, angelis esse *indivisibiles*, id est, partes corporis organici, quarum motui convenienti sensatio externa coexistit. Inde colligit eos gaudere sphaera & puncto sensationis, corpusque eorum

Pag. 33.

37.

47.

51.

60.

66.

69.

73.

76.

- esse subtilissimum; nec tamen ex planeta quodam desumptum, nec catastrophis, a morte orientibus, destrui aptum. Attribuit eis facultatem scientiæ characteristicæ & loquendi. En alia: *Angelus corpus suum, quippe quod est subtilissimum, celerissime movere potest. Ergo magnum habet corpus ejus conditum, minusque a vi resistente retardatur. Ergo fieri potest, ut angelus dato breviori tempore admodum magna penetrare possit spatia, & ex uno universi angulo velocissime in alterum transfire. Nec ideo inficiandum est, fieri non posse, ut angeli corpus suum modo celerius expandant, modo contrahant, & inde momentum ejus & gravitatem specificam mutare possint.* Ostendit deinde, fieri posse; ut angeli, figuram humanam referentes, hominibus appareant, ut somnia nobis immittant, ut sensationes ac imaginationes pro capacitate corporis nostri in animis nostris, immo cogitationes, producant, ac animas & corpora hominum obfessa teneant. Ostendit, angelis, quippe rebus creatis, speciem cultus religiosi haud esse ullam exhibendam. Largitur vero, nostrum esse, 1) cum angelis bonis consentire, 2) eos honorare, & 3) certo modo amare. Obsessiones, quibus cacodæmones corpora hominum constrinxisse traduntur, annumerat *unioni accidentali*. Nec negat, dari posse pactum, cum diabolo ab homine initum. Operari ipsum posse in corpus immediate, in animam hominis mediate, pronuntiat. Ostendit, qua ratione obsessiones illæ fieri queant.
88. Addit: *Poterit diabolus vires mortuas humani corporis animæ, & cum motu conjungere, ideoque vires hominis motrices mirum in modum augere, ac tale robur in singulis partibus corporis producere, quale per naturam hominis determinatam actuari nequit. Ergo poterit diabolus interventu corporis sui fibrillas cerebri fluidumque nervæum turbare, ac eapropter organa sensoria impedire, quo minus vel plane non, vel modo non convenienti, moveantur.* Studendum igitur sanitati animæ corporisque, ne nobis insit facultas recipiendi hæc diaboli destinationes. Addidit tandem Cl. Autor nonnihil de vi, qua satanas præfagia & spectra potest effluere. Hæc est universe translationis summa, certe pronuntiatis, qua de angelis in sacris literis traduntur, sat congruentis.

HARMO-

HARMONIA SYSTEMATIS DE HODIERNA
animarum creatione cum creatoris sanctitate & P.
O. propagatione. Opus ex Theologia Apostolica de
concupiscentia externi hominis, corporis, carnis, mem-
brorum, etc. potissime exstructum, ad fidei analogiam
& Philosophiæ placita revocatum, & a potioribus te-
lis Traducianorum præmunium, jam vero placide &
cordate doctiorum censura publice expositum, a JO.
FRID. BEHRENDT, Gymnas.

Berol. Conr.

Berolini, apud Ambrosium Haude, 1744, 8.

Plag. 5.

Elegis Latinis Viro S. Ven. *Michaeli Roblesio, S.S. Theolog.*
 Doctori, hanc opellam Cl. Autor consecravit, quam bi-
 partito dividit. *Sessione priori* de ortu animæ exposuit; *pos-*
teriori ad modum, quo labes, insita generi humano, ad po-
 steros propagatur, attentionem appellit. Animam esse mona-
 da, seu ens simplex, substantiamque finitam, ab elementis cor-
 porum diversam, tradit. Originem ejus deducit ex creatio-
 ne a solo Deo. Originem ejus, ex traduce arcessi solitam,
 vocat motionem deceptricem, eamque genuinis Philosophis
 minus probari, arbitratur. In numero eorum, qui, animas
 hominum, simul in protoplastis creatas esse, putant, nomen
 factum haud proficitur, ratus, eas in dies adhuc creari. Qua
 ratione hanc sententiam cum quantitate virium motricium eā-
 dem in mundo servari solita conciliaturus sit, ipse procul du-
 bio omnium optime intelligit. Si creatio est miraculum, mi-
 raculis in dies Cl. Vir orbem universum replet. *Sectio poste-*
rior est copiosius evoluta. Constat ea *Capitibus tribus. Pri-*
imum de parte privativa peccati originalis, *secundum* de con-
 cupiscentia, parte positiva P. O. sedem suam in temperame-
 to corporis corrupti habente, *tertium* de vindiciis, vel etiam
 commodis præcipuis, hypotheseos allata inscriptum est. De
Cel. Carpovii Theologia revelata ita judicat: *Carpovii Systema*

Pag. 2.

9.

K 2

in

- in sistendo naru theologicarum veritatum orbi, solidæ, rationalis, & distinctæ, cognitionis amanti, otium fecit lepidissimum.* Qualis hoc loco vocatæ *lepidissimi* sit significatus, ignoramus admodum. Id certum est, Cl. Virum *Carpovio* multa hic debere. Imaginem Dei proprie sic dictam inesse corpori humano, negat, hæc addens: *Est tamen vestigii similitudo in eo, quia vires actuum & organorum ceterorum per modum effectus repræsentant vim causa suæ.* Orbis universus est speculum perfectionum Dei. Quidni itaque fatemur, res creatas singulas præ se ferre hieroglyphicam Dei imaginem? Imago Dei, abstractivè sumpta, est vel physica, eaque secundaria, vel moralis, eaque primaria. Illa constat perfectionibus, quæ homini ita insunt, ut sine eis essentiam hominis tueri haud possit.
15. Hæc itaque fuit amissa, non illa. Imaginem Dei primariam *Adamo* collatam fuisse non ut personale beneficium, sed ut commune donum, posteritati *Adamitica* sub conditione obedientiæ perfectæ impertitum, Noster docet. Addit labis, ad posteros *Adami* transmissæ, faciem & privationis respectu, & concupiscentiæ ratione. Monet, animas, labe illa jam in genus humanum injecta, creati adhuc ad secundariam Dei imaginem, siquidem Deus ad imaginem primariam animæ concreandam haud amplius sit obstrictus, fœdere primo turbato ac sublato. At qua ratione mentes humanæ, quæ divinitus creantur, possunt esse impuræ, damnationi sempiternæ obnoxie, Deo rebelles? Noster ita subducit rationes suas. Repetere ejus pronuntiata potiora juvat. En illa: *Deus non est causa P. O. in anima, quod ad ipsam partem privativam attinet. Deus non est causa P. O. in anima, quod ad consecutivam immediatam privativæ partis, scil. errorem, досѣдлив - - attinet. Deus non est causa P. O. in anima, quod ipsissimam partem positivam attinet, id est, Deus in anima deonticæ non creat concupiscentiam originalem.* At undenam anima hujus concupiscentiæ sit particeps? Respondet Autor: *Ex carnali generatione & propagatione, non quidem immediate, sed mediante corporis sui temperamento; per Adami lapsum contagiosus corruptissimè.* Si vero animæ vires supererant superiores
- 22.
- 23.

riores inertia corporis, id temperamenti corporis virus animam nec afficeret admodum, nec vinceret. Nec tamen videmus rationem, cur machinæ tribuamus peccati semina & radicem. Corpora moralibus vacant affectionibus, virtutibus, vitis, nec iteratis sexcentis motibus unicam producant virtutem. *Noſter: Quatenus concupiſcentia eſt privativi principii, ejus principium eſt anima, terminus vero corpus; quatenus eſt poſitivi principii, ejus principium eſt corpus, terminus anima. Priori reſpectu ſe demum cum uſu rationis exferit; poſteriori in anima ſe exferit, quamprimum corpori jungitur. Id ut illuſtrius reddat, recipit ſe ad voces 1^a Gen. VIII, 21, videſt Rom. VII, 17, membra, 122, 23, 24, ad appoſitionem hominis interioris ac exterioris 2 Cor. IV, 16, ad $\Phi\epsilon\delta\upsilon\eta\mu\alpha\ \tau\eta\varsigma\ \sigma\upsilon\chi\alpha\varsigma$ Rom. VIII, 6, 7, ad ea vitia, quæ dicuntur corde egredi, Matth. XV, 19. Pontificii quidam doctores, Andræus & Cornelius, concupiſcentiam æque in temperamento corporis collocarunt, ſicut tamen credidere, hoc temperamentum eſſe incorruptum, peccati que expers, opus quippe Dei.*

pag. 42.

Id inſiciari haud audemus, a temperamento corporis pendere idearum materialium in cerebro indolem ac habitudinem. At vero idearum materialium illa actio, eſſentia, ſic mechanicæ, ideoque per ſeſe nec ad peccatum referri poteſt. Addit Noſter: *Anima in ſenſationibus nullam habet libertatem, qua talibus. Ergo ne ſic quidem moralitati ſit locus. Quæ enim mechanicæ ſunt & inevitabiliter, eâ an impuſionem ſecum vehant, dilucide eſt exponendum. Pergit ipſe: Temperamentum ergo parit appetitiones & averſationes ſenſitivas. Omiſſimus reliqua in præſens, Lectores ad librum ipſum remittentes.*

45.

Chriſtianiſche Gedanken von der allgemeinen Jüden-Bekehrung und dem tauſendjährigen Reich, &c.

hoc eſt,

JOANNIS ERNESTI SCHUBERTI COGITATA,
ſacris literis conſentanea, de univerſali Jüdcorum
conversione, & regno æbilitativo.

K 3

Jena,

Jenæ, apud J. Adam. Melchiorum, 1742, 4.

Plag. 17½.

Sunt, qui desiderio quodam imaginario sententiis quibusdam valde inardescant, qui expectant & optent, eas veritati consentaneas esse, vel videri. Horum in castris ii etiam, Cuius Auctore momento, militant, qui maximam plurimorum Judæorum ad Jesum aggregationem, & ad spectabile Jesu regnum, mille annis gaudiisque deliciosis constans, idque ultima & universalis resurrectione prius, conceptis votis amplectuntur, ac la sacris literis demonstrare student. Et quis tam est feruens, qui amplificationem regni Jesu limis invidisque oculis averfari auct? Cum vero facies & fatum hujus regni ab optatis nostris haud pendeat, nec voluptuoso misericordiae & splendoris affectu & desiderio nostro metiri fas sit; causæ tandem cardo vertitur in eo, an Deus eam ecclesie suæ, in terris versanti, felicitatem promiserit; & an sententiæ sacri Codicis illæ ad amussim veritatis exponantur, in quibus nonnulli promissiones illas sibi videntur vidisse ac detexisse. Dissentiunt in hoc momento Theologi, ac in utraque parte consistunt viri, quos nec exordes, nec penitus cocos, nec a Jesu averfos ad unum omnes sibi dixeris. Aliter tamen de spe conversionis Judæorum ad Jesum, aliter de Chiliasmo, specie regni gloriæ in terris ante universalem resurrectionem mortalium, sentiendum est. Licet enim *Thomas Burnet* utrique doctrinæ faverit; Theologi tamen nostri, si *Ven. Joachimum Langium*, paucosque ejus hyperaspistas, exceperis, Chiliasmum illum averfantur, adduntque, eum in Augustana Confessione jam esse improbatum, nec cum œconomia regni gratiæ, nec cum perlucidissimis Codicis sacri locis, conciliari posse. Moderationem & judicii æquitatem Vir Clariss. ubique in pretio habuit, ac Duumvirorum, *Thomæ Burneti* ac *Joachimi Langii*, argumenta sollicitè candidè exhibuit, eisque id haud confici, quod uterque contenderat comprobare, ostendere laborat. Id vero optandum est, ut ex hac sacrorum veritate V. T. e fontibus & accentibus deprompta metaphras, qualem *S. Rev. Christianus Fridericus*

dericus Bauerus in *Joielem* adornavit. Multæ enim sententiæ passim vel omnino nullatenus, vel modo nonnihil discrepante, in vaticiniis V. T. leguntur, in quibus Theologi hæcenus acquiescunt. Præmisit Cl. Autor priori problemati commemorationem de Judæorum fatis, ab *Abrahamo* exorsus, & in causis ultimis eorum exitii subsistens. Tum ad quæstionem ipsam se accingit enodandam, simulque negat, magnam & ferè universalem aggregationem Judæorum ad Jesum eodem fere, eoque instante, temporis spatio solide sperari posse. Ut id ipsum argumentando evincat, *Thomæ Burneti* adminicula & rationum præsidia recenset, ac pro viribus enervat. Primordium capit a locis *Jesaiæ II, 4, IV, 4, 5, XI, 1-13, XXVII, 12, 13, XXIX, 22, 23, XXXII, 18, 19, 20, XXXIV, 35, XLIX, 14, 15, 16, LI, 3, 11, 21, 22, 23, LIV, 1, 2 seq. LX, LXIII, 1, 2, 3, & LXV, 17, 18, 19.* Non animadvertimus, ipsum ei regulæ destruendæ intendisse ingénii vires, quæ proram puppinque in scriptis illorum exhibet, qui spei Judæorum ad Jesum agminatim aggregandorum imminet. Regulæ istius hæc est summa: Promittit Deus minora, quam re ipsa præstat, resque promissa potuit sub initiis V. T. ex parte eventum obtinere ita, ut eventus major & felicior adhuc instet & sperandus sit. In loco *Jesaiæ II, 2,* offert sese extrema V. T. periodus, œconomiz N. T. initium, אַחֲרֵי תַּיִם, aggregatio gentium ad Dei ecclesiam, eamque Judaica multo ampliorem. Nihil ibi de instante Judæorum conversione splendidiore ac numerosa, in idem tempus compacta. In loco *Jesaiæ XI, 4,* videtur de Antichristo injici mentio, quem Paulus 2 *Thess. II, 8,* pronuntiat a Domino sub adventum suum intereritum iri. At *Jesaias* vaticinatur de illa terra (Palæstina) sceptro oris (quod ex ore egressum fuit) *Messiani evertenda,* & de illo improbo (*Eleazaro,* summo Pontifice, antichristo,) per spiritum labiorum *Messie interimendo.* In ipso excidio Hierosolymitano huic vaticinio sua constitit fides. Eodem respexit *Davidus Es. XXXIV, 21, 22.* Deus omnino sub initia N. T. ac posthæc manum suam extendit, ut reliquias Judæorum e gentibus ad se colligat *Jes. XI, 11, 12, 13.* At num eas propter feriam Dei vocatio-

Pag. 17.

19.

22.

- vocationem Judæi ubique fuerunt secuti? Conf. *Matth. XXIII, 37, XXII, 4, 5, 6*. Sæpius interpretes reddiderunt ea per modum promissionum, quæ mera & seria sũnt præcepta, e. g. *Jes. XXIX, 22, 23*. Locum *Jesaja XXXIV, 35*, ad initia N. T. spectare, ostendit *Jesus Matth. XI, 475*. Locus *Jesaja LXV, 17, 19*, ad *παλιγγενεσιαν* & mundum alterum, **וְהָיָה** **וְהָיָה**, ad œconomiam fœderis novi spectat, quæ in *Apocalypsi* & in scriptis Judæorum est satis frequens. Percurrit deinde Cl. Autor reliquos cum *Barneto* Prophetas. Per *Judam & Isnaelem Jer. XXXI, 6*, intelligit ecclesiam Jesu, ex Judæis & gentibus collectam. Locum *Jer. XXX, 6*, ad redemptionem ex captivitate Babylonica spectare, ostendit. Vaticinium *Ezechielis XXXVII* de reditu eodem exponit. De Gogo, qui terræ Magog dominatus fuit, ita differit, ut facile leſori subleat, designari ac præferri ab ipso sententiam eorum, qui, *Antiochum, seu Jochum, Epiphanem*, in Judæos gravem, per *Gogum* significari, credunt. Nec tamen *Gogum* apocalypticum huc devocat. Ad locum *Dan. XII, 7, Harpocratem* imitatur, digitoque compescit labellum, eo quod v. g. additur: *occultum est & obſignatum usque ad posteriora dierum* (œconomia V. T. extrema tempora). Quidnam, vero, fuit ætatē *Danielis* occultum? Id scilicet, dispersionem Judæorum $3\frac{1}{2}$ anno cessaturam esse. Designatum vero fuit *Danieli*, sacrificia Hierosolymis cessatura esse Levitica per tantum temporis, postea, Syris victis, templum reſeratum & initiatum iri, confessoresque Judæos redituros. Locum *Hosea III, 4, 5*, ad initia œconomia Christianæ spectare, perspicitur ex nota temporis, **וְהָיָה דְּמִימֵינוּ**. Tandem Cl. Vir progreditur ad locum illum illustrem *Rom. XI, 1, 2, 25, 26*. Contendit non solum, ut vulgarem patronorum Judaicorum opinionem, collateralis onustam, representet, sed etiam, absurditatibus eam laborare, judicat. Disputat ex v. 4, 5, *Paulum* propugnasse conversionem Judæorum, sensim & successu temporis fieri solitam. *Incisum* 25 ita reddit: *Nolo vos ignorare hoc mysterium, quod obduratio ex parte premet Judæos, quamdiu gentes ad Christum sese convertunt, nihilo minus tamen succedente tempore*

tempore Judæi ad doctrinam Jesu accedent, donec totus Israel Pag. 80.
servetur, id est, omnes illi, quos Deus prævidit. Fatemur, nobis expositionem ejus, ad Rom. XI allatam, nondum satisfecisse, nec nobis eam licere cum scopo *Pauli*, complexu orationis, singulisque ejus argumentis, conciliare, licet de reliquo ipsam & colamus & observemus. 84.
 Addit quidem, universalem Judæorum conversionem nunquam futuram esse, eo quod adminicula, ei scopo congruentia, Deus, salva sapientia sua, eis suppeditare haud possit. Struit dilemma, ut ostendat, nec ordinaria, nec prodigiosa, adminicula in Judæos quidquam valitura ob conditiones status, quibus ipsi sint cincti. Vix nobis persuademus, fore quemquam, qui, Judæorum conditionem in dies semper eandem esse & fore, existimet. Si nonnunquam Judæi aliqui ad Jesu doctrinam sese aggregant; cur plures eorum alio tempore, conditionibus melioribus externis allecti, & spe sua tandem confusi, non amplectentur adminicula gratiæ ordinaria? Nisi fallimur, ex doctrina Cl. Autoris hoc loco colligi potest, nullos prorsus Judæos per adminicula gratiæ ordinaria lucriferi posse amplius ob impedimenta ex parte ipsorum inexsuperabilia. At quis sacramento ausit contendere, conditionem indolemque animi Judæorum, cum omnia in terris obnoxia sint vicissitudini, semper mansuram esse eandem? Nostrum est, impedimenta illa imminuere & labefactare. Finge, Reges nostros scholas aperire, in quibus Judæi linguam Latinam, Hebraicamque, Historiæ, Chronologiæ, & Logiciæ, elementa, discant magna ex parte, & officinas instruere, in quibus illi ad opificia & artificia exercentur, nonne eo pacto maxima impedimentorum multitudo prosterneretur? At progredimur ad *Caput secundum*, quo regnum *Ib. Burneti & Joachimi Langii* examinatur chiliaisticum. Hujus notæ ponuntur tres. Docent enim Chiliastæ, 1) regnum chiliaisticum esse statum felicitatis aliquot, vel omnium, sanctorum in his terris, a regno gloriæ discretum; 2) id persistere per mille annos; 3) ad id sanctos e mortuis excitatum iri ante resurrectionem universalem. Provocant Chiliastæ ad unum omnes ad *Apoc. XX, 1 seq.* Proluserunt eis *Papias, Irenæus, alii* que
 L

95.

100.

que Patrum ac ipse *Justinus Martyr*. Ipse, Cl. Autor autem negantem amplexatur sententiam, hisce adductus argumentis.

Fig. 105. Prophetæ eventus futuros per symbola & translata dictionem delineant. *Apocalypsis* eis est refertissima. Chiliasmus ille apocalypticus innitur expositioni haud innata, sed ad arbitrium conficta. Quis enim, catenam, qua draco ligatus perhibetur, & abyssum, in quam conclusus est, proprie accipiendam esse, asseret? Expositio illa chiliastica secum ipsa

109. pugnat. Nam, regno chiliastico ineunte, vivi omnes ad doctrinam Jesu accedent. Eo autem cessante, præsto erunt cum *Gogo* gentes, a Christo aversæ, quibus exercitus innumerabiles constabunt, qui castra sanctorum & urbem dilectam tentabunt. Et quis, diabolo concluso, ad avia homines sollicitabit? Undenam vero versus finem illius regni prodibunt tot Christi hostes? Ex sententia Ven. *Langii* principes impiorum & persecutores etiam participes erunt resurrectionis prioris. At ii, qui hujus resurrectionis in societatem veniunt, dicuntur beati & sancti v. 6. Num quid itaque etiam primores impiorum erunt beati & sancti? Nam altera mors in fecem impiorum nihil potest? Hæc mors est æternus damnationis status v. 14, qui ab eis, qui prioris resurrectionis in partem veniunt,

112. procul abest v. 4. Locum apocalypticum illum Autor sic exponit: Deus permisit diabolo potestatem inducendi summates imperii Romani & gentium ad infectandos Christianos atrocissime, quam ipsi satis diu adimet v. 1, 2, 3. Nam illi summates, qui folia tenent, Christianam religionem amplectentur, ac eam defendent ab hostium insulibus, v. 4. Perstabunt nihilo minus Regum nonnulli in erroribus tetris cum suis. Emendatio autem illa Regum, ad Christum accedentium, eique fidelium, erit *resurrectio prior* v. 5. ii, qui eius erunt participes, sunt beati sanctique prædicandi. Nam mortem æternam evaserunt, & in terris eos Deus definitivè posuitque, ut ecclesiam foveant & tueantur, v. 6. Tandem vero diabolus resumet potestatem priorem, Regesque & gentes ad Christianos infectandos provocabit, eo tamen eventu, ut Deus confessores defendat, & certamen illud usque ad diem extremum prorogetur,

v. 7

v. 7-15. Viderint alii, an hinc sequatur, 1) Reges Christianos intra illorum halcyoniorum tempus uniuersos esse beatos & sanctos, ob v. 6; 2) iudicium in diabolum & Evangelii hostes datum fuisse Regibus illis fidelibus, quod per dictionem *ἡμεῖς αὐτοῖς* u. 4 designatum videtur, siquidem τὸ *ἡμεῖς*, quod expromitur, vel reportatur, de iurisdictione Regum ecclesiastica, vel politica, nusquam in N. T. adhibetur. Si quid videmus, Joanni apparuit multitudo animarum in cælo, quibus Christus, sese sequentibus, promiserat thronos in œconomia foederis novi *Matth. XIX, 28*. Has ipse tam fulgentes & conspicuas vidit in visione, ut jam resurrexisse visæ fuerint. *Ἐζησαν* illi. De resurgentibus vero adhibetur vox *ἀνεζησαν* v. 5. Symbolum ex doctrina Judæorum de gemina resurrectione desumptum, quod œconomiam doctrinæ Apostolicæ vincit antiquitate. Monuit jam Cel. L. A. Muratorius, vidisse Joannem animas interentorum, non interemtos ipsos. Alibi de hisce copiosius. Tandem contendit Cl. Autor cum regno chiliastico dicta iuculenta & sententias N. T. perspicuas, quibuscum regnum illud chiliasticum pugnat, nominatim *Matth. XX, 20 seq. XIII, 24 seq. 1 Cor. XV, 51, 52, 2 Pet. III, 2-13*. Et hæc hæctenus.

JOANNIS RUD. KIESLINGII, PROF.
 Publ. Commentatio theologica de Jesu, melioris quietis sponsore, per Josuam, futurae quietis nuntium, excellenter expresso, potissimum ad
Ebr. IV, 8, 9.

Lipſiæ, ex officina Clanneri, 1743, 4.

Plag. 21.

Vir & eruditione sacra & fama & pietate præstantissimus, Kieslingius, consultum duxit, in argumento exegetico explicare denuo ingenii vires, lectorisque animum ad pietatem inflammare. Tractationem ipsam in Partes distribuit duas. Utraque tribus constat Sectionibus. Prioris Partis Sectio prima præjudicatas Judæorum exhibet opiniones, quippe quos tenacissimum
 L 2 urget

- urget agitatque desiderium recuperandi terram olim sanctam. *Sectione secunda* representatur *Josua*, dux populi Israelitici, ratione inaugurationis, nominis, typi, opinionis Samaritanorum, & memoriz, apud exteros quoque conservata. Vox
- Fig. 10. $\Upsilon\Upsilon\Upsilon$, *Num. XXVII, 20*, adhibita, inaugurationis *Josua* index, designat *majestatem & donorum præstantiam*, qua *Moses* fuit ornatus, & quam ipse per manuum impositionem *Josua* imperavit. Solide hæc ostendit *Vir Cel.* ritumque $\chi\upsilon\iota\sigma\theta\epsilon\iota\alpha\varsigma$ egregie illustrat. De *Chronicó Samaritano*, seu libro *Josua*
12. Samaritano, disserit *luculente*, ac *Hadriano Relando*, qui, ipsum a *Dositheo*, celeberrimo Samaritano, compilatum & confectum esse, existimavit, album adjicit calculum, *Dositheo* videlicet altero, a quo antiquior quidam merito dignoscitur. Samaritanorum quosdam, designatum fuisse *Josua* per *Prophetam*, a *Mose* Judæis promissum, existimasse, ex *Eulogii* reliquiis, apud *Photium* asservatis, demonstrat. Opiniones
22. Muhammedanorum de *Josua* examinat. Inscriptionem *Procopii* *Tingitanam*, quæ *Josua* *latronem* vocat, exigui pensu habet. *Josua* *falces imperii* tenuisse ad annos fere 42, probabiliter ostendit. *Sectione tertia*, quæ est critica, ad scopum *Pauli* sese convertit, ratus, eum in eo versari, ut *Hebræi*, inprimis *Palæstini*, præmunirentur, quo minus, calamitatibus & cultu *Levitico*, nondum extincto, adducti, ad *Judaismum* relaberentur. Annum scriptæ ad *Ebræos* *Epistolæ* determinat
29. 63, præeuntibus *Arthuro Bedfordo* & *Joach. Langio*. Nisi fallimur, *Cestio Floro* jam a *Judæis* profligato, & hisce *cristas* ostentantibus, ac in *Christianos* revocandos, vel vexandos, effusus, *Epistola* ad *Ebræos* fuit scripta; anno exeunte 66, vel in-eunte 67, siquidem *salus* a *Judæis* *infectatoribus liberandorum* erat proxima, *VI, 9*, ac dies (*vindex reipublicæ Judaicæ*) instabat *X, 25*, nec non *Hebræi Christiani* opibus suis fuerant spoliati, ac *vincula Pauli Romana* (eaque postrema) dolore sociato senserant *v. 34*. De *Jesu*, a *Judæis rebellibus & persecutoribus* pœnas sumruo, *Paulinum* illud est *luculentissimum* *v. 37*: $\epsilon\tau\iota\ \mu\iota\kappa\rho\acute{\nu}\ \delta\sigma\omicron\nu\ \delta\sigma\omicron\nu,\ \delta\ \epsilon\rho\chi\acute{o}\mu\epsilon\nu\circ\varsigma\ \eta\zeta\epsilon\iota\ \kappa\alpha\iota\ \delta\ \chi\rho\nu\nu\alpha\iota$, *ad-*
huc restat exiguum temporis, idque tantillum, quo elapso, Chri-
stus

stus ille, a veniendo dictus, veniet (ad vindictam Judæis inferendam, & ad solandos pios,) nec morabitur. De cultu Levitico mox tollendo, temploque exurendo, Paulus dilucide XII, 27, 29. Sed hæc obiter ac pace Rev. Autoris. Cur vero Paulus Christianis Ebræis promittit Sabbatismum? Quis ille & qualis est Sabbatismus? Responderet Rev. Autor: *Illuxerat propterea ille dies, quo omnis tyrorum ratio cum republica Judaica expirare debebat. Quies a lege ceremoniali admodum onerosa & molesta instabat, & jam parata erat per Jesum, melioris fœderis sponsorem. Nihil reliquum esse confirmat Apostolus, quam ut Hebræi constanti animo omnes ferant casus, & sedes anhelent sempiternas. Psalmum 95 esse Messianum, idque inculcare, ut voci Messie obtemperarent denuo Judæi, idem liquido monstrat. Diem illum, quo Judæorum erat, voci Messie obtemperare, solide exponit de eo tempore, quod in Jesu natalibus usque ad exitum templi Levitici decucurrit. Dies enim ille, יום ה' , passim memoratur, e. g. 2 Cor. VI, 2, Jo. XI, 9, Matth. XX, 1 seq. Per σαββατισμὸν intelligit solennitatem dierum festorum, a gente Judaica latissime celebratorum, quos Talmudici doctores vocant ימים טובים, ac, per illam, credit, denotatam fuisse continuam quietis celebrationem. Verbum σαββατισμὸν in civitatem Christianam non sine malæ notæ omine receptum fuisse, tradit, differens de celebratione Sabbati inter Christianos primos, ac de litibus, inde exortis. De potu Caldæ nonnihil addit sabbatico, Differit de Judaico Sabbati abusu per comestationes. Parte posteriori, ejusque tribus Sectionibus, res theologicas, ex Pauli sententia profuentes, rite tradit. Sectione prima, quæ est typologica, differit de typo, qui in nomine Jesu latet, de execranda nominis Jesu apud Judæos cavillatione, de baptismo Jesu per transitum areæ fœderis illustrato, de officio Jesu mediatorio, in Josua conspicuo, ac ejus nova nota, ac de quiete, per Josuam data, futuræ quietis typo. Sectione secunda est theologica, sabbatismi naturam, in cœlesti patria residui, exhibens. Refellit simul eos, qui sabbatismum haud collocarunt in sempiterna quiete. Sectione tertia, quæ est polemica, prosternit vanas Judæorum spes, ac præjudicatas de reditu in Palæstinam sperando opiniones, causam-*

pag. 34.

42.

47.

59.

95.

Pag. 124. causamque reprobationis Judæorum merito conjicit ad pravitatem
 153. eorum, qua Messiam genuinum repudiaverunt, & repudiare
 haud desistunt. Nisi verendum esset, ne Rev. Autori pal-
 pari videremur, addituri essemus illud & verum & genui-
 num iudicium, soliditatem in hac Commentatione cum multi-
 juga lectione, & peritiam theologicam cum antiquitatum &
 Philologiæ notitia, stilique elegantia, amicam iniisse certamen.

Einleitung zur Hebräischen Accentuation, als einer mathe-
 matischen Abtheilungs- und Verbindungs-Kunst, &c.
 id est,

*ISAGOGE AD ACCENTUATIONEM HE-
 braicam, veluti mathematicæ distinguendi et coniun-
 gendi artis, cujus disciplina per figurarum expositio-
 nem mathematicam facilior redditur, ac exemplis illu-
 stratur, a CHRISTIANO FRIDERICO BAUERO,
 S. S. Th. D. et Prof. Publ. in Academia Vi-
 tebergensi.*

Lipsiæ, impensis Joannis Christiani Martini, 1742, 8.
 Plag. 18.

Meritis singularibus sese hic libellus commendat, ex parte
 novis. Habes hic genesin, Lector, & harmoniam præ-
 stabilitam accentuum Biblicorum, metaphysica illa & certior, &
 utilior. Qui eadem facilitate ex figuris accentuum ipsis
 hanc artem exposuerit, novimus neminem. In posterum il-
 lud accentuationis negotium, olim molestum & diuturnum,
 intra horulas aliquot addisci poterit & expediri, si quis hoc
 auspice & duce utatur. Miseretur ipse in Præfatione illo-
 rum, qui philosophicis opinionibus ac affectationi systemati-
 cæ sese adeo immergunt, ut Hebraicæ linguæ recessus & ac-
 centuationem negligant, Theologiæ operaturi. Non facit cum
 eis, qui leges accentuationis Hebraicæ illustrare conantur signis
 vel virgularum, vel punctorum, colorum, semicolorum, com-
 matum, &c. Accentuatio enim illa utique discrepat toto cæ-
 lo ab interpunctione, qua Europæi periodos distinguunt.
 Sunt,

Præf.

Pag. 23.

Sunt, qui Ebrzorum accentus in Imperatores, Reges, Duces, Comites, servosque, distinguunt, ut mensuras & gradus indicent. At hæc distinguendi species, quippe inconcinna recensque nimis, merito relinquitur suis autoribus. Ii autem, qui ex allegoria illa politica collegerunt, artem accentuandi esse novum Rabbanicum inventum, argumentum fingunt, cui nervi ac artus defunt. Dictamen grammaticum logicumque, quod nonnulli venditant in accentuatione exercenda, vel dignoscenda, tanquam utilissimum, procul esse jubet, siquidem illud perpetuis laboret anomalis. Accentuum in eo usum collocat, ut voces vel conjungantur invicem, vel distinguantur, ac sensui, quem periodi continent, congruenter pronuntientur ac decantentur. Veteres accentibus congruenter legisse ac decantasse periodos libellorum Biblicorum V. T. innoscit ex *Talm. Babylon.* in *Berachoth f. 64*, ac expositione *Raschii*, Commentatoris. Omiserunt Judæi accentus, cum unicum sententiæ cujusque sensum haud amplius sibi sufficere crediderunt, teste *Bechai*, Rabbino. Recens est mos, quo Judæi in Synagogis Bibliis non punctatis utuntur. Nam Judæi, e Babylonia reduces, legerant verba sacra Hebraica accentibus congruenter *Neb. VIII, 8*, quemadmodum constat ex *Talm. Hierosol. Megilla f. 74 col. 4*. R. *Jochanan* sententiam eorum, qui accentus in legendo & exponendo negligant, damnavit, ipsosque a Deo cæcitati & errori traditos esse docuit, teste R. *Schaphti* in *Megilla Cap. 4 pag. 32*. Accentus ac vocales Codici Hebraico sacro ætate esse suppres, Autor contendit, ac inprimis provocat ad *Deut. XXXI, 24*, *Cob. XII, 10*, *Jes. XXVIII, 11, 13*, *Neb. VIII, 8*, & *Matth. V, 19, 20*, jure consequentiarum usus. *Efra* certe nihil mutavit in legis codice, sed legit eum perinde ac *Moses* illam scripserat, teste Talmude Hierosolymitano in *Megilla fol. 74 col. 4*. Ergo *Efra* accentus libris sacris gentis suæ haud addidit, ac *Moses* jam legis volumen accentibus instruxit. Accentus omnino Talmudico Codice utroque sunt antiquiores, siquidem in eo de accentibus, tanquam re tritissima, jam fit mentio. Vocales certe loquuntur, antiquitatis haud minoris esse accentus. Hisce præmissis, S. Rev. Autor

Pag. 25.

2.

8.

10.

11.

13.

16.

ac-

- accentuationem & prosam & poeticam methodo tradit facillima. Ac, ne lectori desit adminiculum, quo possit in hanc artem suo Marte penetrare, exempli loco convertit in vernaculam nostram primum *Geneseos Caput, Jef. IX, 1-6, LX, 1-6, Mal. III, 1-5, Jef. VII, 10, 15, LII, LIII, XL, 1-5, XI, 1-5*, totumque *Juelis* vaticinium, cui interposuit signa accentuum. Duplicem Decalogi accentuationem, unam pentecostalem, alteram sabbaticam, tabula majori accurate expressit, ut satisfaceret Clar. Berndio, qui in libro, *Sittenebren* inscripto, litem accentuationis intenderat ingeniose magis, quam solide. Translationibus suis Vir S. Rev. continuo adjecit tabulas synopticas, quibus partitiones intricis, seu periodi, cujusque exhibentur ea ratione, ut pateat, in sententiis, a Spiritu S. profectis, inesse summum ordinem, gloriosam simplicitatem, solidumque contextum, & certum sensum. Ex inspectione tabularum illiusmodi convincimur de utilitate & præstantia accentuationis, ni ex tractatione ipsa malimus de ea esse certi ac convicti. Ne quis tamen ignoret genesin accentuum, quam S. Rev. Autor tradidit, eam succincte subjungemus. Signa accentuum sunt *linea, punctum, & peripheria*. Ex hisce staminibus exponit omnem Autor accentuationem Hebræorum. *Silluc* est linea perpendicularis, ostendens adjecto colo, seu *sophasuk*, periodum esse sensus completi. *Athnach* dividit dimidium periodi. Addunt alii, voci inesse *emphasin*, cui ille accentus est subjectus, quem Autor ex figura hac \perp coalitam existimat. Ex puncto, seu *Resia*, deducit accentus hosce, *sakephkaton* $\dot{\perp}$ *sakephgadol* $\dot{\perp}$ & *sægolta* $\dot{\perp}$ signum prioris partis periodi, si ipsa in tres partes potest dividi. Major distinctio inest figuris, ex puncto ortis, quam ex peripheria. Ut divisio illa, per *Sægoltam* significata, dimidietur, figura, ex \circ decerpta, indices sunt designata. *Sarka* enim ejus est pars tertia \approx , cujus pars dimidia superior est $\frac{1}{2}$, *paschta*, cui si accedit lineolæ pars, inde exoritur \approx *jetibh*. Patescit exinde ordo, quo hi accentus sese subsequi solent. *Paschta* enim est dimidium *Sarkæ*, & *Sarka* est dimidium *Sægoltæ*. At progrediendum est cum Autore ad circulum, qui vel in duo hemisphæria, vel quatuor quadrantes, distinguitur hoc loco.
- Hemi-

Hemisphaerū inferioris excellentiam agnoscit Autor pra superiorī, quippe fundamenti instar contemplandam. Quare Pag. 27.
 praestare & excellere putat ipse accentus $\bar{\text{a}}$, *Tibcha* et *Deb-
 bir*, quadrantes inferiores circuli totius, seu Rasiae, accentibus
 $\bar{\text{a}}$, *Gerefeh* & *Kadma*. Signa accentuum minimarum virium S.
 Rex. Autor ex semi-sarca deducit, seu ex figura D . Hinc
 eam derivat figuras $\bar{\text{a}}$ *Gerefeh* $\bar{\text{a}}$ & $\bar{\text{a}}$ *Dibcha*, ac $\bar{\text{a}}$ *Paser*. Qui
 figuras, nomina, & ordinem, eorum tenet, is omnem animo
 infixam habet accentuationem. Sed quid tricanur? Lectoris
 esto, librum ipsum & exempla, hic suppeditata, perpendere.
 Faciliōri certe methodo neminem in hoc argumento huc us-
 que usum fuisse, fatendum est nobis aperte. Restat, ut Viro
 Cel. de invento & aptissimo & jucundo gratulemur, ipsi uni-
 cam hanc submittentē quaestionem: *num Hebraei faverint ad-
 ductis longisque & Asiaticis periodis.*

Mahomet, der größte Seelen-Versührer, &c.

id est,

MAHOMMEDES, MAXIMUS ANIMARUM
*corruptor, seu vita ejus. Germanice scripta, cui ac-
 cessit accurata descriptio Arabiae veteris & novae,
 indolis cultusque incolarum, exordii & incrementi
 Ottomannidarum dominatus, Turcicaeque
 religionis.*

Erfurti, impensis Jo. Dav. Jungnicoli, 1742, 8.

Alph. 1 plag. 1.

Licet Autori haud integrum fuerit, ex fontibus Arabicis sua
 haurire; ipse tamen libros praestantissimos consulit, qui-
 bus Galli, Angli, Batavi, ac Germani, ex scriptoribus Arabicis
 de *Muhammede*, de *Corano*, de Arabia, & dominatu Turco-
 rum, exposuerunt. Labore, quo concinnavit hunc librum fa-
 tis diserte & eleganter, sanguinem etate ingravescente lente-

M

scen-

- scientem excitare; viresque vitales reficere, constituit. Arabiam
 Petrensem olim dictam fuisse *Midian*, existimat. Rationes
 suppetit, cur Arabiam veteres Græci ac Romani fere igno-
 raverint. Ipse partes Arabiæ solide describit, ac incolarum
 commercia vitæque genus diversum. Urbem *Mesha*, *Mof-*
 21. cognitam, pro Mecca habet. Islamismum ex nomine *Ismaelis*
 dictum fuisse, existimat. Oracula Dei ab expositione sacerdo-
 tum apud Judæos pependisse, tradit pag. 37. Eloquentiam, sanita-
 tem, & solitudinem, Arabum laudat. Dolet incendium Biblio-
 thecæ Alexandrinæ. Templum Metæanum curate describit,
 49. nec non peregrinationes sacras, in montem Arafth institui soli-
 tas. De *Mubammede* summa exponit sedulitate, nec omittit
 quidquam eorum, quæ ad religionem *Mubammedanam*, ac
 successorum bella regnandique artes, faciunt. Non adjungit
 loca & testimonia Auctorum. Adhibuit tamen scriptores opti-
 mos fideque dignissimos usibus suis, ac utile dulci ubique mi-
 scuit.

FR. ULRICI RIES, S. TH. D. HUFUSQUE
 in Acad. Marb. Prof. Ord. Disquisitio theologica de
 Peccati originalis inherentiis a parentibus ad
 liberos propagatione.

Gissæ, apud Jo. Philippum Kriegerum, 1744, 4.

Plag. 13.

- Argumento abstrusissimo sese S. Rev. Auctor accinxit extrican-
 do. Modum enim propagatæ labis insita Codex facer ta-
 cet, Theologi vero disputationibus ita reddiderunt obscurum
 ac difficilem, ut filo Ariadne, quod exitum monstrat, sit
 valde opus. *Augustinus* jam pronuntiavit de *Moribus Ecclesiæ*
 VII, 21: Nil notius, quam P. O. traduci, nil obscurius, quomodo
 traducatur. Nec tamen vanus est & irritus labor iste, qui
 modo illi definiendo impenditur, licet is per sese haud faciat
 4. ad fidei fundamentum. Ea enim ex verbo Dei possunt tradi,
 quæ

que piis & modestis ingenis faciunt satis. Pelagiani clamant, modum propagationis definiri haud posse, ideoque propagationem illam in fictionem abire. Quæritur itaque, qui labes illa nativa a parentibus ad corpus propagetur, & qui ipsa animæ affricetur rationali. Quantum ad momentum attinet prius, in generatione factus ex corporibus parentum aliquid abscinditur, quod defectu ordinis & *divergentis* est imbutum. Dantur enim morbi hæreditarii. Quod genitum est ex carne, caro est. Materiam indolem sequitur materiatur. Hauriunt infantes ex parentibus morborum semina ac impressiones, quæ sunt certa horum principia. Quantum ad posterius spectat, animas creati divinitus, Autor sibi persuadet. Rejicit *Pythagoræorum* opinionem & *Origenis*, qui, animas præexistere, existimant. Rejicit eandem *Christophori Sandii* & *Socinianorum* sententiam. Rejicit *μετεμψύχων*, & ad eam respici, putat, *Matth. XVI, 14, Jo. IX, 2*. Animæ profecto non fuerunt productæ ante mundum conditum, neque simul in ejus principio, neque asservantur in loco quodam communi, neque, antequam corporibus jungerentur, peccarunt, neque in corpora transmigrant diversa. *Leibnisianam* hypothese[m] repudiatur, rationibusque subjunctis sese munit. Vermiculos in seminibus inesse, minus credit exploratum. Eos, qui malum morale a principio Perfarum malo arcessunt, fastidit ac confutat. Multitudinem enim Deorum natura non patitur. Summum malum est aliquid privativum, quod per se haud subsistit. Omittimus alia argumenta, ab Autore allata. Idem exponit vulgarem de traduce opinionem, quam primi Patres ad *Augustinum*, qui ipse dubitavit *Ep. 157 ad Oprat. & Ep. 28 ad Hieron. & Lib. I Retractat. Cap. 1, ac Lib. X in Gen. Cap. 23*, ad unum fere omnes amplexi fuerunt. Assensum huic opinioni denegat Autor, eo quod anima e partibus haud confatur. Sunt, qui credant, pollere animam vi quadam interna semet augendi, aliamque animam sui similem producendi. At ipsa actionum suarum haud est intime conscia, nec animam producit, ignara & sui, & animæ producendæ. Videtur ita anima

Pag. 6.

9.

20.

29.

35.

38.

41.

- Pag. 46. esse vel creatrix, vel ex se aliquid decerpens. Utrumque est pariter absurdum. Sententia hæc præterea non definit generationis animæ causam, nec tempus, nec locum, nec modum.
49. Non certe transit ad liberos tota parentum anima, nec pars ejus aliorum traducitur. Simplicitati mentium, quæ sunt individua, isthæc sententia repugnat. Addit Noster, hanc Codici etiam sacro reclamare. Similitudines & autoritas sententiarum nullius hic sunt momenti. Solvit ipse deinceps objectiones, ex *Gen. XLVI, 26*, desumptas. *Anima* ibi per synecdochen sunt homines. Nulla est illa objectio, quæ dicitur, hominem dici haud posse generare hominem alium, nisi & ipse sit parens & origo animæ. *Johannes Placcus* credit, omnem corruptionem inherentem *ex unione mentis cum corpore corrupto* derivandam esse. Hac opinione remota, Autori tandem visum est ad creationem animarum transire. Oriri putat animas a Deo, nec tamen emanare ex eo, sed fieri. *Conf. Escl. XII, 7, Ps. XLII, 5, LVII, 16, Zach. XII, 1.* Deus vocatur *pater spirituum Num. XVI, 22, XXVII, 16, Hebr. XII, 9, Jac. I, 17.* Animæ non sunt a sese; ergo existunt ab alio. Nec tamen sunt ab anima, vel corpore, parentum, nec ab hominibus extra illos obviis. Inde ratiocinatur Autor, eas citra interventum alterius omnem a Deo creari, ac cum corporibus suis conjungi, quo tempore id fiat, credit esse in incerto. Addit, eas, cum corporibus conjunctas, infici peccato labi innatæ. At sic haud corruptæ sunt positivæ, quæ multorum Theologorum sententia est, Nostro minus arridens, sed, quæ argumentis evertatur, digna exilimata. Addit idem pag. 82: *Magis favorabilis esse videtur eorum sententia, qui animas nunc æque ac in statu integritatis a Deo creari volunt puras, & integras, & ad omni labe immanes; posse vero corporibus intras maculam demum contrahere, dum a perversis & minus ordinatis corporum motibus ita afficiuntur & inquinantur, ut pravas concupiscentias concipiant, totaque carnales & impure reddantur.* Hanc quoque labefactam Autor opinionem, & se ab ea sejungit, ratus, animas creari
- 57.
- 60.
- 65.
- 66.
- 73.
- 77.
- 86.

creari haud integras, neque corporibus corruptis junctas ex corporum contagione contrahere labem, sed ad utrumque paratas, ac in statu intermedio versantes, fieri tamen ex vacillatione naturali, corpori corrupto junctas, successu temporis pravas, in singulis hominibus; ne excepta quidem Deipara *Maria*. Eximitur solus *Christus*. In reliquis autem hominibus labes illa insita ad mortem usque inhæret, quæ impiis ob merita *Christi* haud imputatur. Sic *Noster* rationes suas subducit, sic sentit, sic sese extricat. Pag. 95.

JO. NICOLAI FUNCCII, MARBURGENSIS, de Literarum studio, earundemque tradendarum tertia ratione, Consultationes scholasticæ.

Marburgi & Rintelii, 1742, 8.

Plag. 19.

Quæ libello hoc continentur, Exercitationes numerò sunt undecim. Prima est Oratio de officio doctoris scholastici, cum ordini scholæ tertio Cel. *Fancias* præficeretur, olim habita. Continet illa tres partes pro qualitatibus numero, quas inprimis in doctore scholastico requirit. Sunt illæ autem eruditio, virtus, atque autoritas. Postrema quidem tam aliunde patet, quam prudentia, patientia, constantia, obtinetur. Ceterum hæc Oratio in principiis plurima habet communia cum ea, quæ de laudabili in scholis atque Gymnasiis doctore A. 1737 Geræ habita, hic Lipsiæ typis eodem anno exscripta fuit. Eadem legitima principia patent in consilio, ut inscribitur, ad Virum illustrem de ludo literarum recte aperiendo, quod lingua Germanica conceptum est. Nonnulla tamen etiam videri singularia possunt, e. g. quando per talos, ex ligno confectos, literisque variis omni ex parte inscriptos, easdem liberos doceri habendo cupit non imprudens magister. Excipit hanc tractationem alia, quæ inscribitur *Platonica mensa*, de veterum frugalitate, & recta studiorum ineunda ratione. Ubi *Cajus & Sempronius*, more ac stilo dialogorum, colloquuntur.

M 3

ror. Insignis ibidem reperitur optimarum regularum atque observationum supellex. E. g. vituperatur cacoethes illud, quo quasi serviles tractantur artes liberales, neque permittitur, in libero Musarum emporio, quam quisque deperiret maxime, artem exercere, suorumque profectuum facere pericula. Ceterum peculiare etiam hoc atque illud adjiciendâ habuisse causas videtur. Idem argumentum in sequentibus

Pag. 120. perfequitur, ubi dialogos sinit de liberorum institutione scholastica duo, quorum priore corruptum scholarum statum jure suo conqueritur, de nomine atque utilitate scholarum agit, exempla Principum adducit, qui literarum doctores plurimi æstimarunt, inque causas deterius comparatæ hoc ævo educationis scholasticæ inquirunt. Hæ potissimum notata sunt dignæ, suntque præ ceteris curta virorum scholasticorum sustentatio, tennis admodum honos atque eminentia, vel humilis potius passim contemptus, infinitus ille labor, penuria laudabilium vel ob has ipsas rationes doctorum. In posteriore agit de usu scholarum publicarum, *Quintiliano Lib. I Cap. 2* nominatim duce, cujus verba testimoniis aliorum, atque exemplis præstantissimorum doctrina virorum, fulciuntur. Inter testimonia eminet potissimum *Richardii Verulamii de Augmentis scientiarum Lib. VI pag. 370*: *Omnino institutionem pueritiae & juventutis collegiatam probamus; non in ædibus privatis, non sub ludimagistris tantum. Adest adolescentibus in collegiis emulatio major erga æquales; adest quoque ipse vultus & aspectus virorum gravium, quod facit ad verecundiam, & teneros animos etiam a principio conformat ad exemplar.* Adjungit vero etiam Noster adjumentum privatum, scholasque præterea publicas rite vult esse comparatas, earumque igitur tam doctrinam, quam disciplinam, explicat, laudabilem. Hinc a generali ad singulare discedens, quatuor subjungit colloquia de latinitate comparanda. Primo laudatur *Tullius*, atque tum illi vituperantur, qui fordes amant ac spumam latinitatis, quam obscurorum virorum epistolæ præ se ferunt; tum isti, qui ardua, vel inaudita vulgo, malior

153. prisco-

151.

priscorum verba, utut diu jam obsoleta, quæ pestis linguæ
 jam *A. Gellii*, immo *Fabii*, temporibus obtinuit. Inde consi-
 lium suppeditatur, diu ab initio uni & optimo inhærendum
 esse, neque in illo multa, sed multum, legi debere, interea
 maximo studio atque alacritate maxima attendi ubivis decere
 proprietatem verborum ac delectum; attendi porro locu-
 tiones atque particulas, dictionis denique characterem & for-
 mam constructionis; neque diem prætermittendum, quin ipsi
 aliquid vertendo, amplificando, variando, contrahendo, imi-
 tando, emendando, Latine scribere instituamus. Altero Pag. 163.
 significatur, etiam in optimis Autoribus, quantum licet, atque
 in tempore apparet, mendum quodvis evitari debere, neque
 illud, cum librariorum incuria potuit irrepsisse, præter *ἀνω-
 λογίας* usumque communem ipsi tribuendum scriptori, no-
 bisque ad imitationem proponendum; item, antiquos fuisse
 solitos verba quædam veluti peculiariter certis rebus assigna-
 re, quæ qui non satis animadvertat, varie in regulas &
 proprietatem Latine linguæ impingat. Tertio deinde
 docetur, quod lectionem Autorum sequi omnino debeat 172.
 exercitatio frequens, quæ stilum formare ac perficere do-
 cet. Ea complectitur versiones, imitationem, dilata-
 tionem, & coarctationem, ubi simul *περιοδολογίας* nonnihil
 inseritur, quæque ad momenta huc spectantia tradi solent a
 filii magistris, uni velut obrutui subjiciuntur. Quarto deni-
 que ostenduntur varia dicendi genera, formæque diversæ. 180.
 Nostram hic non temere faceremus sententiam, qua dicitur,
 Græcorum maximos Rhetores olim stilum sublimem vo-
 casse Asiaticum, medium Rhodium, & tenuem Atticum;
 stilum autem Laconicum pro vitio sermonis haberi, quod
 jejunum vulgo nominamus. Re quippe accuratius conside-
 rata, ubique se res aliter habet, neque etiam stilus sublimis
 idem est ac circumductus, quo de rebus magnificis magni-
 fica dicitur oratione, ac periodis longioribus, ut descriptio
 habet Nostri, multa ornatus & elegantie causa præferun-
 tur. Quin potius sublimitas & magnificentia differre vi-
 dentur ut genus & species, quæ gravitatem sibi habet eodem
 sub

sub genere oppositam. Attamen discendum ab amica ista, quam subungere placuit, admonitione ad alias Celeb. Auctoris, quarum vel duas præterea cum supplemento nostro adhuc subjungemus. Altera præcipit, ut regula nobis *Tullius* sit, ita tamen, ne *Velleii*, *Curtii*, *Plinii*, similibus, dictionem aspernemur: nimirum, ut nostra fert opinio, illius atque equalium ubi auctoritas deest; alioquin enim & hic verba valent sicut numi, aureusque argenteum præstat. Altera monet, quod puritas analogiam admittat, quæ est similibus ex similibus ducendorum ratio; quam nos quidem admodum restringeremus; non enim, quem ad modum e.g. *dios iterum iterumque valet*, sic dicere licet, *super superque, satis satisque, valet*. Sed admonitio nos multo magis necessaria, multoque fasior,

- Pag. 192. doctissimi *Fucci* allicit. Agit vero eadem de necessaria ad facultatem bene dicendi obtinendam exercitatione, cum
- 340-310. qua statim exercitationem ultimam, eandemque rhetoricam, de periodis conjungamus. In utraque summorum eloquentiæ doctorum, ut multa paucis comprehendamus, præceptiones collegit, explicuit, auxit, testimoniisque & exemplis instruxit, tam utili, quam laudabili, ratione. In posteriore nominatim plus fere præstitit, quam pollicetur, nec solum stricte sic dictam *περιόδολογίαν*, sed doctrinam simul de connexionibus, numero, & harmonia, traclavit. Ubique talem se gerit Cel. Autor, qualem dudum in pluribus aliis scriptis ejus cognovimus, diligentem nempe, accuratum, copiosum, & pure dictionis studiosum. Sunt igitur, ut cetera ejus scripta, ita hæc etiam præceptiones, non tironibus tantum in studiis literarum, sed his etiam, qui majora conandi facultate possent, studiosissime commendandæ, idque literarum causa nobis & est, & esse debet, in optatis, ut in seros usque annos valetudine Cel. Autor prospera & commoda utatur, diuque liceat militi tam strenuo & exercitato adversus solidæ doctrinæ hostes, quorum nunc horribiles copie interitum elegantioribus literis minantur, eo armorum robore, quo inde a tot annis confugit, felicissime pugnare.

AD
NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Que Lipsiæ publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tomi VI Sectio III.

HISTOIRE DE LA VILLE DE PARIS.

id est,

HISTORIA URBS LUTETIÆ PARISIORUM.

Tomi V.

Parisii, impensis Petri Francisci Giffartii, 1735, 12.

Alph. 5 plag. 3, cum 4 Tabulis ichnographicis urbis
Parisienfis.

Opus ad feram posteritatem ultimamque hominum memo-
riam commemorabile enixus fuit Autor. Fama est, so-
dalem Societatis Jesu *Baldum*, ante paucos annos defunctum,
in eo vires corporis animique exercuisse concinnando. Uni-
versa tractatio abit in *Tomos quinque*. *Primi* exordium arcessitur
ab ætate *Julii Casaris*, ac in exitu regni *Ludovici X* finitur. *To-
mi secundi* summa complectitur tempus, quod a regno *Philippi
VI* usque ad finem regni *Caroli VI* decucurrit. *Tertius* conti-
net res Parisiis gestas, inde ab initio *Caroli VII* usque ad *Hen-
rici IV* excessum supputandas. *Quarti* cardo vertitur in rebus
Parisiiorum, ad *Ludovici XV*, Monarchæ Potentissimi, usque tem-
pora descriptis. Adjiciuntur huic *Tomo* privilegia, civibus Parisi-
ensibus a Regibus impertita, nec non nomina platearum, spatiorum,
fori multiplicis, pontium, ac aliorum Lutetiæ locorum
insignium. In Tabulis geographicis quatuor representatur situs

N

urbis

urbis Parisiorum pro variis temporum intervallis. *Prima Tabula* exhibet Lutetiam, qualis ipsa existit inde a *Julii Caesaris* ætate usque ad ævum *Clodovai*. *Secunda* sinit Parisios, eorumque confinia, pro ratione temporis, quo *Ludovicus Infans* regnavit. *Tertia* suppeditat adumbratam Parisiorum faciem, tempori, quod inde ab A. 1422 usque ad A. 1589 defluxit, accommodatam. Lutetiam Parisiorum, qualis ea nunc existit, repræsentat *Tabula quarta*, & ea quidem postrema. Initia urbis florentissimæ, ditissimæ, magnificæ, maximæque, debentur domibus nonnullis, in insula Sequanæ, vulgo *l'Isle du Palais* appellata, ante *Julii Caesaris* ætatem constructis. Novam urbem utrinque cingebant ac defendebant duo illa Sequanæ brachia, quibus ipsa intercipiebatur. Proxima Sequanæ filvis paludibusque erant referta. Pons urbi aditum concedebat, unus septentrionalis, alter australis. Seculo tertio colles Parisiis vicini vitibus cœperunt impleri. Cura rei hortensis ibidem altissimis desigi cœpit radicibus, ac ficuum proventu sese commendavit. *Julianus* Imperator ibi hiberna posuit ac exegit. Eadem voluptas nonnunquam reliquos etiam devinxit ac delinivit Imperatores. *Juliano* visum fuit jam suburbii Parisiorum injicere mentionem. *Metrovæis* florentibus, exstiterunt jam collegia votiva S. *Genoievæ*, S. *Germani Prætenfis*, *Germani Antistiodorensis*, ac S. *Laurentii*. Ante *Philippum* Augustum jam Lutetia fuit civitate nova, ad septentriones sita, mœnibusque cincta, ac urbem veterem æquante, aucta. Rex ille A. 1190 accessionem urbi conconciliavit, muris patentioribus inchoatis, quibus viginti post annis imposita est coronis. Cum Rex *Joannes* daretur custodiæ, de securitate Parisiis concilianda cogitari cœptum. Murus adjunctus ei tunc fuit quartus. Quintum addere animus fuit *Henrico II*. Res intra destinata substicit. Sextus accessit A. 1581. *Henricus III* Pontis novi autor est, adjuturus aditum, ex suburbii, S. *Germano* dicati, locis ad loca S. *Honorati* suscipiendum. Remorata fuerunt bella civilia consummationem operis, quæ *Henricum IV* expectabat. Crevit Lutetiæ magnificentia ac amplitudo in primis, *Ludovico XIV* ac *XV* regnantibus, nec ea spem de-

Tom. I
pag. 4.

5.

ponit

ponit felicitatis suæ in dies auferentis. Hæc de Parisiorum incrementis. Subjunxit eis concise expositis Ven. Auctor suam de forma imperii Gallorum, ac de fatiis eorum, qui Gallis dominati fuerunt, Principum, opinionem. Nostrum non est, hisce diu immorari, siquidem dictis fides pronuntiato testium haud est facta. Recensēbimus potius summa rerum capita, ne Lector ignoret, quid in hoc Opere, & solide & operose & eleganter scripto, sit quærendum, & quid inibi inveniamur memoriæ literis proditum. Fata Gallorum, qualia sub *Cesare* fuerunt, breviter exposita hic habes. S. *Dionysius*, Pag. 7. Parisiorum Apostolus, hic ad annum C. N. 250 refertur. Concilium Parisiis A. 360 contra Arianos fuit agitatum. Ibidem *Julianus* ab exercitu suo renuntiatus fuit Imperator. An ipse, an Imperator vetustior thermarum palatii indidem existiterit autor, nondum liquido constat. *Gratianus* ad Parisiorum portam a *Maximo* devictus fuit A. 383. *Theodosio* imperante, floruit Lutetiæ S. *Marcellus*, quem merita in sedem Episcopalem evexerunt. Seculo quinto Francos in Gallias fecisse impressiones, nemo unus ignorat. Virgo *Génovieve* fertur A. 451 Parisienses in *Attilam* exhortata. *Childericus* Parisios A. 476 occupavit. Ipsam tradunt primam extruxisse ædem sacram supra S. *Dionysii* tumba. Lutetiam posthæc mansisse regni caput, inficiatur nemo. Hic quoque, regno diviso, de re Regum publica fuit consultatum. Synodum ibi habuere homines de ecclesia A. 551. *Ludovicus Pius* dicitur Episcopo Parisiorum tribuisse ac confirmasse jurisdictionem per nonnulla Lutetiæ loca. Parisiis A. 826 coierunt Episcopi, ac pro rato veroque declararunt illud scitum, quo jubentur Galli iconas Sanctorum nec frangere, nec venerari, sed in templis memoriæ causa retinere. Denuo ibidem celebrarunt Episcopi conventum A. 829, cujus acta æque sunt comperta. Memorabiles sunt nundinæ, quas *Carolus Calvus* Parisiis instituit, triduo post *Barnabæ* celebrandas. Ad eas ex universa Europa confluere consueverant mercatores. Dicitur *Dagobertus* nundinas ejusmodi jam Parisiis A. 632 indulgisse, 10 Oct. habendas in S. *Dionysii* Abbatia, ac A. 710 Lutetiam

11.

13.

16.

19.

40.

50.

51.

- translatas. Omittimus molitiones Normannorum, Parisiis intentatas, easque feliciter repulsas. *Eudonem* illustravit illa Normannis profligandis invigilans virtus, ac gubernaculis regni A. 887 admovit. Lutetia de quo A. 910 a Normannis fuit circumseffa. Cum hæc & complura alia momenta, ad Regum historiam referenda, recensuiffet Autor; visum ipsi est tandem *Librum primum* rebus ad A. 987 gestis concludere. *Libri secundi* exordium ab eodem anno, que scilicet *Hugo Capetus* in Regem fuit electus, desumitur. Ipse fuit Regum princeps, qui in Abbatia S. *Dionysii* corpus suum voluerunt humari. *Robertum*, *Hugonis* filium, illustravit institutio, quam ipsi *Gerbettus*, Archiepiscopus Rhemenfis, impertivit. *Berengarii* controversias dijudicavit Synodus, Parisiis agitata A. 1050. Comitatus Parisiensis A. 1079 in Præposituram fuit conversus. Rex *Philippus* A. 1104 in Synodo Parisiensi gratiam cum *Bertrada*, quam fastidiverat, ductus jam poenitentia, nudisque pedibus incedens, reconciliavit. Memoratu digni sunt *Ministeriales* ecclesiæ cathedralis Parisiensis. Ipsi enim a liberis fuere distincti, bellis gerendis fuerunt iussu Clericorum submissi, iurejurando ac certamini singulari sese pro bonis redivibusque ecclesiæ tuendis exhibuerunt promptos ac paratos. Vocati fuerunt ipsi *corpora & mancipia ecclesiæ*. Rex ipsis indulfit A. 1109 licentiam committendi se cum redituum ecclesiæ usurpatoribus, ac certamine singulari eos possessoribus iustis legitimisque asserendi. *Abardus* alique doctores ea ætate scholam Parisiensem illustrare cœperunt, eamque haud unam. Non est, quod de *Bernardi* autoritate, tunc in Galliis eximia, repetamus quidquam. *Eugenium III* Parisios invivisse, nemo est, qui ambigat. Porticus Parisiis publicæ cœperunt fieri, regnante *Ludovico Crasso*. *Alexander III* Parisiis monasterium S. *Germani* A. 1163, 21 Apr. dedicavit, ac 19 Maji Turoni Concilio præfedit. Fundatus fuit id ætatis in Galliis Ordo austerus Magni Montis, seu Bonorum Hominum, quos *Stephanus* conditor omni carnis cujuscunque usu ciboque interdixit. Priortati S. *Lozari*, qui Parisiis monasterium Augustinianum moderatur,

deratur, *Ludovicus Rex A. 1175* mundinarum jus, seu privilegium, impertivit. Societatem negotiatorum, commercia marini frequentantium, Parisiis stabilierunt Reges eo circiter tempore. *Maurisius de Sully* cathedralem Parisiis ecclesiam, seu eadem sacram, penitus novam exstruxit, certe perfecit A. 1182. Amplissima hujus templi campana exæquat pondus Pag. 118. librarum 34000. Judæi e Galliis discedere coacti sunt A. 1182, eo quod fœnorum insolentia omnè fere regnum pessum dederant. Abbatiam S. *Genovie* instauravit *Stephanus IV*, Abbas, cognomento *Tornacensis*, siquidem ad Episcopatum *Tornacensem* A. 1188 circiter evectus fuit. Regnante *Philippo* Augusto, qui expeditioni cruciatæ, in Palæstinam susceptæ, interfuit, scholæ Parisiis floruerunt, ac Professores, ex schola palatii Episcopalis egressi, locum occuparunt, cui paulo post nomen *Universitatis* adhærere coepit. Festum Subdiaconorum larvatorum, quod Galli vocabant *la Fête de Foux*, A. 1198 sublatum fuit, ac funditus eradicatum, si deeretum spectemus Episcopi Parisiensis, *Endonis*. Eo autem defuncto, revixit festi illius celebratio, Calendis Januarii fieri solita, cujus superiori adhuc Seculo restabat nonnihil reliquiarum. Est, qui peculiarem de hoc festo condidit librum, quem laudabimus alias. Judæis licentia redeundi in Gallias fuit indulta A. 1198. Rex Angliæ *Richardus* Parisiis A. 1201 fuit susceptus. Ordo religiosus *Trinitariorum*, seu *Matthiriorum*, A. 1208 Parisiis cepit primordia, cum universitas scientiarum ibi præcipue floureret. *Amalaricus*, Professorum numero adscriptus, docuit, Christiani cujuscunque esse officium ac partes, ut membrum ipse sit Jesu Christi. Justa autem Pontificis Romani palinodiam cecinit, unde patescit, jam tum plerisque persuasam fuisse illam de fide atque fidelitate animorum fluctuationem. *Aristotelis* libri A. 1210 Parisiis fuerunt combusti, scilicet metaphysici. Mœnium Parisiensium pars & septentrionalis & meridionalis A. 1211 fuit extracta, eaque iatis eximia. Qua ratione urbs non solum fuit communita, sed etiam dilatata. Professores Parisenses, male habitii a Regina & Episcopo Parisiensi, secesserunt

127.

132.

138.

157.

161.

194.

- Aureliam ac Andegavam, Academiarum ibi fundatores. Dominicani inter hæc Parisiis compararunt sibi cathedræ secundæ theologicæ possessionem. *Albertus M.* inter primos exstitit Dominicanos, qui inibi Theologiam ac *Thomam Aquinatem* docuerunt. *Gregorius IX* Pontifex tandem restituit Academiæ Parisiensi honorem, eumque commendavit ita Regi & Reginae, ut privilegiis novis studiosi A. 1231 ornarentur. **Comes Tolosanus**, Waldensium antehac tutor, A. 1229 Parisiis indusio amictus, nudisque incedens pedibus, in templo S. Virginis publice egit actorum pœnitentiam, & cum ecclesia Romana pacem reconciliavit. Quatuor Professores Parisienses fundarunt in dicecesi Lingonensi, ejusque valle sterili, templum S. *Catharinae*, nominatim *Guilielmus, Richardus, Everhardus, & Menasses*, Prior primus Ordinis, cui successit *Guido*. A. 1629 Ordo hic regularis, S. *Catharinae* consecratus, abiit in collegium Canonicorum regularium. Monasterium Minoritarum Parisiis A. 1216 surrexit novum. Ordinem approbavit *Innocentius III.* Famosi floruerunt inibi Scholasticorum principes, ac inter eos Alexander *Halenfis* caput extulit, a Villa Hales in Comitatu Glocestriensi, intrâ Angliam sita, cognomen sortitus, Parisiisque A. 1245, 21 Aug. defunctus. *Nicolaus de Lyra*, mortuus A. 1349, eodem est referendus æque ac *Joannes Scotus*, qui appellatur *Subtilis*. Filiabus Dei *Guilielmus*, Episcopus Parisiensis, A. 1216 dedit initia, quæ jam in platea S. *Dionysii* sedem habent. Clavus Servatoris, a *Carolo Cævo* Abbatæ donatus, A. 1233 pro amisso reputabatur, illachrymantibus amissui universis Parisiensibus, tandemque denuo inventus. *Ludovicus Sanctus* A. 1238 fundamenta templi S. *Nicolai*, intra palatii suam aulam sita, instauravit. Vocatur illud nostra ætate *la Sainte-Chapelle*. Idem Rex A. 1241 multas emit ab Imperatore Constantinopolitano *Balduino* reliquias sacras, easque illi intulit sacrario. Inter Canonicos *Capella* hujus sacra floruerunt eruditione *Joannes Mortis Cantor*, *Philippus des Portes*, Carnutensis, Poeta, qui Reges *Henricum III* ac *IV* expertus fuit perbenignos, mortuus A. 1606, *Joannes Gillot*, qui una cum *Rapino, Leroi, & Passerato*, librum, *Catholicon d'Espagne* inscriptum,

ptum, elaboravit, mortuus A. 1619, *Aegidius Dongois*, & *Carolus de Tronchai*, in antiquitatibus versatissimi, præcipue ecclesiæ suæ momenta callentes, ac *Jacobus Boileau*, Doctor Sorbonicus, frater *Nicolai Boileau*, patris poematum elegantiorum inter Gallos. Collegium primum Bernhardinorum A. 1724 Parisiis fundavit *Stephanus*, Lexintonensis, Anglus, ac Clarevallensis Abbas, id potissime spectans, ut Monachos obtineret doctos. *Guilielmi*, Parisiensis Episcopi, opera Aureliæ A. 1649 in lucem prodierunt, defun- Pag. 225.
 di A. 1240. Paulo post, nempe anno primo Episcopatus *Renaldi*, qui *Guilielmo* successit, *Robertus*, de *Sorbonne* dictus, Collegii fundamenta jecit, quod ab ipso vocatur *Sorbonicum*, & Academiæ Parisiensis pars est il- 229.
 lustrissima. *Ludovici Sancti* iter cruciatum, non est, quod attingamus. Cur Reges Ducesque aliquot in vestitu monastico fuerint mortui, causâ intelligitur ex notitia de obitu Reginæ *Blanca*, Parisiis A. 1252, 1 Dec. demortuæ. Ipsa enim, morbo implicata, votum nuncupavit, fore, ut ipsa, si convalesceret, in Cœnobio, quod vocatur *de Maubuisson*, religiosam ageret; ac e vestigio habitum sumsit, religiosi Cœnobiî illius proprium. *Ludovici* reducis edictum de Talmude Judæorum concremando, ac signo togis ipsorum assuendo, utique est commemorabile. *Philippus Audax*, *Ludovici Sancti* filius, Judæos omnes, per Galliam diffusos, servituti addixit, ac mancipiorum conditionem eos jussit subire. *Ludovicus Sanctus* curavit Biblia & Patrum scripta describenda, atque in ædiculam aulicam, seu sanctam, reponenda, exemplo Domini Saracenicî incitatus, qui optimos Philosophorum libros in Ægypto curaverat in usus doctorum describendos. Academici Parisienses litigabant adhuc cum Jacobinis, Dominicanosque a suo corpore, seu collegio, ibant exclusum. Lis a Papa aliter ac ab arbitris, a Rege statutis, fuit tractata. Liber, cui erat inscriptio *Evangelii æterni*, tribuebatur *Joanni Parmensi*, Capucinatorum directori generali, jussuque Pontificis damnationi subiectus, comburebatur. Circa annum 1257 Carthusiani Parisiis sedem sibi delegerunt, *Brunone*, Canonico Rhemensis, auspice, rebus vagis renua-

243-

253-

284-

289-

- renuntiantes invitatu Regis. Eodem tempore servi Virginis *Maria de Monte Viridi*, genus mendicantium, A. 1285 Masilia ex parte concesserunt Lutetiam Parisiorum. Ordo ipsorum A. 1274 a *Gregorio X* in Concilio secundo Lugdunensi fuit sublatus. Successerunt in sedes ipsorum *Guillelmus*, exorti a *Guilhelmo*, qui A. 1151 sodales prope Senas congregavit, mendicitatis vitæque solitariae studiosos. *Ludovicum Sanctum* existisse fundatorem monasterii Beguinarum Parisiensium, quod *Ave Maria* appellatur, fama est. Munificus ipse fuit erga xenodochium S. Virginis, vulgo *hospitium Dei* dictum. Expeditionem cruciatam resumere noluit, causatus, Christianos Palæstinos esse bipedum nequissimos, ac Saracenicorum stratagematum architectos. Ipse Præposito Parisiorum A. 1261 majorem dedit usurpandam potestatem. Reliquæ S. *Amandi* A. 1267 Parisiis inventæ. A. 1270 Rex expeditionem cruciatam denuo subit, frustra prope Carthaginem exscensione facta, oppetit mortem peste. *Libri quarti* primordia inchoantur a successione *Philippi Audacis*; qui humeris suis funus patris inde a Parisiis usque ad sepulturæ locum deportavit. *Thoma Aquinatis* de doctrina A. 1274 in Academia Parisiensi disputatum fuit in partem utramque. Societas Chirurgorum circa id tempus Parisiis fuit penitus stabilita. Foemina Judaica dicitur A. 1290 panem eucharisticum consecratum scalpello, seu acicula, pupugisse, sanguinemque fluxisse exinde, tradunt. Asservatur Parisiis in templo S. *Joannis* hic panis, ac octava S. Sacramenti celebratur solenni anniversaria processione. *Ludovicus Sanctus* A. 1297 cœlitibus adorandis fuit adscriptus. Bellum Flandricum dimittimus intactum. Munera publica venum exposuit primus A. 1522 *Franciscus* Rex hortatu Cardinalis Præfentis. Parlamenti vicissitudines ac conditionem præsentem juvat apud Autorem legisse. Idem fusc commentatus fuit de dignitate ac vario statu Cancellarii Galliarum, addiditque nonnihil de reliquis summis administratorum Regis Parisiensium muniis. Intelligitur procul dubio, quantam diligentiam spiret hoc Opus, & quantum lucis inde diffundatur ad scripta, quibus res,
- vel

vel loca, Parisiensium veteris & medii nostrique ævi attinguntur. Si qui pleniorē de Parisiis circumspiciunt cupiuntque notitiam, eorum esse, huc curas suas convertere, & ex his fontibus sitim restinguere, nobis etiam non momentibus quilibet animadvertit.

IL MARMO ILLUSTRATO, &c.

id est,

MARMOR ILLUSTRATUM, SEU DISSERTATIO epistolaris de antiqua Inscriptione Gordiani III, scripta ad APOSTOLUM ZENUM, Historicum & Poetam Imperatoris CAROLI VI, consecrata gravissimo Consilio & illustrissimis Dominis delegatis in-chytæ civitatis Vincentiæ.

Patavii, apud Joan. Bapt. Conzatti, 1735, 4.

Alph. 1 plag. 17.

Michaelis Angeli Zorzi hoc est monumentum, antiquitatis Romanæ peritiam consecum, atque ita instructum, ut artificem suum mirifice nobilitet. Inscriptio, Venetiis A. 1717 protrahata, libro præbet argumentum, edita in *Ephemeric. literar. Italiae Tom. XXIX pag. 217*. Ipsam ediderant jam *Aldus Manutius & Velscrus rerum Augustan. Vindelic. Lib. VIII pag. 230*, *Gruterus* in *Opere Inscriptionum pag. 272*, & *Marzari* in libro, *Istoria di Vicenza* inscripto, *Lib. I pag. 22*. Est ea hujusmodi: *Imp. Cæs. M. Antonio Gordiano. Pio. fel. Aug. P. P. Cof. II. Procos. Tribun. potest. V. Pont. maximo. respublica. ex. liberalitate. Matidiarum. d. d.* Frustra vocem *Matidiarum* *Gruterus* mutavit in *Mattidiarum*; nam non una in numis quoque legitur *Matidia*. Notavit id ipsum jam *Spanhemius de Præstantia & usu numismatum antiquorum Tom. I pag. 92*. Ipse *Gruterus* alibi *Matidias* scripsit *pag. 252 & 1085 n. 3, 4*, licet *pag. 1085 n. 5* reposuerit *Mattidian. Marciana* Augusta; *Traiani* Imperatoris soror, filiam peperit *Matidiam*, quæ *Hadriani* Imp. uxorem & Augustam *Sabinam* in lucem edidit, ipsa *Augusta* honorificen-

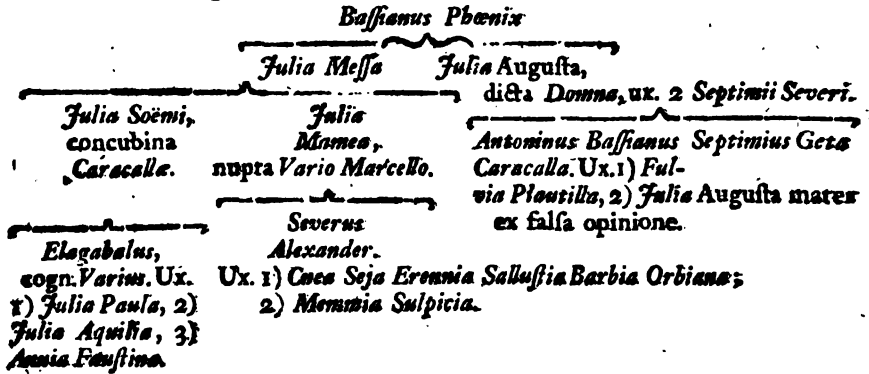
Pag. 2.

5.

16.

○

- rificentissimo nomine affecta, & post mortem inter divas relata. Romæ in tubo plumbeo, prope Pantheon reperto, inscriptum fuit: *Templo Matidia*. Qui *Gordianum* appellant *Antoninum*, in gravi versantur errore. Ipse enim in numis universis vocatur *Antonius*, licet in *Capitolino* ac nonnullis Inscriptionibus legatur *Antoninus*. Quo diligentius evitare oportet errorem *Ugelli*, in cujus *Italia sacra Tom. V col. 1027* Inscripção nostra legitur, ac loco vocis *Antonio* vox *Antonino*.
21. *Gordianus* pater filiusque in Africa imperare cœperunt A. 237, 12 April. inde *Africani* cognomen adepti. Imperarunt, teste *Capitolino*, anno uno, mensibus sex. *Gordianus III* salutatus itaque fuerit oportet Augustus anni 238 ætate. *Julias Augustas* Cel. Autor ita discernendas esse docet:

- Herodianus* ac *Dio* omittunt dicere, *Antonino* matrem in uxorem obtigisse. Est itaque, qui, *Spartianum*, id affirmantem, sefellisse, sibi persuasit, prompta hac erroris ratione, quam retulit *Herodianus*, matrem *Antonini Caracalle* ab irrisoribus dædam fuisse *Jocastem*, non ob incestum, sed ob odium inter filios & parricidium, seu fratricidium. *Triflanus* & *Cl.* Autor huic sententiæ accedunt. Facient certe de nuptiis illis incestuosus numi, marmora, inscriptiones. *Triflanus* absolvit primus *Caracallam Comment. hist. Tom. II pag. 115*, quem secutus fuit *Fabrettus Inscript. antiq. Cap. 10 pag. 680. Marcus Antonius Imperator* vocatur in Inscriptione *AUG. id est, Augur, non Augu-*
- 47.
- 51.

Augustus, annotante *Car. Orfato* in libro *de Notis Romanorum* pag. 307. Est, qui, Christum esse natum, putat, A. V. C. 748, & pag. 56. cruci affixum 782, ita ut Æra Dionysiana quinque annis ferius posuerit natalem Christi. Significamus *Cel. Camillum Silvestri*. Chronologiam imperii *Augusti Octaviani* jam omittimus, lectu dignam. *Dominicum Flaccum* (Fiochi), Florentinum, Secretarium Pontificium, Canonice vitæ admotum Florentiæ A. 1427, & A. 1452 mortuum, scripsisse nomine *L. Fenestella* librum *de Magistratibus Sacerdotisque Romanorum*, hic comprobatur. De titulo *Augusti* memoratu digna afferuntur, quæ nunc omittimus. Idem de titulo patris patriæ faciendum existimamus, quem primus *Cicero* recepit, teste *Plinio VII, 30*, ac *Jarvenali Sat. VIII v. 244*. Proconsulis de titulo multa monentur, æque ac de nomine Pontificis Maximi. *Augustus* nomen Pontificis Maximi primus Imperatorum gessit ex decreto Senatus, qui sanxerat, ut filius, qui *Cæsari* nasceretur, aut adoptivus esset, evaderet Pontifex Maximus, ut est apud *Dionem Lib. XLIV*. *Gordianorum* hoc fuit genus:

Gordianus I.

Gordianus II.

Metia Faustina,
nupta *Junio Balbo* Consulari.

Gordianus III.

Flavorum quoque genealogia hic exhibetur pag. 208. Mirum sane, hic etiam de lucernis sepulchralibus veterum & lachrymatoriis exponi. Celeres qui vulgo dicti, id est, singularibus equis stipendia merentes, dicendi sunt Celetes; Græcis enim *Κελητες* fuerunt appellati. Guttulas hæc ex oceano, antiquitatum plenissimo, hausimus, nunquam laudes Auctoris oblituri, quibus sese marmore hoc illustrato illustravit.

VITÆ PONTIFICUM ROMANORUM, EX ANTIQVIS MONUMENTIS COLLECTÆ, OPERA & STUDIO ANTONII SANTINI, J. U. D. & in Seminario Patavino Bibliothecæ Custodit.

Patavii, typis Seminarii, apud Jo. Manfre, 1739 8.

Alph. 2 plag. 3.

- A**utor Consultissimus dedicavit has Vitas *Joanni*, Archiepiscopo *Minotto Ottobonio*, Episcopo Patavino, cujus no-
- Secul. I.** mini ante octo annos *Historiam Apostolicam* inscripserat. In Præfatione memorat, Vitas Pontificum Romanorum esse continuatam seriem rerum ecclesiasticarum, cui præcipuos Auctores, qui symbolam contulerunt, eorumque editiones, annectit. Initium operis facit a Jesu, Pontifice maximo in æ-
- Pag. 3.** ternum. Postea *S. Petrum* Christianorum primum Pontificem constituit, qui 25 annos Romæ Episcopus fuerit, donec
- 8, 9.** *Nero* eum cruci affixerit. *Petrum* sequebatur *Linus*, qui cavisse dicitur, ut mulier velato capite ecclesiam ingrederetur. Jussu *Saturrini*, cujus filiam a dæmonum vexatione liberaverat, morti datus perhibetur. In *Cleti* recensione refellit eorum opinionem, qui formulam: *Salutem & Apostolicam benedictionem*, ei tribuerunt, quæ *Joanni V* & *Sergio I* potius vindicanda est. *Clementis I* scripta suppositicia judicat, præter
- 11.**
- 13.** **Secul. II** duas Epistolas ad Corinthios. *Anacletus* ædem sacram dic-
- pag. 14.** cavit *Petro*; Martyr mortuus est. Hunc sequebatur *Evaristus*, de quo est opinio, quod consecrationem ecclesiarum induxerit. De *Alexandro* refert, quod non decreverit, Eucharistiam ex pane azymo confici; sed quod azymorum usus ad eucharistiam conficiendam ex Apostolorum traditione in Latina ecclesia semper vigerit. *Sixtus I*, trifig-
- 15.** ion Sanctus, Sanctus, Sanctus, in missæ sacrificio, ut populus ardentius cantaret, præcepit. *Telesphorus* Martyr dicitur.
- 17.** *Hyginus* Clericis certa officia tribuit, & constituit, ut unus
- 18.** vir & una mulier testes essent baptismatis. *Pius I*, non constituit, solennia diei paschatos festi die dominico esse celebranda. *Anicetus* sanxit, ut ne Clericus comam aleret. Contentionem habuit cum *Polycarpo* de celebrando die Paschatos sacro, quam utriusque mors diremit. *Soter* Christianis ad metalla damnatis bene fecit, & peregre advenientes affectu patris accepit. *Eleutherus*, mandato Regis Britannorum, Britannos Christi præceptis imbuendos curavit. Sub *Victore I* contro-
- 20, 22.**
- 23.**
- 24.**
- 25.**
- 26.**
- 27.**
- roversia

troverſa de legitimo die celebrandi paſcha fuit agitata. Vo-
 lit, ut die dominico illud celebraretur, nec 14 die poſt no-
 vilunium. Unde diſſidium eſt ortum inter Chriſtiani-
 nos orientis & occidentis eccleſiæ. *Zephyrinus* conſti-
 tuit, ut omnes ſacerdotes adſtarent, Epifcopo ſacra fa-
 ciente. Montaniſtarum ſectæ non favit. *Calliſtus I* ædem
 ſacram *Maria* dedicavit trans Tiberim, & cœmeterium
 in via Appia, in quo martyres & ſacerdotes conderentur,
 conſtituit. *Urbanus I* *Ceciliam* cum ſponſo *Valeriano* ad
 Chriſtianorum ſacra tranſduxiſſe, nec Sacramentum confirma-
 tionis inſtituiſſe, & obtruncato capite obiſſe, dicitur. *Pontia-
 num Alexander* Imper. in Buccinam infulam relegavit, qui, *Ma-
 ximi* juſſu, virgis ad mortem caſus eſt. *Anterus* acta Marty-
 rum in tabulario eccleſiæ aſſervari juſſit. *Fabianus* urbis re-
 giones ſeptem Diaconis diſtribuit, & martyrium pertulit. *Cor-
 nelii* tempore Synodus Romæ ſtatuit, ut lapſi extra mortis
 periculum non, niſi peracta pœnitentia, in communionem re-
 ciperentur. Martyr mortem oppetiit tormentorum genere,
 quod *plumbatum* dicebatur. *Lucius I* decrevit, ut Epifco-
 pum duo Presbyteri & tres Diaconi comitarentur, vitæ &
 actionum teſtes. *Stephanus I* ratum habuit baptiſma, ab hæ-
 reticis rite ordineque, & in nomine Jeſu Chriſti, ſuſceptum
 & adminiſtratum. *Sixtus II* *Diomyſius* Presbyteris eccleſias
 diviſit, cœmeteria & parochias, diœceſes, conſtituit. Cri-
 men Sabellianum objectum ore & ſcriptis a ſe diluit. *Felici
 I* ritus ſacrificia faciendi ſuper ſepulchra & memorias Marty-
 rum acceptus fertur. *Eurychianus* fabas & uvas ſuper altari
 ſacrandas ſanctione cavit, itemque, ne quis Martyrem ſepeli-
 ret ſine Dalmatica, aut Colobio purpureo. *Cajus* vetus ec-
 cleſiæ de ordinum numero ſeptenario ad Epifcopatum inſtitu-
 tum confirmariſſe dicitur. *Marcellinus*, metu mortis adductus,
 idolis thura incendiſſe, & paulo poſt, acta pœnitentia, obiſſe,
 fertur. Lapſum eſſe per errorem, teſtimoniis evincitur, nec
 eo quid *infallibilitati*, Pontificum, ut vocant, detrachi ſtatui-
 tur. *Marcellus I*, quia idolis ſacrificare volebat, in catabu-
 rum, ſeu ſtabulum animalium, condemnabatur, & ob diſcipli-

Secul. III
 pag. 31.
 33.
 35.
 36.
 38.
 39.
 46.
 47.
 48.
 53, 55.
 56.
 57.
 59.
 60, 61.
 Secul. IV
 pag. 63.
 nam

- pag. 65. nam pœnitentiæ servandam in exilium ejectus est. Sub *Eusebio* crucem Domini non fuisse repertam, sed sub *Sivestro*, memoratur. *Melchiodes* Donatistarum schisma in Synodo Romæ damnavit; Christianis die dominica, aut feria quinta, jejuniu interdixit. Candelabrum in altari jam inde ab Apostolorum temporibus in usu fuisse, traditur. *Sivester I* die dominico fuit inauguratus; qui mos deinde fuit retentus. Ab eo *Constantinus*, Imperator, fuit baptizatus. Sacrificium Misse in lineo, non in serico, faciendum esse jussit. Concilium Nicænum I, sive œcumenicum, habuit ad *Arii* doctrinam refutandam, negantis, Dei filium esse patri *ὁμοούσιον*, consubstantialem. Primus omnium Pontificum tiara ornatus pingitur.
66. *Marcus* instituit, ut Episcopus Ostiensis, qui consecrat urbis Episcopum, pallio uteretur. *Julius I Athanasium*, crimine Arianz impietatis ab Eusebianis, Arianorum patronis, accusatum, absolvit, & literis *communicatoriis*, seu Pontificis, munitum ab se dimisit. Hinc mentio fit Concilii *Sardicensis*.
69. *Liberius* varia fortuna usus est. Dignitate pontificia privatur a *Constantio*, Imperatore, qui partibus Arianorum favebat, quam, *Felice* expulso, biennio post recuperabat, cum eorum sententiæ subscriberet. *Felici II* a tribus Arianis Episcopis in ordinatione fit impositio manum. *Damasus I* odium & invidiam experitur, dum alius, *Ursinus* nomine, seu *Ursinus*, Pontifex fit; unde cruenta seditio fuit orta. Concilium habuit contra *Apollinaris* sectatores, contra *Macedonium*, hæreticum, qui Spiritus S. deitatem negavit, & Dominum conservum prædicabat. Unde Concilium œcumenicum
- 82, 83. II, sive Constantinopolitanum I, ortum est. *Hieronymi* opera usus est in exarandis epistolis. Liber pontificalis a *Damaso* non fuit compositus. *Siricius* initio Pontificatus scripsit epistolam ad *Himerium*, Episcopum Tarraconensem, de disciplina ecclesiastica, quæ varii est argumenti. *Anastasius I Origenem*, ejusque libros impios, *Periarchon*, *Rufinum*, *Origenis* sectatores, diris devovit. Sanxit, ut in recitatione Evangeliorum sacerdotes non federent, sed, ad modestiam animi declarandam, curvi starent. *Innocentius I* hæresin Pelagianam disjecit.
- 94.
- Secul. V. pag. 96.

disjecit. Novatianus Romæ primus persecutus est, eisque Pag. 100.
 multas ecclesias ademir. *Zosimus* Pelagianos ex urbe pepulit,
 & hæreticos habuit. Ufus cerei paschalis ei tribuitur. *Bo-* 103.
nifacius I edixit, ne cui mulieri, aut Deo dicatæ virgini, pal-
 lia sacrata, sive pallam sacratam, contingere, aut lavare, liceret;
 nec thus in ecclesia adolere, ne servus, aut curiæ obnoxius,
 vel cujuslibet rei, Clericus fieret. *Celestinus I* Nestorianam 106.
 impietatem detestatus est. Semipelagianos compescuit. Con-
 cilium œcumenicum III, sive Ephesinum, fuit habitum. Con-
 stituit, ut Psalmi *Davidis* centum quinquaginta ante sacrifici-
 um psallerentur antiphonatum ex omnibus. *Sixtus III* Con- 111.
 cilium Ephesinum confirmavit, & *Nestorii* errores sustulit. Pe-
 lagianæ hæresis fuit oppugnator. *Leo I* Magnus hæresin Euty-
 chianam oppressit. Concilium œcumenicum IV habuit.
Attilam, Hunnorum Regem, flagellum Dei, facundia sua
 mansuefecit, ut exercitum deduceret ex Italia. Hæresi Ne-
 storianæ, vel Eutychnianæ, se opposuit. *Genfericum*, Vandalor-
 um Regem, ab incendio Rom. & cædibus deterruit. Veruit
 Christianos peccata sua palam confiteri. *Hilarius* Concilium 119.
 Nicænum, Ephesinum, & Chalcedonense, confirmavit. *Nesto-*
rium & Eutyschem anathemate compescuit. Hæreticos Macedo-
 nianos profligavit. *Simplicius* Eutychnianorum hæresi restitit. 120.
 Oblationes fidelium ita divisit, ut una pars esset Episcopo,
 altera Clero, & duæ partes ecclesiæ, in usum peregrinorum &
 pauperum. *Felix III Zenonis* Henoticum rejecit. Episcopos, 123.
 prævaricationis convictos, a munere abrogavit. *Fullonem* de-
 vovit, quod vocem *ὁ σωτηρίας δὲ ἡμῶν*, qui cruci affixus
 est pro nobis, trisagio addidisset. *Gelasius I* Concilia œcume- 125.
 nica IV rata & sancta esse iussit. Pelagianam hæresin, pro-
 pullulantem in Dalmatia & Piceno, devovit, & scriptis refutavit.
 Qui in Eucharistia calice abstinerent, hos voluit haberi Mani-
 chæos, abhorrentes a vino. Lupercalia sustulit. Codicem de
 missarum solennibus edidit. Prælationes & orationes Sacra-
 menti præmississe dicitur. *Anastasius II Chlodoveo*, Franco- 129.
 rum Regi, de fide Christiana & suscepto baptismo gratulatus
 est. *Symmachus Odocaris* constitutionem abrogavit, qua ve- 131.
 tabatur,

- tabatur, ne Pontifex, infcio Rege Italia, crearetur. Sanxio, ut nemini liceret, prædia ecclesiarum, sub perpetua alienatione, vel commutatione, ad cuiuslibet jura transferre. Concilium Palmare, a Palmaria, porticu basilicæ S. *Petri*, dictum, habuit. Manichæos Roma ejecit. Constituisse fertur, ut ne
- Secul. VI singulis diebus dominicis, vel natalitiis Sanctorum, Gloria in pag. 135. excelsis Deo diceretur. *Hormisdæ* schisma Acacianum sustulit. Propositionem: unus de Trinitate cruci affixus est
137. carne, rejecit, novam & ambigam. *Joannes I* Constantino-polim ad *Justinum* Imperatorem missus est, ut tria petat ab eo, 1) ut Ariani, qui compulsi legibus *Justini* Imp. catholicam religionem amplexi erant, ad sectam suam redirent; 2) ut Arianis ecclesiæ in Oriente restituerentur; 3) ne quis in posterum cogeretur Arianorum sectam ejurare. Redux Ravennam, a *Theodorico* in carcerem coniectus, decessit. *Felix IV* semipelagianis se opposuit. Munificus in egenos, ædificandis & ornandis Martyrum basilicis fuit deditus. *Bonifacius II* semipelagianis finem fecit. Licentia Regum Gothorum in designandis Pontificibus fuit abrogata. *Joannes II* simoniæ vitium in eligendis Episcopis & Pontificibus sustulit. Formulam monachorum Scytharum, ab *Hormisdæ*, Pontifice, rejectam, sua autoritate ratam iterum habuit: Unus de Trinitate cruci affixus est carne. *Agapetus I* supplicationibus de Duce *Belisario* e Sicilia revocando apud *Justinianum* nihil effecit. *Silverius* opera *Theodora*, Augustæ, Pontifex creatur. *Belisarius* eum, Romam profectus, prodicionis insinulavit de urbe Gothis tradenda. Cum Concilium Chalcedonense nollet damnare, in exilium Pataram Lyciæ missus est, eique *Vigilius* substituit, qui *Silverium* in insulam Palmariam deducendum curavit, ubi aut inedia consumtus, aut telo confossus, periit. *Vigilius* anathema in *Antbimum* aliosque Acephalos redintegavit. Damnavit tria capitula, ab antistibus Occidentis excogitata, tribus capitulis; quod decretum fuit appellatum *judicatum*; ab aliis *constitutum*. Huic se *Justinianus* opposuit, habitumque est Constantinopoli Concilium œcumenicum V. *Pelagius I*, assentiente *Justiniano*, dignitatem Ponti-

Pontificis obtinuit. Africanos & Illyricos Episcopos, etiam
 Ipaos, ad damnationem trium Capitulorum impulit. Hære-
 feos suspicionem apud Gallos a se declinavit, dum epistolam
 S. Leonis & Concilium Chalcedonense comprobavit. *Joan-* Pag. 158.
nes III acerrimus fuit quintæ Synodi defensor. Eo tempore
 Longobardi in Italia novum regnum condiderant. *Benedi-*
ctus I comprobavit Synodum œcumenicam. *Pelagius II* per- 159, 160.
 misit, sedem metropolitanam transferri Gradum. In Conci-
 lio Gradensi Concilium œcumenicum V non fuit approba-
 tum. Subdiaconis Siciliæ legem continentia indixit. Do-
 mus ejus erat in xenodochium conversa; in quam pauperes,
 inprimis senes, recipiebat. *Gregorius I Magnus* Pontificis 163.
 honores invitatus suscepit. Hispanis permisit, ut una tantum
 immersione Baptismi Sacramentum administraretur. Prohibuit,
 ne Judæi ad religionem Christianam cogerentur. *Servum ser-*
vorum Dei se primus in epistolis scripsit. Baptismum, ab hæreti-
 cis in nomine S. Trinitatis institutum, ratum esse jussit. Cantus
 ecclesiasticus, qui *Gregorianus* dicitur, habet inde denomi-
 nationem. Elogium *Ildefonsi*, Toletani, in eum fuit hoc: Vicit **Secul. VII**
 sanctitate *Antonium*, eloquentia *Cyprianum*, sapientia *Augu-* pag. 171.
stinum. *Sabinianus* campanarum usum invenisse fertur. De
Bonifacio III duo habentur memorabilia: 1) poena cavet, ne 174.
 agi liceret de successore Pontificis Romani & cujusvis Epi-
 scopi, nisi post diem tertium ab ejus morte; 2) quod a *Pho-*
ca Imperatore obtinuerit, ut nomen Episcopi esset unius
 Pontificis Romani, ut frangeret temeritatem *Cyriaci*, Epi- 175.
 scopi Constantinopolitani. *Bonifacius IV* Pantheon, in cul-
 tum Deorum omnium ab *Agrippa* exstructum, consecravit
 honori B. Virginis & omnium Martyrum. S. *Deus dedit* Ro- 176.
 mæ, elephantiasi grassante, ægrotum osculo incolumitati
 pristina restituit. *Bonifacius V* statuit, Christum a solo pec- 177.
 cato originali nos redemisse. *Honorius I* hæresim Monotheli- 178.
 tæ in ipso ortu extinguere non valuit. Novæ contentionis
 memoriam delevit, num una, an duplex, in Christo esset vo-
 luntas & operatio. Monothelitis tandem favisse videtur. 182.
*Ser-
 verinus* Monothelitarum hæresi non subscripsit, quæ Ecthesis
 voca-

- Pag. 183. vocabatur. *Joannes VI* pascha more Ebræorum celebrari no-
 luit. Monothelitæ hæresin condemnavit. *Constantinus, Constanti-*
 186. *ni* filius, ecthesin igne cremavit. *Theodorus I* Monotheli-
 tis restitit. In *Pyrrhum* devotionis formulam, intincto in
 Christi sanguinem calamo, scripsit. *Martinus* Monothelitas,
 eorumque dogmata, ecthesin *Heraclii*, & typum *Constantia*,
 detestatus est. Cruciatuum exemplo in eum edito, in Cher-
 sonesum Thraciam deportatur, ubi, ærumnis confectus, obiit.
 189. *Eugenius I* eluxit virtutibus & munificentia in pauperes. *Vi-*
 191. *talianus* *Constantem* a Monothelitis abalienare annis est. Im-
 peratoris hæretici *Constantis* librum Evangeliorum, auro gem-
 192. misque ornatum, labens accepit. *Adeodatus* privilegium,
 a *Crotberto*, Turonensi Episcopo, concessum monasterio S.
 193. *Martini*, ratum habuit. *Donus I* sedi Petrinæ Ravennatem
 ecclesiam subjecit. Archiepiscopus *Reparatus*, cujus decessor
 194. *Maurus*, Exarchorum fretus potentia, Romani Pontificis obe-
 dientiam abjecerat. *Agatho* ad asserendam veram Pontificio-
 rum doctrinam errores Monotheliticos aperuit. A *Constanti-*
 197. *tino* per *divalem jussionem* impetravit pecuniæ remissionem,
 quæ Pontificibus, recens electis, pro electionis confirmatio-
 ne solvenda erat. *Leo II* sextum Concilium contra Mono-
 thelitas habuit, cujus acta legati Romam detulerant. *Benedi-*
 199. *ctus III* habuit sextum Concilium œcumenicum, quod Hispani
 Episcopi comprobant. Ei commendavit *Constantinus* filios
 201, 202. suos, *Justinianum* & *Heraclium*. Electionem & consecrationem
 Pontificis sine ullo imperatoris, aut Exarchi, consensu in poste-
 203. rum fieri debere, decretum est. *Joannes V* laboravit diutino mor-
 bo, itemque *Conon*. *Sergius I* factam ab Episcopis Hispanicis in
 Concilio Toletano expositionem earum sententiarum, quas *Bene-*
 207. *dictus II* clarius explanari jusserat, per legatos comprobavit. Ca-
 nonibus Synodi Constantinopolitanæ, in Trullo celebratæ, non
 assentitur. Ad schisma Istricum extinguendum omni fertur
 eogitatione. Supplicationes, seu litanias, certis diebus ha-
 Sec. VIII beri jussit. *Joannes VI* non utitur gratia *Tiberi Apfismari*, Im-
 pag. 208. peratoris Constantinopolitani. *Joannes VII* Canones Synodi
 Quinifextæ nec probavit, nec condemnavit. Eo regnante,
 Ari-

Aripertus, Rex Longobardorum, donationem patrimonii Al-
pium Cottiarum Romanæ ecclesiæ restituit, eamque *Luit-*
prondus confirmavit. *Sifinnius* magnos spiritus habebat in
corpore arthritide confecto. *Constantinus* a *Justiniano* magni
habetur, qui, coronam gestans in capite, pedes ejus exolcu-
latus est. Monothelitarum hæresin rejecit. *Gregorius II* ex-
stinxit Anglicanum & 50 annorum schisma. *Leonem Isaurum*,
bellum inferentem sacris imaginibus, earumque cultoribus,
ad meliorem frugem revocavit. Longobardum autoritate sua
ita flexit, ut ad ejus pedes provolutus, arma & coronam au-
ream, crucemque argenteam, *Petro* consecraverit. *Gregorius*
III defendebat sacras imagines. *Zacharias*, Baptismum ratum ha-
buit, qui his verbis conceptus: Baptizo te in nomine pa-
tria, filia, & Spiritu sancta. Regi Francorum *Childerico III*
regnum abrogavit, & *Pipinum* in ejus locum substituit. Libros
Dialogorum *Gregorii M.* e Latino in Græcum sermonem ver-
tit. *Stephanus II* damnavit cultum sacrarum imaginum. *Pipi-*
num cum filiis *Carolo* & *Carolomanno* sacri olei unctione in-
auguravit Regem. Fædus secundum pacta, inter *Gregorium*
III & *Carolum Martellum* conventa, sancivit, ut Pontifex *Pipi-*
num, ejusque successores, collata Patriciatus dignitate, constitue-
ret patronos & defensores sedis Apostolicæ. *Paulus I* rogat
Pipinum, ut *Desiderium*, Regem Longobardorum, adeat, ut
patrimonia, jura, loca, fines, & territoria, diversarum civita-
tum reipublicæ Romanorum sibi plenissime restituat. Sub *Stepha-*
no III in Concilio Romæ anathemate percussus est falsus Ponti-
fex *Constantinus*, & Pseudosynodus Constantinopolitana adver-
sus imagines damnata est. *Hadrianus I* rogat *Carolus M.*, ut
contra *Desiderium*, ditioni ecclesiasticæ infestum, suppetias
ferat. Longobardorum regno finis factus est. Concilium
generale fuit habitum contra iconomachos, qui Orientis ec-
clesiam divexaverant. Libros *Carolinus* confutasse dicitur.
Literas pontificias, quæ cera primum signabantur, plumbo mu-
niendas decrevit. *Leo III* Patriciatus jura firmat, cujus
jure *Carolus*, Francorum Rex, pro ecclesiæ defensione, arma
furnebat. In Vaticana *Petri* æde *Carolus* die Christi natali

Pag. 110.

211.

212.

215.

217.

221.

226.

228.

232.

238.

- Imperatorem Romanorum appellavit, corona decoravit, & oleo sacro inunxit. Controversiam de processione Spiritus S. a Filio noluit dijudicare. Additamentum vero non propagavit. *Stephanus IV Ludovico*, Regi Gallorum, ejusque compag. 244. jugi, *Irimingarde*, coronam auream in Gallia imposuit; Regem 246. & Reginam consecravit. *Paschalis I* amicitiam & pacem cum Rege Fracorum, *Ludovico Pio*, firmat, & ejus filium, *Lotharium*, imperii consortem, corona regni Longobardici donat.
248. *Eugenius II* ritum instituisse purgationis per aquam frigidam, a quibusdam fertur. *Valentini* Pontificatus fuit brevissimus.
250. *Gregorius IV* dignitatem Pontificis judicio cleri populique Romani tandem suscepit. Ostium urbem novis mœnibus contra Saracenos cinxit, eamque ex suo nomine *Gregoriopolin* vocavit. *Sergius II*, os porci appellatus, primus Pontificum nomen minus honestum mutavit. *Leo IV* urbis incendium signo crucis exstinxit, & serpentem, cujus veneno & adflatu multi perierant, piis exterminavit precibus. *Ludovicum* sacro oleo Imperatorem constituit. Antiquam urbem contra incursiones Saracenorum nova auxit, quæ *Leonina* vocatur. *Joannam* Papissam Autor habet fabulam. *Benedictus III* 260, 261. invitus honores suscepit. *Nicolaus I Magnus*, ne Pontifex fieret, egit omnia. Hæresin Theopaschitarum exstinxit. Pervicit, ut *Lotharius*, Rex Lotharingæ, *Teutbergam* legitimam conjugem reciperet, & reginam haberet. *Hadrianus II* Pontificatum, semel ac iterum recusatum, sibi imponi patitur. Slavonicæ linguæ usus aliquis in sacris faciendis fuit. *Joannes VIII* a Saracenis pacem petiit, & pensione annua quinque supra viginti millium manu cuforum argenti redimere coactus est. *Marinus I Formosum*, Portuensem Episcopum, ab exilio revocat, & pristinae dignitati restituit. *Hadrianus III Photium* execratur. *Stephanus V Pbotium* in Cœnobium detrusit. Purgationem sustulisse dicitur, quæ candenti ferro & ferventi aqua fiebat. *Formosus* consensu *Arnulphus* cæpta urbe hostes expulit, seque ab eo Imperatorem & Augustum inungi impetravit. *Stephanum Bonifacius VI*, hunc *Stephanus VI* excepit. Is *Stephanus Formosum* e sepulchro extrahi, digitisque tribus abscissis, in Tiberim abjici, jussit. Ipse, carceri inclu-

inclusus, strangulatur. Romanus acta decessoris sui contra Formosum abrogasse dicitur. Theodorus II amplexus est. *Secul. X*
mosi causam. Joannes IX abrogavit acta Stephani contra *For-* pag. 286.
mosum. Hunc secutus est Benedictus IV, & hunc Leo V. Christo- 288, 209.
 phorus, a Sergio comprehensus, in carcere misere perit. Ser- 291.
 gius III ex Marozia Joannem procreasse dicitur. Secutus est 292, 292.
 Anastasius III, Landus. Joannes X matrimonium Imperatoris
 Leonis Sapientis, quarta vice initum, habuit ratum. Hinc Leo 298.
 VI, & post eum Stephanus VII, regnarunt. Joannes XI in causa
 est, quod Patriarchæ & Episcopi totius Græciæ pallis uti fue- 299.
 rint. Leo VII pacem inter Hugonem, Regem Italiæ, & Albericum, 300.
 Romæ Principem, composuit. Stephanus VIII ab Alberico, ejus-
 que factione, ita in facie vulneratus est, ut in publicum prodi-
 re erubuerit. Successit ei Martinus II, ab aliis Martinus III
 nuncupatus. Agapetus II Ottonem, Germaniæ Regem, arcessivit ad 302.
 Berengarium ex Italia expellendum. Joannes XII, accusatus de
 gravissimis criminibus, ab Ottone Pontificatu exiit, in ejusque
 locum surrogatur Leo VIII, qui deinde sententia Joannis pseu- 306.
 dopontifex habitus est. Benedictus V ab Ottone Hamburgum 309.
 relegatur, ubi mortuus est. Joannes XIII, a Proceribus Ro-
 manis dignitate exutus, se recepit Capuam. Polonos ad Chri- 310.
 stianorum sacra perduxisse fertur. Benedictus VI a Francone, Car-
 dinali, jugulatur. Secuti sunt Donus II, Benedictus VII, Joannes 312.
 XIV. Joannes XV initium imperii fecit solennibus canonizatio-
 nibus. Gregorius V, Ottone III præfente. Romæ Concilium habuisse
 dicitur, in quo Collegium Septemvirorum Imperatori creando 317.
 institutum fuerit. Silvester II magicis artibus ad hanc dignita-
 tem pervenisse negatur. Stephanum, Hungarorum Ducem,
 ob sacra Christiana regio diademate donatum, Regem appella- *Secul. XI*
 vit. Joannes XVII non diu fuit Pontifex. Joannes XVIII pag. 319.
 concordiam sanxit inter Romanam & Constantinopolitanam 320, 321.
 ecclesiam. Sergius IV liberalis fuit in pauperes. Benedictus VIII
 mandavit, ut Symbolum Nicænum in Missæ sacrificio caneretur. 323.
 Joannes XIX vidit pristinam discordiam inter Græcam & Lati- 327, 331.
 nam ecclesiam. Secuti sunt Benedictus IX, Gregorius VI, Clemens 336.
 II, Damasus II. Leo IX scita sanctorum canonum restituere co- 339, 342.
 matus est. Secuti sunt Victor II & Stephanus IX. Nicolaus II simo-

- Pag. 344. niacos & Nicolaitas revocavit ad officium. *Alexander II* concessit mitræ jus *Wratistao*, Duci Bohemiæ. *Gregorius VII* vehementer egit contra labem Simoniacam, & hæresin Nicolaitarum. Regem Poloniæ, *Boleslaurum*, dignitate privat. *Victor III* de 358, 360. Saracenis triumphavit. *Urbanus II* primum bellum sacrum de Secul. XII. crevit. Excepit eum *Paschalis II*. *Gelasius II*, ab Imperatore *Henrico V* sede motus, in Galliam migravit, ubi mortuus est.
- Pag. 362. *Callistus II* controversiam in investituris composuit. *Honorius II* Germaniæ regnum tradidit *Lothario*, Duci Saxonie. Hinc imperium ad *Innocentium II* devolutum. *Celestinus II* primus Papa factus est sine ullo populi interventu. Anneditur vaticinatio de 369. Pontificibus Romanis, ad extremum usque diem futuris. *Lucius II*, rebelles cum e Capitolio vellet ejicere, ictu lapidis periit. *Eugenius III*, semper profugus, obiit Tibure, quo se animi causa receperat. Inde regnavit *Anastasius IV*. *Hadrianus IV* *Eriderico Ænobarbo* pacis osculam denegat, donec stratoris officium ei præsterit. 382, 388. *Alexander III* & *Lucius III* adversa fortuna conflictati 390, 392. sunt. Succesit *Urbanus III*, & huic *Gregorius VIII*. *Clemens III* finem fecit seditioni, ab Arnaldistis excitatæ. *Celestinus III* Imperatorem consecravit, eumque rursus anathemate damnavit. Stansuit, ut pueri, monasteriis oblati a parentibus, adultiores facti, 393. pro arbitrio discederent. *Innocentius III* primus constituit inquisitores catholicæ fidei adversus Albigeneses. Autor fuit belli, quo, capta a cruce signatis Constantinopoli, Græcum imperium ad Latinos translatum est. Concilium Lateranense in- pag. 399. dixit. *Honorius III* Cardinales haberi voluit sacrosanctos.
401. *Gregorius III* A. 1234 promulgavit *Decretales V* Libris. Sacerdotes Ordinis *Dominici* esse inquisitores sacros iussit. *Antonium Patavinum* inter coelites retulit. Excepit eum *Celestinus IV*. *Innocentius IV* primus rosam auream solenni ritu consecravit. *Alexander IV* *Guilhelmi de S. Amore* librum de periculis novissimorum temporum damnavit. Veritatem stigmatum *S. Francisci* suo testimonio comprobavit. Electoribus imperii anathema denuntiavit, si *Conradinum* eligerent, *Friderici II* nepotem ex filio. Græcæ ecclesiæ, ut concordia cum Latina fieret, concessit, ut haberent Symbolum sine additamento vocis *Filioque*. Ur- bano

Annus IV festum diem corporis Christi quotannis celebrandum iussit feria quinta post diem octavum Pentecostes. *Clemens IV* ante sacerdotium duas filias susceperat, quæ propter dotis tenuitatem non sunt collocatæ. *S. Gregorius X* factionibus Guelphorum & Gibelinorum delendis operam dedit. Cardinales inclusit conclavi. *Innocentius V* primus ex Dominicanis fuit Pontifex. Hunc excepit *Hadrianus V. Joannes XX*, dictus *XXI*, reclusionem Cardinalium abrogavit. *Nicolaus III* ob morum gravitatem dictus est *compositus*. Dicere solebat, doctrinam, vitæ probitate destitutam, venenum esse immedicabile. *Martinus IV* autores conjurationis Siculorum in Gallos damnavit. *Honorius IV* linguas Arabicam, & alias exoticas Parisiis doceri iussit. Constitutionem *Gregorii X* de conclavi abrogasse dicitur. Reditus ecclesiæ Romanæ in duas partes divisit, ut una ad Pontificem, altera ad Cardinales, rediret. *Cælestinus V* Aquilæ consecrari voluit, quam a seello vectus introiit, Regibus Siciliæ & Hungariæ ad frana præcuntibus. Ratam habuit constitutionem *Gregorii X* de conclavi. Abiit Pontificatu. Ordinis Cœlestinorum autor est. *Bonifacius VIII* primus tiaram cum duplici corona admisit. Jubileum, remissionis annum, instauravit. *Ludovicum IV*, Regem Galliæ, in Sanctorum numero collocavit. Decretalibus *Gregorii IX* addidit sextum Librum. *Benedictus XI* matrem usitatis vestibus indutam veneratus est. Primus sacra *S. Francisci* stigmata quotannis solemniter colindulfit. *Clemens V* sedem pontificiam Avenione constituit, ubi annos circiter septuaginta commoratus est. *Cælestinum V* in censu Sanctorum posuit. Concilium œcumenicum XV Viennæ Allobrogum celebravit. *Joannes XXII* decrevit, eos esse hæreticis annumerandos, qui statuerent, Christum & Apostolos in speciali non habuisse aliqua, nec in communi. Refutat Auctor eos, qui eum existimasse, dicunt, animas iustorum non nisi post supremum iudicii diem visuras esse Deum. *Benedictus XII* ad cognatos & affines dixit: P. R. non habere consanguineos; quibus, cum ab eo honoribus ornari cuperent, respondit: Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero. *Clemens*

Pag. 414.

416.

419.

420, 421.

422.

425.

427.

429.

432.

Sec. XIV

pag. 436.

438.

441.

447.

449.

mens

- mens VI* Avenionem ab *Joanna*, Apuliz Regina, emit pretio octoginta millium florenorum auri de Florentia. Damnavit
- Pag. 451. sectam Flagellantium. *Innocentius VI* dictam urbem Avenionem mœnibus fossaque circumdedit. *Urbanus V* Cracoviensem Academiam in Polonia instituit, & Bononiensem auxilium jurium accessionibus. Mille juvenes studiorum causa in diversis Academiis sustentavit suis sumptibus. Primus tiaram, corona triplici cinctam, gestasse dicitur. De eo falso traditur,
455. quod benedictionem rosæ aureæ instituerit. *Gregorius XI* sedem pontificiam Avenione Romam A. 1377 transtulit. *Urbanus VI*, cujus ætate schisma ortum est inter Pontifices Romanos & Avenionenses ab A. 1378 ad annum 1429, veneno tandem sublatus est. *Bonifacius IX Annatus* instituisse
- Secul. XV fertur, a quovis novo Episcopo & Abbate Pontifici Romano pag. 466. solvendas. *Innocentius VII* Academiam Romanam instauravit. *Gregorius XII* schisma non sustulit. *Alexander V* per jocum de se dicere solebat: se divitem fuisse Episcopum, pauperem Cardinalem, mendicum Pontificem. *Joannes XXIII* mœrore, aut veneno, confectus traditur. *Martinus V*, habito Concilio Constantiensi, doctrinam *Joh. Hussi* & *Hieronymi Pragensis* extirpare voluit. *Eugenii* ætate Concilium Constantiense decreverat, autoritatem Concilii generalis antecellere auctoritati summi Pontificis. *Nicolaus V* felix fuit in schismate extinguendo, & rediit pax ecclesiæ. Excidium imperii Græcorum, captamque a Turcis Constantinopolin, graviter tulit.
484. Extorres Græciæ musas liberalissime excepit. *Callistus III* legatos misit ad Christianos Principes, ut conjunctis viribus Turcas debellarent, qui, cæsi ad Taurunum, fugati sunt.
486. *Pius II* vetuit, ab sententia Pontificis appellari ad futurum Concilium. *Paulus II* rubro Cardinalium galero rubra addidit capita, quibus ab antistibus inferioris ordinis secernerentur. Jubilæum quinto ac vicesimo quoque anno celebrari jussit. *Sixtus IV* judices, quos rotæ auditores vocant, duodecim esse jussit. Vaticanam Bibliothecam libris amplificavit, auxitque proventibus, unde custodes librarii stipendia sumerent. Primus omnium Pontificum libros vidit typis exscriptos.

scriptos. Numerum Cardinalium auxit. *Innocentius VIII* Pag. 495.
Ferdinando V, Arragoniæ & Castellæ Regi, nomen dedit Ca-
 tholici. *Alexander VI* novi orbis partem, qua vergit ad so- 497.
 lem orientem, *Joanni*, Regi Lusitanorum, qua ad occiden-
 tem, *Ferdinando V* *Catholico*, attribuit. *Ferdinando II*, Regi
 Neapolitano, permisit, ut matrimonium iniret cum sorore patris.
 Hunc *Pius III* excepit. *Julius II* Vaticanam S. *Petri*. basilicam Sec. XVI
 instauravit. Marti fuit deditus. *Leo X* *Lutberi* libros comburi pag. 500.
 iussit. *Henricum VIII*, Regem Angliæ, defensoris fidei titu- 507.
 lo decoravit. *Hadrianus VI* dixit: se ecclesias sacerdotibus, 510.
 non sacerdotes ecclesiis, ornare velle. In monumento ejus
 scriptum erat: *Hadrianus VI* hic situs est, qui nihil sibi infeli-
 cius in vita duxit, quam quod imperaret. *Clemens VII*, post 513.
 variam belli fortunam, *Carolo V* imperii coronam Bononiæ
 imposuit. *Henricus VIII*, Rex Angliæ, huic Pontifici omne
 obsequium denegavit. *Paulus III* similitatem habuit cum Cæ- 517.
 sare. Concilium Tridentinum, A. 1545 inchoatum, inter-
 mittitur. Formulam *Interim*, seu libellum, promulgavit.
 Congregationem inquisitionis sacræ primus A. 1542 in-
 stituit. *Julius III* primus lectionem librorum Lutheranorum
 interdixit. Concilium Tridentinum instauravit. Societatem 521.
 Sodalium Jesu condidit, eique præfecit *Ignatium Lojolanum*.
Marcellus II nomen non mutavit, pietate ductus erga Ponti- 523
 ficem & Martyrem S. *Marcellum* l. *Paulus IV* Ordinem Te- 530.
 tinorum A. 1555 instituit, itemque primus conciones palati-
 nas. *Pius IV* Concilium Tridentinum, decem annos inter- 532.
 missum, instauravit, absolvit, & diplomate confirmavit. *Pius V*
Cosmum Mediceum, Ducem Florentinum, titulo *Magni Ducis*
Etruriæ ornavit & corona regia. *Gregorius XIII* pravam con- 537.
 suetudinem, pingendi & vendendi agnos Dei per Romanos
 Pontifices benedictos, abrogavit. *Sixtus V* operum sumtuosorum 541.
 fuit studiosus. Nihil medium, sed immensa omnia, ani-
 moolvebat. *Urbanus VII* Deo gratias egit, quod eo tem- 544.
 pore vocatus esset Pontifex, quo de gesto munere nondum
 esset rationem redditurus. *Gregorius XIV* Cardinalibus con- 545.
 cessit usum bireti rubri coloris. *Innocentius IX* de annonæ 546, 547.

Q

copia

- copia plebis Romanæ egestati prospexit. *Clemens VIII* Regem Galliarum, *Henricum*, ad sacra Pontificiorum perduxit. *Lud. Molinai* liber de concordia liberi arbitrii cum donis divinæ gratiæ excitavit in Hispania contentiones inter Dominicanos & Sodales Jesu. *Baronius* & *Bellarminus* ornantur dignitatibus.
- Sec. XVII
pag. 550. *Leo XI* controversiam de auxiliis non diremit. *Paulus V*
551. omnia de iis reliquit suspensa. Damnavit formulam jurisjurandi, a *Jacobo I* Britannis propositam. *Gregorius XV* instituit Congregationem Cardinalium de fide catholica propaganda. *Ignatium*, *Xaverium*, *Nerium*, atque *Theresiam*, in concilio Sanctorum collocavit. *Urbanus VIII* Poeta fuit non infimi nominis. Vaticanam Græcis MSis Codicibus locupletavit. Cardinales condecoravit titulo Eminentissimi. *Innocentius X* pacem Osnabrugensem improbavit, imperio probrosam, rei que Christianæ noxiam. *Alexander VII* Reginam Suecorum, *Christinam*, sacra Pontificiorum amplectentem, lætus excipit. Cardinalibus usu nigri & lugubris coloris ob luctum suorum interdixit. Huic *Clemens IX* successit. *Clemens X* Regi Moschorum denegavit nomen Imperatoris Augusti. *Innocentius XI Joanni*, Regi Poloniæ, ensẽ misit & galerum ob merita. Virgines Deo dicatas Musica interdixit, & fœminas lascivi cultus e templis eliminavit. *Alexander VIII* Principi *Francisco Mauroceno* misit ob merita ensẽ & galerum. Tonfuram primam Clericis conferebat. Peccatum philosophicum damnavit. *Innocentius XII* moleste tulit, nonum imperii Electorem a Cæsare Ducem Hannoveranum nominatum. *Clemens XI* aureis atque argenteisque numismatibus, ejus nomini inscriptis, celebratur a Norimbergensibus. Diei Paschatos sacri celebrandi rationem revocavit ad institutum *Gregorii XIII*. Magnificus fuit in exstruendis ædificiis. Monumentum in honorem *Christinae*, Suecorum Reginæ, poni jussit in æde Vaticana. Controversiam de ritibus Sinensium sustulit, improbatque cultum *Confucii*. Damnavit propositiones quasdam *P. Quesnelli*. Dixit crebro: Principis esse, omnia scire, non omnia exequi. *Innocentius XIII* constans juris ecclesiastici propugnator fuit.
576. *Benedictus III* interdixit Clericis usu comarum appositarum. Ejus

Ejus fasu *Noallius*, Archiepiscopus Parisiorum, Constitutionem Unigenitus *Clementis XI* recepit. Ejus jussu eques *Bernardinus Perfetti* laurea poetica in Capitolio donatus est. *Jo. Nepomucenum*, Canonicum Pragensem, in seriem retulit Sanctorum. *Clemens XII*, ædificandi studio incensus, multa ædificia exstruxit, refecit, perfecit. Statuas operis antiqui in Capitolio, sculptorum, pictorum, eruditorum, commodo, posuit. *Maria Amalia*, filia Regis Polon. & Elector. Saxon. quæ *Carolo*, Regi utriusque Sicilia, nupserat, sellam suam Otriculum usque obviam misit. Denique Autor hujus Operis doctissimus annectit Pontificum Romanorum indicem chronologicum & alphabeticum, eorundemque varia genera, & rerum indicem.

Evangelisches Oesterreich, u.
id est,

AUSTRIA EVANGELICA, SEU HISTORICA
enarratio de præcipuis Evangelicarum ecclesiarum in Austria cis & ultra Anissum factis, concinnata a
BERNHARDO RAUPACH, Ecclesiaste ad
S. Nicolai Hamburgico.

Hamburgi, apud viduam Felgineri & J. C. Bohnum, 1741, 4.

Alph. 1 plag. 13.

Tomus III, quos de argumento hoc Vir S. Rev. dudum edidit, suisque nos laudavimus locis, succedit jam *quartus*, qui Presbyterologiam Austriacam, & spicilegium ad Tomos superiores, comprehendit. Clauditur universa jam tractatio, omnibusque Partibus Index subjungitur. Constituerat *Schützius*, Luneburgensis, de Presbyterologia Austriaca emittere Commentationem. Verum inter schedas Viri, præmature defuncti, nihil speciminis illius fuit inventum. Fortuna tamen benigniori factum est, ut *D. Bacmeisteri*, Theologi Rostochiensis, acta visitationis, A. 1580 per Austriam infra Anissum & vicina loca ab ipso peractæ, ad ætatem nostram fuerint transmissa. Addidit hinc Autor passim eximia & memoratu digna. Reliqua laboriose

Q

- boriose supplevit. Immerito pastoribus animarum Austriae, eisque Evangelicis, inferuntur. *Christophorus Wisener, Pantaleon Candidus, Filis, Joannes Jacobus Schölinus*, aliique. Dubitandum vero non est, nonnullos eorum, eosque genuinos, in lucem nondum esse protractos. Sunt in manibus Rev. Auctoris etiam analecta de fatis ecclesiae Evangelicae, per Stiriam, Carinthiam, & Carniolam, olim vigentis, vel potius disseminatae. Oramus publico nomine eundem, ut pro ratione otiorum *Tommus* inde aliquem adornare dignetur, ne ea, quae operose collecta sunt, sortem foliorum Sibyllinorum nanciscantur, & facili opera dissipentur. Series Presbyterorum illorum ad annos usque 1624 & 1627 procedit, quibus invaluit illud famosum: *Veteres migrate coloni*. De reliquo alphabeticus in Presbyteris recensendis servatus fuit ordo. Eximemus paucos e numerosiori coetu. *M. Clementis Anomai* nonnihil scriptorum exstat, *Rupertus Artzboferus* Flacianismi fuit convictus aequae ac *Philippus Bartmannus*, homo pervicax & obstinatus, & *Joannes Behem, Albertus Böttigerus*, aliique. *Calixti*, monachi Franciscani, merita evangelica celebrantur.
14. *D. Joannes Fridericus Caelestinus* Flacianis pollicem pressit, frater *Georgii Caelestini*, scriptor celebris. *Wilhelmus Eccius* eristici ingenii fuit, quod declarant ejus scripta. Multa tulit, pieque vixit, *D. Christianus Gilbertus de Spaignart*, scriptor haud spernendus. *M. Jacobus Heilbrunnerus* prima Theologiae specimina dedit in Austria, vir candidus, doctus, pacis studiosus, & pius. *M. Christophorus Irenaeus*, Flacianismi praeco, scripsit multa, variisque jactatus fuit fortunae procellis. *M. Conradus Kircherus* de Concordantiis Biblicis praclare meruit. *D. Potycarpus Leyserus*, privignus *D. Lucae Ofsandri*, in Austria semen Evangelii sevit usque ad A. 1576. *D. Joannes Mattheus* invenit tandem vitae suae convenientem scriptorem. *Pauli Spetati* memoria attingitur. Confessores Evangelicae doctrinae Austriaci, iique Equites, ab A. 1627 ad 1629 albo fautorum & amicorum inscripserunt nomina, insignia, & symbola sua theologica. Certanimibus theologis inclaruit *Wolfgangus Waldnerus*. Omittimus de industria ceteros. Additur spicilegium,

gium, quod acta, literas, & Diplomata, complectitur. Lucernam olēt, diligentiamque & usum multiplicem spirat, Index chronologicus, quo Historia Ecclesiastico-Evangelica Austriaca pertexitur ab A. 1300 usque ad A. 1736. Servet Deus verbum suum, ac ipsius S. Rev. Autoris vires vergentes confirmet, feraque & vegeta eum donet senectute.

Beiträge zur Erläuterung der Kirchen-Reformations-Geschichten des Schweizerlandes, &c.
id est,

ACCESSIONES, AD EXPOSITIONEM
historiarum reformatæ Helveticorum ecclesiæ spectantes,
collectæ, notisque illustratæ, a JOANNE CON-
RADO FUESLINO.

Partes II.

Tiguri, apud Heideggerum & sodales, 1742, 8.

Alph. 1 plag. 3.

Præfatio, accessionibus hæc præmissa, locum ifagoges tuetur. Dolet primo Autor vicem eorum, qui seculi Protestantium ecclesiasticum foveant & propagent, in iis que reformationis ecclesiarum Helveticarum varios assignare nexos haud erubescant. Videtur ipsi haud omnino probari Magni & Cel. *Valentini Ernesti Lascheri Historia motuum*. Complexus fuit idem hoc fasciculo acta chartasve sex. Primum occupat locum collectio judiciorum quorundam, a Senatu Tigurino ob reformationem ecclesiæ A. 1522, 1523, & 1524, promulgatorum. Coepit Helvetica reformatio Tiguri A. 1519, *Zwinglino* duce, qui jam Glaronæ inde ab A. 1506, & Einsideliæ ab A. 1516 usque ad finem anni 1518, Ecclesiastergerat. Ne vero ex illa reformatione procrederent dissidia, rei publicæ funesta & noxia, Senatus Tigurinus edictis responsisque suis admodum providit. Succedit eis historica expositio *Joannis Salas*, qui Lucernæ fuit ab actis publicis, de colloquio religioso, quod A. 1523, 29 Jan. fuit agitatum. Quæ a *Salasso* vel sinistre perscripta sunt, ea Autor Cl. ex

Hegenwaldi commemoratione emendavit, vel supplevit. *Tertio* loco exhibetur Disputatio de Clericorum conjugio, per *Stephanum Dær de Dieffenbosen*, aliosque fratres, publice celebrata Basileæ in Collegio A. 1524, 16 Febr. ac tum temporis formis publicis jam descripta, denuo recusa. Credit Cl. Editor, exstitisse *Andream Carlstadium* primum, qui illud conjugium interdicti noluerit, eaque de causa Vitebergæ A. 1521 *Conclusiones* ediderit de *Celibatu, Monachatu, & Viduitate*. De eodem argumento peræque anno sequente docti Helvetiorum aliquot viri scripta evulgarunt. *Quarto* loco sese offert *Relatio Senatus Tigurini ad eos, qui ditioni ipsorum suberant, de eis, quæ eo usque in religionis externo cultu & doctrina fuerant immutata*. Desumpsit eam Editor ex inedita *Bullingeri* Historia reformationis, ac inde ostendit, quam prudenter & circumspicte Senatus Tigurinus reformationi ecclesiasticæ sese accinxerit. *Quinto* loco exhibetur *Historica expositio de ecclesiastica reformatione urbis regionisque Bielenfis*, ex tribus fragmentis Bibliothecæ Tigurini populi collecta & constipata. Videtur ejus Autor exstitisse Ecclesiastes Tigurinus, Bielæ Presbyterum agens. *Thomas Wytenbachius Zwinglinum* Basileæ docuerat Theologiam, ejusque auspex ad reformandos errores & abusus fuisse prædicatur. Eum perhibent Bielenfes conformasse ad reformationem avide suscipientiam. Ipsi enim cum Episcopo Basileensi & senatu populoque Bernensî de ea multum egerunt. Ultimo loco exhibetur *secunda Collectio nonnullorum Actorum, quæ originem & destinationes Anabaptistarum Helvetiæ detegunt*, ex MStis edita. Docet Editor, hos homines nimio & inconsulto reformationis & abusuum evitandorum studio flagrasse, ideoque in præcipitia prolapsos esse, via regia relicta, & æquitate neglecta, quæ vetat, quo minus exteriora pietatis adminicula, divinitus præcepta, abjiciamus. *Felix Manz, Blaurock*, aliique, eo quod homines iterato baptizarant, in custodiam apud Augustinianos fuerunt dati & conclusi, ut audirentur prius & examinarentur. Cum ipsi essent convicti de suo errore, eum agnoverunt, promittentes, se in posterum id facere omissoiros.

Quo

Quo facto, jusjurandum de vindicta haud ideo expetenda nuncuparunt, & dimissi sunt, A. 1525. Anabaptistæ suos docebant, docendos prius esse Christi candidatos, quam baptizandos, agapas sacre coenæ esse præmittendas, immo nonnulli eorum, pedilavium esse præmittendum eidem; monebant. *Hubmeierus*, Pag. 339 eorum doctissimus, de anabaptismo scripsit, & paulo post *Zwinglinum* refellere conatus fuit. Nec tamen decretum fuit, ut Anabaptistæ tolerarentur. Ipsi clanculum tradiderant, magistratus sui cœtus esse deligendos, & diverso magistratui obedientiam esse denegandam. Ut Anabaptismum ipsi colore obducerent, provocarunt ad *Act. XIX, 1-5*, ubi videntur 12 discipuli, quos *Paulus* Ephesi ostendit, denuo baptizati perhiberi. *Zwinglinus* putavit, in *Pauli v. 3: εἰς τὸ ἕν Ἰωάννην*, in quodam igitur baptizabamini? respiciendum esse ad doctrinam, olim obtentam & instillatam, non ad baptismationem. Approbat Editor hanc expositionem, ratus, hoc loco poni *Ἰωάννην* pro *Ἰησοῦ*, & baptismatum esse sonare idem ac *informatum* esse. *Philippus Marnixius* incifum quintum primus ad verba *Pauli* historica retulit, ita ut ejus sit sensus: *Illi autem, qui audierunt Joannis* adhortationem fide conjuncta in Messiam, *baptizati sunt* a Joanne in nomen Domini *Jesu*, id est, jussu Christi. Vide *Hessisches Heboffer P. 1 pag. 99*. *Joannes* baptizavit in Jesum venientem *v. 4*. Anabaptistarum vero est, ostendere, Apostolos primosque ecclesie Christi presbyteros eundem hominem bis, vel crebrius, baptizasse in Jesum, coelos ingressum, vel non nisi adultos ac elementis doctrine Christianæ imbutos baptizasse. Quod ipsum ostendit Anabaptistæ ad Calendas Græcas. Id vero memorabile est, *Zwinglinum* publice docuisse aliquando, infantes haud esse baptizandos, ipsos prius esse docendos, & ad confessionem fidei edendam invitandos. Mutavit vero idem paulo post sententiam suam. Quæri potest, an exinde prima Anabaptismi Helvetici semina propulularint. Legerunt Anabaptistæ libros *Carlstadii* studiose, ac in conventiculis suis Biblia lætarentur, additis mutuis adhortationibus. Nec solum Pontificii ejus atatis, sed etiam oppida Helvetiorum, quæ Pontificios dereli-

345.

348.

dereliquerant, igne & ferro ad tollendos Anabaptistas fuerunt
Pag. 376. nfi. Sufficiant vero hæc in præfens.

FRANCISCI CAROLI CONRADI, FCTI ET AN-
tecessoris, Dissertatio Academica de Jure Quiritium
a Civitate Romana non diverſo.

Helmſtadii, typis-Pauli Dieterici Schnorrii, 1742, 4.

Plag. 7.

Nunquam otioſus eſt elegans Celeberrimi *Conradi* calamus. Non id ſufficere Vir egregius arbitratur, ut is, cui Anteceſſoris munus demandatum eſt, viva ſolum voce ſacræ Themidos cultores informet, & ambigua cauſarum fata reſpondendo dirimat, ſed, ut ſelecti etiam præclarique argumenti ſcriptis Academiae, cujus portio eſt, famam extendat, ab eodem requiri, ſapienter intelligit. Nec tamen multa nimis ſcribit, & infauſtum civium quorundam morem imitatur, qui, polygraphi laudem affectantes, Opusculorum turmas quotannis in lucem protrudunt, & ſæpenumero, quicquid in buccam venerit, temeraria garrulitate deblaterant. Quæcunque enim à Viri præſtantiffimi ingenio profluxerunt adhuc, ea lucernam olent ſingula, ampliffimumque induſtriæ ferreæ teſtimonium perhibent. Et eam quidem ob-cauſam nos dubitamus nullo modo, quin plurimis, exteris præcipue, rem facturi ſimus gratiffimam, ſi nonnihil de indicata jam Diſſertatione dixerimus, quæ, ex-intima Romanorum antiquitate petita, difficultates forte omnes removet, quibus in explicando Quiritium & Civitatis Romanæ jure acutiſſimi etiam homines implicitos ſe & afflictoſo ſenſerunt. Eruditiffimus Autor §. I ex *Livio* potiſſimum & *Dionyſio Halicarnanſſenſi* præmittit, Romanos Quirites eſſe vocatos a Curenſibus Sabinis, in ſocietatem Reipublicæ receptis. *Paragr. II* antiquam formulam: *Populo Romano Quiritium, & Populo Romano Quiritibus*, illuſtrat. *Par. III*, Quiritium nomen non cives tantum plebeji ordinis, ſed Romanos univerſos, complecti, docet. *Par. IV*, Jus Quiritium idem eſſe, quod Jus Civitatis

tatis Romanae, evincit. *Par. V* autem, Jus Quiritium a Civitate Romana distinctum primum fuisse, auctore *Plinio*, juniori, imo & *Traiano*, Augusto, significat. Inde natus eruditorum, de ratione hujus discriminis, sententias diversas §. *IV* recensere incipit, & §. *VII* argumenta *Pauli Manutii* profert, qui, Jus Quiritium Jure Civitatis nobilius quid ac plenius fuisse, sibi persuaserat. Eodem fere redeunt *Onuphrii Panvini* commenta, de quibus *Cel.* Auctor §. *VIII* disserit, postea §. *IX* utrumque, *Manutium* pariter & *Panvinium*, solide refellens. *Par. X* argumentis probabilibus sententiam *Caroli Sigonii* firmat, qui, Jus Quiritium privata tantum jura, civitatem e contrario publicum jus, comprehendere, fuerat suspicatus. Qua occasione miras *Jac. Gutherii* argutias indicat, qui, dum charybdim vitare voluit, incidit in scyllam, ab humanissimo proinde Auctore nostro §. *XII* in viam reductus, &, genuino legis 1 §. 2 *D. de rei vindicat.*, ad quam provocaverat *Gutherius*, sensu eruto, recte emendatus. *Par. XIII* *Sigonii* sententia *Ezech. Spanbemi* assensu corroboratur. Nihilominus minus *Cel. Conradi*, dimissa *Sigonii* explicatione, aliam quaerit, hujusque rei rationes §. *XIV* expromit. Ergo §. *XV* *Plinii* loca, §. *V* producta, paulo accuratius contemplatur, eundemque, optimum sui ipsius interpretem, Civitatem semper dicere, quam pro peregrinis petit, demonstrat. Tum §. *XVI* ad *Plinii* loca se convertit, quibus Jus Quiritium vocat, quod pro Libertis Latinis rogat; quam singularem loquendi formulam a Latinorum jure & *L. Junia Norbana* derivandam esse, §. *XVII* censet. Quo peracto, §. *XVIII* opinionem illam falsam pronuntiat, quod Civitatis appellatione jura publica proprie fuerint intellecta, &, qui ultimus est, §. *XIX*, quid de Quiritium prerogativa apud Francos & Germanos ferendum sit, commemorat. Habes, Lector, praecipua politissimi Opusculi capita, ad cujus lectionem si accesseris, non sine causa nobis id laudatum deprehendes. Quam enim, jam inde ab *Aetorum* nostrorum incunabulis, praescriptam nobis legem servare adhuc studuimus, ut ab odio amicitiaeque vacui de libris quibus-

cunq̄ue nostram diceremus sententiam, ejus & in posterum erimus memores, semper ante oculos habituri tritum illud: *Suum cuique.*

ESSAI SUR L'USAGE.

id est,

SPECIMEN DE CONSUETUDINE.

Trajecti ad Rhenum, apud Stephanum Neaulme, 1741, 8.

Fol. 112.

Consuetudinis, ususque diuturni, non vilis apud JCtos auctoritas est, verum non usque adeo ipsa sui valet momento, ut aut rationem vincat, aut legem. Quæritur itaque *l. 2 Cod. Lib. VIII Tit. 53, quæ sit longa consuetudo.* Ut hanc quæstionem solveret & illustraret Autor, Diatriben hanc publici juris fecit, cogitata sua complexus isagoge & *Capitibus quinque.* *Capite primo* differit de fontibus consuetudinis, de causis progressuum, & origine ejus ad societatem referenda. *Capite secundo* definitionem exposuit, ac consuetudinis naturam præcipuasque notas edisseruit. *Capite tertio* inquit in ejus vim rationesque, quæ in causa sunt, cur sapiens usui sese subjiciat, & in limites, ad quos usque licet sese consuetudini attemperare. *Capite quarto* pertractat tolerantiam, permissionem, & utilitatem, consuetudinis in rebus politicis. *Capite quinto* comparationem instituit inter consuetudinis incommoda, in sese spectata, & inter ea, quibus societas medetur. *In hisce cardinibus libri summa vertitur.* Autor est *M. Martyus*, Ecclesiastæ Doctorisque Philosophiæ filius. Ipse Dissertationem suam, Lugduni Batavorum hoc de argumento publicatam, jam locupletavit, accessionibusque reddidit amœnorem, immo ex amicorum consiliis emendatiorẽ. Amplissimum sane est usus tyranni imperium, idque sæpius durum & fervile. Sed, cum societati humanæ debeamus nos nostrasque actiones permultas, non licet consuetudini, in societatem inductæ, refragari. Leges ac conventiones pro fontibus ac originibus consuetudinis reputat. Pleraque omnino consuetudines conventionibus tacitis innituntur. Cavendum tamen,

ne

ne ipse hic usus, in leges Dei, ac officia Deo & societati nobisque præstanda, peccet. Consensum præsumtum cum *Christiano Thomasio* Autor existimat non nisi improprie sic dici. Licet nobis dissentire, siquidem singulorum consensus vel huculenta, vel tacita, haud semper præsto est, ubi quis infans adhuc vel iudicio ad tempus destitutus, vel extra patriam peregre profectus, est, nec tamen immunis, censetur a muniis, vel damnis, illis præstandis, in quæ unus & alter societatis universæ causa consensit, ad id delectus a suis. Id vero nulli dubitamus, usum legibus ipsis abolendis sapius sufficere. Quis enim ignorat, legem Cinciam hoc modo evanuisse? Invenit unus ac alter instituta nova. Sunt, quæ ea imitantur. Inde invehitur consuetudo, simul ac societates eis uti student. Cupiditatem inveniendi ejusmodi nova deducit Cl. Autor ex hominum imperfectione naturali, ex levitate ac otio ingenii, & ex mercatorum studio habendi atque questu. Sapientes moribus novis nec primos indulgere, nec penitus refragari, ne peccent in societatis vincula, monet. Quanta sit vis consuetudinis in imaginationem nostram, Cl. Autor ita ostendit: *Quantam vim sermo Ecclesiæ non ex vestitu, ex gestibus suis, & ex loco, unde loquitur, mutuatur? Quoties admiramur verba, ex suggestu ecclesiastico recitata, quæ ad tedium, vel commiserationem, nos dejicerent, si quis alius, ac Ecclesiastes, ea pronuntiaret? Num, nuda opinio aut captæ tantæ vis insit, necessum est, & num cultura animi popularis sacram sæpe potius ab externis momentis, quam ab oratione Ecclesiæ, dependeat oportet? Usus appellat regulam nonnullarum hominis actionum, quæ plerumque nec per legem, nec per conventionem, sunt determinata, & a certâ hominum multitudine servantur. Illud plerumque videtur definitioni, ejusque notis certis, haud favere. Credimus itaque, morem (la mode) esse regulam actionum, ab imitatione pendente. Id enim, quod lege & conventionem firmatum est, morem appellamus, simul ac homines hoc, vel illud, agunt, hoc, vel ille, modo agendi utuntur, eo quod vident, alios, quos sequi & imitari solent, sic*

- agere. An multi, an pauci, an sæpe, an iuste, an iniuste, agant homines imitationi congruenter, id *morem* haud afficit, nec constituit. Disjungendæ idcirco hæ notiones sunt a definitione, quemadmodum Cl. Autor monuit ipse. Ad actionem hic etiam referri omissionem, nemo inficiatur. Mores singuli a propensionibus hominum sunt exorti. Plerumque haud est difficile divinaru, an arrogantia, an voluptas, an superstitio, an lucrî cupiditas, morem genuerit hunc, vel illum. Ex consuetudine vestituum, rituumque, perspicitur indoles nationum, earumque propensio. Modulis vitæ mutatis; mutatur ipse genius. Datur etiam in pietatis externo culta id, quod Galli appellant *la mode*. Si enim Princeps sese præstat pium, multitudo, ipsi serviens, eundem modulum externum assumit. Nonne ipsa maximam partem profiteretur atheismum, si Princeps ei faveret? Oporteret itaque id, quod ratione nititur, discernere a specioso. Luxus favet speciosis modulis, at rationi repugnat. Mores, initio conformes rationi, degenerant sæpius temporis decursu. Lugentur nunc mortui, ut consuetudini fiat satis. Societati ita est litandum, ne quid in officia, Deo, nobis, aliisque, debita, peccemus. Ut hanc regulam Cl. Autor attemperet singulis consuetudinibus, ipse eas distribuit in quinque classes. Inde dispicit, quomodo consuetudines sint dijudicandæ, tum respectu uniuscujusque, tum respectu societatis, cujus fumus confortes. Quanta sit vis exempli magistratuum, solide exponit. Tandem disceptat, an satius sit, societate deserta, usui tyranno sese subducere, quam vitæ modulis facere in societate satis. Negat ipse prius, ac confirmat posterius copiose. Et ex hoc quidem specimine perspicitur luculente, quantum opis disciplinas Philosophiæ practicæ maneat in posterum hoc magistro, cui annos viresque apprecamur numerosas.
- Pag. 51.
- 60.
- 65.
- 68.
- 78.
- 107.

IDEA ANATOMIÆ PRACTICÆ, EXHIBENS modum, cadavera humana rite secandi, cum Phiatricis

*hæris communicata a PHILIPPO CONRADO
FABRICIO, Med. L. & Physico Butis-
bacensi Adj.*

Wezlaræ, typis Wincklerianis, 1741, 8.

Plag. 10.

Ipsemet solertissimus Autor initio hujus Opusculi nos docet, Cel. Argentoratensium Professoris *Salzmanni* institutionibus id deberi, id quod plurimum facere ad ejus commendationem potest. Is enim, cum aliquando, omnem universæ Anatomiz ambitum emensurus, sectionem singularum corporis humani partium ad *Winstovii* ductum administraret, autor *Fabricio* nostro suæque existit, ut singula notaret sedulo, & quæ vidisset audivissetque, in adversaria sua referret. Quæ postquam temporis progressu tum ex aliorum laboribus, tum propria Cl. Autoris exercitatione, confirmata magis, & novis aucta fuerunt accessionibus, ea recognovit demum, & in tironum usus emittere decrevit. Ubi tamen jam encheireses quasdam a *Winstovio*, vel *Leisero*, descriptas esse observavit, prætermittis istis, Lectorem ad binos hos Scriptores remittit. Alia etiam, quam Cl. *Cassebohmus*, via in operis tractatione incedit, ut hæc opusculum hoc non superfluum fore videatur. Arte secandi generatim tradita, agit *Sect. I* de musculis; *Sect. II* de vasis sanguiferis, quorum colorata materia infarciendorum rationem dilucide exponit; *Sect. III* de nervis; *Sect. IV* de visceribus; & *Sect. V* de ossibus, ubi tamen generales tantum præceptiones, in Osteologia recentis præparatione observandas, expromit. Ceterum hæc omnia clare & perspicue enarrat, omissisque rebus alienis, quo ordine fieri singula, quæve cautiones haberi ante oculos, debeant, breviter candidèque ostendit, ut hæc Épitome commendari tironibus quam maxime mereatur.

ALBERTI RITTERI, GYMNASII REGIO - IL-

R 3

feldiaci

feldiaci Prorektoris, Schediafma de Nucibus margaceis,
vulgo Mergel-Nüssen.

Helmstadii, 1741, 4.

Plag. 2, Tab. æn. 1.

Ita nos contrahendam hanc opellæ inscriptionem bona Cl. Autoris cum venia putavimus, quæ alias longam Dedicatio- nis formulam ad Illustrem Academiae Nat. Cur. Praesidem, & Col- legas reliquos, simul complectitur. Reperiuntur hæ nuces in praefecturis Erzenfi & Sternbergensi, ad latus occidentale Vi- surgis fluvii sitis, quarum illa ad Ducatum Calenbergicum, hæc ad finitimum Comitatum Lippiensem, pertinet. Exstant ibi fodinae margaceæ, in iisque stratum supra stratum, mo- do margæ optimæ, modo ochræ, quam, quod non apta ad terram refovendam existit, agricolæ *taube Erde* appellant. Atque in hac ipsa ochra sæpius, sed non cumulate, nuces istæ margaceæ inveniuntur, interdum & aratro excutuntur, ali- quando etiam, sed rarissime, crystalli minores elegantissimæ, splendidissimæ, pellucidæ, quinquangulares, sexangulares, simul erantur. Quemadmodum vero nec propter exter- nam formam, nec propter structuram internam, nucum no- men ipsis convenit; ita re ipsa nihil aliud esse, comperimus, quam metallum immaturum & imperfectum, vel embryonarium, fugax, radiosum, splendens, varii coloris, grave, durum, fragile, ex mercurii principis, sed magis digestis & coa- gulatis, ortum, quod alias pyrites metallaris, marcasita, ovum philosophicum, Germanis *Kies*, *Kies-Nüsse*, *Berg-Eyer*, *Erzt-Blubmen*, vocari solet. Ipse vero hic pyrites ratione inter- næ essentiae vel ferreo-sulphureus, vel cupreo-sulphureus, vel sulphureo-vitriolatus, est. Deinde vero ratione coloris, praesertim interni, vel albus, vel subflavus, in eo notatur col- or. Denique & ratione formæ discrepat, quæ in ordinariam dividitur, id est, globosam & angularem, & in extraordina- riam, quæ cellularis est, fistularis, cristata, prismatica, la- mellosa, tabularis, tubulosa, botryformis, stiliformis, stel- lata, ovata, reniformis, & cylindracea, denique in singu- larem.

lrem. Postquam Cl. Autor aliquot horum pyritarum exempla eximia præ aliis & pulchra, æri incisa, exposuit, usum quoque triplicem, mechanicum, physicum, atque medicum, persequitur. Mechanicus in eo consistit; quod pyrites hic cryptas, scripia, caminos, admodum ornet, ad excitandum ignem perquam valeat, floris loco; ad metallâ liquanda inferiat; & cõitione sulphur, vitriolum, arsenicum, suggerat. Physicus id dicitur, quod argilla Walbeccensis, in qua frequentiores pyrite rotundi, multo vitriolo prægnantes, continentur, fermentatione ollam dirumpat, & æmuletur massam, qua *Lemmerly* ad demonstrandum terræ motum utitur; item quod argilla, ex qua prodeunt marcasitæ, æri sub testo per aliquot menses exposita, in frustula fatiscat, hæcque in nigram abeant pulverem acidi odoris, ex quibus tunc vitriolum elici queat. Ad medicum quod attinet usum, pyrites, ex sale & sulphure originem habens, summe est calidus, & corrodens, hincque calefacit, siccit, discutit, humores attenuat, oculorum obfuscationibus opem fert, carnisque excrescentiam prohibet & absunit.

CONSILIUM DE NOVA METHODO RASCHALI
ad perfectum statum perducenda, ac deinceps omnibus
Christianis commendanda, Autore PETRO HORRE-
BOWIO, Philosophiæ & Medicinæ Doctore, in Regia
Universitate Havniensi Astronomiæ
Professore.

Havniæ, 1738, 4.

Alph. 1.

Quo fato acciderit, ut hujus libelli in *Actis* nostris non citius mentionem fecerimus, id profecto non satis scimus. Sed præstat, serius id fecisse, quam nunquam. Nam ob argumenti & novitatem & gravitatem digna omnis habenda est hæc scriptio, quæ ad omnium omnino, qui ecclesiæ Christianæ curam gerunt, notitiam perveniat. Cl. Autor hocce opusculum *Christiano VI*, Daniæ Regi, dicavit, & in *XIV Capita*

pita divisit. *Caput I* de scopo scriptionis exponit. Inter omnes constat, tres omnino Christianis usu venire methodos, terminum Paschalem definiendi, quarum prima est eorum, qui adhuc servant Calendarium Julianum, & numeris aureis, antiquitas per idem dispositis, utuntur, altera eorum, qui Calendarium Gregorianum receperunt, & epactas in hanc rem adhibent. Tertia methodus est Protestantium Germaniæ, qui, rejectis cyclis lunæ & epactis, ope Tabularum *Rudolphinarum* plenilunium mensis Nisan Judæorum computandum, idque pro termino paschali habendum esse, decreverunt. Quemadmodum hæc methodus in eo potissimum peccat, quod constitutionibus veteris ecclesiæ contraria est, quæ, non XV, sed XIV, Lunam median, tanquam terminum paschalem, observandam esse, sapienter sancivit; ita & reliquæ duæ methodi haud parvis difficultatibus obrutæ sunt, earumque diversitate tranquillitatem ecclesiæ Christianæ valde turbatam sæpe fuisse, non jucundis exemplis Historia nos docet. Haudquaquam vero instituit Cl. Autor, tribus istis methodis quartam addere; sed proposuit sibi, (quæ ipsius verba sunt,) pandere media, quibus sperat orbem Christianum circa hoc negotium conciliari posse, vel saltem huc sua conferre consilia, certissime persuasus, si hæc non existimentur sufficere, posse tamen aliquid sufficiens inveniri, si alii Astronomi una in commune consulere non dedignentur. Et sic aliis (quod modeste dicit) tantum occasionem dare voluit, vel hocce consilium suum, si quidem bonum videatur, suscipiendi, vel, si quidem liceat, hæc placita sua corrigendi, vel denique simile quid & melius excogitandi & proferendi. Videamus igitur, quæ sit hujus consilii indoles. Ante omnia ex probatæ hæc in re fidei Autore, *Dionysio Petrovio, Doctr. Temp. Lib. VII Cap. 6*, tres leges profert Autor, quibus methodum paschalem adstringi vetus ecclesia voluit. Prima est: Tempus æquinoclii verni populari computatione, ad accuratas tamen rationes, quantum fieri potest, directè, quærendum est. Altera: Luna XIV media, hoc æquinoclium sive comitans, sive proxime sequens, per computationem æque facilem, & æquo accuratam, inveniendâ est, & dies, in quem inci-

inciderit hæc luna XIV, terminus paschalis esto. Tertia: Ipsum Pascha celebretur die dominica, hunc terminum paschalem proxime sequente, sive in eam diem dominicam inciderit plenilunium, sive non. Quæ circa hæc leges dubia occurrere quibusdam possent, ea Cl. Autor partim in hoc *Capite* diluere conatur, partim in sequentibus, & præsertim in *XIII*, solvit, sed, quam vehementer omnes tres paschales methodi contra illas leges peccent, id nonnullis exemplis Autor hoc loco declarat. Sic Protestantes Germaniæ una cum Gregorianis eodem modo in determinando Paschate A. 1723 lapsos esse existimat, cum Pascha non celebraverint in mense, uti fieri oportebat, sed in mense Ador die 28 Martii, excusatus tamen Gregorianos, quam Protestantes. Illos enim cyclo suo imperfecto, & sæpe ad biduum fallente, quo tamen melior nondum est inventus, deceptos fuisse, ut, lunam XIV in 21 Martii incidere, putarent, quem ipsum diem pro æquinoctiali ex instituto Concilii Nicæni habere debeant, & dicto anno absque errore habere potuerunt; Protestantes autem per tabulas suas astronomicas scire potuisse, Lunam XIV, quæ ipsis semper loco plenilunii quaerenda esset, eo anno incidere in 20 Martii, ideoque æquinoctium præcedere, & inde Pascha hujus anni 25 die Aprilis instituere debuisse. Ut ergo vitia harum methodorum corrigeret Autor noster, primam sibi imposuit curam, computationem æquinoctii vernalis, quantum ejus fieri possit, accuratam & popularem reddendâ. Popularem autem appellat, in qua non majus sit artificium, quam quod ad summam duorum numerorum colligendam, eosve a se invicem subtrahendos, requiratur. Hunc igitur ad finem obtinendum cum duo imprimis astronomica subsidia necessaria intelligeret, accuratas videlicet tabulas solares, & justam anni tropici determinationem; ante omnia de tabulis solaribus, quanta fieri adhuc potest, accuratatione, condendis sollicitus fuit. Hæc quidem tabulas integras exspectare nos jubet, una cum libro, quem *Adytum Astronomia* inscripsit, quam primum licebit, edendas; partem tamen harum tabularum in *Cap. XI* hujus opus-

culi cum Astronomis communicare voluit. Exhibuit enim epochas motuum mediorum Solis & Apogæi ad meridianum Havniensem & Romanum pro omnibus annis secularibus ab A. C. 0 ad annum 1500 in stilo veteri, & deinde in stilo novo usque ad annum 20000. Retinuit autem in his tabulis motus medios Solis *Kepleri*, motus Apogæi nonnihil immutavit. Quod ad externam harum tabularum formam attinet, differunt ab aliis eo, quod in illis epochæ solares ad ipsam meridiem diei ultimæ Februarii sint computatæ. Quod autem ad præstantiam harum tabularum, eam in *Cap. II* speciminibus nonnullis comprobatur Auctor, ex quibus apparet, calculum, secundum tabulas illas ductum, easdem dare ascensiones rectas, easdem Solis declinationes & altitudines, quas observationes tam suæ, quam *Tychonicæ*, ad certas leges correctæ, exhibuerunt. *Capite III* anni tropici longitudinem investigat Auctor, non apparentis, (hos enim inæquales, & ob varios apheliû telluris positus modo longiores, modo breviores, esse docet,) sed medii. Efficat hoc instituta comparatione duarum observationum æquinoctiorum, quæ intervallo CXXXVI annorum distita sunt; & definit annum tropicum medium 365 d. 5 h. 48'. 57". 38"" . 47"" . His præmissis, rationem intercalandi examinat Cæl. Auctor *Cap. IV*. Mathematici Gregoriani, cum æquinoctium vernum diei 21 Martii affixum cuperent, eam tamen excogitarunt intercalandi rationem, qua id minime sunt assecuti. Neque sane, ut Auctor observat, ulla unquam lege fuit sancitum, ut huic diei affigetur æquinoctium; sed, cum æquinoctium hoc fere die contingere crederetur, hic 21 Martii dies ipsi præfigebatur. Commodum tamen videtur Auctori, intercalandi rationem ad longitudinem anni tropici mediam tantisper cognitam ita exigere & constituere, ut æquinoctia secundum medios Solis motus ad eundem diem 21 Martii perpetuo, quantum fieri potest, restringantur, parvulos autem in motibus Solis, a *Keplero* constitutis, errores, si qui fuerint unquam certo observabiles, feris nepotibus corrigendos relinquere. Ostendit itaque, ex 6000 annis Julianis excludendos esse 46 dies, ut mediû

motus

motus Solis quam proxime ad eundem mensis diem revocentur. Quam ob rem hocce dat consilium, *ut ex omnibus annis secularibus, quando numeri seculorum sunt impares, aut impariter pares, excludantur dies intercalares; quando vero numeri seculorum sunt pariter pares, retineantur dies intercalares; exceptis singulis annis sexies millesimis, qui non erunt bissextiles.* In *Capite V*, in quo Autor de tabulis suis lunaticis Calendariographicis disserit, reperimus primo insertas duas, ad theoriam lunarem spectantes, particulas, ut dicit, sibi prorsus peculiare, & in quibus maximam spem posuit ponitque. Altera ad theoriam eccentricitatum, prosthaphæreseon, & Apogæi lunaris, altera variationem Lunæ physicam, spectat. Utramque, quoniam ad negotium nostrum non propius accedit, & a Cel. Autore potissimum, ut ne prorsus periret, hoc loco proposita est, Lectoribus nostris in ipso hoc libro evolvendam relinquitur. Quod autem ad tabulas lunares atinet, de illis *Capite XII* videbimus. Hæc igitur fere sunt, quæ methodo suæ paschali Autor ab Astronomia petit, subsidia. Pergit in *Capite VI* ad ea hujus methodi momenta, quæ communi Christianorum consensu statuenda sunt. Nimirum, quo firma & stabilis evadat paschalis methodus, suadet primo, ut communi consensu determinetur aliquis meridianus, ad quem computari possint æquinoctium vernalis, & hoc proxime, non tamen eodem die, sequens Luna XIV completa. Varias affert rationes, quæ ipsum impellunt, ut hanc in rem commendet Christianis eum meridianum, qui per Romam, Havniam, & quam proxime per Uraniburgum, extenditur. Secundo, quoniam feriæ pro variis circum tellurem itineribus versus Orientem, aut Occidentem, variæ sunt & vagæ; ut eadem figantur, omnium consensu ipsi præstituendum esse monet terminum, unde incipiant. Convenientissimum ipsi videtur, dies ordiri ex parte maxime orientali insulæ *Japan* & *fretu Aniano*, ita ut, quando Americanis transierit meridies diei, e. g. 20 Martii feriæ primæ, mox Japanensibus & Chinesibus celebretur meridies diei 21 Martii feriæ secundæ, qui meridies deinde ver-

sus Occidentem labatur per Asiam ad Africanos, Europæos, atque tandem ad Americanos, ubique existens merides diei 21 Martii feriæ secundæ. Tertio suadet, ut communi consensu definiant Christiani, cui diei accensenda sit certa luna, præcipue decima quarta. Quod quidem negotium facile componi posse videretur: quia, ut Autor monet, maxime est convenientissimum, singulam lunam, tanquam XIV, illi diei accensere, cujus meridiem occupet, atque a cujus meridie incipiat. Accedit, hanc determinationem cum placitis veteris Ecclesiæ, a Concilio Nicæno proxime, apte consentire; utpote quæ plus una vice Pascha celebravit eadem die, siquidem ea dominica fuerit, qua completa fuit luna decima quarta, & proinde ante consummatum plenilunium; quod Cl. Autor in *Capite VII. & XIII* demonstrat. Quare, si ad hanc legem ab omnibus Christianis definiatur terminus paschalis, nullum est dubium, quin uno eodemque die Christiani, tam Romani, quam Japanenses, sint Pascha celebraturi; etiamsi luna decima quarta in Romanorum meridiano, vel in ipsa nocte, media inter diem Saturni & dominicam, compleatur, in Japanensium autem meridiano, propter differentiam scilicet longitudinis locorum, die demum dominica, hora v. g. nona antemeridiana, consummetur. In *Capite VIII*, quod de limitibus, sive mense & septimana, Paschatum inscribitur, Autor noster præcipue id agit, ut antiquissimum canonem paschalem, cujus in Actis Synodi Cæsariensis injicitur mentio, a multis, præsertim a *Bucherio* in *Doctrina temporum*, male intellectum, explicet. Cui argumento, quamvis docte pertractato, immorari tamen nobis non permittit institutum nostrum, quod ad reliqua potius hujus libelli *Capita* nos festinare jubet. In *Capite IX* Cel. Autor ad emendationem *Calendariographiæ* accedit; quæ in eo potissimum consistit, ut cum cyclis numerorum aureorum & Epactarum, tanquam minus accuratis, rejiciat etiam literas dominicales, quibus numeros substituit, quorum cyclus etiam intervallo 28 annorum completur. Et, postquam docuit numerum dominicalem anni dati invenire, exhi-

exhi-

exhibet in *Capite X* Calendarium perpetuum pro mensibus Martio & Aprili, quod ita est constructum, ut, dato die, quo luna decima quarta paschalis completur, datoque per præcedentis *Capitis* doctrinam numero dominicali dati anni, numerus ille dominicalis in Calendario tibi exhibeat diem illum Martii, vel Aprilis, quo Pascha suam celebrare debent Christiani. Hujus Calendarii explicationi addit constructionem machinæ, quam vocat, calendariographicæ, cuicunque stile æque congruam & perpetuam. Tabulas solares novas ab Autore in *Capite XI* exhiberi, supra jam annotavimus. His autem junctas ibidem reperimus duas alias tabulas; in quarum altera æquinoctia verna vera pro singulis annis secularibus, donec Aphelium Telluris ad idem eclipticæ punctum restituatur, in diebus currentibus, & a media nocte numeratis, computata a Cel. Autoris filio, *Nicolaa Horrebowio*, annum ætatis tunc temporis, quo editus est hic libellus, decimum sextum agente. Diebus æquinoctialibus a latere adjectæ sunt differentie temporis, quibus æquinoctium singulis catenis annuïs retrogreditur. Altera tabula, ex priori deducta, exhibet anticipationes æquinoctii verni, subtrahendas ab epochis annorum secularium, pro singulis annis bissextilibus ab A. C. 0 usque ad annum 2000. Ex quibus duabus tabulis quomodo æquinoctii verni dati in dato seculo anni tempus fit inveniendum, ibidem cum præceptis, cum exemplis aliquot, declaratur. Hoc autem inventio, cum præterea ad tempus Paschatis determinandum non nisi termini paschalis computatione opus sit, hanc ipsam ex tabulis adornatis absolvere Cel. Autor sequenti *Capite* docet. Et hæc quidem tabulæ duæ sunt. Una exhibet feriem Epactarum & Epagogarum, (sive dierum lunationis, in præcedenti anno inceptæ, in sequentem annum excurrentium,) pro centum annis expansis; & in hac tabula computanda retinet Autor mensum synodicum *Kepleri*. Altera suppeditat Epochas pro temporibus mediis lunarum XIV Martiarum completarum, sive terminorum paschalium, in annis secularibus a præsentis se-

culo prorsum & retrorsum numeratis, ad meridianam Havniensem & Romanam, atque ad ipsam mediam noctem, computatas. Ex hisce duabus tabulis facili & brevi calculo cujusque anni dati luna decima quarta Martia completa potest inveniri; quæ, si transcendat diem æquinoctialem, erit ipsa terminus paschalis; si ante æquinoctii, diem, sive eodem die post momentum etiam æquinoctii, contingat, addito mense synodico invenietur terminus paschalis. In *Capite XIV Cl.* Autor fecidissimum, quem dicit, novum methodi paschalis Gregorianæ indicat, quem in eo ponit, quod Mathematici Gregoriani volentes ac scientes, perperam tamen, in ipsa sede æquinoctii verni primum terminum paschalem constituerint. De quo argumento ipsum hoc Opusculum consultum cupimus. Habes itaque, Lector, brevem descriptionem methodi paschalis *Horrebowianæ*, ex qua satis, ut putamus, licebit colligere, quam digna sit hæc methodus, quæ peritorum judicium, & consensum ecclesiæ Christianæ in re tanti momenti optantium, æquo examini commendetur.

SAGGIO DI UNA NUOVA FILOSOFIA, CON
cui s' insegna l'Arte di far Danari.

id est,

SPECIMEN PHILOSOPHIÆ NOVÆ, QUÆ
docet artem parandi pecuniam.

Venetis, apud Petrum Basaglia, 1740, 8.

Plag. 13.

Ocives, cives, quærenda pecunia primum. Hoc *Horatius*, hoc Autor noster, perdoeet. Consecravit hic librum suum sorori religiosæ *Mariæ Rosalbe*, generosissimæ Dominæ, monens cum *Seneca*, eum necessaria nescire, qui superflua didicerit. Ab ea tutelam scripti exspectat, quæ paupertati & rei devotæ nomen dedit. Noluit igitur Autor illæc ingeminare: *Esquid erit pretii?* Præfatio jocos

ac

ac sale turget. Subjunct ei Autor monitum de erroribus & correctionibus, Criticis suppeditatum. *Capite primo dolet, Pag. 14.* artem parandi numos, præcipue inter eruditos, pæne ignorari. Inde varias inserit literas, quibus per ambages amœnas satiricasque delicias demonstrat, plerosque mortalium laboribus saluberrimis renuntiasse, ac in genus vitæ voluptuosum ac fraudulentum incidisse adeo, ut superflua current, & necessaria omittant. Inculcat illud Italorum: *Miralo tutto, e poi miralo tutto un Uomo senza quattrin quanto è mai brutto.* Nec discrepat illud *Horatii: Es genus & formam regina pecunia donat.* Tandem tradit artem proficiendi ac ditescendi ex hominum vanitate, rebus novis continuo intenta. Notat hominum curiositatem, superfluis inhiantem, œconomicarum scientiarum ignaram. Nec tamen titulo libri satisfacit. Cum enim lectoris diu patientiam fatigavit, artem promissam dimisit fere intactam, ac Commentationem de hoc argumento pollicetur a sese editum iri secundam, experimentis physicis refertam. Si quid cernimus in libro salibus foecundo, id in eo vertitur, ut Italos Autor excitet ad disciplinas & artes, Italicam paupertatem evertentes, numerorum conciliatrices, regionibus amicis alendis ac sustentandis, ipsosque tractationem dedoceat superfluum.

130.

158.

167.

188.

178.

GOTTL. FRID. GUDII, A. M. V. D. M. *Laubæ Lusatorum, Demonstratio hermenevtica, quod Christus in cœna sua τραπέζισις agnum paschalem non comedierit, recusa, & ab objectionibus Viri Cel.*

CONRADI IKENII vindicata.

Lipsiæ, ex officina Langenhemiana, 1741, 4.

Plag. 5.

Modestissime & distincte. Pl. Rev. Vir rem suam agit. Recenset primo sententias, de hac causa variantes. Aggregat deinceps se illis, qui, Jesum non nisi vulgarem & or-

& ordinariam coenam cum discipulis instituisse, contem-
 nuit. Attendit potissimum ad hæc momenta: 1) *agnus*
pascualis a Judæis sub vesperam diei XIV mensis Nisan ma-
bandus, & in nocte, que vesperam illam excipiebat, diemque
XV mensis ejusdem exordiebatur, comedendus erat; 2) it-
 Pag. 20. *tum non in alio loco, ac in templo & in urbe Hierosolymis,*
comedere fas erat; 3) soli sacerdotes petvi sanguinem agno-
rum pascualium excipere, & ad altaris basin effundere, nec non
agnorum adipem in altari adolere, consueverant; 4) Christus
 23. *legi Levitica se subjecit, ejusque præceptis perfectissime mo-*
 26. *rem gessit; 5) dies, quo Christus cruci affixus, erat XIV*
mensis Nisan, ob Jo. XIX, 14. Hisce præmissis, Cal. Ike-
nii sententiam aggreditur, & remove conatur. Gratum is
ipsum exhibet officium, quicumque graviora fortassis mo-
menta, sententiæ suæ inimica, cum ipso communicave-
rit. Spondet præterea, sese, meliora edoctum, mentem suam
mutaturum, & ad palinodiam canendam promptissimum fore.
Licet vero judicis personam sustinere nolumus, Virique Pl.
Reverendi eruditionem ac doctrinam summis ornandam elo-
giis esse censeamus; bene tamen fecerit fortasse Lector, si lecta
hac Dissertatione, ea etiam attente legerit, quæ nuper, ad stabi-
liendam opinionem maxime receptam, in Miscellaneis Lipsien-
sibus Novis disputavit Collega noster venerandus, Jo. Chri-
stoph. Harenbergius, cujus ut magna est his in rebus eruditio,
& insignis de rebus maxime dubiis judicandi facultas, ita, quæ
de argumento hoc explicatu difficili ex penu doctrinæ suæ
proposuit, non dubitamus lectoribus univèrse omnibus
se probatura, & in optimi Gudit inprimis animo magnam ad
persuadendum vim habitura. Gratulamur ætati nostræ insignem
hanc felicitatem, quod Viri docti, & ad juvandam rem sacram no-
bili stimulo agitati, conjunctis viribus in explicandis his, quæ
sunt impedita, sed explicari maxime merentur, elaborant, & si
modo in lucem proferrî veritas possit, vincat ac vincere æquè
gloriosum putant. Tam præclaros conatus secundet
Deus, & dignissimis præmiis coronet!

* * *

88 ** (145) ** 88

AD

NOVA ACTA ERUDITORUM,

Quæ Lipsiæ publicantur,
SUPPLEMENTA.
Tomus VI Sectio IV.

LA MYTHOLOGIE ET LES FABLES EXPLIQUÉES
par l'Histoire, &c.
id est,

*MYTHOLOGIA ET FABULÆ, PER HISTORIAM
explicatæ opera Abbatis BANIERII, Academiæ In-
scriptionum optimarumque literarum
adscripti.*

Tomus I.

Parisiis, apud Briassonum, 1738, 12.

Alph. 1 plag. 2.

Ven. Abbati contigit, ut diem suum obiret, antequam laboribus ipsius moleste diligentissimis justum pretium impertiremus. Nescimus enim, quo fato ab Opere hoc recentendo tam diu absterriti fuerimus, quod, licet repetitionibus argumentorum nonnunquam abundet, figurisque æri incisæ careat, usquequaque tamen dignum est, cujus in his quoque *Abis* ratio habeatur. Fatigavit jam per ætates mundi bene multas id studii mortales, quo in historiam mythorum seculique mythici penetrare, ejusque adyta perrumpere, possibus cardine emotis, studuerant. Postquam Astra terras refugit, & in astra sese evexit, clavis ipsa Mythologiæ simul

T

vide-

videtur subducta esse. Ante elementa Alphabeti inventa videntur homines cogitata effinxisse per signa hieroglyphica, eorumque interventu historiam antiquissimam delineasse. Perstitit inter mortales notitia qualiscunque narrationis hieroglyphicæ. At distincta narrationis illius cognitio aut fugit scriptores primos alphabetarios, aut ipsi sacro interdico ac terrore impediti fuerunt, quo minus sensum ex historia orbis evolverent, nisi forte ipsi delectati fuerint mythis exornatis, & eis potius obscuritatem majorem, quam lumen, inferre intenderint. Tentarunt nostra ætate varii varios aditus, ut velum Mythologiæ detraherent, & historiam orbis prisca repræsentarent illuminatam. Novimus, quanti *Hermanni von der Hardt* fuerint conatus; quid *Cel. Furmontius*, senior, operæ huic rei impenderit; & quantum laboris ab aliis fuerit extricandæ Mythologiæ infumtum. Nostrum est, exponere compendiosa ratione, quid spectet, & quorsum tendat, *Ven. Abbas in octo Tomis*, quibus idem saxum volvere denovo aggressus fuit. *Tomus* hic *primus* præter Præfationem complectitur *tres Libros*. Præfationis summa vertitur in laboris hujus utilitate. Autor in ea memoriam recolit *Explicationis Historicae fabularum*, quam ipse A. 1710 *Voluminibus duobus* edidit, & quibus *tertium* A. 1715 adjecit. Paulo post trias hæc *Voluminum* iterata editione in lucem exiit. Laudat ipse expositiones mythorum, quas *Meziriac*, *Bochartus*, ac *Vossii*, data occasione expromserunt. Meminit *Dissertationum* suarum, fabulis illustrandis accommodatarum, quæ leguntur in *Commentariis Academiae optimarum literarum*, & *Explicationum*, opera sua interpretationi Gallicæ *Metamorphoscon Ovidii* adjunctarum. Profecit ex *Cogitationis criticis super populos vetustos*, quæ *Furmontius* evulgavit senior, & quorum mentionem honorificam suo loco fecimus ex professo. Respexit continuo ad scriptores antiquissimos, utraque oratione usos, ad numos, ad inscriptiones, ac vetustissima monumenta, nec non recentiorum *Dissertationes*, quas convenienter scopo & modestiæ laudavit. Mythologiæ sensum primum ex historia orbis prisca exsculpendum esse, existimat, ratus, allegoriam & ethicam

cam in eis principatum haud obtinere. Nec tamen negat, extare hinc inde fisiones particulares & exornationes, quarum sensus historicus frustra exquiratur. Distinctionem, qua *Varro* differre putat tempus incognitum a mythico, & hoc ab historico, ad Græcos restringendam esse, sibi persuadet. Deos, seu Heroas, Græcorum pro Régibus Heroibusque *Ægypti* ac *Phœnices* habet, unde Græci originem, colonias, religionem, moresque, nacti fuerint. Coloniae istis permixtos fuisse sacerdotes aliquot, hieroglyphicæ historiæ peritos, quis inficiabitur? Oraculo Dodonensi Pelasgorum in Græcia ætate præfedit foemina *Ægyptia*, nec ipsi Pelasgi norant Deos suos, quippe peregrinos. Hosce ex *Ægypto* traductos fuisse, Noster non dubitat. Jovem ac Titanas, & utrorumque bella, Græciæ debere sua incunabula, largitur. An vero Patriarchæ Ebræorum lateant in Deorum antiquissimorum historia, definire haud audet. Restare genuinas apud Græcos in ipsa mythica ætate historias, it comprobatum ex itinere Argonautarum, bello Centaurorum ac Lapithorum, laboribus *Herculis*, gemino Thebarum bello, iploque bello Trojano, licet haud neget, Græcos hisce historiis affudisse pigmenta. Nullus dubitat, scriptores exstitisse inter Græcos ante *Hesiodum* & *Homerum*, suspicatus, hos in causa fuisse, ut vetustiores cœperint jacere neglecti. Tum vero ostendit, quomodo mythi antiquissimi inter Græcos per manus interventu sacrorum fuerint propagati traditique. *Tomus I Libros* continet tres. *Primo* præmittuntur ea, quæ ad propositum spectant, nominatim *Isagoge* & *Capita septem*. *Isagogen* paulo post curatius inspiciemus. *Caput primum* edocet lectorem, quid ad *Mythologiæ* studium aliquid notitiæ præsidiique conferat, quinam scopuli sint evitandi, & qua ratione in fabularum explicatione sit versandum. *Capite secundo* Ven. Abbas, fabulis haud meras inesse allegorias, ivit comprobatum. *Capite tertio* fabulas divisit in partes convenientes. *Capite quarto* subministravit de fabularum origine conjecturas. Idem argumentum *Capite quinto* persecutus fuit æque ac *sexto*; idque *septimo* tandem ex *Ovidii Metamorphosis* confirmat. *Libro secundo*

undo sese ad theogonias veterum evolvendas accingit, nominatim Chaldæorum, Phœnicum, Ægyptiorum, Atlantidum, Græcorum, *Ovidii*, Chinesium ac Indorum, Braminorum, Americanorum, quibus nonnihil de gentium & Poetarum religione adjungit. *Libra tertio* exponit de origine ac progressu idololatriæ, & de exordio & originibus cultus religiosi, ad simulacra & errores graviores descedentis. Idololatriam a veneratione, astris exhibita, deducit. In evolvendis idololatriæ progressæ articulis sese ostendit operosum. Tum vero de gentium templis, de aris, lucis, & alyis, de statu, sacrificiis ac victimis, de cultus religiosi instrumentis, de sacerdotibus & sacrificiorum ministris, de festis Græcorum ac Romanorum, de supplicationibus, de lectisterniis thenisique, de evocationibus Deorum, ritumque devovendi, nec non de ceremoniis religiosi, quas fundationi urbium adhibere erat solenne, commentatur. Hoc est *Tomi primi* argumentum. Index vero unus, isque universalis, *Tomo VIII* accessit. Libet porro, quid Autor in *Isagoga* de Mythologiæ nucleo & summa sentiat, cognoscere. Designat vero ipse per Mythologiam nihil aliud ac fabularum notitiam, nec non religionem extraneam mysteriorum ejusdem, ceremoniarum, cultusque, quo pagani Deos Deasque profecuti fuerunt, cognitionem. Commendat ob hanc notitiam Poetas veteres, inprimis tragicos, *Ovidium*, *Antonium Liberalem*, *Diodorum Siculam*, *Apollodorum*, *Hyginum*, alios. Mythos tamen omnes esse historici argumenti, negat, largitus, existere etiam aliquas argumenti physici, allegorici, morales, immo apologos. Fabulam de Narcisso, omnesque apologos, indicia symbolica esse doctrinarum moralium, fatetur. Dantur etiam fabulæ Milesiæ & Sybariticæ, ad delectandum concinnatæ. Dantur mixtæ, quarum fundus est historicus; ornamenta autem fictionum adjectarum spectant ad Physicam ac moralem Philosophiam. Inest Mythologiæ religio Polytheistarum. Quare interpretem ejus legisse oportet opera Philosophorum, ac inprimis primos Christianæ ecclesiæ doctores, ac inter eos *Augustinum*, de *Civitate Dei* commentatum.

Pag. 5.

7.

tum. Tum vero recenset Ven. Autor scriptores, qui argumenta religionis paganæ singularia ex professo tractarunt. Omisit vero B. *Joannis Gotthofredi Lakemacberi Antiquitates Græcorum sacras*, Helmstadii A. 1734, 8, evulgatas. Lætatus fuisset Autor, si cognovisset, *Lakemacberum* docuisse pag. 110, quomodo ex civitatibus Dii Deæque fuerint facti. Exponit idem deinceps, quid Mythologi veteres ac novi præstiterint, ac breve de eis facit iudicium. *Natalem Comitem* laudat, notans tamen in eo negligentiam, ad historica elementa cœcutientem. Examinat systemata mythologica haud una, primo Platoniorum recentium, qui, allegorias & physicas doctrinas in fabulis latere, contenderunt, *Platone* præeunte; hinc *Asban. Kircheri*, qui fabulas universas ex Ægypti hieroglyphicis deducere conatus fuit; tum *Samuelis Bocharti*, qui fabularum originem ex vocibus Phœniciis, in alium sensum detortis, exculpere studuit; porro eorum, qui historias & doctrinas sacrarum literarum in fabulis sese credunt detexisse, quod merito repudiat; tandem illorum, qui, unam amplexi tabulam, haud dubitarunt omnem Mythologiæ compagem ex ea suspendere. Approbat potius eorum sententiam, qui fabularum originem ex prisca Historia, quam Poetæ pervetusti ornando corruperint, credunt repetendam. Quo sine vetustissimos Poetas, qui exstant, recentiori scriptorum nubi præfert, quippe qui denuo adjecerunt aliquid de suo. Fabulas ab uno tempore & ab uno ingenio profluxisse, merito inficiatur, siquidem gentes olim cultiores certatim hinc inde mythos invenerunt, quæ diversitas ex nominibus Deorum hominumque, quibus fabulæ scitent, facilis est dijudicatu, nisi eadem fabula apud gentes diversas sub nominibus diversis occurrat. Argonautarum iter, *Herculis*que labores, in numero historicorum eventuum censet. Monet vero, arte esse opus ad fictiones annexas inde sejungendas Imperium, quod Titanes tenuerunt, vastum fuit, & longe lateque patuit per Phrygiam, Thraciam, Græciæ partem, insulam Cretam, aliasque ad Hispaniam usque provincias. *Pezronus* sibi persuasit, vastissimum hunc principatum successu temporis tripartito

Pag. 9.

19.

16.

18.

22.

26.

31.

33.

35. divisam fuisse, ac ex eo fabulam de imperio inter *Jovem, Neptunum, ac Plutonem*, diviso emanasse. Applaudit *Lactantio*, cujus sunt hæc: *Non res ipsas gestas finxerunt Poeta, sed gestis addiderunt quendam colorem rebus.* Suffragatur certe *Lactantio Pausanias*, nec non *Cicero ipse Lib. V Tusc. Quæst.* Docet deinde Autor artem, qua allegoriæ & fictiones queant a vero discerni, ratus, id, quod fidem excedit, ornamentis poeticis deberi. Fabulas distribuit in historicas, philosophicas, allegoricas, morales, mixtas, & ad placendum inventas.
52. Fabulam *Homeri de Atre* inserit fabularum numero, quæ partim sunt allegoricæ, partim morales. Crediderimus, subesse antiquam de corruptionis peccatique primordiis traditionem. Mythorum originem deducit ex vanitate, literarum defectu, falsaque Oratorum eloquentia. Addit: *Si conaremur hodieque historiam heroum nostrorum ex plurima Panegyricorum parte componere, aut ex orationibus funebribus; ipso ad minimum eque foret fabulosa & dignitati proxima, ac historia illa antiquissima compages.* Notat prodigiosi amorem in *Valerio Maximo, Dione Cassio, Tito Livio, Plinio, Sandovallo,*
62. *Mezerajo, Perefixio*, ac expeditionum cruciatarum scriptoribus. Negat eo ipso, eos, qui omnia in majus evehunt, navosque omittunt, vel incrustant, *publici rationem habere usus.* Nec omittit originem fabularum, quas ex regionibus remotioribus attulerunt peregrinatorum ac mercatorum coetus. Et quis nescit, quantum origo fabularum debeat ingeniis Poetarum, pictorum, ac artis scenicæ hominum? Autor nil interesse existimat inter *Mercurium, Thaut, Teutaten*, ac *Hermen.* Monet porro, a Poetis ex uno heroe factos fuisse complures, & ex nonnullis fecisse illos nonnunquam duntaxat unum. Persuadet sibi præterea, ignorantiam Physices ac Philosophiæ existitisse matrem fabularum fecundam. Et quis ambiget, origines coloniarum & artium ipsis materiem fabulis suppeditasse? Gentes enim inventores legum & artium caelo adscripserunt, quorum cultum adjuverunt, sibi quippe lucrosam, sacerdotes. Cupiditate flagrabant proceres deducendi genus suum a Diis, Addit itaque idem, Poetas falsè genea-

genealogiis condendis ac exornandis vacasse. Nec eos profusum refellendos judicat, qui, fabulas aliquot e literis sacris male intellectis exortas esse, tradiderunt. *Inachus* certe, *Cecrops*, *Donaus*, *Cadmus*, e Phœnicæ in Græciam transfretarunt. *Hætius* tamen, & Autorem operis *Conference de la Fable avec l'Histoire sainte, Furmontium*, aliosque, plus iusto hanc opinionem protendisse, animadvertit, siquidem Judæi sacra sua occultarint, finitimisque fuerint invisæ. *Deucalionem* esse *Noachum*, largitur. Ostendit inde, quantum discrepent eorum opiniones, qui fabularum fere omnium origines e sacris literis arcessunt. Ignorantia Chronologiæ & progenitorum quam plurimis mythis inveniendis præbuit occasionem. Id enim, quod gentes ignorarunt, fingendo conati sunt supplere. Doctrina de creatione fuit in chaos conversa, *Jubal* in *Apollinem*, *Tubalcain* in *Vulcanum*, *Abel* in *Pana*, &c. Conditores gentium & urbium assignati fuerunt mythicis abyssis. Et quot fabulæ ex ignorantia linguarum exortæ sunt? *Samuel Bochartus* hujus rei multa suppeditavit exempla. Addit Autor fabulas, quæ ex ignoratione aliorum verborum succreverunt. Fabula de *Iade* *Ægypto* debet incunabula. Autor in familia *Chamæ* & *Canaanis* putat latere primam mythorum originem. Idolatriam pro vehiculo fabularum habet. Ignorantiam Geographiæ & rei nauticæ peperisse fabulas satis multas, idem copiose docet. Amores quoque foeminarum adulterini velo mythorum tecti fuerunt. *Ovidii* fabulas aliquot Autor ex Phœnicæ & *Ægypto* deducit, plurimas Græciæ transcribit, pauucas credit originis esse Latinæ. Tum vero se ad theogonias gentium convertit exponendas. Primordia capit a Chaldæorum theogonia, quam asseravit *Syncellus* ex *Beroso*. Vocatur primus homo in ea *Σιν ἀΐΨερων*. Credimus, legendum esse *εὐΨερων*, siquidem is reliquis impertiit notitiam literarum, scientiarum, & artium elementa illis insævit. In theogonia hac Autor credit latere historiam creationis *Mosaica*, ac speciminis loco subjicit evolutionem. Decada heroum exponit de decem primis Patriarchis. *Sifuthri*, qui Chaldæorum est *Noachus*, ætate orbis terrarum fuit inundatus. Theogoniam

Pag. 91.

95.

111.

117.

128.

134.

138.

141.

148.

151.

- goniam Phœnicum Autor ex *Sanchniatbonis* fragmento *Eusebiano* descripsit. Credit tamen, *Phitonem* interpolasse priscum *Sanchniatbonis* monumentum. Addit, id opus esse indicium atheismi Phœnicum, quantum de productione omnium rerum in eo legitur. *Tutum*, Ægypti magistrum, astrolatriæ fuisse autorem, perspicitur ex *Sanchniatbone*, qui ex illius doctrina desumpsit dogmata sua, & nihilo minus narrat, primos parentes, *protogonum* & *æona*, solum solem, veluti
- Pag. 156. cœli dominum, religiose coluisse. Vocatur ille *Tot* in sacris literis תֹּת, ejusque sectatores תֹּתִי. *Hypsuranius* dicitur bestias immolasse duabus petris, vento ignique consecratis. Ejus & *Memrumi* liberi traduntur parentibus defunctis cultum præstitisse religiosum. *Tbor* scilicet affectavit antiquitatem idololatriæ, a se inventæ, ac diluvii memoriam callide prætermisit. Noster animum induxit ad credendum, decem
161. generationes primas, a *Sanchniatbone* recensitas, per *Caini* posteros esse computandas, quarum duas omiserit *Moses*. De theogoniæ ipsius authentica veritate haud videtur dubitasse.
173. Addit tamen, eam a Phœnicibus successu temporis fuisse additionibus depravatam, Græcisque ansam similibus theogoniarum suppeditasse. Hinc ad theogoniam Ægyptiorum tradendam descendit, usus inprimis autoritate *Diodori Siculi* 1, 7, ostenditque, in ea æque Deo locum haud esse, quod ipsum ex *Porphyrii* & *Diogenis Laertii* testimoniis it comprobatum.
179. Duumviris his accedit *Eusebius*, *Socratis* testimonio usus, *Præp. Evang. Lib. I pag. 27*. Grandes maximique Ægyptiorum Dii fuerunt *Sol*, *Chronos*, *Rhea*, *Zeus*, *Hera*, *Hephestus*, *Hestia*, & *Hermes*. Dolendum est, quod *Diodorus* & *Herodotus* Græca nomina substituerunt priscis Ægyptiis, nec, Numinum Ægyptiorum Græcorumque qualis fuerit differentia, addiderunt. Græci enim externis rebus semper aliquid assuerunt, licet eas primum fuerint secuti. Astrolatria & heroum cultus religiosus in theogonia Ægyptia utramque paginam fecerunt. Posthæc Autor theogoniam Atlantidum perlustrat, quam solus *Diodorus III, 4*, exhibet, & in qua æque dominatur
189. astrolatria. Subjungit ei Græcorum theogoniam, *Herodoti* haud

haud oblitus, qui, Deos Græcorum ex Ægypto venisse, tradidit. Decerpit illam ex *Orpheo* ac *Herodoto*. *Orphei* doctrinam derivat ex Philosophis Pythagoricis, ex *Damascii* libro *περὶ ἀρχῶν*, ac *Timothei* Chronographi compendio *Cosmogoniæ Orphicæ*, ratus, eam unitati Dei favisse, si *Timothei* fide sit standum. Ex hoc specimine facillimum est iudicatu, quonam in pretio libri, *Banerio* diligentissime elaborati, debeant esse apud æquos rerum æstimatores.

Zuverlässige Nachricht und Untersuchung von dem Alterthum der Stadt Zürich, und von einer neuen Entdeckung merkwürdiger Antiquitäten einer bisher unbekanten Stadt in der Herrschaft Knonaui, &c.
id est,

ACCURATA ENARRATIO ET INVESTIGATIO
antiquitatis Tiguri, & novæ inventionis antiquitatum
memorabilium oppidi cujusdam, olim in dominatu Kno-
nau sitæ, exhibita a JO. FAC. BREITINGERO,
Prof. Tiguri.

Tiguri, sumtibus Heideggeri et societatis, 1741, 4.

Plag. 11 $\frac{1}{2}$, cum Tab. æn. 3.

Tiguri homines a Tigurinis descendere, quorum jam *Cæsar* meminit, arbitratur *Cel.* Autor, idque constare monumentis, quæ in pago Tigurinorum hodieque reperiuntur, sibi persuadet. Monumenta ejusmodi detecta fuerunt A. 1709 Pag. 19. prope Winterthur in monte, seu colle, Limperg, quæ exstant in *Journal des Sçavans Tom. XLV A. 1709 pag. 427*, in *Cel. Schelborniæ Amœnitatibus Historia Eccles. liter. Tom. II*, in *P. Bernardi Montefalconii Corpore Antiquitatum Tom. II Tab. 189 pag. 418*, ac exponuntur in libro, *La Religion des Gaulois, Lib. II Cap. 34 pag. 442*. Alia antiquitatis rudera fuerunt prope Kloten, duabus horis inde a Tiguri urbe, A. 1724 reperia, quæ descripta tunc fuerunt in *Novellis literariis Tiguri- ni pag. 181*, & peculiari Commentatione *Cel. ac Ven. senis,*

U

Joannis

- Joannis Baptiste Ottii, nec non Cel. Autoris, illustrata sunt.*
14. *Breitingeriano, hoc est, luculenta, Commentatio in antiqua monumenta, in agro Tigurino nuper eruta, exstat in Cel. Schelhornii Amantatum literariarum Tomo VII pag. 1 - 75. Anno tandem 1748 detecta fuerunt varia antiquitatis monumenta prope villam Lunnereu, quæ in præfenti libello Cel. Vir exposuit, suisque conjecturis illustravit. Recensebimus illa succincte. Impudica Dei commentitii icon, ossium nonnihil, Romani aliquot numi, sceleta hominum, ad orientem respicientium, scutella, affabre facta ex terra usta, cui inscriptum EPONA, verficolloria corallia, instrumenta ferrea, rubigine consumta, cineres, interque eos ossa ambusta ac fragmina sepulcralium urnarum, duo cultri, rubiginè fere consumti, quæ ornamentorum orichalceorum particula, annulus minor ex orichalco, urna sepulcralis pulchrior ac major ex argilla fictili nigra, clavi ferrei, vitri liquefacti particula, culter ferreus incurvus, vitrum, & numi aliquot, ab edaci vetustate consumti, vestigia furni sigulini, fragmenta urceorum angusto orificio, patellarum fragmenta, vestigia domus balneatoriae, seu vaporarij, ac templi, in loco, qui *Isenberg* vocatur, aliaque hic in censum veniunt inventa. Videtur *Isis*, seu *Luna*, ibi quondam culta fuisse. Corpora mortuorum partim sepulta, partim concremata, ibi fuisse, facile hinc est intellectu. Vel diversitatis gentium, vel diversæ ætati, id tribuendum. Apta vero olim viventibus instrumenta cum mortuis fuerunt sepulta, testibus *Servio ad Æn. X, 827, & Pomponio Mela II, 3*, illustravit hunc morem *Trogilius Arukiel Monum. Cimbr. I, 22, 23, & III, 7*. Cel. Autor sibi videre videtur in iconè illa *Priapum*, seu *Osfridem*, adjunctus a *Diodoro Siculo V, 1, & I, 2*, qui cum *Plutarcho* refert, *Osfridem* mortuis præfidere, eisque relevationem præbere, creditum. *Eponam*, seu *Hipponam*, equis, equilibusque præfidere existimatam, Helvetiis fuisse notam, perspicitur ex Inscriptione Solodurensi. *Hipponæ* meminerunt *Plutarchus in Parallelis minoribus Cap. 29 pag. 312, & Apulejus Metam. III pag. 96*. *Eponam* memorat *Yersallianus Lib. I adversus gentes Cap. 11*, haud secus ac *Minucius Felix pag. 32, & Prudentius*.*

Prudentius adversus Unionitas pag. 277. Hippona meminit Pag. 35.
Juvenalis Sat. VIII. v. 157. Noster, Hipponam ab Epona distinguenda esse, monet, &, hanc pro Dea topica ac tutelari habendam esse, raras, rescribendum esse apud *Tertullianum, Minucium, & Prudentium, Hipponam*, suspicatur. Locum *Eponam* putat a sese inventum fuisse in *Bonstatten*, quasi *Eponstetten*, 38.
 situm in pago Tigurino, & duabus horis a Lunnera disjunctum. Coralliorum vincula & annulos foeminis demortuis fuisse propria, docet. Numi adjecti videntur nautum *Charonti* dandum exhibuisse. De vaporatio adjungit *Cel. Vir* perpauca. Non dubitanus, quin monumenta complura ex agro Tigurino in lucem sint proditura, quibus si aequè felix & peritus antiquitatum cultor obtigerit iudex, Helvetiam Romanam inde non parum illuminatum iri, læti vaticinamur. 42.

HISTORIA PRÆFECTURÆ SACRORUM
Thomane, quam Præposituram vocant, in incluta Lipsiensium urbe, a primis initiis usque ad ejus commutationem facta sacrorum reformatione, ex memoriis rerum veterum scripta a M. JUSTO CHRISTIANO THORSCHMID, Pastore

Annaburg.

Lipsiæ, in Bibliopoliò Lanckisiano, 1741, 4.

Plag. 10½.

Autori Pl. Rev. lubuit Lipsiam nostram illustrare ac labores suos theologicos distinguere operis subsecivis historicis. Edidit ille jam olim *Antiquitates Placenses*, & partem *Antiquarii Ecclesiastici Saxonici*. In præsens pag. 24 spem injicit evulgandi *Commentarii ad Catalogum Bibliothecæ Paulinæ Felberianæ*, illustraturus historiam Saxonie ecclesiasticam & literariam. Inscrispsit hanc Historiam Theologis ac Oratoribus sacris Ecclesie nostræ Thomane, Viris scientia & virtute multijuga præstantissimis. De S. *Thoma* in dedicationis formula disseruit solide & jucunde. Exercitationem ipsam quatuor temporis periodis distinxit, earumque tractationi subjecit Appendicem

U 2

lit-

- literariam *Thomanam*, & Indicem satis copiosum, dolens, sibi copiam *Annalium Thomanorum* haud fuisse factam, quos olim
- Pag. 3. *Georgius Horn, de Selslach*, quem alii *Haslog* nominant, procurator monasterii Thomani, scripsit. Præfectura sacrorum Thomana constitit olim ex Præpositura Conventus Canonico-regularium Ordinis *S. Augustini*, quæ per emendationem sacrorum in sacerdotium primi ordinis ac Pastoratum amplissimum fuit conversa. Fundavit Præposituram *Theodericus*, filius *Ottonis Divitis*, Misnæ Marchionis, ipse Marchio Misnienfis & orientalis, cui *Juditha*, Thuringiæ Landgravia, conjux contigerat. Hic monasterium *S. Thome* sacrum esse voluit, deinde etiã *S. Joanni* Evangelistæ Sanctoque *Augustino* consecravit, & quinque altaribus ornavit, quorum singula indulgentiis Pontificum Romanorum largaque manu fuerunt aucta & locupletata. Præpositum primum egit *Conradus* quidam. Monasterii initia in annum incidunt 1213. Confirmarunt illud Imperatores *Otto IV, Fridericus II, & Adolphus Nassovicus*, nec non Pontifices *Honorius III & Joannes XXII. Wernberus* A. 1219 monasterio Præpositus datus fuit, cui adjuncti erant Prior, Custos, Curator, aliique, qui Conventum ac Capitulum & Communitatem constituabant. Desideramus Scholasticum munus. Successerunt *Wilhelmus, Eckardus, Hertvicus, Albertus, Nicolaus de Pefna, Nicolaus*, qui vestitum liberio-rem Canonicis suis indulfit, & cui *Bonifacius IX* A. 1395 confirmavit jus, Magistros scholarum constituendi, Scholaresque ad cantus in divinis beneficiis adhibendos, ac inde amovendos. *Petrus* Præpositus in chartis publicis suis formula *Dei gratia* fuit usus, licet Marchionatus ditionis esset monasterium illud, *Thoma* sacrum. Diploma integra Autor haud inseruit tractationi, sed summam eorum significavit, indicatis simul Autoribus, qui ea in lucem protulerunt. De vestitu Canonicorum regularium *Augustini*, ac eorum scholis, aliisque memoratu dignis, idem passim erudite disseruit, laudatis Autorum testimoniis, apud quos isthæc copiosius exponuntur. Modestæ divinæ specimen dedit *Henricus Sebuzmeister de Orlamunde*, qui Episcopali dignitate

ute Merseburgensi sese abdicavit, ut Præposituræ Thomanz præfesset, quietioris vitæ studio inductus. Confirmata fuit Academia nostra, A. 1409 exorta, Diplomatum in *Resectorio* Pag. 26.
Canonicorum Regularium Canobii S. Thomæ in Lipsk, quemadmodum docent literæ, quibus Principes foundationem communi-
 erunt. Præpositi id potissime egerunt, ut saluti Academicæ consulerent, ac egenorum miseris subvenirent. Suspi-
 cionem Autor injicit nobis, pulsam campanæ matutinæ præ-
 catoris, diebus singulis peragenda, A. 1447 jussu *Fride- 30.*
rici Placidi Lipsiæ originem cepisse. Rogamus lectores nos-
 tros, ut exquirant, an mos ille, in dies campanam præca-
 toriam ciendi, ex hoc instituto profluxerit; an exempla ex-
 sent antiquiora. *Regens Bursa*, seu *Bursarius*, dictus fuit Se-
 culo XIV præfessus Collegii, qui plerumque erat Doctor Theo-
 logiæ, seu Juris. Omittimus Præpositos ac Regentes Burse in 33.
 præsens. Id tamen prætermittere nefas foret, *D. Ambrosium 44.*
Rau, Præpositum inde ex A. 1530, inclinasse ad reformatio-
 nem Theologiæ & ecclesiæ corroborandam. Ipse certe A.
 1539 haud obstitit, quo minus Collegium suum in semina-
 rium Evangelicæ doctrinæ commutaretur. Juvat addere an- 48.
 notationes aliquot ex Autoris Bibliotheca, ad annales typo-
 graphicos, & historiam renascentium Lipsiæ literarum, facien-
 tes. En libros formæ, quæ dicitur quarta: *Aurelii Prudentiis 65.*
Martyr Romanus, impressus per industrium Calcographum Mel-
chiorem Lotterum A. 1513; *Richardi Sbrulii, Equitis Foroju-*
livensis, Theoboris, impressa per Jo. Hanaw A. 1513; *Fr. Bapti-*
stæ Mantuani secunda Parthenices opus, tribus Libris constans,
impressum Lypsig per Baccalaur. Martinum Herbipolensem, A.
 1510; *Ejusd. contra Poetas impudice loquentes Carmen, impres-*
sum Lipsk, per Baccal. Martin. Herbipol. A. 1515; *M. Tul-*
lii Ciceronis familiares Epistole breviores, Lipsic. impressæ
Wolfg. Monocensis, in platea Grymensi, e regione D. Pauli, A.
 1514; *D. Jo. de Ryscher Dialogus de S. Rom. Imperii rebus*
ad Fridericum Saxonie Electorem, Torgau, A. 1504 *impressæ*
Eyptzk Melchior Lotter; Cocci Sabellici Epistole, impressum
Lipsk, per Baccal. Martinum Herbipol. A. 1511. Gratula-
mur

mur. Auctori tractationem, frugis optimæ plenam, ac solidissimè scriptam, expectaturi ex ipsius diligentia dapes complures, salivam tam benigne moventes.

PATRIARCHÆ JOSEPHI RELIGIO AB CRIMINATIONIBUS BASNAGII VINDICATA; Dissertatio, habita illustres inter Academicos a P. CASTO INNOCENTE ANSALDI, O. P. Eam vero typis committendam curavit A. J. D.

Neapoli, excudebat Felix Carolus Mosca, 1738, 8.

Plag. 9.

Basnagius in annotationibus ad *Cuncti* Historiam Judaicam Cap. 7. exquirere conatus fuit causam & originem, e qua similitates Aegyptiorum adversus Hebræos fluxerunt. Credit, sese invenisse eam in religionis diversitate, quæ distinerit Aegyptios, ipsumque Josephum Proregem, a Judæorum religione. *Basnagii* verba Gallica, in Latinum translata, sic habent: *Myses, qui Aegyptiorum mores apprime callebat, eorum quippe sapientia imbutus, Patriarcham Josephum carnes cum fratribus haud comedisse tradit, neque id alia de causa factum, nisi quod Aegyptiis cum Israelitarum gentibus comedere prohibitum esset, quæ illis erant horrore. Eum antiquum religionis asserimen, quod quidem ante Israelitarum in Aegyptum iter, atque introitum radices egerat, eoque processerat, ut id unum alteri redderet invisum, & in convicia civilis vitæ transfret. Patriarchæ Josephi religioni fameque minus iste consulit sacri Codicis locus, quo dicitur, Hebræos Aegyptiis fuisse abominationi. Inde enim apparet, Josephum sese Aegyptiorum moribus accommodasse. Equidem adventus fratrum in Aegyptum Patriarcham debuisset a simulatione criminosa arcere, avitanque ad religionem reducere. At consilium hoc ipsi videbatur minus opportunum, quod ob rem familiarem distulit. Interfecta sunt animalia ad instaurandam exteris fratribus mensam. Neque enim opus illa erant animalia Aegyptiis, aut certe haud sine superstiosis ritibus adhibebantur. Quos cum Israelitæ aversarentur, Aegyptiis cum Hebræis mensa societas haud erat. Hæc verba Ansaldus appellat striminationem pice nigriorem, causa-*

tus,

tus, 1) in sacro Codice haud tribui *Josepbo* ullam idololatriæ speciem; 2) *Ex. II* laudari *Josepbum* ratione pietatis in Deum, Deique erga illum gratiæ; 3) *Pbilonem* in libro de *Vita Josephi* doctrinam ejus veram & pietatem in unum Deum defixam concelebrasse; 4) *Ægyptiorum* turbam, cum *Israelitis* versus montem *Sinai* egressam, desiderasse carnes in cibum ex consuetudine avita; 5) *Josephi* ævo in *Ægypto* animalia cultu religioso nondum fuisse affecta. Nec tamen inficiatur Autor, dari Autores bene multos, qui existiment æque, animalia pro Numinibus fuisse ab *Ægyptiis* habita, eo etiam tempore, quo *Josephus* convivio fratres excepit. Quibus vero repugnant *Grosius, Cuneus, Matuenda, Fonseca, Tostatus, Petrus de la Haye, & du Hamel.* *Mosis* profecto ætate animalia quædam diviniora fuerunt existimata, quam ut ea *Israelitis* intra *Ægyptum* immolare liceret. *Κωνοζηλαί* *Israelitarum*, ad *Sinai* vitulantium, id ipsum satis aperte demonstrat. *Apin* certe, hieroglyphicon potissimum *Ægypti*; multi putant existisse *Josepbum* ipsum. Sunt, qui paternum arbitrantur *Ægyptiis* dictum fuisse *Api.* *Herodotus* vero *Apin* ignorat. *Tacitus* hunc judicat *Josepbo* longe recentiorem. *Ægyptiorum* vetustissimam idololatriam in corpora coelestia tantum tendisse, Autor suspicatur. Sol & Luna certè olim isthæc sub *Osiridis* & *Isidis* nomine culti fuerunt. Existimat porro, dynastiam pastorum *Arabum* fuisse *Israelitarum*, in *Ægyptum* venientium, eorumque turbæ, dominatum. *Diodorus Siculus* & *Herodotus* eam dynastiam ignorant tacentque. *Manetho* eam primus memoravit. *Basnagius* inde collegit, eam profus effictam esse. Consecutionibus illius vim esse nullam, credit Autor, repetens cum *Joanne Lightfooto* Clericoque causam odii, in *Ægyptios* exerciti, ex calamitate, quam *Deus Pharaoni* immisit ob *Saram* correptam. *Josepbum* haud comedisse cum fratribus putat, eo quod dignitas Proregis commercio illi viliori repugnaverit, *Chrysofostomo* suffragante. Quem morem ipse exemplis orientalium illustrat. Et hic quidem est argumentorum numerus modusque, quibus Pl. Rev. *Ansaldo* causam *Josephi* & peroravit, & pro opinione sua vindicavit.

Pag. 57

9.

21.

25.

35.

37.

47.

60.

87.

101.

COM.

COMMENTATIO HISTORICO - THEOLOGICA
 de Joanne Duræo, pacificatore celeberrimo, maxi-
 me de actis ejus Succanis. Pro summis in Theologia
 honoribus in Academia Julia, presidente JO. LAUREN-
 TIO MOSHEMIO, Theol. D. & Prof. Primar. reli-
 qua, habita ab CAROLO JESPER BENZELIO,
 Sacr. Reg. Majest. Suecicæ a sacris aulicis &
 Consistorio.

Helmstadii, 1744, 4.

Alph. 1 plag. 1.

Licet Petrus Bailius *Diction. bist. & crit. P. I pag. 1043, Jo. Christ. Colerus in Historia Jo. Duræi*, qua ea imprimis, quæ & Bai-
 tius & Godofr. Arnoldus tradiderunt, diligentius investigantur
 & explicantur, *Ant. Guil. Bæbmius in der Englischen Reform. Hist. Lib. VI Cap. 10 pag. 944*, atque alii, fufius jam de celebri illo pa-
 cificatore, Joanne Duræo, scripserint; non tamen actum egit, quin
 utilem potius laborem suscepit, Ven. Benzelius, eandem histo-
 riam ac vitam retractans. Tot enim vera ab eo plenius dicun-
 tur, tot falsa emendantur, tot singularia proponuntur, ut eum
 deinceps solum allegasse sufficiat. *Duas* autem in *Partes* institu-
 tum illud dispescitur. *Alter*a vitam *Duræi* narrat, ubi ab A. 1628
 ad A. 1661 multum juit Autorem ejusdem Epistola, ad
 Principem aliquem imperii A. 1662 Tiguri apud Helvetios
 data, qua succincte itinerum & actionum suarum, pacis cau-
 sa susceptarum, ordinem, omissis tamen, quæ dedecori esse
 potuissent, proposuit *Duræus*. *Alter*a *Pars* explicat, quæ-
 nam apud Suecos idem tentarit ac gesserit, quibus patronis
 & adversariis inter eos usus fuerit, quem denique exitum
 ipsius habuerit conatus. Natus est Jo. Duræus Edinburgi
 apud Scotos. Patrem habuit cognominem, celebrem ac di-
 sertum ibidem verbi divini ministrum, acerrimum partium
 Presbyterianarum defensorem, Genevensis scholæ ac disciplinæ
 assertorem fortissimum, unde & a Jacobo Rege post initia
 Seculi XVII Scotia pulsus, atque in exilium missus est, ex
 quo, ad mortem usque, Lugduni Batavorum parvi gregis
 Pres-

Presbyteriani, ex Anglis & Scotis compositi, Pastorem egit. Filius, in Anglia pariter aliquando moratus, nominatim A. 1624 in Academia Oxoniensi Bibliothecæ Academicæ opes sibi per aliquod tempus colligere laboravit. Aliquot annis post Elbingam Prussiæ comieavit, ut sacerdotis in parvo Anglicorum & Scotticorum mercatorum cœtu munere fungeretur. Eo vix venit, cum magnum illud consilium de Protestantibus pacis vinculo colligandis, quod per totum postea vitæ tempus mente volvit, conciperet, non repente quidem & temere, sed paulatim & post longam deliberationem. Erat tunc Elbinga sub ditione *Gustavi Adolphi*, Suecici Regis, Polonorum potestati erepta. Constituerat is ibi summum provocationum tribunal, eidemque *Casp. Gudemannum*, Consiliarium intimum, præfecerat. Mittebat hic A. 1628 binos viros, alterum aulæ Consiliarium, alterum Gymnasii Rectorem, qui libellum, a se compositum, *Durae* offerrent, in quo modum controversiæ de S. Cœna inter nostros & Reformatos componendæ ostenderat. Huic is invitationi libello de S. Cœna peculiari respondit, & valde se *Godemanno* probavit. A. 1630 Elbingam venit *Thomas Roe*, sive *Rowe*, *Jacobi I* legatus ad Regem Suecorum extraordinarius, ut cum regni Suecici Cancellario *Axelio Oxenstierno* de maximi momenti negotiis deliberaret. Is *Godemanni* ac *Duræ* consilium admodum probavit, atque *Oxenstiernii* auxilium imploravit. Hic, *Duræ* arcesso, quicquid posset se auxilii laturum promisit. Eodem anno in Angliam, ubi tunc *Carolus* infelicissimus ille regnabat, profectus *Duræ* est, & in ea antistiti primario, atque aliis deinceps, consilium suum aperuit. Hæc inter publicas literas a nonnullis accepit, ut & a Presbyterianorum doctoribus viginti. Anno post convenerant mense Martio jussu Principum suorum Theologi quidam utriusque partis Hassiaci, Brandenburgici, Saxonici, apud Lipsienses, de pace sancienda. Acta hujus colloquii cum accepisset Noster, suorum consilio, ad *Gustavum* in Germaniam profectus est. Reperit eum Heriboli in Franconia, qui desiderio ipsius annebat, & eum simul cum Austria ministris, *Fabricio* & *Jo. Matthia*, colloqui

jubebat. Posterior, postea Stregnensium antistes constitutus, æque *επινομοιοῦς* libellis inclaruit, multasque sibi pariter molestias concitavit. Multis laboribus exantlatis, a *Gustavi* morte, A. 1733 in Angliam redibat, ibidemque sequenti, Puritanis relicto, Presbyter cœtus alterius inauguratus est, quæ sibi *Guil. Laudum* propitium reddidit, neque exigui momenti auxiliatorem. Inde Belgas ad pacem sollicitare laborarunt ejusdem studiosi, sed minimo pariter cum emolumento. Ita vero rediit in Sueciam, ad antiquum Mæcenatæm, *Duræus*, ibique, per integrum biennium subsistens, consilia sacri & civilis ordinis viris persuadere sua laboravit. Idem ipse fuit apud Danos institutum; sed pari utrobique successu. Hinc in Saxonia inferiori nominatim apud primarium antistitem ac rempublicam Bremensem, itemque apud Duces Brunsvicensis ac Lunenburgenses, eandemolvebat rotam. Cum autem anno Seculi quadragesimo in Angliam rediret ad nova ibidem præsidia colligenda, cum *Carolo I* spes illius anno post maxime decollarunt, intestinis bellis sacrorum curam fere suffocantibus. Adeoque *Duræus* a Rege in Bataviam ablegabatur, ut ejus filia, *Maria*, *Guilielmo II*, Principi Arausionensi, nuptæ, a sacris domesticis esset. Eodem deinceps anno 1644 officio illo, bona superiorum venia, se abdicavit. Quanquam itidem alia, per intervalla, tum munera, tum itinera, obiit. At novis turbis implicabatur, tum Puritanorum & episcopatum, tum aliis. Redibat inprimis ad Presbyterianos, qui vocantur, atque magno inter illos pretio habitus, qui Reformatos & nos conjungere volunt, perquam gravem se ac molestum iis, qui ab antistitem partibus steterunt, exhibebat, simulque *independentibus*, aut *fratribus congregationibus*, fortiter restitit. Neque tamen in majore occupatione fatigabatur, præsertim cum Theologi Anglicani atque ipse *Cromwellus* A. 1654 eandem fulcirent. Reformatos jam inprimis cœtus jungere laboravit, præcipue ad Helvetios se conferens, antequam iterum nostros Theologos adiret, qui primam semper exceptionem habebat, vocem *Duræi* non esse totius Reformatorum cœtus. Rediit igitur nunc paulo paratior

ratio ad eosdem, atque etiam conditiones pacis non solum scripto complectebatur, sed et harmoniam confessionis Protestantium publici faciebat juris. Denuo cunctis a consiliis depulsus, tutum Castellis, quod *Hedwig Sophia*, Comes Hassiæ provincialis, liberaliter concedebat, hospitium repetiit. Nihilominus novum tentamen instituit, edendo explicationem divinitus *Johanni* factæ patefactionis, sermone Gallico A. 1674 publicatam. Atque etiam alia propemodum ad mortem usque pericula fecit; quæ quo tempore ipsum exceperit, non omnino liquet. Saltem A. 1678 adhuc erat superstes, ac, nonagenario majorem ipsum decessisse, *Jo. Chr. Colerus ex Sam. Pomario* notavit. Hæc sunt fere, quæ præcipue *Caput prius* proponit. Acta Suecica, tanquam singularia, qui desiderat, is ægre carebit hoc scriptore nostro.

ELEMENTA MATHÉSEOS, AD MECHANICAM Philosophiam in privatis scholis tradendam & comparandam accommodata, Autore P. F. FORTUNATO A BRIXIA, Ord. Min. Ref. Præv. Brixie Lect. Theol. Script. Ordinis, & in Brixiana Acad. Publ. Mathes. & Nat. Phil. Prof.

Brixie, 1740, 8 maj.

Plag. 11, cum Tab. 4 æri incis.

Doctiss. Autor qui in veriore Philosophia & Mathesi, ore scriptisque docendis, laudabilem diu jam posuit operam, hoc libro nec perfectos formare vult Geometras, nec ea singula tradere, quæ ex mathematicis ad omnem Physicæ recentioris ambitum animo concipiendum sciri debent, siquidem ipse monet, recentiorum studiis eo deductam esse naturalem scientiam, ut nemo ne quidem extremis labris illam degustare possit, nisi in addiscendis Geometriæ & Algebrae elementis meliorem vitæ partem improbo labore triverit. Tantum igitur in Opere hoc dicendum existimavit, quantum sufficit, ne quis in amœniori Physicæ parte plane hospes existat. Prima Arithmeticæ vulgaris elementa supponit; de literali pauca

X 2

habet;

habet, quæ proportionum theoriæ intelligendæ satis sunt, conicarum Sectionum theoriæ summis tantum labiis attingit, quod nimirum non nisi pauca ex iis, quæ ab hisce curvis dependent, naturæ phænomena in scholis privatis explicentur; utque sine suo primario potiretur, omnem adhibuit operam, ne opusculum in nimiam molem, tironum terribilimento, cresceret. Itaque de libro hoc plura dicere nobis non licet, quod non novis quidem inventis literarum reipublicæ prodest, concinipitate tamen ordineque, quo palmaria Matheseos puræ effata tradit, & demonstrationibus, pro brevitate libelli, captuque tironum, sat rigorosis, laudem omnino meretur.

ABREGÉ DU MECANISME UNIVERSEL, &c.

hoc est,

*MECHANISMUS UNIVERSÆ NATURÆ, DIS-
cursibus & questionibus physicis breviter expositus, qui-
bus causæ naturales atque immediatæ phænomenorum
maxime stupendorum explicantur, demonstrationibus fun-
datis in observationibus & experimentis Academiarum
Regiarum Parisiensis & Londinensis, Autorisque ipsius.
Opera MORINI, Sacerdotis, Professoris Philosophiæ
in Collegio Regio, quod Castris (Chartres)
flore.*

Parisii, 1740, 12.

Alph. I, cum 4 Tab. æri incisis.

In tanta copia Compendiorum physicorum, quæ Gallia edidit, neque fieri forte potest, ut omnia enumeremus, neque, omnia a nobis enumerari, ad scientiæ naturalis incrementum multum conferret. Attamen non deerimus Lectoribus nostris, breviter indicando libellos, qui, si non multum novi forte contineant, possint tamen interdum ad elementa doctrinæ cognoscendæ satis esse idonei. Ejus generis est is, quem præ manibus habemus, in quo si quis nova inventa, diligentissimis-
que

que naturæ scrutatoribus inaudita, quærat, cogitare debet, opus non alio fine ab Autore publici jûris factum, quam ut tempori parcat, ab auditoribus in dictatis ex ore præceptoris excipiendis impendendo. Ceterum concinno satis ordine Autor palmaria Physices capita *novem Sectionibus* exponit. *Prima*, quantus studii physici sit usus, quantaque jucunditas, ostendit, præferendo illud, quod non possumus, habita ratione generis vitæ Autoris, mirari atque laudare, quoad utilitatem, in Theologia etiam, Logicæ peripateticæ, innumeris quæstionibus de universalibus, categoriis, æquipollentia, & similibus, referat. Utilitatem enim scientiæ ex perfectione æstimandam dicit, quam menti conciliat, assuefaciendo illam meditationibus, justisque ratiociniis, experientiam vero docere, hominem veris Logicæ præceptis, de methodo jungendi ideas assuetum, nihil nisi de quo certo constet, sumentem, phænomenorum quotidianorum causas physicas explicantem, & ubique in judiciis suis rationi atque experientiæ innixum, absque multa cognitione antepredicamentorum, predicamentorum, & postpredicamentorum, felicius ratiocinari acutissimo Peripatetico, avide abstractiones arænearum telis subtiliores devoranti. Ipse ad exempla sibi nota provocat, studiosorum, quos, cum nunquam omnes Commentatorum edidicerint, nunquam profundam subtilis *Scoti* subtilitatem exhausterint, admirati tamen fuerint eorum in Sorbonna condiscipuli. Hoc scriptoris, in ea regione degentis, ubi religio ipsa scholasticis subtilitatibus aliquam conciliat autoritatem, judicium ut huc ponemus, facit, quod in nostris terris, libertate methodoque philosophandi a præstantissimis ingeniis tam egregie ostensis, videamus tamen multos, qui sibi aliisque magna Philosophiæ lumina judicantur, in metaphysicis logicisque spinetis continuo oberare, ipsique Physicæ, si quando, ne non ex asse Philosophi videantur, illam attingunt, quoniam, quæ vera pulchraque in hac scientia sunt, Matheos non satis gnari, intelligere non possunt, horridam illam præteritorum seculorum barbariem denuo inducere.

Sed, ut ad Autorem redeamus, ille, his præmissis, naturæ, cui voci cum illustri *Boyleo* significatum, quem decet, jungit, vires in genere explicat, immensamque triplicis, in mundo cœlesti, mundo elementari, & effluviis invisibilibus, obtinentis, mechanisimi potentiam docet. *Tertio Capite* (*Discursus* vocat) mundi systemata, sphaeram, & faciliora quædam ex Astronomicis Problemata, exponit. *Copernicanam* hypothesin reliquis præfert, ea, quæ ex sacris literis solent in contrarium afferri, secundum apparentiam interpretatus. Humanum corpus *sequenti Capite* contemplatur, adductis breviter celebriorum Anatomicorum de motu cordis, digestionem, musculorumque operationibus, sententiis. *Quintum Caput* affectiones aeris exponit, experimentis, ope gravitatis elaterisque aeris instigandis, quædam a se inventa addens, quibus uberius recensendis, non est, quod immoremur, cum notum sit, posse, has vires variis modis applicando, innumeros effectus produci; quibus, si vel oculi pascuntur, vel usus aliquis vitæ communis obtinetur, scientiæ tamen naturali, quatenus incognita mysteria naturæ investigat, non utitur cognitivis, novum incrementum non accedit. De lumine & coloribus agunt duo, quæ sequuntur, *Capita*, ubi quoque successivam lucis propagationem ex Academicorum Parisiensium observatis Autor explicat. Sed de coloribus *Malebranchii* systema probat, experimentis novis satis, ut sibi videtur, innixus, in quibus vero, nisi oppido fallimur, nihil est, quod vel ipsius sententiam confirmet, vel *Newtonianam* evertat. Lucem modificatam colores efficere, prismatis experimento probat, quasi *refringi* in radiis lucis esset *modificari*. Eam partium constitutionem, quæ omnes radios lucis vivide reflectat, albedinis causam dicit; ut contrariam nigredini. Post album colorem luci puræ proximum colorem flaveum ponit, deinde rubrum, viridem, cæruleum, violaceum, nigrum. Eos vibrationibus lucis inæqualibus differre, ut vibrationibus aeris inæqualibus soni differunt, ut flavi vibrationes copiosiores sint, vibrationibus rubri, & sic ordine pergendum per reliquos, pronun-

pronuntiat, non probat. Experimenta enim colorum, ex confusis variis liquoribus genitorum, quid pro Autoris sententia faciant, non perspicimus. Alcalica infusum Heliotropii violaceum reddere, acida rubescens, credit inde esse, quod illa, diminuendo elaterem partium, debiliores reddant vibrationes, hæc, rotundiores efficiendo moleculas, vividiorum colorem, puræque luci propiorem, creent. Quæ ita comparata esse existimamus, ut, quam probatione omni destituantur, facile quis perspiciat. Quid enim est, unde constet, debilitare alcalica elaterem partium? Quis, nisi, *Cartesianorum* felicitate adjectus, invisibilia pingere didicerit, novit, rotundiores fieri moleculas ab acido affuso? *Newtonianis* vero inventis, in quibus ceteroquin multa egregia esse lubens fatetur, opponit principiis physicis contrariam esse, quam statuit Anglus, actionem in distans, corporumque exertam in lumen attractionem, deinde incredibilia esse supposita, lucis ex radiis diversorum colorum, diversarumque reflexibilitatum & refrangibilitatum, constantis, inprimis cum applicentur phænomenis crystalli Islandiæ explicandis, ubi pro situ, quem diversa latera unius ejusdemque radii respectu crystalli habeant, nunc ordinaria, nunc extraordinaria, refractione contingat. Sed, dum horum absurditatem ostendere laborat, sumit pro verosimili, lucem, utpote sub æqualibus semper angulis incidentem & reflexam, ex particulis sphericis constare, horum autem globulorum partes laterales diversas proprietates habere a partibus non lateralibus, id esse rem ab omni veritatis specie remotam. Hoc, nisi fallimur, est ex supposita *Cartesiani*, aut *Malbranchiani*, systematis veritate *Newtonianum* destruere. Rursum gratis sumi a *Newtono*, radios, in prisma incidentes, parallelus esse, & æqualiter inclinatos, cum a diversis disci solaris punctis proficiscantur, & adeo non mirum sit, si diversis modis reflectantur atque refringantur. Quasi vero non idem cum unico radio tenuissimo, qui ab unico disci solaris puncto proficiscitur, fieret, possetque concipi, radios, pro punctorum solis, a quibus emanent, diversitate, ita comparatos esse, ut qui

qui alia obliquitate incidant, (siquidem diversa hæc obliquitatis attendi meretur,) refracti alios colores referent. Id esset diversos colores non quidem unico radio composito, ab unico disci solaris puncto proficiscenti, tribuere, sed radios, prout a diversis punctis exiunt, aliter aliterque tinctos cogitare. Pergit Autor, etsi radii omnes eodem modo incidere ponantur, tamen non posse æqualiter reflecti, aut refringi, quoniam in exitu non omnes similes condiciones reperiant. Violaceos enim, in parte concava curvaturæ, aut inflexionis radii refracti, existentes, minus esse suffultos exterioribus, rubeosque in convexitate extremos maxime omnium suffulciri. Hæc & similia, non magis intelligibilia, Autor *Newtono* objicit. Denique ad experimentum *Mariotti* provocat; ex radio rubeo atque violaceo alios denuo colores separantis. Nam, quod, hos radios non satis adhuc separatos fuisse, *Newtoniani* contendunt, *Gaugerie*que repetenti experimenta *Newtoniana* omnia successisse, prius in tanta distantia, in quanta *Mariottus* radium exceperit, dici non magis posse, quam *Gaugerium Mariotto* opponi.

Hæc fultus exponere libuit, non quod vera, aut nova, nobis videantur, sed quod in gravissima hac questione specimen ratiociniorum Autoris præbitura sint. Ceterum, ut in recensendo Autoris opere pergamus, ex theoria sua, Iridem & halones coloratos circa solem & lunam explicat, deinde de magnete agit, post ignis effectus contemplatur, tum culinarius, tum artibus variis chymicis excitati. Hæc sequitur constructio facilis instrumentorum, quibus in hoc cursu utitur, cum modo, illis utendi, finemque faciunt operis quæstiones variorum physicarum. Ex eo pauca admodum rectius uberiusque dici posse, quam ex libellis physicis apud nos vulgaribus, nemo est, qui non videat.

DE THERMOMETRIS MENSURÆ CONSTANTIS
 Commentatio, Autore CAROLO GUSTAVO A BERGEN, Med. Doct. & Prof. Publ. Ord.

Fran-

Francofurti ad Viadrum, typis Philippi Schwartzii, Acad.

Reg. typographi, 1745, 8.

Plag. 5, cum Tab. æn. 1.

Notas ignis, quæ sub sensum cadunt, Cel. Autor existimat esse *lumen & calorem*, ingenue fassus, ignem huc usque perfecte definiri haud posse. Calor efficit rarefactionem, seu corporum in majus volumen expansionem; frigus ex adverso corpora in minus volumen coarctat, seu condensationis causam continet.

Pag. 4.

Quærit Autor, an phænomena attritus & electricitatis sint ignis terrestris centralis progenies. Calorem, qui animantibus vivis inest, habet idem pro effectu composito ex attritu humorum circulantium, & calore ambientis medii, quo circumdantur, adeoque eum in ingenitum ac adscititium dividit. Frigus dubitat per privationem caloris definire, ratus, haud desiderari rationes, quæ comprobent, in frigore dari quidpiam positivum, scilicet motum, quo elementa rerum corporearum continuo versus centrum corporis gelu rigentis tendunt. Videtur vero hic motus non ad frigiditatis indolem per sese consideratam spectare, sed ad leges gravitatis, vim æquipondii sectantis, quod per frigiditatem corpora imminuitur, siquidem desinunt inibi calentes existere particulæ gradus majoris, quæ condensationem per rarefactionem adversantem impediunt & tollunt.

6.

Fluidum elasticum, hoc iudice, est id, *cujus vires, volumen ejus augentes, vel minuentes, agendi virtute æquales sunt.* Inde it comprobatum, aerem esse *corpus fluidum elasticum*, ideoque fieri inde capacem rarefactionis ac condensationis. Inde colligit, experientia adjutus, dari perpetuum caloris & frigoris in corporibus duumviratum ac vicissitudinem, a statu solis in horizonte & gradu caloris intra atmosphæram pendente, omni fere temporis momento variantem. Modum, quo calor per corpora distribuitur, ostendit expediri per spatiorum mensuram, non secundum corporis densitates. Experimentum *Fabrenheitii*, a *Barbaavio* confirmatum, eum in finem repetit, ac novum addit. En hoc: *Filo suspensum & calefactum globum metallicum immergo aqua, proxima globo incallescunt,*

8.

Y

maxime.

- maxime in ratione distantia a globo, reliqua rarefient.* Minus probatur Auctori sententia Cel. *Hambergeri*, qui communicationem ignis & caloris, in vicina corpora propagatam, ex principio coherentia, qua specificè leviora tendunt versus specificè graviora, deducere conatus fuit, credens; calorem semper transire in corpus specificè gravius. Repugnant enim huic sententia experimenta, per oleum ac aquam instituta, quibus convincimur, oleum ad gradum 600, aquam ad 212 gradum, ebullire. Quo ipso docemur, augmentum caloris non semper in ratione densitatis ac gravitatis specificæ vel nasci, vel propagari. Pergit Auctor hunc in modum: *Corporum rarefactio est signum ignis presentis.* Pro-
- Pag. 9. nuntiatum hoc patèscit ex thermometris ac pyrometris *Muschenbræckii* & *Ellicoti*. Distinguit thermometrum meteorologicum a chymico, ac thermometrum a thermoscopio. Thermometrum genuinum primus adornavit *Daniel Gabriel Fahrenheit*, Gedanensis, natus A. 1686, ac defunctus A. 1736, cui *Ramerus*, physicis ac astronomicis acutissime amicus, congelationis ac ebullitionis terminos in conficiendis thermometris suggererat, si fides est Cel. *Hanovio* in *Memorabilibus Gedanensibus*. *Fahrenheit* scientiam suam A. 1714 Berolini Societati Regiæ comprobavit. Postea egit Amstelodami, multum ibi cum *Barbaavio* versatus. Dolendum sane, quod vir hic eximius artificium, conficiendi thermometrum ejusmodi, ne
12. morti quidem vicinus prodidit cuiquam. Sunt tamen, qui, id sibi ab illo manifestatum esse, dicunt, ac thermometra *Fahrenheitiana* publice vendunt, nominatim *Grabamus* Londini, ac *Prinzius* Parisiis. Cel. Auctor suam hanc descriptionem genuini ac harmonice respondentis thermometri debet tum propriæ meditationi, tum sedulæ scriptorum *Barbaavii* ac *Muschenbræckii* lectioni. Ipse, problema suum resoluturus, jubet attendere 1) ad requisita vasis, seu vitri, quod liquorem thermometri continet, 2) ad requisita fluidi, ad thermometrum, conficiendum selecti, 3) ad modum replendi thermometrum,
13. & 4) ad modum scalam applicandi, suosque in gradus distinguendi. Differt indoles vitri, pro officinarum vitriarum diversitate. Venetum est ducilius, Bohemicum magis rigidum.

dum. Ex hac differentia exoritur facultas, vel facilius difficiliusque, vel citius seriusque, exhibendi dilatationem ad sensum. Prædicat Autor vitrum, in Marchia Brandeburgica hinc inde paratum, quippe Bohemico rigidius, licet hermetica sigillatio in hoc vitri genere difficiliter producatur. Vitrum thermometricum constat ex tubo cylindrico & vasculo interiori, liquorem thermometricum majoris copię continente. Hujus vasculi figuram sphericam minus favere fragilitati, largitur; præfert tamen cylindricam ac lentiformem, ut Pag. 17.
 caloris vis in eam celeriore possit edere effectum. Leus etenim æque ac cylindrus, ad spheram molis ejusdem collati, superficiem obtinent majorem. Expedi, ait Noster, ut 18.
 tubus & vasculum ejusdem sint crassitie, non solum propter faciliorem afferruminationem, sed etiam eapropter, ut æqualitas detur inter effectum caloris in superficiem tubi & cylindri, vel spheræ. Angustior liquoris thermometrici cavitatis propter vires cohesionis & attritus liquoris ad tubi vitrei latera nullius fere usus est, imprimis quo levius specificæ fuerit fluidum thermometricum. *Muschenbræckius* exigit caviditatis 19.
 diametrum $2\frac{1}{2}$ pedum ac ultra usque ad triplum: Monet simul Noster, longitudinem scalæ & spatium liquoris thermometrici percursum semper pro ratione cavitatis auctæ decrescere. Longitudo thermometri major facit ad usum chemicos, præcipue si loco hydrargyri adhibetur spiritus. Negat ipse, existimandum esse, thermometrum unius pedis longum haud æque, 20.
 ac aliud 3, vel 4, pedum, esse posse accuratum. Non postulat, ut solliciti simus multum de ratione capacitatis vasculi ad tubi capacitatem, dummodo provideamus, ut tubus thermometricus sit tam longus & tam capax, ut liquor, durante gelu rigidissimo, vel frigore artificiali summo, nunquam 21.
 finem longitudinis emetatur. Hanc vero curam expedire discimus, simul ac recordamur, liquida, diversis vasis contenta, invicem habitudine sic esse instructa, ut inter capacitates eorum stereométricas detur proportio. Optimas fluidi thermometrici notas deinde recenset Autor haud perfunctorie. Commendat hydrargyrum, Spiritum vini, aqua mix- 22.
 tunt,

- tum, & calore imbutum, recusat ferre, vel laudare. Ob sensibilitatem summam, si quis eam velit conciliare, suadet, ut periculum fiat adhibito *Frobenii* æthereo, seu luminoso, liquore.
- Pag. 26. Hydrargyrum adhiberi cupit a fordibus destillatione depuratum, vel ex cinnabari resuscitatum. Addit hæc: *Hic Mercurius in crucibulo calefiat terreo, donec in eo est, ut fumet paulo post. Quo facto, includatur illico recipienti, & retrahatur aer, relinquaturque sub vacuo aliquamdiu, donec refrixerit. Mercurius, sic purgatus, servetur in vase sicco, puro, clauso, ad usum.* Præcipit porro Vir laudatissimus modum, quo thermometra mercurialia sunt replenda. Monet, nil aeris supra spiritum, vel hydrargyrum, esse relinquendum. Artem, qua aer ille sit expellendus, idem addit. Tandem ipse se ad quartum momentum exponendum accingit, ad scalæ applicationem. Momentum hoc in construendis vulgaribus thermometris est facillimum; at in thermometris mensuræ constantis, sive ea sine meteorologica, sive chemica, multo difficillimum. *Muscbræckii* ac *Bærhaavii* præcepta, ad hanc rem facientia, dilaudat Noster, ac ea sequitur. *Fabrenbeius* in scala sua perpetuo ad terminos ebullitionis & congelationis aquæ attendit, atque priori adscripsit numerum 212, posteriori autem 32; reliquos vero gradus infra trigesimum secundum per frigus artificiale, variorum salium cum glacie mixtura designavit. *Fabrenbeius*, ut punctum congelationis inquireret, thermometrum suum aquæ, in glaciem abeunti, immisit, ac altitudinem graduum 32 notavit. Noster autem levissimæ congelationis notam in pruina posuit, eamque pro primo factæ glaciæ puncto habens, adscripsit sex integris gradibus supra punctum congelationis aquæ numerum 32. Apparatum adjicit porro reliquum, ac punctum ebullitionis designare docet. Thermometrum qui ejusmodi construxerit, is machinam habet, cujus calor unus ad alterum in ratione lineæ rectæ ad rectam comparari potest. Cur vero scala terminis congelationis & ebullitionis notatur? Scilicet eo, quod, aqua eo usque calefacta, ut semel ebulliat, majus caloris incrementum non capit, quocunque tandem ignis gradu majori urgeatur. Metalla

talla certe semel fusa majorem ignis gradum haud suscipiunt. Addit nihilo minus Auctor duos casus, in quibus exceptioni a regula est locus, & quorum noticia corollariis est foecunda. De puncto congelationis aquæ ita differit idem, ut indicet rationem, cur pruina pro levissimo frigore glaciali, seu puncto levissimæ congelationis, affignaverit. Indicat præ-
 terea rationem, cur Physici diversas computationes instituerint thermometricas, gradibus frigoris hiemalis A. 1709 & 1740 definiendis intenti. Sæpia tradit esse concreta naturalia, quorum ope frigus summum producat, licet rationem, cur frigus tantum inde oriatur, haud exponat. Nævus thermometri Florentini edisserit. Recenset modos, quos Physici ad illis medendum designarunt. Docet constructionem thermometri *Fahrenbeitianæ* harmonizantis meteorologici. Addit tandem aliquid de thermometris chemicis, ac figuram triplicis thermometri constantis, ejusque elaborationis. Discunt hinc posteri, ad quantum perfectionis gradum ætas nostra structuram deduxerit thermometrorum, & quid restet excogitandum atque tentandum.

Pag. 47.

56.

59.

70.

Versuch einer nähern Entdeckung und bessern Zusammenhangs der lustigen Physicæ Ænigmaticæ, &c.

id est,

TENTAMEN CLARIORIS DETECTIONIS, MELIORISQUE connexionis, in jucunda Physicæ Ænigmaticæ instruendæ, confirmatum a J. F. B. O.

G. S. C. D.

Stolbergæ, sumptibus Autoris, 1740, 4.

Alph. 1 plag. 1.

Theologia mythica ethnicorum quibus occasionibus fuerit progenita ac enata, definitivè videtur difficile. Percensuit eam in *Theogonia Hesiodus*. Non igitur inutilem Auctor impendit operam huic parti antiquitatum orbis præci, quippe quæ in cælös ipsos ac sidera olim fuit subvecta, ac imagines globi cœlestis opplevit. Certant Critici de theogonia

niæ sensu, ac Physices ænigmaticæ scopo vetustissimo inde a seculis ducentis, & adhuc sub iudice lis est. Qui in ea sunt hæresi, sidera figuram componere, ex qua nomen & appellationem trahunt, illi procul dubio a janua aberrant. Deseruit hanc expositionis viam Ill. Autor, novamque sibi multo cum labore & ingenio aperuit. Arcanam interpretationem Theologiæ mythicæ quondam Prophetæ, Sacerdotes, ac Principes, sibi reservarunt soli. Multitudini reliquæ libitum fuit credere, mythos sensu proprio in Theologia accipiendos esse. Nostro visum est probabile, eos spectare ad Physicam agræstem, & ad res, quæ cuique in oculos incurrunt. Id cum Physicis olim minus verisimile videretur, ipsi *Homeri* ac *Hesiodi* mythos theologicos cœperunt dente circumrodere theonino, cavillisque exponere. Repugnarunt sacerdotes, rati, Physicorum haud esse, in arcana & adyta mythorum penetrare, multo minus eis illudere. Composita sunt carmina Græca, ac Poetis *Homero* vetustioribus supposita, ut novis Philosophorum inventis consensus ac autoritas vetustioris ætatis favere videretur. Inde implicata sententiarum diversissimarum de sensu mythorum *Homeri* ac *Hesiodi* prodiit multitudo. Historici vetustissimi mythos repetierunt, licet expositiones eorum vel ignorent, vel evolvere verentur. *Herodoti* ars in eo fuit versata, ut Philosophos inter ac Theologos mythicos medium tene-ret. Tum vero alii cœperunt in thegoniis historica; alii ethica, alii physica, exquirere ac invenire. Multi, triplicem hanc viam simul ingressi, dissidentia in unum alterumque corpus coire iusserunt. Mythorum evolutæ descriptiones ex eo in infinitum variarunt, ut tandem arena sine calce & scopæ dissolutæ restarent. Id in dubium revocari non potest, priscos terrarum incolas rationem externorum sensuum habuisse potissimum, nec e vestigio & quasi per saltum speculandis rebus, quæ sensibus externis haud patent, mentem appulisse. Judicia proinde ipsi fecerunt de cœli, solis, stellarumque, phænomenis, prouti hæc a quotidianis sensorum formis fuerunt profecta. Vixerunt ipsi ætatem suam sine

sine vi Regum potentium, qui regiones ditioni suæ subjecerant bene multas. Gavisi sunt iidem circa generis humani primordium in libertate potius naturali ac patrumfamilias moderatione sub cælo, sub sole, sub luna, sub XII mensum decursu. Veritatem religionis divinitus revelatæ homines huc illuc diffusi intra aliquot progenies dedidicerunt, & ob continuas hominum fere æqualium turbas, feritati amicas, oblitici sunt. Stoici eam ob causam sibi persuaserant, mythos orbis prisici congruere sensui physico, ac mortales primos, vitæ postorali addictos, rebus sublimioribus, sensibus quippe externis mancipatos, intentos haud fuisse. In horum castris militare, sibi præclarum ac conveniens duxit Noster. Dolendum est, quod libri Stoicorum veterum intercederunt, ac vix aliquot reliquæ apud *Ciceronem* aliosque Auctores restant; quæ tamen nec prorsus invicem consonant, nec complexum omnem corporis exhibent spectandum. Quis vero interpretum nævos vertet vitio verbis ac figuris Autotum ipsis? Ætas mythica erat ænigmatum mater. Sensibus externis ac phantasiæ honorem habuerunt mortales primi. Cultura iudicii luculentior ac ars severe & concise cogitandi serius aperta, & in usum traducta fuit. Ænigmatibus certabant *Simson*, Regina *Sabæ*, *Salomô*, primi Græcorum ac Ægypti *Musagetæ*. Ingeniosa, quæ cum rebus sub sensum cadentibus concinebant, ad palatum erant orbi prisico. Indolem cogitandi semper somnia imitantur. At vetustissima somniandi ratio fuit symbolica, ac ad physicas quotidianasque observationes congruit. Recole animo, si id dubitas, somnium *Josephi*, e *Jocobo* nati, somnia *Pharaonis* duo, somnium hominis Gideonitici; somnium *Nebucadnezaris*, ac aliorum. Recogita usum symbolorum, Prophetis antiquissimis familiarissimorum. Recordare libidinem Judæorum, ad gentium Deos symbolicos oculisque obvios deflequentium. Si id feceris, indolem prisici orbis non amplius requires. Patres ecclesiæ primæ de Theologia mythica senserunt durius, fatemur. Iphis vero res erat cum gentibus, quæ dudum amiserant sensum mythorum physicum, & quæ historiam expositionem

tionem sectabantur. Disputandum erat cum his, prouti opiniones horum erant refellendæ ac prosternendæ. Quid vero multiplices variæque illæ nuptiæ aeris, telluris, maris, ac Deorum, inde progenitorum, sibi volunt? Videntur subesse naturalia, atque recensio*n*i creatarum rerum *Mosai*ca haud absimilia. Complexum ac conjugia rerum physicarum atque temporis III. Autor pro unica habet clave; qua penetrare in *Hesiodi* liceat theogoniam. Annum olim in tres partes fuisse divisum, quarum unam, scilicet æstatem, Cælum, hiemem Saturnus, ac ver Jupiter, moderatus sit, arbitratur. Tribuit deinde duodecim lunas decrescentes Cælo, totidem Saturno crescentes, totidemque Jovi plenas pro numero mensium. En schema:

In mense.	Ex Cælo lunæ decrescentes.	Ex Saturno lunæ crescentes.	Ex Jove lunæ plenæ.
<i>Februario</i>	<i>Oceanus</i>	<i>Neptunus</i>	<i>Lucina</i>
<i>Martio</i>	<i>Cœus</i>	<i>Jupiter</i>	<i>Mars</i>
<i>Aprilis</i>	<i>Creus</i>	<i>Maja</i>	<i>Venus</i>
<i>Majo</i>	<i>Hyperion</i>	<i>Eurynome</i>	<i>Proserpina</i>
<i>Junio</i>	<i>Japetus</i>	<i>Alcmene</i>	<i>Diana</i>
<i>Julio</i>	<i>Thea</i>	<i>Latona</i>	<i>Apollo</i>
<i>Augusto</i>	<i>Rhea</i>	<i>Semele</i>	<i>Vulcanus</i>
<i>Septembri</i>	<i>Themis</i>	<i>Prudentia</i>	<i>Minerva</i>
<i>Octobri</i>	<i>Mnemosyne</i>	<i>Vesta</i>	<i>Bacchus</i>
<i>Novembri</i>	<i>Phæbe</i>	<i>Ceres</i>	<i>Hercules</i>
<i>Decembri</i>	<i>Thetys</i>	<i>Juno</i>	<i>Hebe</i>
<i>Januario</i>	<i>Saturnus</i>	<i>Pluto</i>	<i>Mercurius</i>
XII menses.	XII lunæ decrescentes.	XII lunæ crescentes.	XII plenilunia.

Græcis vetustissimis in more positum erat, menses a diebus decem ad aliorum decem dierum initia supputare. Triplicando igitur dinumerarunt ipsi tuos XII Deos majores, ac
XXXVI

XXXVI Decanos inde composuerunt. *Homerus* ipse secundum hanc lunæ divisionem distribuit belli Trojani tempora in tres decadas. Fuerant & *Ægyptiis* Dii XXXVI, octo primores duodecim mediæ, ac sexdecim postremi, *Hærodoto* teste. Initium ac finem theogoniæ *Hesiodæ* Nolter omisit, siquidem utrumque indicat esse minoris usus, corruptumque, & supposititium. Rationem vero habet globi cœlestis ac æquinoctiorum, prouti ætas *Hesiodi* videtur id postulare. Non vacat in præsens translationem ipsam theogoniæ *Hesiodæ* Germanicam attentiori cura perlustrare. Inseruit ipse partem ex primo Operum ac Dierum libro de quatuor mundi ætatibus. Nomina Deorum ac Dearum Græca evolvere, ac pro nexu doctrinarum suarum interpretari, studet. Multum inesse probabilitatis huic expositioni, ultro ac aperte confitemur. Subjecit *Hesiodæ* mythologiæ breviora sua cogitata de ænigmatibus ac arte hevretica *Homeri*. Monuit Ill. Vir in limine, *Virgilium* non intellexisse mythologiam *Homero* familiarem, licet, *Homerum* plerumque & verisimilitudine, & modestia, & opinionum philosophicarum recentium usu, ac evitacione offendiculorum, quæ nascuntur ex *Homerica* de Deorum bello rixisque lectione, *Homero* esse superiorem, largiatur. Idem errores *Ulyssis* ab *Homero* existimat accommodatos fuisse numeris cursus solaris ac lunaris sacris. Reditum *Ulyssis*, procosque partim occisos, partim servatos, ingeniosè evolvit, omniaque ejusdem itinera, mythice olim proposita, persequitur. Adjungit *Ulyssi* erranti *Appendicem*, de inventione imaginum in sphaera cœlesti inscriptam. Originem earum Ill. Autor ex conditione telluris ac tempore, quo illæ sunt excogitatæ, arcessit. Cancer certe solstitium ac solis recessum designat. Leo æstum vimque aeris vehementiorem delineat ex institutione primi inventoris. Virgo videtur denegatam ulterius terræ fertilitatem indicare. Libra *Themidis* signum est damnantis tellurem ad hiemem tolerandam. Scorpius stimuli venenati morbos denotat acutos, eosque autumnales. Sagittarius ferarum dejiendarum est signum. Aquarius inundationum est testis. Eadem porro ratione

Pag. 56.

93.

94.

96.

144.

- Autori visum est, figuras cœlestes reliquas ad temperiem articulo-
 rum anni attemperare. Adjecit Commentationi epistolam, ad Virum Cœl. *Christophorum Augustum Heumannum* datam, qua summam theogoniae *Hesiodi* enucleatius evolvere conatur. Id vero ponit fundamenti loco, *Hesiodum* 1) tempore mythico vixisse, vitamque egisse pastorem; 2) nihil tribuisse introductioni Deorum novorum, utpote prohibita ac interdicta; 3) Diis annumerasse Tellurem, Noctem, Diem, Cœlum, Pontum, Flumina, Auroram, Solem, Lunam, Astra. Exinde satis patere credit, theogoniae argumentum in Physica quadam agresti versatum fuisse. Nec tamen inficiatur, restare in *Hesiodo* reliquias historiae antiquissimae, rebellionem Satanæ, *Japetum*, & alia. Animadvertit, *Hesiodum* sex menses ascendentis solis propter majorem vim pro masculis habuisse, sex vero solis descendentis menses pro foeminis, designantibus quippe minorem vim ac virtutem in fructibus terræ sensim sensimque emorientem. Omnes Deos apud *Hesiodum* Deos esse politicos & rerum inventores, candidè negat. Prima orbis nati secula hæud ignoraverunt mortes suorum. In *Mose* nihil legitur de Regibus, vel inventoribus, inter astra ac numina collocatis. Id vero inibi gentibus Judæis confinibus exprobratur, quod ipsi, deserto numine non adspectabili, cœlum, solem, lunam, astra, ac vires naturæ creatæ, Deo uni ac vero substituerint, *Deut. IV, 15 - 19, XVII, 3*. Primus *Alexander Magnus*, hoc iudice, in Deorum numerum recipi desideravit. Addidit Noster ad extremum, in hypothese sua telam theogoniae cohære, in reliquis opinionibus aliorum hæud æque. Succedit huic *Epistola physica vulgi juxta ordinem, sensus externos tangentem, in Theogonia Hesiodi, anigmatibus mirificis, ingeniosis, sed petulantibus & superstitiosis, depicta, ad filium generationum & qualitatum apparentium, se ipsam ex improvise ostendens, & sponte evolvens*. Decerpemus inde sterculos pauciores. *Chaos*; eo iudice, est infimus aer, nos ambiens, halitumque nobis præbens; *terra* denotat solum, quod calcamus; *tartarus* designat inferiora terræ, quæ superficiem fulciunt; *amor*, seu *harmonia*,

nia, notat priorum copulationem ac nexum. Inde generantur varia. Ex *Cbao* circa vesperam gignitur erebus, seu crepusculum, & nox nigra. Quando noctem excipit di- Pag. 156.
 luculum & dies, tum oriuntur æther, seu illuminata aura superior, diesque undique expansus. Ex horizonte terræ prodeant, ac sensibus sese offerunt, cœlum, seu arcus cœli, terram ambiens, montes porro alti, eorumque latera, Nympharum receptacula, nec non pontus ac maria, frugibus gignendis inepta. 157.
 Deinde ex diebus pluribus gignuntur menses & anni tempora per mutuam cœli terræque complexum in annua circumvolutione. Ita terra, cum cœlo concumbens, generat menses diversæ indolis, diversorumque conjugiorum, nempe *Oceanum* per Aquarium Zodiaci, *Cœum* per pisces, *Cœum* per arietem, *Hyperionem* per taurum, *Japetum* per geminos, *Theam* per cancrum, *Rbeam* per leonem, *Themis* per virginem, *Mnemofynen* per libram, *Phæben* per scorpionem, *Thetis* per sagittarium, & *Saturnum* per capricornum. *Cœum* ac *terra* gignunt tempore æstivo Bronten, Steropen, Argen, Cyclopes, tonitruum, fulminum, turbinumque, symbola, item Cottum, Briareum, Gygen, qui designant imbres validos, catarrhactas, & inundationes per conglobationem nubium, multorum torrentium impetum, ac congeriem petrarum lapidumque, ad viscera terræ redeuntium ob gravitatem. Primo statim conspectu intelligimus, opinionem, ab Autore electam, ac tantisper assumptam, sua sese probabilitatis specie commendare. Evolvimus Commentationem hanc omnem, necprehendimus in hypothefi proposita quidpiam inæquale, pugnans, contortum. Omnia inibi fluunt, mutuoque sese fulciunt subsidio. Quod ipsum indicio est, hypothefin hanc in seriem lufuum ingenii rejiciendam, sed porro excolendam, esse. Persuasit sibi Vir doctissimus, in historia hexaemeri *Mosaica* latere totidem novilunia. Quæ opinio cum nonnullis lectoribus, præcipue Theologis, parum verosimilis, sacroque Codici non satis accommodata, videretur, iique dissensum suum Autori per literas significassent; huic eundem visum est, imputationum minus benignarum nebulas
diver-

diverberare. Edidit eo fine Diatribam responforiam, 2₂ plagulis quadruplicatæ formæ constantem, eamque inſcripſit *Abwendung ungleicher Gedancken über den eigentlichen Sinn und Meynung der Harmonie zwifchen den ſechs Schöpfungs-Tagen in der jährlichen Wieder-Erneuerung der Geſtalt der Erden.* Prodiit ea A. 1741 in lucem. Non pendet Autoris expoſitio in theogoniam *Hefiodi* ab opinione, ad hexaemeron *Mofaicum* translata. Illa itaque retineri poteſt, licet hanc haud admittas. Nec tamen de poſteriori nobis ea ſedet ſententia, quaſi ipſa nequeat ferri, vel cum orthodoxia componi. Id unum adjungimus, poſtiorẽ illam ob alia argumenta haud una nobis improbabilem videri.

JO. LUDOVICI SCHLOSSERI, PASTORIS
ad D. Cathar. Hamburgeniſis, & Scholarchæ, Vindicatio
Novi Fæderis locorum ex libris hiftoricis, quorum integritatem V. Cl. FEREMIAS MARKLANDUS,
Collegii D. Petri Cantabrig. Socius, correctionibus, quas
ſuis in Lyſiam conjecturis inſperſit, ſuſpectam
reddere non dubitavit.

Hamburgi, literis ſumtuque Jo. Georg. Piſcatoris, 1742, 4°
 Plag. 7.

Floret Hamburgum, uti eruditiffimorum virorum abundantia, ſic inter illos Theologis eccleſiæque rectoribus incomparabilibus. In his S. R. *Jo. Lud. Schlofferus* loco non poſtremo nominandus eſt, ſive doctrinam & eruditionem, ſive eloquentiam & flumen orationis, ſpectes. Præſens libellus audaciam Criticorum in emendando Codice divino reprehendit, & poſtquam *Er. Schmidium* a criminationibus *Car. Chriſtiani Wittichii* vindicaſſet, de conjecturis *Fer. Marklandi*, magni nominis Britanni, juſtum fert judicium. Cum ante ſex fere annos *Cel. Taylor* novam *Lyſiæ*, Oratoris Attici, editionem Londini in forma quaterna appareret; *Ferem. Marklandi* conjecturas in *Lyſiam* immiſcuit, ne quidquam lectu

Pag. 2, 3.

.quod dignum novo operi deesset. Et optime profecto nomi-
 nis sui gloriæ *Marklandus* consulisset, si circa *Lyssiam* sese
 occupasset unice, nec criticam falcem in alienam messem im-
 misisset. Sed tentavit, oblata sibi occasione, varios Scri-
 pturæ diviniore locos, & sæpe de lectione communi, *mendo* Pag. 4.
scadari textam, erratum esse, absque dubio aliter esse legendum,
nullam constructionem inesse Φράσεις, &c. immodeste pronun-
 tiavit. Motus igitur rei indignitate Ven. *Schlosserus*, οὐλο
 loca librorum N. T. historicorum, male tractata, egregie profusus
 vindicavit. Primus est in *Matth. V, 19*: Ὅς δ' ἂν ποιῆσῃ καὶ
 διδάξῃ, ἔτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν ἑρραῶν.
Marklando τὸ ἔτος displicet; quapropter commutationem τὸ
 ω in ο fingit, & ἔτως scribendum esse contendit. Fun-
 damentum correctionis in commate antecedenti collocat,
 e quo censet verba: καὶ διδάξῃ ἔτω τὰς ἀνθρώπους; huic sen-
 tentiæ parti respondere. Ven. *Schlosserus* & emenda-
 tionem rejicit, & robur ipsius evertit. Nam primo, 5.
 τὸ ΟΥΤΟΣ nec ulli antiquorum Codicum probari, nec
 textui majorem ἐνέργειαν conciliare; notat; simulque eos ju-
 re optimo reprehendit Criticos, qui, quid potuerit scri-
 bere vetus Autor, non quid scripserit, investigant. Præ-
 terea, vocabulum ἔτω in *com. antec.* profus esse sen-
 sui conficiendo necessarium, non æque in posteriori, de-
 monstrat, quandoquidem in priori loco ad eam spectat docen-
 di rationem, qua λύσις fit τῶν ἐτολῶν, i. e. qua legum præ- 6.
 cepta solvuntur ac violantur. Neque enim eorum subscribit 7.
 interpretationi Rev. *Schlosserus*, qui ex suo ingenio, sine ullo
 idonei Autoris testimonio, λύειν νόμον convertunt *explicitare*
legem, cum & in plurimis Scripturæ S. locis significatio violandi,
 peccandi in sanctitatem autoritatemque Dei, cohæreat Φράσεις
Jo. V, 18, VII, 23, X, 35, (vid. *Libanius Ep. 53, Isocrates Tra-*
pezit. pag. 533, Alciphron Lib. I Ep. 32,) & *Aristoteles Polit. Lib. V*
Cap. 7 expressis doceat verbis, κινεῖν νόμους de magistratibus
 dici, de civibus λύειν. Sane ex similibus rationibus di-
 cendi λύειν ἀνιγμᾶτα, ἀπορήματα, ζητήματα, &c. duci cum
Vrimoeto & Hombergio consecutio nequit, quemadmodum

- nec Latine lingue præcepta patiuntur, phrasés *solvere nodos, anigmata, quæstiones*, ad hanc *solvere legem* applicare.
- Pag. 9. Quod autem ad pronomen *vos* attinet, id Rev. *Schlosserus* non inficiatur ad sensum haud facere, sed abundare credit cum efficacia, Græcis Scriptoribus perquam familiari. Vid. *Matth. X, 22, XXIV, 13, XXVI, 23, Marc. VIII, 35, XII, 10, XIII, 13, Luc. IX, 24, 48, Joan. VII, 18, XV, 5, Act. XVII, 24, Rom. IX, 6, Galat. III, 7, 2 Jo. v. 7, Isocrates Orat. ad Phil. pag. 216, de Pace pag. 392, Memnon apud Photium Cod. 224, Xenophon Cyropæd. I, 9.* His positis, talem repræsentat versiculi totius sensum: Quicumque ipsemet violabit præcepta Dei, eamque præceptionis rationem tenebit, qua efficitur, ut discipline ejus male sanæ alumni credant, se ad observationem legum ejusmodi in minimis referendarum haudquaquam obligari, vel certe, observatione omiſſa, exiguam culpam contracturos, ille minimus erit in regno cœlorum; quicumque autem & observabit ipse, & alios docebit, præcepta Dei, is sane maximus reputabitur in eodem. *Alterum*, quod tentavit *Jerem. Marklandus*, oraculum optimi Servatoris, iisdem redditum verbis apud *Matth. X, 31, & Lucam XII, 7*, reperitur: Μη ἐν φόβῳ θῆτε, πολλῶν σερβίων διαφέρετε. Offendit Anglum vox πολλῶν, quam censet in πολλῶν mutandam esse, & ita reddendum Christi. effatum: Vos multo præstantioris natura estis, quam passeret. Tria affert emendationis suæ pondera *Marklandus*, primumque e locis *Matth. VI, 26, XII, 12, Luc. XII, 24*, ubi πῶσῳ interrogativum idem, quod πολλῶν, affirmativum infert, alterum ex consensu *Theophylacti*, tertium ex concinnitate sensus, lectioni vulgari adhærentis, indeque emergente multo- rum passerum & animæ hominis æstimatione comparata, re- petit. Singulis respondet Ven. *Schlosserus*, & ad primum no- tat, tantam haud esse vim Φοβίσεως, διαφέρειν πῶσῳ, & πῶσῳ μᾶλλον, ut aliqm omnem probatum verbi usum excludat;
11. ad alterum reponit, *Bulgarizæ Præfulem* sæpius errasse, ei- que hoc loco unius *Chrysostomi* auctoritatem posse opponi; tertium denique miratur in mentem venisse acutissimo Viro, cum non docere veritatem absconditam, sed notam audito- ribus

nibus ad animum revocare, voluerit Servator, id quod vel ex antecedentibus apparet, ubi passim ἐν, δύο, πέντε, ἑβδομήδεκα memorantur, & in fine, his omnibus longe præstantiores esse homines, adjicitur. Tertius locus est *Luc. V, 13*: Ἐλαίσονταί τε ἡμέραι καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ κνμΦίος, τότε κησένουσον. *Th. Beza*, cum in unico Codice τὸ καὶ omissum observasset, vel abundare, vel transponendum, atque cum τότε construendum esse, suspicabatur. *Jo. Frid. Hombergius*, suffragante *Jo. Christoph. Wolfio*, ad τότε referendum, & ideo intermedia verba παρρησίους includenda, censebat. *Jer. Marklandus*, ejici eo, quo reperitur, loco, vult, & ad τότε collocari, quia secundum lectionem vulgarem nec usum præstare, nec venustatem, cum τότε autem conjunctum in aliis quoque N. V. locis, e. g. *Matth. LX, 15*, *Marc. II, 23*, deprehendit, censet. Ven. *Schlosserus* inconcinna putat ejusmodi remedia, cum & καὶ in variis venustissimorum Græciæ Autorum locis abundet, & in N. T. non pleonasmum solum generatim, sed & speciatim τὴ καὶ *Jo. VI, 51*, *1 Thess. IV, 5*, *1 Jo. I, 3*, occurrant, immo καὶ illud Atticorum ἐξρηγητικὸν huc applicari, & locus sic explicari, possit: Veniet tempus, nimirum quando auferetur sponsus, tunc jejunabunt. Similia exempla sunt apud *Aristophanem* in *Plut. v. 28*, *Hesiodum Egr. Lib. II*, *Max. Tyrium Diss. XXXII pag. 319*, & in N. T. *Jo. X, 12, 33*, *1 Pet. I, 3*. Quartus locus est *Luca XXIV, 47*: Καὶ κηρυχθήσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντας τὰ ἔθνη, ἈΡΞΑΜΕΝΟΝ ἀπὸ Ἰησοῦ σαλαμ. Ven. *Schlosserus*, intemperantis animi esse, putat, cum *Marklando*, *Th. Beza*, *Er. Roterodami*, *Luca Brugensis*, *Jo. Pricæi*, & *Jo. Milkii*, partes secuto, voci ἀρξάμενον denegare sensum, ejusque in locum ἀρξάμενον substituire, imprimis cum eadem sit utriusque lectionis notio, si vel τὸ κηρυχθήσονται, vel τὸ κήρυγμα, intelligas, & incipiente prædicatione, vel simpliciter initio facto in urbe Hierosolymorum, Latine reddas. Quemadmodum, genitivos absolute a Græcis poni, tralatitium est; ita & aliis casibus participiorum imprimis impersonalium aliquando uti Atticos, loca *Act. II, 29*, *XXVI, 3*, *Max. Tyrii Diss. XXXII init.* *Herodiani I, 14*, docent.

Pag. 13.

14.

15.

16.

17.

18.

- pag. 20. docent. *Quintus*, qui *Jer. Marklando* suspectus visus est, locus legitur *Jo. XXI, 25*: Ὁυδὲ αὐτὸν ὀμοῖται τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία. Credit enim, vel χωρήσεν, vel χωρήσεται αὐν, rescribendum. Miratur Ven. *Schlosserus*, *Marklando* haud occurrisse locos ipsius *Lysiae Orat. XIII pag. 237, Orat. XXV pag. 432, Orat. XXVIII pag. 456*, aut *Tbucydidis V, 22*, qui omnes explicari nequeunt, nisi vel aoristos in futura mutatos, vel τὸ αὐν excidisse, statuatur. Postulat igitur sponso-rem Venerandus sacrarum literarum vindex ejus doctrinæ, quam audacter satis profert in medium *Marklandus*. Male profecto antiquorum Autorum libris consuleretur, si quævis locutio, a dictione vulgari paululum sejuncta, falsitatis ideo arguenda esset. Quid? quod ellipsis τῶ αὐν in Græcis scriptoribus passim legatur; & in constructione verborum ἡγῆμαι, ὀμοῖμαι, Φημί, ἐλπίζω, & similibus, cum aoristis infinitivis, his futuri significatio, omisso etiam τῶ αὐν, sit tribuenda. Vid.
21. *Luc. II, 26, VI, 34, XXIII, 8, Act. XXVI, 7, Palæphatus Incrēdib. Cap. 32, Herodotus I, 10, 12, 16, II, 2, Isocrates Trapezit. pag. 533, Alciphron III Ep. 3, Polyænus Strateg. V, 12, VI, 1, VII, 28, Ælianus Ποικ. XIV, 30, XII, 1, XIII, 20, Hist. anim. IX, 33, Orpianus Ἀλιευτ. III, 495, Diogenes Laert. II, 34. Sextus* locus ex *Act. VII, 58*, est petitus, & ad *Stephani* protomartyris supplicium spectat: Καὶ ἐμβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως ἐλθοβόλεον. *Marklandus*, ineptam, clamat, ταυτολογία, sacris indignam libris, hic occurrere, si vulgaris lectio retineatur, cum in sequentibus demum vesania interfectorum *Stephani* loco congruo ti adatur. Einendat igitur ἐλθοβόλεον, eamque suspicionem ex ritu lapidibus obruendi maleficos inter Ebræos illustrat. Ven. *Schlosserus*, non opus esse hac opera, respondet, præcipue cum iterationes consimiles in Scriptura S. passim reperiantur, *Marc. II, 19, XI, 28, Luc. XXIII, 44 seq. Jo. I, 7, XXI, 20 seq. 1 Cor. XV, 51 seq. 1 Jo. I, 18*. In loco *septimo Act. XVII, 11*: Οὗτοι δὲ ἦσαν ἐυγενῆστροι τῶν ἐν Θεσσαλονίκη, a *Theophylacto*, *Cbrystostomo*, & *Oecumenio*, sic allegato, cur ἐυμηνῆστροι corrigat *Jer. Marklandus*, judicante *Schlossero*, alia esse ratio nequit, quam quia τὸ ἐυγενῆστροι dubitat de morum & animi præstantia dici posse; quod
22. *arguenda esset. Quid? quod ellipsis τῶ αὐν in Græcis scriptoribus passim legatur; & in constructione verborum ἡγῆμαι, ὀμοῖμαι, Φημί, ἐλπίζω, & similibus, cum aoristis infinitivis, his futuri significatio, omisso etiam τῶ αὐν, sit tribuenda. Vid.*
23. *Luc. II, 26, VI, 34, XXIII, 8, Act. XXVI, 7, Palæphatus Incrēdib. Cap. 32, Herodotus I, 10, 12, 16, II, 2, Isocrates Trapezit. pag. 533, Alciphron III Ep. 3, Polyænus Strateg. V, 12, VI, 1, VII, 28, Ælianus Ποικ. XIV, 30, XII, 1, XIII, 20, Hist. anim. IX, 33, Orpianus Ἀλιευτ. III, 495, Diogenes Laert. II, 34. Sextus*
30. *locus ex Act. VII, 58, est petitus, & ad Stephani protomartyris supplicium spectat: Καὶ ἐμβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως ἐλθοβόλεον. Marklandus, ineptam, clamat, ταυτολογία, sacris indignam libris, hic occurrere, si vulgaris lectio retineatur, cum in sequentibus demum vesania interfectorum Stephani loco congruo ti adatur. Einendat igitur ἐλθοβόλεον, eamque suspicionem ex ritu lapidibus obruendi maleficos inter Ebræos illustrat. Ven. Schlosserus, non opus esse hac opera, respondet, præcipue cum iterationes consimiles in Scriptura S. passim reperiantur, Marc. II, 19, XI, 28, Luc. XXIII, 44 seq. Jo. I, 7, XXI, 20 seq. 1 Cor. XV, 51 seq. 1 Jo. I, 18. In loco septimo Act. XVII, 11: Οὗτοι δὲ ἦσαν ἐυγενῆστροι τῶν ἐν Θεσσαλονίκη, a Theophylacto, Cbrystostomo, & Oecumenio, sic allegato, cur ἐυμηνῆστροι corrigat Jer. Marklandus, judicante Schlossero, alia esse ratio nequit, quam quia τὸ ἐυγενῆστροι dubitat de morum & animi præstantia dici posse; quod*
32. *arguenda esset. Quid? quod ellipsis τῶ αὐν in Græcis scriptoribus passim legatur; & in constructione verborum ἡγῆμαι, ὀμοῖμαι, Φημί, ἐλπίζω, & similibus, cum aoristis infinitivis, his futuri significatio, omisso etiam τῶ αὐν, sit tribuenda. Vid.*
36. *In loco septimo Act. XVII, 11: Οὗτοι δὲ ἦσαν ἐυγενῆστροι τῶν ἐν Θεσσαλονίκη, a Theophylacto, Cbrystostomo, & Oecumenio, sic allegato, cur ἐυμηνῆστροι corrigat Jer. Marklandus, judicante Schlossero, alia esse ratio nequit, quam quia τὸ ἐυγενῆστροι dubitat de morum & animi præstantia dici posse; quod*

quod tanten ad eum ipsum locum prolixè notarunt *Tb. Beza*,
Abr. Calovius, Jo. Clericus, Jo. Chr. Wolfius, atque oppositus signi-
 ficatus τῆ ἀγενῆς apud *Dionysium Halic. Ant. Rom. Lib. XI pag. 703*
 magis adhuc corroborat. In eodem *Actorum Apost. Capite com. 14*
 criticam exercet *Fer. Marklandus* tyrannidem, phrasin πο-
 φησθαι ὡς ἐπὶ τὴν θάλασσαν sollicitans, & Θεσσαλίαν reponens,
 simulque pro confirmanda suspicione Scholion Codicis *Bezae*
 Cantabrigiensis, narrationis nimis vagæ determinationem,
 nec non significatum particulæ ὡς, quo *propositum* notat,
 allegans. Eruditas hic etiam sumit Ven. *Schlosserus* vindicias.
 Scholion Catabrigiensis libri, notat, ad illustrandum textum
 nihil conferre, quandoquidem ex eo, quid *propositum* fuerit
 Apostolo, æque facile intelligi, ac e communi lectione, non
 possit. Vagam negat dici narrationem posse, cum eventus
 declarat, *Paulum* eo tempore vel Athenas, vel per urbem
 Athenarum Corinthum, abiisse, non directo tamen & solito
 itinere, sed excursionè mare versus facta, eo tendisse; quare
 nec opus fuerit, geographicum addere maris nomen, quod
 facile esset intellectu, maris Thermaici sinum intelligi. Similia
 loca sunt apud *Xenophontem Cyrop. I Cap. 3, Strabonem Geogr. Lib. V,*
Plutarchum in Themist., Maximum Tyrium Diff. XLI pag. 451,
Constantinum Porphyrog. de Them. Insp. Or. Lib. I Cap. 2.
 Significatum τῆ ὡς pro ficto & in cetero *Marklandi* nato
 Ven. *Schlosserus* optimo jure habet, cum ea particula Autòribus
 Græcis sapissime, si præpositionibus ἐν, πρὸς, ἐς, præmittatur,
 & in ipsismet illis, quos excitavit *Marklandus*, locis, abundet,
 nec in ullo *animi propositum* declarat, immo rectius per
 Latinum *versus* explicanda sit. Vid. *Alciphron Lib. I Ep. 39,*
Heliodorus. Æthiop. I pag. 34, Polybius V, 80.
 Sexcenta exempla post *Jac. Gronovium ad Polyb.*
 collegere *Lud. de Dieu, Lamb. Bos, S. Raphaelius, Jo. Conr. Schwarzius.*
 Tam egregie tam exiguo libello de variis librorum
 N. T. historicorum locis meruit Ven. *Schlosserus*, ejus
 incomparabiles dotes ad prolixiorè libelli re-
 censionem nos incitarunt. O utinam otia sua locis libro-
 rum dogmaticorum, a *Marklando* injuriosus tractatis, vindi-

Pag. 38.

39.

45.

43.

42.

candis in posterum impenderet Vir Celeberrimus, &, quod
Pag. 47. ab alio quopiam fieri cupit, ipse præstaret!

MENON. NICOL. CARSTENS, ECCL.
Cathedr. Lubec. Meditationum subsecivarum
Specimina tria.

Lubeca, sumtibus Petri Boeckmanni, 1743, 1744, &
1746, 4.

Specimen I plag 6, Spec. II plag. 3, Spec. III plag. 5.

Specimen primum exhibet *Commentationem de prudentia & circumspeditione in tractatione Historiæ Eccl. N. T. sedulo adhibenda. Specimine secundo* suppeditantur *conjectura de Astartibus, Paulo quondam amicis, Aët. XIX, 3, commemoratis. Speciminis tertii parte priori* exponitur *de Parallelismo cum religione Judaica V. T. a vate Jesaia Cap. 1 delineata, & Romanensi, sive Papæ, quo corruptissimus religionis Judaicæ status exhibetur & explicatur. Specimen primum* complectitur *Sectiones duas. Priori* cautiones generales, *posteriori* speciales, edisseruntur. Generales sunt hæ: 1) *Deponatur omne studium partium una cum præjudicio sectæ & servitute humana.* 5. *Veteres sectam vocabant quoque optimam sentiendi vivendique rationem.* 2) *Ad intelligenda Patrum scripta, solliciti sumus, necesse est, de lingua eorum authentica, de philosophicis, quibus dediti fuerant, sectis, & earum placitis, ac denique de* 13. *adminiculis criticis.* 3) *Scriptores Historiæ Eccl. veteres cum gravato salis sunt legendi. Cautelæ speciales huc redeunt: 1) Merita Patrum agnoscenda quidem sunt; errores tamen & vitia illorum non sunt reticenda; 2) Patres primi numerum hæresum & hæreticorum plus justo multiplicarunt; 3) quæcumque a Patribus de hæresibus proprie sic dictis referuntur, ea neque statim sunt credenda, neque etiam temere rejicienda; 4) Concilia veneratione sua debita non sunt privanda; 5) Concilia neque omni necessitate & utilitate sunt defraudanda, neque tamen sumunt ab omnibus navis absolvenda; 6) magna circumspeditione opus est circa Martyrologia, ita ut concedamus quidem, existi-*
tisse

tisse quosdam Martyres vere tales; simul tamen numerum eorum non ultra, quam par est, extendamus. Hisce regulis Pl. Rev. Autor illustrationes & exempla passim ex penu Historiæ Ecclesiasticæ adjungit. Nolumus tamen cum ipso *Perpetuam & Felicitatem* Martyras Montanistis accensere, quemadmodum *Sam. Basnagius* ipsum prævit. *Specimine secundo* Asiarchæ in censum & sub examen vocantur. Asiarchas *Strabo* ad Tralles in *Geographia Lib. XIV* memoravit. Fit eorum mentio in documentis literarum vetustissimis, in antiquissimis Principum legibus & edictis, in marmoribus et lapidibus apud *Gruterum*, *Reinesium*, *Seldenum*, alios, nec non in ipsis antiquis numismatibus apud *Ezechielem Spanbeemium de Præstantia & usu Numismatum Diss. VIII pag. 692 seq.* Asia in N. T. est regionis circa Ephesum & Lydiam propriam mediæ tractus. Ad hanc itaque spectarunt Asiarchæ. Hos Noster suspicatur uno eodemque tempore existisse plures, eosque constituisse collegium decemvirale, eos fuisse viros auctoritate & divitiis spectabiles, non civilis & politicæ tantum conditionis, nec sacre modo, sed utriusque ordinis, discriminis causa nonnunquam a provincia, cui speciatim præfuerunt, cognominati *Bitbynarchæ*, *Paphlagarchæ*, *Mysiararchæ*, *Ioniararchæ*. Apud *Modestinum* *Ασιάρχαι*, *Βιθυνάρχαι*, & *Καππαδοκάρχαι*, inter summa gentium sacerdotia numerantur. Addit Noster, quemlibet Asiarcham habuisse quidem suam sibi assignatam provinciam, in qua ludos & certamina theatralia ediderit, & sacra pariter ac civilia moderatus sit, quemlibet eorum præterea per maximam anni partem in primaria ejusdem provinciæ urbe resedisse; totum tamen Asiarcharum collegium certis subinde & statutis temporibus Ephesi convenisse, quo unus alteri consiliis eo melius subvenire potuerit, & ut casus, in re sacra & civili oborti, vel dirimerentur, vel dijudicarentur, & ut eorum præsentia ludis ac certaminibus Ephesinis theatralibus majus decus, splendorem ampliosem, & eis auctoritatis plus, conciliaret. *Specimine III* Autor usum & abusum parallelismi, inter errantes instituti,

Pag. 11. enarrat, locum 2 *Pet. II, 15*, & *Apoec. II, 14, 15*, illustrat, formam religionis Judaicæ, quæ nucleum amiserat, describit, ac cum ea in contentionem adducit eum cœtum, quem Romano-Catholici efficiunt ac constituunt. Nostrum est, optare, ut *Specimina* sua Cl. Autori libeat continuare, licet parallelismorum dogmaticorum cupiditatem haud præ nobis feramus, nec, illos in convincendo multum valere, affirmemus.

Bernünstige Warnung für dem Irrthum von Gleichgültigkeit derer Gottesdienste, oder Religionen, 2c.

id est,

PRÆMONITIO RATIONALIS CONTRA ERROREM de indifferentia religionum, ad confirmandos fideles, ac ad conservandam communem quietem, adornata a SAL. ERN. CYPRIANO, D. Editio altera.

Gothæ, impensis Jo. Andreae Reyheri, typographi aulici, 1744, 8.

Plag. 14.

Irreperunt in nonnullas Germaniæ partes, qui, cultum divinum, publice longoque examine præmissis receptum, conturbare, suarum esse partium, existimarunt. Hæc ut ad veritatem reduceret, Herrenhutianos exterminaret, ac Fanaticis aliis obicem poneret, Theologus, qui nunc inter coelites triumphat, gravissimus cordate & mascule in arenam descendit, Præfationem is tractationi præfixit satis copiosam, qua docuit, humanam vitam esse ad æternam & perennem durationem iter, in hac vita viatores sibi perpetuos objicere cruciatus non minus in civilibus negotiis, quam in ipsis ad religionem attinentibus momentis, præcipue per Fanaticos ætatis nostræ, eosque

9. Indifferentias. *Seneca* illud est egregium *Ep. 103*: *Rari sunt casus, etiamsi graves, naufragium facere, vehiculo everti: ab*

15. *homine homini quotidianum periculum.* Fanatici perpetuis turbis conflandis & foris & domi sunt dediti. Quackeri in nece regia *Caroli I Stuarti*, Regis Angliæ, promovenda primas tenebant. Imaginarius Dei afflatus, quem Fanatici jactant, *Henricum III & IV* in Galliis enecavit, ac Principem Araucanum

canum *Wilhelmum* e medio iustulit. Fanaticorum prima conversionis ad Christum semina solent esse bona & divina. At, dum ipsi plus, quam Deus mortalibus promisit, a Deo expectant, & novos nonnullorum Christianorum fastidiunt, eosque integris ecclesiis tribuunt, invitis literis sacris, iidem incidunt in contemtionem aliorum, in errores, in vesanum alios emendandi studium, in sectas, in absurdissimas actiones. Ipsi, veluti in ecclesia pressa, conventicula effingunt domestica, synodos ecclesiasticas & munia sacra seorsim invehunt, ac res publicas in rebus publicis effingunt, libellis recens procius utentes, quibus examinandis Ecclesia Evangelica haud vacavit. Iidem in conventibus suis iudicia & censuras exercent. Nolunt ipsi ferre verbum *penitentia*, *Busse*. Evertunt ipsi iura collegialia, sibi que rapiunt, quæ ob ordinem ecclesia nostra Principibus, qui summæ rerum præsumt, tradidit. Eorundem Episcopi mittunt literas fulminantes, ac indulgentiis refertas, in quibus ab ipsorum imperio ne usus mortalium quidem pendet. Ipsi per anfractus & latibula eludunt Principum ac magistratuum sanctiones. Emendant ipsi, prouti jactant, tempora, nec tamen doctrinam Codicis sacri ac salubrium verborum typum sequuntur. At colligunt ipsi in societatem suam homines cujuscunque farinae, ut numerus suorum ita invalescat, ut periodus nova in Historia Ecclesiastica sit inchoanda. Sunt ipsi in causa, ut athei religionem Christianam rideant magis. Et quis *Edelmanni* Herrenhutiani ignorat miserandum inter Antiscripturarios statum? Conventiculorum domesticorum eventus animadverterat, ac tandem deplorabat, *D. Spenerus*. In Anglia & Belgio foederato tolerantur dissonantes & a religione recepta discrepantes homines, at non qua cives, sed qua inquilini, & privatim quieteque religioni suæ studentes. Fanatici vero recentiores ea conditione non sunt contenti, turbaturi quippe omnia. Separatissimi infelicitatem nuntiant Anabaptistæ Monasterienses, *Jacobus Nayler*, aliique homunciones, quorum fanaticismus perniciosus annis post paucis intercidit. *Labadii* ineptiæ eo pro-

Pag. 19.

21.

23.

25.

33.

37.

- Pag. 49. grediebantur, ut ipse ludibrio esset universis. Fanaticis Indifferentistis convenit satis bene cum Indifferentistis atheis. Hi bis cum Deo mensam adeunt, ac ab eo satiantur, totum tamen diem repudiant Deum, & in castris satanæ militant. Hi *virtutem* crepant, licet nec Deum, nec conscientiam, nec legem solide convincentem pellentemque, habeant. Hæc & complura alia pronuntiata solide peroravit B. Consiliarius Evangelicus, mortis beatæ tunc studiosissimus, ac jurisjurandi sui observanter colendi avidus. Edidit librum hunc, ejusque perpauca exemplaria, sumtibus suis. Tractationem ipsam B. Heros Dei in *Capita* distribuit *novem*. *Primo* exposuit opinionem *Spinozæ*, & aliorum Indifferentistarum. *Secundo* ostendit, Indifferentismum rectæ rationi repugnare. *Tertio* docuit, eum adversari quieto vitæ civilis statui. *Quarto* significavit, eum voluntati Dei in V. T. reclusæ contrariari. *Quinto* demonstravit, eum fundamento religionis Christianæ evertendo favere. *Sexto* ostendit, hominis in viribus haud esse situm illud, quo possit cardinem & formam ipsam religionis determinare, nec considerati esse hominis Christiani, ejusque Evangelici, libros confessionis suæ symbolicos conviciis lacerare. *Septimo* docuit, scepticismum doctorum virorum religiosum a recta ratione discrepare. *Octavo* convicia improborum ac derisum, orthodoxiæ gravem, in gratiam proterviæ sæculi propius contemplatur. *Nono* ostendit, Deo ingratum esse hæreses ac schismata in ecclesia sua formandi studium.
- 59.
- 84.
- 119.
- 140.

MICHAELIS JOSEPHI MOREI CARMINA.

Romæ, typis Jo. Zempel, prope montem Jordanum, 1740,
8 min.

Plag. 10.

Manet sua gloria vatibus Italis; dumque alibi abjecta
 jacet Poesis Latina, generosisque animis perperam in-
 digna censetur, superbit semper felix isthæc regio eru-
 ditis, qui non solum justum illi pretium statuere so-
 lent,

lent, sed et ipsi carmina pangunt feliciter. Horum in numero eminere jam videtur *Michael Josephus Moreus*, qui vel hoc nomine famam meretur immortaleni. Dedicavit specimina sua *Friderico Christiano*, Poloniarum Regis ac Principis Saxonum Electoris Filio natu maximo, quem summum literarum statorem speramus singuli atque exspectamus. Est enim ex Arcadum numero Poeta noster, & pleraque horum in coetu, nonnulla quoque praesente *Friderico*, qui *Lusatii* nomen inter Arcades sumit, recitare solitus fuit. Eminentissimas autem illius virtutes ita inter alia, quo singulare nominatim carmen spectat, laudibus ejus consecratum, celebrare nititur: *Virtutes tuas ceteras una maxime benignitas illustrare videtur, quaequam fuit hac quidem omnium, cum Romae fuisti, vox et consensus; qui, licet in se Augusta stirpi non imparem animi altitudinem, egregiam indolem, & ingenium, regalem magnificentiam, singularem denique pietatem, vehementer suspicerent, capiebantur tamen nescio quomodo humanitate hac Tua, & clementia: credo, quod virtutes cetera, in regali fastigio posita, ita admirationi sunt, ut timeri etiam velint; humanitas una est, & benignitas, quae ita diligi mavult, ut, dum sociarum virtutum veluti oblitiscitur, eas hominibus jucundiores, atque adeo admiratione dignissimas, videatur efficere.* Nec vero minus, quae cum lectore praefationis ergo loquitur, notari nobis digna videntur. Ita vero se habent: *Primum omnium, Catholica Romana Ecclesia se esse filium, Ideoque, ethnicorum quaequam redolent religionem, potius accipiendam, Autor declarat. Deinde, ut celeberrima Arcadum Academia (cui a triginta ferme annis nomen dedit) instituta inserviret, perpetuum stili tenorem, & perfectam, maxime in Eclogis, veterum imitationem, fatetur, aliquando se non servasse. Tum, se plurima, admonet, suorum carminum ante editionem rejecisse, non pauca etiam ipso editionis tempore; utinam plura! nisi quod vel argumenta, vel causa etiam alia, fuerunt impedimento. Postremo, menda plurima irrepisse in editionem, non negat; verum haec ea calamo sustulit, aut*

Lectoris

Lafloris ingenio ac judicio, ut Æ pro OE, Ch pro C, E pro Ae, I pro Y, & alia bujuscmodi, emendanda relinquit. Carmina ple-
raque vel carmine elegiaco, vel heroo, sunt concepta. Unum
legimus Sapphicum, sanctissimo Jesu Christi domini nostri præ-
sepi, quod in Basilica S. *Mariae* majoris de urbe una cum
sacris ejusdem incunabulis religiosissime colitur, votum, duo
Adonica de inanibus mortalium studiis, unum Asclepiadeum,
atque unum denique vel alterum Hendecasyllabicum. Pri-
mas tenent Eclogæ atque Epigrammata. Illarum de argumen-
tis præclare canit Poeta pag. 30, atque sola illis *pastoria* tri-
buit. Horum autem, cum breviam sint, vel unum exemplum
proferamus. Legitur illud pag. 80, atque sic habet:

Odinns æstatem tum, cum calor opprimis artus,

Ipsaque cum longe est grata videtur hiems.

Tum, cum scivit hiems, contractis frigore membris,

Opæatur, quem nos sprevimus ante, calor.

Sic ætas, sic transit hiems; miser & sibi quisque,

Vivere dum properat, mortis anhelat iter.

Sunt præterea, quæ nobis placuerunt, ex Italico præser-
tim sermone poetice conversiones, ut nec, qui subjungi-
tur, indicem Arcadum, quorum in hisce versibus aliqua sit
mentio, sane copiosum, atque Arcadicorum nominum in-
terpretationem, oblivisci debemus. Patebit indidem, quot
quantique viri societati illi nomen dederint, quippe inter
quos ipsi Pontifices atque Reges eminent. Ad externa
libri ornamenta figuræ quadam æneæ minores, ab antiquis
maximè gemmis exculptæ, jure quodam suo referentur. Nos,
qui humaniorum literarum incrementis, ex quacunquè demum
regione veniant, ex animo gaudemus, & quousque illæ flore-
bunt, bene futurum rectiori doctrinæ & sublimioribus scien-
tiis, læti auguramur, Clarissimo horum Carminum Autori hæc
felicissimi ingenii pulcherrima specimina studiose gratulamur,
& ut porro egregiis, quas natura ipsi dedit, facultatibus ad per-
ficienda nobilissima quæque utatur, literarum causa, quibus
multum ipse dare præsidii & honoris, si velit, potest,
amice eum, sed vehementer, rogamus.

* * *

ES ** (193) ** ES

AD
NOVA ACTA
ERUDITORUM.

Quae Lipsiae publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tomi VI Sectio V.

Des vortreflichen Jüdischen Geschichtschreibers FLAVII
JOSEPHI sämtliche Werke, ic.

hoc est,

PRÆSTANTISSIMI JUDAICI HISTO-
riographi, FLAVII JOSEPHI, Opera cuncta,
nempe XX Libri Judaicarum Antiquitatum, II adversus
Apionem, unus de Martyrio Maccabæorum, ac unus, quo
vitam suam exposuit, nec non VII ejus Libri de Bello
Judeorum cum Romanis, ac adjuncta Descriptio Ege-
sippi de Excidio Hierosolymorum una cum Anacephalæosi
ejusdem. Omnia cum Græco textu authentico solícite
contulit, ac denuo transtulit in Germanicum, Præfa-
tionem præfixit loco saluberrimæ Introductionis in Ope-
ra JOSEPHI, argumenta & breviaria adjecit, pa-
rallelisimum Biblicum adjunxit, Chronologiam, Indicem,
Mappam geographicam, tabulasque Numismatum Pale-
stinorum, & reliquas figuras, addidit, una cum animad-
versionibus ac illustrationibus, JOANNES BA-
PTISTA OTTIUS, Canonicus & Archidia-
conus Capituli Tigurini.

Hh

Tiguri,

Tiguri, sumtibus Gesnerorum fratrum, Conradi Orellii ac
societatis, 1736, fol.

Alph. II plag. 15, Fig. æn. II.

Conata eorum, qui *Josephum* in nationum singularum ser-
monem linguasque convertunt, quin laudemus, ne-
bis haud valemus temperare. Et, licet hujus translatio-
nis usus magis ad palatum Helvetiæ ac Helvetiorum futurus sit,
quam Germanorum, quippe qui ornatiorem & cultiorem
amant linguam, tamen si, qui rerum non minus, quam verbo-
rum, curam agunt, ex hac editione fractus percipient haud
contemnendos. Præfatio est loco *Introductionis*, cui si ea præ-
cideris, quæ de editione librorum penes veteres, de eorum
librariis, criticis, ac reliquis rei librariæ adjutoribus, ipsisque
recitationibus, hic differuntur, cetera ad *Josephum* referri pos-
se, non dubitabis. Recenset enim Codices *Josephi* tum manu-
scriptos, tum editos, nec versiones omittit. *Dissertationem*
Bosii ex toto produisse credit. Immiscet editiones & *Hege-
pi*, & *Josephi Gorionida*. Progreditur deinde ad fontes, e
quibus *Josephus* sua decerpfit, Græcorumque scriptores, ab eo
commemoratos, indicat; designat pronuntiata politica & ethi-
ca, quæ *Josephus* passim intexuit; differit porro de numis
Græcis, Romanis, ac Samaritanis, quibus & *Josephi* & Judæo-
rum historia, luce quasi, ornatur. Si figuras, æri incisas, in-
spicimus, eas non esse paucas, deprehendere licet. *Prima* ex-
hibet turrem Babelis; *secunda* arcam *Noachi*; *tertia* altare suf-
fitus sacri; *quarta* tabernaculum fœderis; *quinta* altare holo-
caustorum intra tabernaculum; *sexta* templum *Salomonis* se-
cundum speciem externam; *septima* adytum intimamque ædem
templi *Salomonis*; *octava* sacerdotem gregarium Judaicum in
suo habitu; *nona* summum Pontificem, ornatu præstantissimo
cinctum; *decima* Pharisæum; *undecima* aheneum lavacri lebe-
tem; *duodecima* unum ex decem lebetibus *Salomonis*, statumi-
ne suo innixis, currum referente; *13* mare aheneum; *14*
arcam fœderis, eique imminentem columnam nubis & ignis;
15 aureum candelabrum, lychnis septem instructum; *16*

map-

mappam geographicam Palaestinae, quæ errores majorum nostrorum ac commenta denuo apponit, veluti *Adrichomii* cramben dudum bis coctam; 17 turrim, qua Romani in obsidionibus fuerunt usi; 18 actionem *Herodis*, latrones in speluncis invadentis; 19 machinam, qua Romani saxa gravissima in urbes obsessas projecerunt; 20 urbem Hierosolymam ex mente *Jo. Cocceji*. Numos Samaritanos fere XL delineatos repræsentavit Autor, passim videlicet collectos. Vitam, quam *Josephus* scripsit ipse, præfixit, eique subjunxit duo momenta. Primo inquiri, an *Josepho* fuerit statua olim Romæ collocata; deinceps brevibus striculis exponit testimonium *Josephi* de Christo. Præus *Hieronymus* in Catalogo de Scriptoribus ecclesiasticis ex *Eusebio* protulit. *Ruffinus*, translator *Eusebii*, addidit suum *perhibent* per modum dubitationis. Error ex Indice *Eusebii* enatus, qui, *Josepho*, Patriarchæ nempè in *Ægypto*, eique defuncto, statuam fuisse positam, scripserit. De testimonio *Josephi*, Christum attingentis, suum judicium Autor non penitus exprimit, licet facile appareat, id ei videri genuinum, quem in finem XXIV argumenta attulit. Præcellere Noster *Josephum* credidit testimonii doctorum Talmudicorum; perhibentem, sese sua ex Ebraeorum libris desumpsisse. Nobis ut secus videatur, satis multa efficiunt. Qui enim, *Josephum* Ebraica multum versasse, existimant, næ illi oppido falluntur. De *Epaphrodito*, *Neronis* liberto, Grammatico Chæreensi, cui famulatus fuit *Epictetus*, *Enchiridii* scriptor, nonnulla commentatur Autor. Protevangelium *Josephus* de serpente naturali, ejusque adversus homines iracundia, exposuit, quam interpretationem merito notatam judicamus. Singularis est opinio, Deam *Caino* gratiam homicidii haud fecisse. Columnas *Setibi* Noster in commentorum serie percenset. Sed eum haud attingit fontem, ex quo *Josephus* Chronologiam suam desumpsit, quæ ea, quam Ebraicus Codex exhibet, longe est diffusior. Arcam *Noachi* in montibus Gordiæis consecuisse, diuque, ni nostra ætate, superesse, credit idem, plus justo innixus *Benjamini Tudelensis* itinere, maximam partem scito. Approbat *Josephum*, qui angelos, quorum sit mentio

Pag. 29.

30 seq.

2.

5.

9.

8.

10.

- Gen. XVIII, 5*, non re vera, sed in speciem, edisse existimavit.
- Pag. 25. Observat passim, *Josephum* gentis suæ malefacta Romanos celasse; historiam *Mosis* fabula una & altera exornasse; existimat, 41. mare rubrum, quod transferint Judæi, 15 milliaria fuisse latum; 47. *Josephum* miraculo illi vim intulisse; *Mosen* minus recte dixisse facundum; cultum Leviticum Messia exortem finxisse. Dari- 50. cos, credit Autor, aestimandos esse pondere, non æone & figura 59. numismatica; aves $\Upsilon\Upsilon\Upsilon$ per *coturnices* exponit, ratus, *Plinium* 62. ei rei asserere lucem in *H. N. Lib. X Cap. 33*. Quæritur, 67. quid designet vox *Agre* in numo, quo *Jupiter Casius* repræ- 77. sentatur. Commentatori nostro nil occurrit solidi, quo quæ-
stionem solvamus. *Agre* fortassis denotat *Arcen*, seu Petram, ur-
bem. *Agræos*, Nabatæis finitimos, memorat *Strabo Lib. XVI pag.*
728. Ipse *Ottius pag. 83*, per eam, refert, intelligendam esse Phi-
ladelphiam, non Petram. De cetero illud imprimis laudandum
putamus, quod Autor ubique *Josephum* ad cynosuram sacri
Codici examinat, ejus errores notat, opiniones aliorum fide-
liter asserit, ac lectorem in veritate retinere laborat. *Jeph-*
tham immolasse filiam suam in holocaustum, arbitratur. Phra-
sin, *tegere pedes*, exponit per id, quod alias dicitur *opus narra-*
re peragere. Dormiendi periphrasin cum *Theodoro Haseo*
149. credimus potius ei formulæ loquendi subesse. De *εργαστη-*
ριούθους nec *Josephus*, nec Commentator, recte fuerunt edocti.
161. Urbem *Amath* esse Antiochiam, quod Pl. Rev. *Ottius* statuit, eis
sit verisimile, qui norunt, Amatham in finibus Palæstinae bo-
realibus circa Damascum esse quarendam. Subest indubie *He-*
liopolis, quam nunc vocant *Balbec*. תדמור ex תדמ , calore. &
193. aestu, qualis inest soli, dicta esse videtur. *Tadmoram*, a *So-*
lomone exstructam, eandem existisse ac Palmyram, sensit qui-
dem *Josephus*, quem alii in eo sequuntur. Sed de eo liceat
admodum dubitare. Quidni intelligimus urbem Chazaron Ta-
mar, seu Engada, quæ alias nude appellatur Tamar. Quam
Autor Paralipomenorum vocat *Tadmor*, ea vocatur 1 *Reg. XI*
Thamar. Quis ignorat, Engada sita fuisse במדבר , in desertis,
in locis, quæ vocantur tritissimo more in sacris literis deserta?
Et quis credat, *Palmyram* a palmis fuisse dictam? Conditores
urbium

urbem circa Euphratem ætate *Salomonis* num Latinam adhibuerunt linguam, quæ tum vix ad Janiculum erat excolta? Ii etiam perhibentur in sacris literis urbes condidisse, qui eas multaverunt, murisque firmioribus cinxerunt, assentiente editore ad p. 201. De Theuda Commentator nonnulla submovit, ad *Josephum* cum *Luca* conciliandum. Ad *Simonem Maccabaum* omnes muros Samaritanos referendos esse, existimat. *Capharnaum*, quod *Josephus* *κόμνην* appellat, iudicat eundem esse locum, ac illum, qui creberrime in N. T. memoratur, licet *Hadrianus Rolandus* dubitaverit, cuius fluctuatio ubique tanti non est, ut, duo loca, cognominis ejusdem, existisse, credamus. *Josephum Flavio Vespasiano* prædixisse diadema imperatorium, Noster ita exponit, ut vaticinium illud fere abeat in futurum. Ex qua promulgate perspicitur haud difficulter, quanta seges selectissimarum rerum a Commentatore hinc inde fuerit in conspectum prolata. Index lucernam olet. Tantus labor ut bene evcniat Editori, ex animo precamur, addentes illud, cum nobis fore augurii loco, ut plura in posterum ab ingenio et industria Viri indefessi nobis liceat expectare.

Pag. 490.
Tom. II
pag. 6.
115.
110.

BIBLIOTHEQUE DES AUTEURS ECCLESIASTIQUES, &c.

hoc est,

BIBLIOTHECA AUTORUM SECULI XVIII,
loco continuationis, seu supplementi, ad Bibliothecam
ELLIE DU PIN.

Tomus I & II.

Parisiis, impensis Pralardi & Quillayii, 1736, 8.

Tom. I Alph. 2 plag. 2, Tom. II Alph. 2 plag. 2.

Celeberrimus & post mortem commemorabilis *Ludovicus Ellies du-Pin* Bibliothecam *Autorum ecclesiasticorum A.* 1710 finivit. Negotia ejus alia ac obitus ipse, quo A. 1719 mense Junio vitam clausit, fuerunt impedimento, quo minus laborem resumserit atque continuaverit. *Pinius* ætatis jam erat profectionis, cum operam suam in adornanda illa Bibliotheca

Hh 3

collo-

collocaret, nec ideo in assiduitate sua quidquam passus fuit desiderari. Deinde modo hunc, modo illum, continuatiquines moliri, fama dicitavit. *Ceillierius*, Benedictini Ordinis deus, idem ac *Pinius* ingressus est institutum, siquidem edere cepit *Autorum sacrorum et ecclesiasticorum Bibliothecam, seu Historiam (L'Histoire des Auteurs sacrés & ecclesiastiques)*. Sed quantum adhuc labor ipsius incomparabilis a Seculo XVIII est disjunctus? Autor itaque, maturandam esse continuationem, ratus, hoc condidit opus. Scopus *Pinii* vertebatur in eo, ut existeret notitia & epitome operum ecclesiasticorum, præcipue eorum, quæ principatum tenent, per singulorum Seculorum decursiones. Eapropter vitam Autoris brevem, judicium de ejus scriptis, editionesque varias, indicavit. Ac eum tramitem ad historiam anni 1700 usque instruit. In *II Voluminibus*, quibus ab A. 1700 ad A. 1710 opus suum deduxit, nil de Autoribus disseruit, ac de reliquo sese ita gessit, ut facile pateat, opus hoc postremum fuisse a festinabundo exortum, magisque adfectum, quam perfectum. Ultima Seculi XVII Volumina eodem laborant navo. Autor solite cavet, ne in eodem clivo sudasse deprehenderetur. Ipse primordium capit ab ipso *Pinio*, ejusque scriptis. Id, quod restat in *Volumine* hoc primo, id supplemento *Bibliotheca Piniana* inde ab A. 1700 usque ad A. 1710 est destinatum. *Voluminis secundi* pars magna eodem redit. Non est, quod, de scriptis Protestantium hic aliquid dictum fuisse, suspiceris. Continuator sequitur *Pinii* exemplum, Autorum Pontificiorum recensione contenti. Ipse summam exponet scriptorum, et ita judicabit, ne quem violent, nec, sese ullum judicium ex tripode pronuntiasse, affirmet. Ea *Voluminis primi* argumenta. Præmittitur introductio, *Pinii* vitam & libros complexa: Dissertitur nominatim de ejus *methodo discendi Theologiam, de libello supplicii ad Præsidentem primum directo super nova Conciliorum per P. Hardainum editione, de ejus tractatione super excommunicationibus de Ananys Apocalypseos, de commensatione philosophica ac theologica super amore Dei, & de Bibliotheca Autorum, ab ecclesia Romana disjunctorum, ex Sæculis XVI & XVII.* Excipiunt hæc scripta

Pag. 1 seq.

28.

30.

92 seq.

118.

123.

Scripta tractatio theologica ac philosophica de veritate, & correctiones & additiones ad ultimum Volumen Bibliothecæ Aulicæ ecclesiasticorum Seculi XVII. Sequuntur vitæ & recensiones scriptorum <i>Francisci Timoleonis de Choisy</i> , Academici Francici, <i>Petri Le-Nain</i> , Monachi Cistercii, <i>Lud. Ant. Muratorii</i> , Doctôris Collegii Ambrosiani, <i>Gummarii Huyghens</i> , <i>Zeger-Bernardi van-Espen</i> , <i>Jacobi Marsolierii</i> , Canonici Regularis ecclesiæ cathedralis in Ulez, <i>Matthæi Petit-Didierii</i> , Monachi Bened. Congreg. S. Mauræ, <i>Joannis Le-Pelletier</i> , Laiçi Rothomagensis, <i>Lazari Andrea Bocquilloti</i> , <i>Natalis d'Argonne</i> , <i>Caspari Juvenini</i> , <i>Francisci Amati Pugeti</i> , <i>Claudii de-Vert</i> , Benedictini Cluniacensis, <i>Benedicti Bachini</i> , <i>Petri Custantii</i> , <i>Jacobi Josephi du-Guet</i> , <i>Augustini Cahmeti</i> , <i>Jacobi Le-Long</i> , <i>Thoynerdi</i> . Hæc ad additiones & emendationes pertinent. Sequuntur deinde emendationes & additiones ad II Volumina Bibliothecæ Seculi XVIII, quæ ad libros & scripta sunt referendæ. Recensentur enim hæc scripta, quorum mentionem <i>Pinius</i> plane omisit. Dabimus catalogum, & deinceps pauca memoratu digniora eidem subjungemus. En scripta, a <i>Pinio</i> prætermissa: 1) Literæ selectæ <i>Rich. Simonii</i> *). Asterisco notabimus libros Gallicos. 2) Dissertatio P. <i>Jacobi Echardi</i> , Ord. Fr. Præd. qua rursus summam Theologiæ <i>Thomæ</i> vindicat; 3) Collationes ecclesiasticæ Dioceseos Lucon; * 4) Dissertatio super S. <i>Dionysio Areopagita</i> ; * 5) Epistolæ duæ ad P. <i>Turneminium</i> ; * 6) R. P. <i>Joannis Dezii</i> de reconjunctione Protestantium cum ecclesiâ Romana; * 7) Antiprobabilismus, seu Commentatio theologica, Probabilissimi examen fidele continens, Autore <i>Joanne Gisberto</i> , Jesuita; * 8) Dissertatio nova de eo tempore, quo religio Christiana in Gallis fuit stabilita; * 9) Tractatus de Statu & capacitate Ecclesiasticorum, quantum ad Ordines & Beneficia attinet; * 10) tria Opuscula de Prædestinatione, Reprobatione, & Gratia actuali, Autore Cardinale <i>de Lauria</i> ; * 11) Commentatio <i>Balthasaris Francolini</i> , Jesuitæ, adversus Rigoristas sic dictos; 12) Tractatus spirituales P. <i>Segneri</i> , Jesuitæ, ejusque vita; * 13) Historia dogmatica religionis - - Autore M. <i>Joanne Claudio Sommierio</i> ;	Pag. 148.
	170.
	210.
	224 seq.
	243.
	279.
	280.
	282.
	284.
	287.
	289.
	14) Re-

- Pag. 292. 14) *Retractatio ecclesiastica, consecrata Cardinali Noallio*; * 15) 299. *Epistola Sammarthani*; * 16) *Theologia Amoris moralis, per Henricum de S. Ignatio*; * 17) *Martyrologium Romanum & Martyrologium universale, Gallice conversum, Autore Chastelano, seu Castellano*, * qui obiit A. 1712, 20 Martii; 18) *Lucius Caelius de Mortibus persecutorum*, cum *Dissertatione Latina, Autore P. Nicolao le Nourry, Paris. 1710.* Additur hic non epitome, quam Pinius jam dederat, sed *judicium Ephemericum, Hagæ Comitum emissarum, Tom. VII Art. 1.* 19) 310. *Vita Clericorum, Diaconorum, Presbyterorum, - - Autore Gerhardo de Ville-Thierry*; * 20) *Infidelis adductus ad religionem per lumen rationis, Autore P. Lamio*; * 21) *Opera Ire-*
 314. *nei, per Renatum Massuetum edita.* Tandem de *Novo Testamento Græco Milliano* etiam disseruit Autor, non ob autorem *Millium*, sed ob *Ludolfum Küsterum*, qui id *Roterodami recudendum curavit A. 1719.* Hic enim in *communione Romanæ ecclesiæ obiit.* Repetuntur ea *compendiose, quæ Küsterus in Præfatione, seu Dissertatione, nova de variantibus lectionibus, earumque usu, exposuit.* Omittimus reliqua. Ea enim, quæ sunt alicujus momenti, scripta in *hîcæ Actis fuerunt commemorata suo loco ac tempore.* Adiungemus *catalogum eorum, quos Pinius post annum 1710 edidit, librorum, Hofce sic habet: Histoire ecclesiastique du XVII Siecle, I, II, III, IV, Voll. 8, Paris 1714; Histoire de l'Englise en abrégé, depuis le commencement du Monde jusqu'à présent, à Paris, 1712, IV Vol. 12; Analyse de l'Apocalypse, à Paris, 1714, II Vol. 12; Traité historique des Excommunications & des autres Censures, à Paris, 1715, 12; Methode pour etudier la Theologie, à Paris, 1716, 12; Traité philosophique & theologique sur l'amour de Dieu, à Paris, 1717, 8; Continuation du Traité de l'Amour de Dieu, 1717; Bibliothèque des Auteurs séparés de la Communion de l'Eglise Romaine du XVII Siecle, II Vol. 8, à Paris, 1718, 1719.* Paulo post abiit e *vita Pinius.* Post *mortem ejus Parisiis A. 1731, 12, prodiit ejus liber: Traité theologique & philosophique de la Verité.* In *fronte libri falso vocatur locus impressionis Ultra-*
 3. *jectum.* *Biographia Pinii, quam Autor exhibet, Frickianam*
 4. seq. & reli-

& reliquas multis parafangis post se relinquit. Rollinus de-
 fundo Pinio hoc posuit epitaphium: *Hic jacet Ludovicus Ellies* Pag. 6.
du Pin, sacra Theologia Parisiensis Doctor, veritatis cultor &
indagator non otiosus, vetera Ecclesia monumenta indefesso la-
bore illustravit. Regni jura & Ecclesia Gallicana libertates
queriter non minus, quam erudite, propugnavit. Immensa in
omni genere lectionis & doctrina laude conspicuus, idemque ani-
mo miti ac modesto, nihil in omni vita visus est oblivisci, quam
injurias. Ecclesia munitus Sacramentis, obiit sexto die Junii
R. S. H. M DCC XIX, etatis vero LXII.

In Tomo hujus Bibliotheca secundo argumenta & brevitaria scri-
 ptorum aliquot proferuntur. Inseritur vita celeberrimi quon-
 dam Tillemontii pag. 64 seq. ex qua delibare nonnulla est
 animus, simul ac scripta, hic sub limam, seu leges compendio-
 rum, vocata perlustraverimus. Initium enarrationis arcessivit
 Autor a libro, qui officia Episcopi pertractat. Pergit deinde 30 seq.
 ad Politicam, ex verbis sacri Codicis collectam. Succedunt ad ti-
 tiones, in Academiis & Episcoporum seminariis Theologia alumnos, 101 seq.
 institutiones theologica, quas excipit Clericus Belga, Clericum 153.
 Romanum munitens, adversus notam nimii rigoris. Francoli-
 gum nuper notæ nimii rigoris propulsandæ studuisse, & eo fine
 opus magnum edidisse, alibi significavimus, addita illa, quæ ec-
 clesiam Romanam circa absolutionem peccatorum distinet, con-
 troversia. Exponitur deinceps a Nostro summa scripti, quod 109.
 Abbas Boilavius composuit, dicti: *Penseés choïssies*, id est, cogi-
 tata selectiora. Recensetur porro Reginaldi (Antonini) de 212.
 mente sancti Concilii Tridentini circa gratiam ex se ipsa effica-
 cem, opus posthumum. Sequuntur Statuta, seu decreta, syno- 302
 dalia Bisuntina Diæcesis, in compendium redacta; nec non 325.
 Heliori Opera spiritualia (*Oevres spirituelles*); item Dissertatio-
 nes historica, chronologica, geographica, & critica, in sacra Bi- 351 seq.
 bliâ, a Lud. Ellies Du-Pin contextæ, Tom. I, 8, 1710, Parisiis
 editæ. Autor, aliis occupationibus distractus, nihil præterea ad-
 didit, nec Tomi plures subsecuti fuerunt. Tomus hic in eo ver-
 satur, ut historia Moysis vindicetur ab hominum impiorum &
 criticorum audacia. Opusculum constat Dissertationibus quin-
 que.

- que. Prima complectitur historiam creationis, Chronologiam, & descriptionem mundi in se a creatione usque ad diluuium universale. Paradisum posuit ad canalem, quem formant Tigris & Euphrates simul juncti versus locum, ubi canalis hic in duos alios sese diffundit. Is, qui *Evam* a Deo abstraxit, ex sententia *Pinii* fuit serpens naturalis, a dæmone animatus & impulsus.
363. In disceptanda quæstione illa, quæ de creationis tempore, ratione anni quadripartiti, solet institui, est satis longus, ac, illud
365. fuisse vernum, suspicatur. Secunda Dissertatio comprehendit historiam, a diluuiio ad dispersionem gentium. Tertia Dissertatione exposuit de constructione turris Babel, de confusione linguarum, de dispersione nationum generali, de posteris *Sara*, *Chami*, & *Japhet*; de duratione mundi a diluuiio ad *Abrahami* natalem, ac de differentia inter verba Ebraica & translationes.
370. *Cainanem*, inter *Arphaxadum* & *Salam* Seculo quarto interjectum, pro minus genuino habet. Quarta Dissertatio vitam,
373. *Abrahami* complectitur. Quinta continet historias *Isaaci*, *Jacobi*, & *Esaui*. Autor posthæc sese confert ad librum, qui de *usura*, *lucro*, et *emolumento*, ex *commodatis redundante*, inscriptus est, Parisiis A. 1710, 12, editus. Anonymus in eo ex veteris ecclesiæ doctrina adversus *Renatum de la Bigottiere* disputat. Sequuntur *regula de ministerio suggestus sacri*, ac *littera de quæstione, an Anachoreta, qui dicti fuerunt Therapeuta, Christiani exstiterint*. Succedit summa libri, qui ita fuit inscriptus: *Instruction sur les dispositions qu'on doit apporter aux Sacramens de Penitence et de l'Eucharistie*. Libro hoc ascetico exponuntur officia eorum, qui salubriter sacra coena usuri sunt. *Psalmi in formam precum redacti* recensionem sibi conciliarunt opinione nostra copiosiore. Adjungitur eis expositio libri, qui *compendium legis novæ, in duobus magnis præceptis comprehensa, uno amoris erga Deum, altero amoris erga proximum, & præcepto precum contenta*, appellatur, editus A. 1711 & 1712, Parisiis, 8. Attentionem majorem merentur Opera *Joannis Damasceni*, a *P. Michaelle le Quien* A. 1712, Parisiis, in folio Græce & Latine edita. Restat nobis *vita Sebastiani Nani Tillemontii*, quam a *Michaelle Tronchetto* A.
66. 1706

1706 Nanneti, & A. 1711 Coloniae auctiorem, in forma duodecima editam fuisse, novimus. Tantum non credideramus, vita *Tillemontii* plane novam datum hic iri expositionem. Verum, si ira sensissemus, recantare opinionem fuisset jussi, simul atque ab Autore admoneri nos intelligeremus, sibi posteriorem *Troncheti* editionem probari, quippe ex qua resumserit dapes, quas cum lectore suo communicaverit. Quo ipso nobis oria fuisse facta, rati, id unum addimus, *Tomo II* suffixum esse Indicem, utriusque *Tomo* communem. Nisi *Tomi* subsequenti scripta majoris momenti sint daturi, saliva lectoribus haud facile movebitur. Cohibemus jam iudicium nostrum, sperantes meliora.

L'ADAMO DEL CAMPAILLA, &c.

id est,

ADAMUS, SEU MUNDUS CREATUS,
Poema philosophicum D. THOMASII CAM-
PAILLA, Patricii Modicani, cum summis materia-
rum, quae singulis, cantilenis continentur. Latino car-
mine epico in gratiam eruditorum extraneorum expressit
D. JOSEPHUS PRESCIMONE,

Consiliarius Regius.

Messinae, ex typographeo regio, 1728, fol. min.

Alph. 3.

Jacobus de Maxara & Echebelz in Praefatione, lectoribus destinata, de *Thomasii Campaila* progenitoribus, dignitate, doctrina, & scriptis, disserunt. Philosophiae arcana abstrusiora *Thomasius* felicissime cum laurea poetica conjunxerat. Medius inter *Ren. Cartesium* & *Petrum Gassendum* incessit. In physicis nonnunquam novas excogitavit hypotheses, nonnullas exposuit & reformavit, multum deditus Physices experimentalis oblectationibus. Ex prima statim parte hujus carminis elucet ejus systema de luce, de formatione planetarum, eorumque in medio aeris libratione, generatione nitri, de virtute lapidifica, de vi magnetis attractiva, de fundamentis montium ignivomorum, ac originibus

terre motuum, de vortice maris circa Messanam, de reciproca conjunctione guttularum homogenei liquidi, & refugio ab heterogeneis, de volatilitate & stabilitate mixtorum, de actione aeris in resplendente phosphoro urinæ & ascendente ex foco, de formatione corpusculorum ex effluviis æthereis, de transformatione fucci vegetabilis in poris plantarum & succorum animalium in poris glandularum, de formatione arboris ex argento, de corticis Peruviani virtute febrifuga, de phænomeno petræ serpentis pileati, de formatione ideæ plantarum in gemma & in semine, ac de aliis opinionibus physicis admodum curiosis. Multam magnamque hujus doctrinæ partem oratione prosa quondam edisseruit. Meletema ejus de *fermentatione* (*Discorso della fermentazione*) Panormi formis publicis descriptum prodiit A. 1780, nec non de *Motu animalium*. Postea edidit ibidem *Problemata naturalia* (*Problemi naturali.*) Ut vero acerbiter theorematum philosophicorum temperaret dulci poeseos delicio, & ingenium dives & exemplum *Lacerti Carii* cum adduxit. Nec inficiari audemus, eum omne tulisse punctum in carmine suo omnibus numeris absoluto, in quo puritas vocum, idearum claritas & distinctio, elegantia & ornatus, cum varietate rerum, mensura rerum & verborum justissima, atque id, quod mirificum, inauditum, grande, altum, credibile, & perfectum, vocamus, inter sese de principatu certant. *Libro* carminis *primo* de rerum principiis, *secundo* de cœlis, *tertio* de planetis, *quarto* de elementis, ac eorum qualitatibus, *quinto* de Bibliotheca, *sexto* de gravitate, corporumque motu, *septimo* de terra, *octavo* de mari, *nono* de aere, *decimo* de igne vario, phosphoris, pulvere auri fulminantis, & alchimia, *undecimo* de planetis, *duodecimo* de brutis, eorumque anima & operationibus, *decimo tertio* de homine, *14* de œconomia animali, *15* de generatione, *16* de sensibus, & sensuum objectis, *17* de morbis, *18* de anima hominis, ejusque perfectione & morbis, *19* de cupiditatibus animæ, ejusque immortalitate, ac *20* tandem de raptu *Adami & Evæ* in cœlum empyreum, qua occasione describit civitatem Dei, Deique virtutes, ac redemptionem, per Christum partam. Ad extremum inter-

intercedit, ne quis credat, ipsum assentiri systemati cœlesti Copernico-Cartésiano, quod Poemati quidem inseruit, sed duntaxat velut hypothésin, per quam facilius phænomena & motus stellarum possint exponi. Haud prætermisit Autor ullam Philosophiæ & Theologiæ doctrinam.

GESTA ET VESTIGIA DANORUM EXTRA patriam, præcipue in Oriente, Italia, Hispania, Gallia, Anglia, Scotia, Hibernia, Belgio, Germania, & Slavonia, maximam partem ipsis Scriptorum, non exoticorum minus, quam domesticorum, verbis adumbrata. In tres Tomos distincta.

Tomus I & II.

Lipsiæ & Hafniæ, sumptibus Jacobi Preussli, 1740 & 1741, 8.

Tom. I Alph. i plag. 4. Tom. II Alph. i plag. 4.

Eriao Pontoppidano libuit Historiam Danicæ gentis, vestigia vitæ regionibus exteris olim imprimendis, adjunctis, ac præfidiis, debite collatis adhibitisque, persequi & illustrare, Nec tantis ipse excidit ausis. Nitior & puritas stili, ordo transactionis, & argumentum solide elaboratum, omne hic ferunt punctum. Dignum sane erat opus, tanta diligentia elaboratum, ut Serenissimo Celsissimoque Principi, Friderico, Daniæ & Norvegiæ, Vandalorum, Gothorumque, Principi tunc hæreditario, inscriberetur, Musarum tutori præsidioque. In Dedicationis formula Cl. Autor usum ex studio historico elucentem, & merita Danorum gloriosa, justis in cœlum laudibus extollit. Præfationem ita orditur: *Quantumvis ad agitatam nostris diebus systema Philosophiæ mechanicum neutiquam accedo, tamen arbitror, eo sapiuscule devotvi mortalium conatus, quo (eos) tendere ab initio minus auspicamur.* Ita est. Nova Philosophia diçit, statum præsentem gravidum esse futuro, nec actiones voluntarias rationibus suis carere, quarum cursu ac vi coeunte eliciatur effectus. Marmora Danica, sive Inscriptionum per Daniam portionum fasciculum, Autor ab intentu vindicare constituerat,

tuerat, cum vidit, inesse collectaneis suis Epitaphia, Inscriptio-
nesque alias, memoriae illustrium quorundam Danorum, foris
celebratorum defunctorumque, conservatrices. Cum hisce illu-
strandis operam impenderet, ac exterorum evolveret scripta,
subnasci coepit hoc opus. Idem fere institutum jam occupa-
vit *Olaam Wormium & Ludovicum Winslovium*, quorum tamen
uterque quo minus conata perficeret, mors inopinata fuit im-
pedimento. Manebat scilicet hic labor. Cl. Autorem, viribus
instructum, subsidiis munitum, animo valentem, curis mole-
stis vacantem, qui eo praestantissime fuit defunctus, lectorum-
que desiderijs omnino fecit satis. Complectitur *Tomus pri-
mus* Danorum gesta & vestigia in Oriente, in Italia, in Hi-
spania & Portugallia, atque in Gallia. *Secundus* exequi-
tur res Danorum praclaras, per Angliam, Scotiam, Hi-
berniam, & Belgium, gestas. Quid *tertius* spondeat, hinc satis
innotescit. Revertimur ad Danos, Orientem perlustrantes.
Incidimus hic primo in peregrinatores religiosos. Horum
in numero celebrantur *Ericus Bonus*, Rex Daniae, Oriente sa-
lutato Cyprum redux, ibique mortuus, & Bactra sepultus; con-
jux ejusdem, Regina *Borbilda*; itineris socia, in valle Joseph
sepulta; *Waldemarus IV*, Rex; *Ericus*, Pomeranus, Daniae Rex;
Episcopi boreales haud pauci; *Sueno* uterque, ille Episcopus Ro-
schildensis, in Rhodo extinctus, hic Episcopus Viburgensis,
una cum fratre *Eshillo* prope Hierosolimam defunctus; *Siguan-
dus*, *Slembus*, aliique Norvegi; *S. Andreas* Slagosiensis; *An-
dreas*, Decanus Lundensis, aliique. Offerunt sese deinceps Dani
ae Norvegi bellatores per terras orientales. Dani olim custo-
des fuerunt corporis Imperatoribus Graecis, testibus *Saxone*
Pag. 20. *Grammatico Lib. XII*, atque *Paulo Rhamnuso*, Veneto, aliisque.
Gothi Graeciam inundarunt. Cimbri ad paludem Mæotida
sunt grassati, si conjecturae *Strabonis Lib. VII* fides habenda.
Quae de *Ogerio* Dano, ejusque filio, *Meurvino*, tempore *Caroli*
M. Orientem inde ab Hierosolymorum terra usque ad Indiam
subigentibus, vulgo traduntur, fabulas videntur redolere.
27. *Regnerum Lodbrog*, postea Daniae Regem, piraticam usque in
Hellepontum & Constantinopolin exercuisse, *Saxo & Albertus*
Stadenfis

Stadenfis testantur. *Haraldum Blaatand*, Regem Danicæ, classe Pag. 30
in Orientem, vel Æthiopiã, trajecisse, est fama. Mauros A.
857 a Normannis fuisse debellatos, *Mariana* est autor. Expe-
ditionem movit *Haraldus Haardraade*, Rex Norvegiæ, Con- 33
stantinopolin circa A. 1406, ac auro onustus revertit. *Sueno*
Danus, Regis filius, obsidionem Antiochiæ in expeditione
cruciata adjuturus, intra Thraciam, proditorum fraude circum-
ventus, cecidit. *Carolus*, S. *Canuti*, Regis Martyrisque, filius, 35
postea Flandriæ Comes, Hierosolymitanæ expeditioni A. 1096
interfuit. Danos Norvegosque *Godofredo Bullioneo* suppetias 37
fuisse, constat inter omnes. *Sigwardus*, *Magni* filius, Cairum
cepit ac Sidonã, ad Alcalonem ac Joppen appulit, Hieroso-
lymam lustravit ac loca sacra, Jordanis aqua sese lavit, Tyrum
expugnavit, in Cypro substitit, Constantinopolin splendide in- 41
travit, ibique honore exceptus fuit summo. Dani Mauris A. 1147,
25 Oct. Olyssipponem eripuerunt. Ad A. 1189 Dani denuo
Regem Portugalliæ ope sustentarunt, ac expeditioni interfue-
runt cruciatæ. Circa A. 1217 Rex Norvegiæ, *Hacon*, classẽ ex- 52
peditissimã in Orientem misit, ac literas liberi commẽtus
etiam in finem a *Ludovico*, Galliarum Rege, A. 1248 accepit. Sunt,
qui originem Ordinis Danorum equestris, ab elephante dicti, 53
bello orientali sacro assignant. Sunt, qui, in India ac Africa
eluxisse res veterum Danorum, tradunt. At requirimus soli-
diores rationes. Certius est *Olai Tryguini*, Græci dicti, Nor- 56
vegiæ Regis, iter in Græciam susceptum. *Otto Schram*, nobilis
Danus, Hierosolymam profectus, & ibi renuntiatus fuit
eques S. Sepulchri A. 1599. Peregre præterea in Orientem 57
abierunt *Henricus Rantzovius de Paltsgaard*, *Joannes Schon-
gaard*, *Erasmus Vindingius*, *Theodorus Petraus*, Unguarum
orientalium peritissimus, *Caspar Frifus* & *Nordenius*, *Scher-
becius*, ac ipse Rex *Haraldus*, qui dicitur filiam Regis Græci
uxorem duxisse. Fictitiæ sunt literæ, quas ferunt a *Balsba-
faro Soldano*, Babylonici, ad *Christophorum Bavaram*, Danorum, 62
Suecorum, ac Norvegorum, Regem, fuisse scriptas. Adsanxit
Cel. Autor notitiã de navigatione Danorum Tranguebarica,
in Indiam Orientalem directã. **Commercium Ceilonensẽ mi-
nus**

pag. 68. nus feliciter successit. Commertium Guineense sua adhuc vi-
 get laude, A. 1659 inchoatum. In America Rex Danorum
 tenet insulas *S. Thoma*, *S. Joannis*, & *S. Crucis*. Priores duas
 A. 1675 cesserunt Angli; ultimam Galli A. 1732. Grata sunt le-
 70. ctu, quæ hic de *M. Jacobo Wormio*, ob libellos satyricos
 Tranguebariam deportato A. 1681, allata fuere. Pietatem
 74. alunt, quæ Autor de Evangelio, inde ab A. 1705 inter Malaba-
 ras, iussu regis congruenter, nuntiato, differit. Hinc ad Ita-
 liam promovet gradum Cl. Autor, attingens potiora de Cim-
 brorum in Italia rebus, de Gothorum fati, de Longobardorum
 regno, de *Oligero* Dano in Italia claro, de expeditione *Lod-
 brochidarum* in Italiam, de gestis Danorum duce *Hastingo* in
 Italia, & de Normannorum in Italia atque Sicilia regno. Re-
 centiora, minusque illustria, non omittit Autor. Commemorat
Bessium, Norvegum, Romæ in æde *S. Petri* sepultum, epita-
 phium *Dithleivi Ranzovii*, Romæ reperiendum, epitaphium
Severini Norbye, equitis Dani, Florentiæ, merita *D. Thoma Fin-
 cbii*, Flensburgensis, in Academiam Patavinam, statuamque ejus-
 dem, ibi in æde *D. Sophia* exstantem. Memorat imaginem *D.
 Christiani Ostensfeldi*, Academia Pataviæ olim Prorektoris, atque
 que preciosam indidem inscriptionem, binasque inscriptiones
 Patavinas in memoriam *Christiani Bruni*. Omittimus epitaphia
 alia. Id vero denuo dicendum est, *Christianum I* & *Frideri-
 cum IV*, Reges gloriôsæ memoriæ, Italiam invisisse, ac A. 1702
 copias Danicas pro *Leopoldo* Imperatore in Italia fortes sese
 præbuisse. Id nos habet incertos, Gothine potius inferiori
 Sueciæ, an Juthiam, habitaverint, item an Gothi Cimbricam
 Chersonesum jam infederint, cum Seculo III, IV, & V, Gothi
 102. coeperunt Romanis esse graves. *Pomponius* quidem *Letus*
 Longobardos ex Cimbrica peninsula deduxit. *Paulus*, vero
Diaconus & *Prosper Aquitanus* eos ex Scandinavia insula &
 Scandia insula deducunt. Quæritur proinde, an Scandia fue-
 rit ea insula, quam nunc Selandiam vocamus; an veteres po-
 tius infima regni habuerint pro Scandia insula, quibus nomen
 adhuc est *Schonen*, *Scania*, *Scandia*. Posteriorem sententiam
 firmant Rhythmi Gothlandici, pag. 105 allati. Sed pergimus
 cum

cum Cel. Autore in Hispaniam, ibi vestigia Danorum considera-
 turi. Vandalorum hic Reges incoluisse, certum. Eorum ma-
 jores Cel. Autor in extrema Cimbria: aquilonaris regione
Wendefyssel quærit, quam aliqui Vinniliam, aliqui Vinuliam,
 dixerunt. Attingit deinde Westrogothorum in Hispania re-
 gnum, nec non literas Danicas, seu Runicas, in Hispania To-
 letanas dictas. Disserit de epitaphio *Roderici*, postremi Gotho-
 rum Regis, reliquiis Gothorum in montibus Bearnensibus, de
 claris *Oligeri* Dani in Hispania factis, de gestis ab *Erico Bono*,
 Daniæ Rege, in Portugallia contra Saracenos, de Hispanica *Si-
 guardi* Hierosolymipetz, Norvegorum Regis, expeditione, de
 opera Danorum in civitate Sylvenfi Saracenis eripienda, ac de
 spurio *Eleonora*, Danorum reginæ, apud Lusitanos epitaphio.
 Executit porro Cimbrorum res in Gallia, gesta a Gothis &
 Vandalis in Gallia, Burgundionum facta, Normannorum res
 gestas, ac *Gothilaci* Dani per Gallias gesta. Memorat Aquit-
 aniam a Normannis infestatam, *Hastinum*, Gallias populatam,
Genaldi Dani fata, eadem *Mauri*, Normannorum Regis, urbes
 Gallia: a Danis obsessas & vastatas, *Rollonem* Ducem, ejusque
 filium *Wilhelmum*, *Richardum*, ex hoc natum, & ipsum denuo
Oligerum, in monasterio S. *Faronis* sepultum. Disserit de *In-
 geburga*, *Waldemari*, Regis Daniæ, filia, a marito *Philippo*, Gal-
 liarum Rege, injuste repudiata, tandemque in gratiam & thala-
 mum recepta, de *Christina*, Lotharingæ Duce, de *Eschillo*,
 Archiepiscopo quondam Lundensi, sepulto in monasterio Cla-
 ravallensi, de *Jano Grand*, Archiepiscopo itidem Dano, Ave-
 nione humato, de *Hervino* Dano, fundatore monasterii Beccen-
 sis in Gallia, de *Geldvino* Dano, monasterii Pontilevi in Gallia
 fundatore, de *Rogeria Bellomontano*, duorum comobiorum in
 Gallia fundatore, de *Roberto*, Rodolenti Principe, ex Dania
 oriundo, monasterii Uticensis evergeta, de *Gualtheri Giffardi*
 epitaphio, ac de Collegio Parisiensi pro Danica juventute. Me-
 minit *Petrum Oxo*, equitem Danum, in Gallia diu exulem, de
 Lotharingia meritum præclare. Memorat *Andream Simonis*,
 postea Daniæ Archiepiscopum, bonas literas in Academia Pa-
 risiensi professum, *Olaum Ramorum*, Danum in Gallia incluctissi-
 mum.

mum, & Delphini studia mathematica moderatum, *Jacobum Winsloviium*, Danum, Christianissimi Regis archiatrum, & Parisiensis Academiae Professorem, nec non *Michaellem Rög*, Norvegum, sculptorem in Gallia excellentissimum. Adjungit hisce *Canuti Magni*, Daniae Regis, in ecclesiam Carnotensem munificentiam, *Fulberti*, Carnotensis Episcopi, ad illum literas, *Canuti* expeditionem Normanno-Gallicam, *Waldemari IV* iter ad Papam *Urbanum V*, Avenione commorantem, &c. Mirabilis ille *Otgerius* Danus videtur nobis ex ingenio fictionibus divite procreatus. *Otgerium* enim, seu *Autgerium*, *Oggerium*, *Anastasius* in Vita *Adriani* Papae vocat *Francum*, unum ex primoribus regni *Carolomanni*. Hunc vero *Caroli M.* fratrem novimus existisse. *Otgerii* sororem *Rotlando* nupsisse, autor est *Pseudo-Turpinus*, scriptor fidei nullius. Hic vero primus *Otgerium* vocavit *Danum*. Securus fuit eum Collector Chronici Belgici magni in vita *Gerbaldi*, Episcopi Leodiensis quarti, & *Joannes Placentius*, Trudonensis, in Catalogo antistorum Leodiensium. Seculo ~~III~~ per *Pseudo-Turpinum* duravit fabula de *Otgerio*, seu *Oligero*, ad Normannos, & inde ad Danos. In libros Romanenses definit ipsa hand fecus ac *Rolandus*, *Henricus ferreus*, Doctor *Faustus*, &c. At gradum promovere lubet ad *Tuum II*.

Tom. II In eo principatum obtinent gesta & vestigia Danorum in Anglia. Cimbri videntur appellationem impertuisse Cumberlandiae, Vandalis rivulo *Vandalis*, locisque *Wandlesworth*, *Vandelsburg*, &c. Burgundos & Vandalos *Probus* Imperator, a sese devictos, in Britanniam misit, *Zosimo* teste. Literaturam Gothicam in Anglia obfervarunt *Spelmannus* & *Cambdenus*. Anglorum sedes vetus in Slesvico sub Flensburgo fuit. *Frothonis I*, Regis Danorum, res in Anglia gestas descripsit *Saxo Grammaticus Lib. II. Amlethus*, *Rörii* Dani filius, ibidem sagacitatis ptomeruit laudem *Fridlevi Celeris*, *Frothonis III*, *Regneri Lodbrog*, *Ivari*, ex eo nati, qui cum Rege *Ethelredo* conflixit, *Frothonis VI*, & *Gormonis II*, ex eo procreati, *Hroci*, Regis Northumbriae Dani, *Agnari*, filii, *Halfdani*, *Ivari*, aliorumque, gesta Anglica memoratu sunt digna. **65.** *Rollo*, postea Normanniae Dux, cum Anglorum Rege *Alfredo* foedus

fœdus sancivit. *Commercium Haraldo pulchricomo, Regi Norvegorum, cum Adelfano, Anglorum Rege, fuit frequens. Sueno barbæ fuscata* condidit imperium in Anglia Danicum. *Canutus Magnus* illud firmavit, tempori tamen cedens, tandemque toti Angliæ dominans. Ipse primus Monachos in Daniâ induxit. Successit ipsi per triennium in Anglia *Haraldus*, cui successit *Harde Canutus, Canuti M. ex Emma filius*, veneno sublatu, quocum exspiravit Danorum in Anglia regnum satis superque durum. *Haraldi Strenui, Regis Norvegiæ*, expeditio Anglica est celebratissima, cui quippe ipse debuit necem. Nec omittendus est *Walthæofus Comes, filius Siguardi, Comitis Northumbriæ, gente Dani, jussu Wilhelmi Conquestoris* decollatus, ac ipse *Siguardus, regio Danorum sanguine procreatus. Æqualis ei fuit atate Robertus, Unfrani Dani filius, armiger Regis Eduardi. A Christiano V A. 1689 Wilhelmo, Anglorum Regi, auxilia, 7000 milites complexa, fuisse submissa, in vulgus constat. Georgium, Annæ maritum, norunt universi. A. 1012 Danos S. Elphægum ad martyrii lauream admovisse, obiter notari potest. Ad Danorum vestigia, Scotiæ impressa, refert Autor originem Scotorum Pictorumque ex Gothis, expeditionem Frothonis I, Daniæ Regis, in Scotiam, res Amlethi, Juthiæ reguli, in Scotia gestas, Regneri Lodbroch, Daniæ Regis, gesta intra Scotiam, tributa ex Scotia Danis pensitata, expeditionem Danorum eo factam ducibus Hubba & Humbro, Danos a Gregorio, Scotiæ Rege, triumphatos, auxilia Donaldi, Scotiæ Regis, missa Anglo contra Danos, Scotorum fœdus cum Danis adversus Anglos, Danorum in Scotos expeditionem, Hagone & Helrico ducibus, gesta Suenonis, Daniæ & Angliæ Regis, ejusque tres in Scotiam expeditiones, facta Siguardi Norvegi, Comitis Orcadensis, in Scotia, monomachiam Thorgifelli Islandi cum Surtero pirata & mago in Scotia, Haquini, Norvegorum Regis, in Scotiam expeditionem, Jacobi III, Scotiæ Regis, nuptias cum Margareta, Christiani I, Daniæ Regis, filia, & oppignorationem Orcadum, legationem Anglo-Scoticam Jo. Jacobi Ravensbergii, postea Episcopi Roschildensis, ac vindicias libertatis vitæque Regis ac Regine*

Pag. 68.

102.

144.

168.

172.

222.

232.

238.

279.

284.

292.

Reginæ Scotiæ per *Nicolaum Cragium*, Danum. Hibernos, qui se ipsi vocant *Gajotbel*, a Gothis fuisse ortos, sibi persuadet. Expeditiones *Fridlevi I*, ejusque filii, *Frotbonis III*, Daniæ Regum, Hibernicas succincte describit. Gesta *Regneri Loobroc* & Pag. 300. mortem calamitosam in Hibernia, varias Danorum & Norvegorum in Hiberniam irruptiones, fabulam de *Glasso*, gigante Norvego, vastationem Hiberniæ a Danis illatam, *Findani*, Hibernorum sancti, a Danis captivitatem, vastationem Ultoniæ Hebridumque per Danos & Norvegos, gesta *Magni Nudipedis* per 321. Hiberniam, legationem *Siguardi* Hierosolymitæ in Hiberniam, & *Haraldi* Hiberni, ex *Magno Nudipede*, Norvegorum Rege, nati, miram pernicitatem, persequitur. Complura Danis cum Belgis commercia intercesserunt. Autor Brabantis Flandrisque originem ex Cimbris assignat. *Goldverii*, Cimbrici Ducis, filia certe *Flandeberto* nupsit, Belgicumque litus Cimbrici late infederunt. Frisiis Autor eandem tribuit originem. Ipsi certe ad tempus Danis parvare. Comites Loffenses, seu Lohnesses, a Comitatu Loffensi dictos, credibilius est, quam *Godofredo*, *Otigeri* famosi filio, eum a *Carolo M.* fuisse donatam. *Holgerum* Danum templo S. Virg. *Mariæ* Tungrensi reedificando, & alendis 20 Canonicis, impendisse sumtus, memoriæ literis est proditura. Hollandiam, & imprimis Ultrajectensem Diocesin, a Danis devastatam fuisse, tradit Cl. Autor. Idem docet, feudum Frisiæ & Dorestadii, Trajectensis Diocesis oppidi, *Erico* Duci, postea Danorum Regi, a *Ludovico Pio* concreditum fuisse; seminarium *Turholti* in Brabantia institutum, in quo pueri Danici ad sacrum ministerium præparati; everas esse a Danis urbes *Dorstadium*, *Antwerpianam*, & *Wittham*, ac Frisiam *Walachiam*que Danis tributariam factam; gesta esse nonnulla per Frisiam atque Flandriam a *Regnero Loobroc*, Danorum Rege; Comitatum Galliæ Belgicæ Veromandensis a *Biornone*, *Jernside*, & *Haslingo*, Danis, fuisse spoliatum; *Erici* Ducis, Dorestadii ac Frisiæ præfecti, varia fuisse fata; Frisiam a Danis vastatam; Danos perpetuis excursionibus Frisiosque Batavosque fatigasse; Normannos arma protulisse usque in Galliam. Differit idem de *Gunilda*, *Henrici III* Regis, postea Imperatoris, uxore, de *Osbörno*,

Osborn, Regis Daniz frater, de *Esbela*, filia *Roberti Fresonis*, S. *Canuti*, Danorum Regis Martyrisque, vidua, de S. *Carolo*, ejus filio, Flandriæque Comite. Singularia sunt, quæ de *Erico Walckendorffio*, *Olo* *Stigoro*, *Wilhado* *Dano*, *Joannis Michaelij*, *Jo. Isaaca* *Pontano*, *M. Jo. Canuti* *Vellejo*, ac virtute Danorum in pugna ad *Rameliam* A. 1706 vehementer pugna, exposuit Rev. Autor. Prædicamus industriam & lectionem multijugam ejusdem, dicturi proxime de *Tomo tertio*, in quo non minorem, quam in prioribus *duobus*, Autoris diligentiam, solertiam, doctrinam, eminere, gaudentes intelleximus.

ETAT PRESENT DE LA REPUBLIQUE DES PROVINCES-Unies & des Pais, qui en dependent, &c.

id est,

STATUS PRÆSENS REIPUBLICÆ PROVINCIARUM Fœderatarum ac regionum, inde pendentium, opera FRANCISCI MICHAELIS JANISSONII, Mandatarii publici Hassiaci. Editio secunda, revisa & correctâ.

Tomi II.

Hagæ Comitum, sumptibus Joannis van Duren, 1739, 8.

Tom. I Alph. 1 plag. 1, Tom. II Alph. 1 plag. 2.

EDITIO prior *Carolo*, Landgravio Hassorum Serenissimo, fuit inscripta ab Autore, quem Belgium fœderatum in gremio suo fovit ac educavit, & qui eam ob causam nihil eorum omisit, quibus potuerit sese reddere idoneum ad leges, vincula, & rationes, quibus provinciæ Belgii conjunctissimi complicatæ apparent, dispiciendas. Accessit ille ad fontes & scrutigines, ut voti sui particeps evaderet, atque introspiceret in rationem gubernationis generalem, ac in modum, quo provinciæ & urbes singulæ reguntur. Viderunt jam hic aliquid *Wilhelmus Temple*, *Sam. Basnagius*, & *Joannes Clericus*. At ordinis & digestionis taret primus, notitia genuina deest sapius secundo, tertius *Hænerum* voluit in muse exhibere. *Batavia illustrata*, Anglice

Kk 3

con-

concinnata ab *Onslow Barrish*, haud satis est digesta, ac de cetero maximam partem ex *Basnagio* hausta. *Guicciardini* descriptio Belgii senium & situm contraxit. Liber *les Delices des Pais bas* geographica suppeditat, statum interiorum haud attingit. Libellus *les Delices de la Hollande* exhibet ea, quae in oculos incurrunt. Interiora corporis politici, ejusque Belgici, pandunt *Simon van Leeuwen* in *Batavia illustrata*, *Boxhornius* in *Theatro Urbium Hollandiae*, ac *Blauw* in *Theatro urbium Belgii*. Ex hisce Autoribus nonnihil in usus suos potuit transferrere. Inprimis vero adhibuit *Matthaeum van der Howwe*, qui antiqua privilegia VII provinciarum collegit, & *Romynum de Hooghe*, cuius exstat liber: *Spiegel van Staat der vereenigde Nederlanden*. Praecipue autem profecit Consultiff. Autor e viris, statum reipublicae callentibus, ex eis, qui commerciis dirigendis in Indiam utramque praesunt, ex optimatibus, provinciarum ad clavum sedentibus. Ex hisce filis tela haec fuit contexta, quam penitus esse perfectam & praecelam, ipse negat, spem injiciens editionis melioris, si errata sua ingenue notata fuissent, proditurae. Quam quidem spem haud fefellisse, lubentes laetique hic intelligimus. *Tomo I* edisseruntur collegia universitatis diversa. Fit initium a conspectu generali ac succincte exhibitio de statu Belgii foederati potentissimo, tum ratione virium & foederum, tum respectu religionis & morum, quibus incolae sunt imbuti. Exposuit inibi praeterea de potentia & auctoritate Gubernatorum, de origine & progressu utriusque commerciorum societatis, ab India denominatae. *Tomo secundo* descripsit regiones ac urbes, Statui universo proprias, nominatim Brabantiam Hollandicam, Limburgum Hollandicum, Flandriam Hollandicam, & territorium Venloviense, pace Ultrajectina partum, urbes propugnaculi adversus Gallos muniti, Geldriam Batavicam, ac praesidium Embdae impositum, ubi Comitum & Principum Frisiae Orientalis series, ac his horum recentissima, cum ordinibus provincialibus agitata, solide & ordine recenseretur. Non est, quod veritati fiat injuria ulla, si confessi fuerimus ingenue, *Tomos* hosce destinationi Autoris & rei ipsi accurate respondere, scripturam esse & planam & puram & venustam,

nastam, tractationem ordine suo naturali profuere, atque hos Commentarios in hoc librorum genere obtinere principatum, licet figuras urbium æri incisas illi haud repræsentent, nec ad oculos retinendos sint præcipue concinnati vel instructi.

Historische Nachricht von dem alten Bischoffthum Lebus, &c.
id est,

RECENSIO HISTORICA DE VETUSTO
Episcopatu Lebusensi, ex Polonia in Marchiam Brandeburgicam translato, exhibita a RENATO ANDREA KORTUM, Ecclesiae Lebusi.

Francofurti ad Viadrum, apud Joannem Gothofredum
Conradi, 1740, 4.

Plag. 9.

Non solum de Episcopatu Lubucensi, seu Lebusensi, Pl. Rev. Autor in hac Diatriba exposuit, sed adjunxit etiam indolem terræ Lebusensis eam, quæ nunc existit, haud secus ac ipse rem religiosam ac civilem, physicam, & antiquitatum plenam, & tabulam geographicam, simul illustravit. Edidit idem jam *Prudentiam in adversis, & Anecdota Reformationis*. Lebusiam certe olim fuit amplissimum, ac 14000 incolis plenum, 3, vel 4, templis instructum. Episcopatus inde non translatus fuit Fürstenwaldiam, licet basilica eo migraverit ad tempus. Episcopatum, in Russia rubra conditum, ac Tartarorum irruptionibus deletum, Dux Poloniae *Mieczislaus* A. 965 Lebusiam, seu Lebusium, ad Visurgim fertur transtulisse. *Adlberti* Episcopi effigiem ostentat adhuc altare templi superioris Francofurtani. *Wenceslaus* Episcopus postea ad sedem Wratislaviensem pervenit. *Joannes* A. 1405 Dioecesi Lubucensi præfedit, brevemque consignavit commemorationem de fati, Dioeceseos, quæ omnino clarum fundit sensum. Optamus, ut complura ejusmodi de Episcopis Lubucensibus extant monumenta. Episcopus *Henricus* A. 1326 circiter instinctu Papæ arma sumit adversus *Ludovicum Bavarum*, Marchionem Brandeburgen-

Pag. 2.

4.

6.

- burgensem, insigni exinde calamitate pressus, ac tandem 12000
 Pag. 8. marcis expiatus. Francofurtum ad Diocesin Lubucensem fuit
 10. relatum, ac Maximilianus I A. 1500 Episcopo Lubucensi Can-
 cellarium Academiæ Francofurtanæ assignavit. Joanne, Epi-
 13. scopo postremo, A. 1555 defuncto, Joannes Fridericus, Elector
 Brandenburgicus, Principi suo in hæredem nato, Joanni Georgio,
 16. administrandum Episcopatum Lubucensem tradidit. Sedem
 Episcopalem A. 1631 incendium hausit funestum. A. 1556, 22
 Jul. in ea agitata fuit Synodus super Torgaviensis concordie
 libro symbolico. Hæc potissima sunt eorum, quæ Parte pri-
 ori enarrantur. Quæ in continuatione referuntur, sunt specia-
 liora, ac apud Pl. Rev. Autorem ipsum legenda. Admiratio no-
 bis incessit, qui potuerit fieri, ut Catalogus Episcoporum, ac
 Diplomatum Episcopaliū series, ad Autorem haud pervenerit.
 Oramus ipsum publico nomine, ne quid operæ omittat, quo
 Historiæ Germanorum possit consuli, ac lux largior affundi.
 Nam, in quo non credis gurgite, piscis erit.

Unterirdische Reise, &c.

id est,

ITER SUBTERRANEUM NICOLAI KLIMI,
 in quo Geographia nova, & plenior de Monarchia quin-
 ta recensio, huc usque prorsus incognita, continetur. Ex
 Bibliotheca B. ABELINI Latine olim editum,
 nunc Germanice factum.

Hafniæ & Lipsiæ, impensis Jacobi Preufs, 1741, 8.

Alph. 1 plag. 1½, cum Mappa geogr. 1.

Scena externa repræsentat hominem, Bergæ apud Norvegos
 superiori Seculo natum, qui in Academia Hafniensi stu-
 diis philosophicis theologicisque coronidem imposuit, ac Ma-
 gistrum Philosophiæ & Baccalæureum Theologiæ ante discessum
 sese curavit creandum. In patria ipse nil, quod speraret, inve-
 nit redux, ideoque in cavernam montis sese dimisit, ac per ejus
 profunda præceps ruit in mundum subterraneum, nominatim
 in planetam Naxar, cujus regionibus perlustratis, altiores orbis
 subter-

*A*lbertini tractus aequè sicutavit, tandemque in patriam reversus, ad S. Crucis munus editi obtinuit. Fabulae Milesiae haec est summa. Verisimilitudinem & vincula eventuum feliciter ob oculos habuit, præterquam quod vicissitudo affectuum rucatis per præcepta videatur justo celerior. Nucleus fabulae ita, ut rideo dicatur verum, & vitia Europeorum benigno sale perstringantur, est compositus. Philosophos, Mathematicos, ac Theologos, in varia sententiarum divortia distractos, acerbis notat. In Theologia præbet speciem Latitudinarii ac Deisti. Moralem ac Politicam puriorem proficitur, nec de navis scriptorum, qui libros compilant novos, dicere omittit, pulchrum ræus, *parcere personis, dicere de vitiis*. Habent libri ejusmodi cum usum, ut rævos exhibeant evitandos candidè, id vero plerumque trahunt veneni, ut scientiarum solidiorum doctoribus contrahant contemptum ac vilipendia. Ea namque laude Noster eminet, quod scurrilia & sotadica, quæ Galli solent libris ejusmodi protrudere, & in detrimentum orbis terrarum evomere, procul a scopo semovit, & a fabula sua prorsus exterminavit.

Sutsche Nachricht von dem Homannischen grossen Land-
Karten-Atlas, &c.

id est,

BREVIS EXPOSITIO DE MAJORI HOMANN-
niano Tabularum geographicarum Atlante, cum designa-
tione singularum Mapparum geographicarum, quæ huc
usque ex officina Homanniana prodierunt
in lucem.

Noriberge, sumtibus hæredum Homanniorum, 1741, 8.

Plag. 6.

*E*dit nuper Cl. *Schatzius* Elementa Geographiæ politicæ, quibus hæc recensio ut adjungeretur, curant hæredes *Homanniani*, ad studia geographica amplificanda nati. Ipsi in id incumbunt, ut chartas plane novas geographicas edant, quales sunt hæc, quæ a *Joh. Matthia Hæsto* productæ fuerunt.

L1

- runt. Ipsi Meridianum primum ab Insula Ferro deducunt, Pag. 9. Parisiensi Meridiano 20 gradibus occidentaliorē, huncque morē perpetuo servabunt. Atlas astronomicus, a *Jo. Gabr.*
20. *Doppelmaiera* 30 Tabulis exhibitus, præconiis publicis est dignissimus. Systemata astronomica diversa ipsi hæredes, variis Mappis, eleganter delineatis, insignia, æri incidenda curarunt. Planetarum & Cometarum optimas delineationes iidem protulerunt. 35. Tabulæ, quæ Astronomiam comparativam exhibent, singulari elaboratæ fuerunt artificio. Inter geographicas excellit Tabula *Jo. Matth. Haffi* de Africa, observationibus recentiorum superstructa, ejusdem Tabula de imperio Chinesis, Anonymi de Comitatu Pappenheim, *Zellmanni* de urbe Metis, Prof. *Pentheri* de Comitatu Stollbergico, *Jo. Matth. Haffi* de Moscovia, ejusdem Tabula una & altera de regno Israelis sub *Davide* ac *Salomone*, *Waltheri* de Berolino, Anonymi de Comitatu Giech, *Jo. Christoph. Harenbergii* de Græcia antiqua, regionibusque confinibus, &c. Addiderunt Editores recensiones Atlantum suorum geographicorum, libros geographicos ac astronomicos, ab ipsis editos, ac spectabilia monumenta alia, ab ipsis æri incisâ. Promittunt iidem, sese in posteram quorannis edituros esse novitates geographicas, ubicunque in lucem protrahat. Quod institutum non possumus non publica prosequi approbatione. 96.

DE PRINCIPIIS IN EXAMINANDA ET DEFINIENDA Religionis essentia ex mente nuperi Scriptoris Galli adhibendis, amica Disputatio, Autore JO. JAC. BREITINGERO, Prof. Publ. Tiguri Helvetiorum.

Tiguri, literis & sumtibus Conradi Orellii & sociorum, 1741, 8.
Plag. 9.

Laudibus nostris, eisque meritissimis, dudum exceperimus Celsi Autoris labores. Scriptoris Galli, qui mysteria a religione Christiana abstrahere, & fidem in probitatem convertere, Deum vero non nisi sibi sufficientem venerari, contendit, librum,

brum, de *Essentia Religionis* inscriptum, anno superiori notavimus, veritatis amore adduci. Idem jam saxum volvit Cel. *Breitingerus* opusculo presenti, quod distribuit in Introductionem ac *Partes duas*. *Parte posteriori* disserit de Principio in religionis examine adhibendo, ac de principio entis sibi sufficientis generalem exprimit observationem. *Parte posteriori* exponit hæc adstrictius ac specialiori ratione. In Introductione monstrat, religionis Christianæ simplicitatem culpa & artibus hominum sensim depravatam esse turpiter, hoc ipsi religioni fraudi fuisse versam; laude dignam esse eorum industriam, qui religionem Christianam, ab hominum commentis purgatam, simplicitati reddere studuerint, idem consilium Autori Anonymo Gallo (*Merlando*) fuisse obversatum, destinationem vero infeliciter coluisse. Patet facile ex tractatione, pugnam hanc esse incruentam, & Cel. Virum, non animo vincendi, sed uno veritatis cognoscende studio; motum, causam hanc suscepisse. Monet primo, in hac rerum caligine nobis integrum haud esse, evidenter demonstrare, utrum caput religionis quoddam, idque divinitus patefactum, cum natura Dei hominisque consentiat, an utriusque natura sit, adversum, siquidem cognitio nostra utriusque essentia sit non satis luculenta & explorata; & articuli dentur puri, quorum consensus cum veritatibus natura cognitis est obscura ac difficilis determinatu. Distinguendum est omnino inter ea, quæ comprehendimus adequate, ac inter illa, quorum natura captum superat nostrum, ac ex parte duntaxat a nobis attingi potest. Propositionibus videtur nonnunquam contradictio inesse, ac imaginaria. Deus quidem in exercitio perfectionum suarum ad commoda sua haud respicit, agit tamen ea, quæ complexu perfectionum & beatitudine, id est, gloria sua, sunt digna, eamque decet. Fundamentum religionis non est vis iudicii ac discernendi humana, sed ad illud varia capita consurgunt. Nec religio unice versatur in eis, quæ sunt evidentiæ & perspicua rationi humanæ, siquidem alioqui vera Dei revelatio haud esset extitura, & mysteria nec revelari, nec assensu excipi, possent, nec fides ab evidentiâ disceperet. Inde porro ostendit Autor, doctrinam religiosam

Pag. 17.

21.

24.

26.

32.

- divinitus patefieri potuisse, eam vero ex lumine rationis et
 Pag. 36. evidentia rei haud profuere. Multa certe tibi sunt evidentia,
 quæ aliis sunt obscura. Negat deinde idem, mysteria revelari
 43. haud posse, ac sæpius; Antagonistam id pessimè infringere,
 quod alibi assensu corroboraverit, monet. Et quis ex unico
 independentiæ attributo Dei religionisque propria universæ &
 46. sigillatim præter illum exsculpere studebit? Notionem de my-
 steriis meliorem Autor affert ea, quam Cl. Morlandus secutus
 fuit. Habent, inquit Noster, mysteria aliquid, quod clare
 cognoscitur, nempe *τὸ ὄν*, ut *τὸ διὰ τῆς τῶν ἀστέρων* immersum
 lateat. Morlandus cum fidem cum scientia confuderit; Noster
 55. fidei Christianæ indolem curate exponit, eamque a scientia di-
 gnoscit. Objectum fidei a fundamento ejus plane distinguit.
 Edisserit deinde argumenta, quæ pro divina revelati luminis
 63. origine sunt afferenda. Argumentum a miraculis definitum
 merito vindicat, contendens, ea omnino a præstigiis satanæ
 secerni posse. *Per posteriori* principium illud de ente sibi
 sufficiente excellenter & distincte enucleat, & ratiocinationes vi-
 tiosas, inde deductas, solide refellit.

PROPORTIO HARMONICA IN RATIOCINIO, ab H. M. detecta.

I. **Q**uomodo Syllogismus regularis simplex, qui signum ra-
 tiociniorum mentis humanæ est commodissimum, &
 ad quem reducuntur species reliquæ Syllogismorum omnes, in
 genuinum convertatur veritatis in quocunque scibili invenien-
 tæ instrumentum, distincte ostenditur in his *Actis A. 1728 Men-
 se Octobri pag. 468 seq.* Jam proportionem harmonicam, in
 Syllogismo regulari simplici detectam atque demonstratam, com-
 municare cum publico juvat.

II. Cum figuræ possibiles Syllogismi regularis simplicit
 sint quatuor, *per principia logica*; unitas autem primitiva,
 quater repetita, sit numerus integer rationalis, inter numeros
 compositos pariter pares in ordine primus, prout a me de-
 monstratum est in *Theoria Arithmetices novæ*, adhuc ineditæ,
 & quaternarius primitivus simul in proportionem harmonicam nu-
 merorum

merorum 6, 4, 3, sit numerus secundus; erit numerus figurarum possibilium Syllogismi regularis simplicis numerus integer rationalis, inter numeros compositos pariter pares in ordine primus, & in proportione quadam harmonica secundus.

III. Cum modi, in figuris possibilibus utiles, non sint nisi 11, per principia logica; & vero hic numerus sit numerus integer rationalis, qui est unitas derivativa primi gradus, composita cum unitate primitiva, & inter numeros impares incompositos in ordine quartus, per demonstrata in *Theoria Arithmetices nova*, qui simul est numerus secundus in proportione harmonica trium numerorum $16\frac{1}{2}$, 11, $8\frac{1}{4}$; erit numerus modorum, in quatuor figuris Syllogismorum regularium simplicium utilium, numerus integer rationalis, inter numeros impares incompositos in ordine quartus, et pariter in proportione quadam trium numerorum harmonica secundus.

IV. Cum etiam ex modis undecim utilibus non nisi 23 formalem agnoscant consequentiam in omnibus quatuor figuris Syllogismi regularis simplicis, per principia logica; & vero numerus integer rationalis, qui est in genere numerus derivativus primi gradus, compositus cum numero primitivo, in specie binarius derivativus primi gradus, compositus cum ternario primitivo, inter numeros impares incompositos in ordine octavus, per demonstrata in *Theoria Arithmetices nova*, & simul est numerus in proportione trium numerorum harmonica $34\frac{1}{2}$, 23, $17\frac{1}{4}$ secundus; erit numerus modorum, in omnibus quatuor figuris utilium, numerus integer rationalis, inter numeros impares incompositos in ordine octavus, & in proportione quadam trium numerorum harmonica secundus. Numerus igitur tam modorum undecim in genere, quam modorum, ex undecim illis in figuris possibilibus omnibus utilium, 23, in specie, sunt minores impares incompositi, sive primi, adeoque numeri a se ipsis, indigenarum instar, quos *ἀυτόχθονας* dixerunt Attici, geniti, & in proportione quadam harmonica secundi.

V. Si *formale termini syllogistici* dicatur omne id, quo terminus antecedens differt a proxime sequenti; differentia termini minoris a medio erit *formale termini minoris*, & differ-

rentia termini medii a majore erit *formale termini medii*. Utrumque invenitur abstrahendo terminum proxime sequentem a termino proxime antecedente. His præmissis, demonstratur: *in undecim modis figurarum non possibilium Syllogismi regularis simplicis utilibus terminorum in singulis figuræ, in quibus modus aliquis formalem obtinet consequentiam, esse ad terminum majorem, ut formale minoris termini ad formale termini medii*. Sunt Syllogismi regulares simplices in modis figuræ primæ AAA, & AAI. In his igitur modis vel 1) definitum, mediante definitione, *quæ de re ipsa, cui competit, universaliter est affirmata* in propositione minore, postquam illud de definitione ipsa *universaliter est affirmatum* in propositione majore, de re etiam, cui competit definitio, *universaliter*, adeoque & *particulariter, affirmatum in conclusione*; vel 2) attributum speciei, mediante specie, *quæ de individuis omnibus universaliter est affirmata* in propositione minore, postquam illud de specie ipsa *universaliter est affirmatum* in propositione majore, de individuis etiam *universaliter*, adeoque & *particulariter, affirmatur in conclusione*; vel 3) attributum generis, mediante genere, *quod de speciebus omnibus universaliter est affirmatum* in propositione minore, postquam illud de genere ipso *universaliter est affirmatum*, in propositione majore, de speciebus etiam *universaliter*, adeoque & *particulariter, affirmatur in conclusione*. Jam vero res, cui competit definitio, continet definitionem, individua continent speciem, species continent genus, ita ut ex notis rei eliciatur definitio rei, ex notione individui eliciatur species, & ex notione speciei eliciatur ejusdem attributum. Quamobrem abstrahi etiam possunt definitio a re, cui illa competit, species ab individuis, genus a speciebus, & abstrahi etiam possunt a definitione definitum, quæ illud in se continet, attributum speciei ab ipsa specie, quæ attributum suum continet, & attributum generis a genere, quod continet attributum suum. Unde manifestum est, in affirmatione universali, adeoque & particulari, vel 1) definiti de re, cui illa competit, vel 2) speciei de individuis, vel 3) generis de speciebus in conclusione, esse 1) rem ipsam ad definitum, ut formale rei ad formale

male definitionis, 2) individuum ad attributum speciei, ut formale individui ad formale speciei, 3) speciem ad attributum generis, ut formale speciei ad formale generis. Quare, si fiat terminus minor = m , terminus major = M , terminus medius = x : erit in modis AAA, & AAI, figura prima terminus minor ad terminum majorem, ut formale minoris ad formale medii. ($m : M :: m - x : x - M$.) Ratio autem sufficiens affirmationis universalis, adeoque & particularis, termini majoris de termino minore in conclusione est affirmatio universalis termini medii de termino minore in propositione minore, conjuncta cum affirmatione pariter universali termini majoris de termino medio in propositione majore.

VI. Sunt Syllogismi regulares simplices in modis figuræ primæ AEE & AEO. Cum in hisce modis attributum aliquod, mediante alio rei attributo, quod de re, in cujus notione continetur, universaliter affirmatum est, in propositione minore, postquam illud de attributo rei, in cujus notione ejusdem repugnantia continetur, universaliter est negatum in propositione majore, de re etiam universaliter, adeoque & particulariter, negetur in conclusione; res attributum suum in se continet, & attributum hoc continet repugnantiam alterius attributi, et repugnantia attributi alterius, in notione attributi rei contenta, abstrahi potest ab attributo rei. Unde manifestum est, in negatione universali, adeoque & particulari, attributi posterioris de re ipsa in conclusione, esse rem ipsam ad oppositum attributi posterioris, ut formale rei ad formale attributi rei. Ergo in modis AEE, & AEO, primæ figuræ terminus minor est ad terminum majorem, ut formale termini minoris ad formale termini medii. ($m : non M :: m - x : x - non M$.) Ratio autem sufficiens negationis universalis, adeoque & particularis, termini majoris de termino minore in conclusione est affirmatio universalis termini medii de termino minore in propositione minore, conjuncta cum negatione universali termini majoris de termino medio in propositione majore.

VII. Esto Syllogismus regularis simplex in modo figuræ primæ IAI. Cum in hoc modo attributum aliquod, mediante modo

modo quodam, rei variabiliter tantum competente, adeoque de eadem non nisi particulariter in propositione minore affirmato, de modo ipso, universaliter affirmatum in propositione majore, de re, cui variabiliter competit modus, particulariter affirmatur in conclusione; res modum suum in se continet, & modus attributum suum pariter in se continet; & proinde modus a re, & attributum modi a modo ipso, abstrahi possunt. Unde manifestum est, in affirmatione etiam particulari attributi alicujus modi de re, cui variabiliter competit modus, in conclusione, esse rem ipsam ad attributum modi, ut formale rei ad formale modi. Ergo in modo IAI prima figura terminus minor est ad terminum majorem, ut formale termini minoris ad formale termini medii. ($m: M:: m-x: x-M$.) Ratio autem sufficiens affirmationis particularis termini majoris de termino minore in conclusione est affirmatio tantum particularis termini medii de termino minore in propositione minore, conjuncta cum affirmatione universali termini majoris de termino medio in propositione majore.

VIII. Esto Syllogismus regularis simplex in modo figurae primae IEO. Cum in modo IEO, primae attributum aliquod, mediante modo rei variabili, qui de re particulariter tantum est affirmatus in propositione minore, quod ob repugnantiam cum modo, in notione modi contentam, de modo ipso universaliter negandum fuit in propositione majore, de re, cui variabiliter competit modus, particulariter negetur in conclusione; eodem, quo factum id est in antecedentibus, modo demonstratur, in negatione etiam particulari attributi, modo repugnantis, de re, cui variabiliter competit modus, in conclusione, esse rem ipsam ad oppositum attributi modi, ut formale rei ad formale modi. Ergo in modo IEO, prima figura terminus minor est ad terminum majorem, ut formale termini minoris ad formale termini medii. ($m: non M:: m-x: x-non M$.) Ratio autem sufficiens negationis particularis termini majoris de termino minore in conclusione, est affirmatio tantum particularis termini medii de termino minore in propositione minore

are, conjuncta cum negatione universalis termini majoris de termino medio in propositione majore.

IX. Sunt Syllogismi regulares simplices in modis figurae secundae AEE & AEO. Cum in hisce modis attributum aliquod, mediante alio attributo rei, quod de re, in cujus notatione continetur, *universaliter affirmatum* est in propositione minore, postquam de eodem, cujus quippe oppositum in notatione attributi rei continetur, *attributum rei universaliter est negatum* in propositione majore, de re etiam *universaliter, adeoque & particulariter, negetur* in conclusione: eodem modo demonstratur, in negatione universalis, adeoque & particulari, attributi posterioris de re ipsa in conclusione: esse rem ipsam ad oppositum attributi posterioris, ut formale rei ad formale attributi rei. Ergo in modis AEE & AEO, *secunda figura terminus minor est ad terminum majorem, ut formale termini minoris ad formale termini medii.* (m : non M : $m-x$: x - non M .) Ratio autem sufficiens negationis universalis, adeoque & particularis, termini majoris de termino minore in conclusione est affirmatio universalis termini medii de termino minore in propositione minore, conjuncta cum negatione pariter universalis termini medii de termino majore in propositione majore.

X. Esto Syllogismus regularis simplex in modo figurae secundae IEO. Cur in modo IEO, secundae, attributum aliquod, mediante eo, quod instar modi rei alicui competit, & per consequens de re particulariter saltem affirmari potuit in propositione minore, postquam de eodem attributo, cujus oppositum continetur in eo, quod rei saltem instar modi competit, *hoc ipsum modi analogum universaliter est negatum* in propositione majore, de re ipsa, cui variabiliter competit modi analogum, *particulariter negetur* in conclusione: eodem modo demonstratur, in negatione etiam particulari attributi, analogo modi rei repugnantis, de re ipsa, cui variabiliter competit illud modi analogum, in conclusione esse rem ipsam ad attributi, analogo modi rei repugnantis, oppositum, ut formale rei ad formale modi. Ergo in modo IEO *secunda figura terminus minor est ad terminum majorem, ut formale termini minoris, ad for-*

M m

male

male termini medi. (m : non M : $m-x:x$ - non M .) Ratio autem sufficiens negationis particularis termini majoris de termino minore in conclusione est affirmatio tantum particularis termini medi a termino minore in propositione minore, conjuncta cum negatione universalis ejusdem medi de termino majore in propositione majore.

XI. Sunt Syllogismi regulares simplices in modis figure secunde EAE, & EAO. Cum in hisce modis attributum aliquod; mediante alio attributo, quod de re, in cujus notione non continetur; *universaliter est negatum* in propositione minore, postquam de eo, attributum rei, in notione ejusdem contentum, *universaliter est affirmatum* in propositione majore, de re etiam *universaliter*, adeoque & *particulariter*, *negetur* in conclusione: eodem modo demonstratur, in negatione universalis, adeoque & particulari, attributi posterioris de re ipsa in conclusione: esse rem ipsam ad attributum posterius, ut formale rei ad formale oppositi attributi prioris. Ergo in modis EAE, & EAO, *secunda figura terminus minor est ad terminum majorem, ut formale termini minoris ad formale termini medi.* (m : non M : $m-x:x$ - non M .) Ratio autem sufficiens negationis universalis, adeoque & particularis, termini majoris de termino minore, in conclusione est negatio universalis termini medi de termino minore in propositione minore, conjuncta cum affirmatione universalis ejusdem medi de termino etiam majore in propositione majore.

XII. Esto Syllogismus regularis simplex in modo figure secunde OAO. Cum in modo OAO, secunda, mediante repugnantia alicujus modi, in notione rei non contenti, sed contingenter eidem competentis, *qui de re particulariter tantum negari potuit* in propositione minore, aliud quid, in notione modi precedentis contentum, & de quo per consequens ipse rei *modus universaliter affirmandus* fuit in propositione majore, de re etiam, in cujus notione repugnantia modi non continetur, *particulariter tantum negetur* in conclusione: eodem modo demonstratur, in negatione etiam particulari ejus, quod in notione modi continetur, de re ipsa in conclusione: esse

esse rem ipsam ad id, quod in notione modi continetur, ut formale rei ad formale oppositi modi. Ergo in modo OAO, *secunda figura terminus minor est ad terminum majorem, ut formale termini minoris ad formale termini medii.* (*m: non M::m-x:x-non M.*) Ratio autem sufficiens negationis particularis termini majoris de termino minore in conclusione est negatio tantum particularis termini medii de termino minore in propositione minore, conjuncta cum affirmatione universali ejusdem termini medii de termino majore in propositione majore.

XIII. Esto Syllogismus regularis simplex in modo figurae AAL. Cum in modo AAI, tertiæ, mediante specie (individuo), *de qua (quo) genus (species) universaliter affirmatur in propositione minore, attributum speciei (individui), in notione illius contentum; quod de specie (individuo) universaliter affirmatur in propositione majore de genere, non unam sed omnes species continente, (specie, non unum, sed omnia individua, continente,) particulariter tantum affirmari possit in conclusione: in eodem modo demonstratur, affirmatione particulari generis de specie (speciei de individuo) in conclusione: esse genus ad attributum speciei, sub genere contentæ, (speciem ad attributum individui, sub specie contenti,) ut formale generis (speciei) ad formale attributi speciei (individui).* Ergo in modo AAI *tertia figura terminus minor est ad terminum majorem, ut formale termini minoris ad formale termini medii.* (*m: M::m-x:x-M.*) Ratio autem sufficiens affirmationis particularis termini majoris de termino minore in conclusione est affirmatio universalis termini minoris de termino medio angustiore in propositione minore, conjuncta cum affirmatione universali termini majoris de eodem termino medio in propositione majore.

XIV. Esto Syllogismus regularis simplex in modo figurae tertiæ AII. Cum in modo AII, tertiæ, mediante attributo quodam rei proprio, *de quo res ipsa universaliter affirmari potuit in propositione minore, modus attributi rei, qui de attributo, in cujus notione non continetur, particulariter tan-*

tum affirmari potuit in propositione majore; de re ipsa particulariter affirmetur in conclusione: eodem modo demonstratur, in affirmatione particulari modi de re ipsa in conclusione: esse rem ipsam ad modum attributi rei, ut formale modi rei. Ergo in modo *All*, tertia figura terminus minor est ad terminum majorem, ut formale termini minoris ad formale termini medii. (*m: M::m-x:x-M*.) Ratio autem sufficiens affirmationis particularis termini majoris de termino minore in conclusione est affirmatio universalis termini minoris de termino medio in propositione minore, conjuncta cum affirmatione particulari termini majoris de eodem termino medio in propositione majore.

XV. Esto Syllogismus regularis simplex in modo figurae tertiae AEO. Cum in modo AEO, tertia, mediante attributo quodam rei proprio, de quo res ipsa universaliter affirmata est in propositione minore, attributum, notioni attributi prioris repugnans, quod de attributo rei universaliter negatum est in propositione majore, de re ipsa particulariter negetur in conclusione: eodem modo demonstratur, in negatione particulari attributi, attributo rei absolute repugnantes de re ipsa in conclusione: esse rem ipsam attributum, quod attributo rei absolute repugnat, ut formale attributi rei. Ergo in modo AEO, tertia figura terminus minor est ad terminum majorem, ut formale termini minoris ad formale termini medii. (*m: non M::m-x:x-non M*.) Ratio autem sufficiens negationis particularis termini majoris de termino minore in conclusione est affirmatio universalis termini minoris de termino medio in propositione minore, conjuncta cum negatione universali termini majoris de eodem termino medio in propositione majore.

XVI. Esto Syllogismus regularis simplex in modo figurae tertiae AOO. Cum in modo AOO, tertia, mediante attributo quodam rei, attributo suo latioris, de quo res ipsa universaliter est affirmata in propositione minore, modus, attributo rei contingenter repugnans, qui de attributo hoc rei particulariter est negatus in propositione majore, de re attributo suo latiore, particulariter negetur in conclusione: eodem modo dem-

mon-

monstratur, in negatione particulari modi, attributo rei contingenter repugnantis, de re ipsa in conclusione: esse rem ipsam ad modum, attributo rei latioris contingenter repugnantem, ut formale rei ad formale attributi rei. Ergo in modo AOO, *tertia figura terminus minor est ad terminum majorem, ut formale termini minoris ad formale termini medii.* (*m*: non *M*::*m*-*x*:*x*- non *M*.) Ratio autem sufficiens negationis particularis termini majoris de termino minore in conclusione est affirmatio universalis termini minoris de termino medio in propositione minore, conjuncta cum negatione particulari termini majoris de eodem termino medio in propositione majore.

XVII. Esto Syllogismus regularis simplex in modo figuræ tertiæ IAI. Cum in modo IAI, tertiæ, mediante modo quodam rei, *de quo res ipsa particulariter tantum affirmari potuit in propositione minore, attributum modi, quod de modo ipso universaliter affirmatum est in propositione majore, de re ipsa particulariter tantum affirmetur in conclusione: eodem modo demonstratur, in affirmatione particulari attributi modi de re ipsa in conclusione: esse rem ipsam ad attributum modi, ut formale rei ad formale attributi modi.* Ergo in modo IAI, *tertia figura terminus minor est ad terminum majorem, ut formale termini minoris ad formale termini medii.* (*m*: *M*::*m*-*x*:*x*- *M*.) Ratio autem sufficiens affirmationis particularis termini majoris de termino minore in conclusione, est affirmatio particularis termini minoris de termino medio in propositione minore, conjuncta cum affirmatione universalis termini majoris de eodem termino medio in propositione majore.

XVIII. Esto Syllogismus regularis simplex in modo figuræ tertiæ IEO. Cum in modo IEO, tertiæ, mediante eo, quod instar modi rei inest, *de quo res ipsa particulariter tantum affirmari potuit in propositione minore, attributum, notiois ejus, quod instar modi rei inest, repugnans, quod de eodem, quod instar modi rei inest, universaliter negandum fuit in propositione majore, de re ipsa particulariter negetur in conclusione: eodem modo demonstratur, in negatione particulari attri-*

buti, modi analogo absolute repugnantis, de re ipsa in conclusione: esse rem ipsam ad attributum, notioni ejus, quod instar modi rei inest, repugnans, ut formale rei ad formale ejus, quod instar modi rei inest. Ergo in modo IEO, *tertia figura terminus minor est ad terminum majorem, ut formale termini minoris ad formale termini medii.* ($m : non M :: m - x : x - non M$.) Ratio autem sufficiens negationis particularis termini majoris de termino minore in conclusione est affirmatio particularis termini minoris de termino medio in propositione minore, conjuncta cum negatione universalis termini majoris de eodem termino medio in propositione majore.

XIX. Esto Syllogismus regularis simplex in modo figurae quartae AII. Cum in modo AII, quartae, mediante specie quadam, *de qua res alia*, specie illa latior, *universaliter affirmata* est in propositione minore, genus, *de quo species particulariter tantum affirmari* potuit in propositione majore, *particulariter etiam de re ipsa latiore affirmetur* in conclusione: eodem modo demonstratur, in affirmatione particulari generis de re, specie quadam latiore in conclusione: esse rem ipsam, specie latiore, ad genus speciei, ut formale rei, specie latioris, ad formale speciei. Ergo in modo AII, *quarta figura terminus minor est ad terminum majorem, ut formale termini minoris, ad formale termini medii.* ($m : M :: m - x : x - M$.) Ratio autem sufficiens affirmationis particularis termini majoris de termino minore in conclusione est affirmatio universalis termini minoris de termino medio in propositione minore, conjuncta cum affirmatione particulari termini medii de termino majore in propositione majore.

XX. Esto Syllogismus regularis simplex in modo figurae quartae AEO. Cum in modo AEO, quarta, mediante specie quadam, *de qua res alia*, specie illa latior, *universaliter affirmata* est in propositione minore, id, quod speciei absolute repugnat, *de quo species universaliter negatur* in propositione majore, *de re ipsa etiam particulariter negetur* in conclusione: eodem modo demonstratur: in negatione particulari ejus, quod speciei absolute repugnat, de re ipsa, specie latiore,

in conclusione: esse rem ipsam, specie latiore, ad id, quod speciei absolute repugnat, ut formale rei, specie latiori, ad formale speciei. Ergo in modo AEO, quarta figura terminus minor est ad terminum majorem, ut formale termini minus ad formale termini medii. ($m: non M:: m-x: x - non M.$) Ratio autem sufficiens negationis particularis termini majoris de termino in conclusione est affirmatio universalis termini minoris de termino medio in propositione minore, conjuncta cum negatione universalis termini medii de termino majore in propositione majore.

XXI. Esto Syllogismus regularis simplex in modo figuræ quartæ IEO. Cum in modo IEO, quartæ, mediante modo quodam rei, re ipsa angustiore, de quo res latior particulariter affirmari saltem potuit in propositione minore, id, quod modo huic, re ipsa angustiori, absolute repugnat, de quo modus ipse universaliter negatus est in propositione majore; de re ipsa etiam particulariter negatur in conclusione: eodem modo demonstratur, in negatione particulari ejus, quod modo, re ipsa angustiori, absolute repugnat, de re ipsa, quæ modo latior est, in conclusione: esse rem ipsam, modo suo latiore, ad id, quod modo huic absolute repugnat, ut formale rei, modo suo latioris, ad formale modi. Ergo in modo IEO, quarta figura terminus minor est ad terminum majorem, ut formale termini minoris ad formale termini medii. ($m: non M:: m-x: x - non M.$) Ratio autem sufficiens negationis particularis termini majoris de termino minore in conclusione est affirmatio particularis termini minoris de termino medio in propositione minore, conjuncta cum negatione universalis termini medii de termino majore in propositione majore.

XXII. Sunt denique Syllogismi regulares simplices in modis figuræ quartæ EAE, & EAO. Cum in hisce modis, mediante definitione, de qua res ipsa universaliter est negata in propositione minore, definitum, de quo definitio universaliter est affirmata in propositione majore, de re ipsa etiam universaliter, adeoque & particulariter, negatur in conclusione: eodem, quo id factum est in antecedentibus, modo demonstratur, in
nega-

negatione universalis, adeoque particulari, definiti de re ipsa in conclusione: esse rem ipsam ad definitum, ut formale rei ad formale definitionis. Ergo in modis EAE, & EAO, quarta figura terminus minor est ad terminum majorem, ut formale termini minoris ad formale termini medii. (m : non M :: $m-x$: $x-M$.) Ratio autem sufficiens negationis universalis, adeoque & particularis, termini majoris de termino minore, in conclusione est negatio universalis termini minoris de termino medio in propositione minore, conjuncta cum affirmatione universalis termini medii de termino majore in propositione majore.

XXIII. Ex demonstratis hactenus conficitur, in omni Syllogismo regulari simplici formaliter bono extrema in conclusione esse, ut formale termini minoris ad formale termini medii. Quare per definitionem proportionis harmonice in omni Syllogismo regulari simplici formaliter bono tres termini harmonice sunt proportionales, consequenter terminus minor = 6, terminus medius = 4, terminus major = 3.

XXIV. In omni Syllogismo regulari simplici formaliter bono terminus minor est ad terminum majorem, ut 2 ad 1, per §. praeced.

XXV. Extrema igitur perfecte consonant in conclusione, medium vero conclusionem ingredi nequit.

XXVI. Tres termini syllogistici harmonice proportionales respondent longitudinibus trium chordarum ejusdem crassitudinis & tensionis, harmonice proportionabilibus, & medium, in conclusionem ingrediens, respondet dissonantiae toni primi & secundi in iisdem chordis.

XXVII. Si qualitas & quantitas propositionis dicatur *Potentia propositionis*: erit potentia propositionis affirmantis universalis *Potentia maxima*; potentia posterioris affirmantis particularis & propositionis negantis universalis *Potentia media*; illa *prima*, haec *secunda*; potentia propositionis negantis particularis *Potentia minima*.

XXVIII. Potentia propositionum, tam maxima, quam minima, quae maximae contradictoriae opponitur, modum agno-

agnoscunt proprium; illa in figura prima, hæc in figuris secunda et tertia. Potentiæ autem mediæ, contradictorie pariter oppositæ, nullum in ulla figura agnoscunt modum proprium.

XXIX. Qualitas in illatione fortior est quantitate, consequenter negatio universalis debilior est affirmatione particulari. *Propositio minor fortior est propositione majore.* Ex minoris enim potentia maxima per majoris potentiam minimam inferatur conclusio potentiæ minimæ, per §. XII. Ex minore autem propositione debiliore per majorem propositionem, licet fortiorem, in nulla figura inferatur conclusio maxime debilis. Sed ex minore propositione fortiore, per majorem etiam debiliorem conclusio maxime debilis inferatur in omnibus quatuor figuris, per §. VIII, X, XVIII, & XXI. Atque hæc propositionem minorem in antecedentibus propositioni majori præmittendi ratio fuit.

XXX. Sed quo in ratiocinia sua defixa mens dilabitur? Sufficiant hæc de harmonica in ratiociniis humane mentis proportionem observata. Utrum Philosophis illis, qui apud *Platonem* in *Phædone* animæ humane essentiam in harmonia posuerunt, proportio in ratiociniis humane mentis harmonica, demonstrata hætenus, cognita fuerit atque perspecta, determinandum jam relinquitur aliis, qui plura primis hæc a me ductis lineis cum Deo atque die adjicient, si feriatum non sunt a ratiocinando cœlestes mortalium anime.

RUD. AUG. NOLTENII, JCTI, DIATRIBE JURIS patris, de *Juribus & Consuetudinibus circa Villicos*, vulgo vom Meyer-Recht und Gewohnheiten, ex *geniis Juris ac Historiæ fontibus eruta*, & *legibus provincialibus, rescriptis divorum Principum, et sententiis judicialibus, corroborata.* Accedunt propter *affinitatem argumenti emendationes & supplementa Dissertationis* von Sattelfreyen- Meyerdings- Probstings- und Laet-Gütern, *nec non privilegia & protocollo* von den Freyen- und Vogtdings-Gütern.

Nn

Brun-

Brunsvigæ, fuitibus Rengerianis, 1738, 4.

Alph. 1 plag. 2.

Controversias, quæ de juribus villicorum, seu Meierorum, agitantur, esse & frequentissimas, & trices plenissimas, nemo unus ambigit. Frustra Jure Romano in eis disceptandis utimur. Contractibus ac consuetudinibus gentis Germanicæ omnia hic sunt dimetienda. Et, cum Principatum consuetudines sequantur ritus minorum dominiorum, e quibus Principatum terræ coaluerunt, mirum sane haud est, jus villicorum admodum hinc inde variare, & invicem differre. Potest tamen univèrsùm hoc argumentum ad pauca reduci principia, si ad diversas contractuum Meiericorum origines, ad mores veterum Germanorum, & æquitatem naturalem, perpetuo respiciamus. **Pag. 3.** Antiquissimas villicationes, seu meierias, Autor eas putat, cum Principes, nobiles, cœnobîa, aliique rerum domini, certam possessionum suarum partem tradiderunt excolendam, partem sibi rursus annua pensione. Secundam speciem villicationum peperit virtus bellica & fides, dominis in expeditionibus armatis præstita. Ita servi & mancipia aliquam sæpius agrorum partem obtinuerunt colendam sub lege villicationis. **13 seq.** Tertiam villicationum speciem dura extorsit necessitas, quæ dominos impulit, ut fundos suos villicis colendos traderent, eo quod ipsi domini habitabant procul nimis, vel quod agri nonnulli vix sterile frugumque impatientes erant. Alii allodia sua potentioribus ob tutelam suscipiendam, vel ecclesiis & monasteriis pro remedio animæ sub lege meieria, obtulerunt. Aliis aliæ exstiterunt villicationis constituendæ rationes. Meier, villicus, dicitur, judice Wachtero, a Mer, custode, præposito, præfecto. Autor Cl. Meyeros existimat appellatos ex Major. In Legge Salica servorum potiorum primus vocatur Major. In Capitulari Caroli M. de villis suis villici illi vocantur Majores, ac numerantur ministerialibus. Tres enim olim exstiterunt Ministerialium ordines, aulicus, bellicus, ac domesticus. Ad tertium referebantur majores, forestarii, poletarii, cellularii, decani, selonarii. Quam distinctionem cum omisisset, vel potius impugnasset, Ill. David Georgius Struben in Obs. II de Ministeria-

sterialium dignatione, tertiam ministerialium speciem agnovit tandem in *Parerg. Gotting. Tom. I Lib. II Diff. I de Officio lisonico §. 2 pag. 3 seq. Adelhogus, Episcopus, in Diplomate, A. 1183 Cal. Maji dato Hildeshemii*, commemorat *homines Comitum Dasselienſium proprios*, e quibus decem obſides ſint deligendi, *qui cum bonis ſuis in proprietatem Hildenſemenſis eccleſiæ ſub jure miniſterialium tranſituri ſint*. Peculiaris ordinatio villicalis nondum eſt promulgata in Principatu Brunſuico-Wolferbuttelano. Progreditur Autor ad decidendam eam quaſtionem: *• Anam ex liberis meieri poſſeſſio villicationis & hereditas competat; an natu maximo, an minimo, an uni ex fratribus intermediis*. Conſuetudo autem vetuſtiſſima, & pene per Principatum Brunſuico-Wolferbuttelanum univerſalis, ita fert, ut natu minimus ſuccedat patri. *Tacitus de M. G. Cap. 25* id utique docet jam olim factitatum fuiſſe. *Infirmiſſimus quisque in familia* opponitur ibi *fortiſſimo ac belliſſimo*. Plerumque tamen, ex quo miles invaluit perpetuus, in arbitrio domini directi eſt ſitum, quo potiſſimum e fratribus coloni uti velit. Illuſtrat id ipſum & uno & altero præjudicio. Succedit quaſtio, an villici ſint nudi conductores, an ipſi jure gaudeant coloniæ perpetuæ. • *Olim villici omnino a conductoribus haud multum differebant*. Ut autem ſecuritati dominorum majori proſpiceretur, Principibusque certiores eſſent ſubditi, qui onera communia ferrent, bona villicationum & laſtica in perpetuas abierunt coloniæ plerumque. Autor Cl. addit deinceps nonnulla ſupplementa judiciis meierdingiſis, nec non de contractibus meieriſis aſſert ſelectiſſima. Adjungit porro Conſtitutionem Ducum Sereniſſimorum, *Julii A. 1579, Auguſti inde ab anno 1636 & 1660, 1661, Rudolphi Auguſti ab A. 1682, Auguſti Wilhelmi A. 1715, 1718, Cameræ Ducalis ab A. 1735, Conſiſtoriiſque A. 1691 & 1699*. Licet tamen in terris Brunſuiceniſibus villicationes dominis directis in caſu indigentia & neceſſitatis ſibi vindicare, juſto pretio pro ædificiis ac meliorationibus villicorum cuiſvis, ita villicatione in pœnam privato, pendendi ſolito. Nihilo minus pro conſervando villico plerumque ſubducuntur rationes, niſi ipſe oneribus publicis ferendo, ac pri-

29.

29.

35.

45.

48 ſeq.

71.

74.

- vatis censibus exsolvendis, impar fuerit deprehensus. Accedunt consuetudines judiciorum nonnullorum meiericorum, Olsburgensis, Hegerici, Haltenhusensis, Winceburgensis, Peinensibus, Sikrensibus, Gifensibus, & Emmercensibus, advocatorum propriis
- Pag. 105. in Bettmar, &c. Quæ de dynastis Olsburgensibus ex *Hoffmanno & Hamelmanno* afferri solent, ea, exceptis illis, quæ ex Chronico Stederburgensi hausta sunt, fabulis annumerari debent. Ex
145. observatione de matrimoniis litonum discimus, *Beddemund* esse debitum exsolvendi certam pecuniæ summam pro jure lectum contendendi. De reliquo non possumus Cl. Autorem non exhortari, ut promissas cum cœtu eruditorum propediem communicet tractationes, quibus ager ex juris patrii promptuario *de jure connubiorum, de penitentia ecclesiastica, de consuetudinibus feudilibus, de juribus militum in Ducatu Brunsvicensi.* Optamus simul merito, ut curis secundis disserat quoque de judicio liberorum in *Nabhsen*, de hegermannico, in *Wenzen* celebrari solito, de judicio advocati Gandershemensis, de judicio liberorum iur Adensfeda Winceburgica, de tribus judiciis meierdingicis: Abbatissæ Gandershemensis, aliisque, per Principatum *Wolferbuttelanum* usitatis.
- 77.

DISSERTATIO AD ARTICULUM SYMBOLI, QUI agit de *Sessione Filii ad dextram Patris*, Autore HENR. ÖTT. DUISINGIO. Accedit *Dissertatio epistolica ac gratulatoria ad eundem de Legibus Servii Tullii, quibus & Reges obtemperarent, ad Illustrationem Taciti Ann. III, 26.* Autore ÆMILIO LUDOVICO HOMBERGK ZU VACH.

Marburgi Cattorum, 1741, 4.

Plag. 16 $\frac{1}{2}$.

Sessio ad dextram tribuitur jam filio Dei *Pf. CX, 1*, ringentibus licet, & strophis obmolientibus, Judæis plerisque ac Socinianis. Judæorum argumenta nitus dextra prostravit *Augustinus de Civ. Dei. VII, 14*, nec non *Hornbeckius, Marckius, Schude.*

Schudt. Manus dextra prisco ævo apud homines habita fuit honoratior, ac sinistra excellentior, nominatim apud Judæos, Ægyptios, Afros, Numidas, aliosque. Fidei ac religionis ea fuit symbolum apud Persas, Græcos, aliasque nationes. Hinc dextrum latus assignatum fuit honoris prærogativæ *Matth. XXV, 31. Plato Lib. X de Rep. pag. 518* edit. Lugdun. A. 1596 haud absudit. Hæc postquam copiosius exposuit Cl. Autor, progreditur ad prisca Pontificum sigilla ac picturas antiquas, in quibus imago *Pauli* plerumque dextro, *Petri* contra sinistro, loco ponitur. Ne enim videretur *Paulus* honoratiori in loco collocatus, in mentem venit *Antonio Nebrissenfi* contendere, ita olim moris fuisse, ut sedenti ad latus sinistrum major honor fuerit delatus. Affectatores hæc opinio invenit *Baronium, Bellarminum, Cassabatium, Pallacium.* Hæc tamen contrarium tenet Pontificius ipse *Laelius Bisciola.* *Pet Dei dextram* in sacro Codice designatur *robur & potestas* ejusdem. Fuere tamen, qui, per dextræ illius heiroglyphicon denotari, existimarunt, ipsum Dei filium, simplicius, quam verius, opinati. *Sessio* symbolum est mansionis & habitationis, stabilitatis ac constantiæ, quietis ac tranquillitatis, cum illa habitatione conjunctæ. Christus cum dicitur *sedere in throno, vel ad dextram patris,* exhibetur ipse in modum Domini ac Regis, suos imperio coercentis, ac judicantis. Si enim, qui *judicia exercent, traduntur sedere Ex. XVIII, 13, Jo. XIX, 13, Act. VI, 15, XXIII, 3, &c.* Existimat tandem Cl. Autor, sessione Christi ad dextram Patris generatim significari summam potestatem, ad quam Christus homo, opere Mediatoris perfundus, conscenderit, ex sententiâ Patris, tanquam judicis, suam potestatem consecutus. Expositionem hanc debet Cl. Autor *Viro Ven. Jo. Christiano Kirchmeyero,* quo Præfide antea hæc tractatio, forma licet contractiori, exierat in lucem. Nunc verò gradum proferimus ad verba *Taciti: Præcipuus Tullius sanctior legum fuit, quæ etiam Reges obtemperarent.* Alii per has *Tullii* Regis leges intelligunt leges contractuum, ab eo latas, alii putant, designari dimidium de regia potestate ab eo detractum, alii credunt, eas a *Tullio* ipso observatas significari. Quid in hisce

Pag. 7.

14.

21.

26.

32.

43.

49.

107.

3.

Pag. 12.

sententiis sibi videatur notandum, Amicus, gratulatione defungens, libere monuit. Ipse putat, a *Tacito* id denotari, quod de *Tullio* Rege veteres memoriae prodiderant, scilicet ipsum, collatis oppidatim pecuniis in Aventino, eminentissimo urbis tumulo, templum ædificasse *Diana*, *legesque civitatibus præscripsisse*. Suspiciatur enim, civitatibus illis Latinis præfuisse Reges. Devictis certe *Crustumini*, Latinorum populo, *Tarquinius Priscus Aronta* præfecit, potestate summa usurum. Nihilo minus ipse agnoscit, illis, qui Latinis civitatibus cum regia potestate præfuerunt, *Reges* dilucide & nominatim haud appellari, sed nominibus *Principum* ac *Procerum*, *capitumque Latini nominis*, venire. Si quid nobis etiam in tenebris micare licet, sensum arbitramur verbis *Taciti* subesse perquam perspicuum, dummodo ea ita capiantur, quemadmodum exhibentur. Quid enim contorti, vel violenti, inest huic paraphrasi: *Servius Tullius leges promulgavit, & hoc nomine Regibus reliquis Romanis excelluit. Leges enim, ab eo latae, fuerunt justissima & æquissima, ideoque digna, quibus etiam Reges obtemperarent.* Nostri dicerent: *Er bat solche Gesetze gegeben, welchen auch so gar Könige zu folgen sich nicht entbrechen machten.* De reliquo gratulamur Viris Clarissimis industriam suam eximie collocatam, eosque ad majora tentanda merito invitamus.

HISTORIAM DOCTRINÆ, RECENTIUS CON-
troverse, de Mundo optimo exponit M. FRIDERICUS
CHRISTIANUS BAUMEISTERUS, Augusti
Gymnasii Gorlicensis Rector.

Lipsiæ & Gorlicii, sumtibus Richtermanis, 1741, 4-

Plag. 9.

Mundum hunc esse optimum & perfectissimum, non materialiter, sed formaliter, in ordine ad finem divinitus intentum, dudum Scholasticæ Philosophiæ doctores tradiderunt. Philosophiā *Wolfianam* ex quo coepit caput efferre, signum crediderunt nonnulli sublatum ad audaciam & protervitatem omnem ei oppo-

opponendam. Hinc variae controversiae, & illa etiam de mundo optimo, erumpere coeperunt. Refidet omnis diffensionum hic nervus in diverso vocum significato. Mundum optimum alii de parte mundi, alii de integra omnium Seculorum compage, rerumque universarum creaturarum omni congerie ac contextu, intellexerunt. Veritati profecto congruit, Deum ex omni aeternitate non hunc modo mundum perfectissima intelligentia complexum fuisse, causasque rerum, prout una alteri est connexa, consecutionesque singulas, perlustrasse, sed innumeros quoque mundos possibiles sibi distinctissime representasse, & eum, qui ex omnibus possibilibus mundis consilio sapientiaeque suae esset accommodatissimus, accuratissime praenosse. Optimum vero id dicitur, quod sapientiae divinae est consentaneum, & fini, divinitus intento, convenientissimum. Vox capienda est metaphoricè, non moraliter. Peccata in mundo praesenti haud inesse, nemo contendit. Ea autem in constituendis mundi partibus locum habere, & perfectionem ejus ingredi atque complere, nemo sanus fateretur. Nec quisquam tam amens existimandus est, ut sibi persuadeat, per mundum optimum recentiores intelligi velle eum, in quo nihil fit mali, nihil navorum, qui que omni careat macula, omni imperfectione. Ipsi enim nolunt mundi notionem materialiter intellectam. Optimum & pulcherrimum hunc esse mundum, jam agnovit *Plato* in *Timaeo* pag. 32, 478. Ex *Pythagorae* doctrinis *Platonem* haec hausisse, credidit personatus ille *Almonius Utis* in *Bibliotheca Brem. Cl. VIII Fasc. I pag. 47*. *Thales* quoque mundum dixit optimum, teste *Diogene Laertio* *Cap. I segm. 28*. Mundum undique esse perfectum, Stoici sciverunt quoque, teste *Chrysippo* apud *Ciceronem de Natura Deorum II, 14*. Ipsi etiam *Augustinus*, *Dorschæus*, *Joannes Arndius*, *Salomo Glassius*, *Joannes Franciscus Buddeus*, aliique, suam mundo pulchritudinem perfectionemque vindicarunt. Dei enim est, optima eligere, tradente *Buddeo* in *Instit. Theologia dogmatica Lib. II Cap. 1 §. 28 pag. 237, 238*. *Lactantius de Opificio Dei Cap. 3: Necessè est, providentissima majestas id effecerit, quod erit melius & rectius*. Mirum sane, inventos esse aetate nostra homines, qui hoc inficiari haud erubere, ex quo controversia de origine mali fuit excitata, & a *Leibnitio* in *Theodicaea* opinio de mundo optimo

Pag. 10.

II.

15.

16.

- optimo apposita lectoribus. Recenset Cl. Autor controversiam illam *Balianam*, ac fata *Theodicaea Leibnitiana*. Mundum optimum iverunt eversum *Jo. Franc. Buddæus, Daniel Maichelius*, alii. Latet momentum omne in potestate vocis. Anti-*Leibnitiani* quamlibet mundi partem & exiguum quoddam temporis intervallum vocant mundum, & hunc materialiter capiunt. *Leibnitiani* contra omnem rerum creatarum seriem, spatio & tempore connexam, & ex parte æternam duraturam, respectu finis divinitus intenti considerandam, intelligunt. Controversia hæc conquieverat fere, cum Ill. *Christianus Wolfius* A. 1719 *Metaphysices elementa* in lucem emitteret. *Christianus Eberhardus Weismannus* A. 1722 edita *de Providentia Dei contra malum* Commentatione theologica doctrinam de mundo optimo iurit destructum, ratus, cum mundo optimo omnem divini Numinis corrumpere libertatem, quasi mundus, pessime confarcinatus, sit adminiculum vindicanda Deo libertatis. Causam *Leibnitii*, mundi que optimi, ab eo asserti, egit *Georgius Bernhardus Butfingerus*, tum in Commentatione *de Origine & permissione mali*, A. 1724 edita, tum in *Delucidationibus*. *Almonius Uris* ad eundem collineavit scopum in *Biblioth. Brem. Cl. VIII. Fasc. I, in Commentatione de Deo, Mundo, Homine atque Fato*, A. 1726 Lipsiæ & Francofurti emissâ, nec non in *Museo Bremensi Vol. I pag. 214 seq.* Vocandus is erat *Harenbergius*, quem Cl. Autor appellavit *Harenbergerium*, laudibusque pene obruit. Impugnavit ideam mundi optimi *Jo. Liberius Zimmermannus* in *Diss. A. 1725 Jenæ habita, de existentis mundi (materialiter accepti) imperfectione*. Nonnihil quoque objecit contra eandem *Cel. Jo. Georg. Walchius* in *Lexico philosophico*, A. 1726 excusô. *Hanschius* vero & *Cantzius* objectiones denuo repulerunt, & *Jo. Christopherus Ammon*, Præside *Martino Hasselnio*, Vitembergæ ideam mundi optimi optime A. 1734. defendit. Distincte egit *Jo. Petrus Reuschius* eodem anno, disputante *Jacobo*, & controversiam recte definivit ac sustulit. Ven. *Palacius* ac *Reinbeckius* tandem denuo litem illam resumere. Quid Ven. *Leßberus* & *Zeibichius* alii que monuerint, curate indicavit Vir Clarissimus, qui stili tersi elegantiam cum candore & modestia ubique conjunxit, & controversiam omnem ita exposuit, ut amatores pacis facile possint quiescere, & logomachiam, si velint, denudare.

AD

NOVA ACTA ERUDITORUM.

Que Lipsiæ publicantur,

SUPPLEMENTA.

Tomus VI Sectio VI.

HISTOIRE DE GENTCHISCAN ET DE TOUTE LA
Dinastie des Mongous, ses Successeurs, conquerans
de la Chine, &c.

id est,

**HISTORIA GENTCHISCANI, AC OMNIS DYNASTIÆ
Mongusiorum, successorum ejus, qui China imperium
ditioni suæ subjecerunt, desumpta ex Historia Chinesensi, ac
in Gallicum conversa a R. P. GAUBIL, e Societate Iesu,
Pekinam doctrinæ Christianæ causâ ablegato.**

Parisiis, sumptibus Briassoni ac Pigeti, 1739, 4 maj.

Alph. i plag. 17.

Anni pene viginti effluxerunt, cum libri hujus in lucem
prodiit compendium historicum, maximi omnino, idque
merito suo, factum. Quanto igitur major erit vo-
luptas, qua lectores opus ipsum suscipient ac legent! Di-
gnus utique est *Gentschan*, famosissimus ille Orientis victor,
qui Europæis propius innotescat. Quantas enim clades intu-
lerunt Orienti successores ipsius, ipsa maxima belli fulmina!
Expositioni huic historicæ id autoritatis tribuendam est, ut ipsa
multis perasangis post sese reliquat Historiam *Gentschiscani*, a
Petit de la Croix olim conscriptam. Rev. P. *Gaubil* id, quod
Auctori proprium est, in translatione fideliter conservavit. Id

00

vero

vero universum, quod obscuriusculum videbatur, annotationibus, infra adscriptis, reddidit illustre. Jam ad rem veniendum. Imperator *Hupilay* gentem suam a *Jesukai* exorsus fuit, mediam circiter Seculi XII illuminante. Quid mirum, si huic Commentario idem fons gentis generisque proprius est? Si, quos alii vocant *Mogols*, hic *Mogous* appellantur. Flumen Amur *Mongusi* appellant *Onon*, *Tzimenfes* *Ora-nan*. Ad eam in lucem editus fuit *Temongen*, *Jesukai* filius, victoriis famosus, A. 1204 praelio felix, Scenitas multos ad sese traxit, A. 1209 *Tzinam* ingressus, suos fecit permultos, muro vicinos. *Eutbulio*, *Naymannorum* Regi, A. 1218 bellum iniecit, ad fluvios usque *Sihun* & *Gihun* dominanti regionibus perquam vastis. Urbem *Bactra*, seu *Balke*, seu *Panleki*, expugnavit. A. 1221 delegit oppidum *Holin*, quod alii vocant *Caracoram*, in Tartarici imperii sedem, seu locum generalium Comitiorum. Notat Autor scriptores Chineses, qui, Regem *Chowarasmiorum* *Mohomedkovaresme*, credunt, eundem esse ac *Gelaledinum*, filium. Nec omittit significare, multos Christianos in *Temongeni* exercitu fuisse. *Temongeno*, seu *Gents-Chano*, A. 1227 defuncto, successit *Ogotay*, filius nato tertius. *Kiangchin*, dux bellicus Chinesis, circa id tempus invenit novam ad lapides ejaculandos machinam; qua lapides ad 100 pedes usque excutere potuit opera perpauorum hominum. Tormentum ejusmodi *Mongusi* vocarunt *Pao*. *Mongusi* tunc e contrario uti coeperunt tormentis igniferis. Obsessi vero adhibuerunt tormenta ignifera, quas ejaculata fuere partes ferri, cucurbitularum chirurgicarum formam indutas, pulvere replenas. Si ignis ei inderetur, sonitus inde exstitit tonitru similis, ac expandit sese ad 100 mensuras, (quas Editor vocat *Lys*), ac recidens in terram exussit locum, circuitu 2000 pedum et amplius completum. Addidit Pl. Rev. Autor, Chineses jam ultra 1600 annos notitiam ac usum pulveris pyrii habuisse. Conjectat, Chineses aliquando perdidisse artem utendi tormentis pyrotechnicis, aut mortariis igniferis, atque cucurbitulis ejusmodi, quarum inventio privatis debeatur quibusdam, ad alios haud progressa. *Lys* 250 circiter sunt aequales uni latitudinis gradui.

Ogotay

Ogotay ad exitium vocavit dynastiam *Kin*, ipse defunctus A. 1232, natus 40 annos. Ultimus istius dynastiae extitit *Cheoufū*, Pag. 87.
 nonus eorum, qui sese appellarunt *Kin*, id est, *Or*, sui per-
 cussor A. 1234 Juningfoi. Tatari Regem Principemque supre-
 mam vocant *Caban*, seu *Coban*, Chineses contra *Han*, seu
Khan. Vox illa Scythica superest inter Teutonos, qui Regem
 vocant *Kenig*, & olim vocarunt *Kenebb*. Scilicet Ebraeis קֵּן est *or-*
dis autor & promotor. Vocis varie distortae hæc ultima vide-
 tar fuisse origo. Ea tempestate floruit *Yelutbusay*, seu *Yelu*, Prin-
 ceptus domus hominum, qui *Leao* vocabantur, administer status
 intimi *Gentchiscani* & *Ogotaji*, in odia *Tolickone*, vidæ Impera-
 tricis, quam *Ogotay* duxerat uxorem, prolapsus, ac præ egritu-
 dine animi A. 1243, quinque & quadraginta annos natus, defun-
 ctus. Hic legislator Mongusiorum fuerat primus, Calendarii
 ipsorum autor, peritus Historiæ, Geographiæ, picturæ, nu-
 mismatum antiquorum, librorum, Arithmetices, Astronomiæ,
 conditor scholarum publicarum, qui per doctos viros, ex Igit,
 Arabia, Perside, aliisque regionibus occidentalibus, adscitos,
 curavit multum librorum in linguam Mongusiam converti, ut
 manifestaret ingenia bellicosa. Reliquit libros permultos, ma-
 nu sua scriptos, de Historiâ, Astronomiâ, agricultura, arte im-
 perandi; re mercatoria, numismata antiqua, instrumenta mu-
 sica, libros prisicos, inscriptiones antiquas, lapidibus insculptas,
 parum auri. Uaus filiorum ejus scripsit Historiam *Kin* & *Leao*.
Tolickons miris artibus filium suum *Kaeyyen* clavo imperii ad-
 movit. Imperatori huic fuit uxor *Uaulibaimiche*, animusque
 intrepidus ac bellicosus. Ipse sub jugum misit provinciam *Afu*,
 mari *Calpio* vicinam. Ultio ipsi vertunt, quod consillis præ-
 cerum & patris plus justo tribuit; ac Bonziis occidentalibus fuit
 faventior, doctrina *Fobi* imbutis. Ipse regnum *Corea* ad tri-
 butum pendendum coegit, misitque exercitum versus Occiden-
 tem. Obiit diem supremum A. 1248, natus annos 43. Suc-
 cessit ipsi Imperatrix, ac imperium *Cbeliemeno* tradidit. Inter-
 pres ostendit, sibi haud esse certum, quid videatur certum de
 iis, qui credant docuerintque, professionem religionis Christia-
 næ in atulam *Gentchiscani*, ac filiorum ejus, penetrasse; in libris
102.
103.
105.
107.

rum historicis reperiri potius alia omanis, & *Geographica* *Bonziis* ac *Lamis* usos fuisse, de Christianis ne quidem in illorum historia fieri mentionem. Periclitatur hinc fides *Marsi Pauli Veneti*, quem existimamus ultra villam Cubeschan, in Caucaso sitam, haud fuisse progressum, ibique exquisivisse reliqua, in quibus passim ordo & veritas desiderantur, ac rerum potissimarum omisio notatur. Errores geographici & historici eum foedant magnam partem. Ex quo Opus Rev. P. de Halde lucem adspexit, *Marcus* ille fere omnem decoxit fidem.

Pag. 117. Est aliquis nostrum, qui alias de *Marsi Pauli* fide sublesta fusas commentabitur. Hic significamus, Imperatorem *Mengta* A. 1251 successisse Imperatori *Knezyen*. *Hupilai*, frater Imperatoris novi, literaturam Chinesem ex *Yaacheu*, viro philosopho Chinesis, didicit, ac artem regnandi hausit. *Mengta*, usurpatorum mores secutus, crudeliter habens imperii capessivit, ac religionis inspectionem attribuit doctori *Lomanamo*, ejusque fratri *Quatoschi*. Terræ Tzinensis partem fratribus principibusque domus regiae loco feudi dedit. Ipso imperante, *Hupilai* accessit e China literatissimum scientissimumque virum, *Hiubengum*, qui scientiarum studiorumque amorem Mongulis mirificum iniecit, ac filios primorum ipse erudivit.

112. 115. Non omittendum est, Imperatorem *Menkopium* in caput imperii condidisse Longkangum, ab occasu Hoantchuno confine. *Kekan*, dux militiae, e Mongulorum terra navibus fertur A. 1259 auctus in terram *Fulanorum*. Interpres, *Fulos* esse Francos existimat, tum in Palaestina haerentes. Idem antea *Chalifum* Bagdadæ dicitur devicisse, plus quam 100 urbes occupasse, diruitias acquisivisse amplissimas, urbem captivorum ad *Menkopium* misisse, templum *Mohamedis* Meccamque cepisse. *Mengkonis*, a suis fastidito, successit ejus privignus, *Hupilay*, vir maximus consilio, usu, & scientiis. Hic ex China adscivit *Thomiam*, virum scientiis præstantem, a quo didicit optimam imperii tractandi rationem. Meritis habuit honorem cujuscunque, sive is esset indigena, sive extraneus. *Tibamaburingum*, Persam, Astronomiæ & Geometriæ peritissimum, suscepit, & in aula fovit. Condidit Academiam, sociosque ejus ac doctores publicos appellavit

pellavit *Hianlin*, iustos historiam imperii concinnare, eique profecit *Vangu*, virum eximie prudentie ac probitatis. Ipse viros doctos, in exilia & vincula passim antea coniectos, A. 1261 in libertatem restituit. *Abama*, Arabs & Muhammedanus, Imperatorem tantum imbuat avaritia haud sine proprio emolumento, administratorum status princeps. A. 1263 *Yaocku* salutatus fuit administratorum primus, qui suavit Imperatori, ut passim scholæ & Academia inter Monghos in morem Chinesium erigerentur. Ipse memoria progenitorum suorum causa extruxit palatium, eisque cerimoniam Chinesem publice exhibuit. Ipse urbem Caipingfu appellavit Changtu. *Marcus Paulus* eam vocat Ciandu pag. 57. *Abamam* A. 1281 interfecit *Mandarinus Uangtchu*, Chorasmia oriundus, natus in oppido Poul, seu Bord. Tentavit *Hupilay*, seu *Cobila*, regnum Cochinchinæ & Tunkingi, nec non insulam Japoniam, at eventu votis minus respondente. Cum Bonzii Chineses comburerent libros omnes sectæ Taoisse, ipse conservavit librum *Laostii* antiquissimum, auctoris, qui natalem Christi anteverit vivendo. A. 1282 iussit scholas lustrari *Hupilay*, ut, certior redderetur de scientiarum incrementis. Astrologi tum nuntiarunt Saturni accessum ad stellam Titso, atque continuaverunt, quam Chineses jam ad annos 1900 cordi habent. A. 1287 *Toboan*, Imperatoris filius, Cochinchinam occupavit, capta urbe Tchentchen, at A. 1288 inauspicato idem regnum ingressus est exitu. Cum Indis instituit commercium navale *Hupilajus*. Regem regionis Kuava classe invasit. *Ayalipalipata* Imperator examen literarium instituit per scholas imperii universas A. 1313, doctores ipse A. 1315 ad specimina doctrinæ edenda in aulam accessit. Anno exeunte misit passim viros, qui per provincias inquirerent in mores & instituta dasteriorum & illorum, qui jus dicebant. A. 1318 descripti fuere libri classici sectæ *Fo*. Obiit Imperator A. 1320, temperantia & scientiarum amore inclutus. Posthæc intestinis dissidiis omnia fuerunt turbata, ac, imperante *Toboantemuro*, seu *Chunti*, Chinesem imperium novo Imperatori, e Chinis orto, cessit. Superfunt ex *Gengischanica* stirpe proceres principesque bene multi inter Monghos in hunc usque diem. *Timur-Lam*, *Chuntii* gener,

Pag. 137.

140.

144.

193.

195.

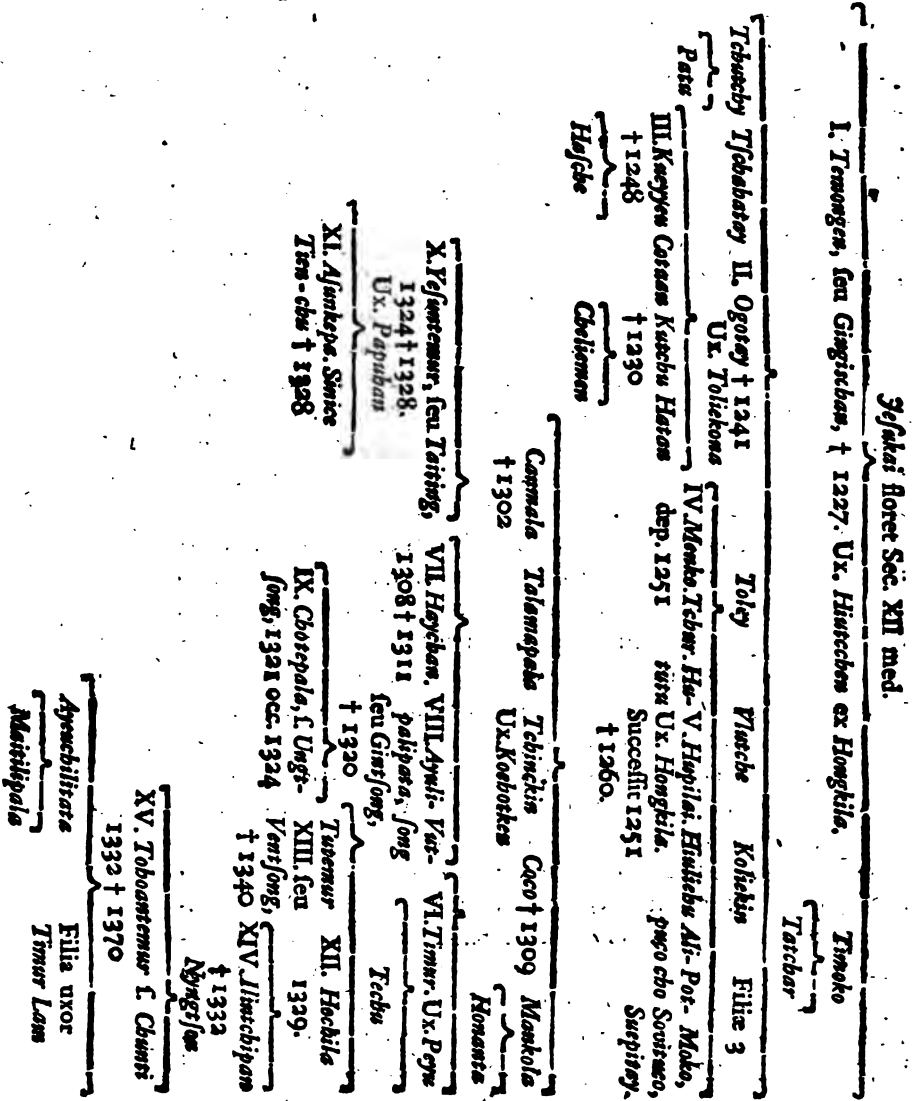
196.

207.

218.

246.

gener, Tartariam rursus omnem sibi submisit. At ipsi defuncto successerunt filii quatuor. Ea genealogicam tabulam, ex Autore ipso adornatam:

BIBLIO.

BIBLIOTHEQUE DES AUTEURS ECCLESIASTIQUES, &c.
hoc est,

BIBLIOTHECA AUTORUM ECCLESIASTICORUM
Seculi XVIII, in supplementum Bibliothecæ Pinianæ,
opera vero Abbatis GUFJETI, Canonici ad S.
Jacobi xenodochium.

Tomus III.

Parisius, impensis Pralardi & Quillavii, 1736, 8.

Alph. 2.

Opera fuerit pretium, præmittere rebus ipsis synopsis ac summam librorum, qui *Volumine* hoc comprehenduntur, atque ei pauca addere expositionis loco. Scenam aperient S. *Prosperi Aquitani*, qui S. *Augustini* fuit discipulus, ac S. *Leonis* Papæ Notarius primus, *Opera omnia*, Parisius edita A. 1711, fol. Secundo loco apparet enarratio libri: *Histoire de la Chapelle des Rois de France*, Paris. Vol. I 1704, Vol. II 1711, 4. Autor utriusque *Voluminis* existit *Ludovicus Archon*, Theologiæ Licentiatus. Tertium locum occuparunt Epistolæ, quibus est inscriptio: *Lettres de Msr. le Tournoux à quelques personnes de la Religion prétendue Réformée, pour les exciter à rentrer dans l'Eglise Catholique, & pour répondre à leurs difficultés*. Paris. Vol. I, 12, 1712. Libelli hujus mentionem omiserat *du-Pin*. Quarto loco expenditur *Theologia dogmatica & moralis, ad usum Seminarii Catalaunensis*. VII Voll. 12, 1709 seq. Paris. Autorem fuisse *Ludovicum Habertum*, Doctorem Sorbonici Collegii, constat. Quintum locum tenent *scripta varia, de usuris* inscripta, ineunte Seculo XVIII in lucem emissâ per Ordinem theologicum Nannetensem, aliosque Theologos, contra *Rene' de la Bigotiere*, Dominum *Perchambolti*. Sexto loco agitur de *Antonii Arnaldi*, Doctoris Sorbonici, libro, quem *Dissertationi Scholstratenii*, Bibliothecæ Vaticanæ præfecti inferioris, opposuit, atque inscripsit: *Eclaircissement sur l'autorité des Conciles généraux & des Papes, ou Explication du vrai sens de trois décrets*

Pag. 19.

64.

105.

142.

182.

- actes des Sessions IV & V du Concile general de Constance.* In comitiis ecclesiasticis, A. 1682 in Gallia coactis, proceres ordinis ecclesiastici declaraverant, sese decretis illis duobus firmissime inherere. Quam ob rem *Schelstratenius* A. 1683 edidit Acta illa, lectori persuasurus, decretum primum sessionis quartæ a patri-
- Pag. 184. bus Concilii Basileensis fuisse corruptum. Operi *Schelstrateniano* hic est titulus: *Acta Constantiensis Concilii, ad expositionem Decretorum ejus Sessionum IV & V facientia, nunc primum ex Codicibus manuscriptis in lucem eruta, & Dissertatione illustrata.* Prodiit demum *Arnaldi* responsio A. 1711, 8, in lucem, qua auctoritatem integram & fidem Concilii Constantiensis vindicat, & decreta Constantiensis Concilii mascule defendit ab objectionibus *Schelstrateni* & Cardinalium *de Turrecremata*, *Cajetani*, atque
237. *Bellarmini*. Septimum locum tenet *Historia Patriarcharum Alexandrinorum Jacobitarum a D. Marco usque ad finem Seculi XIII*, per *Eusebium Renandot*, Paris. 1713, 4. Disseritur inibi de Tomo IV & V *Arnaldiani* operis *de Perpetuitate fidei ecclesie, quantum ad Eucharistiam attinet*, nec non de *Collezione Liturgiarum Orientalium*. Octavo loco apparent *Anecdota, que ex Ambrosiana Bibliotheca Codicibus nunc primum eruit Ludovicus Antonius Muratorius Tomo III & IV, Patavia, 1713, 4.* De Tomo I & II *Pinius* jam egit *Secl. V. P. V Biblioth. Auct. eccles. Sec. XVII*. Nono exponitur loco de *Stephani Baluzii Miscellaneorum Libro sexto, ac ejusdem Libro septimo, hoc est, Collezione veterum monumentorum, que hactenus latuerant in variis Codicibus ac Bibliothecis*, Paris. 1713, 1715, 8. Sexto Volumine *Baluzii* e MStis protrahuntur duo *Ildefonsi Toletani* opera, que dudum in deperditis numerata erant, scilicet *Liber annotationum de cognitione baptismi*, ac alter *de progressionem spiritalis deserti*.
395. Decimo loco *Continuator* exposuit de libro *Claudii de Vert*, cui inscriptio: *Explication simple, literale, & historique, des Ceremonies de l'Eglise*, Paris. 1738, 8, Tom. III & IV. Tractatur in eo de Missa, cujus pro mortuis originem e Seculo sexto deducit. Undecimum locum occupat enarratio eorum, que exhibentur in libro *Dominici des Mabris*, qui est inscriptus: *La Verité de la Religion Catholique prouvé*
400. par
- 438.

per l'Écriture Sainte & par la Tradition, Paris. 1697, 12, Vol. I, II, III. In editione posteriori anni 1714 plus dictorum sacri Codicis ac argumentorum passim fuit intextum. Scriptor olim existit Ecclesiastes reformatæ in Galliis ecclesiæ. Ut approbaret Pontificiis sese, quorum in castra transferat, contexit hunc librum, tum quidem Canonicus ecclesiæ Aurelianensis. Hinc inde ad objectiones Protestantium respondere conatus fuit. *Volumine III* consensum studet Patrum ecclesiæ in suas vocare partes, haud animadvertens, 1) illos Patres in interpretando sacro Codice plerumque subsidia exegetica defecisse, 2) fontes Ebraicos, e quibus, iudice *Hieronymo*, & *Augustino*, atque Prefatione priori, *Ximenianis* Polyglottis præmissa, & *Ludovico Vvo*, est bibendum, maximam partem ignorasse, 3) expositiones attulisse, sæpius inter se pugnantes, 4) doctrinis de Chiliasmo Judæico decerptis, allegoriis, aliisque privatis opinionibus, quas ipsa abhorret ecclesia Romana, magnam partem sese oblectasse 5) atque sententias suas haud raro mutasse, Quod ipsum indicio est, ipsos doctrinas per manus traditas vel non secutos ubique, vel eis in plerisque rebus caruisse. Primi certe Patres cœnam sacram administrarunt sub specie utraque cunctis fidelibus, libros Pontificiorum deuterocanonicos pro divinis haud habuerunt, peccata homini post mortem remitti negarunt, sanctos honorarunt, haud adorarunt, nec invocarunt, &c. Quantopere *Augustinus* a transsubstantiatione abfuerit, vel ex ejus *Cap. 12* contra *Manichæum Adimantum* constat, ubi ita docuit: *Non Dominus dubitavit dicere, hoc est corpus meum, cum signum daret corporis sui.* Consensus Patrum si vel maxime daretur, is tamen ad Dei verba, tanquam ad Lydium lapidem, esset exigendus. Ministris enim creditur ob verba & autoritatem magistræ. At, si quis tentaverit consensum ejusmodi e Patribus Secularum VI primorum exculpere vel ad capita & sententias Codicis sacri, vel ad singula dogmata fidei & morum, eorumque momenta, is facile perspiciet, quantopere dissideant opiniones Patrum. Tunc vero nova oritur investigationis materies. Queritur enim, quousque & in quotnam capitibus, ad consensum illum sit respiciendum. Queritur porro, an vocabula ecclesiæ

- prima posthæc persisterint, & accepta fuerint significatu eodem. *Mabius* ille passim ea credidit vera, & ecclesiæ Pontificiæ congruentia, quæ in ea ne quidem a Pontificibus fuerunt appro-
- Pag. 498: data. Ita verbi causa negat, veros Martyras dari extra eccle-
- fiam Pontificiam, eum tamen ipse Pontifex Summus, qui jam ecclesiæ Romanæ præsidet, hanc sententiam assensu suo, conditione nulla adjecta, confirmare haud sustinuerit. Obiit *Martinus Grosteste de Mabis* A. 1694, 16 Oct. ex pastore factus ovis, & ex ove pastor. Elogium & vitam ejus edidit Aureliæ A. 1695, 12, *Prustovius* quidam. Eni scripti titulum: *Guillemi. Prousteau, Antecessoris Aurelianensis, Epistola ad nobilem & clariss. virum, Petrum de Porrade, Massiliensem, de obitu ac virtutibus Martini Grosteste des Mabis, Diaconi & Aurelianensis Ecclesiæ*
542. *Canonici*. Duodecimo loco exhibentur scripta *Tertulliani*,
545. Gallicè reddita. Apologeticum interpretatus fuit *Joannes Baptista Vassoult*, & translationem edidit Parisiis A. 1714, 4, & A. 1715, 12, notis locupletatam. Alii alia in Gallicum converterunt. Hinc
572. tria scripta recensentur, ad *Erasmum Roterodamensem* referenda. Primi est titulus: *Apologie; ou Justification, d'Erasme, par M. l'Abbé Marfollier, Paris. 1713, 12*. Secundi titulus est: *Critique de l'Apologie d'Erasme de M. l'Abbé Marfollier, Paris. 1719, 12*. Auctor hujus scripti fuit P. *Gabriel*, Procurator generalis Augustinianorum discalceatorum. Tertii est titulus: *Histoire d'Erasme, sa vie, ses manes, sa mort, & sa religion, par M. de la Bizardiere. Paris. 1721, 12*. Queritur & inquitur hic, an *Erasmus* fuerit sensu Pontificio orthodoxus. *Richardus Simon* negat, de eo esse dubitandum. Scripsit, ut hoc ostenderet, librum, A. 1688 editum: *Sentimens d'Erasme de Roterdam, conformes à ceux de l'Eglise Catholique, sur tous les points controversés, Joannes Richardus, sacerdos, Theologicæ Baccalaureus, Parisiis A. 1645 natus, qui scripsit librum *Agneæ Pascæ*, Coloniae A. 1686, 8, editum, & alia, defunctus Parisiis A. 1685, 26 Sept. Editus est denuo ille liber, *Sentimens*, A. 1715 sine epistola dedicatoria ad Regem Britanniæ *Jacobum II*, quæ priori editioni fuerat præmissa. *Marfollier* credit, eum passim errasse, at hæreticum haud fuisse, perstisisse potius in communione ecclesiæ Romanæ*
- 609.

manus

nam ad excessum obitumve usque. P. *Gabriel* dedidit scripturam suam Abbati *Bignonio*, qui Regis a Bibliotheca erat. Agmen deliciarum claudit liber *Jacobi Longi*, cui titulus: *Discours historique sur les principales éditions des Bibles Polyglottes par l'Auteur de la Bibliothèque sacrée*, in 12, Paris. 1713. Recenset Pag. 628. vero is Polyglotta 18, remotis eis Bibliorum editionibus ab infirmitate suo, in quibus duæ duntaxat columnæ verborum sacri Codicis exhibentur. Copiosus est Continuator in decerpendis librorum argumentis, ac tractationis complexibus; tantamque recensionibus impendit diligentiam, ut non solum Autorum vitam breviorē adjungat, sed Anonymos etiam detegat, & Historiæ literariæ nunquam non clarissimam affundat lucem. Modestia & prudentia utitur certe singulari in exponendis controversiis, nec facile committit, ut aequitatem ac stili venustatem purissimam alicubi jure cuiquam liceat desiderare. *Jacobi Longi* vitam & elogium Continuator *Tomio III* subjunxit, operculum patella sane perditum.

JOANNIS FENSII STRICTURÆ JURIS Romani.

Rotterdam, typis Jani Danielis Bemanni, 1737, 4.

Alph. 3. plag. 19.

Stricturæ, quæ ad multas Pandectarum & Codicis leges Cl. *Fensus* edidit, satis vel nomine suo produat, quod eodem consilio scriptæ sint, quo alii multi Romana Jura suis observationibus, emendationibus, lectionibus, conjecturis, &c. magna titulorum & dexteritatis varietate illustrare sategerunt. Illud in eis singulare, quod scriptiois rationem Cl. Autor asseraverit, quam alii parum tutam dicerent, nonnulli etiam, si vel eandem secuti essent, dissimularent. Effecerunt autem enim Antonæ quidam non contemnendi munitis suis, ut illi, qui lionam mentem habere præ ceteris videri cupiunt, ab his, qui manum ejusmodi labori admovent, amplum & curiosum apparatus requirant, &, quanta lectori reverentia debeatur, veluti certis religionis legibus incutent. Quos si audias,

P p 2

nemini

nemini fas est de illustrando & emendando Jure civili cogitare, nisi vel Codicibus, vel editionibus, multis munitus sit, & Glossam, & Græcos interpretes, & quicquid est ad hoc bellum auxiliorum, advocaverit, & omnes lætioris famæ interpretes, ne, quæ jam ab aliis melius dicta sunt, pejus dicantur, vel exposita dudum lectoribus fastidientibus repetantur, excusserit. Hanc tantam sollicitudinem Cl. *Jensius* sibi certe superfluum ratus, solum, quod dicimus, Corpus Juris versavit, animi causa, nullo præsidio, nisi forte Glossæ, raro Basilicorum, operis, ut ait, *per se miselli, claudi, & hiulci*. Interpretes novos & paucos aut apud amicos inspexit, aut accepit commodatæ, & si contradicere suis animadvertēbat, refellit, sin secum facere, sua non delevit. Ita natæ sunt *stricturæ* in proprio fando, neque mirum esset, si flores interdum offerrent, quos apud alios jamjam extare, possessor vicinorum incuriosus scire noluit. Revertitur etiam in eo Cl. *Jensius* a recepto more, quod, cum alia observationes suas sine certi ordinis lege spargant, ipse seriem Pandectarum & Codicis sequatur, & leges sæpe prolixissimas, quarum vix pauca verba tangit, describat. Amœnitatem, quam aliqui affectarunt, non magnopere sectatur, verum spinosas & multa difficultate intricatas quæstiones ad curam suam revocat, raro sollicitus, num quid ornamentorum ex elegantioribus literis afferri possit. Sic enim senes scribere solent, & ipse interdum non obscure significat, Jurisprudentiam suam canescere. De interpretationibus ejus, cum tam multæ sint, & ad tam varias leges, etiam ideo parum dicere licet, quod pleræque sint brevissimæ, ut in compendium redigi sine obscuritate nequeant. Habet omnino hanc laudem suam, quod species, vel casus, in legibus comprehensos, evolvere, jurisque rationes accurate enodare, noverit, & multa veterum Jctorum fragmenta, quæ congestis aliorum intemptivo studio difficultatibus obscurata fuerant, sic restituerit simplicitati. Criticum caltrum rarius admovet, & si pollicenti credimus, non nisi minimè, quod utique concedetur, si ejus emendationes cum his, quæ integras periodos ejiciunt, & omni prope pudore abjecto, grassantur, componantur. Num satis clementer aliquando pro *passione* restituere-

restituerit *petitorem*, & orationem negare fecerit, quod aiebat antea, & quæ sunt hujus generis quædam alia, non unum forsitan erit omnium judicium. In vindicanda lectione recepta frequens & acris sapientissime contra *Schultingium*, *Voetium*, *Zachariæ Huberum*, disputat, immo quosdam Amplissimi Præfidi *Bynckersbæckii* conjecturas refellit, nunc expresse, nunc tectè, nomine, sed modestissime. Est etiam, ubi a Jure Romano divergit ad mores, veluti quando *pag. 219* ex Jure Belgarum personas recenset, quæ non possunt capere ex testamento. Interdum filii sui conjecturas, aliquando etiam, quid filio consulenti responderit, immisceat. In explicandis legibus, & in refellendis aliorum opinionibus, plerumque breviter sectatur, & sunt loca, ubi hæc ipsa brevitatis forte nimia est. Sic ad *l. 10 §. 3 D. de Mandat.* nihil aliud notat, quam quod eam *Noodtius* violenter emendaverit, ipse vero nihil, quo offenderetur, reperiat, quod an scire intersit omnium lectorum, non facile diceretur. Illud denique præterire nequit, quod Cl. *Jensius* & in Præfatione libri, & in Appendice, novam & antea inauditam sententiam explicet, & plerosque JCTos veteres Græce scripsisse, plerasque Imperatorum Constitutiones Græce propositas esse, totumque, quod dicimus, Corpus Juris a *Justiniano* non Latine, ut nunc est, sed Græce, compilatum, adeoque textum, quo nunc utimur, Latinum recentiorem *Justiniano* versionem videri, contendit, quæ tunc, quando neque bene Græce, nec bene Latine, sciebatur, prodierit. Hanc privatam persuasionem, qua tantopere a recepta & publico consensu tuta sententia recedit, magna exemplorum, quæ in Pandectis & Codice vel Græcismum redolent, vel ex Græco imperite versa viderentur, copia defendit, & plenus fiducia, quod rem acu tetigisset, omnes jurium cultores, qui nunc sunt & erant, hortatur, ut ad Juris prudentiam Græcæ linguæ cognitionem vel ideo asserant, ne in posterum in verbis Latinis ea, quæ ex Græcis imperite versa essent, sensum ipsum, ut hactenus sæpe contigisset, non observato erroris fonte, perturbent.

PETRI DE TOULLIEU, JCTI, ET ANTECES-

Pp 3

foris

foris, dum viveret, Groningani, Collectanea, in quibus multa Juris Civilis, aliorumque Auctorum, loca illustrantur & explicantur, quedam etiam emendantur; edita a JOANNE WOLBERS, Jcto, qui & Decadem Observatorum addidit.

Groningæ; apud Georgium & Hajonem Spandaw, 1737, 4.

Alph. 3 plag. 6.

P*etrus de Toullieu, Parisiensis, qui, cum propter religionem patria profugus in Belgium venisset, Jura, quorum egregie peritus erat, Lingæ primum, postea Groningæ, docuit, tantam doctrinæ famam meruit & consecutus est, ut supervacuum esset, prolixè de scriptis ejus, quæ nunc prodeunt universa, disserere, cum dudum innotuerint, & laudem suam invenerint singula. Præstitit hanc piam operam sparsis præceptoris quondam sui pagellis V. C. Joannes Wolbers, ut in unum fasciculum colligeret omnes, præter opusculum, quod in Institutiones Justinianas Petrus de Toullieu affectum & inchoatum reliquit. Absunt etiam ab his Collectaneis binæ Dissertationes, quas de Jure nuptiarum scripsit. Et, cum earum alteram Cl. Wolbers nullibi reperire potuerit, exemplo id esse potest, quam mature consulendum sit doctorum hominum opusculis, cum in illis etiam, ubi prodierunt, locis opinione citius dispareant. Quæ in his Collectaneis exstant, Dissertationes tres priores ad l. 69 D. pro socio, ad l. 38 D. de Condit. indebiti, & de quaestione: An juri luendi pignoris præscribatur, quæve sint res mere facultatis, jam antea junctim prodierunt Trajecti ad Rhenum A. 1707. Quæ his succedit Dissertatio quarta, varias exhibet de Jure Civili conjecturas, velut de usu procuratorum & defensorum in causis criminalibus, de Severi nomine in Jure nostro, de procuratione urbica, de autore & sententia l. 10 D. de Obl. & act. de concilianda l. 3 D. de Transact. cum l. 14 eodem, de lectione l. 6 D. de Legat. præst. contra tabulas, de venatione, & an sit in fructu, de præscriptione in judicis divisiis, de quinque pedum præscriptione ad l. penult. C. de*

C. de Fin. regund. Porro Dissertatione V, quæ inscribitur de *Querela inofficiosi*, quæstio tractatur, quæ species petitionis hæreditatis sit inofficiosi querela, utrum ex testamento, an ab intestato, an vero ex jure quodam singulari, descenderit olim, & nunc quoque descendat. Ceteræ Dissertationes præterque sunt ex Jure Civili, de excusatione a tutela ob magistratum & numerum liberorum, de autoritate curatorum ætatis, de portione legitima titulo institutionis relinquenda, de occurrentibus in Jure Civili anantapodotis, de jure servitutem imponendi fundo fructuario, de usu remedii *l. 2 C. de Rescind. vendit.* re alienata, vel extincta, de successione filiorum fratrum *ad Nov. CXVIII Cap. ii*, de quæstione: Utrum filio exheredato possit exemplariter substitui, de privilegiis, de usucapione pro hærede, de præsentia & absentia & mixto ex utroque tempore in præscriptionibus, & de parricida non confesso *ad Sueton. August. Cap. 33.* Pauca alia quoque jura tangunt, velum ordine *sexta*, de incestu & gradibus divino jure prohibitis, & *vigesima*, quæ omnium est postrema, de vasallo, dominum adversus proprium patrem adjuvare non obligato. His omnibus accedunt primum *Quæstio juridica*, quibus temporibus in institutione conditionali cum hærede debeat esse testamenti factio; inde contentio literaria cum *Cl. A. A. Pagenstechero*, utrum beneficia fidejussorum etiam ad correos vice mutua fidejussores pertinuerint ante *Novellam XCIX*; ac denique tres Orationes de Jurisprudentiæ affinitate cum rerum divinarum scientia, de non solubili ob maliciosam desertionem matrimonio, & an *Ulpianus* Christianis fuerit infensus, contra *Baronium* Cardinalem. In libri limine exstat vita *P. de Toullicu*, breviter ex Programmata decerpta, quo *Cel. Barbeyracius* collega sui funus indixit. Atque, ut huic editioni Opusculorum, pridem editorum, novi aliquid accederet, addidit *Consultiff. Wolbers* Decadem Observationum suarum de quæstionibus non ignobilibus, sed ad quas aliqua congeffit non valde nova. Quærit primum de *actus & vie* discrimine, &, *quam* esse, contendit, cui iter ipso jure, actum vero, cur per consequentiam insit, ita, ut etiam abesse possit. Inde *Capite II* de inquisitione furti per

per lancem & licium disputat, & conjecturam affert, lanci in-
 insculptum fuisse, publicæ fidei & autoritatis, qua muniretur
 licitor, insigne. Ceteræ quæstiones irenicum inter *Scævolam*
l. ult. D. qui pot. in pign. & Ulpianum l. 28 D. de Jure
fisci cantant, & argumenta de doli, qui causam dedit contra-
 ctui, & qui tantum incidit, discrimine, de servitute fundo fru-
 ctuario imponenda, de transactione super hæreditate non confe-
 cto inventario, de poena adulterii* ex variis juribus, & de
 causis, ex quibus *Ovidius* relegatus fuerit, tangunt, ita tamen,
 ut hæc pleraque jam ante ipsum alii dixerint uberius, nonnulli
 etiam melius.

AN ESSAY ON EPIDEMIC DISEASES, &c.

id est,

TRACTATUS DE MORBIS EPIDEMICIS, SPE-
 ciatim de morbis endemiis civitatis Corcaviensis, febre
 & variolis, specialissime de febre endemia anni 1731, ad
 suas causas revocata, cum metodo medendi feliciter ad-
 hibita; Autore JOSEPHO ROGERS, M.D. Accedit Ap-
 pendix experimentorum staticorum, per annum
 institutorum.

Dublino, apud W. Smith, 1734, 8.

Alph. 1 plag. 1.

Postquam Cl. Auctor noxam speculationum, solis hypothesibus
 absque experientia suffragio innixarum, in ipsis artis ope-
 ribus in introductione ostendit, sive illæ ex doctrina *Galenij*
 & *Aristotelis*, sive ex scholis Chemicorum, sive ex Mathematico-
 rum etiam principijs, in artem salutarem translatae sint, atque
 diligentiam potius, quam *Hippocrates* in consignandis fideliter
 morborum historiis adhibuit, imitandam commendavit, qua
 sola major artis perfectio obtineri possit; specimen illius in de-
 scribendis morbis endemiis Corcaviæ, in qua urbe ipse per viginti
 & quod excurrit annos medentis munere functus est, exhibet.
Parte priorij febrem illam delineat, quæ A. 1734 tantam ibi
 stragem

fragem edidit, ut pro novo morbo haberetur, etsi, illam jam antecedentibus annis aliquoties sæviisse, adverterit, iis præsertim annis, in quibus æstas præter morem frigida & humida fuerat, hyems vero nimis tepida & humida secuta, quæ aeris temperies generandæ putrefactioni potissimum favet. Est illa febris ex genere acutarum exanthematicarum, atque, ex Auctoris relatione, his potissimum characteribus ab aliis congeneribus distinguitur: Pertinaci fixoque capitis dolore, potissimum in regione frontis supra supercilia; pulsû debili, magna pulmonum cordisque oppressione & anxietate, exanthematibus petechialibus, urina cruda, pallida, ac limpida. Ex his phenomenis causam illius immediatam esse relaxationem toni in partibus solidis, & inde pendentem lentorem humorum in fluidis, concludit. Inter causas procatarticas febris hujus endemiæ potissimam aeris rationem esse habendam, patet, in quo effluvia noxia contineantur, & multiplici via intra corpus deferantur. Aerem vero loci potissimum tepida humiditate peccare, observavit, ventis stationariis plerumque ab occidente & meridie flantibus, unde gravitas & elasticitas ejus imminuatur, unde etiam fibræ animales relaxentur, fluida lentescant, & sic ad recipienda morbida effluvia disponantur. Inter specialiores causas situm urbis in solo palustri, & valle, inundationibus verno tempore obnoxia, unde reliquo tempore putrida exhalant effluvia, ex altera vero parte colles eminentes civitatem cingere, notat. Præterea accusandam putat immunditiam platarum angustiorum ab excrementis animalium, eo inprimis tempore, quo grassari solet morbus, pariter frequentiam lanienarum in suburbis, potissimum septentrionalibus, in quibus profundæ foveæ, recipiendo sanguini & aliis impuritatibus mactatorum animalium, in putredinem ruentibus, destinatæ, occurrant, quibus exhalationibus aer etiam septentrionalis, ceteroquin saluberrimus, inficiatur, quorsum accedat usus aquæ putridæ & corruptæ, pro potu a pauperibus adhibitæ; denique nimis copiosa ingurgitatio cibi ex regno animali, cui potissimum a mense Augusto ad Januariam indulgeant cives, quo tempore hæc etiam febris maxime sæviat. Cum enim hæc omnia fermenta-

Qq

tionem

tionem putredinosam cieant, ad quam nostra corpora & humores per se proclives sunt, noxios inde effectus excitari. Ad præscindendam mali radicem, & evitandam morbi grassationem, commendat ignes frequentiores & copiosos ad dissipandam aeris nimiam humiditatem; majorem moderationem in victu animali, juncto usu largiori panis bene fermentati, salis marini, acidorum ex regno vegetabili, potusque acefcentis, quibus putredini imminenti obex ponatur. Indicationes, huic morbo oppositas, commendat, ut circulus sanguinis languidior restituatur, tonus nervorum & fibrarum restauretur, lentor & visciditas humorum dissolvatur, & excretiones materiæ morbidae promoveantur. In ulteriore harum explicatione venæsectionem, aliasque evacuationes, alias usitatas, itemque regimen refrigerans, ob languorem hic a principio præsentem, plerumque noxias esse, monet, contra remediis paulo calidioribus cardiacis, alexipharmacis, putredini resistentibus, insistendum censet, imprimis usum vesicatoriorum maxime commendat, quorum interdum plura ab initio morbi ad declinationem usque iterare necessitas jubeat, quæ singula historiis morborum subjunctis confirmat. *Parte posteriori* de variolis, diversis temporibus epidemice, & quidem plerumque conjunctim cum febre antea exposita, grassantibus, observationes suas exhibet, quarum quinque species, sibi visas, recenset, binas distinctarum, quarum altera benigna per totum morbi decursum fuit, unde illas distinctas sanguineas appellat, altera pejoris per quævis stadia indolis, quas distinctas lymphaticas nominat, totidem quoque species coherentium ob majorem copiam variolarum, gravioribus symptomatibus stipatas, nimirum coherentes sanguineas; & coherentes lymphaticas, denique vere confluentes pessimi moris, & fere semper lethalis; singularum apparitiones sub febre depuratoria, inflammatoria, & putrida, copiose exponit. Causam variolarum esse venenum sui generis, contagio & inoculatione illarum confirmat, illudque esse sal volatile alcalinum, ex profapia animali, particulis exilibus, valde divisibilibus, rigidis, & non facile ab actione vitali mutandis, e phenomenis infert, cumque omnia venena effectus sibi proprios in corpore producant,

ant, hoc quoque variolosum venenum, intra corpus receptum, singularibus symptomatibus cognoscitur, cujus specificum remedium, quod illud primo statim insultu emendare, & sine ulteriori noxa expellere, possit, adhuc desideratur. Virus hoc, pluribus viis intra vasa receptum, motum intestinum auctiorem febrilem excitat, donec ad ultima vascula excretoria delatum, ibi deponitur; cum vero extremitates hæ vasculorum vel sint rami directi, sanguinem purpureum continentes, vel laterales, lympham vehentes, inde binas ille distinctas classes originem ducere credit; unde, si in sanguiferis hæreat hæc materies, ob globulos balsamicos sanguinis admixtos pus laudabile formari, in lymphaticis vero acre serum, sibi soli relictum, ichorem deteriore generare, indeque diversitatem symptomatum pendere, credit, in toto morbi decursu diversarum specierum observandam. Cum vero dispositio corporis, contagium recipientis, ad variandam morbi indolem multum valeat, atque variola cum febre illa endemia eodem tempore sævierint, causas procatarticas in utroque morbo easdem fuisse pateat, in harum cura itidem ad tonum solidorum relaxatum, & fluidam visciditatem, respiciendum fuisse monet, adeoque methodum *Sydenhami* refrigerantem locum non invenisse, ob diversitatem loci & constitutionis, sed potius regimen calidius, & usum alexipharmacorum, putredini simul resistentium acidorum, eademque fere remedia in febre supra recensita adhibita, in variolis quoque operæ pretium fecisse testatur, quorum applicationem per diversas morbi periodos in variis speciebus variam cum necessariis cautionibus fusius exponit, & observationibus illustrat. Appendicis loco adjiciuntur Anonymi experimenta statica, per annum instituta, viri illo tempore primum & quadragesimum ætatis suæ annum agentis, justæ staturæ, vegeti & obesi corporis habitus, temperamentis sanguinei, integra valetudine gaudentis, ut ex illis, debita sollicitudine institutis, cum *Sanctorii*, Itali, & *Keilii*, Angli, observationibus collatis, judicium ferri queat, quantum in variandis secretionibus & excretionibus corporis nostri climatis, tempestatum, aliarumque causarum, diversitas valeat, quarum in investigandis morborum causis ratio semper a Medico habenda sit.

fit. In tabulas redegit observationes suas Autor, in quibus primo loco notat, quantum ponderis incrementum, vel decrementum, quovis die deprehenderit, quantum per urinam, quantum per alvum, quantum per insensibilem transpirationem, excreverit, quo pondere cibum & potum tempore jentaculi, prandii, & coenæ; affumserit, simul etiam thermometri & barometri mutationes, tempestatis indolem, ventorum spirantium plagas, adjungit. In observationibus annexis insigniorum respectu ponderis mutationum causas commemorat, nunc a cibo potuque vel in quantitate, vel in qualitate, differentibus, nunc ab atmospheræ temperie mutata, nunc ab exercitio corporis aucto, vel intermisso, eas deducens, quave ratione, una excretionem aucta, altera fuerit imminuta, & successive corpus iterum ad æquilibrium reductum sit, curiose indicat, ex quibus denique aphorismos quosdam staticos de justo rerum non naturalium usu ad conservandum salubrem corporis statum deducit, quæ singula lectu non minus jucunda, quam utilia, judicamus.

TRAITE' SUR L'ACIER D'ALSACE, &c.

id est,

COMMENTATIO DE CHALYBE ALSATIÆ,
seu arte convertendi ferrum fusile in chalybem.

Argentorati, impensis Joannis Renaldi Dulseckeri, 1737, 8.

Plag. 9.

Complures effluxere anni, cum Dominus *Makaud de Hirsheim* detexit fodinam ferrariam, chalybi parando, haud deteriori eo, quod Germania vendit, aptam habilemque, artemque suam experimentis optimis dubitantium multitudini vix tandem reddidit approbatam. Aula regia Parisiensis inventorem auctoritate & privilegio munivit. Chalybs speciei est gemina. Unus naturalis; alter artificialis. Alterum Galli satis habent compertum. Dominus *de Reaumur* artificium, quo hic elaboratur, provexit ulterius, egregiaque petractione illustravit. Prior ille minus in Gallia est notus, licet usu frequentissimus. Gallorum nemo eum descripsit. Paucula in lucem publicam produxit

dixit *Emanuel Swedenborgius*, Assessor Collegii metallici in Sue-
 cia; in opere, quod A. 1734 Dreſkæ emiſit. Autor, qui nos
 ſcitare voluit, Commentationem ſuam ita inſtruxit, ut pri-
 mo de chalybe, ejus diverſis ſpeciebus, ac apparatu, quem ars
 & natura ſuppeditant, diſſerat; deinceps modum, quo is in
 Alſatia nunc elaboratur, exponat; ac tandem Cel. *Swedenbor-*
gii teſtimonium de arte, chalybem parandi naturalem in Sue-
 cia, Sciria, Carinthia, ac Comitatu Tirolenſi, ſubjungat. Salu-
 berrimum ſane eſt inſtitutum, quo Gallie chalybs ex gremio
 ſuo redditur. Nam chalybs naturalis, aliunde inveni ſolitus
 per artes clandestinas, edictis Principum, bellis ſævientibus, a
 Galilia arceri & prohiberi poteſt, ni Gallia e ſinu ſuo eum di-
 dicerit proferre. Ferrum id, unde chalybs elaboratur, dicitur
crudum a *Swedenborgio*, ab Autore noſtro *ſer de fonte*, id
 eſt, ferrum fuſile, ac chalybs naturalis, quippe ſtatim poſt
 fuſionem ita effectus. Ferrum fuſile quamprimum funditur
 ac liquatur, chalybs inde evadit, antequam id in uſtrina ulter-
 rius adfabrefiat. Si igni porro ferrum elaborare ſtudeas, illud
 deſtruetur. Chalybs prodit naturalis, ſimul ac deſtruuntur igne
 ſuperflua particularum ſalinarum ac ſulphurearum, quibus ejus
 generis ferrum abundat. Ferrum *crudum* conſtat ſixis firmis-
 que particulis ſulphureis ac ſalinis, nec non terreis, quarum
 poſtremæ in eliquationis furno vitrum evadunt. At ferrum
 reliquum gædet particularum illarum indole molliori, minus-
 que difficulter dividua. Chalybs artificialis, qui paratur ad-
 mixto ſale ac ſulphure, non poteſt ſæpius in ignem reduci ci-
 tra ſingulare detrimentum ac decrementum indolis illius, quam
 chalybs tenet; naturalis vero ſæpiſſime igni reformari poteſt,
 optimo ſucceſſu. Artem elaborandi chalybis Autor candide deſcri-
 bit utriusque, recenset difficultates pernoscendi chalybem me-
 liorem, immo bonum, addit notas diſcretionis que adminicula;
 experientia ſola præunte. Fodinarum & officinarum meminit
 diverſarum, enarrat genera elaborandi chalybem diverſiſſima,
 exponit modum fabricandi illius Alſaticum, atque eum, quem
 patefecit Cel. *Swedenborgius* multiplicem, ſubtextit. Niſi lector
 hoc acceſſerit rei periciſſimus, haud faciet deſiderio ſuo ſatis,

liquidem specialiora passim elaborationis prædicia omittuntur. Scopus autem libelli in eo consistit, ut orbis politioris homines sibi persuadeant, chalybem, qui fit in Alsatia, Suecico & Germanico æquiparare, ac fortassis excellere. Ut huic suffragemur opinioni, impellimur nec experientia duce, nec argumentis in medium allatis. Quare eos publico nomine rogamus, qui ad iudicium de hac re ferendum sunt idonei, ut definiant, quantum discrepet ferrum crudum Alsatia ab eo, quod Germania & Suecia elaborant.

PROPOSITIONS OF NATURAL AND REVEALED
Religion, &c.

hoc est,

PROPOSITIONES DE NATURALI ET REVELATA Religione, quibus I) existentia, II) providentia, Dei demonstratur, III) amplitudo intellectus nostri, ratione materialium & spiritualium partium creationis, & infiniti spiritus, consideratur; IV) divina inspiratio Scripturae S. probatur; V) doctrina de S. S. Trinitate sine partium studio examinatur; Autore JOANNE MOORE, M. A.

Londini, typis Richardi Hett, 1736, 8.

Plag. 12.

Præfatio docet, revelatam religionem ratione longe excellere, ac inprimis Protestantium dogmata reliquorum Christianorum scitis esse præferenda; neque vero eapropter dissentientes odio, vel armis, persequi licere. In *Propositione I* æterna rerum, ab alio pendentium, progressio removetur, nec genus hominum æternum esse, inde monstratur, quod in dies crescat. Experientia nimirum duce animadvertitur, numerum natorum ad numerum mortuorum se plerumque habere, ut 50 ad 40, aut ex aliorum sententia intra 360 annorum spatium genus humanum duplicatur. Jam vero, si æternum fuisset, terra-

rum

sum orbis dudum incolas suos non potuisset capere. Infinita, dixeris, diluvia intercessisse. At demonstrari nequit, ejusmodi inundationes ex naturæ lege contingere; quodsi vero ex causa naturam excedenti producantur, tum Deus admittitur. *Propos-
itio II* ius respondet, qui, rebus creatis vim per se consistendi
instam esse, arbitrantur, donec divino Numini easdem destruere
visum fuerit, veluti res moveri cepta, nisi impedimentum inter-
cedat, semper movetur. At enim vero, quæ de figura & motu
traduntur, ad materiam ipsam accommodari non possunt, cu-
jus illa non nisi modi habentur. Motus communicatio, non
secus ac gravitas, ab ente materiæ experti derivanda est. Fœ-
cundius hæc omnia illustrantur ex radiorum lucis legibus, ex
aeris elasticitate, ex natura soni, plantarum, musculorum cor-
poris humani atque ipsius animæ, de qua in *Propositione III*
latius tractatur, ostenditurque, nos eorum, quæ ad materiam
& spiritum pertineant, pauca intelligere, eoque minus spiritus
infiniti naturam exploratam habere, &, quamvis lumen naturæ
omnibus ita præluceat, ut nemo possit excusari, qui legem no-
bis innatam transgreditur, attamen divina voluntas nobis distin-
ctius declaranda erat, cujus patefactio expenditur in *Propositio-
ne IV*. Revelatio scilicet Veteris ac Novi Testamenti nulla pre-
mitur contadiçione; adjuvat felicitatem; confirmata est mira-
culis veris, siquidem Deus non permittit, ut per falsa in er-
rores abripiamur; & Apostolorum, a Deo afflatorum, testimo-
niis sustentata, qui plane nihil fingeant. Et si in sacris literis
nonnulla occurrunt, quæ rationem superant; ea tamen fide sunt
dignissima. Hujusmodi arcanis præsertim annumeranda est S.
S. Trinitas, quam *Propositio V*, tanquam argumentum princeps
hujus libelli, tractat. Disputatur acriter adversus unitarios, eo-
rumque objectiones proponuntur, & solide refutantur. Dabi-
mus quædam specimina. Si divina Christi natura potentia & vo-
luntate patris ab æterno producta est, aut ab alio a patre, aut
ex patris essentia, aut ex nihilo, eam ortam esse oportet. Si ex alia
substantia, a patre distincta, illa præexistere debuit, atque adeo hic
non potuit esse ab æterno. Si ex nihilo, repugnantia admittuntur,
quia non poterat existere ab æterno, si unquam erat nihilum, aut
æternus

Pag. 20.

92.

77.

95.

114.

Pag. 118. æternus effectus voluntarius videtur esse æterna contradicção. Deinde negatur, filium Deum esse delegatum, cum ens finitum
 121. omnia creasse dici nequeat. Si mundus per filium factus est, filius aut instrumentum tantummodo fuit, aut vera causa, si prius, Deus etiam vermem producere potuisset, qui mundum crearet. Licet filius Deus esset substitutus, vel omnium spirituum creatorum excellentissimus, adorari tamen non deberet. Quodsi vero patrem per filium precamur, filium omnino adoramus. Errores denique evertuntur, quod Christus corpus humanum sine anima humana assumerit, & quod perfectiones, non patri tantum, sed & filio & spiritui, tributz, ratione horum non nisi restricte accipiendz sint, atque, his omnibus ex sacra Scriptura sat firmatis, & perspicue disputatis, *Propositionibus* finis imponitur.

**LIBRI POST S. S. OPTIMI DE PRINCIPIIS MO-
 saicis, Autore Viro eximio, JOANNE HUTCHINSONO,
 Lemmata, sive Capitula, in Manuale philosophicum &
 theologicum juxta rerum descriptarum ordinem summa-
 tim disposita, & Latina lingua donata, ab Autoris ipsius,
 nec non Archetypi ejus, studio, T. P.**

Londini, apud T. Green, 1734, 4.

Plag. 3.

Libelli aditum qui introspicis, non potes non stupere Præfationem paræneticam, qua juventuti Academicæ studium linguæ sanctæ inculcatur, eo quidem consilio, ut inde semina ac fundamenta Physices, quæ terræ texturam, ejusque cum aqua & aere cœloque habitudinem, contemplandam exhibet, spargantur ac tradantur. Mirabere vehementius novam hanc Cognitionem, simul ac intellexeris eas, quibus Theologi, Mathematici, & Philosophi Angliæ summi, inquinantur, contumelias. Arrige aures, Lector. Concionatur Autor hunc in modum: *Viri docti se in exquirendo usque novas scientiæ rationes ac modos exercuerunt, accumulantes nimirum sine fine sibi Dogmas ac Dogmata, donec eo tandem ventum est, ut res nobis*
literariis

*literaria neque secus, neque rarius, habitum mutavit, quam vestia-
ria. Neque minus quidem ridicule. Ridicule vero ignoratur
illud: Heus, Pamphile, omnium rerum vicissitudo est. Prolo-
gus persequitur nauseaam suam, eaque in eruditissimos Britan-
nos ejecta, sic concionatur: Quomodo discursantes a scholasticis
argutis ad nugamenta mathematica, ab Enthusiastica quadam
Theologia ad frigida & ignava nescio quæ ethica; a sympathia,
antipathia, & ceteris ejus farina deliramentis, ad Gravitatem,
Attractionem, Elasticitatem, Spiritum, res inanimatas intus qui-
dem animantem, hoc est, a qualitatibus occultis ad qualitates
occultas, a vorticibus denique ad vacuum, id est, a nihilo a ni-
hilum, velut æstro quodam vagæ Philosophiæ, seu potius sopbomo-
riæ, perciti, transfugimus? Unde evenit tandem, ut, qui simus,
aut ubi simus, nos nesciamus ipsi. Interea & in re religionis
de die in diem in pejus ruitum est. Vidimus enim prob pudor!
sacrofanctas Scripturas, veneranda illa Dei oracula, ab Arianis,
Socinianis, Hobbistis, Collinistis, Tindalisticis, aliisque id ge-
nus probris, aut palam impetita, aut perperam applicata: &
quibus plerumque defensoribus? Oppugnatores & vindices veri-
tatis sacræ homo novus eodem loco deputat. Tum quidem
pergit: *Diu, ab nimis diu, erratum est! Tempus est redeundi-
jam in viam. At quenam ea est via?* Interrogationi crederes
subjectam de amplexanda, nescio qua, communionem respon-
siunculam. Sed fallimur. Sacris in literis, Veteris præcipue
Instrumenti, quod Novi fundamentum, ponit illam viam, ita
tamen, ut eas linguis antiquissimis conscriptas verbes, volvas, re-
volvas. *Ex fonte Hebræo, alloquitur juvenes, pro Whistono,*
*Clarkio, Woolastono, pro Aristotele, Cartesio, Newtono, eo-
rumve aut affectis quibuslibet, aut adversariis, Deum ipsum au-
dientis vox alloquentem.* Addit idem, Deum in Hebræo V. T.
fonte *arcana naturæ ac Theologiæ facere palam verbis eis, quæ
ideas fundant fundentque certas atque absolutas. Quæris, credi-
mus, quæle Autor specimen artis suæ dederit? Merito quæris.
En exempla, e quibus, veluti ex ungue leonem, cognosces.
Per cælos & terram (Gen. I, 1.) intelligit corpuscula materiæ, in
aëriis & terrestribus circumferentiis contentæ, e nihilo divini-**

Pag. 7.

tus facta, quæ initio in chaos sua existerint. *Caligo* אַחַד ei est aer, nondum motu aliquo gaudens, in aquarum cavum ita detrusus, ut locum & nomen abyssi fuerit sortitus. *Spiritum Dei* (v. 2) exponit per aëres in superficie tum interiore, tum exteriori, jam primum motu donatos a spiritu divino immediate operato, quo motu partes tenebrarum, seu aerum tenebrosorum, ad proximam sui mutationem aptatae fuerint. *Aquam* putat significare chaos terrestre, seu lutosam terræ cum aqua mixturam. Cur vero Ebraei aquam vocant אֵי in numero duali? Autor respondet, ita fieri ob formam & conditionem illam aquarum trinam, quæ juxta earum revolutiones ex abyssu per terræ fissuras in atmosphæram, & ex atmosphæra per fluvios ac maria denuo in abyssum, paulo post eis fuit assignanda. Eadem ratione in voce אֵיִם (coelum) trinam ignis lucisque ac spiritus conditionem, ipsis itidem aeribus jam mox inde destinata, latere contendit. Vocem אֵיִם (expansum) exponit per fluidum, liquidum, seu tenue, in exteriori simul & interiori sphaeræ istius lutosæ facie formatum, terram firmiter comprimens, in sphaeram intus cavam, disperdens aquas tum in inferas, tum in superas, respectu sui & terræ. Per *caelos, caelorum* intelligit duas expansiones, unam in superficie, alteram in centro terræ, eo tempore positam. Genesin diluvii ita demonstrare conatur: *Descensus aerum in locum abyssi adscensusque aquarum abyssi in locum aerum descendendum causa erat pluvia excitanda.* Provocat eo nomine ad *Gen. VII, 11*, nec figuras omittit, quibus significatus & potestates vocum illarum illustret. Tu vero, Lector, de instituto hoc quid sentias, pronuntia.

DISSERTATIONES SELECTÆ IN SCRIPTURAM SACRAM, Auctore JODOCO JOSEPHO PLUMYOEN, Ecclesie Cathedralis Iprensis Canonico Graduato & Pœnitentiario.

Ipris, apud Petrum Jacobum de Rave, 1735, 8.

Alph. 2 plag. 1

Studia

Studia exegetica sacra inter illós, qui ecclesiæ Romanæ sunt
 additi, quoque fervere, læti prædicamus, & hoc ipso Opere,
 quod operam haud exiguam spirat, satis superque convincimur.
 Dedicacionis formula fuit directæ ad Illustrissimum ac Reveren-
 tissimum Dominum D. *Guilielmum Delvaux*, sextum decimum
 Iprensium Episcopum, qui Vlierbekani Cœnobii Abbatem, decisio-
 nibus Pontificiis liberius refragantem, a dignitatis suæ officio su-
 spensum, in Gemblacense monasterium iussit amandari, eoque de-
 creto sibi aditum ad insulam Episcopalem aperuit. *Dissertationes*,
 quas lectori Ven. Autor exhibet legendas, inscriptæ sunt 1) *de tem-
 pore, quo Judithæ historia contigit*; 2) *de situ Bethulie*; 3) *de
 Assveru Estheris*; 4) *de Babyloniæ, Assyriorum, Medorum,
 Regibus*; 5) *de septuaginta annis servitutis Babylonica*; ubi &
de postremis Chaldaeorum Regibus exponitur; 6) *de septuaginta
 hebdomadibus Daniælis*; 7) *de annis Nativitatis, Baptismi, &
 Mortis Christi*; 8) *de ultimo Christi Paschate*; 9) *de quatuor
 Daniælis Monarchiis*. *Historia Judithæ* multis certe circumfu-
 sa est difficultatum notis. Res huc redit. Scriptor sacer tra-
 dit, Bethuliam ab *Holoferne* obsessam, a *Juditha* liberatam an-
 no 13 *Nabuchodonosoris*, Assyriorum ac Nineves Regis, *Cap. II, 1*,
 occiso Rege *Arphaxado* Medorum, qui condidit *Ecbatana I*,
1, 5, stante templo *IV, 2*, post reditum Judæorum ex aliqua di-
 spersione & captivitate, *V, 2*, diuturna multorum annorum pace
 in Israelitide liberationem illam subsequuta *XVI, 30*. Quoniam
 vero conditor *Ecbatanae* fuit *Dejoces*, teste *Herodoto*, vix unica
 datur sententia, quæ singulis momentis enumeratis facit satis.
 Autor quidem *Pbraorten* putat *Ecbatana* amplificasse & mu-
 niisse. Sed numquid is ideo condidisse eam potest perhiberi?
Calmetus ipse, qui difficultates illas expendit, credit, Auto-
 rem libri *Judithæ* addidisse de suo nonnihil ornamentorum.
 Sed eam studet refellere Ven. Autor, negans, historiam *Ju-
 dithæ* ad tempora *Darii Hytaspida*, aut *Xerxis*, referri posse.
 Ad ætatem *Artaxerxis* eam esse rejiciendam, multo minus ar-
 bitratur. Studet porro argumentis comprobare, illam sub *A-
 dekia* ante captivitatem Babylonicam non contigisse. Senten-
 tiam, *Judithæ* historiam ad *Josia* tempora referentem, proba-
 bilibus

Pag. 1.

2.

4.

8.

12.

13 seq.

- bilibus defendit ratiocinationibus. Præfert tamen opinionem sentientium, eam evenisse regnante *Manasse*, ac, repudiatis
- Pag. 17. *Calmeti*, *Montfalconii*, & *Turnemini*, sententiis, suam expro-
mit ac corroborare conatur. At cur nulla in libro *Judithæ* de
Manasse injicitur mentio? Respondet Noster, eum eo tempore
30. adhuc fuisse in vinculis. Probabilior autem ea ipsi videtur sen-
tencia, quæ dicitur, *Manassen*, tum in muniendis Hierosoly-
morum mœnibus occupatum, *Eliakimo*, summo sacerdoti, reli-
quam regni curam tradidisse. Templum haud fuisse solo æqua-
tum, sed tantum profanatum antea, ostendit ex *Cap. IV, 2*, ideo-
que de captivitate Babylonica haud esse accipienda *Achioris* ver-
ba, *Cap. V, 22, 23*, perscripta, contendit. Judæorum multos, *Ma-
nasse* in captivitatem abrepto, simul fuisse captos, templumque
profanatum, putat, respiciens potissimum ad *Esf. XXII*, ubi id
exilium principibus Judæorum ac *Sobna*, templi præfecto, com-
mune denuntiatur, in quo ipse *Eliakimus* fato consimili expo-
situs, restituendus tamen priori dignitati, legitur *v. 20-24*. Assy-
rios putat *Manassen* tum ad *Assaradinum*, Babylone agentem,
abduxisse, ac hunc ab *Assaradino*, adversus *Phraorten* moventem,
sub *Mesessimordaci* Regis clientis custodia relictum esse; Baby-
lonios vero, mortuo *Mesessimordaco*, contra *Assaradinum* re-
bellantes, ut novos ei hostes opponerent, *Manassen* primores-
que Judæorum apud sese detentos, impio *Sobna* jam in vincu-
lis defuncto, unaque populum, in vicina Babyloni loca aman-
datum, exacto exilii anno in patriam remisisse, ac tunc demum,
collecto omni populo, *Eliacimum* reducem & vasa sacra & al-
tare & templum ipsum a profanatione purgasse ac inaugurasse.
37. Mirum sane, in libris *Regum* ac *Paralipomenon* hæc templi facta
non fuisse literis prodita. *Assaraddonem* Noster cum *Nabuchodo-
nosofo* *Judithæ* credit fuisse eundem. Deinde alia ratione
quoque difficultati huic consulit, distinguendo *Assaradonas* duos,
patrem & nepotem, ac collocando inter utrumque *Nabuchodo-
nosorem*, primi filium, alterius patrem. *Assaradona* priorem exi-
stimat existisse *Sennacheribi* successorem, *Sargon* dictum ab
Esaia XX, 1, qui duce *Thartane* Azotum cepit; posteriorem pu-
tat fuisse *Afenapharem illum magnum & gloriosum Esdr. IV, 2, 10*,
ac

ac *Protemai Assoradinum*. *Newvillæus* conjecerat, *Nebucadnezarem* libri *Judithæ* fuisse *Saosduchinum*. Noster vero, rationibus chronologicis sese tantum valere, credit, ut merito ea sententia videatur rejicienda. *Arphaxad Judithæ*, ipso judice, fuit Rex Medorum *Phraortes*. *Cyaxarem* secundum, *Astyagis* filium, ex *Xenophonte* desumptum, admittit. Atque, ut mentem suam clarissime prodatur evolvatque, chronologiam Regum Media ita instruxit:

761	<i>Dejoces</i>	53	
708	<i>Phraortes</i>	22	
686	<i>Cyaxares</i>	21	} 40.
665	<i>Scythæ Afiam</i>	28	
	<i>vastant</i>		
637	<i>Cyaxares Iterum</i>	19	
628	<i>Astyages</i>	35	
583	<i>Cyaxares II solus</i>	23	
560	<i>Cyaxares idem</i>		
	<i>regnat cum Cyro</i>		

201

Addit deinde expositionem tabulæ chronologicæ, intelligendo *Judithæ* libro inserituram. Conjecturis hic sæpius esse aliquid dandum, quis dubitabit? *Bethuliam* vero negat sitam fuisse in tribu *Simeon*, eo quod *Holofernes* astra metatus fuerit ad *Dothain*. & *Esdrelon* circa *Bethuliam*. *Calmetus* contra sic sentiat. Verum id extra dubium est positum, *Holofernem* exercitum distribuisse inter *Gaba*, seu *Gabathon*, & *Scythopolin*, uti est in Græco *III, 14*. Inde *Bethulia* non multum abfuit, ut patet ex *VI, 7, 8, 9, 10, VII, 1*. *Belshem*, seu *Belmais*, urbs, Auctori haud satis cognita, indubie fuit *Abel Mea*, alibi *Balamo* dicta. Situm urbis *Dothaim*, quæ & *Dothain* & *Dothæa* dicitur, ipse ad veritatis normam expressit, merito explosa *Kerkherderi* distinctione, qui putavit interesse *Dothain* inter ac *Dothaim*. Dum vero Rev. Auctor arbitratur, loca *Belshem* & *Cyamon* esse obscuriora, quam ut certi aliquid ex eorum situ ad determinandum *Bethulie* situm exculpi possit, nobis ipse videtur justo timidior, licet, deinceps sese emendaturus, *Bekhem* pro *Bethleem* in tribu *Zabulon*

R 3

Ion ac Cyamon ex *Cadmon* corruptum, reputet. Quidni enim vulgatum interpretem hic secutus est, qui ex correddiori Græco contextu, quam is est, quo nunc utimur, sua transtulit? Hic nomina Græca Βελμὲν, Βελμαίμ, & Βελδὲμ, continuo reddidit *Baalmaim*, quæ est ipsa Balamo, seu Abelmea, Bethulix septentrionalis ad Orientem posita. *Cyamon* autem est *Cammona*, vicus olim in campo magno 6 milliariibus a Legionem versus septentionem situs. Situs loci utriusque cum opinione Auctoris satis apte conspirat. Objiciunt alii, Bethuliam hanc septentrionalem haud alibi commemorari. Suspiciamur tamen, eam a *Betbeked* haud differre. Objiciunt porro, *Juditham* e tribu Simeon fuisse exortam, non minus ac maritum ejus *Manassen*. Sed de *Manasse* id nemini, ut credit Autor, poterit persuaderi idoneis ^{a)} argumentis. Quid vero obstat, quo minus tum, Israelitis in exilium abreptis, Simeonidæ in Isafcharitide habitaverint? Non negamus, Dissertationem hanc reliquis scriptis, quæ super eadem re consuluimus, palmam præripere, licet id quoque ingenue fateamur, librum *Judithæ* non ad fidem historicam esse exigendum. Describi in eo sub umbra rei olim gestæ victoriam Maccabæorum de *Antiocho Epiphane*, dubitamus nulli. *Jehudith* est *Judea* femina, symbolum gentis Judaicæ ac Palæstinæ. Maritus ejus *Menasseb* מנשה est is, qui ejus virtutem exercuit, *tentavit*, & probavit, Deus. *Nabuchodonosor* est symbolum *Antiochi Epiphani*. *Profanatio templi* sub *Antiocho* duravit 3½ annos, eisque elapsis cessavit, succedente novo inaugurationis ritu ^{b)} ac ad ejus memoriam festo initiationis. Nulla templi profanatio contigit, regnante, vel captivo, *Menasse*. Res illa fuisset utique maximi momenti, haud profecto omiſsa, si qua evenisset, a scriptoribus sacris. *Jehudith*, seu gens Judæa, eam ob causam dicitur fuisse vidua per 3½ annos *Jud. VIII, 4*. Illi afflictionis anni 3½ adeo perculerunt Judæorum animos, ut ipsi rerum tristem fata communia posthæc eis indicaverint. Quinque eo sine congestit testimonia *Joannes Lightfootus* in *Chorographia, Joanni præmissa, Cap. 6 §. 4 pag.*

950.

a) Sed id affirmatur in Græco. *Judith. VIII, 2.*

b) *Josephus B. Jud. I, 1.*

950. Quare in *Apocalypsi Joannis* menses 42 fatales, ac dies 1260 calamitosi ex ejusdem *Antiochi* devastatione, ejusque intervallo temporis, veluti ex figuræ fundamento, fuerunt defuncti. *Betulia* est *virgo Dei*, Hierosolyma. In planitie ad eam *Gorgias* victus fugatusque. Hæc clades representata fuit per *Holofernem*, Bethulix imminentem, intra planitiem *Esdrælon*; sed capite a *Juditha* privatum. Magnitudo castrorum *Holofernis* facile est indicio, schema adesse, quo res consimiles adumbrata fuerint. Quis erit tam impudens, ut aliis eat persuasum, *Affadinum* fuisse dominatum in Delta Ægyptiacum ac *Æthiopiam* remotiorem *Jud. I, 9*. Quis ostendere audebit, *Arphaxadam Juditha* fuisse *Dejocem*, Medorum Regem? Undenam pugna exponetur, qua *Arphaxadus* a *Nabuchodonosore* fuit devictus? Si vero per *Arphaxadam* intellexeris *Phraorten*, qua, quæsumus, fronte ostendes, hunc fuisse *Ecbatanæ* conditorem? Et qui ante exilii *Babylonici* initia *templum Judæorum solo fuit æquatam*, ἐρενῆθη εἰς ἔδαφος? Id vero *Achior* refert, *Jud. V, 18*, qui certe in modum *Judæi*, non *Ammonitæ*, loquens inducitur. Omittimus argumenta alia non pauca, quæ sunt indicio, librum *Judithæ* esse drama pium & historicum, alio sub schemate propositum, quo liberatio *Judæicæ* gentis ab *Antiochi Epiphanis* invasionibus sævis illustretur. Progredimur potius ad *Dissertationem* Autoris, de *Affvero*, *Estheris* marito, inscriptam. *Cambysen* existisse eum, negat. *Darium Histaspiden*, *Xerxem*, *Artaxerxem Longimanum*, *Artaxerxem Mnemona*, & *Ocbum*, fuisse *Estheræ* maritum, inficiatur. *Affverus* enim solutam *Babylonicam* captivitatem ætate antecessit, siquidem *Mardocheus* una cum reliquis *Judæ* principibus *Nebucadnezaris* jussu in exilium fuerat abstractus. Qua ratione inductus *Cel. Autor*, *Darium* *Medum*, *Danieli* memoratum, *Estheræ* fuisse maritum, ostendere conatur, addens, mentionem *legis Persarum ac Medorum* ne quidem ad *Cyrum*, Regesque *Persidis*, successores ejus, quadrare. *Cyaxarem Xenophontis* eundem, ac *Darium & Affverum*, existisse, conficit argumentis sat probabilibus. *Cyaxarem* voluptatibus ac sceminarum pulchritudine irretitam agitasse vitam, testis omnino *Xenophon Cyropæd. IV* fin.

Pag. 89
seq.

97.

194.

fin. Cum vero Rev. P. *Turneminius Assyagem* contenderit eundem esse ac *Darium Medum*; ejus argumenta extricat Noster, Pag. 107 eisque contradicit. Dissertatio, quæ porro succedit, de Babyloniorum, Assyriorum, ac Medorum, Regibus inscripta est. Inprimis ad *Ctesia* & *Herodoti* auctoritatem inter sese conferendam Ven. Autor se accinxit. *Ctesia* fidem in Assyriacis rebus a veteribus sperni scriptoribus, pernegat, ratus tamen, *Herodoti* historiam sacris literis exactius respondere, quam *Ctesia*. Regulos illos, qui Pentapolin asphaltiticam deprædati sunt, Autor more solito inter Elamitas, Babylonios, Ponticos, & Gentes, investigat. Si ætatis illius indolem respicimus, quatuor urbium reguli ex eis elucet. Eam est Chelam in Batanæa, Aramæorum provincia, cujus caput erat *Paddan*, seu *Betonim*. *Sinear* quidni *Seriane* fuit, ultra Antilibanum posita? *Ellasar* & *Thalassar* videtur fuisse Syriæ Larissa. *Gojim* fuit antiqua urbs Galiliæ, *Chazor*, *Azor* alibi dicta, unde *Galilgojim* dicitur Galiliæ septentrionalis. Præterea de *Nimrodo*, ejus successoribus, Regibus Babyloniorum variis, de *Beloscho*, de *Atossa*, seu *Semiramide*, 189. Assyriorum & Babyloniorum Regina, de *Phule*, seu priori *Sardanapalo*, de *Theglath Phalafare* & *Salmanasare*, de canone 213. *Ptolemai*, de *Sennacheribo*, de ultimis Assyriorum Regibus & ruina Nineves, ac momentis geographicis bene multis, copiose idem differuit, adjecta tabula chronologica, quam in præscens 221. examinare haud vacat. Si affirmaverimus, in rebus hisce antiquissimis pleraque, quæ extra sacras literas occurrunt, esse dubia, vaga, & obscura, fortassis a janua haud aberramus. In- 226 seq. tium 70 annorum servitutis Babylonicæ negat ab anno *Josia* 13 deducendum esse, vel a captivitate *Joachini*, vel ab undecimo *Sedekie* anno, ostendens potius, primordia ejus in quartum *Joakimi* incidere annum. Finem ejus epochæ respondere ipsi Judæorum sub *Cyro* in patriam reditioni, contendit. Exponit tum de postremis Chaldæorum Regibus, qui tempore 232. servitutis Babylonicæ summam rerum apud Judæos fuerunt moderati. In Commentatione de septuaginta hebdomadibus *Danielis* 235 seq. commonstrat, venisse Messiam in Lege promissum, Judæorumque doctores, diversa opinatos, secusque statuentes, admo-

admodum halucinari, nominatim R. *Salomonem Aben Efram, Orobitum*, quorum deliramenta refellit. Expendit deinde varias de 70 illis hebdomadibus scriptorum Christianorum opiniones, *Joannis Marshami, Joannis Harduini, Calmeti*, veterum, atque totus in eo est, ut ostendat, septuaginta hebdomadas esse computandas non a septimo, sed a vigesimo, *Artaxerxis Longimani* anno, eas annis mere lunaribus haud constare, vigesimum vero illum *Artaxerxis* annum ab illius in Regem cooptatione esse arcessendum. Suffixit tractationi huic tandem pro more tabulam chronologicam, quæ ad obsidionem, qua *Titus* Hierosolymam infestavit ac evertit, perducta est. Ut annum natalis Christi eruat, de initio Regni *Herodis* ante omnia dispicit, & de anno obitus *Herodis* commentatur. Natalem vero Christi in annum ante æram vulgarem tertium collocat, quo Consulès *Cn. Cornelius Lentulus & M. Valerius Messalinus* summæ rerum penes Romanos præfuere. Ingressitur disserere de *Tyrenio*, seu *Quirinio*, Syriæ Præside, ac loco *Luca II, 2*. Curtate porro disputat de anno Baptismi Christi, ac præcipue de quinto decimo *Tiberii* imperantis anno, ejusque exordio. Pronuntiat paulo post, baptismum Christi anno æræ vulgaris 28 esse assignandum. Eundem sospitatore morte piaculari defunctum esse anno æræ vulgaris 31, contendit, multumque laboris impendit solvendis eis, quæ ipsi obstare videntur, argumentis. De supremo Christi Patehate Autor ita sentit, ut eos refellere studeat, qui, Jesum prævenisse tempus legitimum, credunt, nominatim *Calmetum*, Græcos. In tractatione de quatuor *Danielis* Monarchiis tramitem, aliis consuetum, in exponendis prioribus bestiis tribus sequitur. Bestiam quartam, vel regnum Macedonicum, sub *Antiocho Epiphane*, Judæorum persecutore, vel imperium Romanum sub Imperatoribus, Christianorum infestatoribus, existisse, pronuntiat ac desinit. *Caput undecimum Danielis* de Syriæ Regibus, ac Ægyptiorum Lagidis, ad *Cleopatram* usque dominatis, exponit. Veritatem inferremus, nisi ingenue fateremur, multum judicii, plurimum ingenii, summamque industriæ laudem, in hisce Dissertationibus selectis utranque complere paginam. Gratulamur merito

Pag. 327.

385.

403.

424.

437.

452.

458.

475.

508.

590.

602.

634.

merito ætati nostræ, qua Christianorum doctores e fontibus genuinis expositiones sacrarum literarum norunt derivare.

COMMENTATIO HISTORICO - PHILOLOGICA
de gemino Judæorum Messia, qua variae Judæorum sententiæ de Messia generatim, nominatim vero de duplici Messia, recensentur; sententiæ Christianorum de hoc commento modeste examinantur, & nova sententia, placitis Talmudistarum ac Rabinorum congruens, ex ipsis eorum scriptis proponitur; Autore JUSTO MARTINO GLÆSENERO, S. S. Theol. Lic. & ad D. Andr. Past. Hildeshem.

Hildesiz & Lipsiz, sumtibus Bernh. Christoph. Breitkopffii, 1738, 4.

Alph. i plag. 4.

Judæi, Antiocho ab Epiphane misere habiti, Philosophiam Græcorum cœperunt excōlere, sensimque a fide & doctrina avita deflexerunt. Effusa tandem fuit spes ipsorum in Messiam, conspicuum & magnificum hujus mundi Monarcham, Judæorum regem externum. Liberationis, quam exoptabant ipsi, desideria accessionibus ditarunt notiones illas, quibus de Messia persuasiones suas enuntiare consueverant. Ex errore hoc prolapsi fuerunt ad fisiones alias, quæ obstiterunt, quo minus Messiam Jesum suscipere, ac in Regem deligere animarum, valuerint. Ipsius forma servilis parum ipsis probatur. Error Judæorum postea latius serpsit, ac ipsi opus redemptionis, per quam sese in externam libertatem & dominatum spectabilem assertum iri credunt, duos inter Messias partiri didicerunt, filium Josephi, seu Ephraimi, & filium Davidis, quorum ille miseris exantlandis erit accommodatus, bellumque recuperandæ Palæstinæ causa aggredietur, hic vero perficiet, ac penitus propulsabit. Edidit Pl. Rev. Autor jam in *Biblioth. Brem. Cl. VIII Fasc. 5 pag. 810* ante annos aliquot de gemino Judæorum Messia specimen, in quo, seminâ opinionis, de gemino illo Messia divulgatæ, impulsus a Targumista nugivendolo (ad *Cont. IV, 5.*)

N, s,) ex comparatione cum servitute Ægyptiaca, quam *Moses & Abaron* sustulerunt, derivata esse, crediderat. Quæ Auctoris sententia cum minus probaretur *Theodoro Haseo*, hic ei *ΒασικονΨω*, qua fundamentum traditionis Judaicæ de Messia *Josephi* filio investigatur, opposuit pag. 482 seq. Quod ipsum Autorem commovit, ut denuo sententiam suam sub incudem revocaret, ac ex parte immutaret. Commentationis summam hanc habe. Differit Autor in ea, inprimis *Capite primo*, de variis Judæorum sententiis, quas hi de Messia speciatim fovere, ac cum aliis communicare, solent. *Capite secundo* sententias Christianorum de gemino illo Messia, quotquot quidem potuit reperire, ordine recensuit, ac passim rationes, cur ab eis dissentiat, exposcit. *Capite tertio* commentum illud inde a capite & ex primis usque fontibus staminibusque arcessivit, testimoniis Judæorum sese probe præmuniens. Accedunt Notæ & Observationes aberrantæ, quibus dogmata, passim commemorata, illustrantur, ac sacri Codicis loca illuminantur. Ut Judæi in doctrina de Messia post Prophetarum mortem halucinari coeperint, id effecerunt, iudice Nostro, & neglectus religionis, & perversum philosophandi studium, & desiderium pacis ac libertatis tot inter bella ac dissidia, & beneficia Messicæ, a Prophetis simbolo rerum terrenarum adumbrata. Addimus, dari Judæos, qui Messicæ regnum reputent pro spirituali, ac nihilo minus Messiam nostram repudient. Ipsi enim omnino ita sunt discordes inter sese, ut unus ipsorum id neget, quod alter affirmat. Ne vero credamus, Auctori esse animum perversas Judæorum de Messia opiniones sub examen revocare, impedit ipsius promissio, qua refutationem errorum Judaicorum in posterum rejicit tempus, promittens, sese in publicam lucem esse enixurum Dissertationem, seu librum, ut liquido ex scriptis Judæorum, Jesum esse verum Messiam, & religionem Christianam easpropter esse veram, constet, & quaquaversum innotescat. Apprecamur eo sine Auctori valetudinem vegetam, viresque inconcussas. Doctrinam, qua Judæi, venturum esse Messiam, Regem externum, sibi persuadent, *Maimonides* inscribit dogmatum cardinalium numero, primus illorum, qui

Pag. 3.

4.

- radices religionis ipsorum in ordinem redegerant. Hic potiffima
 urfa loca *Num. XXIV, 17, & Deut. XXX, 3*. R. *Bechai* insistit
 loco *Es. XXVIII, 16*, quo de lapide Zionis agitur fundamentali.
 Consentiunt *Aharbanel, Menassch ben Israel*, pluresque ex gene-
 re recitata. Alii contra, numero haud exigui, dogma illud,
 quo *Maimonides* adventui Messiae faos esse intentos statuit, ex
 numero doctrinarum cardinalium eximere & ejicere studuerunt,
 nominatim R. *Joseph. Albo*, exempli loco ad R. *Hillelem*, qui
 futurum Messiam haud crediderit, provocans; *Tobias*, Medici-
 nae Doctor in libro: ספר הערסות או מעשה סוכית.
 7. Venetiis primum edito, deinde Jesuiti A. 1721 recuso; R. *Simeon*
 8. *Kajira* in libro *Halachot gdolat*, teste *Aharbanel* in *Rosch*
 9. *Emunab Cap. 22 fol. 30, 1, & alii*. Ne vero Judaei Naturalistae
 & Philosophi a plebe derideantur, odioque proscindantur, fa-
 cum hoc pacto suis faciunt, ut, ex sacro Codice V. T. qui-
 dem de instanti Messiae adventu nihil proferri posse, credant, de
 12. reliquo eam ex Cabbala innotescere existiment. Nec dubita-
 mus, quin de hoc grege exstiterit veterator ille Judaeus, quo
 13. praesente interpres *Wertheimensis* fuit usus. *Tobias* satis cla-
 re: *Sunt quidam ex Commentatoribus Gemaricis, qui putant,*
omnia de Christo pronuntiata vaticinia jam esse impleta in die-
 14. *bus Hiskia, Regis Zebude, sive sub templo secundo, sive*
in diebus Hasmonaeorum. De tempore adventus Messiae ad-
 modum dissident Judaei invicem. Multi, id jam effluxisse, cre-
 dunt. Qui dies Patriarcharum dixerunt ימי תרוי, peccant in
 17. *Jo. VIII, 56, Luc. X, 24, & Ebr. XI*. R. *Salomo Isacides* credi-
 dit, 2000 annis a lege promulgata elapsis debuisse Messiam ve-
 nire, causatus vero cum reliquis contribulibus, peccata Ju-
 daeorum, quo minus venerit, fuisse impedimento. At quid
 futurum esse censebimus, cum in dies peccata eorum cre-
 18. scant? De eis, quibus nomen fuit *Hillelis*, differit Auctor pag.
 20. 18 seq. R. *Hillel* in Tract. *Sanhedrin fol. 99, 1*, dicitur credi-
 disse, Messiam jam venisse. Impositioni manuum Judaei jun-
 xerunt eam dignitatem, qua vocati fuerunt *Rabbi*, sed post
 Christi tempora. Tradebant novo Rabbiño Judaei clavem &
 pupillares, clavem scilicet ut signum referandi & aperiendi aliam
 mysteria,

mythia, qui ritus jam tempore Christi viguit. Confer *Luc. XI, 52, Matth. XXIII, 13*. Unde Christo ansa fuit subnata, dandi, suis clavem & solventem & ligantem, id est, recludentem & cludentem, quemadmodum nonnullis videtur. R. *Gedalia* terminum adventus Messiae fixit in anno mundi 4250. In Talmud Hierosolymitano Tract. *Berachot fol. 5, 1*, commemorarunt Judaeorum doctores, Messiam jam tum natum esse, patriamque habuisse Bethlehem. Consentiant alii. Ubi tam vero Messias existat, Judaei non audent fateri. Alii perhibent, eum commemorari in horto Eden, ac addunt, animas, antequam corpora generantur, jam existare, ac de Messia agi in *Esf. LIII, 5*. Alii putant, eum quidem natum, sed nondum patefactum, esse. Maxima vero Judaeorum pars, Messiam adhuc venturum esse, sibi persuadet. Qui certum hujus adventus posuerunt tempus, fefellerunt & sese & alios. Alii, ut rationem reddant, cur Messias nondum venerit, ridicule proferunt causas, easque nugatorias. De duplici, seu gemino, Messia praecipue consulenda sunt loca, *Succa fol. 52, 1, Talmud ad Zach. XII, 10, Breschit rabba ad Gen. XLIX, 14, Talmud Simeonis P. II ad Ps. II, fol. 90 - 2, fol. 32, 4, Talmud chadasch fol. 132, 2, Targumista ad Cant. III, 5, VII, 3, Targumista, Jonathan falsus, ad Ex. XL, 11, Sabar fol. 203, 2, & fol. 25, 2, fol. 19, 3*, cujus Autor somniis allegoricis sese oblectavit. Cabbalists, Messiam, *Davidis* filium, ipsum fore *Davidem*, somniant. *Aben Esra* per angelum praecariores, de quo *Mal. III, 1*, agitur, Messiam; ad eum locum commentatus, intellexit *Ben Joseph*. Alii filium viduae *Sareptanae* (*1 Reg. XVII, 17 seq.*) pro Messia filio *Josephi* venditant, eumque credunt fuisse *Jonam* Prophetam. Plura de utroque Messia congregit R. *Machir* in libro, quem appellavit מִכִּיר הַכֹּהֵן, pulverem *pharmacopola* aromatarii, cujus Partem primam commentario instruxit ediditque *Antonius Hulsius*. Ipse, Messiam *Josephidem* in praelio adversus *Gogum* ac *Magogum* suscipiendo occubiturum esse, retulit, commemorans signa decem, quae Deus ante Messiae adventum sit editurus. Quae *Jonathanis* in paraphrasi de lapide marmoreo & monstro, Romae asservato, occurrunt, ea a suppositicia Rabbini manu sunt inserta.

- Pag. 61. ferta. Per *monstrum* vero illud, virginis formam referens, intelligimus imaginem in lapidem sculptam, quam Romani de plebe olim exposuerunt de *Joanna Papissa*. *Armilla* enim est diminutivum ex *Armgarda*, voce veteri, & cognomine foeminarum. *Armilus*, si conjecturae locus, est foemuncula, virum referens. Ejus sub involucro R. *Macbir* Pontificem Romanum notare voluit, quod ipsum ex signi septimi declaratione quam facillime patescit. De resurrectione, Judaeorum ex sententia, multa disseruit Autor, lectu sane digna. De statu sub Messia exoritur Judaei tam varia tradunt, ut in eis deprehendere te credideris *scopas dissolutas*. Obiter significamus, Autorem in eo esse, ut conscribat librum, quo ostensurus est, sub fabulis Talmudicis Judaicisque latere arcanam rerum sapientiam. De nonnullis id credimus recte pronuntiari, ita tamen, ut, recitantes caecos & vecordes ubique in sapientiae folio residere, vix fiat verisimile. Quis dixerit, Judaeos fabulas suas ulla probabili & ad sapientiam composita ratione ausuros exponere? Graeci & Latini antiquissimas suas fabulas ita adulterarunt recitando, haud secus ac Judaei suas, ut tandem nullum suppetat filum Ariadnaeum, quo ad ullam convictionem progredi liceat. Originem utique ad hieroglyphica, & ad ea secula, est referenda, quibus gentes carebant alphabeticam scribendi rationem, & quibus unico signo integram exprimebant ideam. Sed procedimus cum Autore ad originem fabulae de gemino Messia. Illa *Campegio Vitrinae* videtur esse obscura. Alii credunt, ex vaticiniis de humilitate ac gloria Christi, quam Judaei in una persona morari posse negaverint, geminum ab eis confictum fuisse Messiam. Quae sententia minus probatur Nostro, siquidem ad Christi usque natales Judaei de unico Messia exposuerunt prophetias. In Targumistis vetustis certe nulla ejus commentum existat vel vola, vel vestigium. Alii, unius Messiae munus geminum parabolice sic fuisse adumbratum, arbitrantur; sed quae sententia facile dispellitur. Ven. Praepositus *Hermannus van der Hardt*, Messiam dici filium *Ephraimi* ob amorem Dei patris in ipsum derivatum, adductus loco *Jer. XXXI, 29*, credidit. Sed nec hoc ad Judaeorum testimonia de gemino Judaeorum Messia quadrat. *M. Seb. Jacobus*
- 75.
- 99.
- 105.
- 115.
- 128 seq.
- 131.

Jobus Jungendres fabulam illam verporum ita interpretatur, ut ipsi Christianos hac ratione ludibrio voluerint excipere, amplexos quippe Josephidem illum inopemque Messiam. Sed hoc prorsus est incredibile. *Theodorus Haseus* credidit, Messiam filium *Josephi* ex eo capite esse excogitatum, quo Christus noster habitus fuerit pro filio *Josephi*. Sed quid hæc faciunt ad filium *Ephraimi*? Fabula Targumistis genuinis est recentior. In *Sabare* prima ejus mentio, ac in Talmude Babylonico. Indubie Judæi ad geminam populi sui rationem respexerunt, divisi quippe in Israelitarum & Judæorum regna. Cum vero de *Josepho* *) & *Ephraimo* *Jacobus* magnifica prædixerit, & Judæi suum Messiam cum tribubus decem noluerunt esse communem, in gratiam harum excogitarunt humiliorem & viliorem Messiam, filium quippe *Josephi* & *Ephraimi*, reducturum tribus decem, quæ, Messia suo occiso, Messia filio *Davidis* sese aggregaturas esse docuerunt, qui Israelitas conjuncturus sit cum Judæis, id est, tribu Juda & Benjamin. Quam sententiam cum Autor Pl. Rev. ex ipsis Judæorum commentariis satis superque demonstraverit, nobis rei que literariæ gratulamur, eo quod nunc tandem origo doctrinæ illius de gemino illo, quem Judæi expectant, Messia sit in apricum producta, ac luce sua enitescat. De reliquo non omnes Judæi geminum illum Messiam expectant, siquidem plures eorum contenti sunt uno, & doctores Judæorum in doctrina, quam de Messia fovent, admodum inter sese discordant.

JOANNIS ROBECK, CALMARIA-SUEDI, EXERCITATIO philosophica de 'Ευλόγω Ἐξαγωγῆ, sive morte voluntaria Philosophorum & bonorum virorum, etiam Judæorum & Christianorum. Recensuit, perpetuis animadversionibus notavit, præfatus est, & Indicem rerum locupletissimum addidit, JO. NICOLAUS FUNGCIUS, Marburgensis.

Rintelii, sumptibus Robeckii, literis Jo. Godofr. Eraz, 1736, 4.
Alph. 2 plag. 3.

Cel.

*) Gen. XCIX, 26. Conf. Deut. XXXIII, 16.

Cel. *Funccius*, Professor Eloqu. Historiar. & Polit. Rintelii, ibidemque Bibliothecæ Academicæ præfectus, fortum hunc *Robeckii* infortunati fatalem animadversionibus egregiis & Præfationis loco Dissertatione procemiali satis diffusa emollivit, ornavitque, opusque ipsum, Perillustri Domino *Friderico Bodoni* Libero Baroni *de Adelebsen*, Consiliario ac status administro primario in terris Hassiacis invictissimi Suecorum Regis, inscripsit ac dedicavit. Lectoris est, ad tria attendere potissimum momenta, ad vitam *Robeckii*, ad sententiam ejusdem de morte voluntaria, & ad Cel. *Funccii* Notas ac Dissertationem procemiale. *Robeckius* ille A. 1672 Calmariz, ad mare Balticum sita urbe, natus fuit patre civitatis illius Consule primario, *Matthia Robeck*, ab ineunte ætate disciplinis liberalioribus institutus, viris doctissimis in patria familiariter usus, & ad non contemnendum eruditionis fastigium progressus. Sed moræ erat impatiens, & juvenili calore inflammatus, non per gradus, sed per saltum, petebat sublimia. Spem sefellit eventus. Ægri-tudo, inde menti ejus infusa, tantum potuit, ut, fortuna offensus, egrederetur e patria in Germaniam. Hildeshemii A. 1705 Ordini Jesuitarum sese associavit, ac primam clericalem tonsuram in ecclesia collegiata B. *Mariae Magdalene* sumit. Viennam inde abiit, discessit inde ad almam *Mariae* Lauretanæ domum, ubi A. 1710 sacramentum poenitentiae recte exaudiendæ suscepit, redux Viennam evasit Subdiaconus, deinde Diaconus, ac paulo post Presbyter. Venit in Westphaliam A. 1727, & a *Joanne Adolpho de Twickel*, Vicario per septentrionem Apostolico, impetravit, ut in domo Welgesbuttelana, prope Hamburgum sita, & Pontificiæ religioni addicta, sacrificium missæ celebrare, verbum Dei prædicare, & utriusque sexus Christi fidelium confessiones excipere, aliaque munera pastoralia exercere, libere ei licuerit. At vitæ tandem satur, Stoicæque Philosophiæ per solitudinem vacans, A. 1734 ineunte Majo Rintelium concessit. Convenit ibi Cel. *Funccium*, ac non vulgarem doctrinam, prudentiam satis subactam, mores compositos, ac experientiam usui collectam, ei probavit. Sacris non inersit sapius, suoque sese sepelivit musæo. Postea libros suos ac suppellectilem reliquam Academiæ, vel pauperibus, legavit

MANU-

manuscripta *Funccio* cum 90 florenis reliquit, commendationes atque testimonia Principum & Cardinalium exhibuit, quo facto, A. 1735 Bremam profectus est, ac 12 Cal. Quint. remisit inde citam involutam cum aliquot libellis. Mox ille nitide vestitus navicalem solvit, solusque cum ea, ad spectantium usque horrorem, abiit, tandem tribus infra Bremam milliaribus exanimis mortuusque in Visurgi flumine repertus, atque in vicino pago sepultus fuit. Eo mortis genere Cel. *Funccius* ansam sibi datam credidit edendi Philosophiæ illam, Autori funestam, de morte voluntaria partem, non tamen sine suis animadversionibus, staturus promissis, *Robeckio* datis. Hæc ad *Robeckium*, & ansam edendi scriptum, sufficiant. Dissertatio *Robeckii*, qua morti sponte adscitæ colores obtegere molitur, a rigore demonstrandi admodum dissidet, quippe in qua Autor agit oratorem, &, ut accuratius judicemus, patronum causæ exulceratæ, qui magis in destruendo ac removendo argumenta opposita, quam in stabiliendis novis, vel in doctrina demonstranda, est occupatus. Repsit per Auctores Græcos Latinosque, Judæos, Christianos, & naturali rerum cognitione duntaxat imbutos, *Senecam* imprimis, e quibus variâ collegit, quæ potius collegit, & nonnullis crisibus, veluti sesamo, persperfit, quam illustrandæ demonstrationi justæ subjecit. Judicia ipsius, in *Lactantium*, *Augustinum*, *Hugonem Grotium*, aliosque, liberius lata, satis indicant, in *Robeckio* fuisse animum, paradoxa, singularia, & a reliquorum hominum sententiis remotissima, sectantem, sibi ultra, quam par est, placentem, feliciorem in evertendis labefactandisque aliorum opinionibus, quam in eis, quæ placuerant, confirmandis. Subtilissima proinde ejus ambitio utramque fere complevit paginam. Genus vitæ & mortis non dissensit ab hac animi singulari pervicacia, & ab ea, quæ inde fuit enata, absurditate. Sub operis enim exordio libertatem philosophandi, & eclecticum differendi studium, promittit; sed pag. 47 Stoicos suos reliquis omnibus præponit, dicitans, eos *Philosophis omnibus in Theologia naturali & Philosophia morali superiores* esse. Et, si quid judicamus, Stoici ipsi secum discederunt, & ea de animi magnitudine & constantia

Pag. 4
seq.

docuerunt, quæ cum voluntaria morte, ipsi probata, in concordiam redigi nequeunt. Nonnulla *Robeckius* affirmat justo
 Pag. 48. audacius. *Pythagoram*, tradit, vitam inedia finiisse, cum tamen, qua obierit ratione, adhuc sub iudice lis sit. *Empedoclem*, credit, crateras *Ætnæos* iasiluisse, ac ita periisse. Sed veterum testimonia admodum de obitu ejus variant. Licere fatum voluntaria morte occupare tum, cum vita nostra nulli amplius prodesse potest, Noster judicat. At calamitosissimorum quoque hominum, qui nemini possunt prodesse, innocens Deoque inani patientia & fortitudo summos præstare solent usus. Ipse sententias eorum, quibuscum haud consentit, vocat *figmenta*,
 51. *singulares opiniones, ratiunculas, captiunculas, & somnia nugæque*. *Platoni* invito obtrudere conatur probatam necis voluntariæ doctrinam. *Laſantium* aggregat morosophis & philodoxis, tradentem, ideo ex hoc corporis domicilio, nisi jussu Dei, non esse recedendum, quia in hanc vitam sponte nostra non veniamus, hoc est, Deum vitæ necisque esse dominum. In sui generis homines invehitur acriter, credens, ex persuasionibus antistitum scelera exerceri, & publice juberi vetita privatim, adeo ut exinde existimet exorta esse bella illa funestissima, Smalcaldicum, Hugonoticum, & tricenale. Mirum profecto est, quantum ipse sese torqueat, ut, legem divinam,
 68. *non occides*, morti voluntariæ non obstare, affirmet. Dum vero credit, leges, consuetudines, ac instituta, omnium populorum antiquorum, nominatim Romanorum, necem sui approbasse, mirum in modum halucinatur, siquidem pauca exempla, vel barbara Cantabrorum consuetudo, vim legis nunquam obtinuerunt. *Antoninus* quidem Imperator & Philosophus mortem voluntariam *Lib. VII §. 21* approbare videtur, ac Autor ad doctrinam ejus provocat; at alibi præcipit Imperator, quæ Stoico huic præcepto adversantur, *Lib. III §. 7, Lib. IV §. 31*. Multus est in Stoicorum, *Seneca* cum primis & *Epicteti*, sententiis, quas ipsi de *αὐτοχρησία* foverunt. *Darium Codomanum* credit in eo fuisse, ut, acinace stricto, sese occideret, laudans testem *Curtium IV, 15*, sed forti animo contra hostes depugnare, gladioque sese defendere, dubius statuit, mortem volunta-
 74.
 78.

luntariam vocans scelus *Lib. IV Cap. 15.* Et quantum hic Pag. 89.
 comprobant exempla? Ne dicam, Autorem ea e scriptoribus
 stabiliendæ suæ opinionis causa confarcinasse, quæ nihil aliud
 indicant, quam haud recusandam esse mortem honestam, ali- 97.
 quando melius esse mori, quam vivere, mortem moleste non
 ferendam, meditationem mortis optimam esse philosophiam.
 Hæc enim qui approbant, eis haud idem videtur pulchrum,
 mortem sibi inferre violentam. Prædicat obitum *Socratis*, sed 98.
 quem dicere potius debebat coactum, quam voluntarium, li-
 cet paululum anticipatum. Egregia est *Dissertatio M. Georgii*
Christiani Ibbekenii de Socrate mortem minus fortiter subeunte,
Lipsiæ A. 1735, 4, edita, quam præconibus *αὐτοχειρίας* commen-
 dare lubet. Cum patronus necis voluntariæ fati copiosus lon-
 gusque in exemplis cumulatis, ac evertendis aliorum argumen-
 tis, sibi obstantibus, fuisset; tandem ad duodecim sese accin-
 git argumenta, quibus id sibi evicisse, quod proposuerat ani-
 mo, dogma videtur. Primum vero argumentum est inverecun-
 dum. Desumitur enim a debilitate ac vanitate eorum omnium,
 quæ adversarii tanquam argumenta pro sua opinione protrudant.
 Secundum est frontis perfrixiæ plenum, deductum ex 102.
 eo, quod nulla sit lex, quæ jubeat, corpus, ejusque vitam, immo
 se ipsum, amare. Durus est Autor, dum, decalogum ad solos 110.
 illos rudesque Judæos directum esse duntaxat, contendit, flu-
 tuans admodum in Juris naturæ elementis, & *Augustino* ubique
 infestus, existimanti, *αὐτοχειρίας* præcepto Decalogi quinto
 esse prohibitam. Pervicaciam animi insulsam prodit, idem
 præceptum, quatenus *αὐτοφονείαν* interdicat, vocans *intolera-*
bile, perniciosum, & plus quam tyrannicum, præceptum. Ipse se- 112.
 cum dissidet, dum amorem sui, cuique a natura insitum, agno-
 scit, ac nihilo fecius credit, justum esse, manus sibi violentas
 inferre, & sese sua sponte e vita educere. Sed, ne contradic-
 tio diluceat, addit, homines ex amore sui & instinctu naturali 117.
 semet occidere, quod idem est ac contra solem loqui. Amor
 felicitatis quidem amorem vitæ moderetur, oportet. At, sta- 124.
 tum internum hominis turbare, ut vel animæ faustitati, vel sta-
 tui externo, consalatur, soliditatem spirat, non rationem. Fa- 129.
 tetur

tetur ipsemet, amorem sui in morte sua sponte sumta affectum esse turbulentissimum, fontem omnium aliarum perturbatorum, tunc præsertim concitatarum. O miseræ animas, tantis cum turbis e domicilio corporis evulsas! *Αυροχέιστον* congescit exempla, quorum tamen pars dimidia falso ad eam classẽ fuit relata. *Rachelii*, Professoris quondam Helmstadiensis, Dissertationem de *αυροχέιστον* vituperat, ac refellere studet, sed Jove minus æquo. Ubique dominatur principii petitio ac calamistrata disputatoris oratio. In Dissertatione proœciali *Cel. Funckii* scriptores de *αυροχέιστον*, doctrinæ ipsius incommodis, exemplis, doctrinisque cognatis, more suo, hoc est, solide satis doctèque, differit.

DE L'USAGE DES ROMANS, OU L'ON FAIT VOIR
leur utilité, & leur differens caracteres: avec une Biblio-
theque des Romans, &c.

id est,

DE USU FABULARUM MILESIARUM, EA-
rumque utilitate, & diversis characteribus, cum Biblio-
theca Fabularum ejusmodi, cui adjiciuntur Notæ criticæ
de ipsarum selectu & editionibus, opera C. GOR-
DONI DE PERCEL.

Tomi II.

Amstelodami, apud viduam de Poilras, 1734, 8.

Alph. 1 plag. 11.

Huetius, literato orbi cognitus & celebratus Episcopus, edit A. 1672, 12, Parisiis libellum: *Discours touchant l'origine des Romans*, qui deinde in Latinum a *Pyrrbone* conversus prodiit, inscriptionem præferens: *Liber de Origine fabularum Romanensium*. Scripto huic *Julius Nigronus* in Dissertatione morali de *Librorum amatoriorum lectione, junioribus maxime vitanda*, proluserat, quæ A. 1622 Mediolani, & postea Colonix Agrippinæ A. 1630, in 12, lucem vidit publicam. Libri ejusmodi laudantur ab hoc, culpantur ab illo. Apologiam eis paravit *Christianus Thomasius*

lus in Monachis-Gesprachen A. 1688 pag. 23. Distinguiunt inter
 libros lascivos & mere amatorios, quos procul esse omnes jubent;
 & inter heroicis, qui docent virtutes, generosis viris aliisque
 salubres. Inter hæc fatendum, homines in vetitum miti, li-
 brosque fabularum Romanensium eo ardentius conquirere, quo
 severius eis interdicitur. Sunt homines, qui norunt e libris
 improbis quoque proficere, in quorum numero Autor nomen
 suum profitetur. *Gerfon* celeberrimus librum peculiarem scrip-
 sit Gallice & Latine adversus fabulam Romanensem, quæ in-
 scribitur *de la Rose*. At eo impensius librum appetebant
 omnes. Prunas scilicet gliscentes qui commovet, ignem alit;
 qui negligit, & intactas omittit, easdem facilius extinguit. Vi-
 tuperat Autor libros scurriles & turpes, tolerandos censet eos,
 qui amorem sapientem & moderatum, elegantix morum ad-
 junctum, exequuntur & delineant, reclamante *P. Theophilo*
Rainaldo in *Erotematibus de bonis ac malis libris*, Lugduni A. 1653,
 4, editis, pag. 46, 69, &c. nec non *Nicolio* in *Ep. 1 de Visiona-*
riis. Adde repugnantium ac dissuadentium numero *R. P. Jesui-*
tas in *Ephemeridibus Trevolensibus A. 1703 Febr. pag. 311.* Inter-
 dictum in hæc fabulas ab aliquo Concilio promulgatum in cau-
 sa fore, ut summum eis ponatur pretium, Autor existimat, ra-
 tus, Jesuitas permissuros potius esse librorum Romanensium,
 quam Jansenisticorum, lectionem, & ex adverso eandem Jan-
 senistis probatum iri opinionem. *Joannes Damascenus* citra
 contradictionem ecclesie condidit duas Romanenses fabulas,
 Græce contextas, unam de *Barlaamo*, alteram de *Josaphato*.
Joannes de Billi, Carthusianus, ac *Antonius Gerhardus*, Jesuita,
 eam Gallice fuerunt interpretati. Addit Autor, *Gerhardum Je-*
suitam (de Toulon) in usum transduxisse fabulas Romanenses
 perquam venereas. *Andreas Pinto Ramirez*, Jesuita Lusita-
 nus, & *Adamus Koenfen*, Jesuita Germanicus, ipsi conscriptas
 a sese ediderunt fabulas Milesias. Jansenista *de S. Martino* Gal-
 licam in linguam transtulit fabulam Romanensem, quæ dici-
 tur *Don Quixot*. *Antonius Arnaldus*, Jansenismi columna, eam,
 curis gaudia interpositurus, attente perlegit. Abbas *de Villiers*,
 qui tantopere declamavit adversus fabulas Romanenses *dans ses*
reflexions sur les defauts d'autrui Tom. I pag. 276, Tom. III pag.

Tom. I
pag. 5.

7 seq.

12.

20.

22.

26.

- 46, composuit ipse unam, cui est inscriptio: *Memoires du Comte de . . . redigez par M. de S. Evremont en IV Vol. 12.* Episcopi summi ac graves concinnarant fabulas Romanenses. Camus scripsit librum ejusmodi. *Fenelonius* protulit *Telemachum*. *Petrus Daniel Huetius* scripsit *Dianam de Castro*. Legendæ veteres quid sunt aliud ac libri Romanenses? *Homeri & Virgilia* carmina epica, nec non *Ovidii* *Metamorphoses*, leguntur impune. Sed nil sunt nisi fabulæ Romanenses. Quin potius conceditur lectio librorum amoribus plenorum? Heroes nocuerunt generi humano, vastarunt gentes, destruxerunt urbes. Si qua peccant lectores venereri, ea pertinent ad augmenta generis humani. Ita ratiocinatur Autor, an serio, vix credibile. Quot enim homicidia, peccata muta, & impuritarum monstra, oriuntur ex animo, per lectionem librorum venerorum in transversum actò? Multiplicatio hominum per sese haud est utilis. Multitudo idem desiderantium, quod singulis exsatiandis haud sufficit, ad invidiam, discordiam, & bella intestina, sæpius prolabitur, suadente necessitate, subinde, nec tamen semper, imaginaria. Ut fabulis Romanensibus conciliet pretium & auctoritatem *Percellius*, ad imperfectionem librorum historicorum confugit, causans, in eis plerumque reticere actiones-foeminarum, quæ tamen plerumque rebus magnis addant momentum. Hunc nævum suppleri in libellis Romanensibus, credit. *Joannam* Papissam laudat, eamque præstitisse docet *Urbano VIII, Gregorio VII*, despotismi universalis architecto, *Paulo II*, magiæ inculcato, *Bonifacio VIII* feroci, *Julio II*, furoris infimulato, *Liberio*, Arianis faventi, *Joanni XXII*, in fide hæsitanti. Arcanæ fraudes, quibus periit *Henricus IV*, a Duce *Espernonio* fuerunt excogitatae, ac *Ravalliaco* suggestæ, foeminis & Jesuitis adjuvantibus. Foeminas enim plerumque in rebus & religiosis & politicis omne punctum ferre, copiose & ingeniose Autor declarat. *P. D. Huetius, Michael Medina*, aliique Theologi celebres, moderatam fabularum Romanensium meliorum lectionem haud solum permiserunt, sed etiam suaserunt eis, qui negotia majoris momenti tractaturi, aut in aulis versaturi, essent. *Nicolaus Autovius*, Canonicus olim Seviliensis, in eadem navigat puppi. Ecquid plura? Ut autem sua sese amocnitate & utilitate commendent libri Romanenses, regulis opus est, quas decet scriptorem

in

in usum deducere. Qui religionem violant, Regum sanctissimas personas sub censuram vocant, vel ministros eorum summos contemptui exponunt, focinas ludibrio excipiunt, summatis ad miseras dejectis insultant, mores honestas profligant. Usus multiplex librorum Romanensium oratorio ritu magis, quam philosophico, prædicatur, subnexo consilio de libris ejusmodi ad Chineses deportandis, plus valituris, quam Matheseos difficultates. Subjecit Editor præconiis particulas curiosas (*pieces curieuses*) de Poeta *Ruffovio (Rousseau)*, in Batavia suppressas, qui epistolam dedicatorem præfigere conatus fuerat recenti editioni Poematum *Renierii*, satyrici nimium nonnullis adhibere visus. Dominus *de Lasserre* præmisit literas, ad *Ruffovium* datas, in quibus de forma & modulis Poetarum Satyricorum Gallicorum differit, plenas satyris & jocis, haud oblique in *Ruffovium* directas. Hacce exceptit epistolâ ad Marchionem *Fenelonium*,*) Regis Christianissimi legatum. Hæc sunt illa curiosa. Tomus Operis *secundus* complectitur recensionem libellorum Romanensium, per gentes singulas emissorum. Interdum Autores incogniti deteguntur, & judicia brevissima apparent passim inspersa. Germanorum libri ejusmodi complures hic non attinguntur. *Ottavia Serenissimi Ducis Antonii Ultrici*, *Hercules Buchholzii*, Superintendentis Brunsvicensis, & alia farinæ consimilis volumina, peplo silentii involvuntur. Miramur tamen, unicum Autorem tot libros Romanenses indicasse, rati, plerosque hoc corymbo libentius ufuros, quam eodem labore defuncturos.

Pag. 134
seq.

282 seq.

309

RAISONNEMENS HAZARDEZ SUR LA PRO-
sodie Française.

hoc est,

PERICULUM CRITICUM SUPER PRO-
sodia Gallica.

Parisii, typis Didoti, 1737, 12.

Plag. 17½.

Ven. *Oliverus*, dari versus, rhythmis haud adstrictos, in lingua Gallica, adeoque aliquid mediæ inter rhythmos ipsius ac prosam, ostendit.

a) Haud occulte in ea affirmatur, *Ruffovium* versibus laudasse & approbasse horribile illud crimen, quod nuper in Batavia exortum, & atrocissimo naturæ instinctu accensum, pauloque post eradicatum fuit. Vide pag. 45.

Pag. 27.
211.

ostenderat, laudatis eorum exemplis, qui olim ejus artis dederant specimen ac publica documenta. Autor periculi critici, nisi fallimur, hanc *Oliveti* sententiam impugnare, suarum esse partium existimamus genere scribendi usus & jucundo, & libero, & passim satyrico. Judicia ejus sunt ejusdem generis. Dabimus unum & alterum exemplum. De origine facultatis poeticae sic judicat pag. 20: *Omnes morum nascuntur Poeta, siquidem universi in lucem suscipiuntur duabus in viciis cupiditatis obnoxii, amoris ac odio.* De origine rhythmi pag. 21 ita statuit: *Non longe petierunt majores fundamentum terminum nostrorum duplex. Ipsi consultare Horatium ipsum ausi sunt, ac in ipsa pagina prima facile deprehenderunt numerum syllabarum, in versibus ipsius definitum, cum tristi ac per casum infaustum expressa rhythmorum convenientia.*

*Metaque fervidis
volutata rotis
palmaque nobilis
terrarum dominos
evehit ad Deos.*

28 seq.

33.

Deinde in laudes Poeseos rhythmicae effunditur totus. Id vero vitii appellat *Germanismum*, quando mensura, numerus, & rhythmus, in carmine vinciuntur pleonasmis, agrestibusque transpositionibus. Adjungit hæc porro: *Estne hoc id omne, quod appellatur Germanismus, seu ars mutuandi Gallis pulchritudinem Germanicæ Poeseos baudè? Sæpius esse, scribere versus bonos sine consonantibus, quam magis profe rhythmicæque orationis compagem.* Quid hic sibi velit aculeus, nondum perspiciamus. Non apparet punctum illud, quo adversus eum fodicat. Germani certe id, quod Autor vocat *Germanismum*, ad idum relegarunt ad Garamantas & Indos. Natio nostra probat rhythmos, in quibus viget constructio verborum accurata, profe consonantibus, in quibus haud turbatur syllabarum quantitas, ac in quibus puritas rhythmici, similitudine pronuntiandi & earundem litterarum repetitione nitens, eminet. Cum vero Itali & Galli ad hocce Regium Poeticam suam nondum evexerint, impedimentis nescio quibus constructi; eapropter facile intelligitur, quid in poetica arte non possit *Germanismus*. De reliquo Autor lectorem retinere valet genere scripturæ, quo usus fuit admodum nativo & erecto, cui saltem non deest. Differit vero non solum de numero Latinorum, origine Poeticæ, de rhythmo, de versuum mensura, de quiete in versibus faciendis, de versibus masculinis, seu foemininis, & de quibusdam Gallicis speciebus poeticis, sed etiam de pronuntiatione generata, de vocalibus ac diphthongis, usu syllabarum longarum ac brevium, de Odi, divisione versuum Gallicorum, de versuum perfectione, de sententia Poeticæ, Poesi sine rhythmo, versibusque rhythmo vacuis, analysi versuum Latinorum, imitatione, Latinæ Poeseos translatione, lectione, ac declamatione. Subjungitur judicium hisce capitulis criticum, quo nescio ejus sententia passim refellitur ac non solum, qui de Profodia Gallica fuerat commentatus.

189 seq.

AD
NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Quae Lipsiae publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tomus VI Sectio VII.

HISTOIRE DU MONDE SACRÉE ET PROFANE, &c.

hoc est,

HISTORIA ORBIS SACRA ET PROFANA,
inde a creatione mundi usque ad destructionem imperii
Affyriorum, ad mortem Sardanapali, & usque ad ex-
cidium regnorum Juda & Israelis sub Achazo & Pe-
kakho, in usum introductionis ad PRIDEAUXII
Historiam Judaicam a opera & labore SAMUE-
LIS SCHUCKFORDI, M. A. & Presbyteri Shel-
toniani in provincia Norfolkensi. Ex Anglico conver-
sit J. P. BERNARD, Presbyter ecclesiae Anglicanae,
D. Philos. & Diaconus Comitatus Lotharingiae, unius
ex Angliae primoribus.

Tomus II.

Lugdani Batavorum, impensis Joannis & Hermannii Verbeek,

1738, 8.

Alph. 1 plag. 17, Fig. 2n. 3.

H*umphredi Prideaux opus, quo intervallum illud, quod inter*
historiam V. & N. Test. intercedit, expletur, & lectu jucun-
dum, & soliditate eximium, & usu multiplici commendabile, est.

Uu

Quam

Quam quidem ob causam id avido lectorum studio exceptum, & apud externos communi approbatione celebratum fuit. Ne quid igitur videretur historiae V. T. deesse, operam dare voluit *Samuel Schuckfordius*, qui a mundi natalibus usque ad ruinam Assyriae imperii, vel potius ad finem regnorum Juda & Israelis, historiam omnem luci dare constituit. Ex huic quoque facti proposita fuit Lucina, eo quod lectorem juvat ordiri omnem historiae complexum ab ovo. *Prideauxius* annos a natali Jesu numeravit retrorsum; *Schuckfordius* eos a composito mundo supputavit. Annum ante diluvium universale existisse credit hic alium, atque eum, qui diu post cataclysmum feralem esse coepit in usu. Suspiciatur, annum antediluvianum consistisse diebus 360, ac inde evenisse, ut circulus in 360 partes aequales, seu gradus, fuerit jam olim distributus. In ipso diluvio existimat cursum solis fuisse immutatum, qualem mutationem contigisse, ex opinionibus *Plutarchi de Placit. Philosoph. II, 8, III, 12, V, 18, Platonis Polit. pag. 174, 175, 269, 270, 271, & Laertii in Vita Anaxagora IX segm. 33*, it demonstratum Auctor, ratus, homines postdiluvianos continuasse mensuram anni antiquissimam, at, notato solis motu diverso, veterem mensuram annum fuisse ab Aegyptiis & Assi, Rege Thebarum, correctam. Prius docet *Herodotus de Aegyptiis Lib. II*; posterius vero *Syncellus pag. 123*. Babylonii veterem anni circulum secuti fuerunt usque ad exitum *Sardanapali*. *Belesis*, quem Auctor putat existisse *Nabonassarem*, aetram condidit novam, & annum a Februario inchoavit, quo tempore is ad solium adspiravit, nec non aequae ac Medi vetustiores quinque adjectos dies, seu *epagomena*, anni cujusque fini adjunxit. *Thales*, annum numero 365 dierum esse aequalem, didicit ab Aegyptiis, eumque complevit. *Plato & Eudoxus* animadverterunt, teste *Strabone Lib. XVII pag. 306*, anno correcto quotannis adhuc addendas esse sex fere horas. Annus *Romuli* aequae ac Ebraeorum fuit 360 dierum. Supputatio dierum diluvii omnino significat, menses singulos ea aetate fuisse 30 dierum. Quinque enim menses confecisse leguntur dies 150. Anni igitur 1656, qui usque ad diluvium decurrerunt, truncandi sunt annis plus quam 23; si eos ad mensuram *Juliani* revocare

vocare lubet. Cum vero ne quidem posthæc Judæi videantur aliam iniisse supputationem, anni quoque ab annis Judaicis, ad *Cyrum* usque computandis, detrahendi sunt Juliani, ad minimum 28. Cogitata hæc Autoris Pl. Rev. repetivimus in eorum gratiam, qui Chronologia accurandæ tempus curasque suas impendunt. Fragmenta historiae vetustissimae Ægyptiorum, Phœnicum, & Babyloniorum, Autor dextre explicare, atque cum *Mose* conciliare, studet. *Sanchoiathonis* & *Thaauti* reliquias ipse pro fictionibus recusat, siquidem *Methodius*, *Apollinaris*, & *Eusebius*, qui *Porphyrium* refellere studuerunt, indubie id fraudis detexisse laborassent, quæ certe in loco piam numeranda haud erat. In *Berosi sariis* eminet mirificum id, quod primorum hominum vitas ad annos justo complures extendit & diffudit sive *Berosus*, sive is, quem *Berosus* fuit secutus. *Lisius* originem prodigiosarum narrationum solitam in exordio operis sui indicavit, ita sentiens: *Danda est hæc venia antiquitati, ut, miscendo ficta veris, primordia sua augustiora faciat.* Autor, quod sane miramur, *Cresiam* denuo in Assyriacis fuit affectatus, fide *Herodoti* repudiata, qui tradidit, Assyrium cepisse imperium 520 annis ante, quam Medi jugum Assyriorum excusserint, nec *Semiramis* abfuisse a *Nitocri*, matre *Labyæti*, disjunctius quinque generationibus. *Nimrodus* certe ad Assyriaca haud quadrat. *Herodotus* ex Persis ea rescivit, quæ de rebus Assyriorum scripsit I, 95. At quis contendere audeat, Persas hosce fide omni indignos fuisse. *Cresiam* Autor tradit fuisse medicum *Artaxerxis Mnemonis*, ac in aula Persica diu versatum, ideoque credibiliorem, scripsisse ex actis publicis ac regni tabulariis, teste *Diodoro Siculo II pag. 84*; tantum temporis explevisse successibus Regum, quantum sufficiat annis 1903, quorum observationes astronomicas *Callisthenes Alexandro M.* exhibuerit. Nec tamen ipse inficitur, fabularum & erroris multum inesse *Cresia* scripsit, ipsumque fide indignum visum fuisse *Aristoteli*, *Antigono*, *Caristheo*, *Plutarcho*, *Arriano*, & *Photio*. Nihilominus tuetur catalogum Regum, a *Cresia* perscriptum, licet nomina complura in eo manifeste sint Græca, nec ipsa Assyriacæ rei hilum referant, id quod Autor *Tom. I Lib. V pag. 320* largitur. *Plinius*

observationibus Chaldæorum astronomicis annos tribuit 480, *H. N. VII, 56, Berosum & Epigenem* securus. Respondet quidem Autor, hos credidisse, eas observationes ætate *Nabonassaris* inchoatas demum fuisse, & ex illa opinione supputationem ad tempus usque suum instituisse: de reliquo de initiis observationum illarum longe secus esse pronuntiandum. De origine mundi & chaos exteros concordare cum literis sacris, loca, ab eo producta, evidenter ostendunt. Hæc ad Præfationem. Nunc ad reliqua etiam progrediendum censemus. *Tomi primi Libri* sunt *quinque*. *Primo* exponuntur res, diluvio universali antiquiores. *Secundo* recensentur ea, quæ inde a diluvio illo usque ad confusionem linguarum fuerunt gesta. *Tertius* exhibet dispersionem hominum & regionum enarrationem, quas ipsi occuparunt. *Quarto* edisseruntur varia, nempe historia *Nimrodi, Beli, Nini, Semiramidis, & Nynia*, initium regni Assyriaci, origines regnorum *Ægypti*, usus literarum, ac inventio alphabeti. *Quintus* offert nobis historiam *Abrahami* usque ad ejus in *Ægyptum* iter, Reges *Thanitas, Memphisitas, ac Thebanos*, ad *Cainanem Luca*, quem proscribit Autor. Et huc usque quidem *Pl. Rev. Bernardus* translationem Gallicam adornavit. *Tomo II* Gallice interpretando alius quidam metaphrastes animum appulit. *Libro sexto* reliqua *Abrahami* historia exponitur, æque ac incola Græciæ primus, *Bacchus* veterum, origo regnorum *Cananæ* atque dynastiarum *Ægypti*, religio *Ægypti*, ejusque sacerdotum institutio, modus in regnis succedendi scemineus. *Septimus* complectitur historiam *Esavi* ac *Jacobi*, jus primogenituræ, ætatem *Jobi* disquisitioni subjectam, vindicias actionum *Jacobi* penes *Labanum*, odia fratrum in *Josephum*, hujusque translationem in *Ægyptum*, duces *Idumææ*, Reges pastores in *Ægyptum* irruentes, ac expositionem *Exodi I, 8 seq.* *Octavo* edisseruntur coloniæ, ex *Ægypto* egressæ, distinctio inter *Belum* utrumque, initia *Cecropis* in *Attica*, historia *Cadmi*, adventus *Danai* in *Græciam*, origo regnorum *Græciæ* nonnullorum, institutio *Areopagi Atheniensis* ac *Concilii Amphictyonum*, examen religionis *Ægyptiæ*, idololatritia origo & progressus, historia heroum, conjectura in

bulam

Sulam *Isidis*, & origo templorum. *Nono*, eoque ultimo, exponuntur natales *Mosis*, ac ejus reliquæ actiones usque ad transitum per mare rubrum, status scientiarum Ægypto tunc familiarium, *Magia* eorum, qui plura coluerunt numina, *Magi* Ægyptiorum, eorum & *Mosis* miracula, plagæ Ægypti, Israelitarum vindictæ a furto in Ægyptios admissio, transitus per mare ab infidelium censura vindicatus, & adventus Israelitarum in deserta Arabiæ. Hæc ad summam *Tomi* utriusque. Nunc pauca ex utroque *Volumine* juvat delibare. Per signum *Caino* positum *Gen. IV, 15*, Autor intelligit declarationem gratiæ, qua poena, in *Cainam* redudatura, divinitus fuit sublata. Accedit huic sententiæ Summe Rev. *Tellerus* noster. *Lamechi*, duabus conjugibus onerati, orationem ita interpretatur: *Cur a vindicta Sethidarum nobis metumus? Caino Deus gratiam delicti fecit, ut is, qui ipsum occisurus esset, septuplum lueret. An nos quemquam Sethidarum occidimus? Innoxii sumus. Si quis nos interemerit, is septuagies punietur. Gen. IV, 23.* *Onkelos* certe eundem secutus fuit sensum. *Berosus* æque decem generationes a primo homine *Aloro* usque ad *Xisutrum*, qui vidit terræ inundationem, computavit. *Eusebji* *Chronicon*, quo utimur, habet Autor pro *Scaligeri* labore. Expositionem, quam *Joh. Marshamus* de dynastiis Ægypti produxit, existimat omnium verosimillimam. Dynastas unam post alteram vixisse, negat, ratus, eas simul in diversis locis floruisse. Ægyptios historiam dynastiarum suarum finxisse tam veterem & antiquam, existimat, eo fine, ut *Hebræis* ipsi viderentur antiquiores. Causam, cur ætas hominum imminuta sit, egregie exponit, perpendens tum conditionem cœli terræque post diluvium deteriolem, tum idolem terrarum, in quas homines discesserunt, tum aeris humorumque nimias mutationes ac vicissitudines. Terram antediluvianam hominibus fuisse refertiolem, quam postdiluvianam, solide ostendit. Ad *Gen. IV, v. ult.* hæc annotat: Vox *profanandi* notionem tenet, quando ei subijcitur nomen; in vero verbum infinitivo modo expressum sequitur, notio *inchoandi* luce sua effulget, e. g. *Num. XXX, 3, Ez. XXXIX, 7, Gen.*

Pag. 8.

II.

13.

17.

28.

35.

42.

Gen. VI, 1, XLI, 53, 2 Chron. III, 1, &c. Locus ipse ita est reddendus: *Tunc captum est illis nomen indere a nomine Jehova.* Locum, in quo columnæ Sethi fuerunt positæ, determinare non audeat. Sunt, qui putant, a *Josepho Setham* cum *Mercurio Thyoth* fuisse permutatum. Apud *Eusebium* in *Chronico* legitur sane, historiam dynastiarum Ægypti olim columnis a *Mercurio Thyoth* fuisse, teste *Manethone*, inscriptam. Terram *Siriadicam* fuisse juxta Tripolim Syriæ in montibus positam, *Josua* dictam *Seir*, alibi aliquis nostrum ostendit. Feliciter Chronologiam Codicis Samaritani antediluvianam Auctor conciliavit cum Ebraica. Communicandum est hoc inventum cum Lectore. MStum Pentateuchi Samaritani, quod vidit *Morinus*, scriptum fuit A. 1404. Ipse *Morinus* id indicavit, *Harduinus* in *Chronolog. V. T. pag. 6* docuit idem. Autoritas Codicis, quem vidit *Hieronymus*, est antiquior. *Hieronymi* locus ita habet *Question. in Genesin fol. 92, C; Tom. IV. Oper. edit. Froben.: Fiant usque ad diem natiuitatis Noe anni vita Mathusala trecenti quinquaginta quinque. Sexcentesimo autem anno vite Noe diluuium factum est, Ac per hoc habita supputatione per partes, nongentesimo quinquagesimo quinto anno Mathusala diluuium fuisse convincitur. Cum autem supra nongentis sexaginta novem annis vixisse sit dictus, nulli dubium est, quatuordecim eum annos vixisse post diluuium. Et, cum verum est, quod octo tantum anima in arca salva facta sunt, restat ergo, ut, quemadmodum in plerisque, ita & in hoc, sit error in numero; siquidem & in Hebrais & Samaritanorum libris ita scriptum repertum: Et vixit Mathusala, postquam genuit Lamech, septingentos octoginta duos annos, & genuit filios & filias, & fuerunt omnes dies Mathusala anni nongenti sexaginta novem, & mortuus est, & vixit Lamech 182 annis, & genuit Noe. A die ergo natiuitatis Mathusala usque ad diem natiuitatis Noe sunt anni 369. His addit 600 annos Noe, quia in sexcentesimo vita ejus anno factum est diluuium, atque ita fit, ut 969 anno vita sua Mathusala mortuus sit, eo anno, quo cepit diluuium. Quam ob rationem est evidens, librarium Samaritanum recentiorem scripsisse numerum 62 loco 162 ad indicandam ætatem, quæ effluxit*

fluxit inter ætatem *Jaredi* & natalem *Henochi*, filii ipsius. Autor posthæc recenset errata chronologica Chronici *Eusebiani*, ac Pag. 53.
monet, *Chronicon Samaritanum*, quod dedit *Scaliger*, admodum differre ab eo, quod laudavit *Eusebius*. Inquirunt in originem differentiarum chronologicarum, quæ intercedunt inter LXX Codices Ebraicos. Inde ab *Onkelosi* & *Vulgati* 58.
Latini ætate numeri haud aliter fuerunt lecti in Codice sacro ac ætate nostra. *Antiochi* vero *Epiphanis* temporibus Autor id tribuit, ut exempla legis & V. T. fuerint crepta Judæis & concremata. Conjectat porro, furore *Antiochi* cessante, *Pharisæos* exemplaria V. T. collegisse, quotquot potuerint reperiri, & in hæc differentiam chronologicorum numerorum existisse. Liceat nobis addere censuram. Usu sic venisse, testimoniis erat evincendum. At hæc haud exstant. Conjecturis itaque fidendum. Sed hæc nobis persuadent; Samaritanos dudum apud Samaritas existisse Codices. Qui cum adhuc ætate *Hieronymi* cum numeris Codicum Ebraicorum conspirarunt, quicquid veritati magis congruit, quam Chronologiam eandem ante *Antiochum Epiphanem* jam in Codicibus Ebraicis existisse? Num quid verò in terris, *Antiocho Epiphani* subjectis, confederant tunc Judæi universi? An Judæis, alibi habitantibus, nulli ad manus fuerunt Codices V. T.? Hæc momenta qui meditare expendant, non possunt non opinione Autoris discedere. *Demetrius Phalereus*, *Philo senior*, *Eupolemus*, & *Josephus* 59.
haud concordant cum numeris chronologicis Codicis Ebraici. Nemo hoc facile ignorat. At nec eisdem inter sese convenit, nec *Josephus* Græcus videtur linguæ Ebraicæ fuisse peritus. *Demetrius* ab orbe condito ad diluvium numerat annos 2148, *Alexander* vero Historicus apud *Eusebium* 2284. Si a Codice Ebræo discesserimus, incerta sunt omnia. Chronologiam LXX infirmo stare talo, indicio sunt anni *Metusalem*, ultra diluvium diffusi. Patres primi nimiam auctoritatem imperierunt LXX Interpretibus, eo quod linguæ Hebraicæ erant imperiti. *Hieronymus* tamen & *Augustinus* Chronologiam Ebraicam fuerunt amplexati. *Cappellus* ipse non potuit 61.
aliter LXX redigere in concordiam cum numeris Ebraici Codicis,

- Pag. 62. cis, nisi largiendo licentiam ab illis admissam, & errata librario-
 rum accusando. *Josephus* média incessit via inter Ebræum Co-
 66. dicem & LXX virorum numeros, alias sequendo numeros
 Ebraicos, alias insistendo Græcis. Græcæ translationis nume-
 68. ros non eadem ratione a librariorum esse scriptos, *Augustinus* jam
 animadvertit. Persistit itaque & viget adhuc *Ebraicus* Codicis
 Chronologia. De Geographia antediluviana disserit Autor ita,
 ut existimet, superficiem terræ situmque fluviorum ipsa uni-
 72. versali diluvie nihil mutationis contraxisse. Paradisi situm ta-
 bulis nonnullis æri incisus secundum sententias variorum expri-
 mendum curavit. Videtur sane descriptio *Mosis* de Paradiso
 geographica fuisse inutilis, ni nomina fluviorum ac terrarum
 ejus ætate tulissent adhuc nomina eadem. In Babylonia existi-
 esse Paradisum, Autori probabile videtur. Videtur nobis
Adamus ad occasum Paradisi, fortassis in Asia minori, creatus.
 Inde translatus fuit versus Orientem in Paradisum, tam am-
 plum, ut exinde *Eufrates* profluxerint passim divisumque *Phasis* au-
 rifer, *Gyndes*, *Tigris*, & *Orontes*. Magnus vero & præstantis-
 simus fluviorum, qui Paradisum reddidit irriguum, fuit ipsa
Euphrates. *Tigris* quoque alibi appellatur *Chiddekel*, e. g. in
Danielis vaticiniis. *Orontes* in sacro Codice nunquam non
 vocatur *Pharath*, Syris dictus *Fert* & *Fer*, ut est apud *Wilhel-*
mum Tyrium. Hæc ad *Librum primum*. Victimæ bestiasque
 79. mactatas jam *Adami* ætate fuisse sacrificiis consecratas ac com-
 bustas, Autor solide docet. *Noacho* autem esum carnis demum
 fuisse indultum, ei haud accedimus, probe scientes, cre-
 phagiam ante diluvium legitimum a *Jo. Andrea Daezio* fuisse
 satis vindicatam. Discrimen certe, quo munda animalia ab
 immundis discrepant, præsto fuit jam ante diluviem univer-
 salem. *Abel* immolavit bestiam. Deus per *Mosen* sacrificia, &
 82. doctrinam de eis, non ab integro Judæis præscripsit, sed ve-
 teres consuetudines confirmavit, & additionibus emendavit ad-
 jectis *Jer. VII, 22*. Quis vero ignorat, veteres ex sacrifi-
 ciis plerisque cepisse cibum? Sacrificia esse inventum inge-
 nii humani; merito Autor inficiatur. Messias eis fuit adum-
 bratus, siquidem hujus adventu ea fuerunt sublata, id quod
 Autor

Autor ostendit ex *Jo. IV, 22*. Et qui *Abel* fide potuisset immolare, ni verbo Dei fuisset confusus? Nonne universali consensione olim mortales omnium regionum sacrificia obrulerunt Deo? Seculo aureo statum Paradisi fuisse adumbratum, Autor persuadet lectori, ratus, *Lamechum* praesensisse licentiam edendi carnes, *Noacho* permittendam, ideoque praegera gaudio hunc sic appellasse. Sanguine in cibum potumve uti haud licuit Judæis, eo quod ei inerat typus peccatorum. Ipsi, in desertis Arabiæ degentes, ad fundamentum altaris effundere iussi sunt sanguinem, *Lev. XVII, 3, 4*. Errat Autor, qui eum putat offerendum fuisse supra altare. In Palæstinam induciti latius habitaverunt, ideoque passim profundere sanguinem instar aquæ fuerunt iussi, *Deut. XII, 21*. Inde illustrandus est locus *1 Chron. XX, 11*. Si sanguinem edere nemini liceret, Judæis haud fuisset permittum, *Deut. XXV, 21*, animalia per sese mortua vendere exteris ac peregrinis. In montibus Gordiacis arcam subsedisse, ibique terram Ararath definiendam esse, ipse negat ob *Gen. XI, 2*. Propendet potius in eam sententiam, quæ perhibet, *Noachum* apud Sacas pone mare Caspium ex navi in terram descendisse. Consentit *Porcius Cato*, qui tradit, terram 250 annis ante *Ninum* aquis fuisse obrutam, & genus humanum demum in Scythia Sacarum coepisse. Conciliari cum ea sententia possunt mythi de *Xisuthro*, & antiquitates Scytharum æque ac Tzinenisium. *Fobium* Tzinensem Autor pro *Noacho* habet. Dubitamus vero admodum, an regio illa Schinar & illud *עִדְדֵן* *Gen. XI, 2*, reddi possit *Babylonia* & ab orientali plaga. Ad Babylonem haud existit vallis spatiosa & memorabilis, nec vetustissima *Babel* est Babylon. Designari credimus *Paleobiblum*, Catenque *Syriam*, Libano ac Antilibano interceptam. Illud vero *עִדְדֵן* reddendum est versus orientalem plagam. Errat regio indubie in insula Arado est quaerenda. Huc fugerunt filii *Sennacheribi*, trans mare Caspium utique haud satis securi. Confusionem linguarum, in valle Sinear factam, Autor in utraque exponit partem. Primo exprimit rationes, quibus, eam divino miraculo & intra unicum temporis articulum contigisse, doceri solet. Deinde monet,

Pag. 85.

92.

93.

95.

97.

100.

132.

- monet, salvis ac inviolatis verbis Hebraicis affirmari posse, mutationem illam sermonis sensim esse enatam ex novis ambitiosorum hominum inventis, certatim & per dissensiones ad ardua enitentium. Adjungit conjecturam plane novam, suspicatus, homines cœpisse tunc uti vocibus, quæ e compluribus syllabis fueriat conflata. Linguae simplicissima, minusque cultæ, omnino carent vocibus ejusmodi compositis, atque genium referunt
- Pag. 135.** antiquum. Venit ei præterea in mentem, posteros *Japheti, Semi, ac Chami*, diffusos fuisse per terras insulasque secundum linguas ac nationes suas diversas. Quis vero contendet, horum singulos interfuisse exstructioni turris ac valli terræ Sinear? *Hermannus von der Hardt & Campegius Vitringa* consimilia,
- Tom. II** ni fallimur, jam docuerunt. Hæc ad *Librum secundum. Drusillus* Auctoris, cujus in honorem columna in Capitolio fuit posita, vocandus erat *Dullius pag. 126.* Sed hæc obiter. Fieri potuisse, ut post *incisum 36 Gen. XXXI* aliquid exciderit, ex Samaritano supplendum, interpret alter sibi persuadet. Mallemus, hæc Auctori haud excidissent! Verum ad *Librum tertium Tomi I* nobis est properandum. Vocabula nova in familiis inventa fuisse, tradit Auctor. Vox *Afchur, Gen. X, 11*, memorata, ipsi est vir & rex. Hierapolis, ipsius judicio, est
- pag. 150.** *Aleppo*, & illa dicitur a *Plinio* Magog. At Hierapolis differt ab urbe Aleppo, & apud *Plinium* est legendum *Mabog*, non Magog. *Harduinus, Assermannus, Thomas de Hyde*, aliique, hoc ipsum significarunt pridem. Situm Thogarmæ definire haud audet. Antiochiæ vero nomen antiquum est *Thogarma & Tograi*.
- 153.** Appellatio hæc posterior frequens est in Arabum Geographia. Per *Tarschisch* intelligit Auctor Ciliciam, indubie ob nomen urbis Tarsi. At in Prophetis & navigatione *Salomonis* *Tarschisch* est Turditania, seu Tartessus, Hispania Batica. *Kittim* esse Macedones, Auctor dilucide comprobavit. An *Elischa* fuerit Hellas, an Elis, haud definit. *Dodanim* ac *Rhodanim* supersticant in Dardaniis prope Trojam. Ad Rhodum progredi cum Auctore, haud lubet. Patriam *Jobi* Auctor Idumææ credit vicinam. Regionem *Chusch* per *Æthiopiæ* exponi posse, negat. Plerumque per *Cusch* designatur *Casotis*, regio a Casio

Ho monte usque ad Midian & montem Sinai excurrrens. Loca certe 2 *Chron. XXI, 16, 2 Reg. XIX, 9*, sunt satis luculenta, *Sennacheribum* Ægypto intulisse cladem, & *Diospolin* evertisse, Pag. 168. it demonstratum ex *Jes. XX, 4, Nah. III, 8, & 2 Reg. XVIII, 21*. *Bernardus* interpret fallitur, ponens situm lacus Sirbonis ad occasum Damietæ, oppidi maritimi. *Schuckfordius* e contrario animadvertit solide, lacum Sirbonis esse fluvium *Sichor* *Jes. XIII, 3*, ac fluvium, Ægypti & Palæstinæ limitem. *Chavilam* Euphrati, in mare se jamjam exoneraturo, fuisse adjectam, ex *Gen. XXV, 18*, suspicatur. Dubicamus, an suspitioni satis subit rationum. Hæc ad *Librum tertium*. Per bellum, quod *Chronus* & *Titan* gesserunt, Autor designari credit velitationes inter *Mizraim* & *Nimrodum*. *Chronus* est enim vel *Cham*, vel *Mizraim*, *Chami* filius. Posterior *Chronus* commemoratur ab *Eusebii Præp. Evang. I, 10*. *Mizraimum* & *Menen* esse eundem Regem, ostendit. Propagationem literarum a gente una ad alteram solide & sedulo exequitur. Antediluvianis jam in usu fuisse literas, putat. Interpret autem negat, inesse rationi allatæ pondus, opinans, historiam antediluvianam potuisse ad *Mosen* beneficio traditionis pervenire. Hæc ad *Librum quartum*. Annotationes sunt perpaucæ ab Interpretibus verbis Autoris subjunctæ, quarum nonnullas emendavimus. Sed suffecerint hæc in præsens, siquidem *Schuckfordii* libris nemo, qui opus *Hæmphredii Prideaux* approbat, commode poterit carere, quippe sic scriptis, ut controversiis religiosis locus haud fuerit relictus, & libertas, ingenuo Christiano digna, usqueaque triumphet.

MEMOIRES POUR SERVIR A L'HISTOIRE DE PORT-Royal, &c.
id est,

COMMENTARIJ, AD NOTITIAM HISTORIÆ
Portus Regalis pertinentes, scripti a PETRO
THOMA FOSSÆO.

Trajecti ad Rhenum, impensis Societatis, 1739, 8.

Alph. 1 plag. 2.

XX 2

Fon-

Fountainii ac Lanceloti Commentarios, de eodem argumento compositos, orbis literatus grata & honorifica fronte excepit. Non dubitamus, quin eadem benevolentia & propensione libellum hunc sit prosecuturus, qui complectitur præmonenda perpauca, vitam *Petri Thoma Fossai*, & Commentarios ipsos, indice, quod dolemus, carentes. Hisce significatur, monasterium Portus regalis Parisiense nec novatoribus factiosis & ecclesiæ Romanæ perniciosis laborasse, nec disciplinas ibi tractatas fuisse errorum plenas, nec illi cœtui Romano ex ruina florentissimi illius quondam Collegii votivi utilitatis quidquam decessisse. Accusarunt Jesuitæ scilicet religiosos Collegii illius hæresium, impietatis, Sacramentorum contemtionis, concordie cum cœtu Genevensi inita. Res tandem in nervum erupit, cum Rev. Patres Societatis Jesu contenderent, propositiones quinque, a sede Romana damnatas, defuntas esse ex *Cornelii Jansenii Augustino*, & religiosi illi, id ita esse, negarent. His quidem patrocinati sunt Archiepiscopus Parisiensis, *Gondy*, & ipse *Peresfixius*. Unde ipsi A. 1669, 17 Febr. decretum obtinuerunt regium, quo ad bona, ipsis ademta, percipienda revocati fuerunt. Religiosis foeminis Portus regalis dona miraculorum fuisse impertita, inprimis Spinæ, contendit *Fosseus*, Mirum sane, Collegium religiosarum hoc ab ipso Cardinali *Noallio* destructum esse, eo quod illæ sese submittebant literis bullatis, quarum est initium: *Vineam Domini Sabaoth*, & præcepto sui Archiepiscopi. Hæc leguntur in præmonendis. Excipit ea compendium vitæ *Petri Thoma Fossai*, qui Rothomagi A. 1634, 6 Apr. ex familia Blesensi illustri in lucem fuit editus. Mater ipsius Abbatis, de *S. Cyrano* dicti, pietatem & fidem admirata, filium tradidit educandum Collegio Portus regalis votivo, & quidem filiabus suis tribus, quæ ibidem Deo operabantur. Fuerunt *Petro Thoma* fratres *Gentianus* & *Henricus*, ibidem instituti. A. 1644 liber *Arnaldi*, de *frequentia communionione* inscriptus, fere in causa fuit, ut domus illa votiva orbaretur neophytis suis, qui inter hæc secesserunt in domum *Pelletieri des Touches*, dictam *le Chesnai*, Versaliæ propinquam. Redierunt ipsi A. 1645, refugeruntque ad Portum regalem.

regalem. Cum *Anglica*, Abbatiffa Portus regalis, A. 1646 religioſas plures in illum reciperet, ſcholæ minores tum in ſuburbium Parienſe, S. *Jacobo* ſacrum, ſeceſſerunt, comple-
 xæ 24 diſcipulos & quatuor magiſtros, *Walonem de Beauvais*,
Lancelorum, ac *Nicotium*. Paulo poſt ad calumnias evitandas
 ſcholæ hæ, claffibus quatuor diſtinctæ, in quatuor loca fuerunt
 translata. Bello Civili A. 1652 ingruente, incolentes Portum
 regalem diſceſſere. Illo deſerveſcente, ipſi redierunt, illico
 regio juſſu diſpergendi. *Foffeus* tunc ſeſeſſit ad plateam ve-
 redariorum cum *Tillemontio*. Præfuit utrique vir optimus
Du Mont, ex cujus fratre *Akacia du Lac Foffeus* didicit lin-
 guam Ebraicam. Ea ætate *Arnaldus* ac 71 Doctores, *Arnaldi*
 defenſores, ex Collegio Sorbonico ejeſti fuerunt. *Mazarini*
 indulgente, A. 1657 diſcipuli retulerunt ſeſe ad Portum re-
 galem. Dominus *le Maitre* ibi *Foffeum* ad interpretanda ſcri-
 pta aliorum, & ea in Gallicum convertenda, erudit. Operi
Vitarum Sanctorum A. 1658 uterque manum admovit. Obiit
 inter hæc *le Maitre* 4 Nov. Tum applicuit ſeſe *Foffeus Sa-*
cio, ac Eremitæ *Eranio de la Riviere*, Hiſpanicum ſermonem
 didicit, & vitam *Bartholomæi des Martyrs*, Archiepiſcopi Pra-
 genſis, Hiſpanice ſcriptam, tranſtulit in Gallicum. Anno
 1660, tempeſtate nova in Portum regalem deſaviente, ipſe
 cum *Tillemontio* ſeſeſſit ad caſtellum *des Troux* ad *Burlageum*,
 ibi ſacerdotem, Hiſtoricæ eccleſiaſticæ peritiſſimum. Rediit in-
 de in villam Portus regalis, cui nomen minoris portus regalis,
 ubi ſcripſit vitam S. *Thome*, Archiepiſcopi Cantuarienſis. Pa-
 riſios inde ſeſe contulit, & quidem in domum *Singlini* intra
 ſuburbium S. *Marselli*, una cum *Sacii* & *Fontanio*. *Singli-*
nus A. 1664, 17 Apr. fuit deſunctus. A. 1666 affectatoribus
 Portus regalis vel carcer, vel exilium, fuit propoſitum. Deli-
 tuerunt igitur ipſi hinc inde. *Sacius* & *Fontanius* in carcerem
 Baſtilienſem ad 2½ annos dati fuerunt. *Foffeus* & *Bofrogerius*,
 ejus frater, ad menſem cuſtodia damnati, in acceptis tulerunt
 liberationem ſuam *Tellierio*, qui ſtatuſ erat a ſecretis, ea ta-
 men conditione, ut in Normandiam redirent. Perſecutione
 intermittente, A. 1668 revertit *Foffeus* Pariſios, *Tillemontio* ac

Pag. 18.

20.

23.

24.

26.

28.

Turneio familiariter usus. Vitas Sanctorum edidit A. 1685
 & 1687, quantum ad duos priores menses attinet. Defuncti
 Sicii posthac continuavit in Biblia expositionem. A. 1697
 paralyfi gutturis laboravit, & eo cum morbo conflictans, Com-
 mentarios hosce elaboravit, ne periret notitia exercitiorum pie-
 tatis & insectationum, Porrum regalem illustrantium ac infe-
 stantium, quorum ipse maximam partem fuerat testis ocula-
 rus. Obiit A. 1698, 4 Nov. patientiæque in calamitatibus mi-
 ra præbuit documenta. Hisce subjunxit Editor seriem libra-
 rum, a Fossæ in lucem emissorum. Epitaphium ipsius in Ne-
 crologio Portus regalis legitur hoc: *Quem vivus concupieras
 tumultum Petrus Thomas du Fossé, hunc ipsius cordi restituit pie-
 tas suorum. Hic nutritus a puero, hausit pietatem, qua sic lu-
 centem temperavit facem, ut nunquam deserit ardere caritate.
 Hinc per vitam exul cessit necessitati, non amori. Absens enim
 corpore licet, præsens autem spiritu, huc secedere, delitescere,
 emori, una ipsius fuit ambitio.* Commentarius ipse in qua-
 tuor abit Libros. Momenta præcipua & argumenta non solum
 hic in vita Fossæ attigimus, sed etiam alibi in vita Abbatis S.
 Cyrani, ac ad librum Lancelori, commemoravimus. Quare in
 præsens nil superest, nisi ut scripturam & amoenitatem scripti
 hujus, e vena Fossæ olim profecti, dignis encomiis prosequa-
 mur. Dolendum sane, Collegium Portus regalis in gratiam
 Jesuitarum fuisse extinctum ac desuisse. Credebant enim hi,
 Jansenismi seminarium exitiosum inibi ali ac foveri. Ignorant
 adhuc Lexica nostra literaria vitam Fossæ. E re igitur credi-
 dimus fore, si eam copiosius delibaremus.

DISSERTATION, DANS LAQUELLE ON RECHERCHE,
 depuis quel tems le nom de France a été en usage pour
 designer une portion des Gaules, &c.

id est,

DISSERTATIO, IN QUA DISQUIRITUR, A
 quonam inde tempore nomen Francia fuerit in usu ad
 partem Galliarum designandam, spatium tractus ita de-
 nominati,

nominari, accessiones ejus & antiquissima divisiones inde ab evo stabilite Francicæ Monarchiæ; quæ reportavit premium in Academia Francicæ Sueffionensi A. 1740, Autore Domino LE BEUF, Canonico & Subcantonatore Antiffiodorensi.

Parisius, prostat apud Ch. Joan. Bapt. Delespinam, 1740, 8. Plag. 5.

Vox *Francia* Seculo demum sexto medio ita in usu esse coepit, ut terras, a *Chlodovei* liberis possessas, designaverit, quæ primo a *Chlodoveo* & *Cblderica* fuerunt occupata. In Vita S. *Cesarei* Arelatensis, a *Cypriano*, Episcopo Telonis Martio, scripta, ad A. 542 Francia jam denotat partem Galliarum, a Francis occupatam, nec non apud S. *Niserum*, Episcopum Trevirensis, apud *Du Chesne Tom, I pag. 855. Marius*, qui desinit scribere A. 581, ad annum 523 tradidit, *Sigismundum*, Regem Burgundiarum, Francis fuisse traditum, & in Franciam in habitu Monachali perductum. *Sigismundus* vero perductus fuit Aureliam. *Nussum*, Coloniae vicinum, a *Gregorio Turonensi IV, 14, 16*, Franciæ attribuitur. Ligeris a meridie Franciam tunc terminavit. Autor, qui *Gesta Francorum* circa annum 700 conscripsit, *Franciam* Austrasiam opposuit, per hanc designans Franciam orientalem, proximamque Rheno. *Fredegarius*, qui circa A. 641 scripsit, utitur vocibus *Neustria* & *Neustrasii*. At in MSto, quod Parisius exstat in Collegio *Ludovici Magni*, legitur *Neptrecum* & *Neptrasi*, ex *Nempt* & *reich*, id est, præcipuum regnum, præcipua regni sedes. Ut hujus vocis originationem, & significatum vocis *nempt*, ostendat Autor, secum stare, provocat ad *Eginbardum*, Seculi IX scriptorem, qui *Ep. 34* ad Imperatorem *Lotharium* ita scripsit inter alia: *Quamobrem admonendam censui neptitatem vestram*. Neptitatem exponit per præcipuitatem & præcipualitatem, ex *nempt*, quasi nemptitatem dixisset. Difficilius equidem hoc videtur creditur. Certiora sunt, quæ de Concilio ecclesiastico, A. 511 Aureliæ habitato, afferuntur. Vero abssimilis videtur Autori Cel. originatione Austrasie ex situ orientali, seu Oster, Osten, siquidem maxima Austrasie

Pag. 70

100

110

170

240

300

320

330

360

- Austrasie pars versus septentriones respectu Galliarum sita fuit. Alii vocem illam deducunt ex *Wester*, id est, castello; alii ex
- Pag. 37. *Austre*, seu digno, unde dici putant *Austrebertum* & *Austregisilum*. Nobis videtur vocula *Austre* idem esse ac *aufferst*, *extremement*, ita ut Austrebertus sit *admodum dignus*, *aufferst wehrt*, Austregisilus *admodum fidus*, *admodum sodalis*, *aufferst geselle*, *extrema regio*, *aufferste Seite*. Neustrasii nobis videntur dici quasi *innerste*, interiores incolæ, introrsum habitantes. Posthæc Cl. Autor definire studet limites regni
39. *Chlodovai*, jam ad plures digressi, dieque suo defuncti. Primo quidem Episcoporum sedes exquirat, qui ad Synodum Aurelianensem fuerant convocati. Regnum Burgundiæ limitibus
40. hisce comprehendi, negat. Episcopi, Aureliam convocati, habitaverunt inter Garumnam, Ligerim, & Sequanam. Unde colligit Autor, Franciam, seu *Chlodovai* regnum, intra eos fluvios existitisse. *Thidericus* enim, filius ejus natu maximus, jam tum Austrasiam rexerat, quare nec Rhemis, nec Viriduno, &c. Episcopi eo fuerunt accessit. *Petrus* Episcopus dicitur & denominatur in Concilio Agedensi *de Palatio*, in Aurelianensi *de Santonibus*.
45. Unde Autor colligit, eum priori tempore habitasse in palatio quodam ad partem meridionalem Santonum. *Alarico* victo, *Chlodoveus* tenuit regnum, autore *Fredegario*, *a mari* (pæne) *Tyrrheno*, *Ligere fluvio*, & *montibus Pyrenæis usque ad Oceanum*. Carcaſsonem & Arelatum occupare haud potuit. Nivedunum, seu Nivernam, ditioni *Chlodovai* obnoxiam fuisse, suspicatur Autor. Disquirat deinde regiones terrasque, quas
59. quadripartito filii, ex *Chlodevæo* geniti, tenuerunt. *Childeberto* tribuit Bituricum, Cotentinum, partem Britannæ, Provinciam, partem tractus Cenomanensis, Bessinum, Carnutum. Turonum *Clodemirus* accepit, *Gregorio* teste. *Ditericus* tenuit Franciam antiquam, Rheno adjacentem usque ad Oceanum, ac usque ad Rhemos & Catalaunum. *Chlodemirus* sedem
77. Aureliæ habuit, dominatus in agrum Burbonnensem, Turonum, tractus Bituricensis partem, Arvernæ vicinam, tractum inter Diviodunum & Antiffiodorum, partem Senonensium, Andegavensem & fortasse Cenomanensem tractum *Clotharius* tenuit
- 83.

tenuit Sueffionem, ibique sedem regiam, agrum Veromanduen-
sem, Turnacum, Atrebatum, Camerium, Tervanam, Ambia-
num, Bellovacum, Rothomagum. At quomodo partes illæ
quatuor dici possunt *æqua lance* institutæ? Respondet Cel. Au-
tor, non respiciendum esse ad æqualitatem terrarum, sed ad Pag. 95-
æqualitatem legionum & equitum Francorum, passim commo-
rantium, quæ ipsa Abbatis *de Bos* est sententia. Miramur fa-
ne diligentiam Cel. Autoris, qui difficultates nodosissimas sol-
vere, & nebulas dubitationum verisimilitudine interposita felicif-
sime propulsare, potuit, nihilque fecit reliqui, ut tenebris lu-
cem & obscuritati Phœbum inferret. Gratulamur ei successum
laboris tam auspicato & præclare collocati.

SAGGIO DELL' ISTORIA DELL' INDICE ROMANO
de' Libri proibiti.

hoc est,

SPECIMEN HISTORIÆ INDICIS ROMANI
librorum prohibitorum.

Romæ, ex typographeo Komareccii al Corso, 1739, 8.

Plag. 2.

Exiit Lipsiæ A. 1684 in lucem *Danielis Franci Disquisitio*
Academica de Papiſtarum Indicibus librorum prohibitorum
& expurgandorum forma, quam vocant, quarta. In ea
Autor promisit, sese historiæ Indicum librorum prohibi-
torum conscribendæ studium animumque esse applicatu-
rum. Promissis vero is non stetit. *Jon. Corr. Schram-*
mius, Helmstadiensium olim Theologus, tentavit in hac parte
Historiæ ecclesiasticæ nonnihil; ita tamen, ut ultra lineas pri-
mas non multum procefferit. Ante complures annos sum-
sit hanc telam Anonymus pertexendam, ratus, morem li-
bros prohibendi & expurgandi, immo comburendi, superstru-
ctum esse exemplo, quod in *Actis Apostolicis* legitur, nitique
Conciliis & summorum Pontificum decretis. Producit ipse ex
Bibliotheca Vallicellana *sententiam Papæ Leonis de Apocryphis*
Scripturis, scriptam Seculo nono, quæ sic habet: *Curandum est*

7.

Y y

& sã-

Et sacerdotali diligentia maxime providendum, ut falsi Codices
 Et a sincera veritate discordes in ullo usu lectionis habeantur,
 quia habent semina falsitatum. Non solum hæc interdicenda
 sunt, sed etiam penitus auferenda, atque ignibus concremanda,
 quia, quamvis sint in illis quedam, quæ videantur habere spe-
 ciem pietatis, nunquam tamen vacua sunt venenis, Et per fabu-
 larum illecebras hoc latenter operantur, ut per mirabilium nar-
 rationum seductos laqueos cujuscunque errores implicentur.
 Unde, si quis Episcoporum apocrypha habere non prohibuerit, vel
 eos libros, qui ab hæreticis sunt vitati, in Ecclesia permiserit
 legi, hæreticam se noverit judicandum. Quoniam, quæ alium
 ab errore non revocat, se ipsum errare demonstrat. Tractatus
 autem S. Hieronymi, Ambrosii, Et ceterorum S. S. Patrum, ex-
 positiones Veteris Et Novi Testamenti, quæ a nominatissimis Do-
 ctorum Orthodoxis graviter factæ sunt, prout Ordo præcet, in
 Ecclesia legantur. Leonis Magni hoc esse decretum, Autor
 sibi persuadet. Gelasius Papa dicitur in Synodo Romana fe-
 cunda A. 496 Indicem hæreticorum proposuisse, quorum libri
 a fidelibus sunt vitandi, autore Bellarmino Lib. III de Laicis
 Cap. 20. Josephus Blanchinius in Prolegomenis ad Tom. IV An-
 stasi Bibliothecarii pag. 61 largitur, Gelasio deberi decretum
 illud & Indicem librorum prohibitorum. Guilielmus Coëvus
 contra credidit, ad officinam Isidori Mercatoris utrumque esse
 relegandum. Noster vero, Indicem illum Gelasio autore pro-
 mulgatum fuisse, credit, ab Hormisdæ auctum. Consensu Petri
 de Marca & Fontanini in Antiquit. Hortæ Lib. II Cap. 3 pag.
 218 sese tuetur idem. Nonus Canon Concilii Nicæni secundi,
 A. 787 celebrati, speciem Indicis ejusmodi præfert. En ipsum:
 Omnia puerilia ludibria insanosque debacchationes atque conscri-
 pta, quæ falso contra venerabiles imagines facta sunt, auri
 oportet in Episcopo Constantinopoleos, ut recondantur cum ce-
 terorum Hæreticorum libris. Innocentius III Epistolam misit ad
 Christianos civitatis & dioceseos Metensis A. 1199, ut ipsi vita-
 rent libros sacros omnes, in linguam Francicam antiquam con-
 versos, factos quippe a personis suspectis. Vid. Bzovius in Annal.
 Eccles. Tom. XIII pag. 30 ed. 2. Archiepiscopus Senonum, Pe-

Pag. 8.

11.

trus

nus Corbulensis, A. 1210 in Concilio provinciali Parisensi prohibuit, & flammis adjudicavit, *quaternulos Magistri David de Dinant*, legi prohibuit *libros Aristotelis de naturali Philosophia & Commenta* (commentarios super eis), & tradi præcepit e contrario sacerdotibus diocesanis *libros theologicos*, Romano sermone scriptos. Videatur *Martenii & Durandi Thesaurus novus Anecdotorum Tom. IV f. 166. Paulus IV* primus fuit, qui Indicem sua autoritate munitum Romæ edidit, cui titulus: *Index Autorum & librorum, qui tanquam hæretici, aut suspecti, aut perniciosi, ab officio S. R. Inquisitionis reprobantur, & in universa Christi republica interdiciuntur.* Roma, apud *Antonium Bladum, impressorem Cameralem, A. 1557, in 4.* Proferat jam *Carolus V*, qui A. 1546, & cum Supplementis A. 1556, Indicem ejusmodi in lucem emitti jussit. *Paulus IV* A. 1559 copiosorem Indicem adornandum curavit, cui titulus: *Index Autorum & librorum, qui ab Officio sanctæ Romanæ & universalis Inquisitionis coveri ab omnibus & singulis in universa Christiana Republica mandantur, sub censuris contra legentes, vel tenentes, libros prohibitos in Bulla, que lecta est in Casa Domini, expressis - - Romæ, apud Antonium Bladum, 1559, mense Januarii, in 4.* Idem Index quoque editus fuit in 12. Recudi fecit *Vergerius* Basileæ hunc Indicem, annotationibusque suis instruxit. In Congregatione, secundæ sessioni Tridentinæ præmissa, de conscribendo ejusmodi Indice fuerat deliberatum, & res ipsa sancita, teste *Pallavicino XV, 18, 19.* Synodo finita A. 1563, 4 Dec. cogitatum fuit de Indice edendo, qui A. 1564. in lucem prodit, literis bullatis *Pii IV, 24 Martii* editis, confirmatus. Cœpit tum quoque deputatio Concilii, ab Indice cognominata, cujus a secretis fuit *P. Franciscus Forerius*, Dominicanus, in Lusitania natus. Hanc postea Deputationem *Pius V* in *Congregationem Indicia* mutavit, eique Secretarium aggregavit *Antonium Possium*, Successu temporis Pontifices Dominicanos eis munus admove- runt, qui in hunc usque diem Congregationem illam procurant. Index ille, qui Tridentinus vocatur, hinc inde anno eodem fuit recusus. *Clemens VIII* A. 1596, 4, atque 8, *Indi-*

Pag. 12.

14.

16.

17.

18.

- com librorum prohibitorum cum regulis confectis per Patres, a
 Pag. 20. Tridentina Synodo delectos, autoritate Pii IV primum editum,
 postea vero a Sixto V auctum, & nunc demum Clementis
 VIII jussu recognitum, apud Impressores Camerales evulga-
 vit. Renovarunt editionem hujus Indicis viri, a religione
 Pontificia alieni. Prodiit Hanoviae A. 1611, 8, *Index, edi-*
 21. *tus ad testificandum fraudes & falsationes Pontificias per*
Franc. Junium, cum Indice librorum, & Registris, confectis
per Patres Concilii Tridentini, & autoritate Pii IV, ac postea
per Sixtum V & Clementem VIII. Oxonii A. 1627, 8, *Thomas*
Giames eundem quoque recudendum curavit. Magister
 sacri palatii, *Joannes Maria Guanzellus, Brasigellensis*, denuo
 22. sese huic operæ affixit, ac *Indicis librorum expurgandorum,*
in studiosorum gratiam confecti, Tomum primum, in quo
50. Autorum libri, præ ceteris desiderati, emendantur, edidit Ro-
 mæ A. 1607, 8. Editio hæc repetita fuit Bergomi A. 1608, 8.
 Differuit de hoc libro *Struvius* in *Nova librorum rariorum col-*
lectione Fasc. I Pref. pag. 37. Elenchus librorum prohibitorum
 A. 1624, 12, & idem Colonia Agrippinæ A. 1627, prodiit. Tan-
 dem *Franciscus Magdalenus Capiferrius*, Indicis a secretis, A.
 1632 Romæ, 12, inscripsit summo Pontifici *Urbano VIII* *Elen-*
 23. *chum librorum omnium, tum in Tridentino Clementinoque Indi-*
ce, tum in aliis omnibus S. Ind. Congregationis particularibus
decretis, hætenus prohibitorum, ordine uno alphabetico. Cui ac-
 cessit denuo Index Librorum a Sac. Indicis Congregatione pas-
 sam ad annum usque 1630 Tridenti 12, nec non Romæ A. 1640, 8,
 Antwerpæ A. 1644, Colonia A. 1647, Lugduni A. 1650. Exiit in
 lucem A. 1638 *Historia Inquisitionis*, Autore *Fr. Paulo Sarpio*, si-
 24. mulque ab eo nonnihil de Indice illo concertatum fuit *Sarpium*
 inter & Cardinalem *Albiziium*, ejus antagonistam, quantum at-
 tinet ad ejus obligationem. *Giammonius* certe in libro; *Historia civile*
del Regno di Napoli, Tom. III Lib. XXVII pag. 436 perhibere
 haud fuit veritus, autoritatem Indicis in Hispania limites in-
 tra angustos coercitam esse, nec eum ex toto, nec exacte, ibi esse
 26. receptum. *Index librorum prohibitorum, Alexandri VIII, Pon-*
tificis Maximi, jussu editus, Romæ A. 1664, 4, adspexit lucem. In-
 dex

dex hic porro est alphabeticus, deinde onomasticus, & tertio exhibet argumenta, seu materias. Quartum locum occupat Appendix, quintum Index *Clementinus*, quem alii vocant Tridentinum. A. 1665, 8, exiit denuo ille Index. A. 1667. prodiit Romæ *Appendix Decretorum, qua publicata sunt, & locis consuetis affixa post Indicis Romani A. 1664 editionem ad extrema usque Alexandri VII, P. M.* Index idem postea semper retentus, at appendicibus & supplementis locupletatus fuit A. 1670, 1680, & 1683, Evulgatus is fuit denuo A. 1704, 8, Romæ sub titulo: *Index librorum --- usque ad annum 1681. Eadem accedit in fine Appendix usque ad mensem Junii.* Excepit hanc editionem *Appendix novissima -- ab anno 1704 usque ad totum mensem Martii 1716, 8.* A. 1718 secuta hanc fuit *Appendix novissimæ Appendicis*, & hanc alia usque ad totum mensem Junii 1734, Romæ, 8. Non fuisset tam longi in argumento libelli delibando, si eruditus gentium cultiorum viris hæc possent esse obvia & comperta. Autorem libelli licuit nobis ex pag. 24 detegere, ubi ipse prodidit, sese esse scriptorem *Bibliotheca fugitiva* (Biblioteca volante), hoc est. *Joannem Cinelkum.*

Pag. 27.

29.

DEGLI OCCHIALI DA NASO, INVENTATI DA SALVINO ARMATI, &c.

hoc est,

DE OCULARIIS NASI, SEU PERSPICILLIS, A Salvino Armati, Nobili Florentino, inventis, Commentatio historica, Autore DOMINICO MARIA MANNI, Academico Florentino.

Florentiæ, ex typographeo Antonii Marii Albizzini, 1738, 4.

Plag. 13.

Honori ac ornamento Florentiæ eo quoque nomine Cel. Autor ivit consultrum, quod inventionem perspicillorum, singulare providentiæ divini munus, Florentino *Salvino Armati* aggressus fuit vindicare. Inscrisit tractationem Ill. Dōmino *Andrea de Verretano*, Equiti Ordinis S. *Stephani*. Expofuerat vero jam sententiam suam in *Ratiocinationibus*, seu rationalibus commentationibus, insertis *Tomo IV Opusculorum*, quæ P.

Pref.
pag. 14.

Y y 3

Cato-

- Calogiera* colligit, ac in *Commentario de Florentinis inventis Cap. 25*, ut videre licet ex *Ill. Scipionis Maffai Observatio- num literariorum Veronenfium Tomo I*. Solent alii inventio- nem illam Fr. *Alexandro Spina*, Pisano, assertum ire. *Petrar- cha* jam ocularia meminit. Ipse enim *de remediis utriusque fortuna* hæc habet: *Visum languidum ocularibus refovet*, ac in
- Comm. pag. 4- Epistola de origine, vita, conversatione, & studiorum suorum successu, sic inter alia: *Ad ocularium confugiendum erat auxi- lium*. Veteres partem in casside ferrata oculis obverfam, per quam obvia, licet facies sit oblecta, cerni possunt, dixerunt *ocu- lar*, *oculare*, & *ocularium*. *Rigordus Medicus* in *Vita Philippi II*, Regis Galliarum, ad A. 1215 ita: *Occiditur cultello - recepto in capite per ocularium galæa*. *Matthæus Parisiensis* ad A. 1217: *Irruit quidam de Regalibus, & per ocularium galæa, caput eius perforando, cerebrum effudit*. *Guilielmus Brito* in *Philipp. Lib. II*: *Fenestras Pergalæa mediâs, quibus est ocularia nomen, per quas admittit ocularis pupula lumen*. Sunt, qui vitreos orbiculos, seu perispicilla, putant a veteribus appellari *specilla*. *Plinius* certe *H. N. LIII, 7*, ita tradit: *C. Julius Medicus, dum in- ungit, specillum per oculum trahens*. At *Varro* hos facile re- tundit, iudice *Calio Rhodigino Lect. Antiq. XV, 13*. *Varro* enim hæc habet: *Hinc, quo oculos inungimus, quibus speci- mus, specillum*. Alii, ut perispicillorum ostendant antiqui- tatem, confugiunt ad illud *Plauti*: *Vitrum cedo, necesse est conspicillo uti*. *Vossius* monet ad isthæc: *Primum nego, hæc esse Plauti; nego etiam, hæc legi apud veterem quemquam*. *Plauti* tamen hoc est in *Cistellaria Act. I v. 93*: *Dum red- eo domum, conspicillo consecutus est clanculum me usque ad fores*, quamvis significatus vocis ad perispicilla nostra haud qua- dret. *Gerhardi* enim hæc sunt: *Conspicillum est locus, unde quis conspicere possit, sicut interpretatur Nonius Marcellus, qui & ex Plauti Medico adducit: In conspicillo asseroabam, pallium observabam; ubi non aliter capere possis, quam illo Cistellaria loco*. Veteres dixerunt eos *ocularios*, qui oculos simulacro- rum ac statuarum conficiebant, teste *Inscriptione una & al- tera*. *Conf. Gudii Inscript. p. 224 n. 10*. *Cel. Autor* per *fenestras*, seu *ὄπαις*, *Eccl. XII, 3*, memoratas, designari credit *pupillas*

perillas oculi & oculos ipsos, palpebris circumclusos. * *Geierus* Pag. 23.
 certe nostras hic a janua aberravit, ratus, significari perspicilla
 fenibus familiaria. Perspicillorum enim inventio est ad æ-
 tatem recentiore[m] trahenda. *Aegidius Menagius*, circa A. 1150
 ocularia, seu perspicilla, jam in usu fuisse, credit, adductus
 vesiculis *Procoprodomi* in Poemate versuum politicorum con-
 tra *Alegumenum* hisce: 24.

Ἐρχονται, βλέπειν εὐθὺς, κρατῶσιν τὸν σφυγμὸν τοῦ
 Ὠωρῶσι καὶ τὰ σκύβαλα μετὰ τῆ ὑελίς.

At salva res est. Τέλειον hoc loco est operculum vitreum,
 excrementis merdisque superimpositum. Specularia veterum
 Autor vix attingit, de quibus conferri potest Diff. 30. *Older-*
manni de Specularibus veterum, A. 1719 Helmstädi in lucem
 emissa. Per pilam vitream veteres jam res obvias, minutas &
 obscuras, reddidisse majores clariioresque, jam *Seneca* tradidit 29.
Quest. Nat. I, 6, & ex eo *Petrarcha de Remediis utriusque*
fortuna II, 83. Ostendit Cel. Autor solide, ante Seculum
 XIII instrumenta vitrea, oculis infirmis accommodata, in usu
 haud fuisse; eumque in finem testimonia idem sentientium co- 36.
 cervat. Sunt, qui perspicilli inventionem Fr. *Alexandro Spi-*
na, Pisano, tribuunt, qui A. 1312 rebus humanis valedixit. Fr. 34.
 certe *Dominicus da Peccioli*, Pisanus, in *Chronico* suo habet ist-
 hæc: *Frater Alexander de Spina, Pisanus, manibus suis, quic-*
quid voluisset, operabatur, e charitate victus aliis comunica-
bat. Unde, cum tempore illo quidam vitrea specilla, que ocu-
laria vulgus appellat, primus adinvenisset, pulchro sane, utili, ac
novo, invento, neminique vellèt, artem ipsam consiciendâ commu-
nicare, hic bonus vir & artifex, illis visis, statim, nullo docente,
didicit, & alios, qui scire voluerunt, docuit. Canebat modu-
late, scribebat eleganter, & descriptos libros, quos minia ap-
pellant, ornabat. Nullam prorsus manualium artium ignora-
vit. Repetit idem testimonium Franciscus Redi in Epistola ad
Paulum Falconierium, quâ in inventionem perspicillorum inqui-
 sivit, ac negavit, eam *Alexandro de Spina* deberi ex omni par-
 te. *Ferdinandus Leopoldus a Miliore*, Florentinus antiquitatum
 indagator, in *Florentia illustrata* ex Necrologio Florentino an-
 tiquo

- Pag. 64. tiquo docet, inventorem fuisse *Salvinum Armati* (*Salvino degli Armati*), *Armati* filium, ex nobile stirpe procreatum. En Inscriptionem *Salvini* sepulcralem: † QUI DIACE SALVIN DIO GLI D ARMATO DEGLI ARMATI DI FIR. INVENTOR DEGL OCHIALI PERDONI LA PECCATA. ANNO. D. MCCCXVII. Inventio certe eo anno iam fuit satis vulgata. *Bernardus* certe *Gordonius*, Professor Medicinæ *Montispeffulanus*, in libro, cui nomen
75. *Lilium Medicinæ, Lib. III Cap. 5* de passionibus oculorum exposuit, & quidem de debilitate visus, hunc in modum: *Et, si fuerit hiems, conficiatur in cineribus, ubi sit calor ad modum gallina cubantis, & agitetur, & seruetur in vase vitreo, & oculis instilletur, & est tanta virtutis, quod decrepitem faceret legere literas minutas sine ocularibus.* Liber hic A. 1305 fuit compositus. In Proœmio enim hæc leguntur: *Inchoatus est liber iste cum auxilio magni Dei, in præclaro studio Montispeffulani post annum vigesimum lectura nostra anno Domini 1305 mense Julii.* Copiosius hæc repetivimus excerpta, tum quidem quod ea a pluribus legi sunt digna, tum quod liber ipse in manus Germanorum ac gentium septentrionalium haud facile videtur perventurus. Liceat tamen suspicari, *Salvinum* illum *Florentiæ* quidem perspicilla primum elaborasse, ac ibi pro eorum inventore habitum fuisse, inventionem vero ipsam esse antiquiorem, *Seculo XIV* quippe ineunte jam per *Gallias* vulgatam. *Gerbertus* certe, seu Pontifex *Sitvesler*, jam *Ottoni* Imperatori ostendit *Arcton*, seu stellam polo proximam, per fistulam, seu tubum opticum, teste *Ditmaro Mersburgensi Annal. VI, pag. 399* edit. *Leibn.* Qualis illa fuerit fistula, perspicitur ex *Joannis Mabillonii Descriptione itineris Germanici pag. 53 seq.* ubi hæc leguntur: *Conradus Monachus Chronicon illud monasterii Schirensis ab A. 1096 inchoavit, atque ad suum tempus, id est, ad Seculum XIII, deduxit; Stephanus Abbas ad nostrum Seculum produxit; & in lucem emitti curavit A. 1623. Hic Conradus manu sua varios exaravit membranaceos Codices, ab Aventino laudatos; quorum unus magistri Petri, cognomense Comestoris, scholasticam historiam continens, in quinque primis foliis*

sculis artium liberalium imagines representat, --- deinde in secundo folio picta Musica, & in tertio Astronomia, exhibetur, adjunctam habens a dextris Prolemai effigiem, sidera contemplantis ope instrumenti longioris, quod instar tubi optici, quatuor ductus habentis, concinnatum, est, & in fronte hujus libri conspicitur. Cur ductibus nonnullis constitit fistula, si vitra ei inserta fuerunt nulla? An vitrorum ejusmodi indoles innotescere potuit, nisi innotuissent simul perspicilla? An modus poliendi vitra, tubo optico apta, & perspicilla differt? Sed hæc ως εν παρῶδε.

OSSERVAZIONI DI OTTAVIO BOCCHI SOPRA UN
antico Teatro scoperto in Adria, &c.

id est,

OCTAVII BOCHII OBSERVATIONES IN ANTI-
quum Theatrum, Adriæ detectum, ad eruditissimos Aca-
demicos nobilis Academiae Etruscæ, quæ viget flores-
que in antiquissima civitate Cortona.

Venetis, ex typographeo Simonis Occhi, 1739, 4-

Plag. 5.

Adriæ A. 1661 fundamenta antiqui Amphitheatri fuerunt de-
recta, quæ a temporibus Hetruscis plerique arcessunt,
quibus urbs illa floruit, Romanis rerum dominis afflictata. In
figura æri incisa Amphitheatrum illud representatur. Num
Adriæ exstant adhuc longe antiquissimi, in quibus legitur *Ha-*
tri, Hat, Yat, unde mare, quod nunc vocatur *Golfo di Ve-*
netia, sinus Venetus, olim *Atriaticum*, postea *Adriaticum*,
fuit appellatum. Statuæ exiguæ, ex ære factæ, Adriæ fue-
runt inventæ simul cum bulla, referentes rationem vestitus an-
tiquorum Enetorum ac Trojanorum, vel potius Hetruscorum.
Tarquini Prisci ætate Gallos Adriæ fuisse molestos ac infaustos,
Autor docet ex *Livii Lib. V*, atque *Plinii H. N. III, 14, 16*.
Adriam, imperantibus Romanis, existisse adhuc, licet exi-
guam & vilem, autor est *Strabo Lib. V* ac *Tacitus Lib. III*
Ann. nec non ipse *Plinius III, 16*. Amphitheatra Græca habue-
runt

Pag. 8.

11

Zx

runt

- Pag. 13. runt amplioſſimam orcheſtram & ſcenam magis recedentem, ac
 pulpitum latitudine minori; Romani contra orcheſtram exſtru-
 xerunt minutiorem, ſcenam reddiderunt amplioſſimam. Neu-
 trius generis eſt Adriaticum hoc Amphitheatum; quare nihil re-
 ſtat, niſi ut, illud Thuſcanicum fuiſſe, credamus. Imagines tres,
 e coſtili materia factæ, theatro olim huic adhæſerunt, ante ali-
 quot annos in loco Gavello, quinque milliaribus Adriæ ab urbe
 24. diſjuncto, inventæ. Inſcriptiones, in iſtis obviæ, literas
 exhibent incompertas, quæ vulgo Hetruſcæ exiſtimari ſo-
 lent. Laterculis coſtilibus veteres inſcripſiſſe obſervatio-
 nes, ſignificavit *Plinius H. N. VII, 56*. Exhibuit erudi-
 tiſſimis Academicis Cl. Autor Inſcriptiones, Tabulis V, VI,
 & VII, allatas, Adriæ effoſſas. Primæ Inſcriptionis exi-
 tus annum declarat 450 & 13 diem Aprilis. Secundæ primor-
 dia oſtentant vocem *Pax*, & voces Latinas partim, partim Græ-
 27. cas. Tertia eſt commatis ejusdem, & designat annum 603. Ad
 Adriam præterea A. 1736 effoſſa eſt ara peculiaris figuræ, capi-
 tulo & latiore baſi ornata, quæ, poſita in proſcenio olim, ex-
 hibet pictum vasculum Etruſcum altitudinis unciarum quinde-
 cim, latitudinis vero ſexdecim, & ſemis. Ludiones in eo pi-
 26. cti ſunt, tres in antica, tres in poſtica, omnes perſonati. Tres
 cum barbibus longis, tres cum perſona juvenili. Quinque appa-
 rent nudi, unus videtur eſſe palliatus, qui fuſcinam vibrat. Sin-
 guli caput oſtentant galeatum, ſeu galericulo ex ære armatum.
 Qui fuſcinam tenet, videtur eſſe retiarius, reliquos vero ſe-
 cutores & pugnantes cum hiſ etiam mirmillones. Unde fit ve-
 riſimile, pugnas huius generis eſſe perantiquas. Amphoris Cois
 laus erat maxima; maxima Hadrianis firmitas, teſte *Plinio*
 28. *XXXV, 12*. Præcelluiſſe ceteris artifices vasculorum opifi-
 cio Hadrienſes, indicat vas diota apud *Cel. Gorium* in *Mu-
 ſeo Etruſco P. II pag. 428*. Spectanda præbet Autor monu-
 22. menta porro duo, Græcis literis, orbem ambientibus, inſcripta:
 In primo, quod ex ære eſt, videmur nobis hæc legiſſe: Μ Ν
 Ευρύχη σοφοί, id eſt, Μνημα (monumentum) *Eutiche ſapient-
 i* ſc. dedicatum. In altero latericio literæ majuſculæ alphabe-
 ti Græci leguntur hoc ordine: Α Β Γ Δ Ε Ε Η Ζ Θ Ι Κ Λ
 Ν Μ.

N M. Eta hic præcedit literæ Zita, & Ni præit literam M. Autor Cl. ut hæc Inscriptiones exponeret, periculum facere reculavit. Videmur verò nobis rem acu tetigisse. Veteres Pag. 24.
 juxta theatra soliti fuerant templa Diis moliri, teste *Virruvio*
I, 7. Ante hos centum annos in vineis prope Adriam inven-
 tus fuit rubus plumbeus, rotundus, crassus, & amplus, fortassis 24.
 aquæ ductus pars insignis, qui ad mare tendit. De reliquo vasa
 fidilia Tusca, quale sub finem Diatribæ Cl. Autor in numo æ-
 reo exhibet, cui adscriptum est HAT, id est, *Hatria*. Vete-
 ribus fuerunt in deliciis crebroque usu, prædicata a *Marriani*
Lib. XIV Epigr. 98, & a *Persio Sat. III v. 60.* Tantus jam Ita-
 los patriæ incescit explorandæ cupiditas, ut historiam sup-
 pleant veterem e monumentis passis effossis. Quis institutum
 illud non justissimis ad cælum tollat laudibus?

DESCRIPTION DE LA VILLE ET DES ENVIRONS
 d' Orleans, &c.

id est,

DESCRIPTIO URBS ET CONFINIUM
Aureliæ, observationibus historicis illustrata.

Aureliæ, ex typographeo Francisci Ruzo, 1736, 8.

Plag. 7½.

Opusculum in lucem emisit *Polluchius*, telam exorsus est Rev.
P. Dom Toussaints Duplessis, Benedictinus Congregationis S.
Mauri Monachus, cum Aureliæ commoraretur. Historiam urbis
 tantæ hic adornaturus, progressus jam fuerat ad regnum Regis
Chlodovei. Descriptionem hanc ipse operi erat præmissurus,
 isagoges loco. Editor eam, cujus supplementum non edetur,
 annotationibus historicis ornavit, usus libris *Le Maire*, *La*
Souffais, & *Guyon*, Autorum de rebus Aureliæ differentium.
 Aureliam ducali honore evexit *Philippus*, Rex Valesus, A. 1344,
 Episcopatu antiquissimo insignem inde ab anno 391. Acade-
 miam Aurelianensem celebrant universi. *Philippus Valesus*
 moenia urbis ampliavit. Basilicam concremarunt Normanni A.
 863, & A. 999 funestum ea incendium fuit perpeffa. Omitimus

Z z 2

templa

75. *Pag.* 75. *templa & loca publica reliqua. Ad S. Euerthi regula S. Augustini* fuit introducta circiter medium Seculi XII. Disciplinae ibi monasticae autor fuit *S. Victor Parisiensis* per Abbatem *Gilduinum*, Abbatem *S. Victoris*, qui *Rogerium* Coenobio huic videtur Aureliae praefecisse. *Rhilippum*, filium *S. Ludovici*, tenuisse Aureliam apanagii loco, fama dicitur communis. At, id esse veritati minus consentaneum, longe lateque demonstravit Editor peculiari Commentario subjuncto, innixus imprimis chartae *Ludovici Sancti*, A. 1268 datae, qua recensentur loca, quae pater *Philippo*, filio suo primum genito, haereditariae possessionis formula tradit tenenda. Accedit tandem Domini *Du Pleffis* Dissertatio, qua ostendere is studuit, Aureliam esse antiquam urbem *Genabum*. Idem sensere *Aimoinus*, Monachus *S. Benedicti* ad Ligerim, *Hugo*, Monachus ejusdem Abbatiae, A. 1109 historiam scribens, *Aegidius Parisiensis*, *Robertus Gaguin*, *Papirius Masson*, *Josephus Scaliger*, *Aubertus Miraeus*, *Christophorus Cellarius*, *Baldrandus*, *Sanfon*, *Adrianus Valefius*, aliique. Rationibus praeterea pugnat Autor, & lacertos admodum movet, ut opiniones sibi adversantes repellat & profliget. Alii *Genabum* habent pro oppido *Gien*, alii id existimant esse urbem *Gergeau*, seu *Gegoviam*. En argumentum primum. *Cesar B. G. VII, 2*, & *Strabo IV pag. 191*, tradunt, *Genabum* fuisse situm in terra Carnutensium. Ipse addit, Carnutenfes habitasse tractum, qui nunc dioecesebus Carnutensi, Blesensi, ac Aurelianensi, continentur; oppidum *Gien* haud esse referendum ad dioecesein Aurelianensem; in Itinerario *Antonini* *Genabum* poni in via regia inter *Augustodunum* ac *Parisios*, & 77 m. p. a *Novioduno* disjunctum fuisse; *Gien* oppidum vocari *Giemum* & *Giemacum*, non *Genabum*. *Gergoviam* aequae repudiat, quia ibi nunquam existit Episcopatus. *Cesar* significat, *Genabum* ripae *Ligeris* dextrae fuisse adjectam. Qui situs Autori videtur non nisi in Aureliam quadrare. *Cenabum Antonini Lucas Holstenius* pro *Geneva* habuit, eo quod imponitur inter *Mediolanum* ac *Argentoratum*. At *Cenabum* alterum eo haud est trahendum. *Genabum*, seu *Cenabum*, *Julius Caesar* diruit, *Aurelius*, nostro iudicante, id restituit, & ex suo nomine appellari voluit. *Civitas*
Aure-

Aurelianorum legitur jam in antiqua *Notitia provinciarum orbium Gallie*, quæ videtur, imperante *Honorio*, fuisse literis mandata. - *Sidonius Apollinaris* eam urbem vocat *Aurelianensem*. *Lib. VIII. Ep. 15.* *Ecclesia Aurelianensis* commemoratur in *Concil. Labb. Tom. IV pag. 1410, 1783, & Tom. V pag. 304, 389.* Episcopi ibi convenerunt Seculo sexto. Numi, ibi percussi, habent nomen *Aurilianis & Aurelianis*. Quid *Cel. Canonicus Le Beuf* sit de hac sententia pronuntiaturus, avemus scire. Ipse enim arbitratur, Genabum esse *Gien vieux*. Vide *Journal des Sçavans 1739 Jun. pag. 167 seq.*

ESSAIS DE THEODICE'E SUR LA BONTE'
de Dieu, la liberté de l'homme, & du l'origine
du mal, &c.

id est,

TENTAMEN THEODICEÆ DE BONI-
tate Dei, libertate hominis, & origine mali, Autore
G. G. DE LEIBNITZ. Nova Editio, aucta histo-
ria vitæ & recensione operum ejusdem, accurate
M. L. DE NEUFVILLE.

Tomi II.

Amstelodami, impensis Fancisci Changuioni, 1734, 12 maj.

Alph. 1 plag. 14.

Si quæ accessiones, vel a *Leibnitio*, vel ab Editore, profectæ, editionem hanc a reliquis editionibus distinguerent, ac inter-noscendam præberent; nostrum esset omnino, earum inire nume-rum, ac ex eis promulsida cum lectoribus communicare. Cum vero hic liber aliquoties, Gallice, Latine, & Germanice, red-ditus, in publicam lucem exierit, manibusque eorum, qui controversias de gratia atque consula Metaphysices, inprimis Theologiæ & naturalis & revelatæ, non a limine salutarunt, te-ratur; nobis nil dicendum restat, præterquam quod hæc editio ita fuerit adornata, ut nitore chartæ, accurata vocum, negli-genter antea positarum, emendatione, & biographia *Leibnitia-*

Zz 3

na,

na, nec non expositione de scriptis summi post fata Viri, e Germanico in Gallicum conversa, sese admodum commendat. Credimus vero, Cl. Editorem operæ pretium facturum fuisse, si literarium commercium, quod *Leibnizio* cùm *Samuele Clavio* intercessit quondam, & quod Germanice Francofurti Lipsiæque A. 1720, 8, prodiit, ob argumenti affinitatem addidisset.

DISSERTATION SUR LES BULLES CONTRE BAJUS,
où l'on montre, qu'elles ne sont pas reçues par l'Eglise, &c.
id est,

DISSERTATIO SUPER LITERIS BULLATIS,
contra Bajum promulgatis, in qua ostenditur, eas
ab Ecclesia haud esse receptas.

Partes II.

Trajecti ad Rhenum, sumptibus Societatis, 1737, 8.

Alph. 1 plag. 16 $\frac{1}{2}$.

Ad historiam discidiû, quod inde a duobus Seculis in Romana ecclesia alte inſedit, hæc ipsa bipartita Dissertatio facit admodum. Controversia illa *Jansenistica* non est de nihilo, siquidem in ipsam de gratia Dei doctrinam influit non parce. Ii, qui Jansenistis haud favent, contra eos laudant literas Pontificis Romani bullatas, quæ adversus *Bajum* fuerunt datae, quarum tres sunt satis notæ, nempe *Pii V* A. 1567, *Gregorii XIII* A. 1579, & *Urbani VIII* A. 1642. Hisce literis, veluti capite Medusæ, sese muniunt Jesuitæ in celebribus *de Auxiliis* congregationibus, Ordinis Lovaniensis doctores tres, *Schinkelius*, *Beusecum*, & *Desanges*, fuerunt illi, quorum commemorationi curia Romana iniit rationes ad literas illas bullatas evulgandas. Triumviri hi, ita refert Noster, scripsere A. 1642 ad patrem Romæ purpuratum *Barberinum*, sedente Pontifice *Urbano VIII* ad clavum, auctoritatem *Augustini* non esse tantam, quin ea possit rejici, siquidem *Pius V* & *Gregorius XIII* nonnullas damnaverint propositiones, in sensu vocibusque ipsis *Augustini*

gustini prolatas. Eandem opinionem Seculo elapso Doctor Theologiæ & Professor Navarrensis A. 1649 Parisiis in Collegio Sorbonico publice propugnavit. Contra *Apparatum* hujus Doctoris jam A. 1640 Dominus *de Barcos* eam ob causam ediderat opus, quod inscriptum: *Quæ sit S. Augustini & doctrina ejus autoritas*. Doctor Navarrensis *Pereyret* docuit tum Parisiis, doctrinam *Molina* censura esse notatam a *Clemente VIII*, *Pium* vero *V*, *Gregorium XIII*, & *Urbanum VIII*, *Augustini* doctrinam damnasse. Eadem sensit in libro Parisiis A. 1650 edito, cui titulus: *Apparatus ad Tractatum de gratia*. Jesuitæ alle-
garunt bullatas in *Bajum* editas literas ad roborandam primam Jesuitæ Antistitodorensis propositionem, in qua hic Professor asseruerat, *Christianum, deliberate agentem, non semper esse obligatum ad agendum conformiter fini supernaturali, siquidem personam Christiani deponere potest in actionibus, quæ non sunt propriæ hominis Christiani*. Inde exarsit nova controversia. Archiepiscopi enim, Senonensis & Cameracensis, docuere, singulas actiones ad Deum per amorem esse referendas, nitentes potissimum literis bullatis, in *Bajum* emissis. Ut vero alii possent hæc Bullas cum autoritate *Augustini* in concordiam redigere, in rem suam verterunt famosam clausulam primæ *Anti-Bajana* Bullæ, ostensuri, doctrinam Divi *Augustini* inibi non esse damnatam. Ita sensere doctores Lovanienses & Lemosini. Alii contra Theologi, uti Autor, qui *Bajana* composuit, ac celebris Pater Oratorii *de Gemmes* credidere, se doctrinæ *S. Augustini* rectius ire consultum, si contenderent, literas illas bullatas ab ecclesia haud esse receptas. Autor hujus Dissertationis eandem inflat tibiam. *Parte priori* studet comprobare, illas esse infra receptionem ecclesiæ apertam expressamque collocandas. *Posteriori* addit, illis deesse etiam receptionem tacitam. Jesuita *du Chesne* Duaci A. 1731 historiam illarum bullatarum literarum edidit in lucem. Titulus, operi præfixus, sic habet: *Histoire du Baianisme ou de l'Hérésie de Michel Baius, avec des notes historiques, chronologiques, & critiques, & sur vie d'éclaircissements théologiques & d'un recueil de piéces justificatives, par le Pere J. B. du Chesne, de la Compagnie de Jésus.*

Pag. 4.

5.

7.

8.

- Jesús.* Testimoniis hujus Jesuita Noster sæpius utitur, ut Jesuitas proprio jugulet acinace. Ex *Bajanis* Jesuita desumpsit pleraque. In arva sua derivavit multum ex rivis *Historia Jansenismi*, ac ex libro: *L'Histoire de la Congregation de Auxiliis*. Nec inficiandum, Jesuitam fontes ipsos nonnunquam turbasse, dexteritate, Historicum ornante, subinde exutus. Commentarii Cameracensis Archiepiscopi & Sorbonæ adversus inhibitionem Parlamenti, 18 Febr. A. 1735 publicatam, qua suppressus fuit Archiepiscopi liber: *L'Instruction pastorale*, novas disquisitiones pepererunt. Non omittimus illud, Autori nostro deberi gratias, eo quod anecdotâ bene multa de literis bullatis *In eminenti* passim suppeditaverit. Inprimis præmittit *Baji* vitam, mentem, & studia. Differit de doctrina *Molina*, monetque, Scholasticos corrupisse linguam primorum ecclesiæ Patrum.
3. Cardinales *Contarenius* & *Baronius* novas addidere opiniones.
4. *Petrus Lombartus*, Archiepiscopus Armacenus, Hibernorum Primas, Pontifici *Paulo V* hoc malum exposuit, conquestus de liberi arbitrii viribus nimium elatis, unde Pelagianismus reviviscat. *Petrus Soto*, Dominicanus, ante Concilium Tridentinum jam ingemuerat, *ingenii potius lumine, quam Patrum autoritate*, hanc doctrinam tractari. A. 1550 *Bajus* ad Doctoratum fuit evectus, ipse lectioni Patrum admodum immerfus, Scholasticorum a doctrinis alienior. Patres Gardiani Nivellensis ac Athenis monasterii misere Parisios 18 propositiones, suppresso Autoris librique, ex quo decerpti erant, nomine. Collegium Sorbonicum eas notavit censura A. 1560, 27 Junii. In *Bajum* faba fuerat cusa, qui tamen, licet omnem movèret lapidem, exemplum censuræ obtinere non potuit. *Bajus* ad mentem *Augustini* hanc propositionem adhibuerat: *Liberum arbitrium non potest ex se nisi peccare: & omne opus liberi arbitrii sibi dimissi est peccatum mortale, vel veniale*. Per censuram propositio illa in numerum hæreseon erat relata hunc in modum: *Hæc propositio pro utraque sui parte est hæretica*. *Augustinus* vero *Lib. III ad Bonif. Cap. 8 n. 24* ita: *Liberum arbitrium captivatum non nisi ad peccatum valet*. Eadem senserat *Papa Innocentius I Ep. 181* inter *Augustinianas*, Cardinalis *Gravello*

urbiana A. 1561, 18 Oct. ad *Philippum II.* literas, Bruxellæ datas, scripsit, rationem ei de controversia nova reddens, atque hæc inferens: *Doctores isti Lovanienses ceteroqui sunt maxime catholici, virique eruditissimi, ac probatissima vita.* Dilucide asserit, *ipsum uti quibusdam locutionibus schola non tritis, licet id in se non tantum contineat mali.* *Grægvella* Papa id dederat mandati, ut placide litem componeret. Sed is per fratrem suum, apud Gallos legatum, impedit, quo minus Lovanienses Theologi edere possent in Gallia Opera S. *Prosperi*. Adversarii, qui *Bajum*, & collegam ejus, *Hessels*, invadere cœperant, obstiterunt quoque, ne duumviri Tridentum ad Concilium delegarentur. Ipse *Bajus*, nihilo fecius a Principe suo & ordine theologico amandatus, seu potius missus, fuit Tridentum, ubi nomine ordinis sui congregationi interfuit usque ad annum 1563. Opera ejus formis publicis descripta fuerant cum approbatione & privilegio. *Tapperus* obierat A. 1559. Inde *Ravestejnus* continuavit inimicitiam contra *Bajum*, nullique operæ pepercit Romæ ac in Hispania per suos, ut *Bajum* deprimeret, ejusque laudibus adversaretur. *Montaltus*, postea *Sixtus V* appellatus, ipse inter inimicos *Baji* nomen suum est professus. Eis artibus, insciente *Bajo*, effectum est, ut famosæ literæ bullatæ *Pii V* A. 1567, 1 Oct. ederentur Romæ. Communicat, hisce præmissis, Autor cum lectore Bullas illas tres, Latine Galliceque, eisque subjungit suum judicium, & rarissima sæpius ex Historia ecclesiastica intexit momenta, in id toto pectore incumbens, ut ostendat, eas ab ecclesia nec aperte, nec tacite, fuisse receptas. Nostrum non est, querere, an infallibilitas pronuntiatorum summi Romanorum Pontificis tum demum sua auctoritate gaudeat, cum illa pro veris & genuinis ab ecclesia, id est, a doctoribus ecclesiæ, reputantur, ac publice approbantur.

Pag. 9.

10.

ii seq.

DEFENSE DES PROPHEITIES DE LA RELIGION Chrétienne, &c.

hoc est,

VINDICIÆ PROPHETIARUM RELIGIONIS Christianæ, Autore R. P. BALTO, e Soc. Jesu, Hugonem

Aaa

contra Hugonem Grotium & Richardum
Simonium.

Tomus III.

Parisiis, impensis Didoti, 1737, 8.

Alph. 1. plag. 13.

Per Præphetias Deum gentem Judaicam edocuisse ea, quæ ad felicitatem per Messiam attingebant, Autor Pl. Rev. in Præfatione exposuit, dolens, quod hæretici veteres, Judæi ac Critici recentiores, veritatem hanc obfuscare haud omittant. Marcionitæ temeritatem suam in eo jam ostenderunt, quod Messiam nostrum, prædictionibus V. T. conformem, repudiare studere. Manichæi de prædictionibus hæc admodum temeriter, ni effrenate, sentiebant. *Theodoro Mopsvesteno* id in vitio ponitur, quod prædictionibus illis haud fuerit æquus ac benignus. Socinianos Autor credit in schola Protestantium didicisse contemnere auctoritatem ecclesiæ ac traditionis constantissimæ, nec non universalis. Inprimis in eis notat prurimum male interpretandi, ac in sensus degeneres detorquendi, Præphetarum vaticinia, quibus de trinitate, de Christi divina natura, de satisfactione ejus vicaria, ac de incarnatione filii Dei, exponitur. *Hugo Grotius*, qui scripserat sub initio libri de Pietate Ordinum Hollandiæ, hæresin non esse Sociniana detestabiliorem, ac librum de Satisfactione Christi adversus *Faustum Socinum* ediderat, *Joannis Crellii* moderatori responsione ita fuit immutatus, ut fateretur, se ex ea multa & utilia & jucunda addidicisse, ac ut loca, olim in libris quinque de Messia ex V. T. exposita, in *Commentariis Biblicis* luce sua orbaret. Ne vero fastidium moveret expositionibus prædictionum V. T.; geminum eis attribuit sensum ac duplicem eventum. Quare vulgo apud Batavos *Grotius* pro antesignano hujus expositionum speciei reputatur. Conf. *Sentimens de quelques Theologiens de Hollande Lettr.* 17. Quid igitur est mirum, si *Richardus Simonius*, admirator & sectator *Grotii*, ad eundem lapidem & ad saxa jam læta offendit? *Tomis duobus* prioribus Autor Rev. Socinianam *Simonio* pellem detrahere alleborat. *Tomo tertio* sibi

Præf.
pag. 12.

53 seq.

sibi simul cum *Grotio* credit rem esse. In id enim toto pe-
 ccore incumbit, ut Pontificiis sit impedimento, quo minus ex
 scriptis *Grotii* & *Simonii* pestem contrahant Socinianam. Eundem
 in finem maximus ac illustris Episcopus edidit versionem
 N. T. Gallicam Trevokii, adjunxit ei duas perdoctas isagogas & ad-
 minutiones una cum Dissertatione adversus *Grotium* con-
 scripta. *Baitus* vero præcipue vaticinia Prophetarum, a
 duumviris ad alienum sensum deflexa, sibi ob oculos posita ha-
 buit. Quamobrem *Libro primo* aggreditur prosternere *Grotii*
 doctrinam capitalem de gemino vaticiniorum sensu. Quæ ipsi
 opinio eapropter vituperanda & assensu indigna viderur, quod
 auctoritati Sospitatoris, Evangelistarum, & Apostolorum, sit ad-
 versa, qui vaticinia V. T. adhibuerunt loco fundamenti, cui
 dogmata sua superstruxerunt. Sancti Ecclesiæ Patres eundem
 instituisse tramitem ab eodem perhibentur, vindicaturi religionem
 Christianam Catholicamque adversus Judæos, simulacrorum cul-
 tores, & hæreticos, atque emendationem omnis terrarum orbis
 inculcantes. Ipse credit, Judæos, ut tela Christianorum eli-
 derent, circumspexisse novas vaticiniorum expositiones, eas-
 que *Grotium* adoptasse. Christus certe comites itineris Em-
 manuicici docuit argumentis, ex *Mose*, Prophetis, & Psalmis, de
 eis, quæ ad adspèctabile suum ministerium in terris attinebant.
 Ut *Grotius* elabatur, prophetias in typos convertit, sed im-
 prospero plerumque eventu. Ipse oraculum *Esaiæ* de virgine,
 filium paritura, cui nomen Emanuel, exponit de foemina *Esaiæ*
 ipsa, in *Comment. ad Matth. I, 22*. Eadem sorte interpretatur
 vaticinium illud *Es. IX, 6*, de *Ezechia*, filia *Achazi*, licet Pa-
 raphrastes Chaldaicus de Messia ludum acceperit, & perfectio-
 nes de filio illo prædicatæ in filium Θεάνθρωπον, qui est מלך
 עליון נברא מן הים, cadere tantum possint. *Grotius* quidem in
 sensu altero & allegorico Messiam subaudit. Sed quomodo
 tum convinces, si geminum illum sensum admiseris, Judæos,
 qui in sensu priori hærebunt, altero repudiato. Quod ipsum
 nec *Grotius* in *Matth. I, 22*, nec *Episcopus* ad loc. cit. & in *In-
 stitut. Theolog. Lib. III Cap. 13*, negarunt, rati, vaticiniis pro-
 pheticis allatis noluisse Judæos convincere unum alterumque

- Apostolorum, quin potius miraculis ac testimonio de resurrectione Jesu Christi vera convictionem elicuisse sint censendi.
- Pag. 4. Scopus hujus opinionis indubie existit Socinianismus, studiumque evertendi oracula, de Christi dignitate in oraculis Veteris Instrumenti obvia. *Grotius* & *Sociniani* credunt, Christum & Apostolos laudasse oracula illa ad sermones suos exornandos, non ad convincendum. At ubi Christus & Apostoli huic opinioni ullam conciliarunt speciem, ejusque minimam injecerunt suspicionem? *Richardus Simonius* in *Hist. critique du N.T. Cap. 21* quidem objicit, Judæis jam olim ornamenta hæc fuisse in deliciis. At qui tum fieri potuit, ut eam objectionem Pharisei & doctissimi Judæorum haud opposuerint præconibus salutis? Num quid Evangelistæ tam mala egerunt fide, ut eam responsionem omiserint? Absit per omnem modum. Confer. potius *Matth. XXII, 41, Marc. XII, 31, Luc. XX, 41. Davides* Messiam vocavit *Dominiuum suum Pf. CX.* Judæi ætatis nostræ *Davidem* ipsam, vel *Salomonem*, impudenter ibi intelligendum existimant. *Chryso-stomus* robor ejus argumenti egregie opposuit hæreticis ac Judæis. Messias ostendit *Luc. IV, 16, 17, 18*, tum constitit eventum oraculo *Esaia LXI, 1 seq.* sed ex hypothese *Grotianæ* hoc Christi pronuntiatum veritati haud congruit. Sed confer: *Matth. XI, 2 seq.* ac exemplum Judæorum *Luc. IV, 22. Nihil Baltus Abrahami Calovii Biblia illustrata* in usus suos convertit, eis tamen egregie poterat uti. Non pœnitebit utique Lectorem conferre utrumque. Nobis certe *Ven. Batrus* videtur munere suo sic esse perfunctus, ut multa cum laude corollam reportarit.
- 6.
- 7.
- 10.
- 12 seq.

DEFENSE DU CHRISTIANISME, &c.

id est,

VINDICIÆ REI CHRISTIANÆ, SEU ANTIDOTUM adversus scriptum, quod appellatur: Lettres sur la Religion essentielle à l'Homme, per FRANCISCUM DE ROCHES, Ecclesiasten Genevæ.

Tomi II.

Lausanne

Lugdunani & Genevæ, apud Marcum Michaellem Bouquetum,
ejusque socios, 1741, 8.

Alph. 2 plag. 3.

Expositionem exhibuimus alibi argumenti, quod inest literis illis, quæ religionem homini peculiarem a superfluis expurgatam, magnificentiori, quam veriori, titulo repræsentant. Ex stilo muliebriter venusto, ex crebrarum contradictionum tenebris, ex contemptu scientiarum Logicesque inopia, & telæ infirmiori compage, nonnulli collegerunt, Autorem fuisse feminam. Alii contra deprehendere sibi visi fuerunt hominem ingenio ditiolem, judicio pauperiorem, in cortice hærentem, a scientiarum aditu remotum, Deistarum sodalem, fratrem Autoris literarum fanaticarum, ni earum Autorem ipsum. Sunt, qui *Morlandi* nomen factui illi obtruserunt assignaruntve patrem. Levioris certe armaturæ est miles ille, in quibuscunque tandem castris meruerit stipendia. Viri, ob occupationes serias a difficiliore scientiarum progressu segreges, in libellum illum certe cupiditate incredibili ruerunt accensi, tanquam vellus aureum reportaturi. Congruunt in hocce libri ejusmodi, ad delectandum scripti, pigmentisque pulcherrimis magnum nihil occultantes. Ne vero venenum, quod libello passim inhæret, generi humano conciliet detrimenta, prodiit in scenam orbis Christiani vir, solide & excellenter doctus, qui Autorem Pl. Rev. ad eum refellendum, & ad literas præstantissimas illecebris literarum opponendas, inflammavit epistola, quæ agmen *Tomi primi* ducit. In ea vir, munere politico indubie fungens, nitide & eleganter ostendit, 1) Autorem literarum, *de religione homini propria* inscriptarum, Logicæ esse inimicum tum verbis, tum re ipsa, 2) admisisse passim negligentiam & affectationem, licet stilo usus fuerit claro, simplici, facili, & eleganti, 3) adversari doctrinæ de fide justificante, mysteriis, satisfactione Jesu Christi vicaria, &c. 4) stilum molliculum adhibuisse, indignum rebus tam gravibus, 5) titulum libro præfixisse inconuenientem, 6) miraculis Jesu Christi insultasse, 7) contradictionibus luculentissimis sese ludibrio hominum perspicaciorum

Tom. I
pag. 12.

- Pag. 26. caciorem exposuisse, 8) convertisse præcepta Evangelii in con-
 filia, historias N. T. in narrationes dubias & incertas, myste-
 ria in spinas, muris stimulis repungehtes; 9) fuisse tam impu-
 dentem, ut libros *Mosis* existimaverit plenos esse rebus puerili-
 bus, absurdis, sensui communi repugnantibus, & manifeste in-
 justis; 10) labefactare & subruere veritates maximi ponderis,
 nec firmiora substituere, ausum; 11) ex principio universali de
 ente sibi sufficiente voluisse exponere cuncta & paucissima, imo
 31. falsa hinc inde ex eo deduxisse; 12) damnasse Logicen, Criti-
 ceen, & in verborum distinctionibus, ac principii expositione,
 quam plurimi mortalium haud intelligant, misere hæreæ; 13)
 agere voluisse Ethices magistrum, nec tamen meminisse aliquid
 39. de precibus, de cultu publico, de adoratione, &c. Hæc edisse-
 runtur in Epistola præmiali. Autor ipse literis quadraginta
 animadversiones ac confutationem suam complexus est, quarum
 viginti habentur *Tomo priori*, totidem *posteriori*. Com-
 parat literas fanaticas & eas, quibus *religio essentialis* fuit de-
 6. piciæ, inter sese. Ostendit, harum Autorem Theologis esse
 iniquum, a Logica minus instructum, stolidè elaborasse de re-
 39. ligione universa ad evidentiam revocanda. Monet, illum in
 miracula peccasse, eisque confirmatam revelationem repudiare.
 Suspicionem rumoris adespoti ab enarrationibus Evangelistarum
 79. depellit. Locum *Matth. XXVIII, 15*, exponit ex indole famæ
 ejusmodi dicis causâ evulgatâ. Conjectat, Epistolographum a
 religione Christiana esse alienum, eo quod historias, de factis
 antiquis commemoratas, promiscue nauscat & suspectat, mi-
 89. raculisque abnuit fidem. Evidenter, perspicue, & vivide, vin-
 dex religionis Christianæ adversarium pellit, dimovet, & con-
 vincit. Doctrinam de miraculis solide vindicat, angelisque ma-
 131. lis non mirabilia tribuenda docet, siquidem solus Deus edere
 149. potest miracula, quibus consulit finibus, sapientissime & optime
 prædefinitis. Nec omnipotentia, nec infinita bonitas ac sapientia,
 cum rebus finitis est communicanda, communicari certe non
 163. potest. Cur Deum decuerit revelandi actio, & cur ipse haud
 singulis impertiverit revelationem patefaciendam, egregias af-
 173. fert causas. Obligationem divinam, qua infideles ad Evange-
 lium

lum suscipiendum obstricti sint, solide vindicat. Principium illud de ente sibi sufficiente deprehendit minus accommodatum vulgo, nimisque metaphysicum, tantum abest, ut illud revelationi divinæ antecellat. Deum æque favere piis ac impiis, negat *religionis essentialis scriptor*, nec tamen largitur, Deo peccata & improbitates displicere, ignarus scilicet decentiæ Dei, seu *Θεογενείας*. Alibi tamen affirmat, dari pœnas naturales & positivas, solitus impingere, & in contraria currere. Exponit Noster sollicite modum, quo ἀνθρώπων ἁδὴς dicta in S.S. capienda sint. Similitudinem a massa auri ad lapidem Lydium probata illustrat, & ostendit simul, in eo *Morlandum*, seu Epistolographum, nihil invenisse, quo systema suum recentius stabilire possit. Refellit Apocatastaseos doctrinam. Repudiat notionem *justitiæ*, quam Epistolographus, sibi non constans, invehere contendit. Negat, *Mosis* dictum: *Deus vidit, omnia, quæ fecerat, esse bona*, illi hypothesi patrocinari, idque de mundo creato & statu integritatis exponit. An catechumeno sint examinanda sigillatim miracula, disquirat. Ostendit solide, fidem Christianam laud reddi incertam ob varias Codicis sacri translationes & interpretationes: in illis enim manere elementa doctrinæ salva; has tantum ad difficiliora loca spectare commonstrans. Historia sacri Codicis capita vindicat a contemtu. Notat Epistolographi doctrinam de Christo, mancam quippe & truncatam. Ostendit, nihil absurdi inesse cladibus, a *Mose* & *Josua* genti Cananæorum illatis, ipsisque ceremoniis *Mosaicis*. Miracula extitisse doctrinæ Jesu documenta certissima, asserit. Convincit eum falsi, qui dictum sacri Codicis excitaverat, quod nuspiam legitur. Præcepta Christi esse mera consilia, firmissimis inductus argumentis, inficiatur. Jesum esse non dumtaxat doctorem & ducem viæ, sed etiam legislatorem, docet. Mysteria esse perspicue revelata, ostendit, licet non ex toto sint patefacta. Pacem a Christo esse inculcatam, dissensiones nihilo minus effractorum esse prænuntiatas, monet. Mysteriorum ignorantiam affectatam esse exitio sempiterno ludentem, ex *Jo. III, 8-18*, docet. Differentiam stare immobilem inter Judaïsmum, Muhammedismum, & Christianismum, ostendit. Epistolographum

Pag. 178.

181.

190.

201.

205.

224.

241.

244.

255.

269.

295.

310.

329.

Tom. II

pag. 5.

8.

30.

- Pag. 40. phum circa notionem *essentialis religionis* sibi haud constare, evincit. Idem demonstrat, Epistolographi definitionem fidei Christianæ propositam esse nimis angustam, & fabricatoris ratiocinationibus destructam. Non solus Deus est objectum hujus fidei, sed quicquid a Deo est revelatum salutis a nobis consequendæ causâ; fundamentum est Dei immutabilis veracitas. Epistolographi fides est cognitio naturalis, nobisque evidens, quam licet tenere de Numinis supremi attributis. At nihilo minus exigit obedientiam erga Dei promissâ, provocans ad *Ebr. XI*, herasque spectabilis fidei, inibi commemoratos. Justitia Dei, eodem judice, postulat, ut hominum singuli ad beatitudinem reducantur. At idem historica facta a fide dimovit. Ergo & promissionibus Dei in *systemate* ejus locus haud esse debet, ruinoso sane, & contradictionibus laborante. Destruxit *Paulus* *systema* ejusmodi *2 Cor. X, 5*. Imputatam justitiam Autor & *systema* substitutionis ab insultibus vindicat, provocans ad *Phil. III, 9, 10, 11*. Voces *λυτρωσ*, *redemptiois* & *pretii*, per quod redempti sumus, a contemptu Epistolographi defendit. Deus certe salutem nobis non *vendit*, sed ex mero favore gratuito impertit, *Luc. XVII, 10, Eph. I, 11, 1 Tim. I, Ef. LV, 1, Apoc. III, 18*. Fides nostra est conditio beatitudinis obtinendæ *Jo. III, 36*. Reconciliatos esse homines cum Deo per Christum, Autor solide docet, ac offencicula, contra hanc doctrinam subnata, removet ex *Rom. I, 16*. Ostendit, *systema* substitutionis non pugnare cum entis sibi sufficientis natura, & illius usus recenset, profecto magnos gravissimosque. Id, quod contradictionem implicat, ab eo, quod intelligentiam nostram transcendit, sollicitè discernit. Doctrinam de Christo exponit ita, ut exhibeat ea, quæ sunt perspicua, ac deinde illa, quæ sunt obscura. Adorationem soli ejus naturæ divinæ esse præstandam, contendit *pag. 204*. In Epistolographo notat Sabellianismum, Socinianismum, & Apollinarismum, Arianismo mixtum. Tum vero ostendit, animam Christi non fuisse personam creatam ante reliqua, eamque cælestem, refellens inprimis Anonymi Angli Dissertationem theologico-criticam, quam, Hanoveræ A. 1740 Latine factam, striculis pulcherrimis confixit Vir S. Rev.

Lauren-

Laurentius Hagemannus. Cel. de Roches humanitatem & soliditatem hic adeo conjunxit, ut prævideamus, fore, ut Britannus Anonymus hæc annotationes ipse collaudet. Inde redit Vir Cel. ad Epistolographum, ac Spiritus sancti causam adversus Epistolographum agit. Doctrinam de æterna impiorum miseria videtur quodammodo in mediis relinquere. Mala, quæ terris incu-
bant, majora esse bonis, quibus eæ gaudent, contendit Epistolographus, Quem offensionis lapidem Annotator egregie submovet. Habeat sibi suam religionem essentialem, id est, naturalem & contradictionibus plenam, Epistolographus. Munere & dono ejus, quod spirat perniciem, non indigemus, male instructo. Vivat contra ejus malleus & confurator floreatque!
Pag. 248.
280.

LE DUE IFIGENIE D'EURIPIDE IN AULIDE, E IN Tauri, tradotte in Verso Toscano sciolto col Testo Greco e coll' annotazioni, &c.

id est,

UTRAQUE IPHIGENIA EURIPIDIS, IN Aulide & in Tauris, in versum Tuscanum conversa a P. JOANNE BAPTISTA CARACCILO, Clerico regulari, Academico Hetrusco, una cum textu Græco, ac annotationibus ejusdem.

Florentiæ, ex typographeo Celsitudinis Regiæ per Tartinos & Francos, 1729, 8.

Alph. 1 plag. 6½.

Quemadmodum *Nicodemus Frischlinus* quondam inter Germanos Poetas Græcos Latinis versibus egregie expressit, ac utramque linguam opere ipso una eademque editione conjunxit; ita *Caracciolus* eodem more inter Italos gloriam suam effert, ex editione unius alteriusque partis *Euripidis* collectam. Dignam suæ natione operam dedit, ne Græcæ linguæ peritiam ibi interciderat, ubi, Constantinopoli a Turcis expugnata, primas egit radices, jure postliminii Romam & in regiones confines revocata. Nostræ ætatis homines Græca solent viliori ponere

Bbb

in

- in pretio, rati, cogitationes graves, pulchras, nitide expressas, & sublimes, deesse vetustis scriptoribus Græcis. Hosce in viam rectiusque iudicium reducere voluit Clariss. *Caracciolus*, translatione sua Hetrusca Italos edocturus, quam belle, graviter, & sententiose, differuerint scripserintque Græci, Græcisque Musam dedisse ore rotundo loqui. In prima hac Tragedia pars veteris Philosophiæ eminent insignis ac eximia; in altera videtur *Euripides* ostendisse, quantum uniuersalis eloquentia ac poetice valeant. Copiosius hæc Autor persequitur in Præfatione. Argumenta utriusque Tragediæ præfixit. Translatio ipsa, quantum nobis iudicare licet, est perspicua & fidelis. Annotationes sunt partim criticæ, partim geographicæ, & ex antiqua historia fabulisque depromptæ. E variantibus lectionibus passim seligit eam, quæ ipsi maxime visa probabilis. Sæpius voces Græcas exponit difficiliores, Italicæque eis subjungit glossas. Ita *σεφαφόρος* exponit per *funales*. *Baridas* ostendit esse magnas & in modum turris ædificatas domos. *Ἐλισσων περὶ νύκτας* ei est, qui voluit præcipitatque cursum propter victorias: *Πλάγια φρονεῖν* idem ei est ac *inverso esse ingenio, perversa esse indote*. *Κομψέειν, κομψεύεσθαι*, ipso iudice, est *jocari, argute dicere, scite & urbane cavillari*. *Τὸ Φιλότιμον* ipsi est *ipsa gloria & honor*. *Ἀμφιβληστρον* exponit per *rete piscatorium, quod undique circumcingit & circuminiicit aliquid*. Intexit quoque pag. 401 seq. nonnihil de origine logomachiarum. De *Diana*, a Scythis culta, *Taurapola & Taurica* dicta, pauca attulit. Navos ac sphalmata Operi subjecit. Non fefellerimus nosmet aliosve, si gemine profiteamur, *Caracciotum* nobis movisse salivam, consimilia ejus specimina expetendi atque spectandi complura, quæ eandem curam, & peritiam Græcæ linguæ non minorem, testificentur, orbique erudito ostendant.
- Pag. 37.
- 50.
- 52.
- 240.
- 423.

Pharos, das ist, unverhohft aufblickendes Licht in denen dicken
Sinsternissen der ältesten Egyptischen Historie, ꝛ.
id est,

PHAROS, SEU PRÆTER SPEM EXORTA LUX
in densis vetustissima Egypti historię tenebris, in tutam
confir-

confirmationem & claram enodationem multarum Mosai-
 carum commemorationum, alias etiam ad utile & neces-
 sariam supplementum diversorum operum, quibus de re-
 bus Ægyptiacis agitur, præcipue vero Harmoniæ, per
 Prideauxium & Schukfortum inter sacros exterosque
 scriptores exstantis; una cum Chronologia Danielis, haud
 ita pridem resignati. Opera JACOBI KOCHII, Eccle-
 siastæ in Berkela majori prope Hamelium intra
 Principatum Calenbergicum.

Lemgoviz, typis impensisque Joannis Henrici Meyeri, 1741, 4

Plag. 21½.

Nova plane & inaudita est huc usque PL. Rev. Autoris
 expositio, qua ipse antiquissimas Regum Ægypti dy-
 nastias illustrare molitur. Ita enim ipse rationes suas subdu-
 xit, ut ante *Mercurium II*, seu *Syphoen*, existimet descriptam
 fuisse brevem Regum illorum facinorumque, ab eis editorum,
 historiam, ex lingua Ebraica explicabilem, a *Manethone* haud sa-
 tis intellectam. *Hyc-Sos* credit denuo existitisse Ebræos pasto-
 res. Laterculum *Eratoſthenis* excellere reliquis dynastiarum de-
 scriptionibus, sciscit, tabularia qui Ægyptiorum vocave-
 rit in subsidia. *Manethonem* suspectat, fabulose dementiæ ac
 odii in Ebræos exerciti coarguit, ratus tamen, ex multitudine
 nominum prisorum *Manethonis* significatus vocum Ebraicarum
 adhuc pellucere. Autorem Chronographei a *Manethone* dis-
 jungendum censet. Dolendum vero est, epitomen ejus dun-
 taxat restare, in qua XV dynastiæ *Manethonis* in seriem ac suc-
 cessionem redactæ conspiciuntur. Reliquas XV dynastias *Me-
 ne* Rege vetustiores fuisse, Autor epitomes credidit, ideoque
 recensere omisit. Priscarum harum XV dynastiarum originem
 Noster suspicatur ex XV generationibus exortam, quas ad *Vul-
 canum*, *Solem*, X Patriarchas antediluvianos, *Chamum*, *Miz-
 raïnum*, & *Menen*, refert. *Menen* existimat esse *Ananim*, vel
Anan, cujus fit mentio *Gen. X, 13*. *Herodoti* & *Josephi* au-
 toritatem haud magni in vetustissima Ægypti historia facit, ex-
 terorum quippe. Ætatum 341 *Herodoti* singulas metitur qua-

Pag. 2.

6.

40.

Bbb 2

drien-

driennio veluti cyclo agrorum, quem a sese arbitratur detegam in *Jes. XXVIII, 24 seq.* Annos 15000, quos *Herodotus* a *Baccho* usque ad *Amasin* effluxisse tradit, computat ita, ut loco annorum 1000 sumât 12, illumque *Bacchum* fuisse *Noachum*, sibi persuadeat. Subjungit hîcce regulas duas, unam, quæ dicitur, Regem pastorum Ægypti *Affin* vixisse 2vo *Mosis*; alteram, quæ perhibet, nomina nuda & cognomina, quæ *Eratoſthenes*, *Manetho*, aliique, affervarunt, ex sermone Ebraico esse exponenda, & instar seriei historicz capienda. Sumit itaque, linguam Ægypti primam ab Ebraica haud multum discrepasse. Id certum est, Phœnicum sermonem ab Ebraico fuisse vix diversum, Phœnicas vero & Ægyptios communi a stirpe prognatos esse, *Gen. X, 13, 15.* *Pharaonem Mosis*, *Affin Josephi*, *Achesum Ocarum Eratoſthenis*, *Metbesuphin Manethonis*, *Ramessen Tubaeten Syncelli*, eandem Regis personam ex *עבר*, *turbatorem*, ex *מת* & *הים*, *mortuum in mari algoso*, & ex *נכד*, *submersum*. Antecessor *Affis* fuit *Apophes*, *Achesi Apoppus*, *Mentesuphis Phiopts*, *Ramessis Tubaetis* vero *Ramessis-Seos*, seu socius tributarius pastorum. *Saopbis Comastes* est ipsi *Josephus* procurator ex *Pheteseph*, *Josepho distributore panis*, & *נמעה* voce, cui est potestas *nutriendi*, *curam gerendi*. Exempli loco dabimus nomina e catalogis, ad ætatem *Taegari* referenda, expositione Pl. Rev. Autoris illustrata, ut lector ipse de instituti ratione iudicium queat ferre. En illa:

23.	Taegar	טגר	- - -	<i>Heros Arenuus, Taegar,</i>
	Amachus	אמאכוס, אמל	- - -	<i>imbellis factus</i>
	Momcheri	ממכרי	- - -	<i>labe membrorum obscurosum</i>
	Venephes	ונפש	- - - -	<i>est respirationis (faucium)</i>
	Ufophædus	וספד	- - - -	<i>sed lugens, pœnitens,</i>
	Miebidus	מעבר (אברם)	- - -	<i>a familiari, seu sectatore, (Abra- mo)</i>
	Semempſis	שמפיס	- - -	<i>Semo (Patriarchæ postero) restitutus est</i>
	Bienaches	בנחח	- - -	<i>per preces</i>
	Bochos	בכות	- - -	<i>Interim fletus</i>
	Keuchos	קעות	- - -	<i>animorum compunctio, anxietas, ad Numen placandum,</i>

Bino-

Sinochris מַרְוֵבֵּן *in cæta supplicationum publico,*

Tias מִלֵּן *ubi agnum victimam*

Sethenes שֵׁטְנֵי-יָדוּ *statuerat misere egrotus.*

Fundamentum expositionis respexit, in *Gen. XII, 10 seq.* descriptum. Syphin, qui vulgo habetur pro superstitionis Judaicæ conditore, Autor existimat, esse *Josephum*, Ægypti Proregem. *Apoppen* suspicatur Israelitis vexandis sese oblectasse. *Janian*, seu *Jannen*, pro administro Regis habet primario, ac pro *Thyot*, *Hermete* primo, & *Atlante* seniori. Unde serpentes exorti fuerint, qui Gorgonidum capitibus a Poetis asfingi solent, audet divinare. Fabulam *Phaetonis* & *Pyrenæorum* montium incendia, longe lateque patentia, ad miraculum solare, quod ævo *Josue* contigit, trahit. Circumcisionem Ægyptiis *Josue* ævo nondum familiarem fuisse, Autor solide inter cetera argumenta ex *Jos. V, 9*, demonstrat; *Spenceriana* sentiendi libidine profligata. *Sesac*, ipsius ex judicio, fuit *Sesoftris*. Manichæismum evertit, ratus, principium si malum æquali vi instructum fuisset ad *Oromasdi* opera tollenda, & in nihilum redigenda, nihil creari potuisse. Chinensium hieroglyphica ad notiones distinctas denotandas sufficere, negat, suspicatus, neminem de vetustissimis eorum recte lectis certum esse posse. Memphin urbem, a *Pempba* extructam, fuisse *Noph* dictam ex *Anoiphis* Regis nomine, sibi persuadet. Historiam vero præcorum Ægypti Regum ad *Nestanebum* usque, & ad *Alexandri Magni* ætatem, persequitur, & pro viribus exponit, secutus *Eratosthenis* laterculum usque ad *Amuth-Antheum*, & posthæc fidem amplexus *Herodoti*. Stupendam sane Autor adhibuit diligentiam ad antiquissima Ægypti fata in lucem protrahenda & emendanda, veluti alterum sese præbens *Herculem*, qui, cum *Augiæ* stabulum perpurgaret, animum haud despondit. Non est nostrum, hypotheses nonnullas curatius inspicere, vel examinare, siquidem ad hominum audaculorum opiniones revincendas, quas ipsi ex Chronologia Ægyptiorum ficta depromunt, everfuri fidem Codicis sacri, Vir Pl. Rev. satis superque sese ostendit aptum & accommodatum, exhibitis passim indicibus non contemnendis, quibus opiniones ipsius fulciuntur ac confirmantur. Videtur etiam & origine & prima mutatione linguarum profundius quiddam sapere. Rogamus ipsum publice, ut con-

Pag. 26.

58.

69.

71.

83.

90.

107.

129.

jecturas, vel demonstrationes, super hac re conquiritas, erudite civitati exhibeat, ni *Schuckfordiana* opinioni subscribat. Nisi fallimur, ipse etiam, stamina lingue Ebraicæ monosyllaba esse, sibi persuadet. Cum vero in abstrusissimis antiquitatum sacrarum penetralibus acutiorem sese plurimis præbeat ubique; non possumus, quin ab ipso contendamus, ut cogitata sua cum erudita civitate dignetur, quantum quoque ad hujus rei momenta attinet, communicare.

CHRISTOPHORI THEODOSII WALTHERI, *Praeconis Evangelici in ora Malabarica, Ellipses Hebraicæ, sive de vocibus, quæ in Codice Hebraico per Ellipsin supprimuntur. Denuo edidit, observationes novas, Mantissam, & Dissertationem, una cum Indice, ad-*
jecit, CHRISTIANUS SCHOETT-
GENIUS.

Dresdæ & Lipsiæ, apud Fridericum Hekel, 1740, 8.

Plag. 9.

Egregium Ellipsis Græcis *Lambertus Bos* ac *Cel. Christianus Schottgenius* studium operamque impenderant, cultoribus Græci sermonis probatissimam. Eundem jam laborem *Waltherus*, qui nuper ex oris Malabaricis redux apud Editorem obiit Dresdæ ad 27 April. anni 1741 diem supremum, ac idem *Cel. Schoettgenius* ad lingue Ebraicæ indolem melius introspectendam felici fidere transfulerunt. Il enim ubique hominibus insunt affectus ac loquendi formulæ, a quibus ellipses pendunt satis trite, ut immerito *Franciscus Wakenius* a lingua Ebraica V. T. ellipses remove allaboraverit. *Cel. Editor* in Præfatione, *Waltherianæ* tractationi præmissa, solide *Wakenio* fecit satis, addens, ipsum mediocribus ingeniis esse inferendum, nec scripta ejus ætatem latura, ac præterea adjungens non nihil de ipsius *Waltheri* vita meritisque. Hand dubitamus, quin *Cel. Schottgenius* copiosiora jam de *Walthero*, quem mirandum moreumque ipse in ædibus suis vidit, fuerit commentatus, e quibus tempore suo delibandi potiora flagramus cupiditate. Ut *Waltherus*, beate defunctus, tractationem hanc, seu Dissertationem, conscriberet, aut ei fuit *Ven. D. Joannes Henri-*

Henricus Michaelis, in prælectionibus Academicis publice exoptans, ut hanc curam fusciperet aliquis ad normam, qua Lambertus Bos de Ellipsis Græcis exposuerat. Decerpenda nunc sunt speciminis loco nonnulla ex opusculo egregio. Vox רגם & סקל, תרתח, בזית, subaudienda est post חכמה & חכמה. Elliptice omittitur ארון, dominus, Gen. XXXIX, 14, אהבים, amores, Hof. VIII, 10, אהל post נטה Jer. XIV, 8, 2 Sam. VI, 10, Cant. I, 7, &c. & חקע Gen. XXXI, 25, XII, 8, XXVI, 22, nec non בוא & צמח Ex. XV, 10. Subaudi vocem אומות, nationes, 1 Sam. XXVII, 8, און post מניר Jer. IV, 15, אור post אורא Gen. I, 15, 17, Ez. XLIII, 2, איל, aries, ante אמריאם Ex. XXIX, 34, אים post עשרון Ex. XXIX, 40. Vox אש sapius supplenda. אשך ponitur Ps. CXIX, 86, pro אנשי אשך, viris perversis. Passim inseruit Cl. Editor exquisita profusus supplementa. Ita ante יעקוב Ps. XXIV, 6, supplet vocem אלהי, & ante ישראל Hof. VIII, 2, subaudiendam monet æque vocem אלהי, nec non ante vocem סיני Ps. LXVIII, 9, 18. Post vocem חכרע supplendum monet Waltherus אסר Ps. XCIV, 4, ob locum Ps. XIX, 3. Post verba Ez. XLV, 16, אהל התרומה, evant ad oblationem hanc subaudiendam credit vocem אסורים, obligati. Post חרה & חסם, נטר, & חסם, חשך subaudienda vox אה, ira. Editor monet, subaudiendam esse vocem ארב, insidias, post vocem אש Ps. III, 7. Vocem ארץ omissam indicat Autor in locis Dan. VIII, 9, ac Zeph. II, 9, Jer. I, 13, &c. quæ quidem annotatio insignem promittit usum. Verbo אהויק, Neb. III, 4 seq. obvio, quod interpretes varie reddunt, addendam putat vocem אהק, fissuram, ut significetur readificatio. Ad phrasin Es. II, 3, Ps. XXIV, 3, subaudienda omnino est vox אהת, quemadmodum plene legitur Es. III, 2, אהת אהת אהת אהת. Ante vocem אהת subaudienda etiam est vox אהת Hof. X, 8, XII, 11. Vox אהת sapius abest, nihilo minus tamen ab interprete respicienda est. Idem de voce אהת אהת est pronuntiandum. Escher dicitur induisse אהת אהת, regnum, Esch. V, 1. At quis dubitat, subaudiendam esse vocem אהת אהת, vestem? Legitur sic VI, 8, & VIII, 15, אהת אהת אהת אהת. Voci אהת אהת, significatum sphrodisiacum sustinenti, Autor adherere putat subaudiendam alteram, nempe אהת אהת. Voci אהת אהת Job. XXX, 15, addit subaudiendam vocem אהת אהת, spontaneam animam meam intelligens. In loco 2 Per. XXXV, 11, post אהת אהת, detractos, subaudiendam

Pag. 4.

15

16

18.

18.

20.

27.

30.

47a

- dam esse vocem עור, *pellem*, Cl. Editor ex *Micb. III, 3*, perspicuum planumque reddidit. Nec de nihilo est monuisse, in loco *Ef. XXIII, 4*, ad vocem יר subaudiendam esse vocem עיר, ut *esvitas maritima*, Tyrus scilicet, intelligatur. Ad vocem אריאל, *Ef. XXIX, 1*, obviam, subaudit Editor vocem קריית, designatam esse ratus *urbem Davidis*, seu *Hierosolymam*, siquidem heroes dicti fuerint *Ariel 2 Sam. XXIII, 20*, quorum princeps fuerit *David*. Si quid videmus, *Ariel* fuit *Moabitis caput*, alias *Rabbat Moab & Ar, Arcopolis*, dicta; Hierosolymis vero ob idololatriæ ac vitæ pejoris maculas inditum fuit nomen *Ariel*, alibi *Sodomorum, Ægypti, Babelis, &c.* Nec placet illud Autoris, voci של ישיבה, quæ legitur *Ef. XV, 5*, & *Jer. XLVIII, 34*, subaudiendam esse טבח, quasi *triciene* quid significatum esset. Subest vox קריית, seu עיר, ac intelligitur, contextu jubente, *locus tribus vicis constans*, qualem Græci *tricomion* solent appellare. Non est nostrum, singula huc transferre, quæ vel asterisco, vel obelo, videntur digna. Id tamen affirmare licet, singula fere tanta accuratatione, tanto delectu, esse scripta; ut vix in eis existet, quod ansam emendandi & supplendi nobis suppeditare possit. Adjunxit *Ellipsisibus nominum verborum & particularum*, ab Autore profectis, Cel. Editor mantissam de ellipsi affixorum, ac Dissertationem de singulari aliqua linguæ Hebræicæ Ellipsi. Hæc in eo consistit, ut infinitivus solus ponatur, reliquum vero verbum ab interprete subaudiendum sit. Ita dicitur *Gen. XLI, 43*, ונתח, & dando, sc. dedit eum (hoc est, præposuit,) *omni Ægypto*. *Ex. VIII, 11*, & vidit Pharo, quod levamen sibi esset, וחכבר, sc. הככר & indurando induravit cor suum. *Lev. II, 6*, פרתה, frangendo franges eam. in frustra. *Num. XV, 35*, רגום, lapidando sc. רגום, lapidabit, ipsum lapidibus tota congregatio. Ita Editor *Ef. V, 5*, ad חסר subaudiendum monet חסר, *removebo*, & ad טרוץ subaudit טרץ, *rumpam*. Singularis est ellipsis, quando nomen substantivum ita ponitur, ut aliquod tempus verbi cognati subaudiatur. Ita ad vocem וישש, *Ef. VIII, 6*, subaudienda vox שש, & gaudio gaudet. de *Rezin*. Pleuræ legitur formula *Cap. LXVI, 10*. Optandum sane foret, ut omnes qui Veteris Foederis libros interpretantur, & Lexica Ebraica conscribunt, huc animum appellerent, lucemque locis difficilioribus haud unis foenerarentur. Grâcias habemus B. Autori & Cel. Editori de hæc parte Philologiæ sacre tam feliciter expleta.

88 ** (337) ** 88

AD
NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Quæ Lipsiæ publicantur,
SUPPLEMENTA.
Tomus VI Sectio VIII.

HISTORIA LEODINENSIS, PER EPISCOPORUM
& Principum seriem digesta, a Ferdinandi Bavari ini-
tiis ad Episcopi ac Principis Georgii Ludovici a Bergis,
hodie regnantis, administrationem continuata.

Tomus III.

Leodii, typis Everardi Kints, 1737, fol.

Alph. 5 plag. 20.

Tomum primum ac secundum jam pridem lectione ac iudicio nostro excepimus pro meritis. In præsens ex eis, quæ *Tomus III* complectitur, potiora decerpemus, ac curis nostris prosequemur. Dissidiis ejusmodi *tertius* hic *Tomus* est plenus, quæ civibus plerumque, nec raro ipsis rerum dominis, sunt exitiosa. Habet enim hoc a natura dominatio omnis, ut intra terminos coerceri, limitibusque circumscribi, nolit, gravesque ei subditorum accendat querelas, quoties hi existimant, privilegia sua conculcari, vetustos aboleri mores, ac libertatem populi pessum dari. In fine conspicitur Consulum Leodionensium series, ab A. 1612 ad annum usque 1736 continuata. Tractatione ipsa edisseruntur Episcoporum vitæ ac res gestæ inde ab A. 1612 ad nostram usque ætatem, nominatim *Ferdinandi Bavari*, Episcopi nonagesimi, *Maximiliani ab Elderen*, *Josephi Clementis*, ac *Georgii Ludovici a Bergis*,

C c c

- Bergis*, qui adhuc ad clavam basilicæ Leodii residet. *Ferdinandus* pater; *Ernestus*, paulo ante exstiterat Episcopus, qui *Ferdinandum* A. 1600 suum in Episcopatu Leodiensi adiutorem renuntiaverat, ac ad annum proxime sequentem primariæ Canoniciatû distat. *Ernestus* ponebatur Archiepiscopatu Colonienſi, Episcopatibusque quatuor præerat, Leodii ac Colonia successorem nactus patrualem, *Wilhelmi V*, Bavaricæ Ducis, filium, *Ferdinandum*, qui *Matthiam* Francofurti in Cæsarem, cum Electoribus sociis elegit, deinde ad 27 Jan. A. 1613, magnificentissimo apparatu stipatus, Leodium intravit. Cum Princeps novus juberet, ut oppidani solverent assem in singulas ædium fenestras, (vocant vectigal *des Voirreres*,) exarsit in plebis animo tumultus ac seditio. Quo minus *Ferdinandus* sacris sese ordinibus recipiendis obstringere deberet, ipse effecit indulgentiam per Papalem ad quinquennium; veritus, ne *Maximilianus* frater, Dux Elector Bavaricæ, pergeret liberis carere. Tum quoque solennissime corpus Divi *Alberti* fuit translatum, olim filii ac fratris Brabantiorum Ducum. Non est, quod vitam ejus hic repetamus. Alii eum vocant *Alberonem*, *Henrici Probi*, primi Ducis Brabanticæ, fratrem. Per idem tempus *P. Franciscus Fleron*, Leodiensis, domus Jesuitarum rector, ab Episcopo civitatisque senatu obtinuit Philosophiæ docendæ in seminario Catenæ munus. At Academia intercessit Lovaniensis. Eam ab causam licentia illa fuit impedita. *Petrus Steward*, Canonicus, A. 1613 in honorem *Walburgis* templum Leodii construxit parochiale. In comitiis Ratisbonensibus a Cæsare *Matthia Ferdinandus* obtinuit editum A. 1613, 8 Dec. quo electionis magistratuum Leodiensium mos, ab Episcopo *Joanne Hinsbergensi* olim introductus, A. 1603 abrogatus, fuit denuo revocatus in usum.
13. Diploma Cæsaris displicuit populo Leodiensi, cujus odium Episcopus libello publico amoliri conatus, reformavit curias ecclesiasticas, legatum Pontificis, secum hospitantem, comiter excepit, preces quadraginta horarum instituit, oppignortumque Comitatum Hornensem redemit. Annus 1614 diluvius laboravit. Leodium sese receperunt Angli Jesuitæ, magna Britannia

tannia pulsi. Eisdem illico infecuræ matronæ Anglæ, quas Pag. 17.
 vulgo *Cloppas* appellant, habitantes nunc in Avroti suburbio
 domum, cui nomen *des Coquins*, ubi plurimas magnæ Britan-
 niæ familias, religionis causa ad sese digressas, recipere solent.
 Inter hæc exarsērunt controversiæ, una de potestate admit-
 tendi matrimōnium in tertio gradu consanguinitatis inter Le-
 gatum Coloniensem ac Vicarium generalem Leodiensem, in 18.
 qua hic superior discessit, altera de successione in provincias
 Julienses, mortuo Cliviorum Duce vacuefactas. Ordines 22.
 Leodiensium a legatis Imperatoriis coerciti. Edictum de nu-
 mis aureis argenteisque ad Belgarum pretium revocandis pro-
 mulgavit anno ineunte 1615 Episcopus. Denuo conquestus
 fuit de magistratibus Leodii idem in iudicio camerali Spirensi,
 recusantibus parere edicto de pretio numis statuto. Comitia
 acta Trajecti ad Mosam inter cognitores causarum Archiducis
Alberti, Brabantiae Ducis, ac *Ferdinandi*. Eodem anno Impe- 33.
 rator in Aquisgranenses, sæpius contumaces, animadvertit
 pravissime. *Ambrosius de Spinola*, *Alberti* Archiducis copia-
 rum præfectos, Aquisgranum 22 Aug. occupavit, ac Pon-
 tificium senatum, expulsis Protestantibus, reposuit. A.
 1618 initia ac semina belli tricennalis diffusa, quorum fru-
 ctus funesti carptim exponuntur. A. 1627 vires Leodien- 48 seq.
 sium a *Ferdinando* Episcopo fuerunt attritæ. Quantopere
 Autor faveat iuribus civium Leodiensium, constat luculen-
 tissime ex pag. 65, ubi ad annum 1628 ita disserit: *Cum*
tam facile tunc temporis decreta impertirentur unius partis, al-
tera inaudita, nemini mirum sit, ab Episcopo victus apud Fer-
dinandum II Leodienses. Verum illud erat curiosus inquiren-
dum, num ista, tanto apparatu, convenirent cum privilegiis
Civitatis, in quorum possessione stabat, quæ concessa ac confir-
mata a præcedentibus Cesaribus Regibusque fuerant, atque iis
de rebus ad ipsum Casarem a civitate erat referendum. Se-
 natus Leodiensis confugit ad opem Capituli, ac intercedit ar- 66.
 ticulis edicti novi 50. Copiæ Principis Episcopi in terram
 Leodiensium immisit, quas secutus Hispanorum exercitus,
 novus Leodii hostis, cui *Henricus*, Comes Bergensis, præfuit. 68.

- Pag. 72.** & qui per tres hebdomadas Hasbaniam fuit populatus. Mirri a senatu civitatis, qui Cæsaris auxilium implorarent. Ipsi a Cæsare A. 1629 benignum retulerunt responsum. Memoria dignus exstitit libellus, quo D. *Rausin* fundamenta libertatis privilegiorum urbis Leodii inde a tempore *Julii Cæsaris* deduxerat. De iudicio Camerali supremo ita iudicat Autor: *Ibi lites æternum vivunt, ac inferunt partibus præter perditum tempus ingentes impensas.* Motus dein civiles persequitur, in magistratuum electione ipso *Jacobi* festo die excitatos.
74. Episcopi consilia, quibus coercere ac circumscribere studuit civium sic dicta jura, aperit. Hispanos, regionem a Vello deserere coactos, in Campiniam Hasbaniamque irrupisse, tradit. Irruptionis factæ consilia fratribus, *de Bocholz*, seu *Bucholz*, dictis, alteri Præposito, alteri summo Prætori, a civibus attributa. Quapropter plebs irruit tumultuosa in sacras S. *Lamberti* ædes, ac summo Præposito manus injecit. Armatos a Leodiensibus pullos, Regem Gallorum Leodienses tutatum esse, addit. Hinc Cæsar Leodienses in fidem tutelamque recepit, legatumque ad eos misit. Nec eo secius turbis in civitate indultum. A. 1631 Cæsaris edictum, de electione magistratuum urbis olim latum, denuo confirmatum. Hispani a Leodiensibus expulsi.
- 76 seq. 79. 105. sequenti Leodienses jussu Cæsaria obtemperarunt. Ad 19 Apr. Episcopus jussit Protestantes ex solo Leodiensi emigrare. Suecos A. 1633 recipere coacti Leodienses.
120. *Pappenheimius* agros infestavit A. 1632. A. 1636 Cæsar Leodienses denuo in clientelam publicamque defensionem suscepit, jubens, ut nobiliores civium arma in eos arriperent, qui publicam tutelam labefactare auderent. *Joannes de Werth* ac Croatæ civitatem omni aditu per sex fere menses prohibuerunt. Croatas oppidani repulere. Scripsit amice Rex Gallorum ad Leodienses. Ad Pontificem vero Romanorum querelæ suas dirigebant Capitulares, quæ Episcopo minus probatæ Paulo post ad eas responsum dedit Pontifex, significans, sese pro Leodiensibus literas daturum ad *Ferdinandum*, ac monituum, ne sibi subditos moleste tractet. Consul *de la Ruelle*
141. 144. A. 1637 per insidias interfectus fuit, cui parentatum a plebe fuit

fuit nece percussoris *Grandmontii*, Burgundi. A. 1638 senatus
 jure suo usus est proscribendi perfidos & invisos. Contra du-
 cem copiarum *Piccolomini* Leodienses arma corripuere. Pau-
 lo post ingruit bellam Huense, quo Episcopus Leodienses
 frangere, sibique penitus subicere, tentavit A. 1639. Excep-
 tit illud A. 1640 pax Tungrensis. Autor subinde patris Je-
 suitæ *Boville* historiam vel laudat, vel emendat & supplet. A.
 1647 Lotharingi Leodiensibus fuere graves. Princeps Arau-
 ficanus Leodium invisit. Variis deinde intestinis discordiis
 laboravit civitas, prouti alii Episcopo, alii privilegiis suis,
 favebant. Civitas inter hæc ab Episcopo oblessa tam arcte,
 ut sese dedere, ac conditiones præscriptas suscipere, cogeretur
 A. 1649. Triumphans ingressus est Episcopus civitatem,
 abrogavit Magistrorum (Consulum) ac Juratorum jurisdic-
 tionem, in curia exerceri solitam, sanxit novam electionis Con-
 sulum formam, in posterum servandam, præsidium militare
 civibus imposuit, tributa imperavit; castellum, veluti frænum,
 in eorum cervicibus collocavit, tormentis cinctum. Ele-
 cti A. 1649 novi Consules novam secundum formulam. Dis-
 plosa sunt prima vice in signum lætitiæ bellica novæ Arcis
 tormenta. Consules abstinere cœperunt a frequentando *D.*
Jacobi templo. Tum primum fidelitatis sacramentum fuit in-
 termissum, quod ad ædem Fratrum Minorum ad hunc usque
 diem civibus præstiterant Consules novi. A. 1650 ordines
 provinciales Episcopo significarunt, sese invitis & inconsul-
 tis exstructam esse arcem. Canonici, qui electionem *Ma-*
ximiliani adjutoris consensu suo corroborare noluere, caru-
 erunt ad annum redditibus, seu Præbendis suis. Episcopus
 vero A. 1650, 13 Sept. Arembergi, in Westfaliæ Ducatu, su-
 bita morte correptus, exspiravit, Bonnæ ac Leodii successo-
 rem nactus suum ex fratre nepotem, *Maximilianum Henricum*,
 filium *Alberti VI*, Ducis Bavarix, ac *Matbildis*, Leuchtenber-
 genis Laudgraviæ. Non est nostrum, singula accuratius per-
 censere. *Maximiliano* Episcopo ad clavum sedente, me-
 morabilia omnino evenerunt multa. Sed potiora sunt
 pax Thenensis, bellica *Ludovici XIV* expeditio, destructio

Pag. 165.

169.

185.

236.

274.

279.

290.

292.

293.

297.

301.

325.

arcis Leodiensis, Noviomagensis pax, ac post eam motus Leodiensium turbulenti, reconciliatio pacis inter civitatem & Episcopum, res Furstembergicorum. *Joanne Ludovico* Episcopum agente, civitas tormentis majoribus ignivomis oppugnata. In *Josephi Clementis* vita episcopali exponitur de ejus ad partes Gallicas defectione, de arcis oppugnatione, ac ejus A. 1715 per pacem Badensem reditu. In enarrandis eis, quæ a Celsissimo Principe Episcopo *Georgio Ludovico* Bergensi fuerunt gesta, Autor & brevis & prudens esse laboravit. De reliquo notamus in Autore duos nævos, unum, quod civitati videatur propensior fuisse, quam Episcopis, alterum, quod sermonem adhibuerit haud satis castum versumque. Id vero summis laudibus prædicandum ducimus, quod acta publica conquissiverit, eisque large inventis historiam suam judicaverit superstruendam. Indicem copiosorem si libro quis subjunxisset, is sane in commoda publica haud peccasset.

CONCILIUM LATERANENSE STEPHANI III
A. 769, *nunc primum in lucem editum ex antiquissimo Codice Veronensi MSto nongentorum annorum, & dicatum sanctissimo Domino CLEMENTI XII, Pont. Opt. Max. opera & studio CAJETANI CENNI.*

Romæ, ex typographia Vaticana, 1735, 4.

Plag. 18.

Præclarum sacre antiquitatis monumentum publici juris fecit Vir doctissimus, Presbyter Pistoriensis, Eminentissimi ac Reverendissimi D. *Ludovici Belluga*, Romanæ ecclesiæ Presbyteri Cardinalis S. *Priscæ* a Bibliotheca, de editione Vaticana *Anastasi de Vitis Romanorum Pontificum* ante aliquot annos præclare meritis. Insigni Codice, ab Amplissimi Capituli Veronensis proceribus accepto, usus fuit. Ipse primus, hoc adminiculo potitus, integram indicati Concilii historiam, nec non nomina & numerum Episcoporum, qui ex Francia & Italia conyenerunt, adhuc a peritis omnibus desideratam, expla-

explanavit, & in lucem eduxit. Inprimis inde constare ajunt, Episcopos Galliarum sanctæ fedi Romanæ obnoxios & subiectos fuisse. Obtinuit vero illud monumentum a nobilissimo Comite *Ottolino Ottolini*, Virò celeberrimo, doctrinarumque laudibus præstantissimo, atque *Josepho Blanchino*, Congregationis Oratorii in urbe Verona Presbytero longe spectatissimo doctissimoque. Ubi MStum lectorem destituit, Autor reliqua supplevit ex *Anastasio*, ex collectione Romana *Luca Holstenii*, & ex *Acherii Spicilegio*. Hac ratione propemodum 40 Episcopos sedium Italiæ adjunxit catalogis, nec non duodecim Gallicanos, antea minus recte cognitos. In initio hujus Concilii non numerantur anni Imperatoris, ut fieri antea solebat. Formula initialis chronologica sic habet: *regnante uno & eadem sancta Trinitate*. Nulla enim *Stephano III* spes supererat, Iconomachos posse respicere. Nulla amplius Italiæ pars ab Exarchis servabatur, sed potius Exarchatus ipse in ditionem sanctæ fedis, judice Autore, concesserat, omnisque defecerat a Græcis Italia. *Desiderii* annos supputare potuisset scriptor, nisi Rex iste terram fedis Apostolicæ ferro & flammis tum vastasset. *Primicerii* illico sub exordio Concilii fit mentio. Is enim, sede vacante, unus erat ex Triumviris, penes quos erat rerum gerendarum potestas. Trans- Pag. 14.
 itum Pontificis Exarcho Italiæ nuntiabat Archipresbyter, Archidiaconus, & Primicerius Notariorum. Absentis Pontificis 15.
 locum tuebantur Archidiaconus & Archipresbyter. Primicerius Notariorum erat judex Palatinus, ac proinde ad gradus majores ascendere prohibebatur, antequam munus ejus ab *Alexandro III* officio sacro aggregaretur. Ipse primicerius & secundicerius in omnibus deambulationibus solennioribus per manus ducebant Papam, succedentibus Episcopis & ceteris proceribus. Contra *Pagium* Autor ostendit, Subdiaconos perinde ac ceteros minores Ecclesiæ Clericos ab 17.
 excelsa Pontificatus Romani fede fuisse remotos atque sejunctos. Ordinem Romanum primum *Mabilonii* non fuisse juniorem *Carolo Magno*, idem docet. Ex Sacerdotibus & Diaconis, tum suummatim 35, Pontifex solebat eligi. Ad sacrum Collegium

- gium constricta fuit Pontificis electio Seculo XI, cum *Nicolaus II* decrevit, ut a solis Cardinalibus Pontifex eligeretur.
19. *Alexander III* confirmavit decretum. Olim optimates & militiae praefecti intererant etiam electioni. Eligebant Pontificem Clerici & Laici. Utrique autem in tres classes dividebantur. Laici constabant civium, militum, & universi populi, cœtu, Clerici vero distribuebantur in Sacerdotes, Proceres ecclesiae, & universum Clerum. Sacerdotes erant septem Episcopi Cardinales & 28 Presbyteri, item Cardinales, quorum pars inter congregatos Episcopos, ordini suo congruenter, sedebat. Proceres Cleri, seu Ecclesiae, erant Archidiaconus, septem Iudices Palatini, & si qui alii officiis Romanae ecclesiae conspicui jure secernebantur a reliquo Clero. Ac proinde Diaconi etiam regionarii eisdem annumerabantur. Univerfus demum Clerus continebat Subdiaconos, Acolythos, Notariosque eos, qui nullo fungebantur officio Palatino. Electionis tempore *Stephani III* hic erat ordo. Ingravescente *Pauli IV* valetudine, deprehendit primicerius impia *Nepefini Totonis*, ejusque sectatorum, consilia de anbitu Pontificali, & quæ erant ejus autoritas, convocatis reliquis Iudicibus, arcessoque conjuratore *Totone*, machinamenta ejus elusit, quod flagitium antea prohibitum fuerat in Concilio Romano *Symmachi*, multo post *Paulus IV* peculiari Bulla est detestatus. Utraque vero Constitutio præmittitur ceremoniali electionis Romani Pontificis, quibus sese sacramento hodie adstringunt Eminentissimi electores. Papa demortuo, Archipresbyter, 21. Archidiaconus, & Primicerius, curam rerum gerebant. Primum omnium præbebant sibi invicem sacramentum de successore rite eligendo in basilica Petri. Deinde, justis defuncto Pontifici solutis, jejunium & preces pro novo eligendo inchoabant. Primicerius, in narratione ad Concilium, *Pauli* mortem adstringit diei 29 Junii, sed tamen diei dominico. Reponendus itaque est dies 28 Junii, aut primicerii error est admittendus. 24. Erant hæc ex Præfatione fusius decerpenda, siquidem ea nosse nullius non interest. Hinc sequitur Concilium ipsum, A. 769, 12 Apr. habitum, allatis in medium IV Evange-

Evangelijis. Additur expositio, *Capitibus quatuor* comprehensa. *Capite primo* recensentur provinciæ tum civiles, tum ecclesiasticæ, Galliarum & Italiæ, Concilii tempore; *secundo* commemorantur sedes Episcoporum Franciæ, qui Concilio Lateranensi adfuerunt; *tertio* edisseruntur sedes Episcoporum Thuscæ atque Campaniæ, & provinciæ Italiæ, qui adfuerunt *Stephani III* Concilio; *quarto* edisseruntur nomina duo & quinquaginta Episcoporum, qui Concilio Lateranensi adfuerunt, e quibus emendari & suppleri possunt catalogi. Id imprimis memoratu dignum est, Concilii patres alas in suo conspectu iussisse intrusæ Pontifici, seu conjuratori, infringi.

SPICILEGIUM OBSERVATIONUM HISTORICO-geographicarum de Bosniæ regno, Hungarici quondam juris, occasione armorum Cæsareorum, hoc anno 1737 in Bosniam motorum.

Lugduni Batavorum, impensis Buartsii, 1737, 4.

Plag. 19½.

In Prefatione eam sibi operam Autor, quisquis ille extiterit, putavit datam, ut doceat, Imperatori tunc temporis invictissimo justissimas suppetiisse rationes suscipiendi in Turcos belli. Id vero agit in ipsâ tractatione, ut jura Augustissimo Imperatori in avulsam sceptrum Hungarico Bosniæ regnum vindicet, deinde vero emolumenta expendat multiplicia, ex naturali regionis hujus situ & conditione in disjunctiorum Cæsaris regionum tam securitatem, quam commercium, redundatura. Reges Hungariæ dudum sibi subjecere ac adjunxere regnum Bosniæ. Exeunte enim Seculo XI *Ladislaus Sanctus* donationis a sorore factæ juribus, nec non conjugii vinculo, cum *Crescimiri* filia niti, ac inde stabilito proximo cognationis cum *Zuinimero* gradu, atque armis victricibus prima potestatis in Dalmatiam, Croatiam, Bosniam, ac contermina regna, jecit fundamenta, quæ posthæc quarto supra decimum Seculo *Carolus & Ludovicus* Andegavenses, subactis Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ, Bosniæ, Serviæ, & Bulgariæ, regulis,

Pag. 1.

D d d

- regulis, despotis, ac toparchis, reddiderunt firmiora. Quae ipsa est origo titulorum, quos Hungariae Reges nominibus suis adscriperunt. Primi, Bosniae qui incoluerunt regnum, fuere Illyrici. Illyrici veteris terminos Auctor operose disquirat, quibus & ipsa Bosnia fuit conclusa. Scordisci olim regiones, quae nunc, Sclavonia & Bosnia appellantur, habitaverunt. *Bela, Stephani* Regis frater, A. 1271 *Dux Macboviae & Bosnae* (id est, Myfia, seu Bulgariae, & Bosniae,) voluit appellari.
- Pag. 6. Pannoniam interamnem, Savum inter ac Dravum interjectam, medio Seculo sexto *Slavi*, avitis ultra Caucasum sedibus a vicina Turcorum gente expulsi, inundarunt. Slavos mox exceperunt *Serbli*, seu *Srbli*, Romanis Servi. Effluente Seculo IX Servii incolere illum tractum, qui Bosniae constituit regnum. Seculo decimo inclaruerunt armis minacibus cruentisque *Patzinacite*, populus ultra Istrum in *Scythia* Europaea quondam commoratus; ita dictus ab insula *Peuce*, ad ostia
10. Istri collocanda. Ipsi Bosniam invasere praeter regiones illas, quae a Peucinis, seu Pizinis, Peutzinigis, seu Bozinacis, dicta
12. fuit Bosnia. In hodierna Myfia, seu Servia, urbes Dardanorum praecipue coruscant, *Nissa*, olim *Naisus*, *Nesus*, *Naisus*, *Naisus*, dicta, nec non *Scopiorum* urbs, olim vocata *Scupi*, nunc *Scopia* & *Uscub* apud Turcos appellari solita.
13. *Croati*, *Chrobati*, quasi *Hruati* nativo ore, cognominati sic fuerunt, eo quod multum terrae possidebant. Croatia minor,
14. seu maritima, vocata etiam fuit olim *Rubea* & *Baptizata*; mediterraneae autem nomen fuit *Magna* & *Alba*. Nonnunquam Croatia montanas Sclavoniae, Bosniae, & Rasciae, regiones ambitu ac significato suo comprehendit. *Zachlumite*, seu *Zachlumii*, *Ochlumii*, *Cblumii*, meridionalem Bosniae partem inde ab Epidauriis, seu Ragusinis, ad Orontium usque fluvium, hodie Narentam, incolere. Originatio ex flumine Zachlumo. Seculo XIII Comitatus Chelmenfis innouit, ac constituit tandem Seculo XV *Ducaatum sancti Sabae*, in superiori Bosnia situm.
15. Zachlubis, seu Zachlumiis, hisce vicini erant Terbunioe, vel Tribunioe, sic dicti ab oppido primario *Terbunia*, vel *Tribunia*, *Plinii* & *Mele Tribulio*, hodie *Trebigna*, seu *Trebigni*, vocato.

vocato. Iidem cognominati fuere *Canalita* a canali, seu aqueductu, cui vicina erat *Catári*, seu *Catara*, civitas, Græcis **pag. 16.**
 Decatera, vel Decatara, Illyricis *Cotor*. Ab ea Tribunitæ, seu Canalitæ, ad Epidaurum usque protendebantur in Diocliæ con-
 finis, unde *Dioclii*, *Diocleenses*, *Diocletiani* apud *Porphyrogenetum* dicti. Erudite hæc Autor edisserit. Idem credit,
Cliffam, Dalmatiæ urbem, esse veterum *Anderrium*, *Andecrium*,
Andretrium, *Andretium*; Dulciniū vero, Italis *Dulcigno*,
 esse Dolciam, Docleam, Docliam, Doclealinam, Dioclham,
 seu urbem Diocleensem veterum. *Rentani*, *Arentani*, *Na-* **18 seq.**
rentani, exstiterunt gens ad Orontium, Naronem, vel Naren-
 tam, fluvium accolens. Hosce cum definit ac describit Cel-
 Autor, de insula Dalmatiæ vicina, Meleta, ita commenta-
 tur §. 8 pag. 19: *Meletam, seu Melozeatem, D. Lucas in Actis*
Apostolorum Meliten, D. Apostoli Pauli ex naufragio refugium
nominat, & plerique cum Melite, vel Malta, Rhodisiorum, seu
Joanniticorum, sede, confundunt. Quodsi hunc locum, ge-
 nus scripturæ, notitiam locorum Dalmatiæ, ac scriptorum
 laudatorum nomina, sub unum conspectum revocaverimus,
 non possumus, quin suspicemur, Autorem esse *Ignatium*
Georgii. Chatta fere loquitur, domicilium sibi Venetias sup-
 peditasse. Sed ad rem revertendum. Ipse, quid sint *Despo-*
ta, *Crales*, *Voyvoda*, *Bani*, ac *Zupagi*, luculenter exponit **20 seq.**
 Autor. *Voyevoda* notat belli ducem ex *voyska*, exercitus.
 Banum putat ex *banderio* dictum, eo quod vexillo (*ban, pa-*
nier,) præeat aliis. Hinc ad dominos Bosniæ recensendos **22.**
 procedit. Bosnia cur *Rama* in Regum titulis dicta fuerit,
 non satis est in expedito. Difficultatem Noster ita solvit,
 tradens: *Primus Rama titulo inscriptus legitur Bela II Cecus,* **27.**
Almi filius, qui illum ad oram maris tractum, a perlavente &
in Naronem effuso Rama fluvio simile nomen sortitum, inde
ab A. 1138 jam possedit, auctorque exstitit, ut ab eo dein Hunga-
ria Reges pari titulo uterentur. Rãmam a Rascia distinguere
 oportet. Posteriori enim ætate Servia in *Rãmam* & *Rasciam*, **29:**
 seu Bosniam, ipsamque Serviam, distribui solebat. In *Sigisimundi*,
 Regis Hungarorum, titulo adscriptæ sunt regiones *Gallicia* &
D d d 2 *Lodomeria.*

- Lodomeria.* Ostendit Auctor, priorem dictam esse ab Halicz, seu Halicia, urbe ad Borysthenem, seu Danastrim, sita, ratus, Hypanim flumen nunc Bog vocari, ac *Tyram* flumen appellari nunc Danastrim, *Niester.* Haliciensem vero dominatum post *Romani*, ex Polonorum gente, ab A. 1197 Haliciensis Principis, obitum, *Colomanus, Andrea II,* Hungariae Regis, filius, A. 1206 circiter ducta uxore *Salomea, Laszi Albi* sorore, dotis loco sibi vindicavit, ac, constituente sic patre *Andrea*, solenni ritu ab Episcopis Haliciae Rex inunctus, *Lodomeriam* pariter (seu *Wolodimiriam*) obtinuit, *Russiae* metropolin, quam praedecessor *Romanus* quoque possederat. Praeterea ostendit Cel. Auctor, *Ramam Dalmatiae & Croatiae* Regibus paruisse. Adjungit jura ea, quibus Hungariae Reges in *Dalmatiam, Croatiae, Ramam,* ac regna proxima, gaudeant. Quae ut clarius in lucem protrahat, ex historicis monumentis ea depromit atque recenset, quae huic scopo potissime videntur inservire. *Sectione III* de translatis Hungariae Regum juribus ad *Domum Austriacam* exponitur. *Vladislaus Jagellonio* defuncto, *Fridericum III* Imperatorem debuisse succedere in regno Hungariae, Auctor solide ostendit. Ad *Ferdinandum* tamen primum, ejusque successores, regnum Hungariae ad extremum recidit. *Austriaca* porro in *Hungaria* successio A. 1687 in haereditariam & juri primogeniturae innexam fuit conversa, ac tandem A. 1723 ad sexum foemineum, si proles mascula defecerit, extensa. Quibus expositis, Auctor de praecipuis, a translata *Turcorum* in *Europam* sede, *Bosniae* fati, & infecuta ejus ab *Hungariae* regno separatione, differit. *Manichaeos* ad medium *Seculum XV* in *Bosnia* tenuisse principatum animumque Regis *Twartki Scuri*, memoratu est dignum. *Stephanus Thomascus*, Rex *Bosniae*, qui *Manichaeismum* exuit expulitque, *Amurathi II,* *Turcorum* Imperatori, stipendiarium sese reddidit, eique quotannis pependit 25 aureorum tributum. Ipse autem a filio *Stephano & Radivoio*, hujus fratre, in lecto suffocatus. Mater, parricidium perosa, *Mahometem* in *Bosniam* evocavit suo cum insigni damno. *Turcorum* Imperator *Bosniam* occupavit, ac *Stephanum* patricidam capite

capite truncari iussit, seu, ut alii retulerunt, ipse manu sua jugulavit A. 1463. *Catharina*, patricidarum mater, eo facto perterrita, per Dalmatiam sese Romam recepit, filia Ducis sancti *Saba Stephani* Cossacciae. *Stephani* filii uxor, *Maria*, *Lazari Despota* filia, furorem Turcorum vitatura, in manus *Pauli*, Sclavoniae Bani, incidit, quo occiso, ad matrem in Hungariam venit. Permulti scriptorum haec uxores inter sese permiscuerunt. Pag. 76.

Catharina epitaphium, effigies, & insignia, *Ciasconius* exhibuit in *Cardinalium Historia*. *Mabometes* porro animum intendit subigendae reliquae Bosniae parti, Ducatui S. *Saba*, vel *Herzegovinae*. Nec spes eum fefellit. Anno enim 1464 *Herzegovinam* occupavit, & hoc modo Ducatum Bosniae extinxit. 82.

Matthias Corvinus, regalem Hungarorum coronam adeptus, recepit quidem *Faiciam* A. 1463 Cal. Octobr. ac *Emericum de Zapolia* gubernatorem regno Bosniae praefecit, immo *Nicolaum*, ultimi Bosnensis reguli, a *Mubammede* necati, filium, regio Bosniae diademate ornavit, filiumque ejus *Laurentium* posthac titulo *Ducatus per Bosnam & Sirmium* honoravit. 86.

At intestina Christianorum dissidia in causa erant, ut *Mubammedes* per Serviam in Bosnam rediret, Sabacium Taurunensibus opponeret, ac crudelia passim tentaret. *Matthias* Rex, pace cum Bohemis Polonisque inita, illico Sabacium recuperavit, ac reliqua sibi ablata recepit. Deinde Bosnia a *Dajazethe II* fuit infestata, a *Selimo I* lacerata, a *Solimanno* Magno subacta, donec tandem gloriosissimus Imperator *Carolus VI* per pacem Passarovicensem redditum accepit illum Bosniae tractum, qui ad alteram Savi ripam ab Hunna ad Drinum usque procurrit. Hic praemissis, Autor exponit de Bosniae fitu, finibus, fluviis, urbibus, territorio, incolis; Belgradum esse *Plinii* ac *Ptolemai Taurunum*, demonstrat; Moravam a veteribus *Parisum*, *Worwatz* fluvium *Verbasum* fuisse appellatum, ostendit. Croatiae civitas *Zara vecchia* vocatur quoque *Alba Maris*; *Biograd*, *Belligrad*, *Bielgrad*, *Bielograd*. *Vihitzia* est veterum *Ausantola* prope montem *Plissiwitzam*, alias vocata *Bigibon*, *Bybegb*, *Bibacium*, *Bibacs*, *Wibacz*, Turcis subiecta. *Savum* a *Srabone Noarum* dictum, satis 97.

101.

107.

- comprobat. Bosniæ superiori nomen *Ducatus sancti Saba* inditum, ex quo Comitem *Fridericus III* Imperator ornavit dignitate Ducali, & quidem *Sancti Saba*, a viro sancto, cui *Saba* nomen, filio tertio *Simeonis* ex uxore *Eudoxia*, Regis Rasciæ circa annum 1236. *Saba* nomen id in monasterio assumitur, antea *Raschi* nomine insignis, defunctus A. 1250, 14 Jan. in Milescevo, cœnobio intra avitam Serviciæ regionem constituto.
118. *Ragusum Maria*, Hungariæ regina, civitatem suam vocavit, ac *Vladislaus* illud A. 1493 in fidem clientelamque recepit.
121. Bosniæ inferioris caput est *Bosna-Sarai*, *Serraglio*, *Serajo*; magnitudine & opibus in ea eminent *Srebernicum*, hodie *Suernica*, ad Drinum sita, fodinis auri argentique clara; Banjabuka munimentis excellit, dicta a *Vania* amne, qui prope eam sese in Verbasum effundit. De Uscocis, Morlâchis, de beneficiis ex Bosniæ situ habiturisque sperandis, de commercio imprimis, proventibus ex molendinis, salinis, metallifodinis, decimis, aliisque memoratu dignioribus rebus, ita tandem differitur, ut facile appareat, Autorem in illis Bosniæ terris vel commoratum, vel ad confinia ejus diu versatum esse.

Geschichte des Durchlauchtigen Fürsten, Herrn Conrads des großen, gebornen Grafen von Wettin, Margrafen zu Meissen und Lausitz, &c.

id est,

HISTORIA PRINCIPIS SERENISSIMI, DOMINI Conradi Magni, Comitis Wettinensis, Marchionis Misniæ ac Lusatiae, ex fide dignis actis historicis collecta a CHRISTIANO SCHOETTGENIO.

Dresdæ & Lipsiæ, in officina libraria Hubneriana & Leuschiana, 1745, 8.

Alph. 1, cum Fig. æn. 2.

Rebus patriæ vetustis subinde Cel. Autor nonnihil otii consecrare consuevit. Ejusdem diligentiae hoc specimen

men fatis elimatum ac politum in acceptis ferimus. *Libris* id *duobus* constat. *Libro priori* parentes & consanguinei *Conradi* exhibentur, vita ejus ad annum 1155 emortualem exponitur, & uxor cum liberis subjicitur. *Libro posteriori* in indolem ac virtutes *Conradi*, in terras ei subiectas, in ejus titulum honorarium ac insignia, religionem, instituta sacra, advocatias monasticas, redditus, numos, jura, aulicos ministros, clientes ac subditos, inquiritur. Accedit codex probationum. Decerpemus ex hoc apparatu potiora. Comite Wettinensi *Thimone Conradus* pater fuit *us*, magistro & p̄fecto totius aulæ imperatoris, qui Cœnobio Gerbstadiensi fundamenta dedit, advocatia sibi referata. Evectus fuit idem ad principatum militiæ Cæsaris, ac deinde ad Misniæ Marchionatum, cum ante Comes appellaretur Brenensis. Mater *Conradi* exstitit *Ida*, *Ottonis*, Comitum Northeimensis, filia, non ex *Udone*, Comite Stadensi, nata. Ex hisce parentibus circa A. 1098 *Conradus* fuit procreatus. Avus ejusdem traditur fuisse *Fridericus II* Comes, jussu Marchionis *Eckhardi* A. 1034, 19 Nov. per insidias domi occisus. *Dedo* recepit ejus Comitatum, filius natu major. *Diterico* nupsit *Mechtildis*, *Escardi I* Marchionis filia. *Ottonis* Northeimensis uxor exstitit *Richenza*, filia *Hermannii*, Comitum Werlensis Westfali. Abavus paternus *Conradi* fuit Comes *Dedo*, cui erat uxor *Thiesburga*, filia Marchionis *Thiderici*. Abavus maternus exstitit Marchio Misniæ *Eccardus*, de quo exstat *Casp. Sagittarii* Dissertatio. *Eccardo* nupsit *Suanebildis*, filia *Hermannii Billingi*, Saxonum Ducis. *Ottoni*, Comiti Northeimensi, obtigerat pater *Benno*, Comes Northeimensis, ac mater *Ellica*, Annalista Saxone id ipsum testante. *Dedonis* pater, *Theodericus de tribu Buzici*, egregia libertatis vir, ita inclaruit, ut tenebras majorum superarit. De patre, matre, uxore ejus, nil certi constat. Frater *Conradi*, *Dedo*, an Comes Wettinensis exstiterit, dubitavit *Joannes Georgius Escardus*. *Dedo* gavissus est uxore *Berta*, ex *Wiperto*, Comite Groicensi, procreata. *Conradi* soror, *Mechtildis*, Comiti Seburgeni nupsit, ex quo *Wichmannus*, Episcopus Cizensis,

Pag. 3.

6.

9.

11.

13.

16.

- Cizensis, postea Archiepiscopus Magdeburgicus, fuit prognatus. *Conradus* A. 1116 Cœnobio Reinhartsbornensi donavit locum *Lauseniz*, villam præfecturæ Eilenbergensis, ac dimidium silvæ adjacentis. Ad A. 1118 testis adstitit donationi, in usum Cœnobii Bosaviensis factæ. A. 1119 Cœnobio Reinhartsbornensi nonnihil bonorum doni titulo contribuit, advocatia sibi posterisque suis reservata. Injecit ipse tunc mentionem uxoris suæ. Ad A. 1121 testis adfuit confirmationi bonorum Cœnobii Bosaviensis, a *Diterico*, Episcopo Numburgensi, in literas redactæ. Paulo post terræ Marchionis Eilenburgensis, *Henrici* junioris, Marchionis Misniæ, hoc, ut fama erat, defuncto, fuerunt domino vacuefactæ. *Wipertus* Comes inhiabat prædæ, eamque ab Imperatore *Henrico V* reportabat. *Conrado* molestia inde injecta. *Lotharius*, Dux Saxonum, ei favit, belloque confiato, *Conradum* posuit Misniæ Marchionem, *Albertum* vero *Ursum* Marchionem Lusatiæ præfecit. *Conradus* A. 1124 Cœnobium S. *Petri* in Monte Sereno, a *Dedone* fratre institutum, perfecit. Imminuit eodem anno terris defuncti *Wiperti*, Comitum Groicensis. At frustra. In Cœnobium Montis Sereni ipse ac uxor *Lucardis* A. 1125 multa bona in perpetuum intulit. A. 1126 cum Marchione Ilenburgensi, *Henrico* juniore, dissidia exercuit, quem pro coci filio publice dixerat habendum. Res erupit in nervum. A verbis res ad bellum se convertit, in quo *Conradum Henricus* cepit, in castellum Kirchberg deduci, ac in lectum ferreum poni, multisque probris infestari, iussit. Defuncto A. 1127 illo *Henrico*, e custodia provolavit, ac ab Imperatore *Lothario* retulit Misniæ Marchionatum. Kirchberga ad Salam prope Jenam exstat, Burggraviorum posthæc sedes. *Conradus* A. 1127 primum Cœnobii Petribergensis Præpositum *Herminoldum* ad Pontificem *Honorium II* misit confirmandum, pollicitus Pontifici quotannis Bisantioum ex auro ac argenti fertonem. Imperatorem comitatus fuit A. 1129 & 1130, Goslarique testem diplomaticum egit. Comitibus Brunsvicensibus A. 1130 dicitur interfuisse. Mulhaß A. 1132 Cæsari adfuit. *Udo*, Episcopus Numburgensis, anno

anno sequenti cum eo advocatiam Numburgensem limitibus determinavit. Quedlimburgi A. 1134 testem egit, Imperatore civibus mercatoribus privilegia confirmante. Lipsiam ab eo demum in urbis formam ac dignitatem fuisse evectam, merito negat Noster. Quis enim ignorat, Lipsiam jam Seculi XI initio urbibus fuisse annumeratam? *Conradus* A. 1135 in Cœnobio Novi Operis ad Halas siti testem egit. Obiit *Henricus*, Marchio Lusatiae, Burggravius Magdeburgi, filius *Wiperti*, Comitis Groicensis, A. 1136, 30 Dec. Obigit inde Lusatiae Marchionatus *Conrado*, Burggraviatus *Burcharto*, dynastae Quersurrenti. Cesserunt terrae *Henrici* hereditariae *Conrado*. Expeditioni in Italiam, a *Lothario* susceptae, A. 1137 interfuit. Ducatus Saxoniae cum a *Conrado* Cæsare in Marchionem *Albertum Urfum* A. 1138 transferretur, *Alberto* objecit impedimenta. A. 1142 ipse cum uxore ac filiis Abbatiam in Suevia Elchingensem instituit. Comitatum Rochlicensem a *Conrado III* A. 1143 impetravit. In Palaestinam peregre abiit A. 1135 & 1145, ac poenitentiam sancti sepulcri impositam suscepit. Fato concessit *Lucardis* A. 1146, 19 Jun. in Gerbstadiensis Cœnobio sepulta, inde ad Montem Serenum relata. Interfuit *Conradus* expeditioni cruciatae, adversus Venedos Meclenburgicos ab Episcopis conflatae. Eventus fuit frustra. Nolumus rebus monasticis, a quibus res *Conradi* haud segregatae fuerunt, vacare recensendis. *Suononi*, Regi Danorum, in Comitibus Merseburgensibus a *Friderico* Cæsare in Regem statuto A. 1152, filiam *Adelheidam* *Conradus* collocavit. Tandem ipse, res caducas pertæsus, *Ottoni* filio Marchionatum Misniae, *Diterico* Marchionatum Lusatiae, *Henrico* Comitatum Wettinensem, *Dedoni* Comitatum Rochlicensem, ac *Friderico* Comitatum Brenensem, attribuit, in Cœnobium Montis Sereni secessit A. 1156, ibique vestem fratris monastici, seu *conversi*, assumpsit, ac haud ita multo post A. 1157, 5 Febr. vitam cum morte commutavit. Uxor *Lucardis* dynastae Suevi, qui Elchingam tenuit, nata existisse traditur. Plura non poruit de ejus genere Noster expiscari. Liberos duodecim *Conradi* haud enumerabimus. Qui statum Germaniae

Pag. 42.

45.

49.

52.

59.

65.

75.

82.

85.

E e e

Seculi

Seculi XII adspicere cupiunt, eorum est, ad fontem hunc pro-
perare, luculente scaturientem.

JOANNIS CHRISTIANI LOERSII, THEOLOGI
Duisburgensis, *Dissertationes theologicae, quarum prima
de Angelorum corporibus, altera de Homine ad gloriam
Dei condito, tertia, qua, hominem ad gloriam Dei con-
ditum esse, ex facultate intelligendi probatur; quibus
accedit JACOBI ODE, Professoris Trajectini, Diss.
theologica de Natura Angelorum, in qua variae & di-
screpantes Gentilium, Judaeorum, & Ecclesiae Chri-
stianae Patrum, sententiae exponuntur; deinde, Ange-
los esse spiritus rationales, a mole corporea liberos,
quibuscum naturaliter & semper juncta non sint corpora,
probat, tandem illa celeb. LOERSII opinio de An-
gelorum corporibus proponitur, & paulo proli-
xius ac accuratius examinatur.*

Trajecti ad Rhenum, apud Joannem Evelt, 1737, 4.

Alph. 1 plag. 9 $\frac{1}{2}$.

In *Loersii* sententia, quae corporibus angelorum favet, Pl.
Rev. *Jacobus Ode* desiderat veritatem, verique demonstra-
tionem. Ea est causa & occasio recusarum *Loersii* Dissertatio-
num. Eruditionem omnino & multiplicem & magnam refu-
tator in aciem producit, & si haec ipsius Dissertatio, de *Natura*
Angelorum inscripta, eruditis Theologis fuerit probata, pro-
mittit, integrum de Angelis opus se editurum, quo ista omnia,
quae sive apud sacros, sive apud profanos, scriptores de Ange-
lis atque Dæmonibus tradita atque disputata leguntur, eaque,
quae a Theologis Reformatæ Ecclesiae in disquisitionem cum-
maxime vocantur, discutiet. Promissis postea stetisse Virum e-
gregium, vel ii ignorare non possunt, qui legunt *Acta* nostra, in
quibus de docto illo Opere, ante aliquot annos edito, ita, ut
meretur, honorifice commemoravimus. Cl. *Loersius* ange-
lis propria, quibus utantur, adscripsit corpora. Inprimis refel-
lere

lere eos studet, qui, corpusculis eos gaudere, negant. Gratum vero illum sibi fore, pronuntiat, quicumque ipsum erroris convincere dignatus fuerit, modo meminerit, angelos, quos ipse in scenam produxit, nullos vereri exorcismos, nullas refugere cruces, lustrationes, aut obtestationes, sed solidis & solis quidem cessuros esse rationibus, ac, si ex ipsius nati fuerint præjudiciis, lucem veritatis eos esse profligaturam. Opinionem Auctor profert seculis orbis Christiani primis tritissimam, quibus patres ecclesiæ uno ore, angelis corpora esse, quanquam rarissima & subtilissima, docuerunt, licet ipsi haud ubique soleant philosophari, ac definitionibus certis de corpore & spiritu nunquam fere gavisi fuerint. Aristotelis sectatores, Scholastici, angelis corpuscula denegarunt. Si ad argumenta *Loersiana* advertimus animum, ipse in eo est multus, quod a mundo, perfectionum divinarum speculo, ab angelis cognoscendo, quæ cognitio requirit organa sensoria ob eventuum contingentium ac angelorum notitiam finitam, deduxit. *A priori*, ut ajunt, certe non norunt angeli mundum. Intellectu enim infinito haud sunt præditi. Restat itaque, ut ex observationibus eventuum & ex experientia sapiant. Sed quomodo anima, organis, quibus externa sentiuntur, vacua & carens cognoscere valet illa, quæ in mundo corporeo simul existunt, vel sensim mutuoque succedunt? Animas, corpore mortuo superstites, corpusculo carere, ac spiritualia duntaxat pendere & nosse, ipse sibi aliisque persuadet. De ipsis ita differit pag. 21: *Si quid optant, respondetur ad vota; si quid scire cupiunt, revelatur illud immediate.* De animis ita judicat beatis. Videtur ita concedere, animas beatorum separatas nosse statum ecclesiæ militantis ex immediata revelatione, quam Scholastici *speculum trinitatis* vocant. Quam vellemus, addidisset argumentum, quod, animis beatorum separatis a Deo quidquam sine ullo interventu revelari, doceat. Nobis non licet esse tam felicibus, ut testimonium e sacro Codice, quo id extra dubium collocetur, in memoriam revocare valeamus. Argumentum secundum, ut corpuscula angelis induat *Loersius*, exinde transfert ac desumit, quod

Pag. 2.

6.

17.

19 seq.

21.

- animæ beatorum, a corporibus solutæ, sint imperfectæ & minus felices sine corpore; angelos vero esse felices, eamque
22. ob causam corporatos. Tertium depromit ex natura spiritus finiti solitarii, qui per sese in res corporeas agere non possit. Sed, nisi substantia simplex in alteram agere posset, motus ab una parte globi cœptus in partem ejus oppositam propagari & continuari non posset, nisi omnipotentiam Dei in subsidium vocaremus, vel harmoniam quandam præstabilitam, ad quasvis substantias hujus universi simplices extensam, pro adjumento arcessemus. Nos certe non videmus rationem, cur substantia simplex non possit ad certum intervalum in alias substantias simplices & homogeneas operari. Harmonia illa præstabilita, si qua est, innititur complexu eventuum, quorum unus est catenatus cum altero. Sed multa sunt, quæ extrinsecus afficiunt corpora citra ullam eventuum connexionem, vel harmoniæ concatenationem. Unde apparet satis evidenter, motus corporum non procedere posse ex cohærentia quadam impetuum intestinorum, ideoque inibi exulare harmoniam præstabilitam. De corporibus hominum viventium hæc non sunt intelligenda, siquidem de eis
26. hic speciatim non agitur. Quartum argumentum Autor desumit a corporibus angelorum, in quibus ipsi apparuerunt, ratus, nec Deum illa creasse semper ab integro, nec angelos ea creare posse. At, ni angelis virtutem concedimus in corpora illa, quibus induti apparuerunt, nulla suppetet ratio, cur hanc potius, quam illam, figuram repræsentaverint, cur evanuerint, cur huc potius, quam illuc, ea transtulerint. Sublimior vero est quæstio, an angeli corpora organica & humanis simillima possint producere. Ipse ita philosophatur: Deum
28. *angelicorum corporum creatorem & autorem esse, si quis asserat, id equidem per me licebit, immo pedibus in ejus sententiam ire lubet, modo admittere velit, ea ab initio creata, & in eum finem creata esse, ut semper angelis propria sint & fragilia, Deum corpora angelica creare voluisse, ut in dies ea diffiare, in dies reparare, deberet, crescant, quibus libet, sed ignoscant,*
29. *quod a me, ut fidem illis habeam, impetrare nequeam. Refellit*

fessit deinde illam quoque sententiam, quæ tradit, angelos
 corporibus recens demortuorum hominum usos esse, ac in eis
 apparuisse. Quintum argumentum est negativum, deprom- Pag. 31.
 tum ex eo, quod Codex facer, angelos corpora induisse,
 nusquam docet. Sextum desumit ex variâ Angelorum de-
 scriptione, & maxime ex operationibus eorum, *Pf. CIII,*
20, 2 Tbess. I, 7, 2 Pet. II, 21, 2 Sam. XXIV, 16, 17, Exod.
XII, 29, 2 Reg. XIX, 39, recensitis, quæ ex sola vi cogitan- 32 seq.
 di non exstiterunt. Septimum ei subnaicitur inde, quod re-
 suscitati homines & vitam ad æternam translati sint *ισάγγε-*
λοι, ὡς ἀγγελοι, corporibus *spiritualibus* induti. Octavum
 desumit ex *Luc. XXIV, 39,* ubi Christus non negat, spiritus
 subinde apparentes corporibus esse præditos, sed docet, eos
 ossa & carnem non habere, sicut in ipso illa conspiciebantur
 esse præsto. Nonum depromit a linguis angelorum, *1 Cor.* 34.
XIII commemoratis; decimum ab angelorum facie *Act. VI,*
15, manibus *2 Sam. XXIV, 15, 1 Chron. XXI, 16,* ac corpore
 juvenili *Marc. XVI, 8.* Quibus argumentis eloquentissime 36 seq.
 expositis, Autor dispicit, quæ & qualia Angelis corpora fue-
 rint data, aut impertita. Primo materiam, tum partes, deinde 37 seq.
 nexum, mentis & corporis angelici, mira ingenii solertia
 indagat. Materiam determinat subtilissimam & rarissimam,
Augustino in partes suas vocato, nec non *Pfello, Theognosto*
Alexandrino, Macario Ægyptio, Methodio Martyre, ut alios
 omittamus. Idem ex operationibus angelorum colligit. Ca-
 tenæ ut *Petro* ex manibus exciderint, causam definit miram
 artem, qua Angelus catenas referaverit *Act. XII, 7.* Idem
 comprobatum it ex transportatione animarum in sinum *Abra-*
hami. Apparitiones eorum addit, quæ indicent, Angelorum
 corpora aeri & igni quodam modo esse similia, quæ sint ful-
 gentia, spiritualia, & potentia, non obnoxia morti, carnibus
 & ossibus carentia, viribus potentiaque pollentia. Nullus
 illis venter est, nec ullæ partes, quæ ad cibum capiendum
 digerendumque faciunt, nulla sanguinis circulatio, nulla excre-
 mentorum secretio, nec stomachus, nec intestina, ob *1 Cor.*
VI, 13, nullum sexus discrimen, quia hæc non generent *Luc. XX, 35.*

Organa vero & membra omnia, quæ ad perfectam staturam requiruntur, ipsis tribuit, oculos acutissimos, aures tenerrimorum motuum, & linguam, qua vocem summa arte temperare, frangere, illidere, implicare, animosque movere, queant. Nexum mentis & corporis angelici, existimat, esse arctiorem illo, quo anima nostra sit cum corpore conjuncta. Tandem progreditur ad objectiones diluendas. Nam angeli vocantur *πνεύματα*, ob potiorem eorum substantiam, ut credit. Objectionem ex *Luc. XXIV, 39*, refellit ex natura corporum resuscitatorum, qui carne etiam ossibusque careant *1 Cor. XV, 50*. Porro objicit sibi id, quod tradantur *Luc. VIII, 30*, totæ legiones in homine uno existisse. Sed, eas in uno fuisse hominē, facile sibi persuadet. Porro accedit ad illud, quod corpus gloriose resuscitatorum futurum sit conforme Christi glorioso corpori *Phil. III, 21*, quod tamen existit solidum *Luc. XXIV, 39*. Ipse addit, id existisse solidum, sed tale non mansisse, quod ipsum ex *Jo. XX, 15*, it evictum. In corollariis subjectis docet præterea clare, quid de doctrinā, angelis propria, doceat. En ejus hypotheses:

43. *Angelos omnes secundum suam imaginem, & quidem primo die, Deus creavit. Illos aque ac homines, ut explorarentur, tentari voluit. Misit ergo ex toto Angelorum exercitu unum, cui hoc in mandatis dedit, ut hominem tentaret. Ita factum est, ut & Homo & Angelus simul tentarentur, ille tentatus, hic tentans. Angelus ille primum peccavit peccatum, quando, ejecto ex animo omni Dei timore, ejurato omni hominis amore, non solum eum tentare, sed, & ut victoriam reportaret, illum fallere voluit mendaciis & perjurio. Ille, postquam rationes sue legationis reddiderat, & nescio quem triumphum speraverat, a Deo damnatus, omnisque illi spes gratiæ præcisa fuit. Sed homini gratia & redemptor promissus fuit. Quod eo acrius tentatoris vindictæ cupiditatem accendit, donec omnes alios Angelos seducere, & rebellionem præsertim contra sponsores excitare, est conatus. Quod Deus sapienter permisit, ut & reliqui tentarentur Angeli, quorum sanctiores, qui in veritate perseverarunt, a Deo confirmati sunt, atque ita vitam, aut gloriam, æternam obtinuerunt.*

obtinuerunt, sed propria iustitia, qua ex lege est. Reliqui omnes in potestatem primi seductoris traditi sunt, unde ipse factus est princeps omnium demoniorum. Necdum tamen aut ille, aut angeli ejus, aeterna damnationis pœnas sustinent, sed illius representatio, qua inuitis saepe obversatur, uti & recurvens Dei memoria, eos torquet. Quibus nullum aliud illis, quod opponant, remedium est, quam ut fortiter peccando molestas cogitationes subigant, sibi que, plura adhuc secula extremum iudicium abesse, persuadeant. Illi omnes stupendum in modum stupidi sunt, sed & maxime callidi. Nesciunt prorsus, Deum trinum, aut Christum, verum Deum esse. Quod extremum quomodo conciliari possit cum *Matth. VIII, 29, & Jac. II, 19*, nos quidem non videmus. Fuimus longi in recensenda hac ingeniosa hypothesi, quæ an ætatem latura sit, tempus docebit. Nunc vero tempus est contrahendi vela. Dissertatio, quæ sequitur, de homine ad gloriam Dei condito, demorsos sapit ungues, ac meditationibus pulcherrimis est referta. Idem filum latius explicatur in sequenti Dissertatione, qua, hominem ad gloriam Dei conditum esse, ex facultate intelligendi probatur. Ideis innatis admodum patrociniatur *pag. 110 seq.* Corollariis ex eis, quæ sunt subijuncta, hæc sunt *παράδοξώτερα*: Nullos extra hunc orbem terra, quem incolimus, atheos dari, credimus. An atheus in republica tolerari possit, problema esto. Qualescunque illa sint Lutheranorum calumnie, quibus nostram de predestinatione doctrinam gravare voluerunt, eas omnes summo jure retorqueri posse, quis neget? nisi præscientiam Dei in dubium forte vocare infallibilem, aut Pelagio pollicem premere, ament. Sed quomodo, vir bone, exprobrationes calumniarum cum ea, quam fratres tui præferunt, concordia in fundamentalibus Christianæ doctrinæ capitibus concordant & consentiunt? Accipe fratris tui, ante paucos annos defuncti, Joannis Alphonfi Turretini, sententiam de doctrinis Lutheranorum ex ejus Cogitationibus & Dissertationibus theologicis, Genevæ A. 1737 in unum volumen collectis, *pag. 25*. Ipsa sic habet: *Quorum dissensus non est fundamentalis, ut inter Lutheranos & Reformatos, nec non inter*

Pag. 48.

50 seq.

97 seq.

133.

ter Episcopales & Presbyterianas, illi eandem communionem ecclesiasticam constituere non modo possunt, sed & debent. Num eis calumnias falsasque de prædestinatione doctrinas merito suo exprobras, quos in fundamento fidei, ideoque in universali ipsorum de prædestinatione doctrina, errare negas? Succedat tandem *Jacobi Ode*; Viri Celeberrimi, *Dissertatio theologica de Natura Angelorum*. Diffundit sese Auctor per sectarum & Patrum ecclesiæ opiniones, dispiciens, quid *Plato*, *Platonici*, *Aristoteles*, *Chaldæi*, *Judæi*, *Mubamedes*, & *Mauritani*, de corporibus angelorum statuerint. Hi enim ad unum omnes eis adscripserunt corpuscula pertenuia, aerea, vel etiam ignea, si nonnullos Judæorum exceperimus. Id imprimis studet docere *Cel. Ode*, errasse *Loersium*, ratum, Scholastico-Aristotelicos demum corpuscula detraxisse angelis, siquidem jam sanctus *Ignatius* angelos ἁγίους (cœlestes) vocat αἰσωμάτως φύσεις, incorporeas naturas, *Justinus Martyr* angelos ὁμοούσιος ejusdem essentiae esse docet ac animas humanas, in *Respons. ad Quest. II ad Græcos Oper. pag. 203*. In *Quest. & Respons. ad Orbod.* quæ eidem *Justino* tribuuntur vulgo, ad *Quest. LXXVI Responsione pag. 437*, angelorum unum videre alterum, negatur. Sed, an *Ignatii* locus sit genuinus, haud facile ostenderis. *Justini Martyris* locus comprobatur, angelos esse spiritus intelligentes, viribus vivendi, cognoscendi, & sese movendi, instructos ad modum animarum humanarum. De corpusculis eorum ibi ne quidem somniavit. Liber, qui constat *Responsionibus ad Quæstiones*, est admodum dubiæ originis, nec temere *Justino* assignandus. Hactenus itaque *Loersius* nondum erravit. *Cel. Ode* laudat *Eusebium*, qui *Lib. III Demonstr. Evang. Cap. 3 pag. 106* angelos dixit αἰσωμάτως τὴν φύσιν, natura incorporeos, & πνεύματα αἴθλα, spiritus immateriales. Nec minus *Athanasius de communi essentia patris, filii, & spiritus sancti, Opp. Tom. I pag. 392* angelum definit per ζῶον αἴθλον, animatum immateriale. Prævidemus, *Cel. Loersium* ex *Plotino* aliisque ostensurum, voces σώμα, αἰσώματος, & αἴθλος, esse signa idearum relativarum, quibus inest respectus ad corpora crassiora, eorumque

que partes solidas. *Gregorius enim Nazianzenus Jamblic. XV, 4, Oper. Tom. II pag. 198, angelum vocat Φύσιν ἀύλον, naturam immaterialem, licet incertus hæseat, an is plane sit corporis expertus, Orat. XXXV pag. 560 & Orat. XXXVIII pag. 617. Chrysostomus angelos vocat ἀσωμάτους, incorporeos, Homil. XXII in Cap. V Genes. Oper. Tom. II pag. 248, & in Ps. VIII Oper. Tom. III pag. 114, nec non Theodoretus Hist. Eccles. Lib. III Cap. 24. Nec dissentit Julianus Monachus Quæst. II in Genes. Oper. Tom. I pag. 4, & in Zach. Cap. I pag. 886. Damascenus angelis tribuit naturam incorpoream, aut ignem immaterialem, de Orthod. Fid. Lib. II Cap. 3 Oper. pag. 68. Quo autem sensu materia & corpus hic sumantur, esset inquirendum. Per בני אלהים, filios Dei, qui cum filiabus filiorum hominis rem habuerunt, Patres partim angelos, partim posteros Setbi, intellexerunt Gen. VI, 2. Priorem sententiam feliciter satis Cel. Ode refellit. Angelos esse meros spiritus, ipse ex eo probat, quod illi in sacris literis dicuntur spiritus, quod argumentum jam occupavit Loersius. Sed respondet Cel. Ode, homines, licet constent & spiritu & corpore organico, ut angeli Loersiani, non dici πνεύματα. Existimat porro, unius hominis corpori non inesse potuisse multa dæmonia, si naturaliter & semper eis corpora forent adjuncta. Sed Cel. Loersius, id sibi haud obstare, arbitratur. Ad conjecturas hic omnia recidunt. Addit Cel. Ode, angelos perpetuo esse conspicuos, si eis essent propria semper corpora. Sed nec alia corpora, mere talia, semper apparent, e. g. vapores in atmosphæra. Refellit deinde Cel. Ode opinionem Jo. Clerici fluctuantem, & Jo. Vorstii, corpora angelis tribuentis. Apparitio spirituum utique non favet perpetuitati corporum; nam & Christus ante assumptam ex Maria humanam naturam in corpore humano, licet non perdurante, apparuit. Loersius ita rationes subdu- xerat, ut, angelos esse spectatores & admiratores rerum creaturarum per organa quædam sensoria, affirmasset. Cel. Ode potissimum id opponit, quod modis aliis Deus hoc potuerit obtinere in angelis, quorum tamen nullum distincte audet edisserere. Negat tamen, inesse angelis, qua spiritibus, Pag. 153.*

155 seq.
163 seq.
172.
173.
176.
177.
179.
183.

- undam vim cogitandi, siquidem ipsi in systemate *Loersiano* præ-
 ditæ ferantur potentia movendi corpora sibi adjuncta. *Wittichii*
 sententiam, quam *Loersius* fecerat suam, *Cel. Ode* refellit,
 laudans potius *Leidekkerum & Campegium Vitringam*, qui ul-
 tra vim cogitandi angelis efficaciam, producendis effectibus
 194. aptam, adjungunt. Contendit porro idem omnes nervos, ut
Cel. Loersii vestigiis insistas, ac ad ejus argumenta reponat re-
 sponiones, agnoscens tamen ipse ad operis calcem cum *Zan-*
 258 seq. *obio & Weismanno*, disputari de re non satis liquida, & utram-
 que sententiam carere hæresi ac errore, fundamentum fidei
 afficiente, vel prosternente. Tutissimum itaque erit, suo quem-
 que hic judicio sensuque abundare.

HISTOIRE DE L'ACADEMIE ROYALE DES
 Sciences A. 1732, &c.

hoc est,

HISTORIA REGIÆ SCIENTIARUM ACADE-
 miæ ad A. 1732, una cum Commentariis mathe-
 maticis & physicis ejusdem Anni.

Parisiis, ex typographia Regia, 1735, 4 maj.
 Alph. 3 plag. 12, Tabb. 24.

In *Physicis* proluxa recensio exhibetur Tractatus, A. 1732 a
Cel. Mairano editi, de *Aurora boreali*, de quo etiam nos ipsi
 olim copiose diximus. Idem Vir *Cel.* commercium episto-
 lare instituit cum *P. Pareninio*, S. J. Missionario Sinensi,
 circa præsentem imperii hujus, & scientiarum imprimis in eo,
 statum. Cum ex illo de exiguorum admodum, quos in A-
 stronomia & Physica faciunt Sinenses, profectuum, etsi alias
 scientiæ in singulari apud eos honore habeantur, causis quæ-
 sivisset; has in responsione sua indicavit dictus Missionarius,
 variaque hac de re notatu haud indigna prodidit. Tale com-
 memorat Sinensium esse ingenium, ut omnis novaturiendi cu-
 piditatis inimici, majorum suorum consuetudinibus & senten-
 tiis tenacissime adhæreant, nec proinde ullo in re astronomi-
 ca, physica, medica, ulterius procedendi studio capiantur.

Ceterum

Ceterum insignem prorsus inter *Aegyptum antiquam*, & *Sinam*, similitudinem deprehendit *Mairanus*.

Observationes meteorologicas anni 1732 communicat *Mairaldus*, auroras nempe boreales, quantitatem pluviae, altitudinem thermometri barometrique, & magnetis declinationem. Pluvia ascendit ad 13 pollices, lineasque $9\frac{3}{4}$. Barometri maxima elevatio fuit 28 poll. 5 lin. mense Decembri, permagnis nebulis praecipuam ejus partem replentibus; minima vero 27 poll. 6 lin. Aprili, tempore nubilo, & flante Noto-Zephyro. Acus magnetica declinavit $15^{\circ} 15'$ versus Zephyro-boream.

In *Anatomicis* de hydropisi pulmonum atque hepatis, qua limpha extravasata singulari integumento includitur, commentatus est *Maloetus*, quarum tres in milite invenit, duas majores in utroque pulmonum lobo, unam minorem in hepate. De modo haemorrhagiam sistendi differuit *Petitus*. *Morandus* varia notatu digna, organis, sanguinis circulationi destinatis, accidentia, exhibuit. Variarum quoque occurrunt observationes de adipe, de appendicibus intestini ilei, de tessera eburnea, a cane devorata, iterumque reddita, unde contra triturationem stomachi concluditur, de feбри cessante, dum aeger non in lecto recubuit, sed in sella confedit, de matrice e muliere post molam redditam extracta, & de singularibus quibusdam morbis.

Ad *Chymiam* quod attinet, in naturam adstringentium & causticorum, quae ad fluxum sanguinis sistendum adhibentur, inquisivit *Petitus*; qua de re plurima communicat experimenta notatu digna. In examine chymico carnis, aliarumque partium animalium, imprimis alimento interservientium, pergit *Geoffroy*. In praesenti itaque ossa boum, cornu cervi, ebur, lac, carnem carpionum, luciorum, ranarum, testudinum, cancrorum, viperarum, tandemque panem, ei subjecit. De variis modis, tartarum reddendi solubilem, experimenta instituerunt *Du Hamel* & *Grossius*. Primo, quid producat cum calcibus, dein quid cum cretis; denique quid cum variis terris argillaceis, arenariis, bolis, notarunt. Operationes duas, quibus salem ex calce produxit *du Fay*, (vid. *Hist. A.*

1724.) contra objectiones quasdam defendit, novamque adduxit experientiam, omni exceptione majorem. De borace commentatur *Geoffroy*, modumque facilem; sal sedativum *Hombertii*, & sal quoddam *Glauberi*, de quo *Henckelius* in *Flora Saturnizante*, præparandi, edocet. Secundam Dissertationem de lapidum tinctura exhibuit *du Fay*; & marmora ac onyches variis coloribus tingendi rationem exposuit.

Botanicam auxit *Marchantus* quarundam plantarum descriptione. In anatomia piri pergit *du Hamel*, & speciatim de organis, ad grana pertinentibus, agit.

In *Geometricis* novum Curvarum genus, *persecutionis* (*Courbes de poursuite*) dictum, sistitur. Si nempe punctum quoddam in recta data moveatur uniformiter, aliudque, hoc insequens, cursum suum semper ad ipsum dirigat; describet posterius Curvam, ejus naturæ, ut arcus ejus sint semper partibus rectæ illius, quæ inter tangentes duarum arcus extremitatum intercipiuntur, proportionales. Hujus itaque æquationem & proprietates palmarias determinavit *Bouguer*. Eiusdem Problematis solutionem dedit *de Maupertuis*, non solum mira concinnitate gaudentem, sed & longe generaliore, dum nempe prius punctum supponitur moveri in Curva quavis. De Epicycloidibus sphericis commentatur *Jo. Bernoullius*, (vid. *Oper. Tom. III.*) earumque simul ope Curvas algebraicas & rectificabiles in superficie spherica construere docet. Idem Problema aggressus est *de Maupertuis*, eodemque tempore solutionem, cum *Bernoulliana* perfecte congruentem, elicit; prætereaque Curvas in superficie spherica reperit, quarum rectificatio a longitudine arcus circularis pendeat; unde obiter determinatur Ecliptica a sole describenda, ut motus in longitudinem semper æquetur motui secundum re-
 stascensionem. Denique solutionem tradit perfacilem, & a Trigonometria spherica independentem, quæstionis (a *Parentio* & *Godino* aliis methodis in *Comm. A. 1704* & *1730* jam resolutæ,) de inveniendis in Ecliptica puncto, ubi motus solis in longitudinem sit motui in re-
 stascensionem vel æqualis, vel generatim ad hunc in ratione quavis. In definienda

nienda Epicycloidum sphaericarum natura, & quænam earum sint algebraicæ, quænam rectificabiles, vires quoque suas exercuerunt *Nicole & Clairaut*. Hisce Curvis affines, algebraicas nempe & rectificabiles in superficie conica, quæsit, modoque valde simplici eruit, *Clairaut*. Misit ad Academiam Cl. *Cramerus*, Math. Prof. Genevensis, Problema sequens: Dato puncto, & recta per illud transeunte, invenire Curvam, qua circa punctum illud gyrante, si notetur semper punctum ejus a recta maxime distans, perque omnia ejusmodi puncta nova Curva transeat; sint semper hujus segmenta ad Segmenta illius in ratione data. Hujus solutionem exhibuerunt *Clairaut, Nicole, Maupertuis, & Camus*, quavis peculiari methodo. In indagandis lineis quarti ordinis pergit Abbas *de Bragelongne*. Post varia generalia de linearum harum natura præmissa, (vid. *Hist. A. 1730 & 1731*,) nunc ad enumerationem variarum classium, in quas secundum diversam æquationum formam distribui possunt, accessit. Ceterum non in *Commentariis* comparet Autoris Schediasma; sed, cum hæc theoria linearum quarti ordinis adhuc in longum excretura sit, peculiari volumine eam prodituram, monetur.

In *Astronomicis* parallaxin lunæ ex observatione eclipsium lunarium definire docuit *Godinus*, variosque hunc in finem casus harum eclipsium consideravit. De rotatione Veneris circa axem differit *Cassinus*, & observationes *Bianchini* nondum esse omni exceptione majores, præterea cum sententia patris conspirare posse optime, nec quoque hanc sententiam Astronomiæ physicæ contrariari, ostendere conatur. In satellitum Jovialium inæqualitates inquisiverunt *Grandjean & Maraldus*. Constructionem Meridianæ in Observatorio Academiae, variasque observationes, ejus ope institutas, exponit *Cassinus*. Observationes Eclipsos lunaris die 1 Dec. A. 1732, variis in locis habitas, *Cassinus & Godinus* communicant. Idem *Cassinus* objectionibus, in *Epheemeridibus historicis Republicæ literariæ* (A. 1733 Jan. & Febr.) contra *Tractatum de magnitudine & figura telluris factis*, respondet, quibus Observationes Academicorum suspectas reddere conatus est earum Autor. Ceterum

eodem anno Astronomiam quoque ornavit *de Maupertuis* eleganti libello *de Figuris astrorum*, de quo nos jam olim mentionem fecimus.

In *Chronologicis* Abbas *Sauveur* facilem constructionem tradidit Calendarii perpetui, ubi ex datis litera dominicali, & epacta anni cujusvis, statim noscuntur festa omnia mobilia, ope chartarum mobilium, sub aliis immobilibus disponendarum.

In *Opticis* nobilis Polonus, *Kurdwanowsky*, centurio, ad Academiam misit cogitata nova de variis gradibus lucis. Si nempe dato puncto radianti exponatur linea quævis data, varia ejus puncta variam intensitatem lucis recipient pro diversa ipsorum ab illo distantia. Has variationes scala quadam, quam *Curvam lucis* appellat, exponit Autor, ejusque naturam pro variis lineis simplicioribus, nec non pro puncto radiante vel uno, vel pluribus, determinat.

In *Mechanicis* de comparandis secum viribus gravitatis & percussionis egit Eques *de Louville*. *Pitotus* novam proposuit machinam, celeritatem aquarum fluentium mensurandi, valde simplicem, & ex tubo verticali, in quem irruit aqua, & intra quem ad altitudinem certam ascendit, compositam. Motum aquarum ex tubis examini subjecit *Coupletus*, qua de re primo experimenta communicat plurima, dein varia quoque theoremata, & observationes, ad ductum aquarum perutiles, exinde deducit. De legibus attractionis differit *Maupertuis*, & Commentarium in *Secl. XII & XIII Lib. I Principiorum Philos. Nat. Newtoni* tradit, in quo omnia ad formulas analyticas facile reducit. *D'Ouzembray* metrometrum novum invenit. Pyxidem magneticam novam proponit *Buache*, quæ & declinationem & inclinationem magnetis una operatione simul exhibet, idque majori, quam hætenus, & certitudine, & facilitate. Ceterum varias observationes mathematicas & physicas in itinere Orientem versus instituto exhibet *de la Condamine*.

Historiæ pro more annectuntur *Elogia Chiraci*, Medici, & *Equitis de Louville*, hoc anno defunctorum.

TRAITE' DE LA COMMUNICATION DES MA-
ladies, &c.

id est,

TRACTATIO DE COMMUNICATIONE MOR-
borum, animique affectuum, cum Tentamine, quod
historiæ naturali hominis inservit, per Do-
minum * * *.

Hagæ Comitum, apud Joannem van Duren, 1738, 8.

Plag. 15.

Acutissimi ingenii Autor, quicumque is fuerit, bene de humano genere meriturus, cum, prima morborum vitiorumque semina cum lacte materno ad infantes traduci, putet, consilium in hoc libello proponit, quo in posterum, commutatione facta, lacte animalium domesticorum iidem alantur; atque ita fore promittit, ut brevi tempore homines & magis sani robustique, & melius morati, adolescant,

ac nova progenies caelo descendat ab alto.

Data autem hac differendi copia, solerter simul copioseque explicat, quomodo corpus agat in mentem, hujusque affectus & propensiones pro diverso solidarum fluidarumque partium statu variant, adeo, ut per dimidiam libelli partem doctrina hæc multo lumine illustretur. Quanquam vero difficile admodum videtur, hæc accurate & per singula momenta in præsentis pro nostro brevitatis studio persequi, univertsæ tamen Commentationis summani, ad ordinem quatuor partium, & in quæ dividuntur, capitum, breviter hic strictimque exponemus. Et initio quidem Autor Cl. *Hecquetum* aggreditur, qui, matres ad nutriendum infantem suum esse quammaxime obstrictas, quæ vero secus agant, infantemque alienæ nutrici commendent, has grave crimen committere, singulari libro pronuntiavit, huncque lactandi morem & naturæ, & corporis materni conformem esse constructioni, contendit, quam utramque rationem Noster hic convellere laborat. Quanquam porro *Hecquetus*, magnam inter matris infantisque sanguinem esse convenientiam, & propterea lac propriæ matris, infantis sui-temperiei magis congruere, causatur; hanc ipsam tamen
matris

Tract. I.

Cap. 1.

2.

matris nutricisque alienæ differentiam in salutem infantis cedere, sibi persuadet. Nihilo tamen secius, nec optimæ nutrici recte committi infantem, iudicat, idque complures ob rationes. Nutrices enim tantum non omnes variis patent animi commotionibus, quæ, partibus solidis fluidisque corporis male affectis, lac etiam non mediocriter alterant, ut ab ejus usu tenellus infans pessime omnino valeat, & periculo fere magis præfenti, si ipsa nutrix commotiones has fert sine suo incommodo, quam si re vera morbus ab iis emergit. Neque minus & alia, eaque varia, valetudinis discrimina subeunt ex intemperantiâ gulæ, cui tunc ex multis, iisque speciosis, causis indulgere licet, ut vel nimis, vel varii generis, cibis ventriculum onerent, vel potu spirituoso abutantur. Habent præterea non raro propriam sibi nutrices vitæ regiminisque rationem, perquam absurdam, infantique detrimentosam. Neque etiam alimenta, quibus saginantur nutrices, suggerendo lacti meliori semper esse idonea observantur, ut carnes animalium, cibi dulces, acidi, aliique. Suum quoque infantem nutrix interdum mammis simul clam admovet, ut proinde & uterque infans & nutrix viribus exhauriatur ac relanguescat. Velat illa etiam reticetque graviditatem suam, quousque fieri potest, idque itidem cum maximo infantis detrimento. Quamvis vero omnia hæc nutricis incommoda explorentur demum, & prorsus in oculos incidant, vix tamen iis mederi licet, cum mutatio etiam hic periculosa existat. Denique & hæc ipsa consuetudine, qua lactatio a muliere peragitur, concubitus, sobolisque procreatio, magno cum reipublicæ damno intermittuntur, ipsæque foeminæ, dum eo tempore vitæ, aliarumque rerum, modum servare negligunt, perpetuè sanguinis humorumque corrumpendorum consuetudini exponuntur. Maxima tamen injuria infantibus exinde fieri solet, quod morbi atque vitia earum, quarum aluntur lacte, in ipsos simul propagantur. Satis enim nostri temporis experientia confirmat, foeminas tales & mente & corpore maxime esse corruptas. Quando igitur sive matres, sive conductæ nutrices, vel valetudinem habent male affectam, vel morbis re
vera

Cap. 3.

vera laborant, qualemque in venis sanguinem alunt, tale etiam lac generant, fieri sane nequit, quin diatheses morbosa, morbique ipsi, cum lacte abeant in infantem, nunc propediem erupturi, nunc tarde tandem in actum deducti, adeoque inverte-
 terati, & imis infixi medullis, nec ulla medicatione facile elevendi. Ex his non difficulter liquere putat Autor, quam san-
 robustique incolæ terrarum orbi nunc quidem obtigerint, at-
 que in posterum quoque nascituri videantur. Verum præter
 hæc animi quoque affectus sive matris, sive nutricis, in infan-
 tem traducuntur, ut proinde sæpius hac ratione prima non
 ejus tantum, quæ hanc vitam affligit, sed æternæ etiam, mi-
 seriæ infelicitatisque fundamenta janciantur. Animæ enim,
 natura alias æquales, sibi que similes, nunc post primorum ge-
 neris humani parentum defectionem ita a corpore, ratione om-
 nium suarum facultatum, affici solent, ut pro diversa dispo-
 sitione materiæ, sive corporis, cum quo junguntur, ad le-
 ges motus primumque ordinem mechanices cujusvis corporis,
 diversæ cupiditates, propensiones, & habitudines, in iis gene-
 rentur, ad eandemque corporis, qua solidas fluidasque par-
 tes, conditionem, cum aliæ res naturales, tum imprimis ali-
 menta, multum omnino tribuant. Quandoquidem vero vi-
 demus, affectus alios esse infirmiores, ut superari se patian-
 tur, alios autem validiores impetuosioreque, quibus non re-
 sisti, sed potius cedi, solet, si posterioris generis atque va-
 lidiores fuerint, corporis conditioni debentur, per naturam
 sanguinis, quasi per causam occasionalem, provocati. Quo-
 niam igitur hujus irritans qualitas tam valide & tam subito
 nervearum fibrarum motum excitat, dubitari fere nequit,
 quin cum lacte, quod sanguinis indolem prorsus refert, e-
 jusdem quoque effectus cum infante communicentur. Quan-
 do igitur chylus, sive lac, quod in corpore nutricis in or-
 bem circumagitur, ipsius temperamenti impressam velut ha-
 bet imaginem, atque hinc etiam idearum, quas recepit nu-
 trix, passionumque animi, quæ exinde prodierunt, facile in-
 telligitur, prout molecolæ illius sanguinis magis fuerint mi-
 nusque solutæ & attenuatæ, crassæ, vel subtiliores, atque bre-

Tract. II.
 Cap. I.

G g

vibus

vibus eo modo figurata, quo præ aliis ad excitandas ejusmodi animi perpeſſiones quammaxime valent, ſanguine ita conſtituto, & in corpus infantis derivato, ipſi hac ratione animi etiam affectus prorsus eſſe impertiendos. Atque hunc ipſum communicandorum affectuum modum docte eleganterque

Cap. 3. Noſter pluribus explanat, deſideria etiam & appetitus mentis humanæ, & voluptates, ex eorum expletione capiendas, affectus quoque, & quomodo omnia ea a ſtatu partium ſolidarum fluidarumque corporis humani determinentur, e-diſſerit. Cumque ſœmina etiam lactans, ratione & libera voluntate prædita, non tam ad vere bonum eligendum trahatur, quam potius nova ſibi ſemper voluptatum genera excogitet, eorum deſiderio exardeſcat, eidemque ſatiſſeri maxima cum oblectatione perſentifcat; neceſſario hiſ ejusmodi varii generis exceſſibus naturalis corporis conformatio & conſtitutio per indolem ſanguinis vitiatur, atque vis irritans magis magisque infinitis prope modis augetur. Unde quidem lac, quod a perpeſſionibus hiſ magnam mutationem ſubiit, illoque velut caractere inſignitum fuit, dum in corpus infantis recipitur, eoſdem animi affectus, tam communes, quam ſingulares, ingenerat, atque propenſiones etiam ad hanc illamve rem inducit. Et ſane fatemur, toto hoc ſecundo tertioque Tractatu multa occurrere, quibus ingenioſe admodum & lætis probabiliter explicare Autor nititur, quo modo a ſtatu corporis, & tam ſanguinis, reliquorumque ſuccorum, indole, quam ſolidarum partium, nervearum præcipue, tenſione, mentis facultates determinentur, digna utique, quæ ad evolendam magis difficilem perplexamque hanc doctrinam a Theologiſ perinde, quam a Philoſophis Medicisque, curatius expendantur. Longum tamen nimis foret, omnia ea momenta ſigillatim hic percuſſere, ad quæ proinde læctorem earum rerum cupidum remittimus. Ne quis etiam putet, expoſitione hac libertatem animæ aliquid detrimenti capere, hanc ipſam objectionem tempeſtively amovere contendit. Quamvis porro, dum has animi propenſionum affectuumque rationes mechanicas, e corporis ſtructura ſuccisque arceſſitas, tam naviter perſequitur,

sequitur, mentis spiritali naturæ non admodum patrocinari, sed potius ad materialissimum, quem vocant, viam pandere, videri nonnullis primo intuitu queat; ex aliis tamen libelli locis satis abundeque patet, ipsum ab hoc opinionis monstro quam maxime abhorrere. Verum nos, missis his, progredimur ad alias Autoris positiones, quarum nonnullis præcipue ostendit, cur infantes res serias, & cum animi contentione agendas, odio habeant; quod animi affectus facilius, quam ipsi morbi, nutricis cum infante communicentur; quomodo in tanta humorum, affectus irritantium, cum lacte ad infantes transfusorum, copia, & tam varia colluvie, nihilo minus nondum acciderit, ut stultitia animique affectuum impotentia & intemperantia toto terrarum orbe imperium teneat, & quod præstet omnino, naturali quodam impetu ferri ad bonum, quam multa tandem longaque emendatione eo perducere; quod nutricis quoque morbi & animi affectus, tempore lactationis cum infante communicati, majorem in illum habeant potestatem, quam ea, quæ embryoni a matre in utero similibus in casibus eveniunt. Neque ab hoc argumento, quod causas passionum inclinationumque animi corporeas complectitur, *Traclatione tertia* recedit, inprimisque explicat, unde voluptatis dolorisque oriatur sensus, vel interdum etiam homo a neutris tenetur, quomodo, dum is objecto desiderato fruitur, placide suaviterque acquiescat; qua ratione, dum animi quidam affectus ordine naturali nos derelinquit, aut a nobis superari creditur, vel organum, ei inserviens, irritari desinat, vel aliud vividiori motu & irritatione contremiscat; quomodo aliæ brevi tempore atque aliæ fibrarum modificationes generentur; quomodo fiat, ut in vetitum nitamur, quod, etsi mentis corruptioni ut plurimum tribuitur, Nostro tamen effectus naturalis esse videtur; quod prohibitio desiderium eodem naturali modo excitet, ac chorda, quæ membrum constringit, efficit, ut fibræ, ita coarctatæ, ad positum magis liberum facilemque & pristinum statum contendant; quomodo in ceteris vitæ humanæ casibus cum ratione & circumspice prudenterque agant, in aliis tamen rebus graves admit-

Tracl. III.
Cap. I.

2.

tere aberrationes soleant; quomodo conflictus vel quidam, isque vehemens, subinde excitetur inter objecti quædam irritamenta, & incommoda, quæ, expleto desiderio, necessario nexu consequuntur; quomodo animus ad dolorem, vel sustinendum mortis, aut membri perdendi, periculum, promptus paratusque evadat, & id genus alia. Multa quoque de inclinationibus perpeffionibusque animi animalium disputat, concluditque, esse ea æqualiter fortia & timida, vel potius neutram hanc in iis esse affectionem, sed affectus fortitudinis atque animositatis relative tantum emergere, in relatione scilicet, quæ inter impressionem, & subjectum, quod istam recipit, intercedit. Postquam plura adhuc alia phænomena, quæ huc pertinent, attulit explanavitque, ex his omnibus, quod iterum iterumque jam monuit, concludit, ex lacte humano primas esse determinationes ad omnia vitia, quæ in homines cadunt. Ut itaque mala hæc tandem pertantentur, loco lactis humani lac animalium domesticorum, vaccarum, equarum, asinarum, caprarum, oviumque, vel præstantissimum remedium, proponit. Id enim ipsum cum maxima nutriendi vi præditum, quia tot etiam morbis incurabilibus medetur, tum concoctu non est difficile. Valet etiam ad extinguendas animi perpeffiones, quas acquisitas Noster supra vocavit. Maxima pars illorum animalium vel plane non, vel rarius, cum morbis conflictatur, vitam agit sobriam, omnis curæ expertem, somnoque fruitur tranquillo. Unde & salubriores succi in infantem abeunt. Et præterea, quod morbis, si quidem omnino iis interdum laborent, atque illorum causis communibus, obviam iri in tempore, atque ipsorum animalium selectus institui, queat, virtutes herbarum, quibus alantur bestię, salutarium optime hoc modo cum infante communicantur, unde sanitas robusta vel radices agat altius, vel in utero etiam perperdita imbecillitasque corporis reparetur, ut adeo, lac ejusmodi & morbos & vitia familiarum hæreditaria extingaturum esse, verisimile videatur. Neque species animalium a pristina sua indole degenerarunt, ut homines, & si quibus omnino morbis succumbunt, natura ipsorum, non-

dum

Cap. 3.

Traç. IV.

Cap. 1.

dum adeo depravata, optima medicatrix esse consuevit. Licet vero equis præ aliis morbi obseruentur esse familiares; id tamen culpa sit hominum, qui iis bestiis ita utuntur, ut a bona sua naturali indole multum desciscant. Neque minus præclari ad bonum instinctus ex animalibus ad infantes transiuri essent. Quamvis vero experientia testetur, non in omnibus lacte vaccarum, vel caprarum, nutritis laudabiles illos effectus fuisse deprehensos; culpam tamen aliis rebus tribuendam esse, Noster contendit, qui & causam, quare animalia naturalis suas proprietates non mutant, inde arcessit, quod ea solum, quæ ad bona corporis pertinent, pro naturalis instinctus ratione, nec amplius quid, cupiant; homines autem immortali mente præditi infinito quodam teneantur desiderio, cui tanta idearum, affectuum, motuumque, varietas debeatur.

Cap. 2.

Theologische Bedenken, 2c.

id est,

CONSILIA THEOLOGICA SIGISMUNDI JACOBI BAUMGARTENII. Sylloge prima.

Hale, impensis Joannis Andreæ Baueri, 1742, 8-

Alph. 1 plag. 4-

Autoris ac Collectoris Summe Reverendi dudum Ecclesiæ nostræ concelebrat scripta & meditationes. Certat enim in eis moderatio cum soliditate, & soliditas cum pietate, ut difficile sit definitu, quænam harum virtutum in Autore clarius eluceat. Non est, cur de hac collectione fecus judicemus. In Præfatione Cel. Autor quatuor edisserit capita. Primo ostendit rationes, quibus ad edendam hanc Syllogen fuerit adductus. Deinde differit de modo, quo illa est conformata & continuanda. Tum agit de historicis momentis, quorum dijudicatio ad usum horum Consiliorum facit. Tandem adjungit, quæ ad locum Consilii quarti quendam illustrandum aliquid conferunt adjumenti. Rationes, cur Consilia hæc Autor Cel. ediderit, sunt satis grandes & emolumenti publici plenæ. Modus ipse Consiliorum ita est conformatus, ut moderationi

G g g 3

&

& prudentiæ principatus fuerit delatus, & brevitatis ratio sit habita. Consiliis, quæ alicui, si ederentur, periculosa esse possent, locus hic haud fuit relictus. De religiosis conventiculis, quæ minister ecclesiæ cum parocianorum suorum nonnullis instituere potest, vel non debet, solícite exponit, & spem facit Autor, fore, ut Syllogen hanc quamplures sequantur aliæ. Quod promissum ut Autor Cel. seruet, & re ipsa expleat, ab ipso contendimus, & jure quodam nostro flagitamus. Quæ de conventiculis religiosis, seu ecclesiis in ecclesia, Autor solide affert, ita sunt comparata, ut optemus, ea ad notitiam perveniant ecclesiastarum universonum. *Consilio primo* ostenditur, ab usu sacræ Cœnæ nemini licitum esse abstinere eo, quod irrogeniti quidam eodem beneficio divino abutuntur. *Consilio secundo* dissicitur de Herrenhutianis affectatoribus, & officio ecclesiastæ Evangelici erga eos, qui irreperere, & doctrinas Herrenhutianas Evangelicis incautioribus instillare, student. Dignum sane lectu est hoc Consilium, si quod unquam. *Consilium tertium* pertinet ad officium Concionatoris, qui putat, sibi esse rationes, cur desponsatos propiori necessitudinis cognationisque gradu, quem illegitimum esse existimat, hierologia sacra haud possit impertire, nec ad sacræ Cœnæ usum admittere. *Consilio quarto* respondetur ministro ecclesiæ, qui interrogaverat, quid sibi sit faciendum de collega, qui in sermonibus sacris habendis adhibeat verba offensionum peccatorumque plena. *Consilio quinto* ostenditur, an protervi & degeneres saltatores a sacræ Cœnæ sint excludendi. *Sexto* respondetur ad scrupulos, qui ministrum Evangelicæ male habuerant, vocatus sui causa. *Septimo* agitur de ecclesiastæ offendicali pleno, ac eam ob causam deposito. *Octavo* docetur quidam, haud suppetere rationes, cur promissum sponsale, virgini, in statum regenerationis nondum repositæ, datum, violare liceat. Singula horum Consiliorum digna sunt attente & ex integro legi. Ecclesiastæ inexercitati & recentes judicium suum hac lectione vehementer acuent & augebunt. Non est enim cujusvis, expediendis ejusmodi casibus, & conscientiæ, scrupulis consistanti, tranquillandæ, esse parem satisque aptum

pro

Pag. 125.

181.

231.

251.

325.

355.

pro tempore. Faxit modo Deus, ut Cel. Autori vires & otia abunde suppetant ad fidem, quam dedit publice, exsolvendam.

OSSERVAZIONI LETTERARIE, &c.

hoc est,

OBSERVATIONES LITERARIÆ; QUÆ CONTINUATIONI Ephemeridum Literatorum Italiae inservire possunt, sub tutamine Augustissimi Imperatoris Caroli VI.

Tomus II.

Veronæ, e typographeo Jacobi Vallarsii, 1737, 8.

Plag. 16.

Tomus I mentio ac perlustratio nbs adeo retinuit allexitque, ut non possimus non deliciarum aliquid apponere Lectoribus quoque ex hoc secundo. *Articulus primus* assert *Sancti Patris nostri Ephraem Syri Opera omnia, quæ exstant Græce, Syriace, Latine*, quorum *Tomus I Syriace & Latine* in lucem emissus fuit Romæ ex typographia Vaticana A. 1737. Editionem hanc, *Tomis sex* absolvendam, debemus illustri diligentæ Eminentissimi Cardinalis *Angeli Mariae Quirini*, Episcopi Brixienfis, elaborationem vero Cel. Duumviris, *Josepho Assemano*, ac *Petro Benedicti*. Opus omne *sex* constabit *Tomis, tribus Græcis, totidem Syriace* consignatis. *Tomus I Græco-Latinus* e prælo emerit A. 1732. Hic vero est primus Syriaco-Latinus. Spem insignem de hoc Opere ostendit *Blanchinius* in formula dedicationis, Enarrationi Symboli *Pseudo-Athanasiana* præmissa. *Tomus I Græco-Latinus* A. 1732 jam prodit Romæ, in cujus Præfatione *Assemanus*, Vir longe diligentissimus, meritisque laudibus concelebrandus, protulit, quicquid ad vitam & scripta *Ephraemi* poterat referri. Diximus de eo in *Novis Actis* A. 1738 pag. 289 seq. Interrupta, seu potius dilata, fuit hæc editio, propterea quod Pontifex summus Romanus *Assemanum* in Syriam & Ægyptum ad exquirenda nova monumenta, ac ob causas ecclesiasticas, ablegavit. *Tomus igitur I*
A. 1737

Pag. 8.

11.

- Pag. 12. A. 1737 Romæ evulgatus est ordine quartus. Prefationem præmisit ei P. *Benedicti*, societatis Jesu, Syro-Maronita, Professor olim sacrarum literarum Pisis, ac posthæc Eminentissimo *Quirinio* gratiosissimus. Tantus vir, Syriacæ linguæ quippe peritissimus, Latinam verbis Syriacis addidit interpretationem, ac studio affabre factam, ut eloquentia & doctrina interpretis nunc omnino appareat pulchrior ac amabilior.
17. Inseruit ipse suo loco partem nonnullam ex Commentariis *Jacobi Edesseni*, ex quibus, *Ephraemi* scripto uni alterique junctis, *Severus* Antiochenus conflavit *Catenam*. Obiter judicamus, *Assemanum* in *Tomi primi* Bibliothecæ orientalis parte quadam refellere tentasse *Crozii Historiam Christianismi Indorum*, Gallice scriptam. Eandem hic insitit viam Cel. *Petrus Benedicti*, qui multus est in eo, ut orbi persuadeat Christiano, doctrinas, quas nunc tenet Ecclesia Romana, in scriptis *Ephraemi* undique pellucere, neque varietatem ullam ex ea ætate inibi exstitisse. *Articulus secundus* exhibet summam *Tomi II Operum S. Hieronymi*, quæ formis publicis Verona exprimuntur. Primus ille, quem *Hieronymus* concinnavit, liber fuit *de Vita Pauli Eremitæ*, compositus A. 374. In ea crucem fixerunt huc usque viris doctis verba illa: *Elias plus nobis videtur fuisse*. Restituit autem ea *Vallarsius* ex MSco: *plus nobis videtur Propheta fuisse, quam Monachus*. Quid sit *encoma* apud *Hieronymum*, pauci norunt. Ostendit Noster, intelligi mensuram, ad quam altitudo staturæ militum dijudicatur. *Vegetius* certe: *Proceritatem sironum ad incoma scio semper exactam*. *Isidorus*: *Incoma, mensura militum*. In Actis Martyrum reperitur quoque verbum *incumare*. *Salmasius* ad *Historiam Augustam* pag. 199 conjectat, vocem exortam fuisse ex Græca ἐγκομια, *incisione*, seu *nota incisa*. Ad-dimus illud, *encoma* dici a *Paulo Eph. IV, 13*: μέτρον ἠλιθίας. *Hieronymus* jam ignem videtur admisisse purgatorum ob lo-
- 21 seq. cum *col. 680*. *Articulus tertius* præbet observationes, Cometæ impensas in specula astronomica instituti scientiarum *Benoniensis* A. 1737, 22 Febr. Apparuit ille versus Occidentem sub Venere planeta. Nudo oculo exhibuit idem speciem stellæ
29. *encoma* apud *Hieronymum*, pauci norunt. Ostendit Noster, intelligi mensuram, ad quam altitudo staturæ militum dijudicatur. *Vegetius* certe: *Proceritatem sironum ad incoma scio semper exactam*. *Isidorus*: *Incoma, mensura militum*. In Actis Martyrum reperitur quoque verbum *incumare*. *Salmasius* ad *Historiam Augustam* pag. 199 conjectat, vocem exortam fuisse ex Græca ἐγκομια, *incisione*, seu *nota incisa*. Ad-dimus illud, *encoma* dici a *Paulo Eph. IV, 13*: μέτρον ἠλιθίας. *Hieronymus* jam ignem videtur admisisse purgatorum ob lo-
38. cum *col. 680*. *Articulus tertius* præbet observationes, Cometæ impensas in specula astronomica instituti scientiarum *Benoniensis* A. 1737, 22 Febr. Apparuit ille versus Occidentem sub Venere planeta. Nudo oculo exhibuit idem speciem stellæ
- 40 seq.
- 48 seq.

stellæ nebulosæ, magnitudinem Veneris referentis, sed lumine debili albicantique instructæ. Insequenti die observatus fuit is in una fixarum astri Piscium, proximisque diebus eadem observatio est repetita. Ad 25 diem locus Cometæ fuit annotatus interventu stellæ Piscium α , ac hora 7.30 adscensio recta ejus innotuit gr. 22, 1, versus meridiem, & declinatio septentrionalis gr. 1, 6. Unde computatio ostendit ejus in Ariete longitudinem gr. 20, 46, ac latitudinem meridionalem gr. 7, 35. Sed præstat, tabulam ipsam locorum Cometæ per observationes correctas ex pag. 75 adjungere, quam reliquis immorari:

Pag. 50.

52.

		Y		Lat. Merid.
		G. I.	G. I.	
Febr.	A 25 hor.	7. 30	20. 46	7. 35
	B 26	7. 13	22. 43	7. 53
	C 28	7. 33	26. 29 ^I	8. 27
Mart.	D 1	8. 2	28. 20	8. 43
	E 2	7. 35	0. 4	8. 58 ^I
	F 3	7. 2	1. 45	9. 12 ^I
	G 5	7. 35	5. 4	9. 38
	H 6	7. 9	6. 37	9. 48
	I 7	7. 30	8. 8	9. 57
	K 18	8. 37	22. 37	11. 26
	L 20	8. 42	24. 47	11. 34
	M 21	8. 54	25. 49	11. 37
	N 22	7. 53	26. 48	11. 40
	O 23	9. 12	27. 46	11. 43
	P 25	7. 50	29. 42	11. 49
		II		
	Q 28 hor.	8. 23	2. 27	11. 57 ^I
	R 29	8. 23	3. 19	12. 0
	S 30	8. 13	4. 11 ^I	12. 3
	T 31	7. 30	5. 1	12. 4
Apr.	V 3	8. 12	7. 33	12. 6
	X 4	8. 23	8. 17	12. 5 ^I
	Y 6	8. 9	9. 42	12. 5 ^I

Illud vero non est omittendum, observationes hæc diligentis viro- rum Cel. Matteucci & Boldrini in acceptis esse ferendas.

Hh h

Articulo

- Pag. 76 *Articulo quarto* indicantur *In Romanis & Græcis Crevii & Gronovii Antiquitates nova Supplementa*, eorumque *Tonus primus*, Venetiis A. 1737 emissus in lucem. Complectitur ille hæc scripta: *Pauli Merula de Legibus Romanorum; Ejusdem de Comitibus Romanorum; Ottonis Aicheri brevem institutionem de Comitibus Romanorum; Francisci Poleti Historiam Fori Romani illustratam & auctam; M. Antonii Majoragii de Senatu Romano; Matthæi Ægyptii Senatusconsulti de Bacchanalibus Expositionem; Petri Burmanni de Veſtigalibus populi Romani; Baltheſſaris Bonifacii de Archivis; Alberſini Barſoni de Archivis Commentariam, nunc primum editum; Scipionis Gentilis de Jure publico populi Romani; Alberici Gentilis de Armis Romanis, sive de Juſtitia bellica Romanorum. Articulo V* summa Orationis funebris, ab Eminentissimo Domino *Paſſionei* in mortem Principis Eugenii *Franciſci* scriptæ, Pataviique editæ A. 1737 fol. exhibetur. Simul ac vero *Observationum literariorum Collectores de Oratione & juſte & honorificentissime judicarunt*, addunt mentionem scripti, quod idem Vir Eminentissimus *Tugii* A. 1729, 4, edendum curavit, cui titulus: *Acto Apostolica Legationis Helveticæ ab A. 1723 ad A. 1729*. Reperunt editionem literarum, a *Joanne Georgio Eccardo* ad Eminentissimum *Paſſioneum* datarum, cum ille ad ecclesiam Romanam ob æs alienum domi conflatum, ac gratiam summi Ministerii Hannoverani in ipsum collabescens, festinaret. Adjungunt eidem Em. Cardinalis, tunc Nunciæ Apostolici, epistolam, Lucernæ A. 1724, 4 Cal. Febr. datam, qua *Eccardo* humanissime respondit, eumque ratione hujus mutationis cum *Pistorio, Besoldo, Holſtenio, Lambecio*, confert. *Articulo sexto* percensetur argumentum, quod inest *Operibus Joannis Georgii Triffini*. Titulus libro præfixus: *Tutte le Opere di Giovan Giorgio Triffino non più raccolte, Verona, 1729, fol.* Summum Poetam, Comicum & Tragicum scriptorem, existisse *Triffinum*, inter omnes constat. Tragedia ejus *Sofonisba* & Comœdia *Simillimi* principatum obtinent in suo genere, ac primæ fuerunt, quæ ad amuſſim artis scopique versibus decoris commodisque sunt elaboratæ. Debent eruditi hanc editionem

tionem monitis Illustrissimi Marchionis *Scipionis Maffei*, perpetui elegantioris literaturæ ornamenti, siderisque semper paterni. *Articulo VII* enumeratur summa libri de Eloquentia Italica, a *Iusto Fontanino* conscripti sub titulo: *Della* Pag. 99.
Eloquenza Italiana di Monsignor Giusto Fontanini Libri tra Roma, 1736, 4. Rectius Autor inscripsisset librum de lingua & dictione Italica, qui jam A. 1706 Romæ forma fatis tenui exierat, complexus catalogum variorum operum, quæ vernacula Itatorum scripta sunt, haud ad unam materiam referenda. Judicium vero illis præmiserat Autor. Graviter monuit jam *Plinius Lib. V Ep. 20, aliud esse eloquentiam, aliud loquentiam.* Præcedit in editione hac nova *Judicium de eloquentia Italica* (Ragionamento dell' Eloquenza Italiana), Marchioni *Orsi* inscriptum. *Fontanius* eo in libro liberius ea notavit, quæ in Itatorum suorum formulis loquendi scriptisque obelisco digna existimavit, a Collectoribus invicem passim reprehensus. Numerum inire voluisse videtur *Fontanius* librorum, inde ab inventa typographia Italice formis publicis descriptorum; adeo amplius est numerus voluminum, quibus percensendis atque denominandis suam operam addixit. Miramur, quid causæ subsit, cur *Fontanius* opus suum haud inscripserit *Bibliothecam librorum Italicorum*, nisi forte timuit, ne passim ea fuerit oblitus, vel omiserit, quæ ad implendam hujus tituli mensuram faciunt. Non meminit certe Operum *Machiavelli*, *Fr. Pauli*, librorum prohibitorum, castratorumve. Nec est, quod Lector summam argumentumve librorum apud eum quærat. Titulos enim hic Eloquentiæ Italicæ scriptor dedit, prætereaque nihil. Libros, qui in classe quavis fuerunt omitti, maximam partem Collectores suppleverunt. Unde accidit, ut Articulus hic sit omnium copiosissimus. Si quis supplementum hoc auxerit, & *Fontanini* opus ad Chronologiæ scientiarumque singularium classes judicis succinctis instruxerit, tum sane Itali habebunt domesticæ historiæ literariæ apparatus insignem. Verum iste haud videtur unius hominis esse labor, sed sodalium, hinc inde Bibliothecis aggregatorum, eidemque operantium fini. Exstat *Alberti Bartolini*

101.

172.

lini de scriptis Danorum liber posthumus, auctior editus a fratre Thoma Bartholino Havntæ A. 1666, 8. Utinam aliæ etiam gentes hoc institutum æmularentur! Collectores in Autore id potissimum notant, quod in viros honoratissimos, integros vitæ, ac scientiis politicissimos, bilem evomat, ad orationis nervos cõhærentes, tractationisque nexum, haud respiciat, in Præpositum gentis suæ triginta fere locis injurias & contumelias spargat, promptusque sit in compellendis quibusque crimine hæreseos. *Articulo VIII de Senatoriis nominibus Dissertatio* ex integro sese lectori offert, qua de iis, quæ in *Cassiodoriana* editionis fronte immutata sunt, ratio redditur, & Romanorum nominum argumentum animadversio pluribus illustratur, autore, quemadmodum facile dilucet, Illustrissimo Marchione Scipione Maffæo. Occasio scripti ex editione ea fuit sabnata, qua P. Joannes Garelius Opera Magni Aurelii Cassiodori, Senatoris, viri Patricii, in publicum produxit. Vir Illustrissimus Cassiodorum legit, eique prænomen non Magni, sed Marci, fuisse, suspicatur. Garelius Cassiodorum putat dictum esse Magnum ob genus, opes, doctrinam, munera. Addit Dissertationis Autor judicium hoc: *At, si ita est, nec præmitti, nec tanquam prænomen adhiberi, unquam debuit. Magnus proprie inter prænomina recenseri haud potest, antiquitus enim, & stante republica, cognominis locum tenuit.* Objici quidem potest, Gruteriana in Inscriptione pag. 116, 117, legi Magnum Pompejum, ideoque Christophorum Rupertum in epistola ad Reinesium 14, & ipsum Fabretum Inscript. pag. 23, Magnum hic pro prænomine habuisse. At inscriptionis illius fragmentum est intercisum, ac Pompeji non prænomen, sed cognomen, fuit Magnus, quod tum Cicero, tum Suetonius in *Caligula* Cap. 25, dilucide reddiderant testatum. Pompejos usque ad extrema tempora eodem cognomento usos, Consul anni a Christo nato 501 docet, in *l. 18 C. de Collationibus* laudatus. Ponamus verò, Inscriptionem Gruterianam recte sese habere, tunc animo recolendum est, cognomen nonnunquam nomini præmissum fuisse. Nepos certe Cornelius quindecies a Plinio denominatur. Prænomina præterea per literarum compendia indicari, mos erat. Cum

Cum itaque hic vox *Magnus* singulis literis in Inscriptione exprimitur; id ipsam indicio est, prænomen haud significari. Ex *Magni* cognomine gens *Magnia* prodiit. Sequiori etiam ævo *Magni* vocabulum prænominis loco adhibitum. Sic *Nero* modo cognomen, modo prænomen, fuit. Conf. *Suetonii Claudium Cap. 1.* Noster suspicatur, eum, qui *Magnum* ad prænomena primus retulerit, antiquum *Manii* prænomen perperam enuntiando corrupisse. *Magnus Maximus* fuit & Ægypti procurator imperante *Augusto*, teste *Philone in Flacc. pag. 975*, & Imperator, seu Tyrannus, Seculo V. *Cassiodori* certe prænomen haud fuit *Magnus*, siquidem in MStis appellatur *M. Aurelius*. *Commentarium de partibus orationis* scriptor Illustrissimus *Cassiodori*: haud esse, sed spurium potius, demonstrat. Nam *Ticinum* in eo vocatur *Papia*, quod ante *Paulum Diaconum* audierat nemo. In Lateranensi Concilio, A. 769 sub *Stephano III* habito, subscriptio occurrit *Episcopi Papie Ticini*. Id Autor Illustrissimus, e Capituli Veronensis Codicibus erutum, quamprimum emittet. In cippo lapideo *Magni Maximi* tyranni nomen est obvium, & prænomen tribus prioribus literis per MAG significatur. *Viro Senatori* lectum est ab imperitis ex compendiaria scriptura V. S. quæ legenda est VIRO SPECTABILI. Id patet ex titulo *spectabilitatis*, adjecto in *Cassiodori* Epistolis, e. g. *Var. Lib. I Epist. 5, 38, Lib. II Epist. 28.* *Cassiodorus* ex *Aurelia* gente ortus fuit, in qua *Magni* numerantur nulli, receptissimum vero *Marci* prænomen fuit. *Cassiodorum* ab officio ac dignitate appellatum esse *Senatorem*, Noster negat, licet *Paulus Diaconus Lib. I Cap. 25*, & *Beda in Ezra Lib. II Cap. 2*, scriptoresque posterioris ævi, ita existimarint, ac ipse *Vossius de Historicis Latinis*. At *Victor & Marcellinus in Fastis Cassiodori* Consulatum ita notant: *Senatore V. G. Consule, Senatore solo Consule*. Nomen omnino proprium exhibetur. *Jornandes in Historia Gothica* proemio *Senatoris volumina* sese coarctasse dicit, id est, *Cassiodori*. *Cassiodorus* ipse se in *Chronico* ita designavit, & in *Epistolis* omnibus *Librorum XI & XII*. *Senatoris* enim nomen illo seculo gessere complures, teste *Sirmondo, Ennodium* illustrante,

- qui literas ad *Senatorem* Episcopum dedit. Dedit P. *Gregorius* ad *Senatorem* Presbyterum & Abbatem. A. 436 *Ishidorus* & *Senator* Consules fuere. *Ticini* Monasterium quondam *Senator*, filius honorandi *Albini*, ædificavit. *Agnomen* fuisse olim nullum, *Noster* ostendit, idque a recentioribus confusum esse cum cognomine. *Cassiodorium* appellat, quem alii
318. *Cassiodorum*, autoritate inductus Codicis MSÆ antiquissimi, quem ipse inter Capituli Veronensis chartas detexit, & quem paucis abhinc annis sub titulo *Complexionum* foras exire iussit. In eo tribus locis, & maximis quidem literis, CASSIODORII SENATORIS nomen effulget. Obtinet hic illud *Tertulliani adversus Marcionem* IV, 4: *Id verius, quod prius*. *Corruncanus*, *Panvinio* iudice, dictus fuit *Corruncanius*. *Fulvius Ursinus*, *Mamilia* gentis denarios referens, admonuit, in libris, ubi *Mamilus* legebatur, *Mamilius* reponendum esse. *Avienus Festus*, qui *Arati* metaphrasin concinnavit, in editione prima, quam *Vittor Pisanus* A. 1488 Venetiis ex MSÆis procuravit, est *Avienius*. Scriptor finium regundorum *Siculus Flaccus* in veteri apud Autorem membrana *Siculus* dicitur. P. *Sulpitius Quirinus*, decantatus Syriæ Præses, *Quirinius* est appellandus, suffragatoribus *Lipsio* ad *Tacitum*, *Norisio* in Cenotaphiis, ac *Pagio* in Apparatu. Casus secundus *Cassiodori* non certè est indicio, primum esse *Cassiodorus*. Latini enim duplex in casu secundo efferebant per unicum, ut ex *Gelasius*, *Hilarius*, *Aurelius*, inveniuntur casus secundi *Gelasi*, *Hilari*, *Aureli*. Quis porro ignorat *res mancipi*, id est, mancipii? *Viri Patricii* appellationem e libri *Complexionum* fronte abstulit, eo quod ea sit plane insulsa. Quis enim dixit unquam *Vir Consul*, *Vir Senator*, *Vir Prætor*? *Viros* Contulares omnino Romani habuere eos, qui Consulatu functi. At *Patriciatus* honor fuit
329. perpetuus, ac perduravit in omne reliquum vitæ tempus. Quare ne hac quidem ratione *Vir Patricius* ferri potest. Hæc hæctenus. Dissertationi Illustrissimus *Marchio* epistolam Latinam subjunxit, qua *Benedicte Bacchinio* Abbati rescripsit, ac quæstia nonnulla, quæ attinent ad formulas *Cassiodori* rariores, illustravit. *Messii quadrigam* ex *Var*, *Lib. I Epist. 45* exponit de
- 331.

de quatuor Grammaticorum collectione, quos *Messias* quidam compegerat in unum. Quatuor illos eruit ex *Cassiodori* Libro de Artibus primo, ubi hic *Donatum* præfert, puerisque ac tiro-nibus commendat, quamvis *autores superiorum temporum de* Pag. 333.
Arte Grammatica ordine diverso tractaverint, suisque seculis bo-noris decus habuerint; ut Palamon, Phocas, Probus, & Cen-sorinus. Annotari hæc digna sunt ad Ven. *Jo. Georgii Walchii Historiam criticam Latine lingue.* III. *Marchio Expositionem in Cantica Canticorum* denegat abjudicatque *Cassiodoro* suo, ratus 334.
tamen, illam *Seculo XI* esse antiquiorem, quo *Papias* ex ea in *Lexicon* suum transtulerit bene multa. *Haymonis*, seu *Aimo-nis*, *Halberstadiensis* *Seculo IX* *Episcopi*, hoc esse opus, iudicat. 335.
Nec librum *de octo partibus orationis*, neque *pågellam*, quæ *Com-putus Paschalis* inscribitur, *Cassiodoro* tribuendam, probat. 336.
Ad *Indictionem* pro quovis anno determinandam ipse regulam hæc subministrat: *Quindenæ tantum quantitates rejice. Numerus, qui est reliquus, dat Indictionem; si nihil remanet, Indictionem ha-bes ultimam (seu quintam & decimam).* 337.
Solemus alias anno, de quo agitur, tres annos adjicere, deinde vero numerum annio-rum per 15 partiri. Ex methodo antiqua A. 515 cucurrit *Indictio* 8. Sed, quod pace Illustrissimi *Marchionis* dicere liceat, ex numero illo 515 non possunt abjici quindenæ quan-titates. Unde perspicitur, methodum consuetam ubique quaestioni satisfacere, recentiorẽ vero illam haud item. Pro-ponere juvat casus confimiles, in quibus recentior illa metho-dus quærentem destituit, nempe in numeris 401, 402, 403, 404, 405, 406, 516, 1111, 1222, 1315, 1409, &c. Moli-tur summus ille *Vir* editionem *Operum Cassiodori* novam, *primo Tomo ecclesiastica* inserturus, *historica secundo.* *Ecclesia-*
sticis annectet, quæ *Senator* in gratiam divinarum literarum elucubravit. *Psalterii* *Expositio* agmen ducet. *Complexio-*
nes subsequenter. In *Psalterii* *Prolegomenis* fufe de *Codi-*
ce suo vetustissimo agit, in quo exhibentur *Psalmi*, hac qui-dem pagina *Latine*, altera e' regione *Græce*, sed literis *Græcis.*
In *Historicis Chronicon* præbit. *Gothorum Historia* seque-tur, e *Senatoris* *Libris XII* in unum per *Jornandem* coarctata.

Exci-

- Excipient id *Varia*. Immorati fumus. diutissime *Articulo decimo*. Tam salubria & publicæ cognitioni accommodata ac necessaria nobis sunt visa, quibus ille Articulus effulget. Procedimus ad *nonum*, quo describitur magnum labrum (quod *tazza* Itali vocant), ex achate orientali factum, figuris illustratum, quod reperitur nunc in Museo regio Neapolitano, antea Florentino. *Articulo decimo* repræsentatur argumentum ex libro præstantissimo, cui titulus: *Francisci Blanchini, Veronensis, Astronomica ac Geographica Observaciones selectæ, ex ejus autographis excerptæ, una cum Meridiani Royani tabula. Cura & studio Eustachii Manfredi. Verone, 1737, fol.* At, quia de libro hoc Sodales nostri alibi exponere constituerunt, nostrum est, ne nimis longi sumus, hanc omittere recensionem. Accedit in fine descriptio *auroræ borealis*, A. 1737, 16 Dec. in Italia conspectæ. Mirum sane accidit, phænomenon id, quod in Italia primus A. 1722 Cel. *Franciscus Zanossi* observavit, progressu annorum adeo increbuisse. Meminisse tamen licet, *Gassendum* jam in Gallia A. 1621 id phænomenon animadvertisse. *Gregorius Turonensis* A. 584 idem notavit, membrisque prodidit. *Plinii* locus in *Hist. Nat. Lib. II Cap. 33* admodum est luculentus, nec non alius *Seneca* in *Questionibus naturalibus*. Mortales plerumque ea tempestate domi ac in lectis latuerunt, qua dux illa borealis apparuit, exceptis obsidionum temporibus, quo factum est, ut, excidiis urbium victoriisque & præliis tot prodigiis præcessisse, literis reperiatur consignatum. *Aristoteles* jam disseruit *Lib. I Meteorolog. Cap. 5* de aurora boreali. Plura exempla congeffit Cl. *Frobesius*, Professor Academiæ Helmstadiensis, cujus librum alias dedimus compendiose enarratum. Is, qui hic auroram descripsit, probabilem pronuntiat Cel. *Mairani* opinionem, qui credidit, auroram illam esse partem lucis zodiacalis, quæ adfluat in atmosphæram nostram. Obmoveret vero ei nihilo minus difficultates vix extricabiles. *375 seq.* Proponit ipse tandem opinionem novam, quærens, an non phænomenon illud possit exoriri a luce solis reflexa, nubibusque, vel alia materia, speculi vicem præbente, excepta, & inde repercussa.

AD
NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Quae Lipsiae publicantur,
SUPPLEMENTA.
Tomi VI Sectio IX.

LA VIE DE S. THOMAS D'AQUIN, &c.
hoc est,

*VITA S. THOMÆ AQUINATIS, ORDINIS
Predicatorum, Doctoris ecclesie, una cum ex-
positione doctrine ejus, & Operum recensione, Au-
tore P. A. TOURON, Ordinis Fratrum Pre-
dicatorum.*

Parisiis, sumtibus Giffeyi, Bordeletii, Sabaudi, Henrici, 1734, 4.
Alph. 5 plag. 12.

Vitam *Thomæ* Gallico sermone & copiose exponere, Au-
tor Pl. Rev. apud animum statuerat, delineaturus *Tho-
mæ* actiones inter sese coagmentatas, indolem &
cogitandi modum, probitatem voluntatis, sentiendi ratio-
nes, consuetudinis cum quocunque alio culturam, & vi-
tæ doctrinæque mutuum conformitatem. Dignus erat *Tho-
mæ* hoc scriptore & præcone, in orbe Christiano celebra-
tissimus, ecclesie vero imprimis catholicæ probatissimus.
Adrianus Ballietus Tomo I operis, *Vie des Saints* inscripti,
neminem scripsisse *Thomæ* vitam, *Thomæ* dignam, judica-
vit. Familiam inter eos, qui *Thomæ* vitam literis con-
signarunt, ducunt *Bartholomæus Luccensis* & *Wilhelmus de*

Ccc

Tccc.

Tocco. Prior exstitit *Thomæ* discipulus, itinerumque socius postremorum, a confessionibus ejus sacris, olim Papatum a Bibliothecis, Confessionarius *Joannis XXII*, & ab eo Episcopatu Torcelliano in territorio Venetorum præfectus; vir doctus pro suæ ætatis ratione, qui scripsit præter alia Historiam ecclesiasticam *Libris XXIV*, exorsus ab ævo Christi nati & usque ad *Bonifacii VIII* Papatum progressus. In *Libris XXII* & *XXIII* de *Thomæ* injicit mentionem. Posterior æque ex disciplina *Thomæ* prodiit, Dominicanus celeberrimus, qui Neapoli docuit, Prior primo Cœnobii Beneventi, ac delegatus ad Papam *Joannem XXII*, daturus apud eum operam, ut *Thomas* ecclitibus adorandis adscriberetur, annis 45 post ejus obitum. Intra quadriennium *Wilhelmus* cum aliis rem feliciter susceptam ad finem exoptatum perduxit, ac deinde vitam *Thomæ* scripsit, quam Autor omni fide dignissimam existimat. *Ronaldo* patefecerat *Thomas* favores extraordinarios, quibus Deus ipsum ornaverat, vetans, ne is ea proferret, se vivo. *Wilhelmus Toccensis* nulli pepercit studio, ut hæc & alia rescisceret. Ut verbo dicamus, *Thomam* descripsit qua Divum, cœloque dignum, non qua hominem. Continuatores *Bollandi* opus illud *Wilhelmi* ediderunt Tomo I *Mensis Martii* inter *Acta Sanctorum*, licet Noster haud inficietur, *Wilhelmum* parce nimis de primis *Thomæ* annis disseruisse. Ex *Wilhelmo* sitim restinxerunt, quotquot post hæc de *Thomæ* fuerunt commentati, verbi causa *Bernhardus Guido*, Dominicanus, Episcopus Lodevæ; *S. Antonius*, Archiepiscopus Florentinus, *Andreas Morosini* & *Antonius Pizani*, uterque Venetiis Senator, *Demetrius Cydanius*, Autor Græcus, *Flaminius*, *Ferdinandus de Castello*, *Michael Pius*, *Suerius*, *Mabenda*, *Sixtus Senensis*, aliique. Inter scriptores recentissimos principatus debetur R. P. *Echardo*, qui chronologiam vitæ *Thomæ* accurate digessit, & opera genuina, a *Thomæ* profecta, a suppositiis, vel interpolatis, accurate distinxit. Nil itaque mirandum, si Autor critica potissimum ab *Echardo* fuerit mutuatus. Tractationem omnem *Libris sex* comprehendit. *Libro primo* pertractat vitam *Thomæ* usque ad studia ejus Parisiensia. *Liber secundus* exhibet ejus scripta & gesta usque ad obitum Papæ *Urbani IV*. *Libro tertio* enar-

rantur

rantur reliqua, quibus & mors & relatio ejus inter Divos adjunguntur. *Libro quarto*, Thomam fuisse perfectum ecclesie doctorem sanctissimumque magistrum, ostenditur, nec omittitur quidquam, quo indoles & character animi, qui in ipso fuit, illustrari possit. *Libro quarta* expromuntur elogia, in scripta *Thoma* collata, & varii usus, quos lectio scriptorum ejus subministravit. *Libro sexto* recensentur ejus scripta genuina, tum philosophica, tum dogmatica, ad Theologiam revelatam referenda, tum exegetica, ad sacras literas illustrandas composita, tum opera argumenti non unius. Adjicitur hisce ferè scriptorum dubiorum & suppositorum, quibus accedunt etiam, quæ in Græcam aliasque linguas fuerunt translata. Thomam Græcæ linguæ peritia fuisse imbutum, Autor admodum reddidit probabile, *Echard* fultus argumentis. P. *Rugli*, Siculus & Jesuita, *Summam S. Thoma* in sermonem Tzingensem convertit, nec non *Thoma* librum de corporum nostrorum resurrectione. Mater *Thoma* fuit *Theodora*, quæ, ut filium ex Ordine Dominicano retraheret, multum sibi facessivit negotii. Fratribus usus est *Londulfo* & *Raynaldo*, ducibus bellicis. Patre gaudebat Comite *Aquini*. *Gregorius X* præceptorem ejus, *Thomam Agni de Leontino*, creavit Patriarcham Hierosolymorum & Episcopum Ptolemaidis, nomine ei indito *Joannis de Arra*, ac *Philippo III*, Galliarum Regi, tutelam & defensionem ejus oravit, ratus, sese ejus opera usurum, Palestina propediem recuperata. Quo sine ipsum constituit legatum Apostolicum per Armeniam, Cyprum, & Principatum Antiochiæ. Obiit *Thomas* hic A. 1227 in Palæstina, ac Ptolemaide in templo Ordinis Dominicani fuit sepultus, 14 annis ante, quam Saraceni illam urbem expugnarent. *Thomam* juniorem, seu *Aquinatem*, Pontifex Abbatem Montis Cassini renuntiaturus fuit. Sed *Thomas* haud annuit, audiens potius viros doctissimos, inprimis *Albertum Magnum*, Parisiis docentem in Collegio S. *Jacobi*. *Wadingus* erravit, ratus, *Thomam* fuisse *Alexandri Halefi* discipulum. Ille error hic copiose dispungitur. A. 1248 in Concilio Dominicanorum fuit sancitum, ut Oxonii, Colonia, Bononiæ, in Montebelliar-
cardo,

Pag. 769
seq.

772
41.

68.

70.

88.

98.

- cardo, uti Parisiis, docerent in Collegiis publicis Professores Dominicanorum. *Albertus* igitur *Magnus* missus fuit Coloniæ Parisiis, eique pro Professore secundo adjunctus fuit *Thomas* noster, qui, discipulos ut formaret tum pios, tum solide doctos, laborem omnem impendit. Cum Presbyter constitueretur, præconem egit disertum solidumque, gregique exemplo egregia virtutis prætulit. Invisit *Adelbridam*, Burgundam, *Henrici III Pii*; Ducis Præbantiæ, uxorem, eique inscripsit libellum de regimine *Judeorum*. Professionem deinde gessit Parisiis, in docenda Philosophia & Theologia positam.
116. *Wilhelmus de S. Amore* scripserat librum de *perpetuitate ultimorum temporum*, in quo passim Ordinem Dominicanum & Dominicanos, mendicantes contra *Pauli* doctrinam, perstrinxerat.
127. Rex *Ludovicus* librum misit Romam ad Pontificem. Academia Parisiensis simul misit legatos Romam, in quibus ipse erat *Wilhelmus de S. Amore*, desideraturos, ut improbaretur ac condemnaretur liber Anonymi, qui erat inscriptus: *Evangelium æternum*. *Thomas*, ut defenderet Monachos, & præcipue Ordinem suum, evocat Romam Pontifex. Scripsit defensionem, sic inscriptam: *Contra impugnantes religionem*.
145. *Wilhelmi* posthæc liber fuit condemnatus. *Summam contra gentes* *Thomas* contexit, *Raimundi de Penna Forti* precibus inductus. Scripsit etiam adversus *Averroem*, qui, singulis hominibus & universis unicum duntaxat inesse intellectum, docuerat. Titulum libro præfixit: *De unitate intellectus contra Averroistas*.
148. Vitæ monasticæ excellentiam *Thomas* admodum prædicavit, præcipue in libris de *perfectiõne vitæ spiritalis*, & *utilitate votorum monasticorum*. Ecquis ignorat multitudinem ejus scriptorum? Quis nescit elogia, quibus ab universa Ecclesia magnus ille *Thomas* fuit evehus? Obiit ipse Fosse novæ, A. 1274, 7 Martii, ac Doctores Parisienses ea de causa ad Capitulum generale Fratrum Prædicatorum epistolam miserunt; laudum ejus insigne argumentum. Nostrum non est, singula prosequi. Autor enim tam copiose, solide, et eleganter, universam *Thomæ* vitam adornavit; ut lectores in eo nihil sint desideraturi. Felicem eo etiam nomine prædicamus
153. 177. 226. 237. 308.

causam *Thomam*, quod ipse *Turonium* obtinuerit dignum & laudabilem laudum suarum præconem & panegyristen.

FRID. ADOLPHI LAMPE, THEOLOGI consummati, Dissertationum philologica - theologicarum, tum earum, quæ ad ulteriorem Evangelii Joannei illustrationem pertinent, tum reliquarum varii generis & eruditionis multifariæ, Syntagma. Accedunt Orationes ejus IV, Programmata quedam, ab ipso elaborata, & Dissertationum quarundam affectarum fragmenta, ex MSS. edita. Præfationem præmisit DANIEL GERDES, S. Th. D. & Prof. Groninganus, Concionator Academicus, & Collegii Scientiarum Regii Berolinensis Membrum.

Amstelodami, apud Adrianum Wor & hæred. Onder de Linden, 1737, 4.

Alph. 5 plag. 5.

Editor Celeberimus in Præfatione de lucernis sepulchralibus, alludens ad *Lampii* nomen, disserit, apud veteres, five gentiles, five Christianos, concelebratis, sepulchro cœlitibus adscripti *Lampii* suspenso & affixa. Volumina in duo totum Syntagma est distributum. In priori exstant Disputationes, Ultrajecti emissa, quæ ad illustrandum *Joanneum* Evangelium faciunt, Viri beati manu hinc inde auctæ atque perpolitæ. Accedunt eæ, quas Vir beatus sub auspiciis Virorum Celeberrimorum, *Cornelii Hæsei & Campegii Vîringæ*, in illustri Lyceo Bremensi, & in alma Franequerana, admodum juvenis ventilaverat, a sese editas. Accesserunt illæ de *Cymbalis veterum* rudes linæ, quæ deinceps in eruditissimum illud de *Cymbalis* excreverunt opus; nec non Dissertationes emblematicæ de *Myrto*, atque *Cupressu*, ac *Cedro*. Adjiciuntur præterea Programmata, limatis nitidisque meditationibus effulgentia. In posterius Volumen rejectæ sunt limatissimæ Dissertationes, quas *Lampius*, in patriam redux, ex Ultrajectina Academia secedens, edidit & de *Panarum infernalium æternitate*, & de *Spiritu Sancto*, & de *Librorum sacrorum inspiratione*. Subjunguntur Orationes ejus-

- dem de *summa sapientia, de memoria sanctorum, de sole justitie, & de Urim ac Thummim*. Dissertatio prima inscripta est de titulo Evangelii Joannis, quem a Joanne profectum esse, negat cum *Richardo Simonio, J. H. Majo, & Gothofredo Oleario*. *Irenæus tamen contra Hæret. Lib. III Cap. 2* titulos, qui Evangeliiis sunt præfixi, jam commemorat, nec non *Clemens Alexandrinus Lib. III Strom. p. 465*. De Pseudo-Evangeliiis agit §. 11. Manichæi fuerunt primi, qui, Evangelistas, in titulo indicatos, esse genuinos autores, negare cœperunt.
6. Evangelium generatim doctrinam de Christo designabat, *Rom. II, 16*. Hellenistæ per *Evangelium* intellexerunt annuntiationem rei, *בשורת*, non tantum novæ, sed etiam lætæ, idque per certos nuntios, eo fine ablegatos, & præmia nuntii sui expectantes. Videtur quidem *1 Sam. IV, 17, שמבשר* nuntii mali præconem designare. Sed putabatur ille bonus esse nuntius, antequam audiebatur. In bonam enim partem vox sumitur *Jer. XX, 15, 1 Sam. XXXI, 9, 2 Sam. XVIII, 21, 26*, de salute per Christum speciatim *Es. XL, 9, Ps. XL, 10, Es. LXI, 1, 1 Par. XVI, 23, Ps. LXVIII, 12, XCVI, 2, Es. LII, 7, LX, 6, Nab. II, 1*. Specialissime *εὐαγγέλιον* notat nuntium de obtenta victoria, & libertate populi, devictis hostibus, restituta. Locum *1 Pet. IV, 6*, cum *Grotio* exponit de sanctis Martyribus, *Stephano, Jacobo*, aliis, tum mortuis, qui secundum opiniones hominum erant mortui, vivebant vero spiritu ad Deum reverso.
18. Κατὰ alias scriptorem haud notat. Quare illud κατὰ Ἰωάννην designabit potius: ex Joannis sententia ac testimonio, ut excluderentur pseudo-evangelia. Significatus hic Græcis factis est familiaris. *Dissertatione II* exponitur de scala *Jacobi*, ad *Jo. I, 51*, ac *Genes. XXVIII, 12 - 15*. Somniis inesse divini quid, ethnicis quoque creditum. De somniis varia edisseruntur ab Autore. Exteri Philosophi, præcipue orientales, dæmonibus suis defensus in terras tribuerunt. Jehova, qui sub forma humana insistebat in capite scalæ, erat Christus ob *Jo. I, 18*. De hoc angelo, qui *Jacobo* apparuerat, locus exstat illustris *Hof. XII, 5, 6*, quem Noster illustrat. Per *scalam*, vel *rubum ardentem*, non denotatum esse Messiam, credit, sed per eum, qui in forma humana apparebat, Jehovam.
- 36 seq. Nubes
46 seq.

Nubes rutilans & ignea perpetuum præsentiæ divinæ sub V. T. fuit symbolum, quorsum ipse etiam retulit loca, *Gen. III, 24, XV, 17, ac Ex. III, 2*. Quare, cœlum supra scalam apparuisse fissum, quia portæ speciem *Jacobus* animadvertit, ac cum nube lucida Jehovam Messiam prodidisse, existimat, quod cum *Jo. I, 18*, concordat. Conf. *Exod. XXIV, 10, Ezech. I, 4, X, 1, 2, Dan. VII, 9, 10, Matth. XVII, 5*. Per columnam *Jacobus* illum splendorem, ex nubibus erumpentem deinceps, representavit. Columnæ profecto divinitatis extiterunt symbolum. Columna itaque nubis & ignis Patriarchis non incognita, ac mirificum Dei præsentiis fuit symbolum, ex quo Messias subinde locutus fuit ad *Mosen* & *Judæos*. *Bairiā*, *Santhoniathonis* Autor exponit ex *לְחֵן בֵּית*, *Bethel*, & *ἐπιπροϋχῶς* ea dicta fuisse, arbitratur, eo quod ex unguento illo gratissimum respirabant odorem, ex *בִּשְׁמָנִים*, quod Syris est spirare & odorari. Symbolum illud præsentiæ divinæ Judæi vocabant *Schechinah*, ac *כְּבוֹד*, *δόξαν*, splendorem, appellabant. Scala quasi columnam fulcure visa, si Nostro credimus. In *Diss. III* edisserit *Mysterium scale Jacobææ*. *Franciscus Junius* & *Sebastianus Schmidius* hunc disjungunt sensum mysticum. Imago utique illa aliquid designavit, siquidem citra illum finem Deus illam *Jacobo* non proposuit. Relatio in ea fuit specialis ad promissiones subsequentes. Prænuntiavit Deus, terram hanc a *Jacobi* posteris esse possidendam, ac in eis omnium terrarum familias benedictionibus ornatum ita per cœlum apertum, gratiam præsentem, ac Messiam apparentem. Ad omnes gentes hæc felicitas erat derivanda, *Matth. VIII, 11, Ps. LXXII, 17, Gal. III, 8, 9, 14*. Ostendit tandem contra *Petrum de Bosc*, re in loco *Jo. I, 51*, ad scalam *Jacobaam*, non ad *Dan. VII, 10*, spici hic enim de angelis descendentibus ac ascendentibus nulla injicitur mentio. Si quis nostra accipere non dedignatus fuerit cogitata ad locum *Jo. I, 51*, tum credimus utique, ad visum *Jacobo* oblatum respici, simulque ianui relationem ad templum Hierosolymitanum, in quo adytum, quod cœli loco erat, conclusum tenebatur, & ad quod angeli ascendentes descendentesque, id est, sacerdotes, in templo accedere haud audebant.

Pag. 41.

43.

52.

audebant. Promissus enim Messias, qui gratiam Dei colum-
 que nobis patefacere debuit, nondum venerat. Adyti postea
 vela sponte dissipaverunt. *Ἐν τῷ ἰὲν τῷ ἀνδρῶν* & exponen-
 dum: *ad filium hominis*. Messiae enim serviebant, & hono-
 rem adorationis praestabant, & exhibent semper, omnes Angeli.
 In ipso cruciatus angorisque hortu ipsi accessit angelus corro-
 borans, a Patre missus. Indicavit Christus per voces *ὁ
 πατὴρ* novam foederis oeconomiam, quam *Jacobus* praeviderat.
 Coelo enim aperto, quisque preces ad Deum admovere, eum-
 que adire, potest. *Jacobo* fuit significatum, omnibus gentibus
 per semen, e Judaeis proditurum, caelos recludentem salu-
 tem iri oblatum. Judicent alii. Nominatim ostendemus por-
 ro ea, quae *B. Lampsius* in scala *Jacobeae* vidit, mysteria. Pri-
 mo quidem, ipso arbitro, Jehova, in gloriosa luce appa-
 rens, formaeque humana conspicuus in coelo, representavit
 gloriam caelestem Messiae secundum utramque naturam, ali-
 quando occupandam, & in terra revelandam. Deinde scala de-
 signavit semitam vitae, per quam primo Messias thronum glo-
 riae conscensus, ac deinde electos suos ad beatam secum in
 gloria communionem introducturus est. Porro gradus, ex quibus
 scala constat, symbola sunt eventuum secundum consilium Dei
 per sua intervalla temporum distinctorum, per quos ad gloriam
 caelestem Ecclesia post Christum emergit. Omittimus reliqua.
 Succedit *Diss. IV de Sinu Patris*, ad *Jo. I, 18*. Indicatur
 unitas essentiae, ob *Jo. XIV, 10*, concordia animorum, idem
 sentientium ac volentium, uti *Deut. XIII, 6*, *XXVIII, 54*,
2 Sam. XII, 8, *1 Reg. I, 2*, *Mich. VII, 5*, *Sir. IX, 1*. Perse-
 quitur Autor respectus relativos, qui hinc sequuntur, mira
 facilitate. Nam 1) filius ejusdem naturae cum patre est; sed &
 naturali ordine a patre existit; 2) personaliter filius a patre
 est diversus; 3) pater filium defendit, & amor utriusque
 est mutus. Frustra est *Schlichtingius*, qui in sinu esse, & ca-
 tissimum esse, pro una eademque re habet. *Diss. V* inscribitur
de Generatione ex aqua & spiritu, ad *Gen. III, 5*. Ad aquae
 significatum praecipue ibi fluctuarunt Interpretes; alii pro-
 priam, alii metaphoricam, intellexerunt. Anonymus, quem
Sandius

Pag. 56.

60.

73 seq.

75.

84.

89 sqq.

Sandius sequitur, per *generationem novam* intellexit animarum ante existentium in corpora immisionem, adeoque generationem carnalem. Auctori probatur immediata animæ in corpore productio, ob *Genes. II, 7, Zach. XII, 1*. Alii aquam sacramentalem, baptismo jungendam, ob oculos habent. Circa finem Seculi secundi pro necessitate baptismi, tanquam adminiculi ad regenerationem & salutem, hæc verba urgeri cœpta, præeunte *Tertulliano Cap. 12 de Baptismo*, sequentibus Pag. 91.

epum *Cypriano, Augustino, Ambrosio, Hieronymo, Basilio, Chrysofomo, Cyrillo, Theophylacto, Athanasio, & Cassiodoro*. Qua de causa universam antiquitatem hunc locum de Baptismo accipere, fatetur *Vossius Disp. IV de Bapt. d. 1*. Addit Auctor: *Quam avide sententiam hanc arripiant Pontificii & Lutherani, ut hypothesis sua patrocinentur, in propatulo est. Nos vero inter παρρησιαστας, quibus scitent Patrum monumenta, hanc quoque interpretationem collocare nulli dubitamus. - - Et Patrum autoritas eo minus nos stringit, quia praxis eorum theoriæ plane contraria fuit. Si enim de absoluta Baptismi necessitate fuissent persuasi, ipsi toties in adultam ætatem Baptismum haud disfulissent. At dilatio illa longe aliis nititur rationibus. Credebant enim, difficulter quemquam in gratiam recipi, qui gratiam baptismalem semel excessisset. Non vacat; reliquæ Auctoris huc transcribere argumenta. Brentius* 92.

per aquam intellexit promissionem evangelicam, signo additam Baptismi. Ipse autem cum *Joanne Wiclefo, Coccejo, Burmanno*, aliis, per aquam designatum credit meritum Christi & obedientiam ejus satisfactoriam, quam sub aquæ symbolo proponi putat *Es. LV, 1, Ezech. XXXVI, 25, Zachar. XIII, 1, Hebr. X, 22, 1 Jo. V, 6, 8*, existimans, digitum intendi ad aquæ ex latere ejus effluxum. *Witsius vero Oecon. III, 6: Dubitamus, an unquam obedientia Christi aquæ nomine in Scriptura venit. Sed hujus dubitationem nullius pensi facit Auctor, ac voces ἐξ ὕδατος exponit propter & per satisfactoriam Christi obedientiam, quod quam violentum & contortum sit, nemo non videt. Locum Ps. LI, 9, de mundatione contaminati ex contactu mortui, eo quod David se reum cædis in* 99.

100 seq.

102.

114.

- Uriam admittit fatebatur, exponit. Fontem apertum מַנְטוּחַי וְלִנְרֵהוּ *Zach. XII, 10*, capit de expiatione, ad cinerem vaccae rufae facta allusione, hoc modo: *in expiationem & separationem.* In subsidium vocat locum *Num. XIX, 9*, & assensum Chaldæi Interpretis. Aquæ lustrales ad expiationem per vaccam rufam hauriebantur ex fonte Siloam; ad quem *Zacharias* alludit per fontem apertum. Succedit *Dissertatio VI de Locis N. T. qua de λόγῳ ὑποστατικῷ agere videntur.* Loca hæc sunt *Jo. V, 38, X, 35, XVII, 17, 1 Jo. I, 1, V, 7*, quem postremum locum defendit *p. 122*, præterea *Apoc. XIX, 13, I, 2, Luc. I, 2*, ubi sermonem Evangelii intelligendum esse contendit, & contra dissentientes vindicat, porro *Act. X, 38*, ubi eundem intelligit, *Act. XIII, 26, XX, 32, Ebr. IV, 12, 1 Pet. II, 8, III, 5*, ubi tamen fluctuatur, *Ebr. XI, 3*, ubi filium Dei per εἴημα θεῶν intelligit, ac dissentientes refellit, & *Ebr. I, 3*, ubi per εἴημα θεῶν spiritum Deitatis exponendum credit. Excipit hanc *Dissertatio VII*, de loco *Psalmi XXXIII, 6, p. 148 seq.* in quo per verbum Dei alii ὑποστατικόν, alii προφορικόν, alii utrumque, intelligunt. Spiritum ibi denotare ventum, *Athanasius* in *Hexameron Lib. III* contendit. Sed hic & alii hoc loco confutantur. Constituerat Autor edere systema de λόγῳ *Orphei, Platonis, Zenonis, & aliorum*, sed morte inopina præpedito, promissis stare haud licuit. Succedit *Dissertatio VIII de Locis N. T. qua de λόγῳ ὑποστατικῷ agere dubitatur*, e. g. *Jud. XIII, 17, 1 Reg. XIII, 17*, ubi certus revelationis divinæ modus, à visione prophetica diversus, designatur, *2 Sam. VII, 21*, conferendo cum *1 Chron. XVII, 20*, ubi per servum Dei *David* se ipse intellexit, *Pf. XXXIII, 4*, ubi verbum promissionis indicatur, *Pf. XLV, 2, CVII, 20, CXIX, 89*. Sequuntur *Dissertationes de Personalitate & Deitate τῷ λόγῳ*, atque *de Fide*, item *Diff. de Origine nominis λόγος*. Id derivandum statuit ex *Gen. I, 3*, & *Pf. XXXIII, 6*. Quam excipit alia *ad Locum difficilem Joannis VIII, 25*, ubi nubes dissentientium excussa est, & Autor ita sensum Christi significat: *In principio sum, id quod etiamnum vobis loquor.* Τὴν ἀρχὴν putat elliptice esse reddendum, subaudita particula κατὰ, ac conferri jubet.
- Alexan.

Alexandrinus in *Pf. CII, 26, CXIX, 151*. Τὴν ἀρχὴν idem esse ac in principio, apud Hippocratem, Heliodorum, Socratem, & LXX in *Dan. VIII, 1*, docte ostendit. Quare Autor *Raphelii* sententiam postponit suæ, respiciendum jubens ad LXX in *Prov. VIII, 22, 23*. Omittimus reliqua, festinantes ad *Diff. de Resuscitatis per miraculum*, quorum numero ipsum *Mosen* inferit. Credit, concertationem de corpore *Mosis* inde existisse (*Jud. V, 9*), quod diabolus resuscitationem *Mosis* impedire statuerit ac tentaverit. Nihil extraordinarii in sepultura *Mosis* contigit, locusque fuit satis notus ac descriptus. Sed monumentum ipsum, licet in consuetis terræ sanctæ situm, mortalium nullus deinceps conspexit. Ita exposuit Autor locum *Deut. XXVI, 6*. Eadem opinio & Judæis & Christianis primis fuit probata. Ea, quæ de *Samuele* resuscitato circumferuntur, removet Autor, & omnia ad Pythonissæ fraudes meras refert, laudans *Antonium van Dale*, & *J. D. Schrammii*, a quo judicat ea esse occupata, quæ *Cel. Salomo Deylingius* & *J. F. Buddeus* contra hanc sententiam in medium adduxerunt. Refellit præterea *M. J. Vitriarium (Justum Martinum Celsentium)*, qui in hisce *Actis A. 1722 p. 393 seq.* vulgaverat opinionem, qua inductus, sibi persuaserat, animas in corporibus remanere mortuis usque ad diem extremum. Ipse credit Autor, non dari bis mortuos, fomitem peccati cum ipsa morte cessare, resuscitados non amplius peccasse, nec gestasse amplius mortale corpus. *Quadrati* testimonium, ab *Eusebio H. E. Lib. IV, 3*, allatum, habet pro ambiguo, siquidem ad sanatos æque a Christo ac ad resuscitados referri id possit, quod longo annorum decursu post Christi abitum supervixerint. Autoritatem *Epiphanii Her. LXVI §. 34* nullius pensi ducit. Resuscitados, quibus mundus erat indignis *Ebr. XI, 38*, pertinuisse ad piorum confirmationem, non ad Evangelium nuntiandum, existimat. Vocat nos *Diff. hieroglyphica de Cedro*. Exponuntur in ea omnia, quæ ad cedrum spectant, eamque esse symbolum Christi, fidelium, principum piorum, legum regni Messæ, principum mundanorum, & Antichristianismi, ostenditur. Convertitur Lector porro ad *Diff. de*

Pag. 406.

415 seq.

418.

422.

426.

433.

438.

440.

- Jesaja nudo & discalceato, ad Jes. XX, 2.* Tractatio duabus Sédionibus comprehenditur. Priori de veste sacco, & de calcei forma, agitur, ac, *Jesaiam* non nisi cingulum a lumbis solvisse, idque extra visionem, ostenditur. * Posteriori complementum prophetie in expeditione *Nabuchodonosoris* exponit Autor, cum captivi, & servi, vestibusque spoliati, ac ignominia obruti, vagati sunt Judæi, & Arabes. Additur exprobratio in *Momonachorum* habitum. Sequitur *Diss. de Descensu Christi ad inferiores partes terræ*, quas de sepulcro exponit, rejeclis late aliorum sententiis. Additur ad juvenem *Theodorum de Hase*, de Vindictis *Carpzovianis*, a quodam *Lucio* tentatis, epistola, ad *Eph. IV, 9*. Inpriinis negat pag. 545, in loco *1 Pet. III, 19*, haberi & occurrere verum Christi ad-inferos descensum, immo in *Eph. IV, 9*. Epistola ipsa A. 1706 fuit exarata *Tuis-coburgi* ad *Rhenum*. Sequuntur *Tractatus uberioris de Cymbalis veterum rudes linea*, ac *Fragmentum Dissertationis de Myrto* p. 562 seq. & *de Cupressu* p. 574 seq. Reliquæ de Hierophyto mystico destinationes evanuerunt. Vocem טרר de cupressu exponit, *Josephi Antiq. Jud. VIII, 2*, autoritate ductus & *Alexandrinorum*, qui plerumque reddunt ⲙⲓⲣⲓⲧⲟ *ⲙⲓⲣⲓⲧⲟ* 925. Omittimus *Programmatum subjunctorum summas*. In *Volumine II Dissertationum* eminent variz tractationes. Prima est illa, quæ de *Panarum eternitate* fuit inscripta, quam propugnat contra fratres *misericotliæ & M. Lud. Gerbardum*, tam solide, ut nihil supra. *Siegvoltio* hic etiam fuit satisfactum. Locum *1 Pet. III, 19, 20*, exponit de præconio, quod Christus in diebus *Noachi* instituit ad illorum convictionem, qui in diluvio mortui, & ætate *Petri* in carcere inferni positi erant. Particularem gratiam passim inculcat. Pars prior tractationis est dogmatica, posterior elenchtica. Sequitur *Diss. de Spiritu Sancto, sive doctrina orthodoxa de Spiritu Sancto*, tum dogmatice, tum elenchtica, & admodum solide, scripta. *Capite V* adduntur vindiciæ deitatis Spiritus sancti. Excipiunt hanc expositionem copiosam *Caput IX de Apparitionibus Spiritus Sancti* p. 322 seq., *Dissertatio de Θεογενεσις* Autorum sacrorum p. 354 seq. quæ per V. Test. N. Test.

N. Test. & prima Secula, historice fuit deducta, nec non *Oratio inauguralis de summa sapientia*, A. 1720 Trajecti ad Rhenum habita, in qua de *Salomone* illa *Prov. VIII* predicata sapientia eleganter differit. Succedit *Oratio de Memoria sanctorum per studium ecclesiasticum pie & prudenter excolenda*, ac porro alia de *Insignibus Academiae Ultrajectinis*, in qua de *Urim & Tummim* exponitur. Operi ipsi subjunctus est Index quadruplex satis accuratus & elaboratus. Suspiciamus memoriam & merita summi quondam Viri, ac Cæl. Editori, pro ea ornanda & conservanda excubanti, nos admodum esse obstrictos, publice profitemur.

Pag. 402
seq.

DEFENSE DES PROPHEITIES DE LA RELIGION CHRETIENNE, &c.

hoc est,

VINDICIÆ PROPHETIARUM RELIGIONIS Christianæ, Autore R. P. BALTO, e Soc. Jesu.

Tomus II & III.

Parisiis, impensis Didoti, 1737, 8.

Alph. 1 plag. 13.

Tomo hujus Operis, de quo nuper dicere incepimus, secundo ostendit Autor, systema exegeticum *Grotii* jam esse fastiditum, ac publice repudiatum, in *Marcionitis* *Manichæis*, ac *Theodoro Mopsvesteno*. Speciatim aggreditur refellere *Grotii* interpretationes, in vaticinia *Psalterii* ac *Esaia* effusas. In subsidium adhibet testimonia veterum *Judæorum*, quorum expositiones favent *Messia*. De *Davide* autem ea explicavit *Grotius*, nominatim *Psalmm XXII*, (qui in vulgata est *XXI*), vestigiorum *Theodori Mopvesteni* fautor. Refutat eum ex professo *Baltus*. In *Psalmo XLV* divinitas Christi dilucide indicatur. Nihilo secius *Grotius* eum de *Salomone* exposuit. Quid mirum, si *Rev. Baltus* ejus sententiam invadat, siquidem *Augustinus* ac *Theodorus Mopvestenus* jam relictis *Grotio* eum *Psalmm* fuerint interpretari. Addit deinde difficultates quasdam & objectiones, easque haud invita *Minnerva* extricat. *Grotius* *Psalmm LXXII* de *Salomone*, Noster vero de *Christo*, exponit. Certe de *Christo* ibi canitur.

T. II.

Pag. 21
seq.

33 seq.

43 seq.

Ddd 3.

Qui

- Qui enim *Salomo* exstitit ante solem? Quomodo per eum *benedixisti* esse potuerunt omnes populi? Num *Salomo* a mari eo ad occidentale, ac a cardine terræ uno ad alterum, dominatum exercuit? Anne omnes terræ Reges eum adorando profecuti fuerunt? Hisce egregie explanatis, *Baltus* ad *Psalium CX* sese confert, ac, eo præcipuas Christi perfectiones, ante omnia autem divinitatem & sacerdotium ejus sempiternum, delineari coloribus luculentissimis, contendit. Tum ad *Esaïam* a frivolis *Grotianis*que interpretationibus vindicandum procedit idem. Illico primordiis a primis *duobus Capitibus* captis, ite demonstratum, ea ad ruinam Hierosolymorum, *Vespasianarum* opus, esse referenda. Cum ea enim ruina rejectio Judæorum, atque singularis ceterarum gentium evocatio, fuit conjuncta. Diligenter differit ad *Ef. VII, 14*, de virgine, Immanuelem paritura. Ac *Esaïas* significat, terram. utramque, Syriam & Israelicida, orbatum iri Regibus, quos tum *Achas*, Rex Judæ, metuebat, nempe *Rezino* & *Pekacho*, antequam *puer ille* (*v. 16*) nosset facultatem internoscendi bonum ac prævum. Sed hunc puerum, in quem digitum intendit *Esaïas* præsentem, crediderimus ab Immanuele prorsus esse diversum. Quæ si expositio repudietur, non videmus, qui *Grotio* possit solide responderi ex adverso. Autor deinde id sibi datum credit operæ, ut ostendat, *Grotium* perperam typos ac prædictiones confundere, Patrum testimonia eum in finem sinistra allegare, addens & hoc, *Justinum* prædictionem de virgine paritura exposuisse de Maria, Christi matre, ac prophetias illiusmodi appellasse *demonstrationes*.
- 130 seq. Quid de prædicationibus, abstrusi abditique sensus, sit statuendum, copiose differit. Deinde ad vindicandum illud de *puero nobis dato* varicinium *Ef. IX, 6*, se convertit, monstrans *Grotii* emendatam expositionem, qua priorem, eamque contortam, sustulit ac mutavit. Defendit postea prædictionem, quam de Christo *Esaïas* protulit *Cap. XI*, *Grotium*que armis victricibus debellat, qui *Hiskiam* ibi frustra sibi visus fuerat deprehendisse. Tum ad *Caput XXXV* gradum promovet, quod ad *Hiskiam* trahere denuo *Grotius* allaboravit. Tandem *Caput XL* ac sequentia *Esaïe* a detorsionibus *Grotii* afferere in lucem studuit.

Tomum.

Tomum III Richardo Simonio refellendo ac impugnando **T. III**
 voluit proprium dicarumque. Nam & hic tradidit, Christum mi- **pag. 15.**
 raculis, non prædictionibus, eventum fortitis, missionem suam
 probasse. *Rev. Baltus* contra contendit, veritatem religionis
 Christianæ non minus prædictionibus, quam miraculis, fuisse su-
 perstruam. Prædictiones ad loca ac tempora plura sese dif- **24.**
 fundunt, quam miracula. *Simonius*, Christum & discipulos
 amasse **משורר** interpretationes allegoricas, sibi persuasit.
Baltus in alia discedit omnia, ostenditque, paraphrases Chal- **37.**
 daicas antiquissimas esse translationes, non allegoricas, sed
 literales. *Simonius*, interpretationes, quibus de Christo agitur, **44.**
 esse allegoricas, existimavit. In hoc telo, omnium quippe
 exitiosissimo, adeo exercet vires suas retundendo, ut conatus
 ipsius & diligentiam & plerumque soliditatem prodant.

COMMENCEMENT DE L'HISTOIRE DE
 l'Eglise, ou Paraphrase sur les Actes des Apôtres, &c.

hoc est,

INITIA HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ;
seu Paraphrasis Actorum Apostolicorum, adjectis ad
marginem verbis Latinis, cum notis, e Patrum complexu,
& ex optimis Commentatoribus, desumptis, opera Reli-
giosi Benedictini ex Congregatione S. Vanni &
S. Hydulphi.

Partes III.

Parisiis, prostat apud viduam Ganovii ac Ganovium, 1738, 12.

Alph. 1 plag. 3.

Sincero ac limpido scripturæ generi, quo *Lucas* in conscri-
 bendis *Actis* usus fuit, Autor existimavit affundi posse
 ornamenta ad placendum apta, & Paraphraseos delicias. Si quid
 sese ipsi obtulit, primo obtutui haud obvium, ac expositione
 dignum, id enotare aggressus fuit in notis, contextui *Luca*
 subjectis. In Præfatione, *Parti I* præmissa, de autoritate
Actorum Apostolicorum exponit, ratus, Christianis ætatis pri-
 mæ universis possessiones omnes inter sese fuisse communes,
 quam

- quam quidem opinionem suffragio nostro videri dignam, merito negamus. Dabimus ex opusculo ipso ea, quae nobis videntur eximia in utramque partem. Voces *per Spiritum sanctum I, 2*, conjungit cum voce *elegit*, quia Christus Apostolos suos, afflatu & inspiratione Spiritus Sancti praemunitus, delegerit. Verba *ἢν ἠγάσασα μὲν v. 4*, ubi vox *μὲν* ad *πατὴρ* est referenda, vulgato praeeunte, qui habet, *quam audistis per os meum*, hoc sensu induit: *exposui vobis, ipsum esse illum, qui per os meum vobis promisit Spiritum suum*. Ad *versum quintum* refellit illos Ecclesiae Patres, qui crediderunt, Apostolos ante Pentecosten celeberrimam & miraculis insignem haud imbutos fuisse aqua lustrali, seu baptismo, nominatim *Tertullianum, Chrysostomum, Theophilum, Euthymium in Joannem, & S. Hieronymum* contra Luciferianos. *Judam Iscarioten* refert inter eos, qui nunquam non gratiae divinae manent exfortes. Sonum repente de caelo ortum, cujus fit *Act. II, 1*, mentio, arbitratur cum tonitru fuisse conjunctum.
20. Refellit *Gregorii Nazianzeni* opinionem, *Or. 44* expositam, rati, Apostolos una, eaque natali, lingua locutos, auditorum vero, in auribus id existisse miraculi, ut crederent hi, illos re vera adhibere linguas complures. *Augustinus* jam, in *Pf. XVII, 2*, commentatus, hanc sententiam eliminaverat. Quomodo autem hac ratione sibi ille tantopere praedicatus Patrum consensus constare possit, nos quidem ignoramus. Ex vino dulci veteres sumissem partem mane ante omnes cibos reliquos, Autor Pl. Rev. existimat, eoque respexisse *emparchas Act. II, 13*, dicentes: *musto pleni sunt ista*, credit. Quae quidem sententia apologiae *Petri* minus respondet, quam irrisorum scopo. Postrema *incisi 13 Cap. III* Autor ita reddit planiora: *quem vos quidem tradidistis Pilato crucifigendum, & negastis ante faciem ejusdem Pilati, esse Regem vestrum, cum hic Judex judicaret, illum tanquam innocentem dimittendum, & nullatenus morte afficiendum esse*. Per τὸ μένον *Act. V, 4*, respici putat ad agrum, ita *παρὰ Φράζων*: nonne ager non venditus tibi permanebat? At de agro ibi nihil dicitur. *Κτήμα* possessio, cujus fit mentio, latius agro patet. Hoc *κτήμα* vocatur *v. 11, χωρεῖον*,

κρησίων, quod horto, prato, & agro, designando commune. Ad illustandum v. 15 laudat locum *Jo. XIV, 12*, ubi Christus suis promittit, ipsos miracula majora miraculis Christi edituros. Scholam Libertinorum ex libertinis, seu manumissis, appellatam arbitratur, opinans, *Stephanum* in oratione sua protulisse nonnihil, ex traditione, vel speciali revelatione, profectum. Huc refert, Deum *Abrahamo* apparuisse in Mesopotamia, antequam hic sedem fortunarum Charanum transulisset. *Simon* Magus traditur ab eo exercuisse magiam, licet, cujus generis illa exstiterit, haud adjungatur. *Cornelium*, credit, adorasse creatorem cœli terræque, legem naturalem religiose servasse perinde ac primaria legis moralis capita, inter Judæos solita doceri. Vulgatum Interpretem dimittit, qui *Ab. XXVII, 5*, *Lystram, quæ est Lyciæ*, habet loco *Myra*, Lyciæ oppidi, recte ostendens, *Lystram* exstitisse nullam intra Lyciam, potius vero ipsam *Lystram* Lycaoniæ esse attribuendam. Meliten *Pauli* pro Malta habet pag. 279. Non possumus, quin perspicuitatem & elegantiam interpretationis hujus copiosioris suis ornemus encomiis, non minus aperte ingenueque consententes, annotationes, parcius subjectas, diligentiam & aciem judicii haud mediocrem spirare.

119.
127.
163.
205.
261.

Harmonia und angenehme Ordnung zwischen den sechs Schöpfungstagen, Ruhe, Fall, auch Fluch der Erden, und deren jährlichen Wieder-Erneuerung, &c.
hoc est,

HARMONIA ET SUAVIS ORDO INTER
sextiduum creationis, quietem, lapsum, maledictionem terræ, & anniversariam renovationem ejusdem inde a contractissimo die usque ad diem longissimum, una cum anniversaria corruptione a longissimo ad brevissimum diem per curriculum anni & septem adscendentia ac descendencia novilunia, in annotationibus nonnullis & facili paraphrasi trium priorum Geneseos Capitum, ubi simul eorum delineatio in symbolis orbitæ solaris cum
 E e e *dracone*

dracone cæli exhibetur, nec non multa ex Homero & Hesiodo luculentius exponuntur, a D. C. S. G. O. B. F. J.

Sine indicio loci, 1740, 4.

Plag. 21.

Locum & typographum æque ac Autorem ingeniosæ hujus meditationis ignoramus. Fuerunt tamen, qui nobis persuaderent, compositum hunc libellum a *Polycarpo Godofredo Müllero*, cohortis *Zinzendorfiæ* primipilum, nuper e vita egressum. Autor, quisquis est, in ea est opinione, *Adamum* delineasse historiam creationis, lapsus, ac terræ maledictionis, per asteriscos Zodiaci annuos in sempiternum rei monumentum. Meditationem hanc ipsam Autor pro probabili & problematica habet, ratus tamen, empæctis & novarum hypothesium creationis conditoribus hac ratione occurrere posse. Translationem ipse, seu paraphrasin, novam trium *Geneseos* Capitulorum ubique præmisit, & eam ad sedem *Adami*, in Asia sitam, inflexit, de reliquo autem versione *Lutheri* nullam vim intulit. In Annotationibus subjectis opinionem suam latius evolvit. Cum facie telluris vasta & inani comparat brumale tempus. Theogoniam *Hesiodi* cum *Mose* in contentionem adducit, chaos accommodans *tobis* illud & *hubu*, seu *inanitatem* & *vastitatem*, *Gen. I, 2*, tartaroque assignat illud *tehom*, seu abyssum, *amorem* trahit ad spiritum, occupatum aptis motibus, abyssoque incubantem. In Asia putat cœpisse sub rerum exordio crepusculum, sole ad tropicum Capricorni inclinante. Novilunium semper inchoatur vesperi, haud alio tempore. Sextiduum creationis per sex novilunia computat Autor, contrarius eis, qui sex illos dies autumant fluxisse continuos. Primo creationis die credit utramque aquam fuisse junctam invicem, secundo quippe die demum sejunctam. Aquam superiorem exponit de ea, quæ nubibus continetur. In Asia enim intra Februarium dari putat expansionem aeris majorem *v. 8*, Martio autem aquas defluxisse ac formasse alveos, intra quos decucurrerit, quo facto partes aridas telluris redditas fuisse aridiores, & gramina herbasque succrevisse *v. 11, 12*. Aprilis inde credit solem, lunam,

ac

ac stellas, fulsisse, dissipatis aeris nubibus vaporibusque, Pag. 21.
 pora vero cœlestia primo statim in exordio rerum creata fuif-
 se, repugnans eis, qui lucem primigeniam putant ad quar-
 tum usque diem vices cœli stelliferi sustinuisse. Ad Majum 26.
 refert mentionem operum quinti diei ac piscium aviumque,
 foetibus procreandis tunc per Asiam intentorum. Ad Junium
 refert creationem bestiarum, viridem herbam edentium, &
 hominis, cui permissa fuerit facultas eundi tum intra, tum
 extra, hortum Eden. Felicem hunc telluris statum putat 33.
 sese deprehendisse in duobus amœnis fortunatisque locis,
 ab *Homero* descriptis. Septimum diem exponit per solsti-
 tium & vocem מַלְאָכִים per generationes, quibus e mate-
 ria apta unum post alterum evolvitur, ac in vitam lucem-
 que prodit. Id unum nobis vellicat aures, unum *υρχήμα-
 γον* post alterum apud *Mosen* succedere, quod quomodo cum
 noviluniis in concordiam redigi possit, haud videmus, nisi pu-
 tes, *Mosen* respexisse ad noctem diemque lunæ, quæ tamen
 sententia eo videtur improbabilior, quo magis *Mosi* cum ter-
 ra & hominibus est negotium. Lunam quarto die illuxisse
 demum, credit Autor. Quo itaque respectu ante diem quar-
 tum lunæ dies & nox tribui possit, nobis videtur inconcin-
 num. Idem sibi persuadet, solem in solstitio respectu Asiæ
 fuisse perstiturum, si homo in sanctitatis, secum communicatæ, 43.
 præstantia perstitisset: ita eum nunquam sensurum fuisse hie-
 mem, quæ arboribus decurrit honores. Liceat autem suspi-
 cari, perpetuum ejusmodi solstitium sapientiæ divinæ, per
 terræ universum ambitum declarandæ, inhabile & ineptum
 prorsus esse instrumentum. Et quis divinare audebit, suffe-
 cturos plantis arboribusque humores, nisi sol descenderit ad
 Capricornum? Situm Paradisi & fluminum Paradisiacorum 45.
 Autor Asiæ transcribit. Promulgatum a Deo interdictum 47.
 Paradisiacum, & legislationem Sinaiticam, idem ad solstitium
 revocat. Propinquitatem sanguinis negat esse fundamentum
 vetiti incestus, sed occasionem propinquam convertendi fa-
 milias in lupanaria, debilitandi corpus, depravandi firmita-
 tem generis humani, &c. Deum commovisse ad interdicendum 50.
 gradibus

- gradibus nonnullis confluenteorum & affinium. Notat Autor, inde a bruma usque ad solstitium animalia in Zodiaco inveniri pura ac minus noxia. Cancrum labis Adamicæ symbolum esse, arbitratur, addens, solem ad Capricornum haud fuisse descensurum, nisi homo peccato sese vitiaffet; stre-
61. **Fig. 58.** pitum ac vocem Dei, *Gen. 11, 8*, memoratam, signa esse tempestatum gravissimarum & tonitru rugientis leonis ob *Pf. XXIX, 3*, & *Job. XXXVII, 2, 3, 4, 5*; citatum ad tribunal Dei *Adamum* designari asterisco Astræ, seu virginis; pronuntiatum decretum, protoplastis oppositum, latere in libra; maledictionem, terræ impertitam, significari asterisco scorpionis. Promissionem, de semine mulieris evulgatam, trahere ad sagittarium videtur. Alibi tamen sagittariam credit esse symbolum *Adami*, e Paradiso ejecti, & colendo agro præfati. Theoriæ huic subjungit admonitionem, qua docere conatur, hypothesin hanc nec in sacras literas peccare, nec sua destitui probabilitate. Annectit tres, e lumine rationis depromtas, propositiones de Deo unice æterno, & rebus ab eo creatis non æternis. Succedit ejusdem scriptum Latinum, cujus est inscriptio: *Historia creationis, lapsus, judicii, & executionis, in Zodiaco, ad perpetuam rei memoriam juxta scriptum Asæ, olim verosimiliter mensibus & signis astrozum inserta, uti per admirabilem ordinis harmoniam inter dies creationis, & quæ sequuntur, ac dies noviluniorum apparentium per annuam revolutionem, verosimilime apparet.* Perspicue Autor hic de novo proponit hypothesin suam, quam in libello primo Germanico jam dederat luci. Hanc excipiant *Theset fundamentales de ortu & significatione sacrificiorum cum nonnullis maxime verosimilibus.* Sacrificia haud deberi inventis humanis, ostendit, sed revelangi Deo, qui eis mortem & resurrectionem Christi voluerit delineare. Illa jam in Paradiso fuisse instituta, & ab utroque parentum primorum celebrata, idem est autor, inductus potissimum signo arietis. En ejus verba: *Aries cæli, quando bellicæ occidit, radiosque, seu ignem, solis intrat, suo modo sacrificatur, & ex radiis solaribus iterum oriens, vel resurgens, victorioso cælum ascendit, di-*
turnitas

tauritas noctis præ die tunc quoque evanescit, damnum & ex-
cratus status biemis finitur, terraque pax largitur, ad regene-
randum, fructusque uberrimos producendum. Operæ pretium
 ducit, notare, sacrificiis proprias fuisse capras, oves, tau-
 ros, & boves, caprum pertinere ad Januarium, arietem ad
 æquinoctium vernalium, taurum esse Maji asteriscum. Tan- Pag. 116.
 dem subdit: *Immolatio hominis ad imitationem solis in gemi-*
nis soli Deo libera & reservata permanfit. Nobis tam felici-
 bus esse haud contigit, ut nexum in hisce solidum detegere
 possemus. Deus enim ob signa Zodiaci haud destinavit in
 victimas genera animantium certa. Non minus ipse sibi per- 117.
 suadet Autor, tabernaculum totum cum omnibus sacris, riti-
 bus, & cerimoniis, ad hunc ordinem solis in cœlo visibili,
 illiusque influxum in terram constitutum & dispositum esse,
 ad depingendam œconomiam solis justitiæ in cœlo spirituali,
 invisibili, & æterno. Singularis præterea est hæc sententia: 120.
Non est ineptum, opinari, forsitan ex velleribus caprinis Adamo,
ex ovibus autem Hevæ, prima indumenta fuisse aptata, ex tau-
rinis vero velleribus stragulum & operimentum ad somnum ca-
piendum donatum, propterque hoc beneficium sacrificiorumque
ineffabilem respectum & significatum ad perpetuam memo-
riam, statim ab Adamo, jubente, vel promittente, Deo, primo
mensi a puncto brumali signum capri, quarto autem mensi a pun-
cto æquinoctii vernalis signum arietis, et quinto mensi tauri
esse inditum, ceteris vero mensibus anni juxta ordinem & qua-
litate creationis, lapsus, & judicii divini, annuæque revolu-
tionis, nomina & signa, congrua historiæ creationis, fuisse im-
posita, quæ deinceps figuris in astris sunt obsignata, indeque
deducendum, quod hodie post tantum decursum seculorum figu-
ra, vel imagines, signorum Zodiaci cum punctis æquinoctiorum
& solstitorum non coincidunt, sed multo serius radios solis in-
trant. In cake apparet scriptum Germanicum, quo compa- 121.
 ratio tabernaculi oracularis *Mosaici* atque habitationis Dei
 in cœlis, ex hypothesi eadem deducta, sese offert. Adjecit
 duodecim *Jacobi* filios, æque ad duodecim Zodiaci signa re-
 latos, & initio quidem a Capricorno ac Rubene facto. *Quæ-*
ris,
 E e e 3

ris, Lector, quid nobis videatur de hac hypothefi fentiendum? Pace Autoris, humaniter & mansuetè significamus, ac quæftioni subjungimus refponfionem, multum fimilitudinis inefle hypothefi illi, at foliditatis haud tantundem. Monuimus jam, fex dierum per *vix Σήμερον* computationem cum ea haud congruere. Et cur, obfecramus, fubftitit in hiftoria *Adami* e Paradifo ejefti? Quidni ad cataclyfmi ufque originem proceffit? Longitudo certe fixarum mutabilis eft fecundum fucceffionem fignorum in confequentia. Singulis enim annis 72 illa gradu uno augetur, ideoque crefcit intra annos 5000, id eft, 79°, 11', quo ipfo intelligitur, *Adami* ætate capricornum cum novilunio Januarii temporis ratione haud congruiffe, arietem potius Januarii, vel Februarii, exiftiffe fignum. Chaldæi potius Zodiaci fuerunt autores, & in ejus fignis conficiendis ad terræ folisque indolem refpexere. Tabernaculum oraculare fuit conformatum ad notionem Domini Regisque, qui fuis præfidet, & adminiftris gaudet admiiffionis diverfæ, qui præftantiffima obtinet a fuis dona, confultatur, juffa & edicta in omnem edit partem, focum ignemque fibi tenet apparatus, peccatisque fuorum veniam indulget ob fanguinem *Meffiæ* futuri typicum. Ex hac notione univerfa œconomix *Mofaica* compages facillime eft explicabilis. Dubitamus fane, an id veritati fit contentaneum, quod Autor de originatione nominis *Affer* attulit. *Affer* ipfi eft *tonans*. At *felix* & *Affer* haud differunt fignificatu. Omittimus reliqua, quæ moneri poffe videbantur, idque unum obfecramus Lectores, ne diviniore literas definant venerari, licet animadvertant, hypothefes aftronomicas ab eis efle oppido alienas. Antequam vero colophonem addimus recenfioni, operæ pretium fuerit indicaffe, Autori eidem nos debere Specimen *Phyficæ* ænigmaticæ, alio tempore a nobis plenius commemoratum, in quo mythos poetarum, theogoniam *Hefiodi*, *Homeri* fabulas, & imagines globi cœleftis, ex eadem hypothefi, quam fignificavimus, exponere aggreffus fuit.

HISTOIRE DES TREMBLEURS.

hoc est,

HISTORIA TREMULORUM.

Sine indicio loci, 1733, 8.

Plag. 13.

Liber ipse typis publicis Lutetiæ videtur descriptus, & Autore gaudet R. P. *Francisco Catrovia* (Catrou), societatis, a Jesu cognominatæ, conforte, quem constat eadem ætate edidisse *Historiam Fanaticismi in religione Protestantium*. De Quakerorum origine ac progressu, præcipue in Asia, hic commentatur. Fontes in medium adhibuit haud unos. Vestigia pressit *Gerhardi Croesi*. Nec tamen neglexit opera ipsa *Foxi*, *Penni*, ac *Keithii*, Quakerismi antesignanorum. Libellus ipse fuit quadrifariam distributus, ac in *quatuor Partes* divisus. *Prima* ab ortu Quakerismi ad annum 1658 decurrit. *Secunda* ad annum 1666 usque progreditur. *Tertia* anno 1684 terminatur. *Quarta* procurrit ad tempora recentissima. Scopus Autoris pellucet ex verbis, quibus Historiam hanc conclusit, quæ ita habent: *Deus, hæreses ut exoriantur, permittit, præpostera vero cupiditates hominum inveniunt & sustinent illas. At dogmata religionis genuinæ illas confestim sedarunt, simul ac illis inhaeretur, & congruenter vivitur. E contrario in sectis, quæ non nisi sacras literas, aut inspirationem cuius propriam, pro iudice controversiarum admittunt, lites necluntur infinita, ac ecclesia separata non habent amplius principia certa, ad concordiam instaurandam. Quo magis ratiocinamur, eo magis homines existimant sibi jura fuisse concessa, lites & exceptiones ad omnium seculorum deursus repetendi. Verum, qui norunt modum convincendi, ab Apostolis primisque Christianis adhibitum, eis insolitum haud videtur, existitisse tum vel maxime hæreses prodigiosissimas. Turci etiã externis acerbioribusque adminiculis dissentientes ad silentium redigere, & societati externæ cœtus sui sacri aggregare, norunt. At veram & tenere & debite propugnare religionem, hominesque per emendationem animi,*

mi, non turbæ externæ & numero augendo, sed Christo, læ-
 crificare, in eo cardo rei vertitur. Qui diviniore literas
 haud solas pro norma fidei vitzque admittunt, quomodo
 ii a Fanaticismo absolvi queant, nos quidem haud videmus.
 Nam ea, quæ literis sacris contraria adduntur, superstructa
 erunt vel unius, vel complurium, vel univerforum, fictionibus,
 quas rursus alii per viam traditionis amplectuntur, alii fidio-
 nibus novis augent. Ut verbo dicamus, Fanaticorum error
 versatur potissimum in eo, quod, verbum, non scriptum, li-
 teris sacris vel æquiparare, vel superius ac præstantius esse
 eidem, sibi aliisque persuasum eant. Hic error prorsus e
 diametro repugnat doctrinæ Protestantium. Si intermissio ra-
 tiocinationis legitimæ, & mentis obtusa habitudo, est sola ad
 orthodoxiam via, tunc periculum est, ne in scyllam incidamus,
 fugientes charybdim. Personat potius animum illud Pauli-
 num: *Judicate ea, quæ profero.* Fanatici, Autore haud diffente-
 te, fuerunt propago Anabaptistarum, quos tamen demum exor-
 tos esse, exortis Protestantibus, nemo facile credit. *) Quake-
 rismo id proprium esse, existimat idem, quod iste fanaticissimum
 redegerit ad principia, & per modum ratiocinationis stabilire
 contenderit inspirationem particularem pro sola fidei nostræ
 regula. Autor opinatur, cacodæmonem olim Pythiam reddi-
 disse trementem & fanaticam, ac per eam edidisse oracula.
 Tremulos Angliæ excusat eo saltem nomine, quod omnium
 hominum studiosissimi sint pacis. Ipse sibi persuasit, Schisma,
 sub *Henrico VIII* exortum in Anglia, hæresibus monstrosis
 fuisse sæcundum, ac anno demum 1649 Quakerismum ex-
 stitisse, autore *Georgio Foxio*, legendi vix perito, & parum
 eloquente, ambitiosissimo, & nil nisi summa spirante. Omit-
 timus recensioem de *Foxio*, satis copiose allatam, quem Au-
 tor habet pro Socinianismi assessorum & Deista. *Tuchsfeldii*
 imaginem in *Foxio* deprehendimus, si illius indolem & opi-
 niones cum sententiis hujus in contentionem adducere libue-
 rit. Id præcipue notat in *Foxio* Autor, quod ille haud aliter

ac

*) *Cyillus Hierosol.* in Præfatione Catecheson pag. 5: *Soli be-
 retici rebaptizantur, à viciis corrumpuntur.*

ac Pontificii adversus Protestantés obscuritatem sacrarum literarum admodum traduxerit & accusaverit. Ipse inde corollarium deducit, quod præcipit, ut credamus, divinitus constitutum esse tribunal sacrum in terris, ex cujus decisione ac pronuntiato interpretationes sacrarum literarum sint determinandæ. At, nisi decisiones ejusmodi sæpissime laborassent contradictionibus, nisi carerent vi animos convincendi, nisi de illo tribunali, ejusque legitima indole, an monarchica, an aristocratica? tot essent controversiæ inter illius tribunalis cultores, verbum sane non adderemus amplius. In thesi sane *Foxus & Foxiani* concordabant cum Autore. Decisionem enim ex tribunali interioris inspirationis & *Foxus & Foxiani* arcessabant, eoque *Foxii* proprio. Aberrabant non in dogmata, sed in dogmatis duntaxat ad tribunalis præsidem applicatione. Inter hæc videtur mirandum, cur Christus ipse nullum tribunal adspectabile Judæos inter & Samaritas, Philosophos simulacrorum cultores, Phariseos, Sadduceos, Essæos, Gaulonitas, Herodianos, aliosque dissidentium partium patronos, erexerit. Miramur, cur Apostolis ille mos haud arriserit. Nisi forte, Christum, credas, regno gaudere, quod non sit de hoc mundo, sed delectari regno, quod consistit in justitia, amore, & pace animi. Miramur, cur *Paulus* dissensionem, sibi cum *Petro* intercedentem, haud submiserit externo tribunali. Miramur, qui fieri possit, ut homo clarius possit sensa suæ mentis exprimere, quam ipse Deus fecit in sacris literis. Si Dei verbum est obscurum, ac decisore perpetuo indiget, quanto magis verba hominis erunt obscura, & in unoquoque loco, ubi legendo cognoscuntur, interprete ac pronuntiatore novo indigebunt? Verum & hinc-objectionibus diluendis passim Autor invigilavit & intentus fuit, licet e re sua esse negaverit, ex professo id altum ingredi. Doctores Protestantium primos, Rev. Autot existimat, stabiliendo *spiritui privato*, loco illius tribunalis de-

Pag. 45.

cisorii, favisse, & eo pacto Quakeris proluisse, siquidem spiritus ille privatus deducat sua sponte ad Fanaticismum. Licet autem & hoc addere, quod Fanaticismus superstructus

F f f

fit

- fit verbo non scripto, ac sententiæ, quæ tribunalis decisoria necessitatem efflagitat & suadet. Fanatici ea tamen intrinsicè quærunt & in pectore suo, quæ alii ultra montium iuga esse constituta credunt. Unde patet, utris Fanaticis sint similiores, utris conferri possint rectius ac verius. Et quam vellemus, Autor propositiones singulas testimoniis fide dignis roborasset! Vix enim a nobis impetrare possumus, ut credamus cum Autore, *Foxum* Protestantibus Anglis improbrasse duram illud reprobationis decretum absolutum. Quis enim ignorat, quam libere illud Angli plerumque repudiaverint? Singulare id quoque videtur, quod Autor putet, Protestantes haud fuisse aptos ad doctrinam suam contra Quakeros tuendam, sed spirasse potius poenas, & coercitiones, violentè hæc illatas. De *Swintonii*, *Davidis Barclaji*, ab eo in carcere Edimburgensi ad avia Quakerorum dogmata abduci, *Roberti Barclaji*, filii, & aliorum, vitis & fati complura commentatur idem, quæ prætermittare cogimur. Id tamen videtur memoratu dignum, quod Autor ipse largitur, & pro verò reputat, scilicet Quakeros mysticos Pontificiorum libros lectasse, ac ex eis desumfisse loquendi formulas, ipsumque *Barclajum* juniorem in religione Pontificia fuisse educatum. Undenam igitur orti sunt Quakeri? Nonne Mysticorum sunt soboles? Admiramur illam Quakerorum in perferendis calamitatibus insultibusque constantiam, quæ, si Autoris fide stamus, a constantia primorum Christianorum ne latum quidem unguem est remota. Quando autem Autor sibi persuadet, Protestantes erroribus Quakerorum refellendis ac destruendis esse impares ac ineptos, plane a janua aberrat. Quibus enim utuntur argumentis solidioribus Pontificii contra Quakeros, quæ a Protestantibus haud adhibeantur? Veremur, ne illi, qui Mysticos ferunt, & verbum internum, hæc probatum, dimittunt intantum, ac præterea verbum externum, æque haud scriptum, amplectuntur, a primario Quakerorum principio prope ab sint, tantum abest, ut Quakeris soli possint errores solide eximere. Claudat Autor librum exitu superioris sæculi, ac decreto procerum Angliæ, in *Keithium* lato & promulgato, raris,

us, Quakerismo vulnus desperatum incidisse ex diffidiis intestinis, quæ a sola exulente ecclesia Pontificia. At, qui historiam callent ecclesiasticam, longe secus de qualicunque illa externa Pontificiorum concordia statuunt. Miramur, cur Rev. Autor memoriæ id proderet omiserit, quod *Georgius Keith* discesserit tandem a secta Quakerorum, ac eo sine ediderit Londini A. 1702, 8, *Vexillum Quakerorum examinatum*, Anglice conscriptum, de quo conferenda sunt *Acta* nostra ad A. 1703 pag. 390 seq. Ad scopum Autoris illustrandum laudabunt alii *Gosbopredi Olearii Diff. de Fanatismo Papeo in doctrina de principiis fidei*, Lipsiæ emissam. Nos in recensione acquiescimus, ac diligentiam Rev. Autoris prædicamus.

HISTOIRE DE LEOPOLD, EMPEREUR D'OC-

cident, &c.

hoc est.

HISTORIA LEOPOLDI, IMPERATORIS occidentalis, complectens memorabilia, quæ evenerunt intra Germaniam, Hungariam, Poloniam, Daniam, Sueciam, Belgium, Gallias, Hispaniam, Lusitaniam, Sabaudiam, Pedemontium, ac Italiam, inde ab anno 1618 usque ad A. 1705, 5 Maji. Adjectæ sunt Notæ criticæ, historicæ, ac geographicæ.

Hæc Comitum, sumtibus sodalium, 1739, 12.

Alph. 1.

Scribimus indocti doctique poemata passim. Hoc *Horatii* Noema in libros generis cujuscunque quadrat. Juvat nosse classem, cui hic Noster addicendus. Ut Lectori id ipsum suboleat statim, & ipse suis oculis possit ad cernendum uti, operam navabimus haud indiligentem. De *Leopoldo* Imperatore librum promittit Autor, nihilo minus ab anno 1618 telam orditur. *Libri tertii* finis anno concluditur 1674. Præmissa libro ad lectorem admonitio complectitur somnia, siquidem repetuntur in ea Jesuitæ *Bugenti* verba ex ejus quadam Præfatione, quæ, judice Nostro, plus somniorum, quam

Fff 2

verbo-

- verborum, complectitur. Exordium libri sic habet: *Post excessum Ferdinandi III Leopoldus, filius ipfius, haud fenfit in collegio electorali iudicia, grata animi virtutibus, qui in tanto Principe oblexerat, consentanea. Pauci decessorum Ferdinandi III tantum ardoris ostenderant pro incremento religionis Romanae, & ad extirpandam heresim.* Desistit hinc ad eandem restitutionis, quod ad annum 1622 refert, & oppositum fuisse putat Reformatis. Deinde id promulgatum tradit A. 1629, 6 Martii, nec Lutheranis molestum fuisse credit, ob pacem Passaviensem tum securis. Germanis, qui *Ferdinandi II* molitionibus refragati fuere, rebellionem imputat. Causas, quae Regem Galliarum induxerunt ad foedus cum *Gustavo Adolpho*, Suecorum Rege, ineundum, nomine fictionum, seu praetextuum, insignit. Ex *milise Sueco* testimonia subinde compilat, usus jure majori monumentis *Puffendorffii*. *Gustavum Adolphum* primo congressu in pugna ad Lutzenam tradit occisum, quem norunt omnes ante congressum ipsum inter explorandum exspirasse. Foederatos Sueciae cessisse Regi Galliarum Alsatiam, perhibet. Winsam habet pro urbe Lunenburgici Ducatus primaria. Nullum Pontificis esse monasterium Hildeneshemii, audacter pronuntiat, & hac opinione utitur, ut neget, *Bannerium*, ducem Sueciae bellicum, in convivio Hildeneshemii bibisse venenatum & a Monacho Gallico infectum vinum. Haud facile ignorant docti, Hildeneshemii florere Coenobia antiqua, Pontificiae religioni addicta, *S. Michaelis*, *S. Godebardi*, Jesuitarum, Carthusianorum, *Mariae Magdalena*, Jesuitissarum, Capucinatorum, &c. Non vacat, compendiosam belli tricennalis historiam hic repetere. Praeterea eandem ob rationem ea, quae Autor ex pace Westphalica delibavit. Id tamen omittere haud licet, Autori esse persuasum, Sueciae Regem per hanc pacem obtinuisse titulum Ducis Bremensis, Ducis Verdensis, ac Ducis Pomeraniae. Nobis enim videntur terrae Bremenses ac Verdenses in unum coisse Ducatum. Archiepiscopatus Magdeburgici partes singulas cessisse Electori Brandenburgico, Autori haud accedimus, haud ignorantes, Principatum Querfurtanum ex particulis ejus nonnullis

tunc fuisse exortum. Monasterium Walkenrede traditum fuisse Landgravio Hassiæ, credibile nobis haud videtur, licet Autor sic senserit. Novimus enim, illud Ducibus Brunsvico-Luneburgicis cecidisse. Quæ ad *Leopoldum* ipsum atinent, Autor diligentius composuit. At vero quis summam Bullæ aureæ expectasset eo in loco, quo Autor exponit, quibus viis Electores ad *Leopoldum* imperio præponendum pervenerint. Nec omittit illud, quod in aureæ Bullæ titulo secundo legitur, Electorum esse, si intra 30 dies a jurejurando eligendi Imperatoris gratia præstito electionem perficiant, *panem à modo manducare, & aquam bibere*. Decurrit postea Autor per primos *Leopoldini* imperii annos, ac in pace, qua Galli atque Hispani A. 1659 reconciliarunt gratiam, subsistit. Recensionem Regum Hungariæ quis in *Libro* investigabit secundo? Eam tamen ibi haberi, Lector, nobis asseverantibus, sibi facile persuadebit. Nolumus autem tam duri in Autorem videri, ut, libri hujus partem maximam usibus suis affluere, ac diligenter esse conscriptam, negare sustineamus. Dolemus id unum, quod ordo pragmaticus haud est observatus, series rerum subinde est luxata, scopus haud ubique mente infixus mansit, & corpus ipsum constat membris, non solum propriis & decoris, sed etiam alienis, adscitis, & nonnunquam incomtis, alibique adhibendis.

pag. 55.

96 seq.

125.

PRACTICAL SURGERY ILLUSTRATED AND improved, &c.

hoc est,

OBSERVATIONES CHIRURGICÆ, CUM ANNOTATIONIBUS ad casus rariores, occurrentes in nosocomio D. Thomæ, collectæ a WILHELMO BECKETT, Chirurgo, Reg. Soc. Membro.

Londini, 1740, 8.

Plag. 20.

Quo magis insolita sæpe sunt morborum, qui tantum chirurgi peritiam desiderant, phænomena, quo abstraheres

res non raro eorum causæ, quove minus prævisi in ipsa curatione subinde effectus emergunt, eo rectius in commune consulunt, qui singulares ejusmodi casus, accurate descriptos, literarum monumentis consignant. Meritas hinc gratas Cl. Autori decernimus, qui ex amplissimo casuum, in Nosocomio, suæ curæ concredito, occurrentium, numero notatu dignissimos selegit, atque non historiam solum illorum accuratam dedit, sed & in notis copiosis in causas illorum inquisivit, errores aliorum in diagnosi morbi & minus dextre applicatis remediis candide detexit, remedia cum successu adhibita liberaliter indicavit, methodum operationum optimam descripsit, & quæ in demortuorum sectionibus ad confirmandam theoriam facientia deprehendit, studiosè adjecit. Selectos ex omni morborum externorum genere, tumorum, vulnorum, fracturarum, luxationum, casus, & operationum insigniorum, ut amputationum, sectionum calculi, & fistularum, historias index statim indicat, quem huc transferre non inconsultam duximus, ut, quid in hoc libro quærendum sit, Lectoribus constet. *Prima* observatio tradit de fractura cranii; 2 de luxatione duarum vertebrarum dorsi; 3 de fractura brachii nunquam consolidata; 4 de atrophìa femoris, tibiæ, & pedis extremi; 5 de femoris fractura; 6 de tumore, genu occupante; 7 de amputatione femoris; 8 de aneurysmate in dorso manus; 9 de materiæ in gena dextra collectione, quæ ductum salivalem erofit; 10 de impotentia deglutendi a distentione partium anteriorum colli; 11 de ganglio in dorso manus; 12 de gangrænâ tibiæ & pedis extremi; 13 de tumore post usum balnei frigidi enato; 14 de notabili impotentia in dextri pollicis motu; 15 de faciei sphacelo post morbillos; 16 de tumore in gutture; 17 de vulnere capitis; 18 de impedimento auditus a polypo, nares & fauces occupante 19 de vehemente contusione partis anterioris genu; 20 de sectione calculi in puero; 21 de suffocatione a tumore gutturis; 22 de juvene calculo vesicæ laborante, & simul symptomatibus luis venereræ affecto, in salivatione ob suppressionem urinæ extincto;

23 de

23 de mamma cancroſa amputata; 24 de humeri luxati per novam instrumentum reductione; 25 de ſeſione infantis, poſt inflammationem pulmonum exſtincti; 26 de magna portione crania ſeparata, ægro ſuperſtite; 27 de crure amputato, in quo arteriæ petreſcæ deprehenſæ; 28 de crure, poſt ſecundam fracturam demum rite re-poſito & conſolidato; 29 de inſigni tumore flatulento in altero genu; 30 de atrophia cruris & pedis extremi ſanata; 31 de juvene, poſt uſum veneris non naturalem condylomatibus ipſaque lue gallica infecto; 32 de hepate inſignis magnitudinis ſcirrhoſo; 33 de polypo narium exſtirpato; 34 de paracenteſi abdominis; 35 de tumore in dextro hypochondrio; 36 de brachio cancroſo amputato; 37 de peſtoris contuſione; 38 de fiſtula ani; 39 de femoris ulcere; 40 de tumore imæ vertebræ dorsi, ſubſequente aſthmate; 41 de vulnere hypochondrii dextri. Multa ubique relatu digna deprehenduntur; ſed copia ipſa nos inopes & ſelectum difficilem reddit, inſtitutione noſtri ratio longiorum ſingulorum commemorationem vetat. Speciminis loco conjecturas Cl. Autoris de tumore cancroſi indole ex Obſervatione 23 & 36 paucis adjeciſſe ſufficiat. Priori Obſervatione, qualem mammæ cancroſæ amputatæ conformationem deprehenderit, exponit; quæ molem inſignem denſæ & firmiter compactæ texturæ exhibuerit, ex qua liquor effluerit ſub initium fluidus, mox in gelatinam concreſcens, qui ſuper ignem detentus, poſt brevem exhalationem vaporis, inſtar albuminis ovi coagulatus ſit, ceterum neque acidi, neque alcali, prædominandiſſima indicia dederit, quare hunc nihil aliud niſi lympham extravasatam cenſet. Contuſione igitur violenta, quæ huic malo occaſionem dederat, aliqua vaſa, lympham vehentia, rupta eſſe, & liquorem ſuum inter glandulæ conglomeratæ interſtitia depoſuiſſe, cenſet, ubi brevi poſt coagulata, lobulòs glanduloſos inter ſe compegerit, & accedente integumentorum elatiſticorum preſſione, cum illis in ſolidam ejuſmodi & denſam maſſam concreverit; unde, facta nervorum, per glandulam diſtributorum, preſſione, vehementis ille dolor excitatus fuerit.

Uberius

Uberius hanc sententiam suam explicat altera Observatione, in brachio cancroso amputato instituta, ubi massam ingentem homogeneam, coloris albicantis, trium librarum cum tribus unciis pondere, deprehendit, ex cujus cavitatibus magna liquoris serosi copia emanavit. In varios ramos huc illuc porrectos dividebatur, diversæ crassitie, siquidem alii pennam anserinam, alii pollicem, æquabant, & tenerioris texturæ erant, quam truncus massæ cancrose. Hanc vero itidem lymphæ extravasatæ & coagulatæ originem debere censebat, quæ sub integumentis cavitatem sibi formaverit, & cum amplius distendi illa nequirent, in vicinia, ubi minor resistentia fuerit, novos sinus quæsierit, unde posteriores tantam firmitatem non obtinuerint, quantam ipsa radix, ab elasticis integumentis validius coarctata; ex quibus concludit, ad tumorem cancrosum singularem intemperiem humorum, sive atrabiliarium secundum antiquos, sive acidam corrosivam, ex mente recentiorum non desiderari, sed humoribus sanis a sola extravasatione lymphæ oriri posse, ita ut in glandulis una cum illarum lobulis in densum corpus concresecat, in aliis partibus ex solis humoribus coagulatis constet. Neque lividum colorem singularem corruptionem humorum indicare credit, utpote qui a sola pressione vasorum sanguiferorum, per integumenta distributorum, & inde orta humoris stagnatione, deduci possit.

HISTOIRE DE L' ACADEMIE ROYALE
des Sciences, &c.

hoc est,

*HISTORIA REGIÆ SCIENTIARUM ACADE-
miæ ad Annum 1733, una cum Commentariis ma-
thematicis & physicis ejusdem Anni.*

Parisiis, ex typographia regia, 1735, 4 maj.

Alph. 3 plag. 8, Tabb. æn. 27.

In *Physica generali* de variis altitudinibus Barometri, in va-
riorum montium cacaminibus observatis, agit *Cassinus*; nec
illas

illes exacte eam servare legem, quæ condensationes aeris ponit ponderibus incumbentis proportionales, ostendit. Electricitatis naturam penitus indagandam suscepit *du Fay*, eaque de re quatuor *Dissertationes* hoc anno Academiæ tradidit. Prima historiam electricitatis exponit; secunda, quam corpora electricitati suscipiendæ sint idonea, disquirit; tertia de corporibus, quæ omnium maxime a materiis electricis attrahuntur, nec non de iis, quæ ad transmittendam electricitatem sint maxime idonea; quarta denique de corporum electricorum attractione & repulsionè, agit. *Le Monnier* varia circa magnetem instituit experimenta, quæ inprimis motum vorticis magnetici respiciunt, unde varia contra receptam hac de re hypothèsin oriuntur dubia. In mixtura duorum fluidorum heterogeneorum observavit *de Roanmur*, volumen totale non semper componi ex summa voluminum singulorum, inprimis aqua & spiritu vini permixtis; volumen illud vigesima sui parte diminui deprehendit. Ad refractionem atmosphæræ notatu dignum est, quod observavit *de Mairan*, solem ellipticum in altitudine 10° apparuisse. Ad sum de aurora boreali systema confirmandum, idem *Vir Cel.* collegit aurores boreales, quotquot Parisiis observare potuit annis 1732 & 1733. Dendrites, aquæ forti, cui forte fortuna aqua pluvia accesserat, immerfos, colorem arbusculorum perdidisse, reperit *de la Condamine*. Cum anno 1731 perquam sicco aque fluvii Senensis, qui Lutetiam aluit, admodum alterate apparuerint, adeo, ut plures exinde morbi populares exorti fuerint, in hujus rei causas inquisivit *de Jussieu*. Variæ quoque observationes meteorologicæ, in insula Bourboniana, aliisque locis contignis, Beziers in Gallia, nec non in Observatorio, institutæ, cum Academia fuerunt communicatæ.

In *Anatomicis* Observationes circa pectus infantis monstruosi exhibet *Petius, Medicus*. De modo hæmorrhagias membrorum abscessorum sistendi commentatur *Petius, Chirurgus*. De singulari aneurysmate arteriæ subclaviaræ dextræ, unde sanguis, per os prorumpens, unius minuti spatio mor-

tem homini contraxit, quid observaverit, exponit *Makel*. Idem de verme, per nasum reddito, narrat. De hepatis fractura & vasibus Dissertationem Academiz exhibuit *Ferrea*, Medicus Monspeliensis. Vervecem, sex pedibus; duplici anni, partibusque genitalibus duplicibus, instructum, describit *Morandus*. Historiam Carpionis piscis naturalem incipit *Possius*, Medicus. Denique plurimas de monstris observationes exponit *Winslow*.

In *Chymicis* secundam Partem Dissertationis de variis modis, tartarum solubilem reddendi, (cujus primam vid. in *Cottm. A. 1732*.) exhibent *du Hamel & Grossius*. Idem *Grossius* de ratione, mercurium ex plumbo extrahendi, commentatur.

In *Botanicis* sola occurrit *Marchanti* de novo plantæ genere, quam *bicucullatam Canadensem radice tuberosa squamata* dicit, Dissertatio.

In *Geometricis* novum, satisque curiosum, Problema solvit *le Clerc de Buffon*, quod partim ad artem conjectandi, partim ad Geometriam, spectare videtur. Versatur circa sortem in ludo; *le Jeu de franc carreau* dicto; ubi pavimento, in varia quadrata distincto, moneta injicitur, &, quando ea quadratum non nisi unicum attingat, disquiritur. *Clairaut* Problema de invenienda Curva in data superficie, quæ a datis quotvis punctis minimam actionem sustineat, cujusque aliæ adhuc proprietates possunt esse datæ, (prout solet in methode isoperimetricorum,) generatim solutum sistit.

In *Astronomicis* varia, ad figuram & dimensionem Telluris spectantia, Problemata proponit *de Maupertuis*, formulisque analyticis eleganter complectitur. Hac occasione de sectionibus corporum, revolutione sectionum conicorum generatorum, imprimis Ellipsoidis, disquirit *Priestus*. Methodum, in superficie Telluris parallelum per datum latitudinis gradum ducendi, & relationem ejusdem paralleli in spheroidæ vel oblongæ, vel oblate, exponit *Godinus*. Huic idea insistens *de la Condamine*, instrumentum, hunc parallelum actu describendi, invenit. Ceterum errores, in hac Dissertatione commissos,

missos; ipse Autor ingenue profitetur sub fin. *Hist. A. 1734.* De tangente autem ejusdem paralleli, seu perpendiculari ad meridianum Parisiensem determinanda, deque descriptione geographica Galliarum in genere, agit *Cassinus*. Denique de eadem perpendiculari, acque methodo dimensionem Telluris inde deducendi, disquisitionem geometrico-analyticam instituit *Clairaut*; qua occasione lineam brevissimam in superficie Spheroidis determinat. Motum apparentem stellæ polaris versus polum mundi examini subjecit *Maraldus*. Motum planetarum in epicyclis, & quomodo hypothesis ista phænomenis respondeat, consideravit *Godinus*. Theoriam Cometarum emendaturus *Bouguer*, novam exhibet methodum analyticam, qua primo ex tribus observationibus determinatur orbitæ pars exigua, & pro recta habenda, dein ex hac definitur orbita integra. Novam longitudes locorum observandi rationem proponit *Grandjean*; ope nimirum partium lucidarum perexiguarum; quæ in parte adhuc obscura lunæ conspiciuntur, quæque in momento lucem amittunt, adeo, ut loco-eclipsium satellitum jovialium inservire queant. Sed methodum hanc exactissimam requirere Selenographiam, nemo non videt. *Godinus* docet facilem additionem, Quadranti, in plano Meridiani fixo, faciendam, ut etiam stellæ septentrionales ejus ope observari possint. Methodum valde simplicem, æquationem planetarum primam computandi, explicat *Pitotus*.

In *Mechanicis* varias observationes, notatu dignissimas, tam theoreticas, quam practicas, affert *Completus* de tractione carrorum & traharum, ut & de equorum vi atque applicatione ad trahenda onera in genere. *Bouguer* Problema, inter Geometras celeberrimos quondam valde agitatam, de solido minimæ resistentiæ, generatim consideratum & solutum sistit, dum nempe basis, super qua construendum solidum, non assumitur circularis, sed figuræ cujusvis, ut & in fluido, non directe solum, sed & quomodocunque oblique, movetur. Motum bullulæ aeræ in fluido ascendenti legibus mechanicis subjecit *de Maupertuis*; posita resistentiâ fluidi quadratis velocitatum proportionali.

Abbas *de Moijeres* explicare ten-

G g g 2

tavit,

tavit, quomodo duæ regulæ *Kepleri* notissimæ de motu corporum coelestium ex hypothesi vorticum deduci queant. *Le Clerc de Buffon* sequens Problema mechanicum consideravit: Data penduli longitudinæ, & pondere appenso, cujus filum inter oscillandum ad clavum in eodem plano verticali positum appellat, invenire positionem hujus clavi, ut is maxima vi & filo percutiatur. Horologia perficere conatus *Comus*, in figuram dentium rotarum majorum minorumque, in se mutuo agentium, inquisivit. Novam methodum, declinationem acus magneticæ mari, observandi, instrumentumque huic rei idoneum, describit *de la Condamine*.

Accedit pro more descriptio aliquot machinarum, Academia oblatarum. Sociorum vero hoc anno Academia amisit neminem.

VITA DI MONSIGNOR FRANCESCO BIANCHINI, Veronese, &c.

hæc est,

VITA FRANCISCI BLANCHINI, VERONENSIS, scripta a P. ALEXANDRO MAZZOLINI, Presbytero Congregationis Oratorii Romæ.

Veronæ, in typographia ad S. Mariam antiquam, 1735, 4-Plag. 17.

Vitam hanc Autor Pl. Rev. *Johani Francisco Masellio*, Sacerdoti cathedralis ecclesiæ Veronensis primario, inscripsit. Si ipsi credimus, veritatem sibi unice in regulam ac amissim proposuit, testimoniis virorum fide dignorum usus, nec non literis *Blanchini* manu exaratis, quas ipse a P. *Josepbo Blanchinio*, *Francisci* nepote, suo cognato, accepit, subnixus, ac nihil eorum negligendum ratus, quæ scôpo poterant præfixo respondere. Placent inscriptiones, quibus memoria Viri celeberrimi asservatur, ac ad posteros transmittitur. En unam & alteram. In Bibliotheca Reverendissimi Capituli Basilicæ Veronensis legitur hæc in eum composita inscriptio: *In. Bibliotheca. Capitulari. Veron. Francisco. Blanchino. concivi. utr. Sign. ref.*

ref. & pralato. domestico. moribus. integerrimo. literisque. exbi. clarissimo. quod. hanc. bibliothecam. lectiss. libris. ac monumentis. discoverit. Capitulum. Veronense. gratiss. M. P. anno MDCCXXXI. Corpus ejus inhumatum fuit Romæ in templo S. Mariae Majoris, ac sepulchro hæc incisa fuit inscriptio: *Franciscus. Blanchinus. Veronensis. hujus. SS. Basilica. Canonice utriusque. signatura. Referendarius. SS. D. N. Papa. Prælatus. domesticus. sibi. vivens. posuit. obiit. sexto. Nonas. Martii. anno MDCCXXIX. ætatis. suæ. LXVII. Tanti. viri. memoria. qui. singularem. eruditionem. cum. pari. vita. integritate. &. raris. animi. modestia. conjunxit. Capitulum. &. Canonici. ut. desiderium. præclarissimi. fratris. de. hac. etiam. basilica. scriptis. suis. benemerenti. lenirent. hoc. publici. doloris. monumentum. addi. curat. In basilica Veronensi hoc optimi viri in honorem monumentum fuit positum, quod in sese omnium oculos convertit, *Blanchini* meritis omnino convenientissimum: *Francisco. Blanchino. Veronensi. &. ob. egregia. in. urbem. merita. inter. Romanos. Patricios. cum. sua. gente. cooptato. utriusque. signat. referend. & Præl. domest. omnigena. doctrina. singularis. innocentia. ac modestia. viro. qui. eximiis. edicis. libris. de. re. antiquaria. historia. chronologia. &. mathematicis. disciplinis. magnam. nominis. famam. apud. Italos. exterosque. adeptus. dum. nova. selecta. eruditionis. monumenta. propediem. evulganda. parat. diem. suum. obiit. Roma. VI. Nonas. Martias. ann. sal. MDCCXXIX. æt. suæ. LXVII. publ. Veronensis. decreto. M. P. Cum tanti Romæ ac Veronæ sit *Francisci Blanchini* memoria, eam a nobis esse negligendam, nemo unus affirmabit. Ipse A. 1662, 13 Dec. patre *Casparo Blanchino*, matre *Cornelia Vaitetti*, Bergamensis, ejusque genosæ, familie stirpem nacta, in lucem prodiit vitalem. Ipse in numero quatuor masculorum ac duarum foeminarum fuit natus maximus, in affluentis rerum commodissimum educatus. Ingenium ipsi illico suave, mite, & ad res præstantissimas addiscendas habile. Quinque annos natus specimina judicii jam exhibuit haud contemnenda. A. 1673 in Collegio Jesuitarum**

Pag. 2.

- Bononiensi arripuit literas humaniores, philosophicas, mathematicas disciplinas, & cuncta nobiliorum mentium studia, ostendens ubique alacritatem atque indolem facis promptam, virtutibus Christianis conformatam. Sublimioribus scientiis Patavii fuit inuitus. Theologiæ non minus, quam studio anatomico, ibi operam navavit, nec non sese oblectavit scientiâ Bônicæ. Convictorem egit *Geminiani Montanari*, ejus vitam scripsit, ac successu temporis ejus instrumenta multa geometrica hereditate accepit. A *Montanario* didicit Philosophiam ac Astronomiam. A litibus studioque Jurisprudentiæ sese voluit nunquam non sejunctum. Turris auscultavit *Leclori* Theologiæ, *Piccinardio*, *Domianico*; certus consilii, religiose vitæ operam dandi. A. 1684 venit Romam, Eminentissimum *Petrum Ottoboni* vehementer colens & observans. Accessit deinde ad leges Civilis Canonique Juris, promeritus lauream Doctorem. Cœlium spectare non omisit, qua re factum est; ut cometam detegeret, ac Regiæ ostenderet Christianæ, *Rotam*, Astronomum, complexus culturæ benevolentia singulari, a quo in Academiam physico-astronomicam *Ciampini* fuit introductus. *Joannes Mabillonius* de rebus mathematicis ipsum perire loquentem in ædibus Illustrissimi *Joannis Ciampini* auscultavit A. 1686, uti retulit in *Itinere Italico pag. 49*. *Blanchinius* innotuit quoque *Davie*, postea Cardinali, ac Abbati *Fabretto*, antiquitatum promocondo. Historiam, lapidibus numisque superstructam, maxime cepit facere. Ad Academiam Alethophilorum stabiliendam rediit Veronam, ibique edidit Dissertationem A. 1687 *de Emblemate, nomine, atque instituto Alethophilorum*, cujus summa legitur in Ephemeridibus literariis Parmensibus anni ejusdem *pag. 237*. Sub auspiciis ejusdem Academicæ recitavit Orationem *de Metodo philosophandi in rebus physicis*, ibidem commemoratam *pag. 270*. Revertit Romam A. 1688, favore purpurati patris *Ottoboni* premunitus, qui anno sequenti solium conscendit Pontificium, nomine *Alexandri VIII* indutus, a quo Canonicus *Marie rotundæ* renunciatus fuit, atque Bibliothecæ præfectus penes Cardinalem *Alexandri VIII* nepotem.
- Inter

Inter pastores Arcades nomen suscepit *Schwaggi* *Afrodisi*. Monumenta antiquitatum obvia summo ardore exquisivit Romæ & inspexit, nulla labefactus molestia, nullaque coeli intemperie inde abstractus. Ab *Innocentio XII*, *Alexandri VIII* successore, Bibliotheca Vaticanae, ejusque praefectura, fuit destinatus, animum ad conscribendam Historiam universalem appulit, ab orbe condito ad Christum natum perductam. Exiit in lucem Romæ A. 1697, 4, volumen satis diffusum, cui praefixit titulum: *Historia universale praecursu con monumentis, & figurata con simbolo dogm antiobi*. Praefecturam Vaticanam inter hæc obtinuit Abbas *Zaccagna*, vir eruditissimus, linguaeque Graecæ admodum peritus. *Blanchinius* autem Carionatu S. *Laurentii* in *Damaso* fuit ornatus A. 1699, quo Subdiaconus quoque & Diaconus evadere voluit. Tum temporis libros liturgicos ac rituales lectitavit. A. 1700. *Clementis XI* ei honores cubicularii sui impertivit una cum domicilio in palatio Apostolico Montis Cavalli. A. 1701 accessit ei dignitas nova. Pontifex enim summus ipsum adjunxit administrum Cardinali *Carolo Barberinio*, legato a latere ad *Philippum V*, qui Neapolitano regno tunc potitus fuerat. Qua occasione antiquitatis monumenta perspexit Neapoli ac Beneventi, indolemque Vesuvii exquisitus cognovit. Innotuit Beneventi Archiepiscopo *Ursino*, quem constat ecclesiae posthæc Romanæ, nomine *Benedicti XIII* usum, praesedissee. Commertium inter hæc literarium coluit cum viris doctissimis quibusque, in quorum numero existerant ipsi etiam extranei, *Noellius* & *Cupletus*, Jesuitæ in Chinam missi, *Joannes Mabillonius*, *Montfalconius*, *Benjourius*, Augustinianus, *P. Thomassius*, postmodum Cardinalis, *Gisb. Cuperus*, Belgæ, *Isaacus Newtonus*, *Gothofredus Guittianus Leibnitius*, *Cassinius*, alique. Cum *Clementis XI* de reformando Calendario cogitaret, congregationem eo nomine instituit peculiararem, cui Cardinalem *Norishum* praefecit, *Blanchinium* vero a secretis esse voluit. Iple eam ob causam scripsit *Solutionem Problematis Paschalis*. Problema proposuit hujusmodi: *An disponi possit Cylus Paschalis, constans annis Gregorianis,*

Pag. 10.

10

21.

25.

31.

32.

33.

35.

36.

- gorianis, qui Pascha semper indicet tempore congruo, hoc est, mense primo Dominica intra hebdomadam tertiam Luna? Respondo, posse. Scripsit præterea de Calendario & Cyclo Cesaris librum. Exposuit inibi non nihil de cyclo octogrammo Julii Cesaris. Editus ille est A. 1703. Edidit idem Diatriben de Columna Antonina, ac Dissertationes duas doctissimas de Canone Paschali S. Hippolitici Martyris. Meridianam lineam in publico ducere ac designare studuit in urbem Romam, inscriptam marmoris palmorum 205; in lacunari magni vasis antiqui thermaeum, quæ a Diocletiano cognominari solet, converso in usum ecclesie S. Mariae Angelorum. Clemens XI meridianæ hujus memoriam jussit in numo conservari, additis verbis supra: *Secula optata verbo Dei; & infra: Grammaticæ astronomicæ ad usum Kalendarii constructo. Sausu Blanchinii instituit idem Pontifex Summus Museum ecclesiasticum, & illud dici jussit Antiquitatum Præsidentem A. 1703. Collecta fuerunt in Museum illud universa illa antiquitatis fragmenta, quibus Roma ejusque vicinæ regiones abundabant. Interruptum vero fuit illud institutum A. 1710, quo sumus ærarii Apostolici bello Italico videbantur impendendi esse non exigui. Canonicus vero renunciatus fuit Blanchinius ad S. Mariae Minoris.*
- 38.
- 40.
- 42.
- 57.
- 62.
- 69.
- 73.
- Vix eo Canonicatu fungi cœperat, cum in Gallias A. 1714 ire juberetur ad pileum purpureum, Armando Roano, Argentinensi Episcopo, deferendum, quem Summus Pontifex ad 12 Maj. Cardinalem salutaverat. Non potest non arridere lectoribus oratio, qua Blanchinius ad 25 Julii Christianissimum Regem Parisiis allocutus fuit. Quantum honoris Rex ipsi habuerit, & quam curiosus extiterit in Galliis Blanchinius videndi ac audiendi memorabilia quævis, hic enarrari non potest. Obiter repetimus memoriam honorificentissimi favoris, quo ipsum Rex Jacobus III & Regina Angliæ, nec non Elector Bavarie, profecti fuere, ipsos invisentem. Digressus fuit inde d. 12 Oct. in Lotharingiam, Metis structuram Basilicæ Gothicam admiratus. Cabilonum profectus, in colloquium venit denno Regis Jacobi Comitisque Hamiltonii, ac Episcopi Neallii, quo Cardinalis Neallius fratre gaudebat;

bat; inde Tullum ac Nancejam accessit. In basilica Tulli suspexit coronam lampadophoram. Progressus Lunevillam, col-
locutus fuit cum Duce Serenissimo, venatum exercente. Tandem Savernæ in vico invenit prope Argentoratum, quem
dudum quæsierat, Archiepiscopum *Roanium*. Numerum Pontificiorum Argentorati ad 8000 excrevisse, comperit,
quorum ante 30 annos vix duodecim numeraverat Argentoratum. Negotiis ibi perfunctus, Maguntiam, Confluentes, Rad-
stadium, Heidelbergam, Francofurtum, Maguntiam, Colo-
niam, Dusseldorpium, ejusque numophylacium admodum spectabile & instructum, Ultrajectum, Amstelodamum, ubi
Joannem Clericum invisit, linumque apud hunc vidit asbestinum, Lugdunum, Hagam, Roterodamum, atque Antver-
piam, Iustravit, eo inprimis consilio, ut ecclesiam catholicam, inter dissentientes versantem, accuratius cognosceret. Rediit A. 1713 mense Januario Parisios, ac Junio Romam re-
dux latusque intravit. Serenissimum Bavariæ Electorem, Principem tunc juventutis, Romæ deduxit paulo post ad ea
videnda, quæ ibi cernuntur rariora. *Jacobo III*, eodem accedenti, fuit in deliciis. Approbatorem librorum, prelo tradendorum, egit ad tempus. Ad edendum illustrandum-
que *Anastasium* Bibliothecarium haud minus diligentiam summam, quam eruditionem singularem, attulit. Obiit enim Bi-
bliothecas Romæ, Florentiæ, ac Parmæ, ut manuscriptos Codices conferret, ac a viris doctis subsidia passim obtineret. Anno 1720 exeunte pileum purpuratum jussu Pontificis summi ad Episcopum detulit Brixianum, iter ingressus die Sab-
bati 12 Octobris, quod conductis equis meritoriis, per stationes singulas ad cursum dispositis, celerrime perfecit. Veronæ & Bergami in eodem itinere amicos ac consobrinos carissimos passim revisit. In Archivio Bergami ex nono decimoque Seculo asservata inspexit Imperatorum Diplomata. Balnearum ope dein firmavit corporis vires, quibus prope Senas usus fuit. Vim medicam aquæ, quibus balneum Vinionense excellit, ipse ita exposuit: *Vix tribus hora quadrantibus supposueram femur debilitatum decidens aque canali, cum percussu*

Hh h

fensu

- sensu vigorem, cum musculis inde communicatum, & liberatas fibras a visciditate.* Omittimus varia ejus per Italiam itinera minora, in quibus incubuit ad observationum astronomicarum experimenta capienda. **Pag. 111.** *Innocentio XIII ad clavum ecclesie Catholicorum sedente, Referendarium egit. Benedicto XIII* 113. *haud minus fuit gratus atque acceptus. Veneris phaenomena curate detexit ac designavit, ejus videlicet, quae in coelo lucet, quod ipsum patet ex libro ipsius, A. 1728 Romae edito. Titulus huic est praefixus: Hesperii & Phosphori nova phaenomena, sive observationes circa Planetam Veneris. Obitum ejus circa expositionis nostrae exordium significavimus. Adjungemus nunc ea scripta, quae nondum attigimus, a viro tamen tanto in lucem emissa. Diximus de ejus libro: Istoria universale provata con monumenti, e figurata con simboli degli Antichi, 1697, 4, Romae. De Lapide Antiarum Epistola ejus ad Franciscum Aquavivam exiit ibidem in lucem A. 1698, 4. Omisimus aliquid monere de libri titulo accurato, quem* 121. *ipse inscripsit: Considerazioni teoriche e pratiche per lo trasporto della colonna di Antonino Pio nuovamente scoperta nel campo Marzo. Rom. 1704. Eodem referenda sunt ejus Jura producta in causa Romana Fontis Baptismalis pro Ven. Basilica S. Laurentii in Damaso, 1706, fol. Rom. Spiegazione delle sculture del palazzo di Urbino. Liber posterior existat in collectione, cui titulus: Memorie concernenti la Città di Urbino, Rom. 1724, fol. pag. 79-133. Evulgavit praeterea librum, cui index praefixus: Camera ed Iscrizioni sepolcrali ritrovate nella via Appia, de' Liberti, Servi, ed Uffiziali della casa di Augusto, 1727, fol. Rom. Anastasi Bibliothecarii edidit Romae in forma maxima Tomum primum A. 1718, secundum A. 1723, tertium A. 1728. Duae Dissertationes, ad tertium referendae, A. 1727 exierunt in lucem sub titulo: De praesepi Christi Domini & de Musivo Basilicae Liberiana.* 123. *Diximus de hisce loco suo. Oratio ejus proximalis in institutione Academiae Aletobophilorum Veronae edita fuit A. 1687. Exiguus est libellus, quem Romae divulgavit A. 1695, inscriptum ita: Un Givoco di carte per apprendere l'Historia. Inter* Opera

Opera Montanarii posthuma apparet *Vita del Sig. Geminiano Montanari*, a Blanchinio conscripta. In collectione *Vitarum Arcadum illustrium P. I f. 199* habetur libellus ipsius: *Vita del Sig. Cardinal Noris*. Ne quid dicamus de ejus observationibus (*Offervazioni e Discorsi Astronomici*), Romæ in Academia physico-mathematica A. 1684 ac postea recitatis. Dixere de hisce majores nostri in hisce *Actis ad A. 1685*. Inseruit eas *Wilhelmus Whistonus Praelectionibus astronomicis*, quas A. 1707 Cantabrigiæ evulgavit, pag. 75. Quatuor Orationes, in sacratio Pontificis habitas, cum publico communicavit, nempe *de sacratissima Trinitate A. 1684*, *de Adscensione Domini A. 1689*, *in funere Leopoldi I, Castris Augusti, A. 1705*, ac *de eligendo Summo Pontifice post obitum Innocentii XIII ad sacrum Coll. S. R. E. Cardinalium A. 1724*. Harum postrema in Italicum conversa, ac Romæ recusa, prostat. Epistolas quinque copiosiores ipse formis publicis curavit describendas: 1) *dedicatoriam ad Historiam legationis Pontificiae Eminentissimi Cardinalis Barberini ad Serenissimum Regem Catholicum Philippum V, Neapoli, 1702*; 2) *de nobilissimo hospite Co. de Trausnitz, nomen professo, & in villa Burgbesia magnificenter excepto, 1716*; 3) *de aureis & argenteis cimeliis, in arce Perusina effusis, 1717*. Prostat eadem sub titulo: *Analecta erudita vetustatis*. 4) *De Eclipsi solis die 22 Maji 1724 Rom.* 5) *Lettera al P. Mabillone*, quæ in Operibus posthumis Mabillonii legitur. Scripta ejus huc usque inedita feruntur hæc: *Descrizione della Pianta, Alzato, e ornamenti del Palazzo degli antichi Cesari; Offervazioni per il Meridiano d' Italia*; quod opus ultimam manum Autoris haud sensit, integrum tamen redditum est ac expolitum ab ejus amico; *Globus Farnesianus, & in eo rudimenta Astronomia, ac Chronologia, & Historia atatis heroica, a Græcis ad nos transmissa*; cujus Operis pars intercidit; *Offervazioni fisiche*, libellus, diversis occasionibus debens incunabula; *Relazioni de' suoi viaggi; Dissertazione fatta in occasione di trasferirsi il corpo di S. Leone; Studium Bibliotheca & literarum optimi Principis indicium esse, Oratio ad Alexandrum VIII, dum a se*

Pag. 124.

125.

H h h 2

constru-

construendam Bibliothecam Ottobonam inviseret A. 1690; Relazione dell' Anfiteatro di Albano; Volumi di Antichità, e d'erudite memorie; Fasci di fogli, ed atti spettanti alla Congregazione del Calendario; Fasci di Lettere in ogni genere di scienze. Solito fuimus longiores. At meruerat nomen & meritorum *Blanchini* celebritas epitomen exquisitiorem. Virum namque laude dignum Musa vetat mori.

ESSAIS SUR DIVERS SUJETS DE LITTERATURE
& de Morale.

hoc est,

TENTAMINA IN DIVERSA ARGUMENTA LITTERATURE & disciplinæ moralis.

Pars I & II.

Parisiis, typis Briassonii, 1735, 8.

Alph. 1.

Qui inter negotiorum moles catenatas librorum lectione sese subinde reficiunt, eis oblectationi esse queunt libelli ejusmodi, quibus argumenta & utilia & jucunda breviter pertractantur. Philosophis, & literatoribus, & inprimis vitæ cultioris amatoribus, non possunt non ea insigni esse adjumento & delicio, quæ Auctor Anonymus collegit & apposuit, bellaria. In *Parte prima* differitur de argumentis variis, nempe de modo scribendi per cogitata liberiora, de mutuo conversationis commercio, de dono dicendi ac scribendi, de arte critica in opera ingeniosa, de ingrato eorum, qui nos læserunt, adspectu, de effectibus exercitii, amore sui & modestia, de necessitate sequendi indolem donorum nativorum, de anticipato hominum judicio, de superbia, ejusque effectibus, de suavitate virtute, de charactere & apologia *Balzaci*, de prompto judicandi per sessionem dono & de dono nativo, de fortuna secunda, de lectionis & memorie studio, de nobilitate, de cogitatis super gustum logicum, in quibus expenditur regula, dictitans, scribendum esse in gratiam uniuscujusque, ac tandem de eodem gustu porro considerato. *Pars secunda* exhibet discrimen superbie & vanitatis, cogitata de eis, qui

qui sese ipsi laudant, annotationes in loca nonnulla Praefationis Domini d' *Espreaux*, de politico vitæ cultu, de nativa indole, de ingenio (*l'esprit*), parallelismum studiorum & vitæ, incertam indolem iudiciorum de actionibus humanis, de incredulitate, seu credendi defectu, & de divitiis cogitata, ac tandem conclusionem. Ars scribendi dependet a methodo & partium ordinatione, ad totum complexum solide conformata. *Pascalis* cogitationes suas, nondum copulatas, dedit, intervituræ operi de *Religione*, quod minus valens corpore adornare non potuit. Cogitata ejusmodi, ab integro menti obversantia, vel inter legendum ac meditandum orta, florem elaborationum continent. Quare optandum foret, ut Autores chartæ mandarent cogitata ejusmodi, quæ deinde, cum non amplius suscitantur, perire & obliterari solent. Si ea, quæ ad raritatem & dotem auctori propriam nativamque spectant, e librorum multitudine decerperentur ac compilarentur, ceteris haud ægre possemus carere. Sed quis labori illi sese accinget? Excellunt cogitata libera minusque connexa Dominorum *Roche Foucauld* & *la Bruyere*. Galli ea vocant *pensées détachées*. Adde *Duumviris Pascalis*, *Menagiana*, *Huetiana*, *Essais de Montaigne*. Ut ab aliis magni pendamur, opus est, ut quacunque occasione alios quoque magni faciamus. Hæc est potissima conversationis beate instituendæ regula. *Mantagnius* de se nimis fuit locutus, ea quoque ostentans, quæ offendiculi sunt plena. Sed ea scripsit licentius, quæ in societate colloquii nullam ferunt, vel obtinere possunt, licentiam. Philosophi tamen ex ephemeridibus, vel commentariis, ejusmodi sinceris plura, quam aliunde, queunt addiscere. *Nicolius* scripsit egregie, sed in commercio colloquendi sermonem sociavit nimis frigide, tarde, confuse, minusque eleganter. Causæ, cur eruditi & præcipue librorum autores in societate colloquendi sint frigidi, lenti, timidi, minus excitati, egregie hic exponuntur, adeo ut nævos suos illi, qui sese abduunt, facillime possint detegere & emendare. In dijudicandis aliorum ingenii foetibus, qui literis sunt commendati, id semper est fatendum, facilius esse nævos notare, quam consimile opus concinnare. Quodnam enim opus, ab hominibus elaboratum,

Pag. 3.

54

6.

10.

13.

14.

32.

44 seq.

46.

51.

73.

- boratum, navis est immune? Criticam itaque adhibeamus necesse est cum moderatione, suavitate, ac in Autorem observantia. Absit inprimis occulta cupiditas deprehendendi ac notandi ubique navos. Addit Autor: *Hac malitia nos lumine perfundit, ac nos adjuvat ad illos notandos.* Odia occulta dijudicaturos opera aliorum caligine solent circumfundere, ut minus bene ipsi sentiant de libris prorsus egregiis. Huc præcipue solent referre *odium theologicum*. Homo certe, cui nihil probari potest, est miserandus æque ac reprehendendus. - Nec liber ideo est spernendus, cujus auctori vivo & invidia & liberiora judiciorum repagula tot objecerunt impedimenta. Pascitur enim in vivis livor, post fata quiescit. Judices literarios vero ea oportet expromere judicia, quæ profunt societati humanæ, autoribus non damnosa, non contumeliosa. Ea quoque, quæ detestamur, verbis mansuetioribus indicare valemus. Laudanda si potius exponimus, suisque decoramus elogiis, calcaria ingenii subdimus, ac progressum scientiis conciliamus, eoque ipso navos taciti imminuimus, sensimque tollimus. Quis stercore aliorum colligere, investigare, pertentare, ac in lucem celebritatemque proferre, non erubescit? Nec est, quod obsecuta subsecutura affectemus sinceritatem judicii, quo imperfectiora obelo notanda & jugulanda credimus. Posteritas enim plerumque opera majorum justo liberalius admiratur ac celebrat. Ad minimum & laudes magnificæ, & obrectationes importunæ, Autoribus demortuis, conquiescunt, ac judicia magis ad amussim veritatis, ejusque auctori faventis, reducuntur. Exponenda hæc putavimus copiosius, quippe quæ nobis, qui summas librorum recensemus, videntur nonnihil profutura. Stultitiam Autor in eo sitam putat, si quis immodico sui amore flagrat, easque sibi tribuit perfectiones, quibus plane est destitutus. Huic vitio opponit simplicitatem ingenii, quæ in eo consistit, quod homines minus perfectionis sibi inesse putant, quam eis inest re vera. *Modesta* autem conjuncta est cum perfectionum suarum conscientia, a ferocitate disjuncta. Nonnulli nolunt suas speculari & expendere perfectiones; alii vero sese & suas dotes recte æstimare non valent. Illi simplices sunt

sunt cum meritis; hi simplicitate meritis suis limites posuerunt. Quantum operibus eximius effectui dandis noceat iudicii anticipati fucus, Autor egregie illustrat. Quomodo, si rationem suavitatem, veluti sesamo, sparseris, societati sis opportunus & utilis, solide discant ii ex Autore, quibus est volupe. *Balzaco* laudi dicitur, quod in operibus ejus exsplendescat opulentia Gallicæ linguæ, puritas, nitor, ac vis stili, numerus æ harmonia, nobilitas in cogitando ac enuntiando, sæcunditas periodicæ structuræ. Peccat potius elegantia & splendore, quam ævis. In literis ejus sublimis dominatur eloquentia, quæ digniorem exigeret materiam: Tam terse & polite ac excellenter sæpius scripsit, ut affectatum haud occultet cothurnum. Norat Græce, Latine, Italice, Hispanice, versusque concinnavit Latinos haud contemnendos. Opera vero ipsius si minus spirarent diligentiam & limam, nativam ac minus adscitam facile tuerentur pulchritudinem. Verum ea eloquentiæ ac poeseos indoles erat illa, qua *Balzacus* florebat, ætate per omnem Europam, ut naturalis stili elegantia negligenteretur, ac arcesseretur plus ab arte, quam erat necessum. Verum in capillamentis, vestitu, cibisque, ditionum tum eadem luxuriabatur artis affectatio. Fuimus in opusculo hoc longiores, opinamur. Dedimus promulsdem. Qui liberis, genuinis, nativis, solidis, ac variis, delectantur cogitationibus stilique ornamentis, eos ad hæc bellaria ipsa remittimus.

Pag. 141
seq.
144.

LE DUE IFIGENIE D' EURIPIDE IN AULIDE, e in Tauri, tradotte in Verso Toscano sciotto col Testo Græco e coll' annotazioni, &c.

id est,

UTRAQUE IPHIGENIA EURIPIDIS, IN AULIDE & in Tauris, in versum Tuscanum conversa a Patre JOANNE BAPTISTA CARACCIOLO, Clerico regulari, Academico Hetrusco, una cum textu Græco, ac annotationibus ejusdem.

Florentiæ, ex typographeo Celsitudinis regiæ, 1729, 8.

Alph. 1 plag. 6½.

Quom-

Quemadmodum *Nicodemus Prifoblinus* quondam inter Germanos Poetas Græcos Latinis versibus egregie expressit, ac utramque linguam opere ipso una eademque editione conjunxit; ita *Caracciolus* eodem more inter Italos gloriam suam effert, ex editione unius alteriusque partis *Euripidis* collectam. Dignam sua natione operam dedit, ne Græcæ linguæ peritia ibi intercidat, ubi, Constantinopoli a Turcis expugnata, primas egit radices, jure postliminii Romam & in regiones confines revocata. Nostræ ætatis homines Græca solent viliori ponere in pretio, rati, cogitationes graves, pulchras, nitide expressas, & sublimes, deesse vetustis scriptoribus Græcis. Hosce in viam rectiusque judicium reducere voluit *Caracciolus*, translatione sua Hetrusca Italos edocturus, quam belle, graviter, & sententiose, disseruerint scripserintque Græci, Grajisque Musam dedisse ore rotundo loqui. In prima hac Tragœdia pars veteris Philosophiæ eminet insignis ac eximia; in altera videtur *Euripides* ostendisse, quantum universalis eloquentia ac poetice valeant. Copiosius hæc Autor persequitur in Præfatione. Argumenta utriusque Tragœdiæ præfixit. Translatio ipsa, quantum nobis judicare licet, est perspicua & fidelis. Annotationes sunt partim criticæ, partim geographicæ, & ex antiqua historia fabulisque de promptæ, E variantibus lectionibus passim *Caracciolus* seligit eam, quæ ipsi maxime visa probabilis. Sæpius voces Græcas exponit difficiliore, Italicasque eis subjungit glossas. Ita *περαφύρα* exponit per *funales*. *Baridas* ostendit esse magnas & in modum turris ædificatas domos. *Ἐλισσῶν περὶ νίκας* ei est, quæ volvit præcipitatque cursum propter victorias. *Πλάγια φρονεῖν* idem ei est ac *inverso esse ingenio, perversa esse indole*. *Κομψέειν, κομψέουσθαι*, ipso judice, est *jocari, argute dicere, scite & arbane cavillari*. *Τὸ Φιλότιμον* ipsi est *ipsa gloria & honor*. *Ἀμφιβληστρον* exponit per *rete piscatorium, quod undique circumcingit & circuminjicit aliquid*. Intexit quoque pag. 401 seq. nonnihil de origine logomachiarum. De *Diana*, a Scythis culta, *Taurokala & Taurica* dicta, paucula attulit. *Nævos* ac *sphalmata Operi* subjecit. Non fefellerimus nosmet aliosve, si genuine profiteamur, *Caracciolum* nobis movisse salivam, consimilia ejus specimina expetendi atque spectandi complura, quæ eandem curam, & peritiam Græcæ linguæ non minorem, testificentur, orbique erudito ostendant.

AD
NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Quæ Lipsiæ publicantur,
SUPPLEMENTA.
Tomæ VI Sectio X.

DESCRIPTION DE L'EGYPTE, &c.

id est,

DESCRIPTIO ÆGYPTI, COMPLECTENS COMPLURES annotationes, curiosis ingenii accommodatas, de Geographia antiqua & nova hujus regionis, monumentis antiquis, moribus, ritibus, religione incolarum, modo gubernationis & commercio, animantibus, arboribus, plantis, &c. composita ex Commentariis Domini dicti DE MAILLET, Francici Consulis Cairensis senis, opera & studio Abbatis LE MASCRIER. Opus mappis geographicis & figuris in æs incisus locupletatum.

Parisiis, sumtibus Ludovici Gennadii & Jacobi Rollini, 1735, 4.

Alph. 2 plag. 16½, cum Fig. æn. 9.

Benedictus, de Maillet cognominatus, ex cujus Commentariis hoc opus exstitit, fuit e Lotharingia loco nobili ac generosissima prosapia editus, Regis Galliarum Consul generalis per Ægyptum ac Toscaniam, postea ephorus generalis civitatum commerciis florentium per Orientem & Barbariam, nec non designatus ab eodem Rege legatus ad Æthiopiæ Regem. Ipsius effigiem opus ipsum exhibet spectandam. In mappa geographica, quæ repræsentat Ægyptum, & ejus confinia,

quatuor Nili cataractæ exhibentur multo distinctissime. Tabula alia præbet visendum Nilimetrium, quod Arabes vocant Mikjas. In æs incisa etiam fuit interior pyramidis maximæ facies, nec non figura tum hippopotami, tum ichneumonis; præterea columna *Pompeji*, *Cleopatra* obeliscus, puteus unus, seu specus, Mumiarum, obeliscus & balsamum Mataræ, ac figuræ duarum Mumiarum. Caput Ægypti, Cairium; in geographica tabula locarum fuit ad gr. lat. 29 long. 49, nec omittendum est illud, quod exiguus locorum sit numerus, tabula illa expressorum. Galli exercent commercia Alexandriæ & Cairii, cetera non admodum curant. Unde accidit, ut, excepto *Dappero*, de Ægypto nullus scripserit exquisite æe judiciis inde formandis congruenter, licet & ipsa tractatio *Dapperi* videatur duntaxat esse operis majoris compendium. Jungenda enim scriptori est lectio Arabum cum evolutis Europæorum de Ægypto voluminibus. Jungendum est cum eis colloquium, qui singulis terris fuerunt innati & innutriti, in subsidium arcessito iudicio, quo narrata debite expendenda sunt. *Benedictus*, de *Maillet* dictus, hisce adminiculis instructus, conscripsit suos Commentarios, vir in republica literaria satis notus, a quo orbis literatus suscepit librum, de *diminutione maris* concinnatum, ac *relationem de Æthiopia*, quam inseruit R. P. *Hieronymus de Lobo*, e Soc. Jesu, relationi suæ de Abyssinia, Parisiis A. 1728 editæ. Dolemus, descriptionem Ægypti haud simul fuisset in editione ipsa cum commentariis *Mailleti* jugatam. De stilo, non est, quod moneamus. Is enim & pure & aptè & vivaciter & composite fluit. Methodus vero adstricta est formæ epistolarum. Opus enim ipsum dispescitur in XIV Epistolas. Harum *prima* continet descriptionem Ægypti generalem, addita ratione introitus, quo Autor generosissimus ad eam lustrandam pervenit, nec non ejus latitudine, terminis, aeris temperie ac climate, numero oppidorum ac incolarum, copiose adjunctis. *Epistola secunda* est propria ac consecrata fluminis Nili originibus, cursui, ostiis, causisque & progressibus inundationis. *Epistola tertia* complectitur divisionem Ægypti in superiorem & inferiorem, nec non enarrationem de tractu Delta ac littoribus.

Epi-

Epistola quarta recenset urbem Alexandriam, veterem & novam, monumenta inibi obvia, ac speciatim columnam *Pompeji*. *Epistola quinta* continet expositionem de urbe Cairo, ejus origine & climate, antiquitatibus, nominatim de granariis & specu *Josephi*. *Epistola sexta* repræsentat descriptionem de famosis Ægypti piramidibus, ac inprimis de earum maxima, ejusque interiori figura, ac abditis recessibus, quibus ipsa constat. *Epistola septima* edisserit locum Mumiarum, celebremque Memphin. *Octava* pertractat Ægyptum superiorem, ejus clima, urbes illius ac divitias, antiquitates, nec non deserta *S. Macaris* & Thebaidem, ac monasterium *S. Antonii* memorabile. *Nona* complectitur historiam Ægypti naturalem, in qua Autor disse- rit de hujus terræ fœcunditate, de arboribus, de plantis, de floribus, & de frugibus provenire solitis, atque de animalibus, quæ ibi inveniuntur. *Decima* enarrat religionem Ægyptiorum, tum antiquam, tum eam, quæ in præsens ibi excolitur, ceremoniasque eorum præcipuas. *Undecima* describit mores Ægyptiorum, instituta comparatione inter veteres & recentiores ipsorum consuetudines. *Duodecima* continet modum gubernationis Ægypti & militaris præsidii, quo hoc regnum Turci tuentur. *Decima tertia* complectitur artes, & commercia, in Ægypto tractari solita, adjecto consilio de commerciis Europæorum per sinum Arabicum in Indiam Orientalem exer- tendis ac provehendis. *Epistola decima quarta* complectitur descriptionem peregrinationis sacre Meccanæ, Meccæ urbis & Medinæ, sepulcri *Mubammedis*, ac domus *Abrabami*. Licet vero Ægyptii, rei faciendæ solum dediti, ea laborent suspicio- Pag. 2.
ne, Europæos, curioso abdita perscrutantes, esse Magos, & re-
positos passim defossosque thesauros investigare; Consul tamen
Gallicorum mercatorum majori libertate potuit uti ad ea ex-
quirenda, quæ ipse e re sua fore crediderat. Ipse discessit
Massilia A. 1692, 9 Jun. velisque vento datis paulo post accessit
ad portum Phari, ac inde Alexandriam. Arabes Ægyptum
vocant *Masr*. Autor eam vocem exponit per *locum*. Latitudo II.
Alexandriæ determinatur ad 31° gradus, Rosettæ autem ad 30 gr.
58 min. Circa Cairum montes Nilum utrinque cingunt fere 13.

- altissimi, ac quatuor demum dierum itinere a Nilo ad sinum Arabicum perveniri solet. Aqua Nili commendabilis est tum ob dulcedinem & fecunditatem, tum ob salubritatem. Nunquam fere pluit in Ægypto. Cauri septentriones adhuc apparent. Terræ motus in Ægypto est rarissimus, ac semper innoxius. Copti sunt genuini & vetustissimi terræ incolæ, sed ad nihilum fere redacti, & qui ipsi linguam Copticam haud amplius intelligunt, ex quo postremus eorum, qui eam callebat, ineunte hoc Seculo obiit. Agrestes, quos patria procreavit, servitutem serviunt durissimam, ac tractantur inclementissime. Arabes vagi feliciorum obtinuerunt ibi victum. Judæi odio communi sunt expositi. In ora Libyca satis existat rudera, quæ antiqua oppida villarumque ornamenta deserta designant, siquidem Reges Ægyptiorum antiqui arte locis aridis prospiciebant, eisque fertilitatem ex Nili inducebant undis exuberantibus. Huic arti nullus jam locus est relictus. Nec Turci messes æquis adspiciunt oculis ditiores, veriti, ne exteræ gentes, ad quas frumenta essent exportanda liberalius exorta, alliciantur cupiditate tenendi Ægyptum. Origo Nili ex lacu Gambea est derivanda; de fontibus, aquam lacui immittentibus, res nondum est in expedito. Nilus pontes haud sustinet, a borea plerumque affectus. Septem alvei Nilotici, per Delta olim profuentes, maximam partem sabulo & limo paludoso obruti subsederunt, ac vestigia ne quidem sui reliquere. Probabile Autor existimat, fecunditatem Nili oriri ex salibus nitrosis, quos cineres ex canis in Abessinia exustis præbeant, a Nilo exundantem proripi ac auferri solitis. Exundationem Nili ex assiduis Abessiniae imbribus, a Martio ad Septembrem incrementibus, deducit. Etesiae in Ægypto nascuntur ex Nili exundantis contactibus & conflictibus, in aerem factis. Nilo enim parum exundante venti etiam illi sunt admodum imbecilles. Portus Ægypti sunt difficiles & periculosi, siquidem Nilus sequum vehit multum limi sabulique, quod a mari retorquetur. Alvei Nilotici, per regionem Delta cursum undis præhentes, non amplius patientes sunt navium, siquidem limus indies aggeritur, & profunditas alveorum decrescit. Unde
- Autori

Autori fit verosimile, regionem illam Delta olim fuisse maris
 finum, qui sensim ex incremento limosi cœni in terram excre-
 verit, arte *Josephi* Patriarchæ, si Autori Copto par est habere Pag. 94.
 fidem. Cochleas, quas *Herodotus* refert reperiri ac spectari
 in petris Memphir vicinis, Autor etiam A. 1692 & 1718 vi- 95.
 dit, ratus, reliquias maris in eis esse obvias. Rosetta haud est 98.
 eadem ac Canobus veterum. Hæc enim in loco eo fuit sita,
 in quo nunc spectatur posita *la Madis*. Lacum Sirbonis cre-
 dit superesse in palude, quæ haud procul a Damiatâ magis ad
 Orientem est remota. Negat vero, ecregma, seu canalem,
 mari commissurâ, exstare amplius. Loco Phari, ejus rudera 104.
 sub aquis visuntur tranquillâ, successor quidam *Mohammedis*,
 seu Caliphus, exstruxit turrim, Pharum minorem, continenti 132.
 propiorem. Si, qui descriptionem urbis Alexandria legere
 constituerint, eos velimus præmonitos, eam hic utramque fa-
 cere paginam, omnibusque numeris absolutam exsplendescere.
 Dimensiones & rationes columnarum Alexandria ob oculos
 ita ponuntur, ut legenti eæ videantur coram adesse. Egre-
 dividitur Alexandria antiquissima & prima a secunda & tertia. 149 seq.
 Tertia, quæ nostra ætate floret utcunque, capit vix 4000 ho-
 mines, hinc inde ex Turcia profugos. Juvat lectorem, repe- 155 seq.
 tiisse, vel ab ovo exorsum esse, fata Ægypti, Saracenis sub-
 missæ. Latitudinis Cairi gradus computantur 28. 58. m. 186.
 Sed observator celeberrimus *Chazelles* ex eclipsibus satellitum
 Jovialium jam pridem ostendit ac evicit, Cairi latitudinem
 esse 30° 2' 20"; longitudinem vero 52° 5'. Quare illud
Curtii subinde manet animo repositum: *Equidem plura trans-*
scribo, quam credo. De oleo kikino Ægyptiorum ea affe-
 runtur a Gen. Autore, quæ ad illustrandos Autores vetres
 nonnihîl conferunt. De melonibus, seu peponibus, idem egre- P. II pag. 10
 gie differit *pag. 11 seq.* unde locus *Num. XI, 5*, lucem sceneratur, 19.
 quemadmodum jam docuit *Olaus Celsus* in hisce *Affis A. 1726*
Mens. Jul. p. 323 seq. Planta Ægyptiaca *Saffranon*, si Autori credi-
 mus, est antiquorum *lotus*. Papii plantam ipse detegere non
 potuit, ni ipsa sit *ficus Adami*, quam Arabes vocant *Mous* &
Mauz. Scrinia Ægyptii ex sycomorâ curant conficienda.

- Cistæ, in quibus Mumias quondam recondebant Ægyptii, itidem exinde exstiterunt. In serpentes alatos, seu dracones, insurgunt quotannis mense Majo grues, ciconiæ, nisi, falcones, & milvi. Eam ob causam difficile est dictu, quænam harum avium fuerint famosæ veterum ibes. Conjectat Autor, quia *Ibis*, teste *Plinio*, fuit Ægypti avis peculiaris, ibem nunc vocari capum *Pbaraonis*, serpentes devorantem, tum album, tum nigrum, ni veteres voce generali *דיב* *volatilium*, *ibium* puta, intellexerint quasvis aves, draconibus exitiosas. Piscis, quem singularem vocat, duobus brachiis manibusque & pelle durissima, unde conficiuntur vulgo calcei, instructum, est *Manathi*, qui procul dubio in sacris literis vocatur *שרן* Ez. XVI, 10. De eo à *πάρν* *Theodorus Hasæus* copiose disseruit *Diff. VIII & IX Sylloges Dissertationum & Observationum philologicarum*
23. Pag. 23. De hippopotamo & crocodilo Autor agit studiose; de Gazellio, seu ciacalio, Ebræis *חזו*, parce nimis.
26. 64 seq. Coptis, sobole veterum Ægyptiorum, vulgo pro Eutylianis habitorem, idem asserit haud tralatitia, ratus, ipsos vix ac ne vix quidem ad sensum Pontificiæ religionis iri adductum, ni Dei omnipotentia animos ipse converterit ad indolem molliorem ac tractabiliorem. Fatetur porro candide, Coptos recte statuere, Christum esse verum hominem verumque Deum, at duas naturas ipsos haud asserere, eo quod per *naturam* intelligent *personam*. Quod Gen. Autor statuit, sacerdotes, seu Presbyteros, circumcidendis Coptorum scœmellis vacare, eamque instar sacramenti & baptismo parem haberi, in eo indubie fuit halucinatus. Eis, quæ de circumcissione, quam Turci adhibent, intexit, majorem inesse fidem, credimus. Ægyptiis *Ezechiel XVI, 26*, tribuit genitalia majora. Nec Autor id fallum deprehendit. Verba ejus hæc habe ex pag. 115: *La puberté y est plus avancée dans l'un & l'autre sexe, qu'ou aucune autre region de la terre, comme la passion du plaisir y est sans contredit généralement plus forte.* Jucunda lectu sunt ea, quæ de columbinis portoriis & veredariis asseruntur, quæ de Proregis magnificentia & reditibus disseruntur, quæ de militibus equitibusque in Ægypto ali solitis adduntur, quæ de commerciis, modo
- 31 seq. pag. 510 seq.
- 68.
- 71.
- 73 seq.
- 140 seq.

modo & artibus fabricandi merces, numius, de urbibus Mecca, Medina, Cairo, Rosetta, Damietta, Matarea, Thebis & Thebaidæ, Memphi, aliisque innumeris fere rebus, exponuntur. Notum fuit, littus legere, ac vela hic contrahere. Maximi facimus Viri generosissimi industriam, eruditionem pragmaticam, & ad singula attentionem. Celebramus peræque Venerabilis Abbatis positissimum scribendi genus, quo *Mailleti* labores gravissimos elegantissime expressit, ac lectoribus reddidit longe amoenissimos.

CRONOLOGIA HISTORICA, SCRITTA IN LINGUA
Turca, Persiana, & Araba, &c.

id est,

*CHRONOLOGIA HISTORICA, SCRIPTA TUR-
cice, Persice, & Arabice, ab HAZI CHALIFA MU-
STAFÄ, & Italice versa a JO. RAINALDO CARLI,
Nobili Justinopolitano, & Interprete Lingua-
rum Reipublicæ Venetæ.*

Venetis, 1697, 4.

Alph. I. plag. 4.

Pertinet quidem hic liber inter antiquiores, ut qui jam superiore Seculo labente prodit; quia tamen eo tempore nostris in his *Actis* præteritus fuit, & nihilo minus meretur animadversionem & recensionem nostram, non inutile judicavimus, si nunc tandem ejus notitiam nostris Lectoribus faceremus, præsertim cum ille liber nostris in oris inventu sit rarior atque difficilior. Ipse liber *Hadgi Chalifa* magno in pretio est orientalibus populis, neque immerito. Continet enim brevem & succinctam delineationem rerum memorabilium, ab orbe condito ad ætatem usque Auctoris, id est, ad A. C. 1648, gestarum. Potissima tamen & nobilissima libri pars versatur in rebus Muhammedanorum, quas a *Muhammede* inde
tam

tam in Oriente, quam in Occidente, gesserunt, compendiosa in tabula exhibendis. Permovit olim huius opusculi præstantia B. *Andream Acoluthum*, ut Latino illud sermone medicaretur & promitteret se editurum, Vid. eius Specimen Alcorani quadrilinguis. Sed mors egregii viri huic proposito intercessit. Optandum fuerat, ut Italus noster ad concinnandam Italicam suam interpretationem majorem attulisset fidem & peritiam historiarum. Talis enim, qualis illa prostat typis vulgata, non tantum nullius usus est, sed etiam digna, quæ rogo & æternis tenebris damnetur. Non precario id a nobis asseri, aut in contumeliam hominis cetera nobis profus ignoti, demonstrabit propediem vir doctus, qui, Turcicum hujus libri codicem nactus geminum, (Turcice enim scriptus est, non Persice, neque Arabice, quod jactabunda Italicæ versionis inscriptio persuadere vult,) eum Latinum fecit, & amplo commentario, tabulis familiarum orientalium genealogicis, & introductione in historiam Muhammedanam universam, instruxit; eamque suam operam, si nancisci librarium queat, typis committere vehementer cupit. Quare, quis fuerit *Hadgi Chalifa*, & qua ratione Italus in interpretando versatus fuerit, fufius hic loci exponere nolumus, tempus illud expectantes, quo de nova editione, cui faustos successus precamur, plura narrare poterimus.

BERNARDI ORICELLARII DE BELLO ITALICO
Commentarius, iterum in lucem editus.

Londini, typis Guilielmi Bowyer, 1733. 4.

Alph. I.

Oricellarius *Petro Caponio*, *Gini* filio, laborem suum historicum sacrum esse voluit, quem ex *Caponii* avo, nempe *Nerio*, ejusque commentariis, Florentino sermone scriptis, hauserat. *Bernardus Oricellarius*, cujus vitam Editor addidit, ortus erat Florentiæ genere summo, optime educatus, ac disciplinis præstantissimis imburus. Uxorem duxit *Joannam Petri Medices*, matronam lectissimam, ex qua præter filios duos in ætatis

ætatis flore ad Libitinam raptos suscepit *Joannem*, qui poetica claruit facultate, fuitque Romæ senator & præfectus arcis S. *Angeli*, & *Pallantem*, senatorem Florentinum, ac reipublicæ Florentinæ ad *Carolus V* Imperatorem & ad *Clementem VII* A. 1522 legatum. *Bernardus* multa ibidem polluit autoritate, utpote qui varia obiit munera, & ad reipublicæ clavum sedit; A. 1488 orator ad Venetos fuit missus, ne senatus Venetus Pisanis ferret suppetias; A. 1512 adscitus in numerum viginti reipublicæ moderatorum, *Petro Soderinio* ejecto, sedulam navavit operam, ut motus componeret intestinos; postea vero fuit inter quadraginta & octo Seniores, dictos *de Balla*. A. 1513 comitiis præfuit, ac *Leoni X* Romam missus summum ecclesiæ fastigium gratulatus est. Obiit A. 1514. Vir fuit magnæ indolis sublimique ingenio usus; factiosus tamen & inquietus, nunc optimatum partes sequens, semperque, ut inter ceteros emineret, contendens. Quo factum, ut, omnibus æque invisus; extra urbem & extra paternas ædes mori cogeretur. Mediceis nunquam non favit, Gallos odio prosequutus est, Philosophiæ, ac artis historiam scribendi, erat peritissimus. Scripsit libros *de Urbe Roma*, *Florentinas historias*, *Bellum Mediolanense*, *Bellum Pisanum*, *Orationem de auxilio Tiphernatibus afferendo*, *Historiam de Caroli VIII, Gallorum Regis, in Italiam adventu*, quæ in nonnullis exemplaribus de bello Italico & de bello Gallico inscribitur, *duas Epistolas Latinas*, quæ a *Burmanno* sunt editæ. *Bellum Mediolanense* asservatur Florentiæ in celeberrima Bibliotheca *Stroziana* & *Magliabechiana*. In *Stroziana* exemplar de bello Pisano MStum in fine est mutilum. Legitur vero integrum in *Magliabechiana*, ut habetur in *Giornali dei letterati d' Italia Tom. XXXII Art. 6. Joannes Brindley* primus Bellum Italicum *Bowyerii* typis edidit, ac in stilo Autoris notavit syntaxin duriusculam & subobscuram, & erroris nonnunquam suspectam. Editionem *Brindlejanam* alius cum exemplari Bibliothecæ Mediceæ contulit. Unde variæ lectiones pæne centum adinventæ sunt, quarum nobis hores habes ad calcem huius historiæ. Bellum Pisanum nunc primum ex MSti authenticæ apographo in lucem editur. In fine hic Editor adjecit Orationem de auxilio Tiphernati-

- bus afferendo, nunc primo excusam. *Oricellarium* vocavit alterum Sallustium *Desiderius Erasmus*, qui tamen eum, sibi obviam factum, & Latine a sese compellatum, eo adigere non potuit, ut Latine responderet. *Oricellarius* de ætatis suæ hominibus Italis hæc habet: *Malo humani generis in ea secula devenimus, quibus omnia jura divina atque humana permiscensur, unde secuta imperia seva, scelestæ, facinorosa, bella, excidia, strages.*
- Pag. 2.
5. *Carolus VIII* vocat *hostem barbarum*. *Alexandrum VI* admodum turpem fuisse, ostendit, qui auro ad Pontificatum fuerit euectus, plurimos susceperit filios, regno Neapolitano inhiaverit, Italiam bello implicuerit. Addit ipse, nullum Principem magis incendia belli excitasse, quam Pontifices Romanos. In illa de Bello Pisano exstat lacuna haud multum a principio. Ut vero *Oricellarius* in historia *Sallustium* imitari, ita in oratione adiecta ad flumen *Cicronis* sese componere, sustinuit.
- 6.

SIGEBERTI HAVERCAMPI INTRODUCTIO
*in Historiam patriam a primis Hollandiæ Comitibus usque
ad Pacem Ultrajectinam & Radstadensem A. 1714*

Lugduni Batavorum, apud Gerardum Potuliet, 1739, 8.

Plag. 7.

- V**ir Cel. de patria, quæ ipsi domicilium celebre & stipendia annua præbet, præclare meriturus, strictim & sine testium nominibus adscriptis historiam Trajecti ad Rhenum hoc opusculo exponere haud dubitavit. A Frisiorum Comitibus *Theodericum* primum, Hollandiæ Comitem primum, arcessit, ac, huic dynastias Zuidhardershage & Bodelograve, nec non Rhénolandiam atque Kennemerlandiam, assignatas fuisse, sibi persuadet. Ipsi ab *Ottone* Rege substitutum fuisse *Theodericum II*, filium *Wigmanni IV*, Hamelandiæ Comitis, tradit.
- Pag. 2.
- A *Sigeberto*, *Arnulfi* Comitis filio, ac *Theoderici II* nepote, nobilem *Brederodiorum* domum descendere, docet. *Theodericus III* Comitatum Hollandiæ ab *Henrico II* Imperatore suscepit feudi loco, dictus ecclesiæ Ultrajectinæ Marechalculus. *Robertus*
- 5.
- Flan-

Flandriam (& Frisiam occidentalem) cum Hollandia conjunxit. *Godofredus* Delfos condidit. Omittimus reliquos Comites. Pag. 9.
 Cur Belgæ foederati a *Philippo II* secesserint, ac sese in libertatem asseruerint, Cel. Autor solide enarrat, rationibusque junctis exponit. Annus 1575 fundata Academia Ultrajectina, & novi anni auspiciis, ac Calendarii emendatione, per Belgium fuit commemorabilis. Æneos tormentorum bellicorum globos (*Bomben*) Venlonæ inventos esse, Seculo XVI vergente, Cl. Autor est testis. Conditum tunc fuit castellum ad divortia Rheni infra Emericum a *Martino Schenckio a Nideck*, inde *Schencken-schanz* dictum. Pag. 82 lin. 21 legendum est *capitur* pro *capimur*, & pag. 83 lin. 2 *Admiranti* pro *Admirante*. Sed hæc sunt minima, quæ non curat Prætor. Juvat potius lectorem repetiisse controversias, inter Remonstrantes & Gomaristas exortas, quibus multiplici fato haud sunt inferiores concertationes, quibus *Ludovicus XIV* Belgium foederatum evertere, sibi que submittere, contendit. Bellum de Hispanica successione gestum breviter persecutus est Cel. Autor, atque in ejus fine, credidit sibi quiescendum. Nos vero cupiditate flagramus videndi enatam ex hoc furculo arborem proceram, & ramis late superbientem. Si quis enim exposita uberius exornaret, testibusque laudari dignis stabiliret, nihil superesset, quod desideria nostra & publica in hoc genere studiorum posset ulla ratione remorari, vel prægravare.

49.

66.

79.

88.

107.

HISTOIRE DE L' ACADEMIE ROYALE DES sciences, &c.

id est,

HISTORIA REGIÆ SCIENTIARUM ACADEMIÆ ad A. 1734, una cum Commentariis mathematicis & physicis ejusdem Anni.

Parisiis, ex typographia Regia, 1736, 4 maj. Alph. 4; Tab. æn. 37.

In *Physica generali* pergit *du Fay* in commentariis de electricitate. Quinta *Dissertatio* nova hac de re detecta *Grazi* sistit;

Kkk 2

fistit; simulque de variis circumstantiis, electricitatem mutantibus, ejusque intensitatem vel augmentibus, vel minuentibus, ut temperatura aeris, vacuo, aere compresso, &c. agit. Sexta relationem inter electricitatem, & facultatem lucis reddendæ, plerisque corporibus electricis communem, quidque exinde ad naturam electricitatis concludi possit, examinat. De congelationibus agit *de Reaumur*, varios frigoris gradus, qui mixtura glaciei cum variis salibus, aliisque corporibus solidis, vel fluidis, produci possunt, nec non utilem horum experimentorum applicationem, exponens. Observationes de infante albo, parentibus nigris progenito, ut & de quodam terræ motu, exhibentur. *Reaumurii Historia insectorum Tomus primus* copiose recensetur. Variæ quoque Observationes meteorologicæ, diversis in locis habitæ, sistuntur. Inprimis auroras boreales, hoc anno visas, enumerat *de Mairan*. Methodum, variationem acus magneticæ mari observandi, tradit *Godinus*.

In *Anatomicis* de fistula lachrymali commentatur *Petitus*, Chirurgus. Observationes vero de monstris continuat *Winslow*.

In *Chymicis* analysin plantarum excolendam sibi sumsit *Boulduc*. In sublimate corrosivi naturam inquisivit *Lemery*, eumque in finem, quid ex ejus combinatiõne cum aliis corporibus plurimis resultet, expertus est. Antimonium, tartarum emeticum, & Kermes minerale, examini subjecit *Geoffroy*, & unde vis eorum emetica oriatur, ostendere conatus est. Varia experimenta, cum mercurio instituta, quo naturam ejus, quomodocunque transformetur, semper immutabilem manere, ostendunt, Academia obtulit *Barbaavo*. De compositione liquoris maxime volatilis, sub *etheris* nomine Chymicis cogniti, disquisiverunt *de Hamel* & *Groffe*.

In *Botanicis* solus *Marchant* descriptionem Tribuli terrestris, ciceris folio, fructu aculeato, & senecionis minoris vulgaris, exhibuit.

In *Geometricis* de Curvis, ad id genus fornicum, quod *Voutes en Dome* appellatur, idoneis, agit *Bouguer*. *Clairaut* varia Problemata, ad novam methodum, ubi Curva ex data relatione quadam inter duo ejus puncta quæritur, spectantia, eleganter soluta dedit; quo inprimis spectant Curvæ segmentorum, a *Jo. Bernoulli*

lio

Ne quondam propositæ; nec non Curva, super qua si brachia duo normæ continuo moveantur, vertex ejus describat Curvam datam, Posterius Problema *Fontaine* etiam, & quidem generalius, solvendum sibi fuit, dum nempe angulus non rectus solum, sed quivis, super Curva moveatur. Sed, hanc quæstionem contra legem continuitatis peccare, & loco unius Curvæ continuo duas diversas prodire, ostendit *Clairaut*; cui quidem respondet *Fontaine*, sed in sequenti volumine denuo regerit *Clairaut*. Idem *Fontaine* Curvas tautochronas in medio resistente consideravit. *Pitot* sequens Problema solvit: Datis in plano quatuor punctis quomodocunque sitis, invenire quintum, a quo si ad illa ducantur rectæ, tres anguli, his contenti, sint inter se æquales.

Astronomiam ornat *Manfredi* Dissertatio de methodo, figuram telluris ex observatione parallæos lunaris determinandi. De inclinatione Eclipticæ, aliarumque orbitarum planetarum, ad æquatorum revolutionis solis circa axem, agit *Cassini*. Idem de magnitudine satellitum jovialium, nec non de variis erroribus, in eorum observationem irreparentibus, commentatur. Novam methodum, poli altitudinem, ope stellæ circumpolaris, prope Zenith transeuntis, perquam proxime determinandi, tradit *Godinus*. *Cassinus* de perpendiculari ad meridianum Parisiensem ducta narrat. Obliquitatem Eclipticæ diminui, & qua ratione id fiat, ut & nodos planetarum immobiles esse, ostendere conatur *Godinus*.

In *Mechanica* de duabus legibus, quas terra aliunde corpus cœleste in assumenda figura, quam gravitas ipsis inducit, observare tenentur, agit *Bouguer*, æquilibrio nempe omnium columnarum, ad centrum tendentium, & situ directionis gravitatis ad superficiem ubique normali. Eandem materiam, in *Tractatu de variis astrorum figuris* jam tractatam, resumit *Maupertuis*, variaque elegantia de figuris corporum cœlestium ex variis attractionis hypothesibus, de phænomenis cœlestibus, theoriam hanc conformantibus, de stellis nebulosis, aliisque, adjecit. *Oron-Bray* Anemometrum novum proponit, quod non solum per se, & absque alio adjumento, in charta notat ventos intra spatium 24 horar, flantes, horamque, qua singuli incipiunt & desinunt,

fed & varias earum velocitates, seu vires relativas. Considerationes varias circa artem tornandi instituit *de la Condamine*. Earum duò hic sùnt specimina. Primum machinam huic rei idoneam continet; alterum Curvas hoc modo describendas considerat: qua occasione Curvas conchoidales, earumque affectiones varias, investigat. *Gobertus* Problema mechanicum solvit, de definienda velocitate rotæ molaris, data celeritate fluminis, & pondere a machina moyendo; variasque hujus rei applicationes dedit. Hoc quoque anno podierant *Abbatis de Molieres Lectiones Physica*, in quibus prima corporum principia per solas leges mechanicas determinantur; cujus libri contenta hic exhibentur. Amisit hoc anno Academia socium, *Thomam Fantet de Lagny*, haud infimi Mathematicum sublelli. Anno decimo octavo, cum nullos adhuc libros mathematicos, præter *Euclidem Fourmèrierii*, & *Algebram Jac. Pelletierii*, in manibus haberet, omnibusque aliis destitueretur subsidii, fundamenta jam jecit ad varias theorias, postea ab eo magis magisque perfectas, methodum resolvendi æquationes tertii & quarti gradus, quadraturam circuli, cubaturam variarum portionum sphaericarum. Plurima nova tam in Algebra, quam in Geometria, meditabatur. In illa conabatur omnia resolvere per progressionem arithmeticas, ex æquationibus propositis derivatas, eoque reducebat casum irreducibilem, ut dici solet, aliaque omnia. Sed mensuram angulorum particularem sub nomine *Goniometria* constituerebat scientiam, in qua novam struebat Theoriam, vi cujus omnia absque Tabulis consuetis sinuum tangentiumque essent resolvenda. Multum quoque de Cyclometria laborabat, serierum ope ad tantum, quantum lubet, certitudinis gradum absolvenda. Inprimis veteris Geometrie erat studiosissimus, nec adeo in recentiorum inventis versatus. Publicata est ejus Algebra Parisiis A. 1697. Eadem vero multo auctior & emendatior opera & studio *Abbatis Richerii*, qui non solum claritatem & ordinem, sed & de suis multa, addidit, in *Historia Academiae Regiae ante renovationem*, & quidem in *Tomo XI*, comparuit,

COM.

COMMENTATIO HISTORICO-THEOLOGICA,
*qua nobilissima controversia de Consecrationibus Episcoporum
 Anglorum recensetur ac dijudicatur, pro summis in Theolo-
 gia honoribus, in Academia Julia, presidente JO. LAU-
 RENTIO MOSHEMIO, S. Theol. D. & Prof. primar.
 reliqua, conscripta & exhibita ab OLAO, KIOERNINGIO,
 Sueco, Philos. M. Potentissimi Suecorum Regis a Consistorio
 ecclesiast. Holmensi & Ecclesiæ Gallicæ, quæ Holmiæ
 est, Pastore primario.*

Helmstadii, apud Christ. Frid. Weygand, 1739, 4.

Alph. 1 plag. 12.

Dissertationem Academicam hic quidem nobiscum commu-
 nicari animadvertimus; at nemo non ex ipsa inscriptione
 intelligit, gratissimum orbi theologico ac literario hic exhi-
 beri commentarium, librumque lectione quorumcunque dignif-
 simum, quo edisseritur recentissima illa controversia, quam
 Ven. Abbas *Courayerus* Parisiis ac in Galliis cepit, ac, eam
 ob causam solum vertere jussus, in Anglia continuavit. Sunt,
 qui contendunt, subesse huic controversiæ scopum, ecclesiam
 Anglicanam vel hac methodo ad ecclesiam Romanam revo-
 candi, siquidem summus hujus ecclesiæ Pontifex eam litem
 disquirere ac decidere huc usque, non citra rationem gravissi-
 mam, omisit. Optime meruerunt Duumviri, quorum diligen-
 tia certatim hoc opus, ex Phidiæ aliqua officina egressum ac
 productum, felicibus auspiciis protulit, de historia ec-
 clesiastica, ac imprimis de Theologiæ illius parte, in qua dissen-
 tientium argumenta exponuntur ac dijudicantur. Ven. *Mor-
 bemii* nostri famam ipsas Scandinaviæ urbes celeberrimas merito
 dudum instar lucis serenioris pervasisse, ac universam Europam sa-
 tis superque ipsum admirari æque ac colere, non monemus, ne vi-
 deamur notissimas res repetituri, vel in Viri optimi modestiam
 præclarissimasque virtutes peccaturi esse. Ipso autore *Ca-
 put tertium* Dissertationis, ni fallimur, gaudet, ipsiusque ad-
 jumenta passim tralucet. Cl. vero *Olaus Kiörningius* ostendit,

dit hinc inde in tractationis decursu, quantum usum in doctrinis theologicis locupletandis ex itinere suo Gallico comparatum acquisitumque teneat. In Præfatione ex vero monet, eos, qui inter dissentientes controversiis tractandis dant operam; per sæpe magis occupatos esse in adversariis subigendis maledice, ac dictis eorum pervertendis, vitiandis, depravandis, mutilandis. Communicare lubet cum Lectore ea, quæ ipse, experientia magistra edoctus, lectori tradidit expendenda. Ipse sic disserit: *Cum Lutetia Parisiorum degerem, tres Protestantes, de quibus duo Hiberni erant, religionem patriam cum Pontificia, seu Romana, commutabant. Sermones, hac occasione recitatos, ipse audivi, unum A. 1737, reliquos A. 1738 in monasteriis à la Mercy & aux Carmes de Luxembourg. Bone Deus, quantopore obstupui, cum, veteres illas calumnias & vanissimas ratiunculas, toties totiesque depulsas, & ab ipsis senioribus Romana ecclesia membris rejectas, cum strepitu & nescio qua arrogantia in elegantissima Gallia metropoli repeti, iterum intelligerem. Maxima pars declamationum conviciis constabat in eos, qui primi signum Seculo XVI contra Romanas superstitiones & errores sustulerunt. Lutherus, quem sanctissime & sine labe vixisse constat, homo dissolutissimus & omnibus criminibus obrutus; Calvinus infamia nota in Gallia inustus, dicebatur. Argumentorum fere nihil audivi, si hoc unum exceperis, quod in ore solet omnium esse, qui imperitor non convincere, sed capere, volunt: Nobis nullam esse Ecclesiam, nullos sacerdotes, quippe qui sine legitimis Episcopis & sine sacrificio N. Testamenti, quibus Protestantes carent, esse nequeant. Sed huic argumento, quo tota salus Romana niti videtur, doctissimus Courayerus tantum nostra aetate detraxit, ut jam domi habeant, quod agant, Pontificii. Neque tamen negare possum, esse, maxime in Gallia, viros eruditos & sagaces, qui vestigia veterum disputatorum plane relinquunt, & scenam multo astutius cautiusque instruunt. Antiquiores Romana majestatis propugnatores, omnes, qui finibus ecclesie sue excefferunt, aternis flammis addixerunt, ne Christianos quidem dici posse judicarunt, & errorum pestilentissimorum insinularunt. Hi vero viam longe aliam*

aliam & commodiorem ingrediuntur. Statuunt nimirum, exiguam discrepantiam inter suam & Protestantium, inprimis Lutheranorum, religionem intercedere. Nos Lutheranos omnia fidei dogmata, s; unicum de sacrificio Christi continuato, sem de sacrificio N. Testamenti, excipias, illibata custodire, atque de ritibus & ceremoniis pro arbitratu sentire posse, dicunt; ingenue quoque fatentur, in Romanam ecclesiam vitia irrepisse haud mediocria, & vetustate jam robusta. Nec idcirco negant, nos in nostra religione aeternam salutem posse consequi, at tutiorem tamen & certiore, quod maxime addi necessum est, ex Ecclesie Romanae sinu ad coelum viam patere, quod haec unica vera & Apostolica sit. Traditionem porro, si verbis eorum credendum, valde constringunt, sequi hoc nomine nihil aliud intelligere, dicunt, quam id, quod constanter, ubique, concorditer, & ab omnibus Ecclesiis, creditum & traditum fuit. Si quis nostrum vel dogmata, vel ritus, eorum oppugnat, ad historiam ecclesiasticam & primae ecclesiae mores statim confugiunt. Nec argumenta hinc ducta a nobis negari posse autumant, cum nos ipsimet in multis controversiis ad idem hoc principium saepe provocemus. Et certe, si Historia ecclesiastica imperitus & hebetioris paululum ingenii homo cum illis congreduatur, facile in dumeta & vepres compelli potest. Tractatio autem ipsa Capitibus constat tribus. Primum est historicum, quo historia controversiae de consecrationibus Episcoporum Anglorum exponitur, quatuor quidem temporum periodis alligata. Periodus prima exhibet faciem controversiae, qualis illa existit regnante *Elisabetha*. Secunda ad aetatem regnantis *Jacobi primi* respicit. Tertia regno *Caroli II* est propria. In quarta recentissimi, qui *Courayerum* Gallia expulerunt, motus recensentur. Copiosius hic fuerunt cuncta exposita, siquidem nemo historiam controversiae illius ex professo scripsit. *Capite secundo* omnia illa argumenta, quibus consecratio Episcoporum ecclesiae Anglicanae vel oppugnatur, vel defenditur, illa ad minimum, in quibus vis quaedam est, ordine ac ingenue referuntur. *Tertio Capite* sententiam de diuturno & gravissimo certamine hoc *Ven. Mosheimius* tulit, atque ex interioribus ecclesiae Romano-catholicae rationibus

bus demonstratum dedit, litem quidem satis instructam & peroratam esse, nec tamen adhuc ob silentium Romani artificitii & alias causas decerni posse, utri parti victoria sit tribuenda. Hæc promulgidis loco. Ex cœna dubia nunc apponemus daptilia quædam. Ex *Capite primo*, cujus magna pars videtur calamo *Mosheimiano* deberi, innotescit mira controversiæ illius vicissitudo & impugnationum inconstantia. Quis enim credidisset ante sesquicentum annos, exorituram esse diem, qua Pontificiorum potissimi consecrationem Episcoporum Anglorum pro legitima fuissent habituri? In his vero nunc nomen præcipue proficitur su-

Pag. 67. um *Petrus Franciscus le Courayer*, Rothomagi in Normannia 17 Nov. 1681 natus patre *Petro*, Referendario, ut vocant, in Cancellaria, viro apud suos in magna posito existimatione, mediocribus licet opibus prædito, matre autem *Maria Magdalena Pacquer*. Ipse literarum primis elementis imbutus est in parentum suorum patria, Vernonii nempe, quod Normanniæ est oppidum. Confecto Rhetorices cursu, A. 1695 Lutetiam venit, ubi in Collegio Bellovacensi, duce *Petro Mordret* Professore, Philosophiæ operam gnaviter dedit. Hoc studium cum per biennium decurrisset, A. 1697 in Collegium Canonicorum Regularium, quod S. *Genovesæ* dicatum est, receptus, die 15 Aug. vestimenta, his Canonicis propria, induit, peractoque explorationis anno, A. 1698, 31 Aug. solennia vota publice nuncupavit. Primos novæ hujus vitæ annos in illis consumpsit studiis, quæ in Collegiis Canonicorum solent junioribus instillari: postea, qui alios, quæ didicerat, doceret, a præfatis idoneis judicatus est. Superatis minoribus, quos ecclesia Romana vocat, ordinibus, A. 1706, 18 Dec. Presbyter fuit consecratus, simulque Professoris Theologiæ munus suscepit. Sæntiorem deinde sapientiam per quinquennium in binis Collegiis Ordinis sui, Collegio Parisiensi subiectis & in tractu Bellovacensi sitis, nec sine laude, docuit. A. 1711 Lutetiam mense Augusto revocatus, & in Collegio, in quo antea vixerat, Bibliothecæ præfatus est. Quo quidem munere sexdecim annos usque ad A. 1728, quo acerbitas inimicorum eum patriâ expulit, ita functus fuit, ut sibi bonorum omnium & eruditorum favorem & benevolentiam

con-

conciliaret. Successit ipsi in Bibliothecæ cura P. *Prevot*, a quo copiosorem *Courayeri* vitam in scriptum speramus. Ut vero ab initio exordiamur, opus est. *Jo. Ivellus*, *Elisabetta* regni sceptrum in Anglia capessente, A. 1560 consecratus fuit rite a *Barkero*, ipse Sarisburiensis Episcopus. Ipse in hoc munus oratione sacra, quam e suggestu *Paulino* ad populum Londinensem recitavit dominica altera ante festum Paschatis, & errorum Missæ expositione complevit. Vehementer eo sermone commotus fuit D. *Henricus Colus*, qui, regnante *Maria*, Decanus ædis S. *Pauli* exstiterat, tunc autem temporis, a munere remotus, in custodia detinebatur. Is enim statim hac de re cum *Ivello* per literas agere cœpit. Mutua inde utriusque scripta fuere nata, quæ deinde in lucem formis descripta prodierunt. Surrexit præterea in *Ivellum Thomas Hardingus*, Anglus, *Ivelli* olim collega, quæstor nimirum Ecclesiæ & Capituli Sarisburiensis, qui postea, regnante *Elisabetta*, ad Pontificios transfugerat Lovanienses. Junxerunt sese huic plurimi. *Hardingi* scripto, Pontificiæ ecclesiæ defendendæ accommodato, respondit *Ivellus* in *Apologia ecclesiæ Anglicanæ*, monumento tacti viri excellentè. Inter alia sic docuit: *Dicimus porro, ministrum ecclesiæ legitime vocari oportere, & rectè atque ordine præfici ecclesiæ Dei; neminem autem ad sacrum ministerium pro suo arbitrio ac libidine se posse intrudere.* Hinc ansam Pontificii arripuere de ministerii ecclesiastici Anglorum momentis disputandi. *Thomas Hardingus* dignitatem & jura sacri ordinis ecclesiæ Anglicanæ eapropter proflus evertere studuit in *Confutatione apologiæ Ivelli* Antw. 1665, 4, Reginæ *Elisabethe* dicata. Commemorabilia & huc referenda sunt ejus verba: *Sacrificium externum & Novi T. sacerdotum ex nova Evangelii disciplina sustulistis, neque Episcopos in secta vestra inaugurastis, & propterea Sacerdotibus, Presbyteris, caretis, legitima manuum impositione factis; ut sacra jubent litera, quia sacra initia omnia solis Episcopis proficiuntur. Qui dicere potestis, ministerium exequi posse quemquam vestrum, vel legitimum ministrum habere vos ullum?* Credidit enim ipse, nullum sacerdotium esse legitimum & vali-

8.

10.

11.

14.

15.

16.

17.

- dum, præter id, quod justam habet successionem & veram consecrationem. Ad hanc requirit, ut ipsa fiat ab Episcopo Catholico rite consecrato, atque diplomatis Papalis interventu confirmato, idque ex præscripto Pontificalis Romani. Ad illam requirit, ut sibi Episcopi non tantum in loco, verum etiam in doctrina, succedant. Contendit itaque; Episcopos ecclesiæ Anglicanæ non omni prorsus & successionem & ordinationem, sed tantum justa & legitima, carere. Objicit & illud
18. *Hardingus*, tres Episcopos in Anglia haud existisse, qui manus ordinandis imponere potuissent. *Hardingi* fere arma adhibuit, qui ei subsidio venit, *Thomas Stapletonus*, ratus, Episcopos primos tempore *Elisabethæ* ab aliis Episcopis non ordinatos, sed sine impositione manuum, sine ulla cerimonia, solis literis regis, in sedes intrusos esse, & hosce postea quoque modo ridiculo alios ordinasse, omnes missione & diplomate Pontificis carere. Affirmavit tamen, Angliæ Episcopos *tantum Parlamenti, non ecclesie, esse Episcopos, novo & inaudito more & ritu ordinatos*. Renovaverat vero *Elisabetha* reformationis ecclesiasticæ leges, quas *Henricus VIII* tulerat, & sigillatim jusjurandum Suprematus, sed loco Pontificalis Romani, quod *Henricus* retinuerat, liturgiam Anglicanam sub *Eduardo* concinnatam, a *Maria* rejectam, consentiente primo senatu, qui sub exordium regni ejus coactus fuit, recipi jusserat. Huic Liturgiæ forma consecrationis Episcoporum adhæret, ideoque mentio ejus sigillatim in decreto non est facta. Ex hoc innocenti silentio sectatores antistitis Romani occasionem ceperunt persuadendi rudibus, Episcopos Angliæ neque ritu Pontificio & Romano, neque etiam ex legibus regni, inauguratos, eaque de causa nullos esse. Eadem chorda oberravit *Stapletonus*.
22. Hic ut occurreret, cavillationibus, supremum regni consilium A. 1566 sententiam suam plenius exposuit, atque, formam Episcopos & sacrorum ministros inaugurandi, quam *Eduardus* instituit, una cum Liturgia a se approbatam esse, declaravit.
25. *Nicolaus Sanderus* post *Stapletonum* eandem litem fecit suam, addens, Episcopos Anglorum sub *Elisabetha* primos ab Archiepiscopo quodam Hiberno, tunc temporis captivo Londini,
26. con-

consecrari voluisse, Metropolitano inter sese carentes. Re-
gnante *Jacobo I*, accessit impugnationibus fabula singularis.
Anno enim 1604 *Christophorus Holywood*, seu a *Sacrobosco*, Jesuita
Hibernus, in libro de investiganda vera & invisibili Christi
Ecclesia Antw. 1604, 8, Cap. 4 pag. 68 hæc protulit: Principio re-
gni *Elisabeta* creandi erant *Episcopi sectarii*. Candidati conve-
nerunt Londini in quodam hospitio plateæ, Anglice dictæ *Cbeapside*,
ad insigne capitis *Manni*, & una cum illis ordines collaturus
Landavensis Episcopus, homo senex & simplex. Quod ut *Bommerus*,
tunc *Decanus Episcoporum in Anglia*, audivit, misit e turri *Londi-*
nensi, ubi religionis causa detinebatur, *Capellanum suum*, qui *Lan-*
davensi proposita excommunicationis poena, prohiberet novos *Cand-*
didatos ordinare. Ea autem denuntiatione territus *Landa-*
vensis, pedem retulit, multiplicique tergiversatione usus, sacrile-
gam vitavit ordinationem. Hic furere *Candidati*, *Landaven-*
sem contemnere, nova querere consilia. Quid plura? *Scoræus*
Monachus (post *Herefordensis Pseudoepiscopus*) ceteris, ex ceteris
quidam *Scoræo*, manus imponunt, fiuntque sine patre filii, &
pater a filiis procreatur. Res sæculis omnibus inaudita. Quod
D. Thom. Neale, *Hebræicus Oxonia Lector*, qui interfuit, anti-
quis confessoribus, illi mihi narrarunt. Et fidem adstruit, quod
in *Comitis* postea sancitum fuit, ut pro legitimis *Episcopis* ha-
bererentur *Parlamentarii isti*. Eadem breviari jactavit verborum
numero *D. Matth. Kellisonus*, Collegii Anglicani *Duacensis* præ-
fectus. Distinctius vero rem narravit Jesuita magni nominis,
Robertus Persons, (*Parsonus* vulgo,) A. 1612. Eadem repetiit
A. 1614 *Henricus Fitzsimon* in *Britannomachia*. Id vero me-
moratu est dignius, quod demum est proferendum. *Georgius*
Abbotus, Archiepiscopus *Cantuariensis*, A. 1614, 12 Maji, *Jo. Col-*
letonum, Archipresbyterum ecclesiæ *Romanæ*, *Tb. Leak*, sacer-
dotem secularem, *Alexandrum Fayrcloth*, & *Tb. Laithwait*, Je-
suitas, ad se vocari, & se non modo, sed etiam aliis nonnullis
Episcopis, *Joanne Londinensi*, *Guilielmo Dunelmensi*, *Lanceloto*
Eliensi, *Jacobo Bath. & Wellensi*, *Rich. Lincolnensi*, & *Jo. Ros-*
seni, præsentibus, *codicem*, ut vocatur, *registralem Parkeri* evol-
vere, contrectare, & examinare, jussit. Cum vero nihilo se-

Pag. 37.

38.

39.

43.

- secius calumniatores maligni easdem renovarent criminationes, *Fr. Masonus* Londini A. 1613, fol. edidit librum: *Vindication of the Church of England, concerning the Consecration and Ordination of the Bishops - - as also of the ordination of Priests and Deacons in five Books.* Induxit in hoc libro colloquentes Philodoxum & Orthodoxum, quorum ille Sacerdotem ecclesiæ Romanæ, hic Presbyterum Angliæ, repræsentat.
- Pag. 45. Latine opus prodiit Londini A. 1738 peræque in forma amplissima, recens auctum, Regique *Jacobo & Henrico de Gondy*, Episcopo Parisiensi, inscriptum. Ut hunc librum recudendum curaret *Masonus*, in causa erat *Antonius Champneus*, Hibernus, Presbyter & Doctor Sorbonnicus, qui A. 1616 singulari libro, Anglice scripto, *Masonum* ex instituto debellandum susceperat, cui titulus: *A treatise of the vocation of Bishops and other Ecclesiastical Ministers, by Anthony Champney.* Dovay, 1616, 8. Hic omnium primus *Barlowii* consecrationem in dubium revocare ausus est, - Occasionem dubitandi de ea *Masonus* ipse homini videtur dedisse. Hic enim, licet validis ceteroquin argumentis testatum faciat, *Barlowium* rite consecratum fuisse, non tamen dissimulat, tabulas publicas, in quas historia hujus consecrationis ex lege referri solet, se hæud investigare potuisse. Cessavit posthæc illa per annos complures controversia. Negligenda enim sunt ea, quæ A. 1657 Jesuitæ in libro, Rothomagi edito, *de natura fidei orthodoxæ & hæreseos*, de *Parkero* in caupona ad caput manui consecrato protulerunt. Caute & modeste de hac controversia omni pronuntiavit *Jac. Benignus Bossuetus* in celeberrimo libro: *Histoire des Variations*, à Paris, 1688, T. II L. X, 16, pag. 73, fabula illa omiſsa. Audacius vero & imprudentius A. 1716 egit *Renatus Massuetus* in editione *Irenæi*, a se adornata, *Diff. III Artic. 3 p. 117, 24*, ubi illam denuo de *Parkero* in caupona consecrato fabulam recoxit, invitatus, vel potius irritatus, acerbioribus *Jo. Ern. Grabii* verbis, in *Notis ad Irenæum*, Oxoniæ A. 1702 ab ipso editum, pag. 201 sese lectori offerentibus, ubi hic tradiderat, argumentum, quod *Irenæus* a successione Romanorum Episcoporum ad retundendos Valentinianos ducit, hodie nullius dignitatis esse, eo quod Romanam

mani Episcopi religionem Christianam depravassent, isthæc adjungens: *Sed nunc id argumenti genus minus valet, postquam Romani Papa traditioni, ab Apostolis acceptæ, alios articulos, incertos partim, partim falsos, assuerunt: quorum disertam professionem quamdiu ab omnibus strictè requirunt, frustra argumentum illud aliis, a communionis sua divisis, opponunt.* At, cum lex illa *Clementis XI*, quæ Bulla *Unigenitus* Pag. 58. vulgo vocatur, annis 1715, 1716, 1717, horribiles in universa Gallia motus cieret, multique Galliæ Antistites, auctore & duce *Ludovico Antonio Noaillo*, Cardinali & Archiepiscopo Parisiensi, a Romani Pontificis decreto ad futurum totius ecclesiæ Concilium jam provocassent, ipsa etiam Parisiensis Academia minas Romanas spernere, & hoc exemplum imitari velle, videretur, sapientes quosdam & moderatos ex Galliæ Theologis cupido incessit, occasione harum turbarum ecclesiam Anglicanam cum Gallica consociandi. Abbas *Piers de Girardin* in his eminebat, vir eximius, & magnum Sorbonæ ornamentum. Eandem sententiam approbarunt alii viri summi, horumque e numero *Ludovicus Illies du Pin*. *Guilielmus Waktus*, 59. Archiepiscopus Cantuariensis, qua erat animi lenitate, institutum plane probavit & commendavit. Convenerunt conditiones, 60. quas hic enumerare, longum nimis foret. Simul ac unus in Gallia deliberantium in conventu quodam, de ea concordia instituto, intercederet, Romanique Pontificis auctoritatem obverteret, totus conticebat cœtus, consultationes cessabant, legatusque Britannicus ad suos revertebatur. 63. Vix hæc consilia divulgata erant, cum familiares Romani Pontificis, acriter sibi obsistendum esse illi, ne quid res Romana detrimenti caperet, intelligerent. Studiosi pacis largiti fuerant, consecrationem Episcoporum Anglorum esse legitimam, & hos nulla idcirco re Gallis inferiores fore. 64. Conciliatores fabulam illam notissimam de *Parkeri* consecratione cauponaria omni plane auctoritate & probabilitate exuere tentabant. Injecit vero impedimenta in ipsis Angliæ terris ferventi pacificationi A. 1719 homo Pontificius; *Thomas Wardus*, libro edito: *The Contraversion of ordination truly stated, as far, as it concerns the Church*

Church of England, by Law established, Lond. 1719, 8. Contra-
 tum vero leviorē repressit subito vir eruditus, *Daniel Wil-*
liams, ecclesie Anglicanæ Presbyter, libello evulgato, quem
 inscripsit, *the Succession of Protestant Bishops asserted, or the re-*
gularity of the Church of England justify'd, wherein the first
Protestant Bishops are clear'd from the suspensions lately, cast
upon them by Thibward. Lond. 1721, 8. A. 1720 jam in Gal-
 liis Abbas *Gouldius*, Hibernus, librum recudi fecit, atque
 Pag. 65. consecrationem Episcoporum Angliæ esse minus legitimam,
 in adjecta commentatiuncula contendit. Subjecit hanc acces-
 sionem judicio *Eusebii Renaudoti*. Hic *Gouldii* institutum
 laudavit, accessionem vero gravitati negotii minus respondere,
 ratus, demonstrationem aliam, Episcopis Angliæ oppositam,
 exaravit, cujus summam *Gouldius*, gemmæ instar insignioris,
 libro inseruit suo. Exposuerat *Renaudotus* breviter ea omnia,
 quæ consecrationi Episcoporum Anglorum poterant opponi.
 At commentariolus ipsius duos viros eruditos excitavit ad
 hanc causam accuratius cognoscendam, & dirimendam, alterum
 Hibernum, Gallum alterum. Ille Collegii theologici Parisiensis
 Doctor primus biennio elapso brevi Dissertatione Latina rationes
Renaudoti propagavit, denuo a Jesuitis confutatus. Tum tandem
Courayerus lacertos movit, ac, consecrationem Episcoporum
 Anglorum validam legitimamque esse, docuit, nec eam senten-
 tiam in hunc exiit diem. Quid de ea senserit sentiatque,
 72. intelligitur ex libro ipsius, cui titulus est: *Dissertation sur la*
validité des ordinations des Anglois & sur la succession des Evê-
ques de l'Eglise Anglicane, avec les preuves justificatives des
faits avancez dans cet ouvrage. A Bruxelles, chez Simon & Ser-
stevens, libraire, près R. R. P. P. Dominicains, 1723, 8 (re-
 vera Nanceji Lotharingorum formis est descriptus). Anglice
 hæc Dissertatio prodiit conversa a *Dan. Williams*, Presbytero,
 Lond. 1725, 8. Libri duæ sunt partes. Prior, quæ undecim
 continetur Capitibus, primum, *Matth. Parkeri*, primi post sa-
 crorum instaurationem Antistitis Cantuariensis, & M. Britannicæ
 Primatis, consecrationem legitimam & omnis vitii expertem
 esse, demonstrat. *Capite primo* Autor exponit rationem, qua ritus
 circa

circa consecrationem Episcoporum sunt immutati. Secundo examinat fabulam de cauponaria consecratione. Tertio, quarto, Pag. 73. & quinto, id agit, ut, *Guilielmum Barlowium*, qui Episcoporum, a quibus *Parkerus* munere suo initiatus est, fuit princeps, ipsum non rite & ex more Romanæ Ecclesiæ inapuguratum fuisse, demonstret. De reliquis enim tribus, qui ejus consecrationi interfuerunt, non dubitatur. Quamvis enim forma & ratio Episcopos consecrandi, quæ *Eduardi VI*, M. Britannæ Regis, autoritate fuit introducta, a veteri Romano ritu nonnihil discrepet; in illis tamen rebus, in quibus essentia consecrationis posita est, formam Anglicanam veteri mori Romano, sive forma, sive materia, spectetur, plane congruere; materiam consecrationis in manuum impositione ab omnibus collocari; formam in precibus sitam esse, quibus Spiritus Sancti auxilium novo Episcopo ad omnes muneris sui partes rite obeundas expetitur; de ratione autem & verbis harum precum nihil lege quadam sancitum & decretum esse. Reliqua in enodandis quatuor difficultatibus, quas secus sentientes his rationibus opponunt, consumuntur. *Parte secunda* expediuntur reliquæ exceptiones & difficultates, siquidem cetera *Partis prima* capita in quatuor difficultatibus enodandis versantur. *Capite* totius operis *penultimo* sigillatim Autor ostendit, successionem Episcoporum Angliæ per secessionem eorum ab ecclesia Romanâ haud interruptam esse. Adjecta sunt volumini omnia documenta, quibus ea, quæ in libro traduntur, firmanur, ex Anglia magnam partem ad Autorem ab Archiepiscopo Cantuariensi missa. 74. Dictio ceteroquin elegans est & perspicua; tradenditatio facilis, & a scholarum tenebris aliena; ingenuitas laudabilis, & in ecclesiæ Romanæ cive admodum insolita. Insurrexerunt in *Courayeri* hoc scriptum Jesuitæ quidam, qui *Memórias Trivoltinas* condunt, *A. 1723 Nov. p. 2257, A. 1724 Maj. p. 946*, *Jacobus Gervasius*, vir mobilis & præceps, *Jo. Harduinus*, ad insaniam Pontifici Romano deditus, *Michael le Quien*, Dominicanus modestior, & *Jacobus Fennel*. 77. Opposuit hiicæ Vindicias suas *Courayerus* in libro, *A. 1726 Rothomagi formis descripto*, cui titulus: *Defense de la Dissertation sur la validité des Ordinations des Anglois, à Bruxelles, 1726, 4 Vol. in 8.* Summam libri recensent Duum-

viri. Memorabile est, *Courayerum* nec incruentum illud Mif-
 fa sacrificium, nec Transubstantiationem & elementorum panis
 & vini metamorphosin, credere, vel in eo stabilire, sed fateri,
 sacrificium modo repræsentativum, seu commemorativum, laudis
 & gratiarum actionis in S. Cœna esse præsto, atque nobiscum
 Pag. 88. Christum in sacra Cœna modo inexplicabili, vere licet, mini-
 me tamen physice, præsentem esse. Quod ipsum argumentum
 ei Lutetiæ & apud Jesuitarum ordinem fuit perniciosum. Hinc
 accusationibus res in *Courayerum* ab inimicis & obrectatori-
 bus gesta. Quare *Claudius le Pelletier* ac Jesuitæ rem eo dedux-
 erunt, ut existimationem ejus inciperent plurimi obterere, nec
 causam ejus audirent, qui debebant. Nostrum jam non est, ad-
 dere complura. Longiores enim fuimus justo solitoque, Lecto-
 remque invitavimus ad Dissertationem ipsam legendam, qua qui
 carent, nostram qualemcunque controversiæ insignis exposi-
 tionem æqui bonique consulent. Id fatendum utique, Duam-
 viros Summe Reverendos specimen hic theologicum prorsus in-
 comparabile edidisse.

VITA DEL GLORIOSO PRINCIPE S. PIETRO

Orseolo, &c.

id est,

VITA GLORIOSI PRINCIPIS, S. PETRI ORSEOLI,
Ducis Venetiarum, postmodum Monachi ac Eremitæ sanctissi-
mi, scripta a Religioso Camaldolensi, & consecrata Serenissi-
mo Principi, CAROLO RUZZINI, Duci Venetiarum.

Venetiis, sumptibus Josephi Bettinelli, 1733, 4.

Plag. 15, cum Fig. æri incis. 2.

Opusculi scopus in eo consistit, ut gloria *Orseoli*, ejusque
 sanctitas, transmittatur ad seræ memoriam posteritatis.
Capitibus 24 tractatio ipsa absolvitur, adornata a *Gui-*
dono Grandi, Abbate Camaldolensi. Enumerat scilicet miles
 vulnera, pastor oves. Vir Venerandus testimoniis utitur di-
 ligenter conquisitis, quorum autores in Præfatione recenset.

Anti-

Antiquissimum imprimis laudat Codicem *Bernhardi Trivisani*, Pag. 5.
 qui extollitur elogiis justissimis in *Differt. de S. Petro Orseolo*,
 inserta *Tomo IX Ephemeridum Venetarum Art. 12*. Porro deli-
 bavit Chronicon *Andrea Dandoli*, olim Ducis Serenissimæ Rei-
 publicæ Venetiarum, insertum *Cel. Muratorii Tomo XII re-
 rum Italia Scriptorum*. Præterea in usus adhibuit S. Cardinalis
Petri Damiani Vitam P. S. Romualdi, Anonymi Vitam B. *Pe-
 tri Orseoli*, qui vulgo creditur Monachus fuisse Rivipullensis,
 Juris publici eam fecit *Joannes Mabillonius* in *Actis Ordinis Bene-
 dictini*, acceptam a *Stephano Baluzio*. Intervit eidem *Vita Orseoli*
 adhuc inedita, quæ invenitur in Codice Vitarum, de Sanctis
 scriptarum, in Bibliotheca S. *Eremitæ Camaldolensis*, nec non in
 tabulario *Cossanensium*. Tandem restinxit sitim ex veteri Chro-
 nico de *Aquileja & Venetiis*, asservato in Bibliotheca Vati-
 cana, eo tamen pacto, ut scriptores Venetos diligentissime
 consuluerit, ac testimonia scriptorum haud sine examine,
 sicubi opus erat, dimiserit. *Orseolus* stirpe nobilissima 10.
 fuit A. 928 Venetiis procreatus, ex qua Duces complures &
 Episcopi exstiterunt. Uxor ei obrigit *Felicia*, seu *Felicitas*, 13.
 ex familia, uti nonnulli autumant, *Maripetri* nata. Nuptiæ
 incidunt in annum 946, ideoque fuerunt præcoces, e quibus
 prodiit proles mascula patri cognominis. Uterque conjugum
 deinceps voto perpetuæ castitatis & continentiæ sese obstrin-
 xit. Narentanos pater in conspectu civitatis oppressit rebel- 18.
 les ac Slavos A. 948. Princeps Candianus interim ex tribus
 filiis *Petrum* sibi collegam in republica administranda coo- 22.
 ptavit, rebellionis primo accusatum, deinde publico decreto
 ab exilii incommodis revocatum, summo omnium favore loco
 patris demortui in Principem electum A. 959. Cui *Petro* 26.
 successit *Petrus Urseolus* A. 976, probitate omnibus spectata
 commendabilis, justitiæ litans, rebus novis materia subtracta fel-
 ix, tranquillitatis publicæ conservator. Ecclesiam S. *Marcæ* 31,
 ædificavit, exultam incendio in occisione *Petri Candiani*, sui
 prædecessoris, altari tabulam, miro opere ex auro argento-
 que ornatam, Constantinopoli factam, adjunxit, solenniterque
 dedicavit, xenodochium; pauperibus inservitutum, addidit tem-
 plo,

- plo, Clericis Monachisque favit, omnibusque benevolentiam suam approbavit. A Ducis occisi familia perpeffus fuit duriffima quæque, quibus feliciter defunctus, foedus cum populis Istriae renovavit, eosque ad tributum Venetis pendendum adegit.
- Pag. 33 seq. 45. A. 976 classem Saracenicam ad Bariensium confinia superavit, ac Barium liberavit obsidione. Deinde abnegationem sui,
48. a Christo præceptam *Matth. XVI, 24*, ita intellexit, ut principatu sese abdicaverit, adjuvante institutum Abbate *Guerino*, seu *Warino*, qui præerat Cuxanensi *S. Michaelis* cœnobio in marce
56. Hispanicæ tractu Barcinonensi, Venetiasque venerat. *Petrus* itaque, positus summi magistratus insignibus, thesauris *Warino* demandatis, clanculum reliquit uxorem duosque filios, ac cum Abbate sese itineri accinxit. Tandem nudis pedibus intravit
68. cœnobium Cossanum, indutus veste monastica & imberbis, ac novitius, aggregatus *S. Romualdo*, Camaldulensium parenti. Obiter annotamus, *Romualdum* jam vitam eremiticam prope cœnobium Cossanum cœpisse, ac ad eandem deduxisse Abbatem suum *Guarinum*, *Petrum Orseolum*, *Joannem Gradencum*, aliosque, licet suaderet Abbati, ne prorsus cœnobitas regere omitteret, sed iis diebus ad minimum festis præsto adefset. Videmus, hæc esse prætermissa a *Cl. Georgio Burchardo Lauterbachio* in *Historia Occidentis monastica pag. 163*, cui hoc quoque adjicimus, jejunium *Romualdi* constitisse in parco panis ac aquæ usu, paucaque adjecti salis parte. *Orseolum* in eremo
73. 74. invisit filius, cui pater prædixit Ducalem in patria dignitatem, Obiit ipse tandem parens A. 982, 11 Jan. corpus vero ejus juxta portam ad introitum templi cœnobitici fuit inhumatum.
78. 88. Sub initium Seculi XI corpus, ob miraculorum famam inde translatum, solenniter ad dexteram altaris templi partem sepultum cœpit requiescere, ac ex eo tempore *Orseolus* fuit re-
- 84 seq. 94. religiosa adoratione honoratus ac publice exceptus. Ex professo hæc executus fuit *Justus Fontanigi* in *Dissert. de S. Petro Urseolo, ex primæva ecclesiæ disciplina Sanctorum canonis adscripto*, Romæ A. 1730 edita, & *Ancira* in *Dissertatione sopra S. Pietro Orseolo*. Tandem cœnobitæ *Benedictini S. Michaelis Cuxanensis* monasterii, quod nullius est
96. dice-

dioceſeos, ſede Abbatiali vacante A. 1717, Pontificem Roma-
 num *Clementem XI* edocuerunt conſtitutione ſynodali per-
 ſcripta ſanctitatem & miracula S. *Petri Urſeoli*, nec non cano-
 nizatiōnem ejus, jam olim ab Epīſcopo *Oliba* ſolemniter per-
 actam. Addi poteſt, cœnobium hoc S. *Michaelis* Coxanenſe
 annumerari congregationi Tarraconenſi Benediſtinorum, quam
 vulgo ignorant noſtri rerum monaſticarum ſcriptores.

CENT OTTANTA E PIU UOMINI ILLUSTRİ
 del Friuli, &c.
 id eſt,

CENTUM ET OCTOGINTA AC ULTRA VIRI
illuſtri Forojuſienſes, ac ſuccincte in ſuas claſſes diſpoſiti, opera
BASILII ASQUINI, Barnabite Udincenſis, una cum
brevi notitia hiſtoriæ bujus regionis.

Venetis, typis Angeli Paſinelli, 1735, 8.
 Plag. 8.

Juventuti Forojuſienſi opusculum hoc ab Autore eſt inſcri-
 ptum, eam edoſturo, virtutem eſſe ſolam ac unicam nobilita-
 tem, miſerumque exiſtimari, alienæ incumbere famæ. Succedit
 Præfationis, ſeu Dedicatiōnis, formulæ notitia de Foro-
 julii Venetorum hiſtoria, maximam partem ex *Verona il-* II ſeq.
luſtrata Illuſtriſſimi Marchionis *Scipionis Maſſeji* depromta.
 Forum Julii ita fuit dictum, quod *Julius Ceſar* negotiatiōnis
 forum ibi ſtatuerat. Aquileja gloriæ avitam amittente, Fo-
 rum Julii cœpit eſſe terræ Venetorum caput, aliquando ſedes 30.
 Regum Longobardiæ. A. 776 *Ratgandi* præfectura com- 32.
 prendit Ducatum Forojuſianum & Marchiam Tarviſinam. 35.
 Notus eſt *Eberhardus*, Dux, ſeu Marchio, Forojuſienſis, cui
Giſela fuit uxor; quam *Jo. Georg. Eccardus* pro *Ludovici Pii* 39.
 filia habebat. A. 1402 obiit *Pileus de Prata*, purpuratus
 curiæ Romaniæ, Forojuſii poſſeſſor feudalī, cui ſucceſſit *An-*
tonius de Ponte, ultimus Patriarcha, qui in Iſtream & Forojuſium, 57.
 terrasque adjunctas, temporali gavifus fuit dominatu. Nam,
 imperante *Sigismundo*, dominatus ille ex arbitrio Martis ad

Venetias pervenit. Illustrium virorum Foro-Julienſium catalogus complectitur chronologiam, ab A. 1665 ad 1735 decurrentem, ac exhibet primò eccleſiaſticos 35, deinde armis claros 105, porro politicos 27, tum equeſtres 40, ac tandem literatos ſatis copioſos, quorum vitæ non-descriptæ, ſed nomina tantum ad ſeriem literarum alphabeti breviter indicata fuerunt, excepto, quod viris doctis adjecti fuerunt anni dieſque natales æque ac emortuales, ac ſcriptorum Diſſertationumque indices. In fine acceſſit Diploma *Erſonis, Zanti, ſeu Marti*, qui, regnante Rege, aliqua in terra Foro-Julienſi condidiſſe perhibentur monaſteria. Inter eruditos Foro-Julienſes eminent *Juſtus de Franciſco Fontaninus de S. Daniæle*, Archiepiſcopus Ancyranus, qui ſcripſit opera & multa, & diligentiffime elaborata, quorum ſummæ tituliſque designantur pag. 102 ſeq. In Diplomate ſubnexo filius *Deſiderii* vocatur *Adelcbis*. Addidit Autor hoc iudicii in nota adjecta: *Hinc patet, filium Deſiderii Regis vocatum fuiſſe Adelcbim, & non Adalgiſum, ut placuit Sigonio, Equiti Theſauro, & aliis.* At aliis videbitur argumentum hoc eſſe infirmum, eo quod idem regni annus tum *Deſiderio* patri, tum *Adelcbi* filio, attribuitur in Diplomate, ac quoniam illud ideo ſuppoſitionis notam præfert ſatis manifeſtam.

Verſuch einer vollſtändigern Lebens-Befchreibung
Johann Brentii, des älttern, &c.
id eſt,

TENTAMEN BIOGRAPHICUM PLENIUS, QUO
vita Joannis Brentii, ſenioris, ſine ullo partium ſtudio, ſecundum ordinem chronologicum, adjectiſque permultis annotationibus, Hiſtoriæ eccleſiaſticae Evangelicæ inſervientibus, concinnatum a FRID. JACOBO BEYſCHLAGIO, Gymnaſii patrii Adjuncto, & ad ædem primariam S. Michaelis Catecheta extraordinario. Pars prima, ab A. 1499
uſque ad A. 1522.

Hale Suevorum, typis Georgii Michaelis Meyeri, 1731-1734.

Alph. 2 plag. 10.

lea

Ita *Brentius*, senior, de ecclesia Dei quondam fuit meritus, ut ipsum jure quodam suo per omnes reliquorum seculorum decursiones honos maneat gravissimus. Laudibus igitur ducendum Clarissimq olim *Beyschlagio*, quod viro maxime laudando monumentum ære perennius exigere e re duxerit publica, impulsus inprimis suasionibus aliorum, ac senatus sui approbatione ad periculum ejusmodi faciendum adductus. Præbuit subsidia nonnulla Cel. Francofurtanorum ad Moenum *Peirescius & Polyhistor, Zacharias Conradus ab Uffenbach*. Opem suppeditare tentavit Vir Ill. *Jo. Jacobus Moserus de Filseck*, qui *Brentium* hunc veneratur suum tritavum. Quantum operæ exantlandum restiterit, si yixisset, Cl. Auctori, id ex eo patet, quod *Brentius A. 1570, 12 Sept.* demum Stutgardiz obierit. Præmittuntur Homonymi *Brentii*. *Andreas Brentius*, Patavinus, peritia artis medicæ floruit circa annum 1497. An ab hoc differat alius Medicus nominis ejusdem, quem *Hendreichius in Pandectis Brandenburg. pag. 725 col. b. urbis Chamburgensis in Palatinatu Medicum* vocat *ordinarium*, videri potest obscurum. *Andreas Althamerus* sese quoque appellavit *Brentium* a natali solo, nempe *Brenz*, sito ad *Gandelsfingam* in *Suevia*. Ab aliis vocatur *Altbeimer*. Suspiciatur Auctor, id ideo fieri, quod majores ejus ex vico *Altheim*, prope *Brenz* sito, fuerint orti. Dolemus, *Althameriana Christophori Jacobi Imbosii* lucem haud adspexisse. *Althamero*, seu *Andrea Brentio*, Auctor per conjecturam assignat *Commenzationem de Vocabulis regionum & gentium apud Tacitam*, quam vulgo *Joanni Brentio* seniori attribuunt. *Josias Simlerus* in *Epitome Bibliotheca Gesneriana* laudat quendam *Andream Brentium*, qui Latine Bibliorum editioni, quæ in urbe *Lipsiæ* fuit curata, præfixerit Præfationem. Verum hæc laus ad *Joannem Brentium* seniore[m] spectat. Inscriptio enim sic habet: *Biblia Lat. cum Novo Test. Erasmi & Præfatione Jo. Brentii, fol. Lipsiæ, Volrægii, 1544.* *Franciscus Brentius*, Jesuita, per errorem a *Polycarpo Leysero* vocatus fuit *Brentius*. Conf. *Mureti Lib. I Poem. n. 46, & Erythraus in Pinacotheca altera num. 50.* *Nathanael Brentius*, Duacensis, jurisconsultus, floruit circa *A. 1541.* *Nathanael Brentius* Historiam Concilii Tridentini in Anglicum convertit sermonem. *Samuel Fridericus Bren-*

Pag. 10,

13 seq,

16,

21,

23.

25.

28.

- Brentius* ortu fuit Judæus, sed ad sacra Christianorum A. 1601 transit Feuchtwangi in Marchionatū Onolspacensi, ac A. 1614 edidit Noribergæ *den Jüdischen abgestreiffen-Schlangenbalg*, unde per cavillationem a *Salmone Zevi*, Judæo, vocatus est *Schlangenbalg*. *Joannes Brentius*, *Brentii* senioris filius, nonnunquam cum patre confunditur. Frater ejus videtur existisse *M. Josephus Brentius*, Stutgardianus. Ex *Joanne Brentio* juniore natus fuit *M. Joannes Hippolytus Brentius* A. 1572 Tubingæ, defunctus Onolspaci A. 1630. Hæc ad Homonymos. *Brentius* sese appellavit modo *Brenuz*, modo *Prenuz*, modo *Brentium*, modo in angustiis exilii A. 1548 *Huldreich Engster*. A fluvio Brenz, seu loco Brenz, Gingæ Suevorum confini, videntur *Brentio* hæsisse cognomen. *Engster* fortassis ex *Ἰγναυσις* est conflatum. Cum *Brentius* in arce Württembergica *Wittlingen*, exilio durante ipsius interimistico, suffugio gauderet, expositionem conscripsit *Psalmodum XCIV & CXXX*, & eam edidit sub nomine *Joannis Wieblingi*. Pater ipsi fuit *Martinus*, mater *Catharina Henichia*. Ex eis lucem vitamque hausit in oppido imperiali Wila, ubi parens ipsius functus est munere Sculteti, seu prætoris. Filius parentes ad doctrinam adduxit evangelicam, beneficio promeritum repensurus. Natalis ejus incidit in annum 1499, 24 Junii, indice *Heerbrando de vita & morte Brentii*. *Joannis* nomen traxit ex *Joanne* Baptista, cui natalis fuerat sacer, quo ipso e fonte sacro fuit susceptus. Eo ipso *Joannis* die *Brentius* ob fulmen Interimisticum posthæc Halis Suevorum sese subtrahere debuit. Docilitate miræ arripiebat ea, quæ tradebantur. Anno ætatis undecimo ludo demandatus est Heidelbergensi, & paulo post Vahingensi; decimo tertio Academiam iniit Heidelbergensem, in qua per decennium sese continuit. Florebat ibi *D. Pallas Spangel*, defunctus A. 1512, 17 Julii. *Brentius* Philologiam, Philosophiam, & propædevmata theologica, ardentissimæ diligentix imbibit impetu. *Theobaldo Billicano*, alias *Gerlachero*, præeunte, ac *Joanne Knellero*, posthæc *Caroli V* consiliario, docente, artes excoluit liberales, Græcam linguam excepit, a *Joanne Occo-*
lampa-

lampadio traditam, quacum conjunxit Ebraicam, ex *Matthæo Adriano*, Judæo Hispano, haustam, qui tum religionem a Christo cognominatam professus est, ac Doctorem Medicinæ egit. *Joannes Justus ab Einem*, qui ante aliquot annos vitam & scripta *Brentii* Teutonice & succincte satis enarravit, vocavit eum perperam *Joannem Matthæum*. *Brentius* anno ætatis decimo quinto evasit jam *Baccalaurus Philosophiæ*. Haud multo post studium amplexus est theologicum, usus præceptoribus *Petro Scheibenhart*, *Gergio Nigri*, & *Marco Stier*, qui Heidelbergæ vernante anno 1518 una cum *Laur. Wolfio* & *Jo. Hoffero* ex more academico argumenta sua *D. Martino Luthero*, ibi publice disputanti, opposuere. Nocte elapsa media *Brentius* lucubrationibus sese immergit, quam consuetudinem deinde ad vitam finem usque retinuit, licet invitus, familiarem. A. 1517 invisit *Joannem Oecolampadium*, *Weiaspergæ* tunc agentem, eodemque Heidelbergæ dignitatem Magistri Philosophiæ obtinuit. Quo facto, Theologiam avidius tractavit, & quod Aurore suspicatur, in Rabbiniis admodum fuit assiduus. Omittimus bellaria, quæ passim apponuntur ad lectorem instruendum & demulcendum, ex animo dolentes, non licuisse Autori per factorum acerbiteriam operi tam nobili manum ultimam imponere.

Pag. 332 seq.

341 seq.

361 seq.

387 seq.

L' ETNA DE P. CORNELIUS SEVERUS, ET LES
Sentences de PUBLIUS SYRUS, &c.

id est,

ÆTNA P. CORNELII SEVERI, AC SENTENTIÆ PUBLII SYRI, conversæ in Gallicum una cum annotationibus, Dissertationibus criticis, historicis, geographicis, &c. & verbis Latinis utriusque Autoris, a latere translationi adjunctis.

Parisii, typis Chauberti & Cluserii, 1736, 12.

Plag. 15½, cum duabus Tabulis geographicis, quarum una Siciliam, altera Ætnam, repræsentat.

Nnn

Uter-

Uterque scriptorum, qui cura interpretis novi, *J. Accaria de Serianne*, in præfens lucem denuo adspicit, aurei seculi fuit gloria & ornamentum. Editor præmisit Commentationem criticam de vita *Cornelii Severi*, Præfationi subjunctam, id merito sibi tribuens eximii, quod hosce duos Poetas nemo Gallorum transtulerit in suam linguam. Editum fuit Latinum *Cornelii Severi* carmen de *Ætna* Venetiis A. 1484, ab *Aldo Manutio* A. 1517, a *Josepbo Scaligero* cum Notis in *Catalectis Virgilii*, a *Frid. Lindenbrogto* inter Batavos A. 1617, qui notas aliquot addidit *Scaligeranis*, ac tandem a *Theodoro Gorallo* Amstelodami A. 1703 cum Notis variorum. Hic quoniam verba ipsa exquisite pensitavit, & genuina a spuris distinxit, Editori fuit inde anfa oblata, hujus contextum sequendi. De bello Siculo, quod sub Triumviris extremis exarsit, *Severus* æque, teste *Quiusiliano*, carmen concinnavit. Sed id quidem intercidit. Restat *Fragmentum* ex carmine ejus in mortem *Cicero-nis*, quod hic denuo editur pag. 32 seq. Videtur id in vitio esse ponendum, quod causam physicam incendii *Ætnæ* Poeta explicaturus, satis crebro ad Numinis supremi voluntatem confugerit. Observavit id jam *Joannes Clericus Bibl. sel. Tom. I Art. 5*. Sed Cl. Editor id laudibus Poetæ ducit, atque, ita causam primam jure fuisse ab eo significatam, arbitratur. In eodem credit specimen stili sublimis eminere, ingenue & aperte præ se ferens, haud licuisse universam Poetæ pulchritudinem & elegantiam in Gallicam linguam convertere. Adjunxit Dissertationem de *Monte Ætna*, diligentissime elaboratam. Quantum ad *Publium Syrum* attinet, Cl. Editor editionem *Bentleji*, ad manuscripta optima expressam, fuit secutus. Incessit nihilo secius animum suspicio, in *Cornelio Severo* nondum singula extrita esse menda, *Versus* certe 54 & 55, quibus initia gigantomachiae delineantur, laborare videntur:

*Juppiter e celo metuit dextramque corusca
Armatus flamma. Removet caliginis mundum.*

Si conjecturis locus est, loco vocis *metuit* substituenda est vox *nituit*, ac loco *removet* vox *replet*. Id extra dubium videtur positum, in *versu 68* pro *celsa* legendum esse *celsi*. Quæ vates

Pag. 6.

3.

II.

56.

58.

vates succinide attingit, ea in metaphrasi fluunt luculentiora, additis vocibus nonnullis ad illustrandum. Ut ne lux lectori deesset, passim translationi subjectæ sunt annotationes, antiquitatibus lumen illaturæ. In Dissertatione, qua mons Ætna describitur, in eo vires periclitatur Autor, ut incendia montis illius exponat per Geographiam, Mythologiam, Physicam, ac historiam incendiolorum maxime memorabilium subjungat, qualia exstiterunt illa tria, unum necem *Cæsari* illatam consecutum, secundum A. 1669, & extremum A. 1693, quo Catania periit, exortum. Dissertationem excipit vita *Publii Syri*, cui nonnihil de mimis ac pantomimis fuit immixtum. Succedunt observationes in *Publii Syri* Sententias pag. 235 seq. Sententiæ *Publii* ipsæ pag. 250 seq. notis eruditissimis passim illustratæ. Sententiam hanc: *Facit gratum fortuna, quem nemo videt,* Autor ita exponit: *Casus fortuitus in causa est, cur neminem gratiam referre intelligamus, præterquam illos, qui illam haud valent spectabilem & celebratam reddere.* Suspicamur vero, gnomes eum esse sensum, ut illum, quem nemo videt, seu adspicere, dignatur, favor optimatum soleat iucundum & gratiosum reddere. Gnome trita est: *Feras, non culpes, quod vitari non potest.* Sed hic pag. 288 legitur: *quod vitari non potest.* Cujus generis paroramata alibi quoque deprehendimus.

227.

233 seq.

287.

MICH. CHRISTIANI RUSMEYERI, SS. TH. DOCT. ejusdemque in Acad. Gryphica Prof. Publ. Ord. Theol. Sen. Regii per Pomeraniam Rugiamque Assess. & ad Ædem D. Virg. Past. Labores Academici varii, & ex parte selectioris argumenti materias exhibentes.

Lipsiæ, sumptibus Jacobi Lœfleri, 1740, 4.

Alph. 4 plag. 11.

Offerunt sese in hac Sylloge Dissertationes 12, Orationes 4, totidemque Programmata. *Dissertationum hæc est summa. Prima* inscripta est de Donis Spiritus sancti extraordinariis privæ Ecclesiæ, *secunda* de salute illa, quam scrutati sunt Prophætæ, *tertiam* de præjudiciis, reformationem Evangelicam

Nnn 2

suffla-

suffaminantibus, *quarta* de Poenis typicis, *quinta* de Lepra
Mosaica, sive legali, *sexta* de eo, quod decet Theologum in
 sustinendis adversariorum insultibus, *septima* de foederibus Dei
 cum hominibus, *octava* de *Psalms XV* adicensionum, vulgo
 graduum, *nona* de palo *Pauli*, *decima* de gratiosa Dei in pa-
 trandis miraculis accommodatione, *undecima* de historia re-
 surrectionis secundum *Matthaeum* explicata, & cum narrationi-
 bus reliquorum Evangelistarum collata, ac tandem *duodecima*
 de nexu idearum fortuito sapienter dirigendo. *Orationum*
prima exponit de Typo *Adami* & Christi in peccati & justitiae
 communicatione, *secunda* de rebus creatis omnibus simul su-
 splrantibus, & una parturientibus, *tertio* de praesentia Confes-
 sionis Augustanae, & *quarta* de usu & abusu scientiae philoso-
 phicae in Theologia. *Programmato primo* disseritur de messe
 spiritali, fructibusque Spiritus sancti, *secundo* de *Micbaelis* pugna
 cum dracone, *tertio* de humilibus Regis caelorum natalibus,
 & *quarto* de Jesu Christo, ex mortuis resurgente. Opus ipsum
 S. Rev. Autor consecravit Reverendissimo atque Illustrissimo
 S. R. I. Comiti, Domino *Mauritio Ulrico* Comiti ac Domino
in Putbus, Equiti Ordinis Joannitici de Malta, designato
 Comendatori Lagoviensi, sacrae regiae Majestatis Suecicae su-
 premi, quod Wismariae est; tribunalis Praefidi, Ducatus Pome-
 raniae citerioris & Principatus Rugiae Marefchallo haereditario,
 Dynastae in Putbus, &c. ex antiquissimo veterum Principum
 Rugianorum legitimo sanguine originem repetenti. De reli-
 quo satis constat, Dissertationes illas duodecim jam olim pro-
 diisse in Academia Gryphica sigillatim, publico examini submis-
 sas. Selectioris argumenti sunt *quarta*, *decima*, & *extremata*.
 Disquisitionem, quae est *septima*, & qua methodus Theologiam
 tractandi foederalis impugnatur, dignam judicavit B. *Joannes*
Franciscus Buddeus, cujus in *Isagoge sua historico-theologica*
p. 185, b, faceret mentionem. *Tertia* est Jubilaei, in memo-
 riam Jubilaei Suecici secundi habita, res gestas Reformationis
 Suecicae aliquantulum illustrans. Commodum sane est, opu-
 scula haec, in unum corpus redacta, coram intueri. Causa ta-
 men, cur illa junctim prodeant denuo recusa, haec non est ne-
 gligen-

gligenda. Occurrunt in Dissertationibus hæc nonnulla, quæ uni alterive offendiculo fuerunt. Nescimus, in quos sit culpa huius offendiculi conjicienda. Ut igitur exteri scirent, quid inter Autorem & dissentientes de eis momentis actum sit, ipse dudum optavit, ut eas edendi copia ipsi daretur. Voti nunc damnatus, mentem suam in notis aliquot subjunctis exposuit, haud ignarus eorum, quæ in ipsis fuerant desiderata. Dissertatio prima ad *1 Cor. XII, 31*, spectat, ac dona extraordinaria Spiritus sancti ponit in facultatibus; seu virtutibus, divinis, quæ per singularem & consueto largiorem effusionem Spiritus sancti concessæ fuerunt hominibus primitivæ ecclesiæ, in Christum credentibus, tam impiis, quàm vel maxime piis. Notandum vero hic, non dici strictim de fide salutis conciliatrice, sed late de quavis fide historica. Dona vero illa dividit in dona potentia, intellectus, & voluntatis. Miracula ad speciem primam videntur referenda, quorum splendor in sanationibus etiam extraordinariis eluxit. Prophetia ad secundum spectat, nec non discretio spirituum, sermo sapientiæ & cognitionis, fides miraculis fidens, ac donum linguarum, earumque interpretationis. Dona voluntatis extraordinaria, quæ vocant sanctificationis, idem admittit. Quærit deinde, an dona illa extraordinaria in hæc ultimis diebus expectare debeamus. Respondet vero hunc in modum: *Hanc questionem absolute vel affirmare, vel negare, nimis temerarium videtur.* Postea isthæc subdit: *Dona extraordinaria, vere dona, hodie in ecclesia non inveniuntur.* Memorabilia sunt hæc etiam: *Maxima miracula conspiciuntur in iis, quæ non audiunt miracula, nimirum in cæli terraque creatione & conservatione. Quare vero hæc miracula non astimantur? Quare creator & conservator ex iis non cognoscitur? Nonne propterea, quia sunt universalis, ordinaria, & continua? Miracula igitur & omnia miraculosa dona non possunt non esse extraordinaria, id est, non perpetua, non omni tempore continua.* Inter hæc meminimus, cæli & terræ creationem haud quotidie contingere. Actiones Dei immediatæ & supernaturales sunt distinguendæ pro indole regnorum Dei, naturæ videlicet, gratiæ, & gloriæ. Ad regni naturam

Pag. 3.

5.

174

25.

27.

31.

cancellos referimus creationem & miracula, quibus providentia Dei extra dubium nonnunquam collocatur. Ad regni gratiæ præstantiam spectant miracula, quibus doctrina significatur revelata, & ejus præcones distinguuntur primi. An ea, quæ in regno naturæ & gratiæ extra ordinem contingere solent, dici possint sigillatim miracula, difficile est definitu, nec satis probabile. De *Daniele Schænemanno*, Poeta extra ordinem facto, & peculiarem in modum elucente, eam affert Auctor, quæ legere lectorem juvat. Dissertit deinde de *Pseudo-charismatibus*, duobus præcipue, quæ seculis ultimis strepitum dederunt. Per *συνείων*, de qua *Petrus* dissertit *1 Ep. 1, 10*, intelligit salutarem statum hominum, intra gratiæ regnum tempore N. T. consistencium, statuens, dari salutem & beatitudinem, tum in regno gratiæ, tum in regno gloriæ sese exferentem, illam afflictionibus & lucta interpellatam, hanc vero tranquillatis plenæ matrem. Salutem promissam ad pios V. T. homines utique pertinere, demonstrat late ac copiose. Singularis est hæc propositio: *In sacris literis V. T. nulla explicitè sit cæli rerumque cælestium mentio, implicitè vero eadem nihil aliud, quam ipsum cælum, resque cælestes, complectuntur.* Addidit Auctor in annotatione subjuncta: *Intelligenda hæc sunt præcipue de ipso fonte sacrorum librorum, de libris scilicet Mosi.* At, quod pace ejus monendum videtur, non agitur hic de vocabulo *cæli*, vel *οὐρανῶν*, sed de salute hominum, quæ ad regnum gratiæ & gloriæ refertur. Salutem ejusmodi existere, & ipsi Patriarchæ & *Moses* omnino docuerunt. Cur enim, obsecro, spes suas in Messia defixerant? Cur *Abrahamus* lætatus fuit de die, seu solenniori adventu, Messiæ *Gen. XVIII*? Cur ipse confessus est, mandum omnem a Deo judicatum iri? Cur *Jacobus* dies vitæ suæ vocavit *peregrinationem*? Cur credere Patriarchæ, in Messia gentes cunctas, adeoque & se ipsos, beatum iri? Quoniam ipsi Patriarchæ in vitæ suæ externæ cultu per Messiam fuerunt beatitudine affecti? *Jacobus* perhibetur populo suo aggregatus, cum jam decessisset, *Gen. XLIX, 33*, quod de corpore ipsius sane exponi non potest. At haud diffidentur alii, consequentiis hic esse agendum, Omittimus in præsens loca laculem-

culentiora, & gradum ad alia promovemus. Notamus id, quod S. Rev. Autor in loco *1 Pet. III, 21*, credit latere collationem œconomiae V. T. cum œconomia N. T. Perplacet cogitatio illa: *Ipsum Protevangelium non in mero enigmate protoplastis fuit exhibitum, sed secundum substantialia esse explicatum, ex isto Heva apparet sermone, quo acquisivisse sibi videbatur virum מוֹרֵי טָוֵן, quippe quem ipsum fore Deum, scire non poterat, nisi vel per revelationem, vel per illuminationem, ipse fuisset explicatum.* Concedit itaque Autor, per legitimum consecutionis logicæ filium œconomiam salutis quoque e V. T. posse demonstrari, ac adversus Socinianos stabiliri. Deinde defendit sese a suspitione Socinianismi, quam alii putarant in *singulari illa propositione* latere. Cognitione theologica A. 1729 in Autorem ideo fuit inquisitum. Declarationem suam & controversiæ exitum subjungit idem *p. 98 seq.* Loco Appendicis exponit verba *Luc. XVI, 16.* Pœnas typico-propheticas ostendit ex exemplo expulsi cum filio *Hagaris* ob *Gal. IV, 30*, ex decem plagis *Ægyptiis* ob *Ap. XV, 2, 3*, ex pœnis in immorigeros Israelitas expromtis, ex *Cbamo* maledicto, prolusione pœnarum, a Judæis expetitarum, ex pœna in Canaanem statuta, ex everfione *Gomorrhæ & Sodomæ*, *Babylonis & Hierosolymorum*, *Judæorum singularium & illustrium, Caini, Lamechi.* Adduntur usus & typus *Jonæ* ad *Matth. XII, 39, 40.* Lepræ luem curate evolvit ac describit Autor, ratus merito, lepram esse peccati symbolum, quod *Joannes Clericus* inficiatus fuit, cujus sententia refellitur. Ea, quæ commentatur de eo, quod decet Theologum in sustinendis adversariorum insultibus, debet propriæ meditationi ac tentationi. Psalmos, qui vocantur *Adscensionum*, dictos esse de *Adscensionibus Israelitarum ad festam Jerusalem*, existimat. Exponit deinde *Psalms 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134.* In *Diss. de Paulo Pauli* exponit Angelum Satan de spiritu quodam maligno, qui vocetur præterea *palus carni infixus*, eo quod contumelias & persecutiones *Paulo* concitaverit. Historiam resurrectionis Christi illustraturus, *Matthai* recensionem ponit fundamenti loco, & seriem apparitionum, recenset. *Cleopham* esse

Pag. 95.

97.

118.

199.

223.

296.

450.

529.

579.

Alpha-

- Alphabum*, afferit p. 582. Duplicem mulierum itionem ad sepulcrum, quam B. *Rufus* amplexus fuit, disquirat ac refellit.
 Pag. 583 seq. *Gloriam patris*, per quam Christus *Rom. VI, 4*, dicitur ex mortuis resuscitatus, exponit de terribili terræ motu p. 585. Per *Simonem*, cujus fit *Luc. XXIV, 34*, mentio, *Petrum* esse intelligendum, arbitratur. Dissertatio de *Nexu idearum fortuito* attentam lectoris meretur curam, siquidem de hoc argumento, quantum novimus, nemo exposuit magis luculente. Orationum prima illustrando loco *Paulino Rom. V, 15 - 19*, inservit, directa adversus systema M. *Gerhardi* apocatastaticum. Oratione secunda locum *Rom. VIII, 22*, illustrare contendit Ven. Auctor, per *christi rem creatam quamcunque* more vulgatissimo designari ratus. Reliqua sic sunt comparata, ut lucido ordine, genere orationis pulchro, & rerum dignitate, sese commendent. Quare nostrum est, Lectores ad syllogen laborum sacrorum hanc præstantissimam remittere ac invitare.
- 605.
- 691.
- 709.

HISTOIRE DU THEATRE FRANCOIS, &c.
hoc est,

HISTORIA THEATRI GALLICI, INDE A SUA origine ad præsentem usque ætatem, cum vitis celeberrimorum Poetarum dramaticorum, compendiis accuratis, catalogo operum eorundem, critice expenso, notisque tum historicis, tum criticis, illustrato.

Amstelodami, sumtibus societatis, 1735, 8.

Alph. 1 plag. 6.

Theatrum scenamque primi aperuerunt Parisiis fratres, seu socii, dicti vulgo *Confreres de la Passion*. Fata ac progressus ignorantur. Theatrum palatii Flandriæ, & theatrum palatii Burgundiæ, sunt ignota. Posterius, regnante *Ludovico XIII*, fuit admodum illustre. De cetero pleraque sunt incomperta. Unde sicca ac sterilis enascatur oportet historia theatri, Poetarum comicorum, ac personarum, quæ in scenam prodierunt, ac alijs fuerunt spectaculo. Comica, quæ ante *Henricum II* in lucem

lucem fuerunt emissa, sunt fere anonyma, ac paucula illa, quae restant, nomina nullis fere momentis circumstantibus fuerunt illustrata. Mysteria, per *Confratres* repræsentata, ansam dedere ludis Clericorum, qui vocabantur *de la Bazoche*, quibus successerunt comœdiæ *infantum curis vacuorum*, (*des enfans sans soucy*,) quorum principem vocabant *principem stultorum*, seu *stultitia*. Verum de hisce quoque non adeo multa innovauerunt. Seculo demum XVII rei comicæ in Gallia coronis fuit imposita, opera *Cornelii*, *Racini*, ac præcipue ejus, quem vix imitari valet quisquam, *Molieris*. Nec tamen profus desperant Autores hujus opusculi historiam rei comicæ Gallorum. Adjuvit institutum Ven. Abbas *Sallierius*, qui ipsis copiam fecit librorum Bibliothecæ regiz, subsidio fuit illis benignitas Ven. Abbatis *Des Marais*, custodis Bibliothecæ Collegii *Mazariniani*, industria Ven. Abbatis *Contesi*, Canonici Abbatiz *S. Victoris*, a quibus receperunt ac mutuati fuerunt libros, scopo suo convenientes. Autores ab ætate *Caroli M.* historiam theatri Gallici deducunt. Primi Poetæ per Europam clari fuere Bardii, quos nostri vocant *Troubadours*. Cantica, spiritui ad Deum dirigendo apta, a peregrinatoribus sacris, Hierosolyma, Compostella, fano S. Reginz & Montis S. *Michaelis*, reversis, decantari solita, suppeditarunt ansam quibusdam instituendi societatem ad exhibendum poematis dialogici genus, inscripti: *Le Mystere de la Passion*. *Carolus VI* Diplomate institutum hoc confirmavit. Fratres hujus societatis adornabant theatrum in xenodochio Trinitatis, ac ibi diu satis diversa mysteria præbebant contemplanda. Quo loco privati, sedem fixerunt ipsi in palatio Flandriæ, quod condiderat Rex *Philippus Pulcher* A. 1299, ut ibi captivum *Guidonem*, Flandriæ Comitem, ejusque liberos, detineret; ac deinde transtulerunt domicilium in Burgundiz palatium. Paulo post proceres regni, ne fratres illi ludos, e sacris literis desumptos, ederent, sanxerunt edicto. Fratres itaque locarunt domum suam gregi comedorum, tam operam suam offerentium, ac A. 1548 *fratres* ab opere suo cessarunt, quod in sex dies erat distributum, quorum primus conceptionem *Mariae*, quatuor sequentes passionem & resurrectionem Christi, ac sextus tandem

infractionem Jesu Christi, complectebatur. Episodia agrestia, rebus sacris suffixa, admodum insulso complexu gaudebant. Imagó inferorum ac sermonum satana comicorum spectatores nro implebat. Inprimis ridiculi fuerunt satellites. *Pilati & Caspha*. Ex eodem more, longius latiusque propagato, restabat in Germania septentrionali ante annos haud adeo multos, ut scholarum discipuli de nativitate Christi comœdias ostentatim celebrarent. Autores nostri afferunt in medium specimen, inde ab A. 1402 usque ad A. 1547, ac curriculum translationis suæ coercent intra annum 1700. *Carolus Magnus A. 989* edicto interposito histriones, circulatores, & ludiones, saltatoresque, fastulic. Cum deinde spectacula transferrentur comica in ædes sacras, *Eudo de Sullis*, Episcopus Parisiensis, A. 1197 morem levissimum exterminavit. Præcipua ludi jucunditas dicebatur *festum stultorum*, in templis celebrari ab histrionibus solitum, quod demum A. 1444 ordo Theologorum Academicorum Parisiis censura publica profligavit. Seculo XI exorti sunt Poetæ provinciales, appellati *Trouverres*, seu *Troubadors*, id est, inventores, qui composuerunt diversa poematum genera, quæ vocantur *cantus*, *sonus*, *sonnetta*, *versus*, *verbum*, *bucolica*, & inter reliqua genera quoque Comœdias. Ipsi Principes & heroes, ad recuperandam terram sanctam profectos, eorumque victorias, comice exponebant per ea, quæ vocabantur *Syrventes*, carminum genera, ex elogiis ac mordaci sale conflata. Amatorix comœdiæ vocabantur *romances*, ac continebant preces ac cupiditates, ad conciliandos amores aptas. Immiscebantur quæstiones de amoris gradu, vel momentis, quæ variorum judiciis exponebantur, donec disceptatio ad sceminarum sodalitatem, seu aulam amoris, perduceretur. Poetæ hi, in provincia clari, manserunt celebres inde ab A. 1130 usque ad annum 1382 admodum. Deinde deficiebant Mæcenates. Qui horum vestigia imitari studuerunt, contemptui exposuerunt sese, ac bifariam fuerunt divisi. Alios enim dixere scurras & nugivendulos, *jongleurs*; alios autem *joculatores* (joueurs). Rex *Philippus* Augustus, sceptræ regni capessens, eos finibus regni sui ejecit. Ex eo factum, ut degenerarent ipsi in *batolores* (*bâteleurs*), arma vibrantes loco spectaculi. Erant

Pag. 2.

7.

Erant illi vel funambuli, vel saltatores. *Anselmus Feydit*, defunctus A. 1220, est autor Comœdiæ satyricæ, cui nomen *Herofor patrum*, quam *Bonifacius*, Comes Montisferrati, publice in terris suis spectandam exhiberi iussit. *Lucas Grimaldus* obiit A. 1308. Composuit complures Comœdias adversus Papam *Bonifacium VIII*, *Renatum Andegavensem*, Regem Siciliæ & Neapolis, ac Comitem Provinciæ. Omittimus alios, *Truverrios*, *Arnaldum Danielelem*, *Hugonem Brunctum*, *Guidonem de Ufoz*, *Petrum de S. Remo*, *Perdigonium*, *Richardum de Noves*, *Gerardum de Burnsb*, *Lucam*, *Petrum Rogerium*, *B. de Parasol*, cujus tragœdiæ recensentur. Vocem *bazoche* credunt Autores esse eandem ac *basilicam*, qua olim denotabatur auditorium spatiosum, in quo prætores jus dicebant. Omittimus specimina comicorum poematum, quæ deinde ad finem usque hujus *Voluminis primi* lance satura adiunguntur, exoptantes, ut recentiore quoque Comœdiæ Gallicæ cognitionem Autores quamprimum edere dignentur.

pag. 10.

23 seq.

32.

TRAITE' DE LA PROSODIE FRANCOISE, &c.
hoc est,

COMMENTATIO DE PROSODIA GALLICA,
adornante Ven. Abbate DE OLIVETO.

Parisiis, typis Ganduini, 1736, 12.

Plag. 12.

Parva non sunt ea, sine quorum præsidiiis majora nequeunt subsistere, vel exornari. Qui eloquentiam, poesin, exercitationem stili, ac scientias, amant excoluntque, fastidiosus prosodiæ elementis non possunt esse imbuti. Præclare idcirco Ven. Abbas de gentibus politioribus, sua cum primis natione, meruit, dum sese ad hæc exponenda elementa demisit. Tractationem suam in *quinque Capita* distribuit. In *prima* illustrat quæstiones, quæ solent præmitti. *Secundæ* accentus complectitur. *Tertio* de adspiratione commentatur. *Quarto* de quantitate differit; et *quinto* usum prosodiæ Gallicæ demonstrat. Per prosodiam intelligit modum pronuntiandi syllabas singulas regulis congruenter, quas exigunt syllabæ separationis sumptæ, ac spectatæ ratione accentus, adspirationis, & quantitatibus

f.

- titatis. Galli & rhythmis, & versibus, ad metrum citra rhythmos adstrictis, sunt olim gavisi. *Marcus Claudius Buttes*, cujus carmina A. 1561 prodierunt in lucem, mensuram, seu quantitatem, cum rhythmo primus conjunxisse inter Gallos existimatur.
13. A. 1570 Parisiis coepit Academia, excolendae linguae Gallicae, poeticae rei in ordinem redigendae, & mensurae musicae, olim Graecos inter & Romanos receptae, restituendae, accommodatae, autoribus *Joanne Antonio de Baif*, Poeta, & *Joachimo Thebaldo de Courville*, Musico, a Rege *Carolo IX* privilegiis, immunitatibus, ac libertatis variae generibus, instructa ac praemunita. *Henricus III* eam denuo confirmavit. Sed bellis civilibus ea fuit disturbata, ac *Baifi* obitu A. 1591 penitus extincta. *Passeratius*, *Desportes*, *Rapinus*, & *Scavola Sammarthianus*, verius, mensurae conformatos, pangere haud destiterunt. Theoriam vero de quantitate & accentibus neque eorum tractavit. Paucula delibavit *Henricus Stephanus*, plura docuit *Theodorus Beza* in libro de *Francica lingua recta pronuntiatione*, Genevae A. 1684 emisso, licet brevitatis vitio laboret. Dudum Gallorum industria, prosodiae olim admodum intenta, refrixit, siquidem ea videtur vel supervacua, vel ornatus causa duntaxat adscita, ea antecaptis aliorum opinionibus obfuscata, ac per novam, indeque a 60 annis investam, orthographiam perempta. Vocales olim geminabantur, ut appareret syllabae productio. Eodemque fine duplicatae scribebantur consonantes, e. g. in vocibus *couronne*, *personne*, licet originationi earum ita fuerit detrimentum omnino illatum. Ven. Autor fatetur, dari nonnullas veteris orthographiae inconvenientias, sed majores, simul ac ea penitus subvertatur, existuras esse. Quod ipsum Academia Francica agnovit, tenens medium in orthographiae modulis intra eam, quam nunc molitur, Vocabularii novi editionem. Accentus vox est *πρόσημος*.
14. Notat enim accentum & prosodicum, & oratorium, & musicum, & nationi proprium, & typis impressum. Prosodicus consistit in vocis vel elatione, vel depressione. Unde enati sunt *acutus*, *gravis*, & *circumflexus*. Oratorius spectat ad sensum propositionis recte exprimendum, mentique alterius insinuandum. Ven. Autor exhibet catalogum earum vocum, quibus in lin-

qua Gallica adheret adspiratio vel in medio, vel in fine. In vocibus *exbauffer*, *trahir*, *enuabir*, adspiratio, seu *b*, est muta, In fine *b* est adspiratum duntaxat in hisce tribus vocibus, *ab!* *eb!* *ob!* Quantitas designat moram, quam cuique syllabæ tribuere oportet in pronuntiando, quæ non solum est simpla & dupla, id est, brevis & longa, sed etiam longior, aliis longis, & brevior aliis brevibus, immo etiam anceps & dubia. Hac ratione Gallis sunt quinque diversæ moræ syllabicæ, nempe mutæ, breves, minus breves, longæ, & longiores. Nostrum non est, repetere catalogum alphabeticum, qui exhibet quantitatem syllabarum vel ultimæ, vel penultimæ. Id vero Autorem existimamus consecuturum, ut, nisi usus obstiterit tyrannus, rem Gallorum poeticam in meliorem statum, quantum ad syllabarum quantitatem, sæpius negligi solitam, attinet, deducatur, & eo pacto præmia laboris sui laturus sit exoptata,

Pag. 36.

49 seq.

52.

L' HOMME ET LE SIECLE, &c.

id est,

HOMO ET SECULUM, SEU DIVERSÆ REGULÆ

atque sententiæ criticæ & morales super differentibus

*omnis ac alterius notis, per ***.*

Amstelodami, impensis Societatis, 1739, 8.

Alph. 1 plag. 7.

Opusculo Autor, qui & delectare & prodesse voluit, epistolam loco dedicationis præmisit, ad *Novitatem*, quam pro Dea tutelari reputat stili sui novi, quippe quæ scriptis, e trivio petitis, insulsis, & fastidiosis, afferat id ponderis, ut ipsa possint publice placere. Satiricum igitur hic habemus scribendi genus, licet minus mordax, potius vero jucundum & amabile. Autor scriptum in duas distribuit partes. Prior continet *Capita quatuordecim*, in quibus differit de homine, de infantia & adolescentia, ætate virili, senectute, de foemina generatim, de singularibus foeminarum characteribus, de cupiditatibus dominabus, de ambitione, de avaritia, de amore. Intexuit exhortationem patris ad filium, & *Mortis* ad nepotem, nec non præterea dialogum cupiditatum dominantium, virtutum, & vitiorum. Posterior complectitur abusus seculi generatim, abususque religionis speciatim, expositionem

Pag. 137.

000 3

extem.

- extemporalem de fortuna, de divitiis, de commodis usibusque mediocritatis, de scientiis, de sacris, de nobilitate, aula, hymene, philosophia, regulis bene beateque vivendi, theatro, stultitia, iustitia, medicina, de corporis sanitate & morbo, morte, luctu, rebusque affinis. Hisce inserta apparet dijudicatio operis per Autorem ipsum, in formam dialogi redacta, elegia in vitam hominis, iudicium Autoris de opere suo. Agmen claudunt interpretationes metaphoricæ, atque definitiones, de argumentis rebusque multis concinnata. Autor politissimus hominem contemplatur, qualis est in exercendis actionibus suis, in commerciis cum hoc & illo, in cupiditatibus ac infirmitatibus suis. En flo-
- Pag. 7. feulum: *Agere aliter, ac decet, subicere sese rebus, quæ nobis debebant esse subiecta, communi sensui repugnare & rationi, sequi dominantem cupiditatem, vitium, ac ordinis defectum, est vicia hominis illa, quæ agitur re ipsa plerumque, non vero illa, quæ omnino coli a nobis oportet.* Singulas propositiones si proamata dixerimus singula, a janua hæc aberraverimus. Perplacuit illa:
9. *o fortunatum, cujus factus hæc excedit mensuram boni! Hæc indoles ipsi benevolentiam aliorum præsertit, eorumque secum fortunam partitur. Si vanitas nostra mediocritatem conditionis nostræ servaverit; divimus fortunam nascentes; si ambitio nostræ superaverit nostræ facultates, languescimus. Ut negotiis defungamur, repamus oportet.* Exhortatio, quam fingitur filio instituisse pater morti vicinæ, virtutem spirat & pietatem. Vt
18. tam vero, quam homines vivunt, ultra hæc vitam hæc sapientes, redolet ea exhortatio, quam *Mortuus* inspirasse nepoti suo perhibetur. Ipse enim eam rejicit Politicam, cujus temo & anima est religio, illam contra dilaudat, quæ artificio simulationum, dissimulationum, fraudum, & prodicionis, consistit, & hoc nititur fundamentum:
19. *Non nisi naturam præstitam agnosce rerum magistræm, creatricem voluptatum ad tuam propriam voluptatem. Ut ad hæc adspires, operam de fortuna eximia tibi comparanda, probe gnarus, probitatem omnem ac meritum hominis consistere nostræ ætate in insigni reddituum annuorum multitudinis. Ne quis vero existimet, Autori hoc propudii pleam dogma attridere, ipse adiungit cautionem necessariam, ratus tamen, et educatione magnam indolis hominum partem pendere. Hæc deinde virilis ævos ac virtutes exponit. Peculiaris hæc est pro-*
- 24.

propositio: *Homo liberissimus minimis laboros libidinibus praevius. Nec non hæc ipsa: Omnes homines sunt mediocriter sapientes, & mediocriter stulti. Nimum, aut defectus, hujus modicritatis ipsos reddit aut prorsus sapientes, aut prorsus stultos. Ut autem Lectori nulla sit fastidii materies, & illum potius varietas oblectet, hinc inde Autor inseruit epistolas concinnas & poemata exquisita. Aulicæ vitæ artes dolosque pulchro exprimit epigrammate. Nævos causæ patronorum, Judicum, Medicorum, aliæque vitæ generi ditorum, fictis illustrat exemplis, quæ acrius afficiunt, quam regularum frigus animum valet commovere. Nec tamen meris causam suam perorat exemplis; sed eis interponit acroamata passim saluberrima. Repetemus nonnulla acroamata, Et unum: *Bona animi magna sunt vilioris pretii, nisi eis accesserit & illud, ut eis parce & in loco utaris.* En secundum: *Principum amicitia (les favoris) sunt similes numis eorundem. Oportet hos & illos recipere, prout Princeps eos jusserit valere, raro autem prouti per naturam suam ipsi valent.* En tertium: *Meum & tuum dominantur jam Audum, siquidem ars furandi jam est magis in usu posita, quam unquam alias, eo impensus invalescens, quod non nisi modus puniatur. Epirus effringit januam, surripit non nisi sex thaleros, vitæque ideo privatur. Is, qui in ipsam jus dicit, spoliatur per functionem suam statum publicum jam viginti annos. Industriam vocant. Princeps, superbe crudeliterque suis imperans, in eo est, ut usurpet totas provincias sanguinis suorum impendio. Vocant id Principatus amplificationem. De foeminis ita differit, ut calamus ex satirico ingenio aliquid trahat. Ipsas ita describit, ut eas perhibeat esse arcas baud perscrutabiles, & occultas, ex bono maloque compositas, alias magis, alias minus. In loquacitatem foeminarum hæc profert accommodata: *Orator dixit, Servatorem nostrum apparuisse Magdalena, ut pervulgaretur fama de resurrectione ipsius, ipsum vero in montem Tabor non nisi viros adduxisse, siquidem in hoc sese obtulerit mysterium occultum. Explico hoc cogitationis argumentum, perhibens, Philosophum satis accurate definivisse, quid sit sumina, qui affirmavit, eam esse ens loquax. De foeminis doctis sic sentit: *Femina docta similis est rariori, in conclave abdito, operi artificiosa, quod curiosi peregrinatoribus solet ostentari, & quod ceteroquin nullum præbes usum, baud dissimilis****

Pag. 31.

37.

38.

39.

84.

90.

97.

Pag. 99.

240 seq.

244.

266.

269.

362 seq.

273.

millis eis, quos equitibus magna offerunt visendos, equis, qui nec bello, nec venatui, inserviunt, quamvis ipsi omnem exercitationis disciplinam calleant. De potentatu foeminarum hæc habet: *Femina potest omnia, propterea quod lucrificat devinctque illos, qui possunt omnia, nempe mares.* Lubet ea legere, quæ de præterenda fortis mediæ conditione Autor exposuit. De navi eorum, qui scientiis ac eruditioni admodum vacarunt, ea produxit in notitiam communem, quæ a viris primæ magnitudinis in scientiarum cælo saluberrime observantur. De libelli sui fati ita prælagit p. 247: *Utique prævideo, Lectorem mihi probra objectaturum, dicturumque, in opere meo non nisi frigidam Esbicum ac Criticam fastidiosam inesse, quippe in quo frustra docetur, formicam esse curis plenam providamque, columbam castiorem; canem fideiorem, tigremque clementiorem, homine.* Id vero haud intelligimus, quod Autor sibi persuadet, seculis abhinc nonnullis doctos non nisi de modo exponendi materiam rerum, quam veteres dudum exhauserint, sollicitos fuisse. Quis enim ignorat, in re historica singulis annis nova nasci supplementa; vicissitudines dari regnorum, regionum, urbiumque; in genealogicis libris semper esse in seculo medio emendandum, & successu temporis addendum; Geographiam ætatis mediæ expoliri & emendari in dies ex protractis in lucem chartis ineditis; Geographiam recentissimam non posse non materias suppeditare novas, quoties fines regionum per fœdera, bella, paces, mutantur, quoties urbes novæ conduntur, coloniarum constituuntur, terræ ab integro novæ deteguntur. Existunt in dies artes novæ artiumque accessiones, machinæ antea incognitæ, compendia ægendi in opificiis ac artificibus nondum audita. Inveniuntur alia per microscopia, alia adminiculo telescopiorum innotescunt. Quin cœlum ipsum subinde stellas ostendit novæ, haud secus ac nonnunquam in maribus insulæ apparent novæ. Quantum, quæsumus, in tabulis geographicis ad veros longitudinis latitudinisque gradus conformandis restat elaborandum, quod ad id temporis spatium, quo Astronomi cœperunt cœlum spectare curis tubisque exquisitiõibus, plane fuit ignoratum? Ut vero dicamus, quod res ipsa postulat, Autor haud voluit videri scientiarum callentissimus, id potius agens, ut ea, quæ & ipse excogitavit, & aliunde decerpit, offerret Lectori scientiis haud imbuto per lacunas & insularum intervalla, intentus sublimitati inexpectatæ exprimendæ, amans acroamatum breviter, allegoriæ brevioris miscens scintillas, salesque passim minus magisque acutos projiciens. Sunt loca, ubi ex oratore scenico aliquid trahit, & ubi verborum lusus & oxymora exhibet. Inde tamen minime colligere licet, quin pleraque sint terse & præclare propolita, utiliter allata, & jucunditati Lectoris augendæ accommodata. Nobis perplacuerunt capita, in quibus de Nobilitate & Justitia Autor disseruit. Optamus unice, ut hævi omnes, hoc libro in lucem edito, homines derelinquant, & pravitas quæcumque fugiat indignata sub umbras.

AD

NOVA ACTA ERUDITORUM,

Quae Lipsiae publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tomus VI Sectio XI.

HISTOIRE UNIVERSELLE DEPUIS LE COMMENCE-
ment du monde jusqu' à present, &c.

hoc est,

*HISTORIA UNIVERSALIS A MUNDI EXORDIO
ad nostram aetatem, ex Anglico in Gallicum conversa, a Socie-
tate Virorum eruditissimorum concinnata. Tomus secundus, hi-
storiam Syrorum veterum, Phoenicium, ac Judaeorum, inde ab
Abrahami aetate ad Saulum deductam, complectens; una
cum Figuris aeri incisus, ac Tabulis geographicis.*

Hagæ Comitum, typis Adriani Mœtjens, 1738, 4-

Alph. 3 $\frac{1}{2}$.

Quantopere suffragia eruditi orbis hanc Historiam uni-
versalem approbatione communi publicaue profe-
quantur, vel ex eo constare videtur, quod Societas
Britannorum erudita vix in lucem publicam emittat elabora-
tionem suam, cum jam Galli ac Batavi Italique eam in vernacu-
lum suum sermonem convertunt. *Volumine hoc secundo*
offeruntur Lectori tria Capita. Prima continetur historia Sy-
rorum antiquorum, nominatim descriptio Syriæ; recensio an-
tiquitatis, rationis regnandi, legum, religionis, rituum, ac
morum, artium, scientiarum, ac commercii; eorundem chro-
nologia; regna Regum Zobæ, seu Sophenes, Damasci, Hama-

PPP

thes,

Pag. 333.

thes, & Geschurzorum. *Capite sexto* exponitur historia Phœnicum. Disserit Societas erudita in eo de Phœnicis descriptione, de antiquitate, regnandi modo, legibus, religione, consuetudinibus, artibus, scientiis, ac Phœnicum commercio, de chronologia Phœnicum, de Regibus Phœnicis secundum antiquam Græcorum fabulosam expositionem, de regnis Regum Phœnicis, Sidoniorum, Tyrriorum, ac Aradi. *Caput septimum* majorem rerum repræsentat oculis lætorum apparatus. Constat illud *septem Sectionibus*. *Sectio prima* exhibet Judæorum historiam inde ab *Abrahama* usque ad *Mosen*. *Secunda Sectio* persequitur eorum servitutem Ægyptiacam, exitum ex Ægypto, ac introitum in Palæstinam. *Tertia* exponit historiam Judæorum sub *Josua*. *Quarta* offert terræ promissæ descriptionem. *Quinta*, omnium copiosissima, exhibet Judæorum gubernationem civilem, religionem, leges, ritus, scientias, artes, & commercia. Præcipue exponuntur leges, idololatriæ oppositæ, ac puritati cultus divini conformes; leges de Sabbato, de Pascha, de diebus festis; leges de jobeleo, expiationum modis, atque votis; leges de sacerdotibus, Levitis & Nethinæis; leges de rebus cultui divino consecratis; leges de iudicibus ac justitiæ dispensatione; leges de cædibus ac homicidiis; leges de impuritate venerea, adulterio, matrimonio, jure Ceviratus & divortio; leges de furto, falsisque testibus; leges de alimentis, vestimentis, ac munditiæ; leges de Judæorum ritibus. Accedunt Judæorum artes, belligerandi, agrum colendi, poetice ac musice tractandi. Nec minus agitur de eorum lingua, scribendi ratione, ac scientiis, de ipsorum scholis, ac methodo tempus dimetiendi. *Sectio sexta* ob oculos ponit chronologiam Judaicam inde ab evocatione *Abrahame* usque ad exilium Babylonicum. *Sectione septima* delineatur historia Judicium Israeliticorum, inde ab excessu *Josue* usque ad *Saulum* Regem. Ex hoc compendio tractationis perspicitur integra series & ordo universus *Voluminis hujus secundi*. Tabula geographica, quæ situm terræ regni que Cananæorum, Moabitarum, Ammonitarum, Midianitarum, Idumæorum, ac Amalecitarum, repræsentat, nævis laborat haud

haud unis. Lacus enim Samechonitidis in ea connexus fuit cum Gennesaritico. Urbs Moabitarum primaria Rabbah fuit distincta ab Areopoli, & Areopolis fuit confusa cum urbe Aroer. Urbes Petra & Dedan nimis admotæ fuerunt recessui maris Arabici Elanitico. Elath & Esiongeber, quorum in itinere Israelitarum fit mentio, appositæ conspiciuntur sinui Elanitico. Mons Sinai in imo recessu inter utrumque sinum; Heroonopolitanum & Elaniticum, apparet delineatus. Lacus Sirbonis situm tenuit mari parallelum, adeo ut angusta terra, *tanis* vulgo dicta, mare magnum a Sirbonis lacu discreverit. Hierosolyma non adjacet rivo Kedron. Nec intelligimus, quibus argumentis Societas Britannorum fuerit commota, ut, *Apanenen* ab *Hamath*, quæ Damasco fuit vicina, ac ad austrum Eleutheri posita, haud differre, sibi persuaserit. Si quid in re obscura divinare licet, Tadmor & Palmyra non extiterunt unus idemque locus. Tadmor urbs nobis videtur ab Engadis, seu Chatzazon Tamar, haud fuisse diversa. Verum hæc sunt minoris momenti, ac a scopo primario separanda. Originationem Syriæ non unam expromit Societas Britannorum erudita, conquiescens tandem in ea, quæ, Syriam ex Assyriâ per vocis compendium ortam dictamque fuisse, tradit. Tyrus, Tzor, vocabatur olim quoque *Sarra* & *Sara*, atque principatum inter dominos Syriæ littoralis obtinebat. Quare, terram illam inde dictam fuisse Syriam, vero simile possit videri. Quo minus vero terram *Aram Nabaraim*, seu *Aram-paddan*, pro Mesopotamia, Tigtim ac Euphratem interjacente, habeamus, variis impedimur rationibus. Proferemus & unam & alteram. Prima in eo consistit, quod *Jacobus* Patriarcha ex loco Haran, qui existit in illa regione, exiit lentissimo itinere cum ovis, armentis, liberis, uxoribusque, decimoque jam die in Gilead prope Machanaim ac fluvium Jabocum fuit commoratus, *Gen. XXXI, 22, 23, 48, XXXII, 2, 22, 31*. Ultra miliaria duo, ad summum tria, Germanica armentorum gregumque copia non potuit moveri agique, *XXXIII, 13, 14*. Mesopotamia magis a Jaboco distat, quam ut decimo die attingi potuerint hac itineris ratione Jaboci confinia. Secundum sic habere argumentum

Pag. 2.

5.

6.

7 seq.

13.

21.

tum, credimus. *Bileamus* in terra filiorum Ammon, seu Ammonitarum, confederat, ac ex ea arceſſebatur a Rege Moabitarum, *Balaco*, Num. XX, quæ ipſa terra vocatur *Aram-Nabaraïm* Deut. XXIII, 4. *Ptolemaum* optime omnium diviſiſſe Syriam, non licet inficiari. *Laodicene* ad Laodicæam Cabiolaſam fuit poſita. Orontes Syriæ fluvius eſt ampliſſimus. Abana & Parpar indubie exſtiterunt rivi fluminis Barady, ſeu Chryſorhoæ, interlabentis ac alluentis Damafcum. Circa Aleppum & Palmyram ſpectabiles ſunt *valles ſalis*, in quibus ſalis copia provenit prodigioſa. An nix unquam in Libani cacumine liqueſcat, dudum mota fuit quæſtio. *Rauwolf*, *Radzvil*, ac *Maundrellius*, negando reſponderunt. Dominus *de la Roque* reſpondit affirmando, cujus teſtimonio Societas erudita accedit. Quantum vero ad craſſitudinem cedrorum attinet, eam in Itinere *de la Roque* præter veritatem imminui, negari non poteſt. Dominus *de la Roque* præfixit nomen itineribus, ab Equite & *Arvieux* ſuſceptis, & in commentarios ab ipſo redactis. De monumentis Balbeci ac Palmyræ architectonicis tam egregie diſſerunt ſodales eruditæ Societatis, ut nihil ſupra, licet ipſa recentiori ætate fuerint exſtructa, ſed quæ non adeo eſt facilis determinatu. *Sellerius* Palmyram ex *Palme*, id eſt, clypeo Perſico, dictam exiſtimavit. *Alberto Schultenſio* *Tadmor* minus probatur, ctedenti potius, eam dictam fuiſſe *Tamor* ex תמר, *tamar*, id eſt, palma, quam Arabes *Tadmor* appellant. Syri urbem in hunc uſque diem vocant *Tadmor*, *Tadmur*, & *Tatmor*. Cum vero *Salomonis* terræ ad ſeptentriones coercitæ fuerint *Thapſaco*, qui, autore *Scylace Caryandanenſi*, eſt Orontes; liceat fateri, nobis vix fieri verofimile, urbem hanc ditioni *Salomonis* fuiſſe ſubjectam. Syrorum Dei priſci exſtiterunt *Rimmon*, & *Adad*, qui fortalliſſi fuit *Bombadad II*, cœlitibus adſcriptus. De *Dea Syria* nihil fere certi poterit deſiniri præter id, quod *Lucretianus*, ſive quicumque exſtiterit autor, de eo commemoravit. De lingua Syriaca Autores Celeberrimi exquisitam attulerunt commentationem, quam penes ipſos legiſſe, neminem pœnitebit. Literæ Syrorum ſunt vel majusculæ & unciales, ſatis deformes, *æſtrangelo* dictæ, vel communes

munes ac minusculæ, quibus appellatio *ffhiso* adhæsit. *Paulus Antiochenus* in Alphabeticum Syriacum literas aliquot peregrinas recipere tentavit, reclamante *Jacobo Edeffense*, qui tamén septem antiquas vocales Syrorum Seculo VII. invenit, quas uno post Seculo *Theophilus Edeffenus* ex Græco alphabeto derivatas invexit. Ante Seculum VII. Syri vocalibus carere. *Jacobus Edeffenus*, linguæ Syriacæ instaurator, primus Grammaticam adornavit Syriacam. Reliqua ex *Assmanni Bibliotheca orientali* sunt deprecanda. Syri inter primos æquor ratibus tentarunt. Commercia eorum nautica copiose & eleganter exposuerunt eruditi Britanni. *Hasaël* ea exercuit ex urbe maritima *Elatb*, quam ipsi ad sinum Arabicum positam arbitrantur. *Joannes Oldermannus*, eam mari Phœnicio, Tyrum inter & Sidonam, sitam fuisse, demonstrare olim conabatur, qui argumento haud uno, flumen illud, quod sacris in literis dicitur אֲרֹזַיִם & אֲרֹזַיִם, non esse Euphratem, sed potius Orontem, ostendit. Ven. *Calmetus*, urbem Abilam in sacro Codice dici *Zobam*, contendit. Sed nostrum est, significare, rebus Syrorum historiam Phœnicum subjungere, etymologiam Phœnices afferri haud unam, Sidonam esse probabiliter urbem Phœnices antiquissimam, & a filio Canaanis extructam, Tyrum novam beneficio Isthmi cum veteri conjunctam fuisse, Isthmum eohæsisse cum insula, cui Tyrus inædificata fuerat recentior, insulam vero a continenti abfuisse 700 passus, seu, *Strabone* teste, 30 stadia. Tyrus, Aradus, Tripolis, Berythus, Byblus, ac reliquæ urbes Phœnicum, earumque reliquæ ac monumenta, fuse describuntur ac commemorantur. Phœnices, à religione Ægyptiorum haud discrepantes, Deum supremum dixisse *Beelsamen* traduntur. Cuique oppido Deus erat patrius, cui ab illo cognomen adhæserat. *Apharte*, non a grege pecoris, vel ovium, sed ex אֲרֹזַיִם, *stella*, cognominata, *Venerem*, Phœnicum, seu *Lunam*, Ægyptiorum *Isidem*, designavit. De *Melcarto*, Tyriorum *Hercule*, *Adonide*, *Tammuz*, seu *Osride*, ac *Patacis*, docte differitur. Literas Canaanæorum esse easdem ac Samaritanas, eruditi Britanni arbitrantur. Reges Phœnicum ac Tyriorum ex abstrusissima antiquitate recensent cum cura.

Pag. 31.

32 seq.

52 seq.

54.

55.

63.

65.

67 seq.

74.

- Pag. 103. *Ebraeos* ita dictos putant ab immutante domicilium *Abrahamo*, qui olim אֱבְרָא, *ulyra*, flumen Euphraten habitaverat. Calculum *Genebrardi*, qui 800 annos ab itinere, ab *Abrahamo* in Ægyptum suscepto, ad Israelitarum exitum enumerat, profligant solide, substituentes 430 annos cum *Paulo Gal. III, 17*.
105. *Elon More* per *quercum magnitudine* & alto loco illustrem interpretantur. Liceat monere, nobis videri verosimile, denotari vallem, planicie insignem, ad Mamortham, seu Mabartham, seu Sichemum. *Elon* enim, seu *Aulon*, & *Ebræis* & *Græcis* vallem, quam interjacet tractus planitie commendabilis, teste *Eusebio*, *Hieronymo*, & *Hadrjano Relando*, designat. De reliquo liceat *Chebronem*, *Sichemo* adjacentem, seu *Acrabbim*, distinguere a *Chebrone* australi. Ad illam existit *Mamre*, seu *Mamortha*, id est, *Sichemum*, ad hanc non item. *Plinius* *Mamortham* illam haud ignoravit. *Relandi* eum in finem scripta *Dissertationis inserta* est ejus *Dissertationibus miscellaneis*. Circumcisionis ritum ab *Ebræis* ad *Ægyptios* transiisse, adversus *Clericum* iidem solide disputant. *Macpelab*, ubi *Sara* fuit inhumata, Arabice notat cavernam muro munitam, teste *Calmeto*. *Abrahamum Sarae* corpus aromatibus condivisse sepeliendum, *Nostri* probabilissime demonstrant. Ipsi de ritu jurandi per אָרְוֹ, quam vocem reddunt *femur*, pauca inferunt. *Hermannum van der Harde* vocem hanc per *manus carpum* transtulisse in libello de jurejurando per *carpum*, liceat monere.
113. *Rabbinos* ipsi pulchre refellunt, qui *Keturam* ah *Hagara* haud discernunt, provocantque, ut commento fidem faciant, ad *P. LXXXIII, 6*, *Gen. XXV, 9*, *1 Chron. V, 9*. Fabulas, quibus *Rabini* ac *Indi*, *Arabesque*, historiam *Abrahami* commacularunt, iidem percensent. *Teraphim* ex ipsorum sententia sunt *Talismans*, quos *Perse Telephim* appellant. De *Dudaim* nihil certi definiunt. Angelum, cum *Jacobo* colluctatum, habent pro *Christo*, adducti gravissimis argumentis. Angelus enim ille *Jacobo* benedixit. *Jacobus* ipse pronuntiat: *videt Deum coram*, ac locum luctæ vocavit *Pniel*, seu *faciem Dei*. Vocem *Salem* in historia *Jacobi* exponunt non de urbe *Salem*, sed per *sanum & incolumem*, causam interponentes, urbem illam
121. *122.*
123. *124 seq.*
- 188.
- 192.
- 194.

Illam nimirum a Sichemi oppido affuisse. Alii sic vertunt: *Venit Jacobus Salemyum, urbem Sichemi, qua sita est in Cananaa, Gen. XXXIII, 18.* Britanni eruditi defendunt *Josephum* ab eis, qui credunt, male ipsum egisse, eo quod dignitatis suæ incrementa patrem in Cananæa morantem haud edocuerit. Difficile cogitatu credunt, quod Alexandrini Interpretes *terram Gosen* posuerunt in Arabia. Verum ipsorum pace monere liceat, Nilum olim Arabiam ab Ægypto determinasse, ac alveo Bubastico *nomos Arabia*, partem terræ Gosen, adjacuisse. On urbem ipsi habent pro *Heropoli*, terræque Gosen situm inter mare rubrum ac Nilum in confinia Cananæa collocant. *Moses*, cum enumerationem familiæ *Jacobi* instituit, nunc eam 67, nunc 70, hominibus constituisse, memoriæ prodidit. Contradiotionem hanc apparentem egregie solvunt. *Stephanus*, Alexandrinos secutus, *Act. VII, 14*, numerat 75 homines, qui de familia *Jacobi* exstiterint. Verum & hunc defendunt. *Stephanus* enim familiam *Josephi* recensuit, addiditque novem uxores, ex sanguine *Jacobi* haud procreatas. Difficultatem, quæ solet necti ex donatione *Jacobi*, in *Josephum* translata, ita enodant, ut pronuntient, filios *Jacobi* occupasse Sichemum, ejusque territorium, *Jacobum* illud vi propugnasse, usque dum Bethalem concesserit habitatum, ac deinde id denuo, expulsis Emoræis, quibus Chivvæi fuerint immixti, recepisse manu armata. Vaticinium *Jacobi* ad tribus Israelitarum, non ad filios *Jacobi*, referunt. Vocem *לוי* capiunt pro *לוי* cum *Onkelos* aliisque, *Gen. XLIX, 10*, adeo ut sensum hunc approbent: *Sceptrum, seu potestas legislativa, residet in tribu Juda, donec verus dominus, cui sceptrum jure tribuendum est, in lucem fuerit susceptus.* Perversiones Judæorum huic vaticinio, & variaz, & mutuo sese subruentes, obluantur quidem, sed frustra. Cur *Zabulon Isaschari* a *Jacobo* fuerit ante positus, ipsi definire non audent. *Dan* tribus fuit exigua ob familiam *Danis* admodum circumcisam. Quam ob causam ipsa magis astu, quam vi, sese tueri poterat, comparata eapropter a *Jacobo* cum serpente, non per vim, sed astum, minus prævisum, aliis gravi. Formulam voti: *Domine, exspecto salu-*

Pag. 161.

162 seq.

164.

167.

168.

170.

171.

172.

- salutem tuam*, eruditi Britanni credere continere memoriam serpentis, orbem depravantis, quem Messias fuerit enervaturus.
- Pag. 174. *Josephum* dici כֵּן מֵאֲרָם בֶּן, *filium pulchrum*, existimant. *Lucif.* 24 partem priorem sic reddunt: *Sed pergit in robore arcus, manus brachiorum sunt dissipata ac dirupta*, id est, compedes manicæque carceris Ægyptiaci. *Josephum* putant dici כֵּן, id est, *coronatum*, eo quod vicariam regni curam gesserat, ac indubie diadema quoddam capiti impositum gestaverat. *Jacobo* Judæi varia supposuerunt scripta, quæ eruditi Britanni recensent, æque industrii in historia *Josephi*, quam Judæi & Muhammedani miris exornarunt commentis, exponenda. Genus vitæ Patriarcharum & Israelitarum pingunt & repræsentant luculente. Deum obstetricibus Ægyptiis struxisse domus, id est, benedictionem temporalem, eamque stabilem, impertivisse, ex *Exod. I, 21*, solide ostendunt, rati, לְרֵךְ ibi positum esse loca לְרֵךְ, ut *Ex. II, 17*, alibique. Eo pacto vindiciæ simul conciliantur *Lutheri* metaphrasî Germanicæ. *Edificare domum* hoc loco idem est ac *benedictionem conciliare*, *Ruth. II, 11*, *Gen. XVI, 21*. Juvat vitam *Mosis* attente evoluisse. *Berruyer*, Jesuita, credidit, Ægyptios duos concertantes, quos *Moses* ad concordiam revocare tentavit, fuisse famosos illos *Jannæum & Jambrem*. Nostri autem opinionem hanc refellunt, atque, hocce *Magos Mosis*, miracula edenti, restitisse, ostendunt. *Horæb* montem fuisse aridissimum, lateque patentem, ac ejus partem existivisse *Sinai*, probabiliter arbitrantur. De *Jobo*, ejusque libro, exquisite differunt, atque, in hoc nullam fieri calamitatis Israelitarum, eorumque exitus prodigiosi, mentionem, demonstrant, *Israelitas* re vera mare transivisse, aquis utriusque ad latera eorum in altum subsistentibus ac erectis, tam ponderose, quam eleganter, ostendunt, ut merito addiderint, aut veritatem Codicis sacri esse deserendam, aut transitum, miraculi plenum, pro vero reputandum. Voces *Nam. XXI, 14*, וְהָב כִּסְוֶתָּהּ וְנָחֲלֵי אֲרֹנָהּ, exponunt hunc in modum: *id quod Deus accidere voluit ad mare rubrum & torrentem Arnon*. Liceat nobis hæc ita vertere: *Et ille quidem Arnon reddis sese mari mærsuo, quod alibi etiam אֲרֹנָהּ נָחֲלֵי vocatur, baud secur* ac
- 175 seq.
- 181 seq.
- 192.
- 198.
- 201 seq.
- 237 seq.
- 281

ac torrentes Arnonatis, id est, regionis ad Arnonem sitæ. Historiæ *Mosis* subjungunt Autores expositionem rerum ac locorum memorabilium, legum ceremonialium & forensium, atque factorum magnificorum, quibus Judices populi Judaici inclauerunt. Ipsi vero tam accurate rationes suas subdixerunt, ut & argumento & miraculorum inimicis factum fuerit satis. Si forte Batavicam translationem in compendium missuri sumus, in eis significandis erimus longiores, quæ hic omittere jubemur.

TRAITE' DOGMATIQUE SUR LES FAUX
miracles du temps, &c.

hoc est,

COMMENTATIO, QUA DOGMATICE PER-
tractantur falsa miracula hujus temporis, inservitura
scriptis diversis, in ipsorum favorem editis.

Parisiis, 1737, 4.

Alph. 2. plag. 8.

Jansenii sententiam qui in Gallis assèctantur, *Pariso* attribuant miracula, invitis aliis Theologis, qui *Constitutionem Unigenitus* sua dignantur obedientia & approbatione. *Jansenistæ* nulli operæ parcunt, ut miracula, ab ipsis adscripta *Pariso*, pro veris ac genuinis reputentur. Constitutionistæ miracula illa in numerum effectuum diabolicorum referunt, li, qui sentiunt liberius, miraculorum autoritatem infringendi inde ansam arripiunt. Superstitionum patroni e contrario & vera & falsa miracula eodem habent loco. Autor, quisquis ille demum exstiterit, miraculis, a *Pariso* editis, adversatur, nec a sese impetrare valet, ut ea pro divinis habeat, lacertos potius movens vehementer, ut eis & robur & vim detrahat, atque, cum haud audeat, ea re vera contigisse, dubitare, illa in falsorum miraculorum classem rejicit, atque remis velisque id agit, ut aliis sententiam suam persuadeat. Hic Autori ob oculos versatur scopus, ad hanc diligentia ejus collineat metam. Multa jam monuit Rev. P. de la Taste, multa

Pag. 2.

Qqq

jam

Pag. 3.

- jam eodem fine scripta alii ediderunt. Ipsi quoque XXX *Appellantes* opera convulsionum ac miracula diabolica suo calculo albo fuerunt dedignati. Nihilo minus unus & alter Appellantium negat, dæmonem edere posse prodigia in rebus obscuris, ad religionis stabilitatem pertinentibus, siquidem sacerdotes Baalitici ignem cælo demittere non potuerint. Ansam huic componendæ Exercitationi dederunt miracula, quæ *Parisus* dicitur ante aliquot annos, deprecationibus suis ad Deum directis, Parisiis patrassè. Fautores eorum, qui a Papa ad Concilium provocabant, hisce *Parisi* factis exultare videbantur, subitæ convulsiones incesserunt, quæ a miraculis divinis admodum alienæ, vel a diabolo, vel artibus callidorum hominum, effectæ creduntur. Autor *Literarum theologicarum* hoc inprimis urgebat. Jansenistæ, ut tela retorquerent, non una responderunt ratione, ac in nonnullis inter se dissensere. Alii convulsionibus æque ac miraculis vim Dei propriam attribuere verebantur; alii & convulsionum & miraculorum effecta pro divinis habebant; alii miracula tribuebant Deo, convulsiones autem cacodæmoni. Motibus certe istis spasticis inerat horror & gestus, Deo indignus. Sed, si externis hominum gestibus metimur credibilitatem nuntiorum ac probabilitatem rerum divinarum, tum certe multa e V. T. proscribenda sunt exempla varum, qui, a spiritu Dei correpti, motus extraordinarios ediderunt. Jansenistæ ita rationes suas subducunt. Miraculis plenæ fuerunt curationes illæ, quibus sanctus *Paris* existit conspicuus. Constitutionistæ ea non vocant in dubium miracula. At, ipsa a diabolo fuisse profecta, tradunt. Jansenistæ, diabolum miraculis edendis esse ineptum, contendunt, addentes, eum haud favere morbis ab humano genere propulsandis, sed ipsos potius promovere pro virili. Ipsi ratiocinantur porro in hunc modum: nec Jesu Christi, nec Apostolorum, miracula viribus ullis polle- re, si diabolum existimemus miracula edere posse, & quidem ea, quibus homines convalescunt, ac salus eorum amplificatur. Autor, huic argumentationi ut nervos incidere studeat, in *tris* *Capita* suam distribuit tractationem. *Primo*, Dæmonem posse per-

10.

se permisso Dei nonnullas sanationes prodigiosas efficere, ostendere laborat. *Secundo* ostendere aggreditur, doctrinam hanc perfectiones Dei haud violare. *Tertio* ita comprobatur, complexum hujus doctrinae congruere satis miraculis Christi & ritui, quo beati adscribuntur coelitibus, doctrinam vero Jansenistarum eis destruendis ac demoliendis esse accommodatissimam. Juvat scire, quo pacto Autor vindicet satanae nonnullas sanationes miraculo plenas. Inprimis vero addit; eas fieri non nisi Deo permittente. Sed, cum miracula nemo possit edere, nisi is, qui omnipotentiam vel possidet, vel tenet sibi faventem, miraculum, vel prodigium, is ipse nobis videtur, qui eam cum satana audet communicare. Ipse distinguit quaestionem de veritate a quaestione de facto. Quantum ad posteriorem attinet, ipse non negat, dissentire ecclesiae Patres, aliosque de ea dubitare, alios eam affirmare, alios contra illam inficiari. Ut vero evincat id, quod affirmat, confugit ad sacras literas, ad facta, & ad traditionem, ex qua constet, cacodæmonem posse effectui dare curationes, eis similes, quos B. Paris dicitur patrasse. Primum argumentum desumitur ex *Deut. XIII, 1*, sed ubi de cacodæmone nihil exstat. Vaticinia falsi Prophetæ, eventui respondentia, ibi describuntur, quæ possunt existere & naturalia & fortuita. Dominus de *Serces* in libro Gallico de Miraculis locum illum comparat cum illo *Paulino Gal. I, 48*, qui conditione impossibili est fecundus. *Tertullianus* certe *veritatem divinationis* (id est, prædictionis propheticae,) vocavit *idoneum divinitatis testimonium, Apolog. Cap. 20*. Divinitatem crede intelligendam de divina origine & inspiratione sacri Codicis. Autor vero, diabolum prædicere plerumque falsa, nonnunquam vera, addit; Prophetas autem genuinos per Spiritum Sanctum prædicere non nisi vera. Ac, ita *Mosen* a contradictione apparente (*Deut. XIII, XVIII*,) liberatum esse, credit. Ut autem diluceat, quid ipse per *miracula diaboli* intelligat, ipse distinguit inter *miracula vera*, quæ supra motum naturæ sunt posita, ac inter *miracula cacodæmonis*, quæ quidem vires naturæ non excedunt, humanas tamen vincunt, ac ob finem malignum dicuntur *falsa*. Falsis Prophetis, qui in

Pag. II.

14.

16.

17.

19.

- modum diaboli prædicunt futura, attribuenda esse plerumque miracula falsa, eis propria, existimat. Quod ut lectori persuadeat, ad *Matth. VII, 15, XXIV, 24, Marc. XIII, 23, ac Cyprianum de unitate Ecclesie Cap. 19*, provocat. Idem comprobat exemplo Antichristi ex *2 Theff. II, 9, & Apoc. XIII, 13, 15, 3*, quem paulo ante adventum Christi ultimum esse venturum, docet.
23. Diabolum edere posse miracula, demonstrat ex communi Pharisæorum opinione, qui aliis persuadere conabantur, Christum vi & ope cacodæmonis miracula patrare; ac ex responsione Christi, qua Pharisæorum insultus exceperit, docentis, miraculis suis propositum esse scopum salutarem, benefaciendi hominibus, ac regnum diaboli destruendi. Descendit tandem ad miracula, a Magis in conspectu *Pharaonis* editorum, quibus scopo miraculisque *Mosis* obstiterunt *2 Tim. III, 8, 9, &* quorum mores ab hæreticis imitatione exprimentur. Vere edita esse a Magis illis miracula, crediderunt Patres Ecclesie non pauci. Autor *Cogitationum apologeticarum (Reflexionum apologeticarum)* e contrario, miracula illa Magorum esse ex toto supernaturalia, ideoque cacodæmoni haud tribuenda, ieverat comprobatum. Cui vero Noster opponit opiniones *Augustini* ex *Lib. III de Trinitate Cap. 7 - 10*. Addit, ex spina dorsi in sepulcro generari angues, id quod experientie repugnat, docens, dari ranas in lapidem conversas, ut evincat, diabolum potuisse ex baculis fabricari serpentes. Fatetur quidem, difficile esse divinatu, qua arte cacodæmon baculum possit mutare in serpentem. Sed, rem ipsam ideo posse negari, negat.
34. *Estius* jam obmovit nonnullas huic sententie objectiones. Sed, hæc ut enodet, Autor omnes nervos intendit, ostendens, virgam *Mosis*, in serpentem mutatam, adhuc dici virgam, ut suis persuadeat, corpus Christi dici posse panem, jam transubstantiatione peracta. Laudat sententiam *Thoma* pag. 41, qui, ranas per putrefactionem generari posse, docuerat, quæ dudum est explosa, atheismo quippe & atheis amica. Hinc, sanationes diabolicas ut factis ipsis comprobet, elaborat. Quem in finem varia cumulat Patrum testimonia, inprimis *Augustini* ex *Lib. XXI de Civitate Dei Cap. 6*, ratus, idololatriam non potuisse adeo

adeo invalescere, nisi cacodæmon eam miraculis suis confirmasset. Sed merito objicitur, qui igitur miracula Dei a miraculis diaboli possint secerni. Respondet ad hanc objectionem Autor cum *Augustino*, differentiam elucere ex ratione movente & sine intento. Sed num miracula dæmonis extiterunt miracula genuina & supernaturalia? Respondet Autor cum *Thoma*: *Extensio nominis miraculi ad omne id, quod humanam excedit facultatem, demones miracula facere possunt ad seducendos homines.* Deinde negat, Deum cooperari in editis a diabolo miraculis. Ipse de tympanicis ecclesiæ Græcæ ita differit, ut, eos a diabolo indurari & tumore impleri, credat, in confirmationem schismatis, quo Græci a Latina ecclesiâ discordant. Ex *Gregorio Magno Lib. II Dial. Cap. 23* refert, duos religiosos, jam terræ mandatos, quibus *S. Benedictus* excommunicationem fuerat comminatus, apparuisse in templo ac retrocessisse, quoties Diaconus in Missâ dixerit: *Ei, qui non sunt in communionem constituti, discedant.* *Benedictum* igitur eis impertivisse absolutionem, eoque facto posthæc haud apparuisse illos amplius. Confugit porro Autor, ut, diabolo tribui posse miracula, ostendat, ad ecclesiæ traditionem. Ab *Æsculapio* sanationes diabolicas fuisse profectas, existimat, Patrumque fesse testimoniis tuetur, quos a vitio credulitatis absolvit. Neque minus, ex curationibus *Vespasiani & Apollonii Thyamensis* possibilitatem miraculorum diabolicorum stabiliri posse, sibi persuadet. Ea vero cum effectu convulsionum *Pariſiænarum* adducit in contentionem, arbitratus, evitandi miracula falsa & diabolica præsidium optimum esse desumendum ex eo, si, ea dari & existere posse, credatur. Sed quomodo id conciliari potest cum Dei perfectionibus, si largiamur, Deum permittere diabolo potestatem abducendi homines a vera religione per fallacia miracula? Quo minus vero hæc nobis permisso videatur incredibilis, Autor nulli operæ pepercit. Intexit deinde adminicula, quibus in animum demissis, miracula evitari possint fallacia, ac illa, quæ eis impetrare studet diabolus, deliria errorum caveri ac fugi. Arbitratur præterea, miracula cacodæmonis consistere in præstigiis. Verum id quo-

Pag. 50.

54.

73.

75 seq.

111 seq.

116 seq.

117.

130.

197.

199 seq.

213.

217.

que attentione dignum, eum, qui oculis recte dispositis, attentis, debitoque intervallo ac medio instructis, objicit intrinsecus speciem externam, quæ re vera foris haud adest, præstigijs infundit, miracula edere summæ perfectionis. Patres Concilii VI docuerunt, blasphematorem edendis miraculis profus esse inhabilem. Sed eam opinionem limitat ita, ne videatur ipsa suo, quod struit, obesse systemati. Comparat deinde miracula Christi, Apostolorum, ac primorum Christianorum, cum diabolicis, atque, illa hisce, ostendit, longe fuisse majora, copiosiora, evidentiora, & perfectiora. Verum enim vero unum genuinum miraculum altero nec est majus, nec minus. Singula enim sunt opera omnipotentis, cursum naturæ superantia, ideoque supernaturalia, adeo ut diabolus ea nequeat edere. Mirabilia, prodigia, miracula falso sic dicta, in illorum classem huiusmodi sunt referenda. Miracula itaque, a diabolo profecta, erunt actiones vel supernaturales vel naturales. Si prius deligis, diabolum in consortium omnipotentis admittis. Si posterius probetur, non potes non fateri, miracula a diabolo haud parari posse. Miraculum enim naturale est nil aliud, quam terra contradictio & aurum ligneum. Et quomodo veritas religionis Christianæ comprobari potuit beneficio miraculorum, si cogodæmon falsam religionem & errores turpissimos eisdem confirmare valet? Prius copiose exequitur Auctor. Sed & posterius jam admisit. Si miraculorum divinorum & diabolicorum differentia demum innotescit ex fine, ex ratione movente, ex mentis destinatione; tum sane ea redditur vel difficillima, vel nulla. Quis enim id statim aperit, cur & quem in finem, hanc, vel illam, actionem suscipiat? Nonne satanas, finem a sese intendi saluberrimum, fingere potest ex genio impostorum? Debemus itaque jam de veritate religionis & dogmatum jam esse persuasissimi certissimique, antequam ars nobis patet, differentiam illam in effectum deducendi. At quare tum Deus quemquam convinceret de veritate doctrinæ per miracula, si quidem nemo eis convinci potest, nisi qui veritatem doctrinæ jam cum peritissimis est edoctus? Nonne incidimus in circulum vitiosum, si veritatem doctrinæ comprobatam putamus

tamus miraculis, cum tamen, veritatem miraculorum per veritatem doctrinæ explorari stabiliriq; debere, credimus? At Autor in eo est totus, ut, ab ecclesia sua circulum illum vitiosum procul abesse, ostendat. Docet iade adminicula, quibus instructi nobis a falsis miraculis possimus cavere. Inprimis indigne fert, Jansenistarum & unum & alterum superstruere missionem Jesu Christi duntaxat miraculis, cum vaticinia & prædictiones Prophetarum tamen eandem simul confirmarint, præcipue ubi Christo erat agendum & disputandum cum Judæis. Vaticiniorum complementa magis decori esse missioni Messianæ, quam ipsa miracula a, arbitratur. Miraculis divinitatem Christi haud fuisse comprobatam, nec probari potuisse, idem contendit. Sed nonne illa satis in tuto per miracula fuit collocata, si Christus ostendit, se miraculis divinitatem suam esse extra dubitationem positurum? Ipse porro in eo est, ut doceat, miracula Apostolorum & Jesu Christi vim potissimam ex prædictionum propheticarum oraculis traxisse, ratus, nullum existisse hæreticorum, qui necessitatem prædictionum ad probandam Jesu Christi missionem iverit inficias. Jansenistis, miraculorum *Parisi* patronis, id inprimis exprobrat, quod systema doctrinæ ipsorum non valeat refellere insultus instantis Antichristi ultimique vehementissimos, qui, iudice Nostro, destructum ibit missionem Jesu Christi, ac locum ipsius occupare elaborabit, Antichristi hujus opera deinceps recenset sigillatim, in eo sita, ut sese sit evedurus ultra id, quodcumque est Deus, ut sese gesturus sit pro Christo & Messia ipso, ut falsis miraculis & autoritate sacri Codicis sese sit ruiturus, ut Judæos sit ad avia inducturus, qui demum extremis N. T. temporibus ad veram Christi religionem amplectendam animum sint applicaturi. Increpat deinde Autor libellum *de adventu Elia*, a tenebrione in Gallia editum, quo fanaticæ continentur opiniones de proxima Judæorum conversione. Redit deinde ad Antichristum, seu potentissimum Pseudo-Messiam, qui Hierosolynta & sacra Judaica sit sibi asserturus, ac urbem illam constituturus regni caput. Credit porro, prædictionum vim perire, nisi largiamur, earum complemen-

Pag. 254.

257 seq.

302.

307.

321.

334.

362.

369.

370.

376.

381.

Pag. 368.

405.

plementum integrum conversione populorum ad Christum maxima & amplissima absolutum iri. Miramur, Auctorem secum pugnare, dum, e miraculis Jesu Christi divinitatem ejus eluxisse ac comprobata esse, docet p. 398 & 400, quod ipsum fuerat inficiatus p. 321. Tandem vero cum Sacyo sic statuit: *Missio Jesu Christi comprobari poterat non nisi miraculis, nec miracula nisi prophetiarum predictionum presidio, nec predictiones ipse probari possunt nisi integritate complementi, nec complementum praterquam gentium conversione.* Jansenistis contra objiciuntur sententiæ, pugnantes cum Patribus, *Augustino* reclamantes, Fanaticismus, & alia portentosa. Ipsi, instare proxime extremam ad errores seductionem, & Judæorum ad Christum conversionem, ex parte sibi persuaserunt. Auctor, Pseudo-Messiam, seu Antichristum, esse prius venturum, quam Judæi nomina Christo sint daturi, credit, ac eapropter dissentientes a sese Jansenistas Fanaticismi insinuat p. 418. Ad ultimum concludit ita, ac sic rationatur, ut autemet, doctrinam *Appellantium* per miracula sua laborare, & miracula ipsa corruere per *convulsiones*, cum ipsis conjunctas; Deum, ut ecclesiam tentaret, eique providentiam suam ostenderet, miracula illa & convulsiones ut fierent, permisisse, eum quidem in finem, ut eo luculentius de errore Appellantium illa convinceretur. Subjungit loco illustrationis ea, quæ de Quintilianis, ac eorum conventiculis, convulsionum prodigio famosis, retulit *Epiphanius Her. XL n. 2, 3*, ac tractationem suam finit verbis *Epiphani*: *Ubi ab sincera religione semel aberratum est, ridicula ac perturbata esse omnia, necesse est, varia ut inde furoris genera demonumque in corpora impressiones oriuntur. Nam, qui veritatis ancoram minime retinent, sed ventorum flatibus quacunq; se occasione permittunt, horum animi precipites amentia feruntur.*

423.

OSSERVAZIONI SULLA CRONOLOGIA DEGLI
Antichi, &c,
hoc est,

OBSER-

OBSERVATIONES IN CHRONOLOGIAM
veterum Ebraeorum, Ægyptiorum, Chaldaeorum, Græcorum,
ac Latinorum, simulque examen de eorum annis, mensibus,
diebus, & horis, una cum Dissertatione de nonnullis monumen-
tis antiquis, quæ defectum literarum supplent, ac primorum Hi-
storiarum commemorationibus inserviunt illustrandis. Dicata
Illustriss. Domino ALEXANDRO RUSPOLI, Principi
Cervetiorum, a SITALCIO LAMPEJANO, P. A.

Dresdæ & Lipsiæ, typis Friderici Hekelii, & sociorum, 1737, 8 maj.

Plag. 21.

Cum rerum ratio ac commemoratio ordinem temporum,
 teste *Cicerone*, desideret; utilem ii navant rei literariæ
 operam, qui Chronologiam elapsi temporis reformant & illu-
 strant. Frustra enim *Hieronymus* in *Ep. ad Vitalem* eos vocat
homines otiosos, qui *dissonantiam* annorum V. T. enodare, or-
 dinique adstringere, laboraverint. *Richardus Simon*, qui vo-
 lumen *Vet. Test.* schedulis passim collectis, ac in compendium
 redactis, conflatum credit, in puppi navigat, pæne eadem. Ipse
Petavius Rationario temp. Part. II Lib. XI Cap. 1 sensit, annorum
 numerum, qui ad *Jesum natum ab orbe condito fluxerunt*, nul-
 la certa ratione, sed *verisimili conjectura*, colligi posse. In
 historia antiquissima profana caligo dominatur longe major,
 quam in rebus ætatis recentioris. Græcis Historicis plerum-
 que poetiæ similis erat licentia. Quæ cum præmississet Au-
 tor, differere deinde aggreditur de mensibus ac annis gentium,
 olim ad lunæ cursum subductis. *Moses* potuit res ab exordio
 mundi gestas & Chronologiam satis accurate nosse. Ipse enim
 natus fuit 48 annis post mortem *Levi Ex. VI, 16*. Hic vixerat
 cum *Isaaco* 40 annis, *Isaacus* 75 annis cum *Abrabamo*; & 50
 cum *Semo*, filio *Noachi*. *Semus* vixerat 98 annis ante dilu-
 vium, versatus cum *Lamecho*, qui *Adamum* satis diè noverat
 videratque. Hac ratione locus fuit Historiæ & Chronologiæ
 per manus traditæ. Ubi sacra historia desinit, *Cyri* regnum
 firmat epocham, nec non dominatus *Darii Hystaspidis*, ac in-

Pag. 3.

7.

10.

R r r

teri-

teritus *Antiochi Epiphanis*. De anno festisque diebus Ebræo-
 rum edisseruntur a Nostro ea, quæ sunt satis accurata, sed nec
 alibi incognita. Jubilæum annum fuisse quemvis 49, seu se-
 ptimum Sabbaticum, p. 17 seq. docere studet, inductus potissi-
 mum præcepto illo *Lev. XXV, 22: Seretis anno octavo*. Sed
 potiores sunt rationes, opinamur, quas exposuit *Hadrianus Rê-
 landus Antiq. sacr. vet. Ebræorum P. IV §. 19 seq.* Deinceps
tricesima Judæorum sabbata, de quibus *Hotatius*, exponit de
 neomeniis. Judæi lunam novam satis diu ex phasi determi-
 nasse creduntur. Romæ Pontifici minori præcis temporibus,
 hæc provincia fuit delegata, ut novæ Lunæ primum observa-
 ret adspæctum, visamque Regi sacrificulo nuntiaret, teste *Ma-
 crobio Saturnal. Lib. I Cap. 15*. Arabes, *Seldeno* teste, a vespere
 diem auspiciati sunt, eo quod a phasi lunari incipiant dies men-
 sium numerare. Veteres sese convivii exceperunt festo no-
 væ redeuntis lunæ die, quæ *Plautus* appellavit epulas men-
 26. struales. Propendet Autor ad eorum partes, qui, Sabbathum
 in solitudine Arabica ad locum *Mara* sancitum primo fuisse,
 30. tradunt. *Justinus, Tertullianus, & Bernhardus*, certe in eadem
 fuerunt opinione. • Exponit porro de *Calendario Ebræorum*;
 66. eoque labore perfunctus, ad chronologiam veterum Ægyptio-
 rum procedit. Expendit fabulas de eorum immensa antiqui-
 tate, quas inde existisse credimus, quod plures olim Ægypto
 præfederint Reges, quorum numerus, ab imperitis deinde in
 69. unam summam collectus, chronologiam turbavit, erroresque
 peperit inextricabiles. Annorum multitudo, quos Ægyptii ab
 orbe condito elapsos esse putabant, ex aliorum judicio ita fuit
 exorta. Referunt hi, singulis mensibus annos Ægyptiorum
 71. primo constitisse. *Censorinus* profecto *de die natali Cap. 48:*
In Ægypto antiquissimum ferunt annum bimestrem fuisse, post
deinde a Pisone Rege quadrimestrem factum, novissime annum
ad XII menses & dies quinque produxisse. *Salmasius* vero *de*
 72. *Ann. Climact. p. 750* ita sentit: *Nugæ sunt & fabulæ, quæ de*
annis mensibus, aut trimestribus, afferunt. *Mosis* profecto æta-
 te anni Ægyptiorum jam extiterunt solares, mensibusque duo-
 decim pares. *Macrobius Saturnal. I, 12: Anni certus modus*
apud

apud solas semper Ægyptios fuit. Ægyptios omnium mortali-
 um primos annum in 12 menses distribuisse, autor est *Herodotus*
II, 4. Quare anni illi Ægyptiorum lunares merito pro-
 scribuntur. Ægyptii principium anni a *Sothidis* ortu, id est,
 sidere Canis prope Cancrum, deduxerunt, teste *Porphyrio de* Pag. 73.
Nymph. antro p. 123. *Solinus* initium hoc anni primi ac mun-
 di in 13 Calendas Augusti collocavit. Thebæi, vetustissimos
 omnium hominum sese esse, prædicabant. Mensis primus fuit
Tot dictus, indubie ex *Mercurio* Ægyptiorum, seu *Tot*, qui
 annum primus ibi redegerat in formam. Thebarum sacerdo-
 tes solis ad cursum annos numerabant, 12 mensibus 30 dierum
 pares, mensibusque 30 dies singulis attribuebant, quibus quot- 74-
 annis adjiciebant quinque dies, teste *Strabone Lib. XVII p. 943,*
 ac *Diodoro Siculo Lib. I p. 32.* Annus Ægyptiorum civilis com- 75-
 plestebatur dies 365 sine ullo intercalari, eoque fiebat, ut is
 A. 1461 ad idem revolveretur principium. Quinque vero
 illos dies addebant anno exeunti, cujus circa autumnum im-
 minebat exordium. Mundo nascente *Solem cum Leone* or- 77-
 tum, *Virginem cum Mercurio, Venerem cum Libra, Martem*
cum Scorpione, Sagittarium cum Jove, Saturnum cum Ca-
pricornio, iidem dicitur. Tripartiebantur ipsi tempora
 anni, nempe in *ver, astatem, ac autumnum.* Alii vero, eos
 ignorasse nomen & bona autumnii, referunt, hieme in autumnii
 locum substituta. Ægyptii dicuntur primi singulis diebus 78-
 præfecisse e planetis unum, autore *Herodoto Lib. II, 82.* Heb-
 domadis vero computandæ initium ex historia creationis pro-
 fluxit. *Clemens Alexandrinus* ex *Homero* versus duos laudat 80-
 depromptos, quibus consecratio diei septimi continetur. At
 illi in editionibus, quibus utimur, *Homeri* haud exstant.
 Qui, septimum quemque diem gentibus singulis sacrum fuisse,
 eunt comprobatum, solent septimum mensis diem cum die
 hebdomadis confundere nonnunquam. Septimus cujus- 81-
 que mensis dies fuit sacer Græcis, Lacedæmonibus, Athenien-
 sibus, aliisque, eo quod hi credebant, eo ex *Latona* natum
 fuisse *Apollinem.* Si sabbatum, seu septimus hebdomadis dies,
 singulis gentibus fuisset sacer, qui fieri potuisset, ut *Tacitus*

- Judæis tribuisset ritus, ceteris mortalibus plane contrarios? ut *Persus* solennitatem septimæ diei irrifisset *Sat. V v. 179 seq.* ? Jejunasse Ebræos sabbato, tradidit falso *Julianus XXXVI, 11,* & *Augustus* apud *Suetonium*. Id vero negari nequit, solos Judæos observasse sabbati solennia. Testes sunt *Seneca* apud *Augustinum de Civ. D. VI, 11,* ac *Theodoretus Comment. in Ezech. XX, 12.* A quo autem temporis momento Ægyptii horas diei numerare consueverint, videtur incertum. Autores enim vetusti de ea re dissident haud secus, ac de horarum diurnarum numero, quas alii 24, alii 12, attribuunt diebus singulis. Quibus ad liquidum perductis, Autor Gl. ad Chronologiam veterum Chaldæorum accedit, quam ab exordio regni Assyriorum recensendo pertexit. *Saosduchinum* in libro *Judithæ I, 1,* dici existimat *Nabuccodonosorem*. Librum *Judithæ* genuina plenum esse historia, sibi persuadet. *Merodachum, Baladani* filium, Babylonix olim imperitantem, habet pro *Bellese,* seu *Nabonassare,* a quo æra *Nebonassarea* nomen traxit.
100. Urbs *Carchemis, 2 Par. XXV, 20,* memorata, ex ejus sententia est *Cercusium,* seu *Curcejum,* in angulo, quem *Euphrates* ac *Chaboras* constituunt, situm. Reges Babylonis ac Chaldææ breviter recenset. *Sardanapali* exitium in ætatem *Hiskia* collocat. *Ahyages,* eo judice, a *Dario Medo* haud differt. Nec conjecturæ *Marsbami* ac *Pinii* adversatur, quibus *Evilmerodacus* idem est ac *Balthasar.* Inde persequitur breviter historiam Regum Mediæ. *Cyaxarem II* pro *Durio Medo Daniclis IX, 1,* reputat, eique sororem *Mandanen,* *Cyri* uxorem, assignat. Hinc pertexit Regum Persiæ facta & chronologiam. Chaldæorum observationes satis extensas attingit. Chaldæos Persasque diem ab ortu solis inchoasse, addit, perhibens, eos diem in XII horas distribuisse. Tandem de chronologia Græcorum & Latinorum differit, de ludis Olympicis ac Olympiadum epocha exponit, diluvium *Ogygis* commemorat, excidii Trojani tempus annotat & disquirat, annos diesque ac horas Græcis familiares expendit, horologium *Acbasi* illustrat *p. 178 seq.* Romæ conditæ tempus ad libellam rationis examinat *p. 184 seq.* de fastis autem a *Sosigene* correctis differit *p. 190 seq.* Mensuram annorum

annorum, mensium, dierum, horarumque, Italis usitatarum, perceruset, Chronologos præstantissimos passim laudat, ac de monumentis telluris antiquissimis dissertationem subjungit, quam & dignitas tractationis, & elegancia soliditasque tum dictionis, tum argumenti, perquam commendant.

VITA DI PIETRO IL GRANDE, &c.

id est,

VITA PETRI MAGNI, RUSSIÆ IMPERATORIS,
scripta ab Abbate ANTONIO CATIFORO. Editio
secunda, revisa & aucta ab Autore.

Venetiis, typis Francisci Pitteri, 1739, 8.

Alph. 1.

Petrus Magnus videtur in lucem fuisse editus, ut universo terrarum orbi esset admirationi, successoribusque suis exemplum præberet, feliciter imperia tractandi, & speculum, in quod Monarchæ, artium præstantissimarum fautores, debeant inspicere. Ipse enim, sine magistrorum institutione, sine librorum lectione, sine schola aulicorum moderatorum, vilissima perfunctus educatione, reperit modum reducendi rudes gentes, ipsi subiectas, ad mansuetudinem, mutandi paludes in armamentaria, & dumeta in Academias, bestias vero in homines. Classes adornavit formidabiles. Copiis militaribus dedit ordinem ac disciplinam. Pro omni scientiarum genere fundavit Academiam. Redituum suorum rationes conformavit ad modulos, imperii Europæ cultissimis probatos. Exquisitissimas ad justitiam administrandam tulit leges. Terras imperii sui artificibus utilissimis complevit. Clericos e profunda ruditatis nocte ad lucem studiorum vocavit. Gentes, a Christo remotas, ad doctrinam Christi mansuetissimam ratione perquam mansueta adduxit. *Carolo XII*, Suecorum Regi fortissimo, tulit in acceptis, ut cum fortitudine prudentiam conjungeret, & consilia magis sequeretur matura, quam præcipitem ardorem. Ni fuisset *Carolus*,

Rrr 3

Petri

Petri gloria fortassis non fuisset tanta, nec tot stimulis ad altissimum gradum producta. Nec tantum gloriose suis imperavit *Petrus*, sed gloriam quoque cum morte sua conjunxit, imperio relicto, quod opibus, felicitate, & confinium amplitudine, erat præstantissimum. Operæ idcirco pretium fecit Ven. Autor, qui tanti Herois, in sago & toga maximi, vitam & decora ad omnem ætatis subsecuturæ decursum transmittere laboravit. Adhibuit eo sine libros quosque optimos, quorum ipsi fuit copia. *Joannis Perri* scriptum legit, ad A. 1715 perductum. A. 1720 Vir generosissimus quidam, ortu Germanus, qui Petroburgi egerat subdelegatum ad tempus, facta & res *Petri* æque exposuit. Autor existimat, utrumque scriptorem insolenter insultasse religioni Russorum, præcipue in eis capitibus, in quibus ecclesiæ Ruthenicæ cum Romana conveniat. Insultationem vero illam in libris illis haud deprehendimus, nec Ven. Autor eam solide ostendit, proferens nihil, nisi illud *Perrii*, cultum imaginum, Russis approbatum, esse gentibus à Christo averis impedimento, quo minus religionem Christianam promte amplexatur. Commentarii *de vita Petri* prodierunt Amstelodami A. 1725, constantes *IV Voluminibus*, & nomen præferentes Baroni *Joannis Nestsurani*, nobilis Moscovitæ. Autor in hoc etiam id notat, quod religioni Protestantium scriptor fuerit faventior, quam Romanæ. Inprimis id male eum habet, quod hic in Jesuitas liberius fuit investus. Quibus præterea adminiculis Abbas fuerit usus, nos voluit ignorare. Vitam vero *Petri* complexus fuit *sex Libris*. In primo sane exorditur procul a *Petro*. Describit enim situm & clima Moscoviæ. Deflectit ad primordia religionis Christianæ, in Moscoviam introductæ. Succinctam suppeditat notitiam de Principibus, qui regnarunt usque ad interitum familiæ *Rurici*. Percenset tragicæ Pseudo-*Demetriorum* famosam. Exequitur scribendo rationes, quibus *Romanoviorum* gens solium conscendit. Ex hac *Petrum* fuisse progenitum, demonstrat, cujus primis sub annis Strelizii excitaverint tumultus. Adjungit insidias, quibus Streliziorum præfectus, *Petri*que soror, hunc appetiverint: *Libro secundo* exponit compositionem belli, qua

Pag. 11.

14.

quæ Russi cum Suecis perpetuam inire pacem, *Sophia* conatus in *Petrum*, belli societatem cum Germanis adversus Turcos, expeditionem Principis *Basilii Galatini* bellicam in Chersonesum Cimbricam, fractur destitutam, consilia *Sophia*, ad interimendum utrumque imperii domiqum excogitata, matrimonium *Petri*, *Sophia* contra eum conjurationem, abitumque in ecentobii solitudines, mutatum Streliziorum exercitum, obfessionem Affoviz, institutionem armentarii Veronizensem, itinera varia per Europæ aulam haud unam, atque eam, quæ ipsam revocavit, conspirationis perduellionem, cui saluberrimam objecit *Petrus* vitæ civilis omnisque status publici reformationem. *Libro tertio* aggreditur differere de *Petri* in Suecos bellica expeditione ad Narvam. Sueci discesserunt superiores. *Petrus* deinde cum Rege Poloniarum, *Augusto*, coit Birzæ ad colloquendum. Legationem mittit ad Daniæ Regem, nec non ad rempublicam Polonorum. Moscoviz urbs incendio magnam partem perit. Sueci vincuntur a Russis juxta Plefcoviam. Pars Sæcorum exercitus alia superatur ad flumen Embach. Noteburgum a Russis expugnatur una cum urbibus circumvicinis. *Petrus* in Russiam redit victor. Expeditione insequenti *Petrus* potitur Ingria universa, ac jactat fundamenta Petroburgi. Obsidet & expugnat Derptam ac Narvam. Sueci Poloniam intrant, ac *Carolus XII* in causa est, ut *Augustus* diademati Poloniæ renuntiet. Ad Papam *Petrus* legatum mittit rerum Polonicarum causa. Celebrantur comitia Leopoli atque Lublini. Et hæc quidem *tertio* enarrantur *Libro*. *Libro quarto* ea, quæ cohærent cum superioribus capitibus, exponuntur, Moscovitz Regem Sueciæ transitu Vistulæ student arcere. *Petrus* Varfavia discedit, rebusque Petroburgi in ordinem redactis, redit Moscoviam, ac inde in Lithuaniam revenit. *Carolus* contra Moscoviam regionem ingrediendi studio flagrat. *Petrus* tractum magnum terrarum annona frumentisque privat, prohibiturus *Caroli* molitiones. Smolensciæ in oppido implicatur morbo *Petrus*. Simul atque convalescit idem, rebellionem Cosaccorum sedat Moscoviæ. Redit Smolenscium. Prælio concitant Russi & Sueci. Infelici consilio *Carolus* allectus

Mazop-

Pag. 110,

118.

Mazepa promissis, in Ucraniam descendit cum exercitu. Offert *Petrus Carolus* pacem. Hic, ea repudiata, Pultavam obfidione cingit, pauloque post vincitur a Russis. *Augustus* ad thronum Poloniae redit. *Petrus* vero victoriam per Livoniam circumfert arma, Revaliamque adjicit suae ditioni. *Libro quinto* ea potissimum recensentur, quae pertinent ad bellum Turcicum, a *Caroli* consiliis exortum, ad consilium *Catharinae* de praefecto rei militaris supremo Turcorum conciliando nuptiis, ad nuptias *Alexii*, e *Petro* nati, cum Principe Blankenburgicae contractas, ad bellum, a Borusso ac Dano contra Suecum eodem muniter gestum, nec non ad iter ipsius, in Bataviam Parisiosque susceptum, & tandem ad mortem Principis Blankenburgicae atque *Alexii*, in patris odium prolapsi. Quid *Libro sexto* comprehendatur, nemini potest esse obscurum. Excurrit ibi Autor in pacificationis negotium, quod *Petrus* ipse in Batavia cum Barone *de Goriz*, primario *Caroli* Consiliario, inierat, Exorta inde fuit discordia quaedam *Petri* cum Angliae Rege, Consilia in Angliae mutationem inita interceptit mors *Caroli* ad Fridericihalas. Bellum Regina Suecorum cum Russis avibus minus bonis continuat, interpolatum pace Nistadiensi. Inter haec in administratos suos aliquot *Petrus* animadvertit, Jesuitas ejecit e terris suis, titulum Imperatoris assumpsit, expeditionemque contra eos, qui adversus Regem Persidis rebellant, paravit, oppidis aliquot captis mari Caspio adjectis. Cum foedus cum Persarum Rege pepigisset, ac paulo post cum Turco, *Petroburgum* haud vidit amplius. *Catharina* vix diadema imposuerat, cum infirmitatem corporis sentiret, fatoque concederet. De origine *Academiae scientiarum*, ad A. 1724 referenda, pauca delibavit Autor. *Petrus* vero ipsum Autor ita delineavit: *Erat statura grandioris, corporis a natura egregie robustoque conformati, praeditus vultu, in quo severitas cum amenitate certabat, in loquendo liberior, sapiusque factus, sollicitus ac indefessus in laborando, osii inimicus, quietis impatiens. Si omnem ejus vitam considerare volueris, eam dixeris jure iter continuum. Ab uno imperii sui termino ad alterum progressus fuit facilius, quam Principes alii ex regia sua ad domicilium deli-*

335.

339.

341.

347.

Asiaticarum quoddam sese commovere solant. Itaque inde a Mafce oppido ad Petroburgum, tribus hebdomadibus alioquin emetendum, quatuor dierum intervallo perfecit. In rebus suis singulis ita erat moderatus, ut mensuram videretur paululum excedere non minus in laboribus, defatigationibus, atque vigiliis, quam in edendo atque bibendo, qua ex re detrimenta corporis sui haud cepit. Et paucis interjectis: In corpore tam forti & tam vigente Petrus gestavit animam non minus fortem, mentem haud minus vigentem, ingenium prorsus vivax promptumque. Doctissimus erat Russia unversa. Licet Grammatica operam haud dedisset, diversis tamen linguis eleganter loquebatur. Sermocinari consueverat de rebus multis solide factis. In disciplinis mathematicis adeo erat versatus, ut in eis peraeque ac Professor Mathematicos aliis docendo prodesse potuisset. In Geographia vero ac re nautica Professoribus antecellebat. Suo Marte invenit modum, quo ex mari Caspio in Nigrum, & ex utroque in Balticum, navigari possit, siquidem beneficio canalis connexuit Tanaim cum Wolga & Wolgam cum Neva. Creatorem imitatus est, quod e sterilibus stagnis putridisque paludibus Petroburgum eduxit, ac ex vilissimo dulciario pistore creavit Principem Menzikosium, ex misera autem rustica Catharinam Imperatricem effinxit. Quantum ad Petri religionem attinet, Voltarius existimavit, eum eodem sensu fuisse imburum, quo G. G. Leibnizius Regem Sueciae Carolum XII Lipsiae perfuderit. At opinioni huic sese alienum praebet Auctor, largitus tamen, Petrum consuevisse discernere solida religionis capita a superstitioni, quam vulgus sequi solet. Ut verbe dicamus, quod res est, Petrus Russorum erat sol, heros, parens; Europae momentum; barbarici Trismegistus; superstitionis expurgator; Politices promus condus, at generose; artium & scientiarum decus sempiternum; Theologiae reformator; artifex summus, Mathematicus magnus, nauta & belli dux maximus. Celebrabant certe Magnum illum Petrum secula, suspicient eum perpetuo gentes, aeternitas eum admirabitur.

VITÆ DE PICTORI, SCULTORI, ED ARCHITETTI
moderni, &c.
id est,

VITÆ PICTORUM, SCULPTORUM, ET AR-
chitectorum nostræ ætatis; Autore LEONE PASCOLI,
inscripta & dedicata Majestati CAROLI EMA-
NUELIS, Regis Sardinia.

Volumina II.

Romæ, typis Antonii de Rossi, 1730 & 1736, 4.
Alph. 4 plag. 22.

Philippi Baldinucci de hoc argumento innotuit ante aliquot
annos posthumum opus. Carptim & succincte is sese ex-
pedivit munere, quod sibi voverat impositum ipse sponte sua.
Multos ille pictores, sculptores, & architectos, describere, eo-
rumque vitas persequi, omisit, quas Cl. *Pascolius* nunc in lu-
cem protraxit. Nec minus hic ad vitas, ab illo expositas, attu-
lit supplementa bene multa, e singulari notitiæ penu deprom-
ta. *Volumen prius* haud secus ac *posterius* apparet triparti-
tum. *Primo* disseruit Cl. Autor de pictoribus, tum de scul-
ptoribus, tandem de Architectis. Primordium operis cepit a
Petro Berrettini, cognominato *Cortanensi*, nato A. 1596, 1. Nov.
Cortona, cujus fecunditas meditationum, sublimitas imagina-
tionis, observatio foci colorum, alacritas manuum, & impe-
tus penicilli, prædicantur. Candor mentis & capacitas, ingenii
perspicacia, & memoriæ felicitas, in eo de principatu certa-
bant. Institutus in schola *Andrea Commodi*, pictoris Floren-
tini, forte incidit in notitiam *Baccii Clarpi*, apud quem pe-
ritiæ pictoriæ fastigia addidit. Ex imitatione tabularum *Re-
phaelis*, *Michelagnoni*, *Polydori*, atque veterum statuarum,
multum profecit. *Nativitatem Jesu Christi* illa pinxit, ut Ro-
mæ veniret in omnium ora, & in procerum approbationem.
Opera ejus deinde ab omnibus plurimi æstimari cœperunt,
quæ ut recensamus, institutum nostrum haud permittit. Ex
vita sedentaria ipse contraxit podagram tam infestam, ut tan-
dem

Pag. 3.

4.

II,

dem & pedes & manus & lingua officio suo fungi recusarent. Obiit itaque A. 1669, 16 Maji, relicto 100000 scutatorum & ultra pondere, quod ecclesiæ S. *Martini*, partim architecturæ ipsius operi illustri, legaverat. Funus ipsius Academici S. *Lucæ* universi comitati fuere. *Franciscus Barberinus*, ecclesiæ Romanæ purpuratus, in æde illa sacra viro, picturæ & architecturæ artibus præstantissimo, magnificum monumentum titulumque curavit ponendum. Hujus vitam excipit *Andreas Sacchini*, natus Romæ A. 1699, a patre *Benedicto* primis elementis pictoriæ artis imbutus, scholæ *Albani* addictus. Speciminibus ingenii summi editis frequentissimis, obiit A. 1661, d. 21 Junii, humatus in æde S. *Joannis* Lateranensis, felicior ingenio & arte, quam nominis celebritate. Huic subjungit Auctor vitam *Claudii Gollet*, Lotharingi, intra diocesim Tullensem nati A. 1600. Hic Neapoli sub disciplina *Gosbrosedi Wals* tirocinia posuit, in *Augustini Tassi* schola accessiones fecit Romæ, ac ita sine cortice natære cœpit. Excelluit picturis, ad perspectivam & architecturam referendis, fato suo functus A. 1662, 21 Nov. In epitaphio id potissime celebratur, quod ipsos orientis & occidentis solis radios in campestribus mirifice pingendis effluerit. Superfunt ex ipso nepotum filii nepotesque Romæ. Succedit vita *Michaelis Angeli Cerquozzi*, quem A. 1602, 2 Febr. Roma protulit in lucem, ejusque A. 1660, 6 Apr. defuncti ossa texit. Sequuntur deinde *Andreas Camassei*, *Joannes Franciscus Grimaldi*, natus A. 1606, defunctusque A. 1680, 28 Nov. *Joannes Dominicus Corvini*, denatus Romæ A. 1681, *Casparus du Ghot*, in lucem susceptus A. 1613, mortuus vero A. 1675, 25 Maji, *Salvator Rosa*, natus A. 1615, 20 Junii, Neapoli, † 1673, 15 Martii, nec non *Ludovicus Scaramuccia*, natus A. 1616, defunctus A. 1680, 13 Augusti, *Joannes Franciscus Romanelli*, *Carolus le Brun*, Parisiis in lucem A. 1619, 22 Mart. editus, primus Regis Galliarum pictor, director Cancellarius Academiæ regaliæ, a picturis sculpturisque dicta, defunctus A. 1690, 12 Febr. Hisce eleganter expofitis descriptisque, in scenam prodeunt *Jacobus Certesius*, *Petrus Franciscus Mola*, *Hyacinthus Brandi*, & *Carolus Maratti*, natus

Pag. 12.

15.

21.

22.

28.

29.

36.

51.

81.

87.

106.

108.

129.

- natus A. 1625 non procul a Lauretana domo Camerani, a *Clemente XI* creatus Eques, in templo *Mariæ* Lauretanz sibi A. 1704 vivens posuit monumentum, defunctus A. 1713, 15 Dec. Inde oratio defleat ad *Guilhelmum Cortesium*, Burgundum, picturæ cultorem eximium, A. 1679, 13 Jun. defunctum, *Carolus Cignanum*, Comitem Equitemque Bononiensem, qui *Mariam* Deiparam coelitesque & beatos ignes, magnasque animas, ad miraculum reddiderat conspicuas, denatum A. 1719, 6 Sept.
177. porro *Cyrum Ferri*, *Petrum Mulierum*, ortu Harlemensem, natum A. 1637, cognomento *Tempestatum*, qui, maritima & campestria pingens, colorum elegantiaz admirabilem suavitatem adjunxit, obiitque, illustrata eruditis laboribus Italia, A. 1701;
184. *Nicolaum Bervettonium*, *Petrum Franciscum Garolium*, *Joannem Baptistam Gaullium*, *Josepbum Clarium*, A. 1727 defunctum,
216. ortu Romanum; *Josepbum Passeri*, A. 1654, 12 Mart. natum, A. 1724 demortuum; *Petrum Petri*, Romanum; & *Benedictum Latium*, Florentinum, qui numerum pictorum claudit. Sequuntur vitæ Sculptorum. Dabimus saltem nomina. Primas tenet *Hercules Ferrata*, Pelforti in Episcopatu Comensi A. 1610 natus, mortuus A. 1686, 11 Jul. qui consueverat marmoribus dare vitam. Excipit eum *Antonius Raggi*, Helveticus, hunc vero *Dominicus Guido*, Massensis. Succedunt hisce vitæ *Melchioris Casa*, *Camilli Rusconi*, in parochia S. *Raphaels*, qui natus Mediolani A. 1658, † 1728, *Petri Crassi*, Parisiensis, † 1719, *Angeli de Rossi*, Genuensis, † 1715, 12 Junii. Subjunguntur Sculptoribus vitæ Architectorum, nominatim *Galeazzii Alessi*, Perusienis, A. 1500 nati, † 1572, *Julii Dantis*, † 1575, *Vincentii*, filii, nati A. 1590, in utraque architectura, in pictura, sculptura, metallorumque fusura, exercitatissimi, *Francisci Borromini*, ad Commum A. 1599 nati, † 1667, *Caroli Rainaldi*, nati Romæ A. 1611, † 1691, *Joannis Antonii de Rossi* (de Rubeis), nati Romæ A. 1616, † 1695, divitias ex arte nacti amplissimas, *Matthia de Rubeis*, nati A. 1637, † 1694. Hac ratione vitas hic habemus pictorum 27, sculptorum 7, & architectorum 6. Hæc *Volu-minis prioris* est summa. In *posteriori* idem scopus, idem ordo, idem stili minor, sapius panegyrici quid spirans. A pictoribus

EXOR-

exorsus fuit Cl. Autor. Scenam aperit *Joannes Baptista Callandra*, Vercellensis Pedemontanus, A. 1586 luci datus, musivorum emblematum opifex præstantissimus, Romanæ pictorum Pag. 32.
 Academiæ Princeps, qui annos 40 circiter Vaticanam basilicam operibus suis decoravit, defunctus A. 1644, 27 Octobris. Latus ei claudit *Bernardinus Gagliardi* (Calliardius), natus A. 1600, † 1660, 18 Febr. Tertium locum occupat *Antequinus Barbalunga Alberti*, Messinæ ortus A. 1600, demortuus A. 1649. Sequitur eum *Marius Nuzzi*, natus A. 1603 Pennæ, pingendis floribus fructibusque imprimis intentus celebrisque, † 1673. Hunc excipit *Franciscus Cozza*, Calaber, qui vivere desit A. 1682, 11 Jan. Succedit *Franciscus Lauri*, ab *Andrea Sacchio* plurimi factus, artis suæ decus, quem mors A. 1635 abstulit e vita. Sequitur *Petrus de Pado*, Panormi A. 1610 natus, & hunc *Matthias Protti*, Calaber, in lucem A. 1613 editus, A. 1699, 3 Non. Jan. mortuus, qui Romæ, Venetiis, Neapoli, summos penicillo honores sibi peperit, Melitæ in insula ab Ordine Hierosolymitano encomiis elatus, ac inter equites V. L. Italiæ ex gratia allectus. Proximum ab eo locum tenet *Joannes Angelus Canini*, sodalis Academiæ S. Luca inde ab A. 1650, defunctus A. 1666. Tum exponitur vita *Joannis Maria Morandi*, quem Florentia A. 1622 in auram vitalem tulit, Mediolanum, Augusta Taurinorum, Burgumforte, Mantua, Verona, Vincentia, Patavium, Tintoretum, viderunt, Roma extulit; *Leopoldus Cæsar* exornavit, cujus a secretis erat frater ipsius. Deinde disseruit Cl. Autor de *Philippo Lauri*, de *Lazaro Baldi*, Pistoriensi, qui facellum in honorem inelyti Martyris S. Lazari Monachi, celebris pictoris, qui sub *Theophilo* Imperatore, sacrarum imaginum, earumque pictorum, persecutore acerrimo, diris suppliciis excruciatu, interiisse fertur, A. 1681 fundavit, atque A. 1703 obiit Romæ, de *Carolo Cesi*, † 1686, de *Cæsare Pronsi*, † 1708, de *Joanne Andrea Carloni*, nato A. 1627, prope Genuam, † 1697, de *Josepbo Ghezzi*, † 1721, 4 id. Nov. de *Joanne Bonatti*, † 1681, de *Joanne Baptista Benaschi*, nato A. 1636 in Pedemontio, denato A. 1690, de *Ludovico Garzi*, † 1721, de *Andrea Pozzo*, Tridentino, quem in lucem susceptum A. 1642, 44.
57.
72.
89.
112.
114.
127.
137.
163.
208
146.

- 30 Nov. mors sustulit A. 1709, de *Joanne Baptista Buoncore*,
 † 1699; de *Antonio Gberardi*, A. 1644 in Rieti nato, † 1702,
 aggregato A. 1674 Academicis S. *Luca*, de *Ludovico Gimigna-*
 298. *ni*, † 1697, 26 Jun.; de *Hyacintho Calandrucci*, nato A. 1646,
 † 1707, 22 Febr.; de *Daniele Seiter*, Vindobonæ A. 1649 na-
 325. to, quem *Victorius Amadeus II*, Dux Sabaudia, primum aulae
 suæ inferioris pictorem constituit, demortuo A. 1705; de *Be-*
naventura Lamberti, † 1721, 19 Sept.; de *Carolo di Voglar*,
 Trajechi ad Mosam nato A. 1653, † 1695, 8 Augusti; de *Chri-*
 357. *stiano Bernetz*, A. 1658 prope Hamburgum orto, A. 1722
 demortuo; de *Francisco Varnertam*, Hamburgi A. 1658 nato,
 Flandrorum in confortionem Romæ adscito, Viennæ, Parisiis,
 Passavii, ibique celeberrimo, A. 1724, 19 Julii, defuncto, de
 377. quo senator Hamburgensis *Brocks*, Poeta Germaniæ summus,
 mentionem injevit in præne, vel potius dramate, cui ad *Marini*
 modulos conformato titulus est: *Bethlebensischer Kinder-*
mord; de *Sebastiano Riccio*, † 1734, 15 Maji. Idem copiose
 386. agit de *Joanne Odasi*, Romano, a *Benedicto XIII*, Pont. Max. ob
 feracem pingendi peritiam & castigatam celeritatem ad eque-
 397. strems ordinem evedto, ex hydrope demortuo A. 1731, 9 Jun.
 Eleganter exponit vitam *Andrea Procaccini*, Romæ A. 1671 in
 lucem editi, defuncti A. 1734, 17 Junii. Sculptorum princi-
 pes enumeravit hocce, *Franciscum Mochi*, *Julianum Finelli*,
 477. *Carrariensem*, *Andream Bolgi*, *Lazarum Morelli*, *Paulum Nal-*
dini, *Jacobum Antonium Fancelli*, *Josephum Mazzuoli*, ac
Petrum Monnot, A. 1733 defunctum. Architectos vero sub-
 junxit *Carolus Madernum*, *Honorium Lungbi*, *Joannem Ba-*
pistam Gisleri, *Carolus Fontanum*, atque *Joannem Baptistam*
Contini, Romanum. Ita suaviter, perspicue, atque præclare,
 Auctor politissimi ingenii vitas tantorum nominum consuevit,
 ut præstet ad fontes labra applicare, quam compendiose nostræ
 recensionis diutius immorari.

ISTORIA DI FIRENZE DI GORO DATI
 dall' anno 1380 all' anno 1405, &c.

id est,

id est,

**HISTORIA FLORENTIÆ, A GREGORIO
DATIO perscripta, inde ab anno 1380 usque ad annum
1405, una cum annotationibus.**

Florentiæ, typis Josephi Manni, 1735, 4.

Plag. 21.

Datius olim inter Historicos & Poetas Italiæ obtinuit principatum. *Allacius* in *Catalogo Poetarum Tuscanensium*, ac *Crescimbenius* in *Commentariis ad historiam vulgaris Poeseos*, eum numero Poetarum adscribere. Laudes ejus attigerunt *Paulus Mimi* in libro: *Discorso della Nobiltà di Firenze*, qui Poetis Historicisque ipsum annumeravit, *Verinus* de *illustratione urbis Florentiæ*, *Jacobus Gaddius* in libro: *Elogii florici*, *Buonaccorso Pitti*, *Julius Niger*, Jesuita, in *istoria degli Scrittori Fiorentini*, *Salvinus Salvini*, Canonicus Florentinus, in *Fassi Consolari dell' Accademia Fiorentina*, ac *Laurentius Mariani* in *Prioris Manuscripto*, quem jussu *Ferdinandi*, Magni Hetruriæ Principis, collegit. Historia hæc è Codicibus manuscriptis tribus, inter se collatis, hausta atque descripta fuit, quorum antiquissimum tenet decus Italiæ, vir eruditissimus, ornandis literis natus, *Salvinus Salvini*. Notas adjecit *D. Josephus Blanchinus di Prato*. Exponitur a *Datio* inprimis bellum, quod respublica Florentina tunc adversus Vicecomites Mediolanenses gessit. *Gregorius Datio* erat frater *Leonhardus*, Poeta, quem tamen ipse antecelluit, vates quippe singularis, Historicus percelebris, Mathematicus insignis, & Astrologus egregius. Scripsit Italice librum *Gregorius*, cui titulus: *Sphæra mundi*, Florentiæ A. 1482 & 1513 typis publicis expressum. *Gregorius Datus* finxit, sese colloquio de meridie suscepto complexum fuisse hanc de *Bello Florentino* historiam, uti ex proemio patet. *Libri novem* expositio constat, recensionis copiosum argumentum. *Libro primo* edisseritur origo

Pag. 19.

I.

- origo Comitum bellici, ac dominatus *Galeacii & Barnaba* fratrum. *Galeacio* in matrimonium obvenerat *Valentina*, Ducis Aurelianensis filia, qui erat frater Galliarum Regis. *Galeacio* unica ejus successit mascula proles, *Joannes Galeacius*, cui nuptum dederat *Barnabas* ille filiam suam. Horum origo, ultima e sinu civium Mediolani est arcessenda. *Matthæus* Vicecomes A. 1294 Cæsareus universæ Longobardiæ Vicarius fuit renuntiatus. Omittimus reliqua. *Galeacius* junior focerum *Barnabam*, sibi extra urbem obviam euntem, cum filio majori capi, atque in castellum, quod portæ urbis imminet, produci jussit ad carcerem, causatus, a *Barnaba* vitæ ipsius insidias comparari. *Galeacii* soror erat uxor filii illius *Barnaba*, seu *Bernabovis*, *Violantæ*. Nihilominus *Joannes Galeacius Barnabam*, Vicecomitem, veneno interimendum curavit. Deinde Patavium, capto *Francisco Carrario*, seniore, redegit in potestatem. Id quod *Libro secundo* exponitur. Hæc fortunæ aura adeo *Joannem Galeacium* egit in transversum, ut, precibus Senensium adductus, Florentinos infestandi primordia caperet. Dominatus Dominorum *de Scala* tum desit Veronæ, in Vicecomitis ditionem sese permittentis ac concedentis. Ultimus eorum existit *Antonius*. In quorum familiam sese intrudere conati *Justus* ac *Josephus, Scaligeri*, viri docti, sed ambitiosi, jocos ac cavillationibus eruditorum se exposuere. Florentini A. 1384 suæ potestati submiserant urbem Aretium. Id Senenses ægre tulerunt, quibus is locus antea paruerat. Politianum, seu Monspelucianum, sese ultro Florentinis dedit. Factio, Politiani Senensibus benignior, egredi jussa, Senas concessit. Senenses itaque *Joannem Galeacium* ad arma in Florentinos concitanda sollicitarunt. *Ludovicus*, Dux Andegavensis, a *Joanna*, regina Neapolitana, hæres scriptus, cum moveret exercitus e Gallia adversus *Carolum Dyrbachinum*, Florentinos, ut suam in societatem sese conferrent, imploravit. Hi, sese id facere posse, negarunt, partis futuri neutrius. *Ludovicus Clementem* tulit, cujus antipapa erat *Urbanus*, flagellum *Joanna*, Neapolitanorum Regiæ, cui ille communionem ecclesiæ & cœli interdixerat, diadema etiam ei demiturus, quod jam *Carolo* illi tradi-

tradiderat imposueratque. Hoc fuit initium, hoc exstitit fe-
 men schismatis illius famosi ac diuturni Romanos inter Ponti-
 fices. *Datbii Clementem Carolo VI* præferendum duxit. *Li-
 bro tertio* idem commemorat primum bellum, quod Florentini
 cum Vicecomite gessere, specimen potentiae, fortitudinis, at-
 que prudentiae, ipsorum satis luculentum. Ipsi *Stephanum*, Ba-
 variae Ducem, e Germania acciverunt, qui Vicecomitem admo-
 dum labefactavit, ac ad patriam tuendam repulit. *Libro quar-
 to* disseruit *Datbii* de Vicecomitis factione intra Mantuum, ac,
 pace secunda Venetiis reconciliata, de Vicecomitis titulo in di-
 gnitatem Ducis converso, de societate, quam Pisani ac vicinæ
 Florentinis urbès cum novo Duce coierunt, & de Florentino-
 rum precibus ad novum Imperatorem directis. *Libro quinto*
 exposuit, quomodo Bononia ceperit, suæque ditioni submiserit,
 Bononiam, Florentini vero, scedere cum Papa inito, Duci bel-
 lum intulerint eo eventu, ut Bononiam Pontifex summus re-
 ceperit. Addidit nonnihil de morte Ducis Mediolanensis, de
 terris Romanæ sedis subjectis, rebusque aliis non alienis a scopo.
Libro sexto commemorationem instituit de Bononiensium re-
 bus, de Mediolanensis Ducatus turbis, ac de festo die *S. Joan-
 nis* apud Florentinos. *Libro septimo* narravit potissima de Flo-
 rentinorum auspiciis expeditionibus, qui exercitus suos e
 Langobardia revocarunt, Perusium sedis Apostolicæ reddendum
 curarunt, Senas liberarunt, inprimis vero spi juris fecerunt
 civitatem Pisarum. Adjunxit pauca de origine Pisarum, mo-
 ribusque & consuetudinibus Pisavorum. *Libro octavo* recen-
 sivit Romanorum priscos mores, eorumque labores, in condenda
 incolisque instruenda Florentia, modo disjecta & eversa, modo
 reparata, de ejus pulchritudine, de factione Guelforum & Gi-
 bellinorum, de bello Florentinorum cum Papa, ejusque com-
 positione. *Libro nono* edisseruit formam politicam Florentiæ,
 ejusque magistratus. *Cel. Blanchinius* in notis subjunctis scri-
 ptores ætate *Datbii* suppres consuluit, atque in medium ad-
 hibuit, succincte dicta explanavit, annos rerum gestarum com-
 memoravit, ac nihil eorum omisit, sive critica, sive historica,
 spectaveris, quæ quodammodo ad complexum orationis *Datbii*,

Pag. 29.

30.

45 seq.

60 seq.

65 seq.

90 seq.

102 seq.

140 seq.

quæ per modum dialogi fuit concinnata, facere videbantur. Id unicum notabimus, ipsum ignorasse originationem *Langobardorum*, ita distortum a loco, ad Albim intra Magdeburgum & Hamburgum occidentali, quem appellant *lange barde*, id est, longum tractum. In Episcopatu Hildeneshemensi præfectura Wincenburgensis distribuitur nostra adhuc ætate in tractum inferiorem & superiorem, vulgo in *obere barde & niedere barde*. Eadem distinctio obtinet in præfectura Brunsuico-Luneburgensi Wickenlenensi. Præfectura vero Gandeshemenis dividitur in *Heserbarde & Leinbarde*, id est, tractum ad silvam Heser & tractum ad fluvium Leine. Oram, longius sese extendentem, nostri adhuc vocant *bord, borte*.

ORATIONE IN MORTE DI EUGENIO FRANCESCO,
Principe di Savoia, &c.

id est,

ORATIO FUNEBRIS IN OBITUM EUGENII FRANCISCI, Principis Sabaudia, Autore DOMINICO PASSIONEI, Archiepiscopo Ephesi, & Nuntio Apostolico.

Patavii, typis Josephi Comini, 1737, 4.
Plag. 11½.

IN FUNERE EUGENII FRANCISCI, Sabaudia Principis, Oratio. Orazion in morte di Eugenio Francisco, Principe di Savoia.

Viennæ Austriæ, ex typographia Leopoldi Joannis Kaliwoda, 1738, 4.

Alph. I.

Splendor virtutum summi & super æthera noti Principis Sabaudia, *Eugenii Francisce*, ita semper oculos & ora totius Europæ in se convertit, ut merito ad illum sempiternæ memoriæ consecrandum Eminentissimus Dominus, *Dominicus Passionei*, peren-

perennius ære exegerit monumentum. Ipse Italus Italico sermone honoribus tanti Principis parentavit. D. *Georgius Thiera*, Casinensis Congregationis Prior, denuo Orationem illam *Passionet* edidit, adjuncta translatione Latina, quæ ad ponderosum, sentenciosum, & sublime, dicendi genus, quo *Passionet* fuit usus, quam proxime accedit, plerumque illud æquat, rarissime antecellit. D. *Thiera* editioni novæ præter interpretationem Latinam præformulam dedicationis novam, ad *Carolum VI*, Augustissimum Imperatorem, directam, in qua hujus summæ & incomparabilis magnitudinis præstantiæ verbis, tanto fastigio accommodatis, edisseritur. Prædicat enim merito Pl. Rev. *Thiera* curas Augustissimi Cæsaris publicas, quas majestas ejus convertit in longissimas vias sumptibus immensis muniendas, in extruendum templum splendidissimum, in Bibliothecam Vindobonensem, cum mole, tum librorum copia atque delecto, amplissimam, insignem equorum palæstram, atque alia opera longe præclarissima. Nec illud nos præterire voluit, quod Eminentissimus Orationis Autor eam recognoverit Latine factam. Constat præterea, eam veluti masculæ eloquentiæ specimen jam produisse, in Germanicum, Gallicum, & Anglicum, sermonem conversam. Hæc, quæ præ manibus est, translatio sic fuit adornata, ut verbum pro verbo non fuerit redditum, sed genus omnium verborum vimque servare allaboraverit interpres, ratus, ea se annumerare lectori non oportere, sed appendere. Qui vocibus trutinandis curas & tempora sua transmittunt, in translatione hac Latina hinc inde requirent puritatem. Qui contra orationis flumen, perspicuitatem, leporem, venustatem, vitam, spiritumque, & nervos, summi faciunt, hic inventient, de quo sibi gratulentur. Scripserat funebris hujus Orationis elementa Autor Eminentissimus eo fine, ut A 1736, 10 Julii, publice in eis eloquendis versaret industriam, & suas eloquentiæ vires omnibus probaret. Cum vero id consilii haud demandatum fuerit executioni, adeo tamen noluit ipse officio suo deesse, ut Cæsareis sub auspiciis Orationem illam, eamque ampliorem redditam, formis publicis curaverit describendam. Atque, ut de ipsa Oratione & ex ejus

ornamentis nonnihil decerpamus, jam videris, Lector, nos ammonere. Habes itaque hic specimen gravissimæ & heroicæ eloquentiæ, heroem summum æmulatæ. Habes hic comparisonem, institutam inter *Alexandrum Magnum* ac Principem Sabaudicæ *Eugenium Franciscum*. Exordium est ex primo *Maccabeorum Libro* desumptum. De *Alexandro Magno* ibi hæc leguntur: *Alexander Philippi Macedo — constituit prælia multa, obtinuit omnium munitiones — accepit spolia multitudinis gentium — fluit terra in conspectu ejus — obtinuit regiones gentium & tyrannos — & post hæc decidit in lectum, & cognovit, quia moreretur.* Vis horum verborum sublimioribus hypotyposis iconibusque expressa. En exemplum: *Post hæc decidit in lectum. Hicne itaque tanti, quo positus fuit, terrarum spatii fructus est? Istæne lauri illa ac palma, tanto irrigata sanguine, atque enutrita? Decidit in lectum? Hicne itaque nova divinitatis splendor est & privilegium? Hic ambitiosus sacrificiorum cultus? Hoc denique illud est Numen, quæ coram tremebunda poplite flexit Terra?* Periodi nonnullæ factis sunt diffusæ, ad legendum, quam ad recitandum, aptiores. Summa ipsa & argumentum rationis versatur in enumerandis *Eugenii Francisci* factis heroicis, saluberrimisque, quæ, Imperatoribus tribus gloriosissimis, *Leopoldo, Josepho, & Carolo VI*, præsidencibus, eorumque auspiciis, edita fuere cum contra Turcos, tum adversus Gallos. Id inprimis dignum memoratu, *Eugenium* in Hungarico suo bello primo præ oculis inter excellentissima artis militaris exemplaria unum habuisse *Carolum*, laudatissimum per ea tempora Lotharingæ Ducem. Cladem, quæ Turcis ad Zentam per *Eugenium* fuit illata, eleganter delineat Autor. Vocat *Eugenium & expugnatorem & pradatorem velocissimum*. Memorabilia ejusdem illa verba: *In agendo ne sume normam ab emolumento privato, nec a vulgari hominum vel laude, vel vituperatione.* Laudantur inprimis virtutes hæc in illo, dominatus sui, prudentiæ lux certa, judicii perspicacia, animi constantia & tranquillitas, abstinentia ab eis, quæ detrimenta fundere potuissent, æqualis sibi que constans animi indoles, misericordia, taciturnitas, justitia,

tia, avaritiæ fastidium, luxuriæ nausea, eruditionis rariorisque Bibliothecæ amor, collectio librorum, ad Physicam pertinentium, inusitata, amor Geographiæ ac mapparum geographicarum rarissimarum. Additur hisce ardor colligendi tabulas chalcographicas atque pictas. Rationem Princeps tantus præcipue habuit tabularum *Raphælis* atque *Marci Antonii*, qui exquisitissimas *Alberti Dureri* formas superare contendit arte sua. Magistri hujus ac *Antonii* discipuli opera omnia, ab illo picta, ab hoc in æs incisa, incredibili studio Princeps *Eugenius* in unum collegerat, perinde ac aut præclarissimorum omnium artificum patronus & *Mecænas* exstitisset, aut singularis & a bonis artibus institutus hæres hoc ditissimum, contra pervicax ignorantæ odium, custodivisset patrimonium. Potuisset ex apparatu Principis tanti aliquis describere annales artium pingendi, sculpendi, atque incidendi in æra, per tria fere Secula proxime præterlapsa continuatos. Dolendum id unice, heroem tam raræ virtutis à nullo *Raphæle* depictum, a nullo *Michaele Angelo* in marmore exsculptum fuisse. Sed obstabat, quo minus ita fieret, animi ejus moderatio. Nec id omittendum, ipsum in legendis Historicorum atque Poetarum scriptis, dum vigeat ætas, fuisse multum satisque versatum. Elogiû in Principem summum collati hæc est non exigua pars, quam verbis Eminentissimi *Passionei* exprimere liceat. En illa, in Latinum conversa: *Animum ejus execranda hæc avaritia pestis (quæ jam universum pene terræ ambitum infecit) sedare nunquam potuit; satis quippè illi erat compertum, vastissimas atque infinitas hominis cupiditates, in malum semper pronas, munerum alimento majorem in dies vim sumere, atque immoderate suam aviditatem augere.* Simulationi eum studuisse unquam, Panegyrista negat. Eleemosynis largissimis inopiam pauperum sublevasse ac solatum fuisse eum, luculenter comprobatur. Spem, quam de beatitudine defuncti *Herois* conceperat, ita expressit: *In tuto spes nostra sit, nec timore infirmari, aut perturbari, illam sinamus. Quoniam ad thronum Dei oraverint ejus causam summa animi moderatio, quæ ambitionis humanarumque laudum periculosas vitavit, ac potius contempsit, insidias;*

rarissima modestia, quam in coercenda adhibuit superbia, quam tot in ipso potuissent excitare triumphis, perfectus absolutusque spoliatorum, pradarum, atque auri contemptus; incomparabilis probitas, qua ejusdem consilia & actiones semper est consecuta: ac secreta tandem & munificentissima liberalitas, in pauperum atque egenorum levamen profusa. Subjuncti Auctor Eminentissimus tandem loco epilogi exhortationem seriam de fragilitate & vanitate hujus vitæ, diligentissime in pectus intimum demittendam.

VITA DI MONSIGNORE MICHEL CARLO

Visdomini Cortigiani, Patrizio Fiorentino, &c.

hoc est,

VITA MICHAELIS CAROLI Vicedomini Cortigiani, Patricii Florentini, Episcopi Miniatensis, postea Pistoriensis ac Pratenfis, conscripta ab ANDREA DANTI, Præposito ecclesiæ collegiæ Castellæ Franci. Accedunt in fine Opuscula aliquot ejusdem Antistitis venerandi. Dedicata Eminentissimo ac Reverendissimo Principi Cardinali JOANNI ANTONIO GUADAGNIO, Vicario Romæ, ac Nepoti Sanctitatis Domini nostri Papæ CLEMENTIS XII.

Florentiæ, ex typographeo Bernhardi Paperini, 1736, 4.

Alph. 2 plag. 3.

Michael Carolus Cortigianus, e Vicedominorum gente Florentiæ procreatus, Episcopus non unius loci, inter suos egregium edidit specimen innocentie morum, ardoris in exercitio virtutum defudantis, sollicitudinis, vigilantie, atque moderationis. Desiderarunt defunctum egeni, amici, proceres. Quare, ut memoria ejus ab oblivione vindicaretur, certam bonæ mentes studuerunt. Pistorii ipse obiit A. 1713, natus Florentiæ A. 1648 ex gente nobilissima. Familia Vicedomi-

dominorum in duos abit ramos, in profapiam videlicet *Cortigianam* & *Conforterianam*. *Cortigianam* credit Autor indeptam nomen, seu cognomen, ex curia, vel curte, Episcopatus Florentini, cujus hæc gens susceperit gesseritque defensionem atque curam. Innosuerunt præterea profapiaz *della Tosa, Tosngbi, ac Aliotti*, ad communem stipitem reducenda. Exstant literæ *Gregorii X* Apostolicæ, ad Vicedominos Florentini Episcopatus, quæ ab Autore exhibentur. Seculo jam quinto memoratur Florentinus *Hugo Vicedominus*. Vicedomini hi erant genere nobili, ac, sede episcopali vacante, custodes erant bonorum Episcopatus. Eadem olim servata fuit etiam Parmæ consuetudo. *Michaëlis Caroli* pater exstitit *Robertus*, miles generosus, qui munia præstitit juvenis *Matthia Mediceo* in aula Florentina, ac posthæc Hispanis. Mater fuit *Hortensia*, unica proles & hæres Domini *Joannis Baptista Gotti*, pietatis singularis matrona. Frater Episcopi nostri fuit *Antoninus Andreas*. Natalis *Michaëlis Caroli* incidit in quartum Novembris. *Michaëlis* nomen traxit ex avo materno, *Caroli* autem ex die natali, qui olim consecratus fuerat memoriz *Caroli Borromæi*. Miniatensem Episcopatum fundaverat *Gregorius XV* A. 1622. Studia Episcopus noster humaniora addidit hausitque in Collegio Jesuitarum Florentiæ, quod a *S. Jovannino* cognomen obtinuit, præeunte celeberrimo Patre *Glaria*. Romæ tirocinium rhetoricum ac philosophicum posuit. Conscientiæ ibi arbitrum delegit *Marianum Soccini*, Patrem Congregationis Oratorii, Nepotem *S. Philippi* cognominatum. Sacerdotio consecratus, deinde Præpositum ecclesiæ Empolitanz egit, porro eligitur in Episcopum Miniatensem, deinceps transfertur ad fungendum Episcopatu Pistoriensi, cui Pratenfis est annexus. Seminarium Miniatæ erexit, missiones sacras episcopales instituit, viros ecclesiasticos sibi subjectos curæ cordique habuit, invigilavit educationi *D. Joannis Pauli Gualtieri*, Florentini, direxit vitam spiritualem *Laurentii Maria Gianni*, juventutem ecclesiasticam optimis literis virtutibusque imbuendam curavit. Familiarium curam gessit laudibus dignam, plurimi fecit perfectiones virginum sacrarum, salutem

Pag. 3.

4.

6.

7.

8.

19.

34.

64.

89.

III.

- salutem animarum rebus quibuscunque anteposuit, pauperes eleemosynis fovit ac refecit, infirmos & ægrotos sublevavit. Vitam egit duriolem & parcam, domandis cupiditatibus novius invigilavit, voluntariam paupertatem coluit, decoram status sui observavit dignitatem. Prudentiam ejus plurimi celebrant, admirati modestiam ac virginalem puritatem, quam amplecti solebat. Sacrosancam eucharistiam veneratus summo honore, devotionem in munere suo explendo diligentissime adhibuit, presentiam Dei sibi continuo ob oculos posuit. Defuncto tribui corpus spiritus propheticus. Exstant scripta ejus ascetica miscellanea, precipue exhortationes ad varios perscriptæ. Epitaphium ipsi positum fuit, ingenio Autoris dignum, quod p. 216 exstat. De reliquo gratulandum est manibus Episcopi defuncti, quod virtutibus suis dignum nactus fuerit præonem, qui, panegyricam potius Orationem, quam nudam historiam, concinnare, operæ pretium duxit.
- Pag. 144.
151.
163.
198.
332.

INSTITUTIONUM. MEDICARUM LIBRI DUO, complectentes Physiologiam, & Hygieinem; veterum placitis, legibus hydraulicis, principiis mechanicis, recentiorum inventis, nec non solidis ac demonstrativis, inde deductis, ratiociniis, innixi, Autore SERVATIO AUGUSTINO. DE VILLERS, Med. Doct. regente, nec non Institutionum medicarum in Universitate Lovaniensi Prof. regio, &c.

Lovaniæ, typis Martini van Overbeke, 1736, 4.

Alph. 2 plag. 9.

Dolet queriturque Cl. Autor, institutiones medicas, quæ olim a Professoribus Lovaniensibus editæ, magno cum applausu exceptæ, & diligentius lectæ fuerunt, nunc tantum non penitus negligi, & velut situ ac squalore sepultas jacere, propterea, quod præstantissimi quidam viri suis observationibus experimentisque multa novissime in scientia corporis humani eruerunt, quæ pro temporum conditione illæ nondum complectuntur. Ut itaque antecessorum suorum operibus

ribus decus aliquod velut postliminio redderet, illorum placita, quæ adhuc frugi essent, cum recentiorum sententiis conjungenda esse, existimavit. Eodemque consilio Institutiones has conscribere instituit. Hac vero in iis incedit via, ut in quamplurimis capitibus ordinem, definitiones, atque sententias, *Plampii, Zypai, Verbejani*, in medium adducat, & vel comprobet & illustret, vel vitii arguat, & reprehendat; contra ea recentiorum observationes & ratiocinia, ex *Malpighio* præcipue, *Ruyfchio, Lawenbachio, Hoffmanno, Keilio, Barbaulo*, Commentariis Academiæ Regiæ Parisiensis, & aliis, reperat, & nunc cum istorum placitis idonea ratione copulet, nunc vero recitet tantum, sed non iisdem assentiat; id quod exemplo animalculorum spermaticorum, a *Lawenbachio* detectorum, patet. Neque enim Autori propositum fuit, veterum doctorum autoritati, tanquam scopulo cuidam, adherescere, nec opiniones novas propter solam ipsarum novitatem admodum demirari & recipere, sed sententiam suam vel constanti & perpetua observatione, vel idoneis rationibus, confirmare, vel, ubi neutra habetur, iudicium plane suspendere, & ignorantiam docte fateri. Ceterum ad Mechanicorum, ut vocantur, Medicorum classem pertinet, in reddendis tamen rationibus nimiam subtilitatem, & concatenatam ratiociniorum seriem, vitare; & breviter omnia, ut plurimum tamen sine obscuritate, edisserit, quæve in paragraphis proponit, in subjectis observationibus explicat magis vel illustrat, in scholis vero suis clarius adhuc explanabit. Partis cujuscunque fabricam, ubi opus fuit, attingit quidem, sed non adeo copiose, quoniam lectores sibi fore credidit, rei anatomice graviter peritos. Olim, ut notum est, universa Physiologia in septem dividebatur partes, quæ de elementis, temperamentis, humoribus, spiritibus, partibus, facultatibus, & actionibus, agebant, *Plampio* etiam & *Zypao* eandem viam consecutis; Nostes vero elementa & temperamenta excludenda putat, quæ ad physicam magis considerationem, quam medicam, pertineant, tot assignari posse temperamenta, quot existunt homines, arbitratus; quamvis data hac occasione paucissima de temperamentis simul

afferat. Hæmores pariter atque spiritus commode ad partes referuntur. Ut adeo tres Physiologiæ partes supersint. Atque secundum hanc divisionem omnia ea argumenta, quæ ad Physiologiam pertinent, ita persequitur, nullum omnino ut omissum esse videatur. In *altero Libro*, quo Hygieine traditur, præceptiones diæteticas enucleat, & de animi præcipue affectibus singularibus *Capitibus* copiose disputat, quorum effectus, noxas, & remedia, exponit. Singulorum ex utroque *Libro Capitum* summam indicare, parum lectoris intererit. Qui enim harum disciplinarum rationes perspectas habet exploratasque, facile intelligit, quæ doctrinæ pertractentur. Satius fortassis erit, speciminis loco particulam quandam ipsis Autoris verbis hic recitare, ut & tractandi ordo, & demonstrationum indoles, & denique scribendi genus, propius cognoscatur, atque adeo lector de iis omnibus rectius judicare valeat. Damus igitur doctrinam explicatu difficilem, in qua ingenii judicii que vires exercere Autori licuit, scilicet de animatione foetus. Autor in prægresso *Capite* contendit, prima foetus rudimenta jam ante conceptionem esse in ovulo materno, eademque in foecundando concubitu explicari, & in motum agi, avulsoque a sede sua & in uterum delato ovulo, incrementum capere, & indies adaugeri, donec statò tempore perfectus embryo excludatur. Quæritur itaque, quo tempore cum tenui hoc embryonis corpusculo anima rationalis jungatur. Autor noster hanc in sententiam disserit, *Cap. XLVIII* de nutritione & accretione: *Hæc videtur esse loci, determinare tempus, quo accedit anima rationalis: spiraculum, inquam, vitæ, ac lumen vultus creatoris sui: & est quidem decisio hæc majoris momenti, quam bene putatur, si nimirum recte considerentur consequentia; licet hæc usque fragili admodum fundamento nitatur. Ut autem in hoc solide procedatur, reflectendum est primo ad essentiam istius unionis; secundo ad rationes nonnullas, quæ majores nostros moverunt ad præfigendum certum, aliquid tempus. Quoad primum nemo nescit, quod tota istius unionis essentia consistat in reciproco corporis & anime commercio, mediantibus organis corporis, ita ut ad istam unionem sufficiat, in hisce concipere aptitudinem, seu motus receptivitatem. Anima, si quidem spiritualis, semper sibi simillima est & immutabilis, & sub hac conditione ab autore nature tribuitur, ut suo præsideat corpori,*

pori, gubernet illud; & sapienter in viam salutis dirigat: ab eo afficiatur proinde & vicissim afficiat; atque ita justam aliquando villiationis suae rationem creatori suo reddere valeat: propter hæc, inquam, primario accedit. Secundario autem duntaxat, ut de necessitatibus corporis opportune instructa eidem prospicere valeat. Quæ cum ita sint, tunc tantum videtur esse isti unioni locus, dum organa corporea sufficienti textura gaudent, & congruos possint suscipere & communicare motus, hoc est, capacia sint, eos subire motus, qui requirantur, ut idee tales assurgant, per quas valeat anima discernere bonum inter & malum, adeoque, ut loquuntur, capacia sint usus rationis. Anima concipi debet ut sapiens iudex, qui secundum allegata iudicat & probata. Allegata & probata sunt sensationes materiales potissimum, sensus vero, seu organa, dici possunt testes. Ut ita rite iudicet anima, probet, vel improbet, consentiat, aut dissentiat, debent allegata & probata, adeoque testes, esse probata & cognita fidei. Verum aliter sese res habet: cum indubitatum sit, animam esse unitam, priusquam fetus excludatur matris ergastulo. Patet id ex eo evidenter, quod perficiantur functiones animales in fetibus abortivis omnibus: scilicet vivis, vel a quarto & tertio mense: nisi forte tenacior quidam sustinere vellet mordicus, omnia fieri in ejusmodi materialiter, & mere mechanice, conformiter ad sententiam de animabus brutorum, a tempore Cartesii apud multos receptam: & re vera, si talis obstinaret, ingenue fateor, me eum physice convincere non posse: quin imo ne quidem eum physice convincam de existentia animæ in adultis, licet quisque apud se ipsam facile convinci possit, & convincatur etiam, de existentia animæ a teneris annis; pristinarum videlicet affectionum recordatus. Fide itaque magis, quam ratione, tenere debemus, animam esse corpori infusam a secundo, vel tertio, mense impragnationis. Sed queritur, quandonam præcise anima uniat. Ut hoc rite discutatur, reflecti debet, quod unica ratio, propter quam statutum est aliquando & receptum a Medicis, Physicis, & Theologis, quod anima certo tempore uniatur machinæ, in utero matris utcumque formata, sit hæc: Nimirum quod ab isto tempore & non ante fuerint observatae functiones animales, seu motus locales, aut eorum organa utcumque formata. Ideo enim Hippocrates statuit, trigesima die in maribus, & quadragesimo in femellis. Sed quis hoc tanquam indubitatum admittet? Quis epocham ultra non extendet? Maxime cum, ut supra dictum est, sit relativum hujus organizationis negotium, non tantum ad sexum, sed & temperiem: deinde sit etiam hoc tempore evictum, embryones detegi mediantibus microscopiis formatos, quin & motibus instructos, quos nudi non assequuntur oculi: nonne vero in his admitti debet anima rationalis pari ratione, qua

admittitur in embryonibus, ad sensus crassiores formati? An igitur relativa esset ista unio ad nostros materiales sensus? An sensatus quisque, acutiore oculorum acie donatus, non statuet, animam esse unitam embryoni, sibi licet soli conspicuo? Tam mirabilis est hujusmodi temporis potentia, ut fœtus videas alios semimense natos, vel etiam aliquot diebus & horis superare alios ad septimanas & menses majores. Quidni igitur eadem plastica vis a primo instanti exorta fuisse, & ipsi embryoni connata, supponi posset? Tantoque magis, quod hæc originaliter tota resideat in felici parentum constitutione. Apparet, inquam, ex his omnibus, unionis epocham non modo ultra tempus, quo detegunt nudi sensus formatum embryonem, verum & ultra id, quo detegunt ordinaria microscopia, extendi debere: tantoque magis, quod machinula humana quoad omnes suas partes essentielles formata resideat in ovo, adeo, ut haud aliter differat ovum a conceptu, quam semen planta formatum simpliciter, & asservatum in usum, a semine intra matricem congruam recepto & germituriente. Dubitatur, inquam, merito, num ista unionis epocha non sit usque ad primam fecundationis instans coextendenda: maxime cum ab hoc primo instanti incipiant omnes corporis partes specialiter vigere, extendi, crescere. Circulatio proximè sit sanguinis generalis vividior & impetuosior, quam ante; oscillatio etiam respondeat generis nervosi; scilicet illa, sine qua functiones naturales stare non possunt. An aliquid plus igitur pro functionibus naturalibus requiritur? Nonne sufficit, ut hæc statuatur, quod oscillationum capaces sint nervi, aut quo saltem fundamento, qui præmissa rite perpendit, hanc oscillandi potentiam provincie nervorum anima denegabit? An ideo forte, quia cum Verheyen non concipit, quid anima ante trigesimum diem sue unita machina præstare valebit in commodum ejusdem, dum ab alia parte molestas ejus percipiet affectiones, famem scilicet, sitim, &c. Sed, si ita est, dicat mihi, quæso, quid eidem solatii accedat trigesimo die. Dicat etiam, quid plus in bonum sui domicilii præstare valebit trigesimo die, quam primo momento? Maxime cum demonstrari non possit, omnia organa non esse in eodem ordine posita, adeoque non duntaxat differre penes extensionem; imo præsumendum sit contrarium. Ita ut omnibus rite pensatis tanquam verosimillimum statui posse mihi equidem appareat, primum instans vita corporis esse & primum instans vita hominis, seu quamprimum micat cor, & motu instruitur vitali, vi seminalis auri, etiam præsto esse animales potentias, atque ita & anima rationalis & spiritualis condecorari præsidio.

PROPOSITION D'UNE MESURE DE
la Terre, &c.

id est,

id est,

PROPOSITIO DE MENSURA TELLURIS,unde parallelorum notabilis diminutio resultat; Autore
Domino D' ANVILLE, Regis Geographo Ordin.

Parisiis, apud Chaubertum, 1735, 12.

Plag. dimidiatæ 16, cum Tabula geograph.

Nobilissimus Autor, in describendis tabulis geographicis, atque adeo in iusto opere geographico concinnando, occupatus, quam jam diu fovit de figura telluris sententiam, non amplius premendam duxit. Summa eorum, quæ in præfenti libello proponit, hæc est: perimetros æquatoris circumque parallelorum notabiliter minores esse, quam creditum huc usque fuerit, ita ut plus quam 300 miliaria marina de ambitu æquatoris demenda videantur. Rationem hanc reddit, quod locorum longitudine differentium distantia, per operationes geometricas accuratissime definitæ, cum dimensionibus earundem distantiarum, per observatas astronomice longitudines & latitudines quæsitis, haud aliter concordent. Exempla affert varia ex variis orbis terrarum partibus. Inprimis vero de eorum situ locorum agit, quæ fluvio Ligeri in Gallia adjacent, per intervallum quatuor fere graduum longitudinis; de quo tractu accuratissimam tabulam exhibuit Dominus de *Regemorts*, ab Autore nostro præfenti libello adjunctam. *Telluri* figuram spheroidis lati tribuit *Hugenius* & *Newtonus*; longi *Cassinus*. Quæ posterior sententia ita confirmatur placitis Domini *d' Anville*, ut secundum ea excessus, quo axis terræ, per utrumque polum transiens, diametrum æquatoris superat, etiam notabiliter major, quam pro sensu *Cassiniano*, constituendus sit. Quod an ita se habeat, docebunt fortasse novæ observationes, auspiciis Regis Galliarum in locis æquatori, itemque polo, vicinioribus peractæ.

LE-

(*) *Hugenius* parte 578, *Newtonus* parte 230, minorem axem constituit, quam diametrum æquatoris; *Cassinus* parte 95, Dominus *d' Anville* parte trigesima, majorem.

LEÇONS DE PHISIQUE &c.
id est,

LECTIONES PHYSICÆ, COMPLECTENTES
Elementa Philosophiæ naturalis, per solas leges mechanicas de-
fnita, Autore JOSEPHO PRIVAT DE MOLIERES,
Regio Prof. Philof. Acad. Scient. & Soc. Angl. Membro.

Tomus II.

Parisiis, apud viduam Brocas & Jos. Bullot, 1736, 12 maj,
 Alph. 1 plag. 15, Tab. æn. 4.

Vortices *Cartesianos* cum non pauci juniorum Physicorum aspernantur, tum vero plerique etiamnum vehementer probant. *Malebranchius* ipsos illos globulos solidos secundi elementi *Cartesiani* in vortices minutissimos mutandos censuit. At doctissimus Autor præsentis libri, adhuc ultra progrediendum ratus, cum nullus in natura motus, nisi circularis & vorticosus, perennare possit, etiam minutos illos vortices ex aliis multo minoribus, & hos denuo ex minoribus, componi, arbitratur. Qua de re jam mentionem fecimus tum, cum primam recenseremus hujus libri *Partem* (A. 1736 *Menf. Mart. p. 123*). Tria autem, exemplo *Cartesii*, elementa numerat: quorum tertium cum minutis *Malebranchii* vorticibus fere convenit; huic secundum, secundo tertium, materiam suppetitat, ex vorticulis continuo minoribus constantem; neque ipsi minutissimi primi elementi vortices alias habent partes, præter vortices etiamnum minores. Et, sicut in mediis mundi vorticibus majoribus globi solidi & graviter enati sunt, ita etiam in plurimis vorticulis elementaribus globulos similes conflatos, atque inde omnem duritiem & gravitatem deducendam esse, *Molierius* noster existimat. Ex his principiis, certissimis (ut arbitratur,) & simplicissimis, universam rerum naturalium varietatem explicare contendit. Et *Lectione* quidem *sexta*, quæ est præsentis Voluminis prima, de materia subtili

subtili & ætherea, hoc est, de ipsis illis commemoratis tribus elementis, differit. *Septima* ad naturam aeris interpretandam accedit. Cujus proprietatibus, quas experientia docet, expositis, concludit, aerem simplicissime consideratum, nihil esse aliud posse, quam medium, a vorticibus tertii elementi formatum, qui vortices singuli globulum solidum continuant. Hinc aerem fluidum, hinc pellucidum, & aliquatenus gravem, & elasticum, esse, ipsamque ejus vim elasticam, non vero gravitatem, explorari per barometra posse; hinc etiam varias particulas heterogeneas non quidem penetrare in ipsos vortices aereos, sed inter eos distribui ac moveri posse. *Lectione octava* de aqua & oleo disquirat; & aquæ particulas vortices esse, docet, secundi elementi, qui non modo singuli globulum solidum complectantur, sed etiam ex vorticibus primi elementi consistunt; globulos solidos continentibus, & circa globulum medium, veluti vortices planetarum circa solem, perpetuo circumactis. Olei autem particulas vortices esse primi elementi, ex vorticibus etiamnum minoribus, solidosque globulos comprehendentibus, constantes. Hinc aquam aere longe graviorem, sed & penetrantiorē & magis elasticam, neque ab aere, neque ab aliis ponderibus nobis familiaribus, comprimī posse; hinc particulas oleosas, in aquearum angulosis intervallis hærentes, remoto aere, per antliam pneumaticam, magnopere amplificatas emergere, ipsius formam aeris præ se ferentes; hinc multos alios effectus naturales oriri. *Lectione nona* ignis & salium proprietates naturamque persequitur. Atque ignem quidem elementarem constitui ab ipso elemento primo ostendit, subtilissimo, agitativissimo, & omnia replente ac pervadente, secundo etiam & tertio elemento materiam suppeditante; ceterum effectus ignis, in lumine & calore positos, sensibiles fieri negat, nisi interventu particularum oleosarum, quæ & ipsæ sint vortices primi elementi, sed globulis solidis & gravibus instructi, quibus agere in partes corporum valeant; itaque corpus incallescere & rarefieri, cum moleculæ oleosæ, in poris ejus hærentes, quacunque de causa incitatur, nec

nec tamen æquilibrium cum aliis particulis primi elementi superantes, crebris ictibus partes corporis impellant; at idem corpus lucidum fieri, cum frequenter illæ moleculæ oleosæ, magis excitatæ, æquilibrium memoratum vincant, amplificatæque, & ex vorticibus primi elementi in vortices secundi elementi sensim mutatæ, vibrationes suas & tremores per ipsum secundum elementum, etsi non omnes æque prompte (unde radiorum diversitas,) propagent; jam lumen solis ad nos transmitti, ope vibrationum, quas inflammatæ particulæ oleosæ, atmospheram solarem replentes, (nam ipsam solis corpus durum esse,) in elemento secundo excitent; calorem vero, ope vibrationum, quas eadem particulæ oleosæ in elemento primo efficiant. Postremo, quod ad particulas salinas attinet, eas ita definit *Molierius*, ut sint globuli diversæ quidem magnitudinis & gravitatis, pro diverso salium genere, sed multo tamen particulis aqueis minores, & densiores, gravioresque; quibus adeo non repleti tantum intervalla angulosa particularum aquearum, sed etiam hæ ipsæ ita involvi, possint, ut ad motum deinceps tardiores fiant, prævalentibus ob eam rem moleculis oleosis, & specie bullularum arearum ex poris aquæ, non sine frigoris augmento, elabentibus, salique locum cedentibus. Atque hic multa de salium solutione affert; illa vero omittit, utrum globuli salini sint vortices primi elementi, an primo magis primi; utrum sint meri globuli solidi, ex vorticibus elementaribus excussi, an alio modo orti; & qui fiat, ut diversæ salium genera diversas illas, & tamen constantissimas, figuras angulosas & polyedras adsciscant. At plura etiam alia in placitis Viri doctissimi reperiri non dubitamus, quæ legentibus non æque ut ipsi clara & simplicia & certa videri queant. Quibus tamen non obstantibus, hoc asseri verissime posse existimamus, cum in aptandis præcipuis naturæ operibus ad systema hypothesesque suas tam egregiam operam collocasse, ut præstantissimis quibusque & solertissimis novorum elementorum, & hypothesium, systematumque physicorum, architectis facile æquiparandus, vel etiam antefereendus, videatur.

A D

NOVA ACTA ERUDITORUM,

Quae Lipsiae publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tomii VI Sectio XII.

OPERE VOLGARI, E LATINE, DEL CONTE
BALDESSAR CASTIGLIONE, &c.

hoc est,

OPERA, A COMITE BALTHASARO CASTILIONIO lingua Italica & Latina scripta, recens collecta, ordinata, emendata, & illustrata, studio JOANNIS ANTONII & CAJETANI VULPIORUM, dicata Eminentissimo & Reverendissimo Domino Cardinali CORNELIO BENTIVOLIO, Arragono, Administro Regiae Catholicae Majestatis in Curia Romana.

Patavii, typis Josephi Comini, 1733, 4.

Alph. 2 plag. 12 $\frac{1}{2}$,

Comes, adhuc fama super aethera notus, eruditi orbis delicia, *Balthasar Castilionius*, vir suae aetatis eloquentissimus, ex sanguine illustri natales originemque traxit, magnus in rebus agendis, praecclarus in legationibus peragendis, aptissimus ad res intricatas expediendas, ad Poesin Latinam aptus natus, Italicae Poesi exornandae proprius, in re publica literaria insigni obtinuit nomen ex Opere notissimo, quod *Cortegiano* inscripsit, quodque in hac Operum ejus collectione denuo scenam aperit. Vitam ejus nitide & eleganter expo-

XXX

exposuit *Bernardinus Marliani*, quæ hic denuo exit in lucem, notis *G. V.* passim locupletata & distincta. Locum Castilionis, in valle fluminis Oronæ situm, putant vulgo appellatum sic esse ex *castro Scilicomis*. *Attila* illud diruerat. *Anspertus*, qui A. 886 e vita decessit, reædificavit id æquæ ac Mediolanum. Domus Comitum Castilionensium antiquitate admodum præstat. *Henricus IV* A. 1074 Archiepiscopatum Mediolanensem impertivit *Tealdo Castilionio*. *Ostavianus*, Episcopus Ostiensis, ad A. 1175 memorabilis, ex eadem familia exortus fuit, primus generis sui Cardinalis. *Joannes*, Judex & Procurator generalis fisci per Langobardiam, ex hac stirpe procreatus, ad A. 1312 floruit. *Joannes* alius Episcopum egit Vicentinum A. 1400. A quo descendit *Branda*, dictus Cardinalis Placentinus, A. 1411 id dignitatis nactus, fundator *Collegii*, quod Patavii existit, *Castilionensis* in oppido Patavii, quodque erudiendis adolescentibus egenis dicatum. Ad idem est stemma referendus *Guarnerius*, Jurisconsultus celeberrimus, Præses Mediolani ad A. 1448; item *Zeno*, Episcopus Lisongii ac Baiusi, prorex, seu gubernator, Regis Angliæ per Normanniam, dein Regis Galliæ a consiliis ad A. 1459; nec non *Joannes*, Episcopus Constantiæ, paulo post Papiæ, nuntius Apostolicus per Hungariam & Germaniam, tandem vero pater ecclesiæ Romanæ purpuratus, constitutus a *Pio II* legatus Pontificis per Marcam Anconitanam ad A. 1460; *Branda*, Episcopus Comi, commendator Abbatæ Morimondienfis, Consiliarius Ducis Mediolanensis *Galeacii Maria Sfortis*, Vicecomitis, ad A. 1475. Alios præterea viros illustres & venerabiles, ex hoc genere ortos, *Marlianius* passim invenit. *Balthasar* Comes in lucem editus fuit tam excelso stemmate in villa Casatico juxta Mantuam, haud procul a Marcaria, A. 1478, 6 Dec. patre *Cristophoro*, matre *Alvigia* e stirpe *Gonzageni*, filia *Antonii Gonzage*, e prosapia Principum Mantuanorum. Græca addidit Mediolani ex *Demetrio Chalcondila*. Studiosum sese præbuit poetices, musices, architecturæ, picturæ, & sculpruræ. Liberalitas, animi magnitudo, modestia, admiranda integritas, prudentia multum subacta, ingenii acumen, proceritas corporis firmi, bene formati

Pag. 10.

13.

mati & recte dispositi, ludoque, luctæ subacti, cum venerabilem suis reddiderunt. Ad maturitatem annorum progressus, conciliavit sibi favorem *Ludovici Gonzaga*, Marchionis Mantuanorum, qui ipsum sibi adjunxit legatum in moderando exercitu *Francisci Sfortia*, Mediolanensium Ducis. Munia operamque deinde præstitit *Guidoni Ubaldo*, Duci Urbinatum, cujus missu legationem ad *Henricum VIII*, Angliæ Regem, suscepit, ac ad *Ludovicum II*, qui tunc Gallis dominabatur. Suasû Regis posterioris, ac exhortationibus carissimi sui amici, *Alphonſi Ariosti*, componere tunc cœpit libros suos, de *Cortegiano* appellatos. *Leoni X* Papæ eum in deliciis fuisse, constat inter omnes. Uxorẽ duxit *Hippolitam*, filiam *Guidonis Taurelli* Comit̃s, literis quoque Latinis ac carmine Latiali excellentem, si quibusdam credimus. Quo minus verò eam numero poetiarum inferamus, prohibemur editorum annotationibus, e quibus, *Balthasarum* elegiam finxisse nomine uxoris ad sese scribentis, perspicitur. Ex ipsa maritus suscepit *Camillum*, tandem A. 1520 defuncta. *Camillus* hic castrum avitum tradidit Duci Urbinatum, ejusque loco in Ducatu Urbini recepit Castellum *dell' Isola del Piano*. Comes *Balthasar*, variis legationibus perfunctus, obiit diem suum Toleti A. 1529, 2 Febr. *Jovius* sefellit sese, Madriti ipsum expirasse ratus. *Carolus V* Imperator, ea tempestate in Hispania agens, exequias tantò viro splendidissimas paravit, celebrarique jussit. Summatum maximus fuit numerus, qui funus elatum sunt comitati. Corpus in templi majoris sacrario, quod S. *Ildefonsi* vocant, conditum. Epitaphium ei posuit *Bambur* Cardinalis. Matrem vero defuncti adhuc superstitem literis suis ipse *Clemens VII* Papa solatus fuit admodum clementer ad 27 Apr. 1529. Liber ipse, vulgo inscriptus *del Cortegiano*, quatuor partibus constat. In primo Volumine *Aulicum* fingere instituit, quem Itali vocant *il Cortegiano*, præfatus in proœmio de destinationis suæ difficultate. *Aulicum* vero postulat esse commendabilem nobilitate, gratia summorum Principum, forma eminente, fama & existimatione integra, animo forti, non audaci, non jactabundo, non nimis delicato, sed potius statura

medibcri, variæ armaturæ exercitio, joci haud affectatis, scientem peritumque musices & artis pictoriæ, literarumque, exercitatione poetices, oratoriæ, & elegantioris stili. Remotam cupit ab Aulico, quem format, adulatorum consortionem, & affectationis titillationem. *Volumine secundo* tradit modos & tempora, quibus virtus aulica sit representanda, & in lucem proferenda, ut Aulicus effugiat odia & livorem. Inprimis cupit, ut Aulicus sit usquequaque cautus ac prudens, mansuetus, affectationis fugitans, convenientiam & decorum in actionibus quibuscumque observans; ut Principi seruiat suo in negotiis utilibus ac honorificis, nec officium sibi impositum negligat; ut in cultu & vestimento honestatem & decus amplectatur; ut unico niti possit amico solido, reliquosque viros honoret pro meritis ipsorum; ut in ludis sit temperans & moderatus; ut variarum linguarum notitiâ sit instructus, maxime autem Hispanicæ ac Gallicæ; ut in cibo potuque seruet modum; ut de se ipse modestissime loquatur sentiatque; ut rationem habeat temporis, personæ, gradus; ne quem offendant; ut in negotio quocumque sinceritatem ac veritatem sectetur. *Volumine tertio* celebrat laudibus aulam Urbinensem. In matrona virique summi conjuge laudat pulchritudinem, benignitatem, affabilitatem, vivax & promptum ingenium, famæ integritatem, honestatem, amorem decentem. *Quarto Volumine* Comes illustrissimus e re credit publicæ, monere, ut Aulicus conciliet sibi Principis sui benevolentiam, qua tectus, possit semper vera edisserere citra offensionis periculum. Tandem vero, indutus *Petri Bembi* personam, de variis generibus modisque amoris ratiocinatur atque differit. *Aulico* subjunctæ sunt Comitis aliorumque ad ipsum datæ epistolæ, e variis edicis manuque scriptis libris collectæ. Hasce excipiunt *Carmina & alia Opuscula, aucta, emendata, & illustrata*, quæ instar testium locupletissimorum significant penitus, quanta *Castilioni* fuerit, quamque felix, vena, præcipue in pangendo carmine Latino, Elegiam *Castilioni*, qua finxit *Hippolytem* suam ad se ipsum scribentem, habes hic *pag. 344 seq.* Ipsam induxit desiderio mariti Romæ commorantis propemodum contabescentem, ac

picta

Pag. 279 seq.

335 seq.

pieta ipſus inter hæc imagine ſolitudines ſuas ſolantem.
Egregios credimus hoſce verſus ac excellentes:

*Sola, tuos vultus referens, Raphaëlis imago
Piſta manu curas allevat uſque mear.
Huic ego delicias facio, arrideoque, jocoque,
Alloquor, & , tanquam verba referre queat,
Aſſenſu nutuque mihi ſæpe illa videtur
Dicere velle aliquid, & tua verba loqui,
Agnoscit balboque patrem puer ore ſalutat.
Hoc ſolor longos decipioque dies.*

Suffragiis univerſæ poſteritatis digna eſt Epiſtola *Caſtilionis* ad *Henricum*, Angliæ Regem, de vita & geſtis *Guidubaldi*, Urbini Ducis, data, quam tamen potius panegyricum, ſeu laudationem Pag. 376 ſeq.
funebrem, quam vitæ expoſitionem, liceat appellare.

MEMOIRES POUR SERVIR A L'HISTOIRE
de Languedoc, &c.

id eſt,

COMMENTARII, HISTORIÆ LANGEDO-
ciarum inſervientes; opera Domini DE BASVILLE,
hujus provinciæ Ebori, ſeu Præſecti.

Amſtelodami, proſtat in officina Petri Boyeri, typo-
thetæ & mercatoris librarii, 1734, 8.

Plag. 22.

Cum libris eis pretium ſit ſtatuendum, quibus utilitas ve-
ritati ſociata atque juncta commendatur; *Bavillii* Com-
mentarios hoſce non poſſe non lectori arridere, opinamur,
quibus quippe ratio ſtatus publici optima, jura ſummi Regis,
nationis Gallicæ gloria, ac commercii amplificatio, exponuntur.
Veritas ſcripti hujus eſt anima, ſimplicitatis venuſtas eſt vultus,
ordo antem & compages juſta eſt exquisitiſſimum optimi gu-
ſtus pabulum. Nominatim Autor in id incubuit, ut edi-
fereret artes, quibus Langedociæ homines ſtudent, mores,

Xxx 3

indo-

Pag. 5.

indolem singularem, temperiem sanguinis, opes, formam rei publicæ, commercia, divitias, munera, industriam, redditus innumeros. Et, cum Langedocia duodecimam fere partem regni Galliarum conficiat, liber hic est instar magistri, quo præeunte de robore ac opulencia Galliarum judicium ferri potest. Dominus *Lamoignonius de Basville*, Autor ejus, exstitit per 13 annos ephorus magnæ hujus regionis, a *Ludovico XIV* ei præfectus. Galli vocant *Intendant*. Nostri Proregem subaudiunt, Tanta inerat ei acies ingenii judicii que, tanta memoriæ vis, ut nihil esset ipsi; quod curæ ejus commissum, impervium, seu intentatum. Callebat exquisitæ res commercii, agriculturæ, reddituum, navigationis rei que maritimæ artem atque scientiam. Miris consiliis extinxit Cebennensium tumultus motusque religiosos, inflexibilem utique firmitatem animi ac mentis intrepidum robor benignitate erga inferiores & pietate erga Regem obedientissima moderatus. Perduxit ipse Commentarios suos usque ad annum 1698, quibus nihil futile, nihil inconcinnum, nihil ad voluptates duntaxat compositum, inseruit. Liber tam exquisiti argumenti distributus est in *Capita quinque*. *Primo* exposuit Autor limites, elevationem poli, spatium provinciæ, montium descriptionem, camporum, fluminum, piscationum, silvarumque; historiam regionis politicam inde a Romanorum ætate ad id temporis, quo ipsa cum regno Galliarum coaluit; epitomen rerum ibi a Romanis, Gothis, *Carolo Martello*, *Carolo Magno*, Comitibus Tolosensibus, *Simone*, Comite Montisfortis, gestarum; differentiam inter superiorem ac inferiorem Langedociam; nomina, quibus regio fuit gaviſa, diversa, clima, divisiones, incolarum numerum, indolemque populorum. *Capite secundo* exponitur de ratione regiminis, quam *Sectiones quatuor* illustrant. *Prima* complectitur gubernationis ecclesiasticæ formam; *secunda* rem militarem, ejusque ordinem; *tertia* jurisdictionem; *quarta* ordinem provinciæ istius intimum. Itaque facile conjicias, tractationem hic suppeditari de Archiepiscopis & Episcopis, de ipsorum origine, Abbatibus, Prioribus, Clericis monasticæque vitæ addictis, de Academiæ bigæ, Tolosæ & Montebellicardo, de collegiis eruditis,

7.

8.

eruditis, ac seminatis, ordine Melitenſi, ac imprimis de variis modis reducendi Hugonottas ad Romanam Eccleſiam. *Tertio Capite* enarrantur jura Regis ac tributa, a Langedocienſibus exigi ſolita, tum constantia, tum incerta; prædia regalia; feuda a Rege pendentia, Ducatus, Comitatus, Vicecomitatus, Baronix; gabelle & artes faciendi menſurandique falis. *Capite quarto* ediſſeruntur commercia hujus regionis, merces, inibi factæ, cum primis ex ſerico ac lana, nundinasque urbium majores. *Capite quinto* exhibetur tractatio de operibus, quæ vel olim, vel recentiori ætate, ars architectonica produxit, de reliquiis Romanorum monumentorum, de Campo Marii, quem nunc *Camaragus* vocant Galli, de domo quadrata, *Diana* templo, Nemaufi amphitheatro, Gardii Ponte, Ponte S. Spiritus, *Ludovici XIV* opera erecto, de muris Aquæ mortuæ & Carcaſſonæ, de Tolofenſium ponte, de canali regio, quo utrumque mare conjungitur, nec non de operibus, quibus extrema manus nondum fuit impoſita. In horum numero cenſentur canales, quibus Rhodani aquæ Perpigniacum uſque derivabuntur, exſiccatio voraginis paludisque, portus Agidæ, pluresque canales, navigationi & commercio deſtinati. Dominos Langedociæ ſi requiras, de eis minus copioſe, nec adductis in medium Hiſtoricorum testimoniis, expoſuit Noſter. Decerpemus ex eis, quæ attulit, potiora. Volſci, antequam Romani rerum anno U. C. 636 potirentur, terras hæſce incolere, diviſi in Tectoſagas ac Arecomicos, quorum illi ſuperiorem Langedociam, hi inferiorem, occuparunt. Provincia pars erat Gallix *Togate* ex ea ætate, reliqua Gallia tranſalpina a *Cæſare* in Belgicam, Celticam, ac Aquitanicam, diſtributa fuerat. *Auguſtus* Galliam tranſalpinam diviſit in provincias quatuor, Belgicam, Lugdunenſem, Aquitanicam, & Narbonenſem. Ad ultimam reuſere Langedociam. A tribus *Conſtantini M.* filiis A. 356 Gallia in 13 provincias partita fuit. Quinque ultimas provincias cõplexa tunc fuit Aquitania, nempe Novempopulanam, Viennenſem, Alpes maritimas, ac Narbonenſem, cujus pars erat Langedocia. Imperante *Honorio*, Gallix conſtitutus eſt numerus provinciarum 17. Langedocia tunc relata fuit

Pag. 10.

11.

13.

14.

23.

24.

25.

- fuit ad Narbonensem primam, ejusque urbs primaria existit
 Narbo. *Honorius* idem *Marico*, Gothorum Regi, dono dedit,
 ut Italiam liberaret, Gallias Hispaniasque, conditionibus eis
 adjecis, ut eas continuo recuperare Romanis liceret. Ipse,
 celebratis cum *Claudia Honorii* nuptiis Narbone, ad ostia Rho-
 dani sedem delegit *palatium Gothorum* in Septimania. Lo-
 cum in praesens appellant *S. Gilles*. Successores ejus ad annos
 300 Galliae Narbonensi imperitarunt. *Rodericus* A. 714 victo
 & interempto, Saraceni Langedociae parte omni jugum servi-
 titatis imponere coepere. *Carolus Martellus*, praelio cum eis
 A. 725 feliciter commisso, oppida Nemasum, Mageloniam, &
 Bezieram, asseruit regno Galliarum. *Pipinus*, filius ejusdem,
 A. 759 obsedit cepitque urbem Narbonem, Tolosam, Albigen-
 ses subegit, omnemque recepit Langedociam. *Ludovicus*
Pius Ducem Septimaniae praefecit, seu Marchionem Gothiae,
 Narbone sedentem. Comitès Tolosae praeterea praerant, ter-
 risque circumjectis per Langedociam superiorem nomine Re-
 gis jura curabant dicenda inde ab A. 829 usque ad A. 936.
 Primus existit *Bernbardus* primus, filius Vicecomitis Nar-
 bonensis, & ultimus *Ermengardus*, aut *Raimundus*, ex eo na-
 tus. Eo defuncto, *Pons Raimundus* Comitatum Tolosae cum
 Principatu Gothiae, seu Septimaniae, conjunxit. *Simon*, Co-
 mes Montisfortis, successor ejus, infeudationem de Comi-
 tatu Tolosae nactus, petiit, ut sibi adderetur confirmatio Du-
 catu Narbonensis beneficiaria, seu feudalis. Comites Tolo-
 senses plurimam Langedociae partem tenuerunt usque ad *Joan-
 nam*, *Alphonfi*, Comitis Picaviensium, uxorem, *Raimundi VII*,
 ultimi Tolosensium Comitis, filiam, donec Langedocia A. 1271
 regno ipsi rursus jungeretur. Bellis contra Albigeneses susce-
 ptis, quammaxime de salute Comitum Tolosae fuit actum.
Raimundus VI A. 1268 eorum partibus favit, licet simularet
 sese posthac eis esse inimicum. Signati autem cruce, faco
 animadverso, A. 1214 delegerunt Ducem *Simonem*, Comitem
 Montis fortis ac Leycestriz, cui Papa *Innocentius III* confir-
 mationem A. 1215 impertivit, ac investituram Rex *Philippus*
Augustus A. 1216 Meloduni concessit. Oppida pleraque ejus
 regio-

regionis, in dirionem redegit, extinctus in obsidione Tolosæ A. 1218. *Almericus*, ex eo progenitus, leniorem nactus indolem, ratusque, sese adversus *Raimundum VII*, cujus pater *Raimundus VI* obierat A. 1222, terras a patre expugnatas tueri haud posse, eas cessit ad unum omnes *Ludovico VIII* A. 1223, invito ac repugnante *Raimundo VII*, qui jus suam in *Joannam*, filiam unicam, uxorem *Alphonsi*, Comitis Picavensium, qui *Ludovici Sancti* Regis erat frater, transtulit. At ex hoc conjugio nullæ existit proles, & uterque conjugum A. 1270 obiit. Tum *Philippus Dudax*, Galliarum Rex, hæreditatem opimam adiit, suoque regno junxit. Langedocia variis appellationibus venire consuevit, dicta nunc *Gothia*, nunc terra *Gotberum*, nunc *Septimania*, nunc provincia *S. Egidii*, nunc *Occitania*. Vocem *Languedoc* Autor non ex *land & Gotben*, id est, terra Gothorum, sed ex *languo d' Oc*, derivat, siquidem in constitutionibus A. 1316 memoratur lingua Gallica (*la Langue Francoise*), & lingua Oc, seu Occitanæ (*la languo d' Oc*). Reditus Archiepiscopales, Episcopales, Abbatum, ac Monasteriorum, quotannis per Langedociam redeunt maximi, nempe librarum Gallicarum 1416487. Academiæ, Tolosana & Montisbellicardi; antiquitate & gloria præstant. Utramque fusius Autor describit, dignaque exequitur commemoratione. Medicinam in altera harum Academiarum olim fecerant Saracenorum Doctores. Ordo Jurisconsultorum, qui ibi viget, antiquior est ceteris per omne regnum. *Placentinus*, *Irnerii* discipulus, docuit ibi jura, in Gallias ex Italia accedens. Visitur ibidem epitaphium ejus. Ordo ille ab eo huc usque vocatur *Placentinianus*. Gloria eminent ex ævo vetusto *Clemens IV*; *Urbanus V*, *Placentinus*, A. 1180, † 1192, *Azo*, præceptor *Accursii*, A. 1210, *Placentinus* alter, *Joannes Salertus*, A. 1328, *Petrus Jacobus* A. 1311, *Jacobus Rebuffus* A. 1361, *Petrus Rebuffus*, *Encharranus*, *Guilielmus Speculator*, *Nicolaus Bacrinolus*, postea Pontifex Romanus, *Philippus præfes*, *Guilielmus & Stephanus Ranchinus*, *Pactus*; aliique. Scholæ publicæ per Langedociam exstant 15, quarum decem reguntur a Jesuitis. Harum minimæ ut cessent, optat Autor, in quibus quippe nec diligentæ, nec æmulationi, nec ordini,

Pag. 35.

36.

37.

61 seq.

65 seq.

69.

71.

- Pag. 73. nec disciplinæ, solet esse locus. Per Langedociam coacti fuerunt homines bene multi A. 1685 ad Pontificiam religionem amplectendam, generosiores nempe 440, alii vero 198478.
78. Exierunt religionis avitæ ergo homines 4000, quorum 600 re-
79. diere. Nec tamen audet Autor inficiari, eos, qui cœpere Pontificiam profiteri religionem, re vera inhærere religioni Reformatæ. Ne quis vero Sebennensium credat amplius, sese incolere juga montium, ad quæ perdifficilis pateat aditus, plures quam centum viæ, 112 pedes latæ, jussu regio fuerunt factæ, quibus tormenta bellica reliquique apparatus commode
80. satis advehi possunt. Emissos a Rege homines, quî Reformatos deducerent ad religionem dominantem, violenter adegisse
83. suspectos ad Sacramentorum usum, animos haud convicisse, ingenue præ sese fert Autor, ratus, emendationem solidam a pastoribus ordinariis solide doctis & placide disertis magis esse expectandam, quam a terrorum ministris. Juvat legisse ea, quæ de statu militari ac civili idem plane edisserit & perpulchre. *Gabella* usus in Gallias investus est a Rege *Philippo Valesio*, & in Langedociam A. 1369 a *Carolo VI*. Reditibus regalibus ea annumeratur, qui ex sale proveniunt, quem privati coquunt. Modus faciendi salem est singularis, qui in Langedocia viget. A sole enim aqua in lacus derivata excoquitur & arefcit, vaporibusque liberatur supervacuis. Eadem diligentia Autor pertractat reliquos, qui solvuntur Regi, provenus reditusque. Si domini quarumcunque regionum scripta curarent conficienda de terris sibi subjectis, earumque provenitibus, redivitibus, exportandis & importandis rebus, divina quædam inde expectanda esset Politices peritia, quippe quam il, qui privatis commodis consulunt potius, quam publicis, inter arcana loculorum suorum nonnunquam abdere, & sollicitis simulationibus solent occultare.
- 210.
- 212.

INSTITUTIONES THEOLOGICÆ DIDACTICO-ELENCTICÆ, in usum Auditorii domestici conscriptæ, ac publici juris factæ, a JOANNE VAN DEN HONERT, T. H.

T. H. filio. Accedunt ejus dua Orationes, altera de Regeneratione, altera de Historia ecclesiastica, Theologis maxime necessaria.

Lugduni Batav. apud Samuelem Luchtmans, 1735, 4.

Alph. I plag. 16.

Evolarunt e sacratio penatum Cel. *Honerti*, de quibus exponere aggredimur, Institutiones, bonisque avibus in complurium pervenerunt manus. Orationes duæ, corollarii loco subjunctæ, jam antea publicam adspexere lucem. Altera in Academia Trajectina ab Autore, novam Historiæ ecclesiasticæ docendæ provinciam solenni ritu suscipiente, publice fuit recitata. Institutiones hæc ita fuerunt natæ, sicut in Præfatione significatur. Autor in alma Trajectina in publicis prælectionibus, eisque theologicis, tractavit *Joannis Melchioris* Theologiæ Systema, analytico ordine antea a sese dispositum. Octo circiter annis post ex Ultrajectina in Lugdunensem Hollandorum Academiam translatus, patrique suo, qui indidem Systema id *Melchioris* exponere & illustrare solet, collega datus, institutiones molitus est proprias, ne contra morem, ibi receptum, duo Theologiæ Professores unum idemque Theologiæ systema enarrarent. Servavit nihilo fecius ordinem, definitiones, ac argumenta, quibus *Melchior* fuit usus, non quia alia, sed quia meliora, non potuit excogitare. Est, ubi ipse ab antistite suo & duce *Melchiore*, modestissime tamen, discedit. *Melchior* singula fidei suæ capita didactice absolvit, nec ea interpellavit recensione eorum, quibus adversarii laborant, errorem, ipsarumque, quæ eis adhærent, objectionum. Ad calcem vero singulorum Capitum de erroribus multum, de objectionibus vero parum, vel nihil aliquando, disseruit. Autor e contrario opiniones objectionesque Adversariorum ad suum in singulis Capitibus locum retulit, eo quod id juvandæ memoriæ, & judicio acuendo, haud parum videtur inserviturum. De Theologia naturali & revelata, atque sacris literis, in limine statim exponit. Venerandi sui, Patris librum de *Veris Dei viis*, suasque Dissertationes, ipse passim laudat. Ideam

Yyy 2

Dei

- Dei mentibus nostris esse innatam, ex *Rom. I, 19*, docere contendit, vindiciis pro ea tuenda in Socinianos expromtis. Sapientissimis Philosophis *Ciceronem* annumerat. Pelagianizantium seriei inferit ipsum *Ulricum Zuinglium*, eo quod hic in epistola ad *Franciscum Regem*, *Confessione fidei* præfixa, cœlitibus adscripsit *Herculem*, *Thesum*, *Socratem*, *Aristidem*, *Numam*, aliosque. Eas, quæ a dissentientibus in medium allate fuere, sententias concinne & analyticè enarrat, ita tamen, ut earum refutationem haud attingat. Complectitur universâ tractatio *Libros duos*. *Prior* continet *sex Capita*, quorum *primo* exponitur de fœdere naturæ & operum; *secundo* de Dei decreto; *tertio* de creatione & providentiâ Dei; *quarto* de creatione hominis, ejusque primo statu; *quinto* de Angelis; *sexto* de corruptione generis humani. *Liber secundus* constat *Capitibus octo*, de negotio gratiæ inscriptus. *Caput primum* repræsentat autorem gratiæ, Deum Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum. *Secundo* exhibetur doctrina de æterno proposito exercendæ gratiæ & iræ. *Prædestinatio* ex ipsius mente complectitur etiam reprobationem ob loca *Act. IV, 28*, *Rom. IX, 17, 22, 23*, *1 Thess. V, 9*, *1 Pet. II, 8*, *Jud. v. 4*. Ordinem decreti, cui insitit prædestinatio, generatim accepta, Auctor hunc constituit: *Scopus Dei fuit, totum genus humanum, ad demonstrandam gloriam suam, dividere in vasa iræ & vasa misericordiæ. Necessaria, huic scopo infervitura, indeque sua sponte fluentia, medta esse* 1) *creationem hominis*, 2) *permissiõnem sanctam & gubernationem justam* *hujus lapsus, quia homo sine lapsu neque peccator fuisset, neque miser, atque propterea nec ira, nec misericordiæ, vas fuisset unquam.* In primis laudat *Dissertationem* suam de *gratia Dei, non universali, sed particulari*, qua Lutherano-Evangelicorum argumenta, pro universali gratia stabiliendâ passim allata, sese examinasse & refutasse perhibet. *Capite tertio* agitur de sponsonne filii & pacto salutis humanæ. *Capite quarto* exponitur de pacto fœderis gratiæ per Vocationem & Fidem. Vocationem externam & internam docet esse limitibus adstrictam & particularem, *Caput quintum* inscribitur de justificatione pecca-

peccatoris. Το δὶναλωμα, a Paulo commemoratum Rom. VIII, 3, 4, exponit per *justum legis postulatam*. Capite sexto edisseritur sanctificatio peccatoris. Sanctificationem esse justificationis indivulsum fructum, solide docet. Capite septimo exponitur de communione ecclesie, & usu sigillorum foederis. Lutheranis pag. 205 doctrinam *consubstantiationis* tribuit, ratus, corpus Christi per rerum naturam omnipresens esse haud posse, & Sacramentorum naturam pingere Christum non presentem, sed absentem. Capite octavo evolvitur glorificatio hominis impii post mortem. *Melchizedecum* ad felicitatem summam esse translatum, ejusque animam simul cum corpore in caelo esse, ei plus quam verosimile videtur. Reliqua sunt sic comparata, ut receptum spirent institutum, tramitque inhæreant ecclesie ejus, cui Cel. Autor sese addixit.

176 seq.

185 seq.

196 seq.

209 seq.

213.

Julii Bernhard von Rohr, Merseburgischen Domherrns und Land-Cammerraths, Phyto-Theologia, oder Vernunft- und Schriftmäßiger Versuch, &c.
hoc est,

JULII BERNHARDI DE ROHR, CANONICI Merseburgensis, & a Consiliis ararii provincialis, Phyto-Theologia, sive Scripturae S. & rationi consentaneum Tentamen, quo ostenditur, qua ratione ex regno plantarum omnipotentia, sapientia, bonitas, & justitia Creatoris magni, & conservatoris omnium rerum, ab hominibus agnosci, & ejus nomen sanctissimum ideo celebrari possit. Altera emendatio editio.

Frankofurti & Lipsiæ, impensis Michaelis Blochbergii, 1745, 8. Alph. 1 plag. 13.

Gratias Deo esse pro unoquoque bono agendas habendasque, docet Paulus Eph. V, 20. At quotusquisque ad hoc rite peragendum sese debite componit, occasionibusque oblati huic facit officio satis? Prædicabiles itaque eos arbitramur viros, qui res a Deo creatas ita contemplantur, & aliis contemplantas præbent, ut incitentur inde lectores, atque per hosce alii ad gratias Deo persolvendas.

Yyy 3

con-

consultissimum amplissimumque Autorem, cujus nomen scientiarum cultoribus longe est amœnissimum, tanto cum gaudio intelligimus, quantum id est pretium, quod *Wilhelmi Derhami, Joannis Alberti Fabricii, τῷ μακάρῳ, Frid. Christiani Lesseri*, operibus consimilis scopi ponere solemus. Applaudimus diligentia Autoris, jam inter divos versantis, eam quoque ob causam suscipiendæ, quod in Præfatione spem nobis injiciat proxime edendi *Minero - Theologiam*. Ea, quæ in præfens ipse depromit aliunde, ingenue indicavit, confessus quammaxime, libros phisicos Ill. *Christiani Wolfii* a sese ad amplificandam Dei gloriam opportune fuisse adhibitos, & addens, nonnullos, opinione erronea impulsos, periculosas in eis sententias venari, vel potius intemperie consequentiarum inde extorquere voluisse. Tractatio *Phytotbeologia Volumina* complectitur tria. *Primo* recensetur providentia Dei, quam plantæ, earumque stamina & partes, illustrant. Dissertitur inibi de figura plantarum ac structura, partitionibus, radicibus, caulibus, stirpibus, gemmis, foliis, floribus, fructibus, seminibus, lignis, mensura arborum, torfa, lignorum putrium usu, ac de ipso cinere. *Volumen secundum* repræsentat providentiam Dei, in conservandis plantis vigilantissimam. Exposuit in eo Autor earum multiplicationem, culturam, transpositionem, vel facilem, vel infructuosam, harmoniam cum momentis regionum aliis, penuriam aliunde compensatam, prodigiosas virtutes, delicias, quibus oculos recreant, odorem, saporem, viresque reliquas. Quibus singulis subjunxit nonnihil de scientia botanica herbarumque denominatione. *Volumen tertium* exhibet usus illos, qui ex regno plantarum ad homines & bestias redundant, tum per remedia morbis opponi solita, tum in re familiari conformanda, tum in amplificanda Phisicorum scientia, alendisque artificibus, tum in victu pauperibus inde subministrando. Inprimis dilaudat Dei mirificam providentiam, qua venenatas plantas noluit vel signis, vel usu omni, vacare. Demittit sese deinceps ad percensenda ea, quæ interventu herbarum admittuntur, peccata. Tum dissertit de justitia Dei vindice, quam occasione germinum herbarumque in improbos exercet. Tandem de providentia Dei, annonæ cari-

caritatem famemque variis modis sublevantis, docte commen-
 tantur. *Principium indiscernibilem* idem comprobatur, defen- **Pag. 38 seq.**
 dit, & ad gloriam Dei amplificandam apte transfert. Ecquis,
 obsecratum, inficiari ausit, id, quod cognosci potest, citra disse-
 rentiam cognosci haud posse? Qui, abyssum infiniti intelle-
 ctus divini quin admirentur, sibi temperare nequeunt, eorum
 est, singula, quæ existunt, ad discernendum habilia esse, ar-
 bitrari. Diversum plantarum sexum haud admittit Au- **47.**
 tor veluti certum & usquequaque evidentem. Radices et-
 iam plantæ cujusvis marinæ dari, credit, easque initiis, vel sta- **58.**
 minibus, earum inservire, docet. Ut summatim dicamus,
 quod res ipsa postulat, diligentia hîc utramque facit pagi-
 nam; librorum præstantissimorum delectus fuit habitus; & ob-
 servationes optimæ, ex eis allatæ, testatum reddunt Autoris in
 legendo studium plane adamantinum; de usu plantarum ea
 edisserit, quæ œconomis passim sunt salubria; ubique vero
 rationes suas ita subducit, ut lectorem dimittat Dei frugalita-
 tisque amicum atque cultorem. Ericam bubus cedere posse **461.**
 in pabulum, e re est eorum, qui rei familiari student. Eun-
 dem usum præstant viviradices. Scabiosæ fumus fugat erucas, **463.**
 Et quis singula, quæ emolumentis usibusque sunt fœcunda, ex
 hac tractatione in compendium redigere valebit?

**Kurze, doch gründliche, Abhandlung von der Men-
 schengefälligkeit, u.**

id est,

**BREVIS, SED SOLIDA, TRACTATIO DE
 facultate & studio sese aliis approbandi, in qua usus ejus
 dexter ex sana ratione, præcipue autem ex sacris literis, ple-
 nie ostenditur ac illustratur, abusus contra aque ostenditur
 & rejicitur, Autore M. FRID. PETRO TACKIO,
 Ecclesiastæ oppidi montani Hercinici Grund.**

Wolferbuttelæ, impensis Jo. Christoph. Meißneri, 1740, 8.

Plag. 14.

Ut

- U**t Deo placeas, cum maxime enitendum. Licet tamen & sese actionesque suas hominibus reddere probatas, non quidem artibus modisque legi divinæ repugnantibus, assentione, consiliis improbis, auxilio, destinationibus malis impertito, aliisque modis, amori in Deum & in alium quemvis & salutis suimet oppositis. Vix vero valemus cunctis placere. Conandum itaque, ne optimis, seu melioribus, minus probemur. Ut autem placeamus multis, non optimis solis, adhibendæ sunt virtutes eximie & intellectus & voluntatis, potissimum vero studendum eis, quibus vita communis adjuvatur & excolitur, nempe sinceritati, urbanitati, veritati, taciturnitati, justitiæ, & grati animi custodiæ. Immoderate nimiumque enixe, ut aliis placeas, laborandum non est. Accedant porro ad virtutes illas mores boni. Cura enim eo transferenda, ut cunctis utiles, nemini simus molesti, seu damnosi. Ni hominibus hac
- Pag. 157 seq. ratione, Deo certe, placebimus. Nec obstant dicta *Jac. IV, 4, & Epist. VI, 5-8*. Cum *Hiramus* urbes, a *Salomone* sibi destinatas dono, vocavit *Cabul*, idem indicare voluit ex Auctoris sententia, ac lutum & paludem. Quæ opinio nobis haud videtur verosimilis, ratis potius, urbes illas a potiori urbe *Gabala*, in confiniis *Aseritidis* ac *Naphthalitidis*, *Gabla*, apud *Josephum de Bell. Jud. III, 1, & Cabul* dicta in *Echa Rabbati 75, 4*. Demonstrat tandem, omnino ecclesiarum non esse, repugnante licet officii ratione eo eniti, ut aliis ipsi placeant ob *Tim. V, 21, Rom. XVI, 18, 2 Pet. II, 3, 18, 2 Chron. XXVI, 18, Ez. XIII, 18*. In doctrina de adiaphoris accedit sententiæ *Joachimi Langii*, ac, dari adiaphoras actiones, dubitat. Ponamus vero, tibi iter esse faciendum, idque institui posse per viam & unam & alteram, scopo æque accommodatam. Nonne tum electio hujus viæ præ illâ est electio adiaphora? Licet enim in sese omnis actio libera ex lege quadam sit determinata; sæpius tamen illam determinationem ignoramus. Tandem Auctor ostendit, magistratus haud esse, actiones suas multitudini approbare per officii justitiæque neglectum. Cum vero singula scripserit Auctor clara & populari ratione, ac tractationi ipsi lumen insit, quod Auctori cum aliis est commune; credidimus, Lectoris nos facturos haud ingratum, si succincta defungeremur expositione.

IL PECCATORE COMBATTUTO DELLA DIVINA
voce Ragionamenti familiari, &c.

hoc est,

PECCATOR DIVINA VOCE DEVICTUS;
Colloquia familiaria, composita a PETRO CAMILLI de
Vico Regio, consecrata sublimi ac invocanda Majestati Tri-
nitatis Sanctissimæ Dei Patris, Filii, & Spiritus Sancti.

Tomii III.

Luccæ, typis Sebastiani Dominici Cappuri, 1727 & 1728, 12.

Alph. 2 plag. 4½.

Ut animus ad Deum, & officia ei præstanda, excitetur, Dominumque suum perpetuo spectet ac intueatur, præsidii ac adjunctis est opus. Ut enim corpori alimenta, sic etiam animæ pabula, sunt suppeditanda. Eum in finem, ut illa ipsa animi nutritio promoveatur, hic quoque concinnatus fuit libellus. *Tomus I Capitibus constat quinque. Primo* disseritur de Deo, hominem ad sese arcessente, vocante, invitante, ac pœna in hominem, voci divinæ reluctantem, statuenda, nec non de præmio ac favore, in morigeros expromendo. *Capite secundo* exponitur de *pœnitentia*, ejusque fructibus, & usu, inprimis de pœnitentia sœra, plerumque infructuosa. *Caput tertium* delineandis evitandisque peccandi occasionibus est proprium. *Capite quarto* disseritur de consortiis pravorum hominum fugiendis. *Caput quartum* continet consuetudinem ac commercium cum sodalibus probis, virtutum amicis. Non est, quod demonstrationes scholasticas, syllogismos, voces mysticas barbarasve, eruditionisque pompam, hic scrutere, vel expectes. Rationes inventu faciles, emendationemque animi spectantes, exempla e sacris literis petita, ac pronuntiata, ex eodem fonte hausta, utramque hic faciunt paginam. E vitis fabulisque Sanctorum nihil, quantum vidimus, est adscitum. Paucula sapiunt ecclesiæ Romanæ proprias doctrinas. *Tomus secundus* quatuor novissima repræsentat, mortem, judicium extremum, infernum, & paradysum, totidem invitamenta fugiendi prava, legique divinæ vivendi congruenter. *Tomus tertius* exhibet tres potissimos Christianorum inimicos, mundum ad

Zzz

mala

mala provocantem, labem insitam, continuisque fecundam malorum irritamentis, & cacodæmonem, persuadetque reluctationem eis opponendam, constantiam fidei prædicat, ac victoriam, de hostibus hinc reportatam, summi pendendam ostendit. Omnis pertractatio eum in modum est conformata, quo pastor animæ probus cum ovibus sibi demandatis solet serio placideque colloqui, eisque exhortationes ac dehortamenta impartiri.

CONSIDERAZIONI DEL MARCHESE GIOVAN-GIOSEFFO ORSI, Bolognese, sopra la Maniera di ben pensare ne' componimenti, &c.

hoc est,

ANIMADVERSIONES MARCHIONIS JOANNIS JOSEPHI ORSI, Bononiensis, in Artem bene cogitandi in scriptorum compositione, olim publicatam a P. DOMINICO BOUHOURS, e Soc. Jesu. Accessere scripta omnia, quæ occasione literariæ hujus controversiæ sive pro Orsio, sive contra eum, sunt edita; cum vita Orsii, & Carminibus ejus, sub finem adjectis.

Tomi II.

Mutinæ, apud Bartholomæum Solianum, 1735, 4 maj.

Alph. 4 plag. 8.

In limine magnæ hujus Collectionis legitur Italica Operis *Bouhoursianæ* interpretatio, a *Jo. Andrea Barotti*, Ferrariensi, adornata. Huic igitur *Bouhoursi* libro oppositæ sunt *Orsianæ* Animadversiones jam A. 1691. Primum publicatæ. In præfenti editione literarum subjunctarum apparet insignis collectio. *Ars cogitandi*, logicus liber, ex Portu regio, seu Jansenistarum schola, olim prolatus, hic exulat. De tribus mentis operationibus hic nec vox exstat, nec vestigium. Disseritur potius de ingeniosis sententiis, seu cogitatis ornate instituendis. Exempla pulchræ ingeniosæque compositionis ex Historicis, Oratoribus, Jureconsultis, Poematibus, Orationibus panegyricis ac funebribus, varia adducuntur, solideque dijudicantur. Ne quid fastidii insit pertractationi, formam ea præfert Dialogorum, quæ objectionibus proferendis ac diluendis est aptissima. Scopus operis in eo haud vertitur

titur, ut methodus scholæ, vel artis oratoris præcepta, hic fer-
ventur, aut tradantur. Vicissitudinem & historiam hic habes
ingeniose cogitatorum, quæ exhibentur plerumque ratione
originis, progressus, mutationis, ac decrementi. Loca, quæ
illustrantur, sunt e Latinis, Gallicis, Italicis, Hispanieisque, scri-
ptoribus decerpta. Judicia, passim intexta, pro eis haud ven-
dicantur, quibus error nullus, nulla labes, possit inesse. Inge-
nium elegans, quod Galli vocant *bel esprit*, non profus de-
esse Germanis ac Polonis, aliisque gentibus borealibus, Eristi-
cus largitur, sed, id longe copiosius elucere in Gallis Italisque,
contendit. Ne Italos quidem & Hispanos ea gloria admo-
dum condecorari posse, existimant Galli. Dialogis septem
exhibetur hic, quicquid de cogitatis vigorem floremque in-
genii amabilis pulchrique complectitur, ac edisseri potest. Ju-
cunditas, nitor, & vita ingenii, uni Auctori magis propria sunt,
quam alteri. Infant scriptis Itatorum, quæ defendi possunt, licet
ea a Gallis reprehendantur & notentur. Magno passim labo-
re id hic agitur, ut reprehensiones illæ diluantur, eisque ob-
ex ponatur, quibus liber: *La maniere de bien penser*, scateat.
Ut hoc luculentius intelligatur, adjiciuntur epistolæ quatuor
Marchionis *Josephi Orsi* ad doctissimam & clarissimam Domi-
nam Gallicam, *Annam* viduam *Dacierii*, super Commentationi-
bus suis in famosum librum Gallicum, quem jamjam memo-
ravimus. Adjunguntur literæ diversorum Auctorum, ad Mar-
chionem, de quo diximus, scriptæ de eadem causa, quibus ob-
jectiones, in ephemeridibus Trevoltiensibus evulgatæ, ansam
dederunt. Lis mota fuit reliquis nationibus de ingenii prin-
cipatu a Rev. P. *Bouhours*, qui, ut eum Gallis suis vindicaret,
nulli fere scriptori egregio extero pepercit. *Ciceroni* fuit
gravis, *Famianum Stradam* notavit. *Hermogenem* reprehendit.
Senecam carpsit. *Emanuelum Thesaurum* rosit. *Fulvium*
Testi minoris fecit, quam par erat. Italis plerisque non peper-
cit. Hisce, inclementiori censura affectis, per opus hoc uni-
versum Autor Italus impertivit laudes, nævos eorum notavit
ipse subinde, sæpiusque excusavit, veteres Latinos aliosque e
Gallia ipsa scriptores defendit, justumque ingeniis ponere præ-
tium laboravit. Nisi opus jam olim in lucem exiisset, judiciis-

que eruditorum dudum patuisset, plura merito adderemus, quibus in præfens superfedemus exponendis. Nolumus certe gentibus, de ingenii palma concertantibus, esse molesti, sed potius suas quibuscunque animi dotes reservatas inviolatasque gratulamur, verentes, ne disceptationibus id, quod pulchritudo & elegantia ingenii dici solet, deteratur magis, quam amplificetur. Dandum quoque est aliquid amori, quo gentium singulæ in laudes suas exardescunt, licet is sæpius cum aliarum contemptu sit conjunctissimus, modumque excedat. Trahit Sinas quoque laudum suarum ea voluptas, ut, sese oculatos, reliquas vero gentes vix luscas, esse, existiment. Natura enim mortalium hoc quoque nomine prava & sinistra dici potest, quod in suis suæque nationis dotibus notandis quisque hebetior est, quam in reprehendendis alienis.

ESSAIS SUR LA NECESSITE' ET SUR
les moyens de plaire, &c.
hoc est,

TENTAMEN DE NECESSITATE MODIS
quæ placendi, Autore MONCRIFIO, ad-
scripto *Academia Francica.*

Amstelodami, apud Franciscum Changuion, 1738, 8.

Plag. 15.

Scopus hominum communis in eo versatur, ut reliquis sui generis placeant ac probentur. Ipsorum maximam partem in contraria currere prorsus omnia, haud videtur inficiandum. Lucta exinde oritur non mediocris in animo eodem. Amor sui præposterus in causa est, ut displiceamus. Necessum itaque cuique, ut ad se ipsum attendat, & secum habitet. Homines enim, quo magis ingenio excellunt, eo magis postulant, ut alii ipsis placeant, ipsi vero, illusionibus decepti, a via regia & virtute plerumque desciscunt. Ut hasce illusiones detegat adimatque Cl. Autor, libello huic conscribendo animum applicavit. *Parte priori* format theoriam & doctrinas inprimis; *posteriori* ostendit, quomodo animus sit regendus, ut doctrinam, animo immissam infixamque, cultu vitæ ipsius, ac conversationi cum aliis vacantes, exprimamus. Ars placendi est iucunda

cunda animi corporisque demonstratio, qua alios inducimus ad nos amandos. Veneramur nonnullos, quos averſamur & fugimus. Sunt, qui vitia detestantur & reprehendunt, ut bilem in alios effundant. Calcant ipsi cum *Diogene Cynico Platonis* fastum, sed majori fastu. Fructus & effectus, qui inde proveniunt, sunt in causa, ut ipsi displiceant. Homines vero, vulgaribus nævis immunes, affabiles, faciles, indulgentiæ & commiserationis pleni, non possunt non placere, nisi facilitatem præferant imperiosam, & misericordiam ambitione imbutam. Evitanda est cupiditas excellendi & eminendi, aut id ostendendi, quo aliis sumus superiores, ita tamen, ne infra illud nos demittamus. Inprimis eis, qui ad honores perveniunt, cavendum, ne, quales olim fuerint in societate, obliviscantur. Id præcipue enitendum, ut placere cupiamus, & hoc desiderium penitus animo nostro altaque mente repositum maneat. Cavendum, ne credamus, nihil interesse, quo quis animo, & qua propensione, in nos sit affectus. Affectationis, quæ imitationis est imago vilis, vitanda est illecebra; ea enim adoptamus laudem & excellentiam alterius, meritorum nostrorum negligentes. Plerumque modulos seligunt homines, ipsis minus accommodatos, quos imitentur. Alios alius tenet error, quo fascinati, ridendos cum hilaritate eos proponunt, in quos tela reprehensionis irrisoriæ mittunt artificiose, ut voluptatem audientibus instillent. *Spiricum* hunc, Gallis dictum *causticum*, vivis Auctor coloribus depingit. Sunt, qui, ut placeant, alios insulse adulantur, eo quidem eventu, ut minimi tandem fiant. Modi supersunt alii sexcenti præposteris, quibus insulse & inficete uti solent, ut placeant, mortales. Quorum potiores elegantè & perspicue scriptor politissimus enumerat, amabilis nævorum censor, identidem lectorem imbuens de eo, quod enitendum sit quibuscunque, ut unus alteri placeat. Descendit deinde ad adminicula certissima atque pulcherrima, quibus, ut placeamus, tuto efficere, dummodo libeat, licet, quibus illud generale adscribendum est scitum Poetæ: *Ut ameris, amabilis esto*. Exemplorum cum in utramque partem vis sit maxima, felicissimum Deoque proximum judicamus illum, qui

Pag. 2.

4.

20.

36.

45.

ab ineunte etate cum eis versatur hominibus, qui nec sibi, nec aliis, desunt, atque ad vincula societatis humanæ arctissime colliganda sunt apti nati, & approbationem aliorum, justissimis meritis colligere sibi valent. Liber ipse ita, ut placeat, perhumane & eleganter est conscriptus, tamque facili profluit, tamque venusta sese commendat, dictione, ut ii, qui *Decorum* sibi aliisque instillare contendunt, ejus lectione nequeant superfedere. Quare causa non apparet ullæ, cur verbum amplius addamus.

L. SECTANI Q. FIL. AD GAJUM SALMORIUM Sermo quintus. Accessere M. PHILOCARDII Enarrationes.

Corythi, typis Etruscæ Societatis, 1738, 8.

Plag. 4.

- P**hilocardius hunc Sermonem, sale satirico divitem, *Carolo*, Principi Lotharingorum, inscripsit ac consecravit, causatus, Autorem Societatis Jesu hic suscepisse defensionem. Idem significat, Sermones quatuor *Sectani* Genevæ sub exitum anni 1737 in lucem primum produisse, Typographos vero Italix illis publica impressione quinque paucos intra menses edendis vacasse. *Rullus*, eis exagitatus, invidia & obreccatione tumens, respondendi provinciam audacter suscepit, ac libellum immanem Italico sermone sub *Cesellit* nomine vulgavit, tenebris digniorem, quam luce. Ipse protulit nomina Patrum Societatis Jesu, *Pompeji Venturi* atque *Hieronimi Lagomarsini*, in Florentino ejusdem Societatis Collegio Rhetoricæ Poeticæque insignium doctorum, tanquam pro certissimis Sermorum illorum quatuor Autoribus habendorum. Male dixit simul universo Jesuitarum cœtui, ac Florentinum populum ad nefariam seditionem, atque inauditum facinus, cohortari, eumque in hoc oratione acri armare, non dubitavit. Ne quidem a primariis Florentiæ familiis calamus ejus virulentus abstinuit. Repudiarunt statim omnes *Cesellit* libellum in vulgus editum. *L. Sectanus* legere ipse illum totum non susti-
- Pag. 13.
- 15.
- 17.

sustinuit. Usque adeo, illum non modo non literati atque honesti hominis, sed ne hominis quidem, scriptum esse illud, judicabat. Itaque libellum cum respondendi cogitatione simul abjecit, negans, alia ulla ratione ejusmodi esse scriptis respondendum, ac neglectu & contemptu; inprimis sese exemplis summorum virorum, sibi que amicissimorum, *Scipionis Maffei* atque *Antonii Muratorii*, sese sustentans. Amicorum tandem consiliis suasionibusque tantum dedit, ut responderit *Cesellio* in hoc Sermone, significans cum maxime, sibi non fuisse in animo, literatos dente circumrodere theonino, quos quippe suspicere consueverit. Eadem opera Sermones illos suos a suppositis Autoribus abjudicat. Editor addidit passim notas & illustrationes, ac ad primum versum ostendit, *Sectanum* societati *Pastorum Arcadum* esse adscriptum, cujus Sermo tam false vesanas vanasque Criticorum inutilium vivendi judicandique rationes exponit, ut *Heraclito* risum queat excuterè. Opusculum certe *Horatii* & *Juvenalis* Satiras elegantia & ingenii & dictionis adæquat. En vindicias, quibus Patres Societatis Jesu concelebrat & purgat:

Pag. 26.

II,

— — — — — *Nam quor*
Sectano infensus, tantum baccharis in illos,
Una quibus cura est, pietatis jura tueri,
Virtutisque viam docili monstrare juventa;
Qui semper vigilant in publica commoda: quorum est
Nobilitas minimus, rerum obscurissime, splendor?
Quor transfers iram? Pullo Sectanus amictu
Scilicet incedit, quadramque arrodit eandem.
Quid, si deciperis? Quid agam, quo litore vivam,
Non facile invenies, Cereris si lampade queras.

8.

Lagomarsini epistola, ad Cl. *Abrahamum Gronovium* Id. Martii A. 1738 scripta, ex parte in annotationibus adjicitur, quæ ipsum hæud esse larvatum illum *Sectanum*, facile significat. De *Sectano Philocardus* hæc auguratur, quæ silentio involvi hæud oportet; *Ea physica ac mathematica habet in manibus,*
 ut,

12.

23.

ut, cum primum lucem adspexerint, nova sit lux iisdem discipulis oboritura. Idem Philocardius Paschalem Quesnellum vocat majorum gentium hereticum. Ipse præterea meminit novæ sectæ arcanæ, quæ Italiam clanculum pervadat. Videtur societatem liberorum fabrorum murariorum ob oculos habuisse. En verba: *Hanc, ex Anglia Galliaque legum severitate suppliciorumque metu detrusam, rerum suarum mysteriorumque sedes collocare in Italia jam pridem cepisse, plurimi, nec temere, suspicantur. Sed errant, si qui putant, vigilantissimo sanctissimoque Pontifice reipublica Christiana sacra moderante, diutius eam apud Italos posse consistere. Sunt ejus quidem secta inisia Eleusina Cereris sacris occultiora: quo etiam majorem suspicandi verendique ansam cordatis viris præbent, verum tamen non sic omnia occultari, præsertim in magno sectatorum numero, possunt, ut non quadam effluant, ad auresque hominum permanent. Feruntur autem duo illa esse sectæ non postrema decreta, ut 5 Jesuitarum libri nulli penes Initiatos sint, 5 contra Jesuitas, quicumque ad hanc diem prodierant, nulli non sint: Provinciales præsertim qua inscribuntur literæ 5 Tuba magna, quorum librorum alter Veteris Testamenti, alter Novi, apud eos pane auctoritatem obtineat. Vereno hæc, an falso, ferantur, nescio; feruntur tamen.* Ingentem deinde recognoscit Philocardius numerum Jesuitarum, qui a consiliis sacris confessionibusque sunt Imperatoris gloriosissimi, Regum, Electorum, ac Principum Europæ. Typographi tandem monita sunt adjecta, præcipientis, in *Serm. IV v. 140* locum vocum *Rufus, Peribonius*, legendum esse, sed potius *Grandus, Valsechius*. Apud *Cesellium* de quadam Leydensium Theologorum Decisione est sermo, quæ hic profertur, Adjungitur porro facti *Ceselliani* series, & super eo dubitationes, eæque ad Academiam Catholico-Romanam delatæ. Agmen claudit ejusdem Academiæ ad dubitationes illas Responso. An ficti quid hisce subsit, definire haud lubet. Si verisimilitudinis leges huic transferre licuerit, decisionem & hanc & illam esse effictam, non possumus, quin suspicemur.

Pag. 24.

25 seq.

29.

30.

37.

INDEX AUTORUM,

quorum Libri, aut Inventa, in hoc
Volumine continentur:

I. Libri Theologici, & ad Historiam Eccle- siasticam spectantes.

A hlwardti (Petri) <i>Solida Meditationes in Augustanam Con- fessionem.</i> Pars I.	9
Anonymi <i>Mahomedes, maximus animarum corruptor.</i>	89
<i>Diss. super literis bullatis contra Bajum promulga- tis.</i> Partes II.	318
<i>Initia Historia Ecclesiastica, seu Paraphrasis Acto- rum Apostolicorum.</i> Partes III.	398
Anfaldi (Ca'i Innocentis) <i>Patriarcha Josephi religio ab crimi- nationibus Basnagii vindicata.</i>	158
Balti <i>Vindicia prophetiarum religionis Christianae.</i> Tomus I.	321
Tomus II & III.	397
Baumgarten (Sig. Jac.) <i>Consiliorum theologicorum Sylloge I.</i>	373
Behrendt (Jo. Frid.) <i>Harmonia systematis de bodierna anima- rum creatione cum creatoris sanctitate.</i>	75
Bernd (Adami) <i>Tractatio de Deo, & anima humana.</i>	16
Breitingeri (Jo. Jac.) <i>de Principiis in examinanda & definienda religionis essentia ex mente nuperi Scriptoris Galli adbi- bendis amica disputatio.</i>	218
Campaillæ (Thomasi) <i>Adamus, seu mundus creatus, Poema philosophicum.</i>	203
Carstens (Menon. Nic.) <i>Meditationum subsecivarum Specimina tria.</i>	186
Cennii (Cajetani) <i>Concilium Lateranense Stephani III A.</i>	769
<i>in lucem editum.</i>	342
	Cypri-

A 22 2

I N D E X

Cypriani (<i>Sal. Ern.</i>) <i>Præmonitio rationalis contra errorem de indifferentia religionum.</i>	188
Duisingii (<i>Henr. Ott.</i>) <i>Diff. ad Articulum Symboli, qui agit de passione Filii ad dextram Patris.</i>	236
Fueslini (<i>Jo. Conr.</i>) <i>Accessiones, ad expositionem historiarum reformatæ Helvetiorum ecclesia spectantes.</i>	125
Glaseneri (<i>Justi Martini</i>) <i>Commentatio de gemino Judæorum Messia.</i>	274
Gudii (<i>Gottlob Frid.</i>) <i>Demonstratio hermeneutica, quæd Christus in cœna sua $\epsilon\alpha\upsilon\epsilon\omega\sigma\iota\mu\epsilon\alpha$ agnum paschalem non comederit.</i>	143
Hechtii (<i>Christiani</i>) <i>Succincta Concilii Tridentini historia.</i>	51
<i>Van den Honert</i> (<i>Jo.</i>) <i>Institutiones Theologia didactico-elenctica.</i>	538
Hutchinsoni (<i>Jo.</i>) <i>Libri post S. S. optimi de principiis Mosaicis Lemmata.</i>	264
Kieslingii (<i>Jo. Rud.</i>) <i>Commentatio de Jesu, melioris quietis sponsore.</i>	63
Kochii (<i>Jac.</i>) <i>Pharos, seu præter spem exorta lux in densu vetustissima Ægypti historia tenebris.</i>	330
Lampe (<i>Frid. Ad.</i>) <i>Dissertationum philologico-theologicarum Syntagma.</i>	389
Leibnitii (<i>G. G.</i>) <i>Tentamen Theodicaa de bonitate Dei, libertate hominis, & origine mali. Nova editio M. L. de Neufville. Tomi II.</i>	317
<i>A S. Maria</i> (<i>Davidis</i>) <i>Casus reservati in Archiepiscopali Taurinensi Diœcesi.</i>	21
Moore (<i>Jo.</i>) <i>Propositiones de naturali & revelata religione.</i>	262
Moshemii (<i>Jo. Laur.</i>) <i>Commentatio de Consecrationibus Episcoporum Anglorum.</i>	447
P. (<i>T.</i>) <i>Libri post S. S. optimi de Principiis Mosaicis, Autore Jo. Hutchinso, Lemmata.</i>	264
	Plu.

Plumyeu (<i>Jodoci Jos.</i>) <i>Dissertationes selectæ in Scripturam Sacram.</i>	266
Raupachii (<i>Bernb.</i>) <i>Austria evangelica.</i>	123
Ries (<i>Fr. Ulrici</i>) <i>Disquisitio de peccati originalis inbarentis a parentibus ad liberos propagatione.</i>	90
De Roches (<i>Franc.</i>) <i>Vindicia rei Christiana.</i> Tomi II.	324
Rusmeyerii (<i>Mich. Christiani</i>) <i>Labores Academici varii.</i>	467
Santini (<i>Ant.</i>) <i>Vita Pontificum Romanorum.</i>	107
Schlosseri (<i>Jo. Lud.</i>) <i>Vindicatio Novi Fœderis locorum ex libris historicis adversus Jer. Marklandum.</i>	180
Schuberti (<i>Jo. Ern.</i>) <i>Cogitata de universali Judeorum conversione, & regno chiliaſtico.</i>	77
Stiebritz (<i>Jo. Frid.</i>) <i>Expositio cogitatorum Wolffianorum de Deo, mundo, & anima hominum.</i>	21
Touron (<i>A.</i>) <i>Vita S. Thoma Aquinatis.</i>	385
Turretini (<i>Jo. Alph.</i>) <i>in Pauli Apostoli ad Romanos Epistola Capita priora XI Prælectiones critica.</i>	7

II. Libri Juridici.

<i>Anonymi de Præjudiciis marinis circa jura, quæ dicuntur regalia & majestatica, cavendis Propempticum.</i>	33
Conradi (<i>Franc. Caroli</i>) <i>Diff. de Jure Quiritium a civitate Romana non diverso.</i>	128
Jensii (<i>Jo.</i>) <i>Structura Juris Romani.</i>	251
Noltenii (<i>Rud. Aug.</i>) <i>Diatriba de Juribus & consuetudinibus circa Villicos.</i>	233
De Toullieu (<i>Petri</i>) <i>Collectanea, edita a Jo. Wolbers.</i>	253
Zu Vach (<i>Emil. Lud. Hombergk</i>) <i>Diff. epist. de Legibus Servitii Tullii, quibus & Reges obtemperarent.</i>	236

A a a a

III. Libri

I N D E X

III. *Libri Medici & Physici.*

<i>Anonymi Tentamen clarioris detectionis, meliorisque connexionis, in jucunda Physica anigmatica instruenda.</i>	173
<i>Commentatio de Chalybe Alsatia.</i>	260
<i>Tract. de Communicatione morborum, animique affectuum.</i>	367
Beckett (Wilb.) <i>Observationes chirurgicae.</i>	413
Boerner (Nic.) <i>Physica, seu rationalis naturalium scientiarum tractatio.</i>	46
<i>Fabricii (Phil. Conr.) Idea Anatomiae practicae.</i>	132
<i>Historia Regiae Scientiarum Academiae ad A. 1732.</i>	362
<i>ad A. 1733.</i>	416
<i>ad A. 1734.</i>	443
Ludolf (Hieron.) <i>Chymia, in Medicina triumphans. Pars I.</i>	59
De Molieres (Josephi Privat) <i>Lectiones physicae. Tomus II.</i>	526
<i>Morini Mechanismus universae naturae.</i>	164
<i>Ritteri (Alb.) Schediasma de Nucibus margaccis.</i>	134
<i>Rogers (Josephi) Tract. de Morbis epidemicis.</i>	256
<i>Tralles (Balsb. Lud.) Tract. de Venesectione, remedio ad felicem variolarum curationem saepe perquam necessario.</i>	44
<i>De Villers (Servatii Augustini) Institutionum medicarum Libri duo.</i>	520

IV. *Libri Mathematici.*

<i>D'Anville de Mensura telluris propositio.</i>	525
<i>A Bergen (Caroli Gustavi) Commentatio de Thermometrica mensura constantis.</i>	168
<i>A Brixia (Fortunati) Elementa Mathematicos, ad Mechanicam Philosophiam accommodata.</i>	163
	<i>Histo-</i>

<i>Historia Regia Scientiarum Academia ad A. 1732.</i>	362
<i>ad A. 1733.</i>	416
<i>ad A. 1734.</i>	443
Horrebowii (Petri) <i>Consilium de nova methode Paschali, ad perfectum statum perducenda.</i>	135
M. (H.) <i>Proportio harmonica in ratiocinio detecta.</i>	220
Morini <i>Mechanismus univ[er]sa natura.</i>	164

V. *Libri Historici, Chronologici, Genealogici, &c.*

<i>Anonymi Historia urbis Lutetia Parisiorum. Tomi V.</i>	97
<i>Brevis expositio de majori Homanniano Tabularum geographicarum Atlante.</i>	217
<i>Specimen historia Indicis Romani librorum prohibitorum.</i>	305
<i>Spicilegium observationum de Bosnia regno.</i>	345
<i>Historia Leopoldi, Imperatoris occidentalis.</i>	411
<i>Vita gloriosi Principis S. Petri Orseoli.</i>	459
<i>Historia univ[er]salis, ex Anglico in Gallicum conversa. Tomus II.</i>	481
Asquini (Basilii) <i>Centum & octoginta ac ultra viri illustres Ferojulenses.</i>	461
De Basville <i>Commentarii, historia Langedociorum inservientes.</i>	533
Beckii (Jac. Christoph.) <i>Introductio in Historiam patriam Helvetiorum.</i>	56
Le Beuf <i>Diff. in qua disquiritur, a quonam inde tempore nomen Francia fuerit in usu.</i>	302
Beytchlagii (Frid. Jac.) <i>Tentamen biographicum plenius, seu Vita Jo. Brentii, senioris.</i>	462
Breitingeri (Jo. Jac.) <i>Accurata enarratio & investigatio antiquitatis Tiguri.</i>	193
Caufori (Ant.) <i>Vita Petri Magni, Russia Imperatoris.</i>	501

I N D E X

<i>Dantis (Andrea) Vita Michaelis Caroli Vicedomini, Patricii Florentini.</i>	518
<i>Datii (Gregorii) Historia Florentia.</i>	50
<i>Fossai (Petri Thoma) Commentarii, ad notitiam historiae Portus Regalis pertinentes.</i>	299
<i>Gaubil Historia Gentschiscani, ac omnis Dynastiae Moncusorum.</i>	241
<i>Goujeti Bibliotheca Auctorum ecclesiasticorum Seculi XVIII.</i>	197
Tomus I & II.	197
Tomus III.	247
<i>Havercampi (Sigeb.) Introductio in Historiam patriam.</i>	442
<i>Heydenreich (Lebrecht. Wilb. Henr.) Historia Dominorum de Schwarzburg dictorum.</i>	56
<i>Historia Regiae Scientiarum Academia ad A. 1732.</i>	362
ad A. 1733.	416
ad A. 1734.	443
<i>Janissonii (Franc. Mich.) Status praesens reipublicae provinciarum Foederatarum.</i>	213
<i>Josephi (Flavii) Opera omnia, in Germanicum translata, & illustrata, a Jo. Bapt. Ottio.</i>	193
<i>Klimi (Nic.) Iter subterraneum.</i>	216
<i>Kochii (Jac.) Pharos, seu praeferens speciem exorta lux in densis Aegyptia historia tenebris.</i>	330
<i>Kortum (Renati Andrea) Recensio historica de vetusto Episcopatu Lebusensi.</i>	215
<i>Lampejani (Sitalcii) Observationes in Chronologiam veterum Ebraeorum, Aegyptiorum, &c.</i>	497
<i>M. L. D. M. Historia Imperatoris Caroli VI.</i>	1
<i>Manni (Dominici Maria) Comment. de Oculariis nasi, seu perspicillis, a Salpino Armati inventis.</i>	309
<i>De Marlborug viduae Commentarius de ratione vivendi & agendi, qua ipsa usa fuit in aula Londinensi.</i>	3
<i>Le Mascrier Descriptio Aegypti.</i>	433
	Max-

A U T O R U M.

Mazzolini (<i>Alexandri</i>) <i>Vita Francisci Blanchini, Veronenfis.</i>	420
Moshemii (<i>Jo. Laur.</i>) <i>Commentatio de Joanne Durao, pacifi-</i> <i>catore celeberrimo.</i>	160
Mustafa (<i>Hazi Chalisa</i>) <i>Chronologia historica, Italice versa a</i> <i>Jo. Rainaldo Carli.</i>	439
Oricellarii (<i>Bern.</i>) <i>de Bello Italico Commentarius.</i>	440
Pontoppidani (<i>Erici</i>) <i>Gesta & vestigia Danorum extra patriam.</i> <i>Tomus I & II.</i>	205
Pascoli (<i>Leonis</i>) <i>Vita pictorum, sculptorum, & architectorum</i> <i>nostra atatis. Volumina II.</i>	506
S. (<i>J. F.</i>) <i>Historia Ducatus Lotharingici brevior.</i>	54
Santinelli (<i>Stanislai</i>) <i>Vita venerabilis servi Dei, Hieronymi</i> <i>Emiliani, Congregationis Clericorum regularium de Soma-</i> <i>scba fundatoris.</i>	5
Santini (<i>Ant.</i>) <i>Vita Pontificum Romanorum.</i>	107
Schillingii (<i>Dieboldi</i>) <i>Descriptio bellorum Burgundicorum, in</i> <i>Helvetia gestorum.</i>	49
Schoettgenii (<i>Christiani</i>) <i>Historia Conradi Magni, Comitis Wet-</i> <i>tingensis, Marchionis Misnia & Lusatia.</i>	350
Schuckfordi (<i>Sam.</i>) <i>Historia orbis sacra & profana. Tomi II.</i>	289
Thorschmidii (<i>Iusti Christiani</i>) <i>Historia praefectura sacrorum</i> <i>Thomanae, quam Praeposituram vocant, in urbe Lipsiensi.</i>	155

VI. *Libri Miscellanei.*

Anonymi <i>Specimen de Consuetudine.</i>	130
<i>Specimen Philosophiae nova, quae docet artem parandi</i> <i>pecuniam.</i>	142
<i>Periculum criticum super Prosodiam Gallicam.</i>	287
<i>Descriptio urbis & consuetudinum Aureliae.</i>	315
<i>Tentamina in diversa argumenta literatura & disci-</i> <i>plinae moralis. Pars I & II.</i>	428
<i>Historia theatri Gallici.</i>	472
<i>Homo & seculum, seu diversa regula critica & mora-</i> <i>les.</i>	477
	Banier-

I N D E X

Banierii <i>Mythologia & Fabula, per historiam explicata.</i>	Tomus I.	145
Baueri (<i>Christiani Frid.</i>) <i>Isagoge ad accentuationem Hebraicam.</i>		86
Baumeisteri (<i>Frid. Christiani</i>) <i>Historia doctrina, recentius controversa, de Mundo optimo.</i>		238
Bochii (<i>Ostavi</i>) <i>Observationes in antiquum theatrum, Adria detectum.</i>		313
Canzii (<i>Isr. Gottlieb</i>) <i>Philosophia fundamentalis, suis disciplinis comprehensa.</i>		63
Carpzovii (<i>Jo. Bened.</i>) <i>Meditationum logicarum Specimina tria.</i>		28
Castilionii (<i>Baltb.</i>) <i>Opera, lingua Italica & Latina scripta, edita à Jo. Ant. & Cajetano Vulpiis.</i>		529
Corvini (<i>Christiani Jo. Ant.</i>) <i>Institutiones Philosophicae rationalis.</i>		24
Euripidis <i>utraque Iphigenia, in Aulide & in Tauris, in versum Thufcanum conversa a Jo. Bapt. Caracciolo.</i>		319
Foulon <i>Historia Leodiensis, per Episcoporum & Principum seriem digesta. Tomus III.</i>		337
Funcii (<i>Jo. Nic.</i>) <i>e Literarum studiis, earumque tradendarum certa ratione, Consultationes scholasticae.</i>		93
Gœde (<i>Caroli Frid.</i>) <i>Demonstrationes philosophicae de existentia corporum angelicorum.</i>		72
<i>Historia Regiae Scientiarum Academiae ad A. 1732.</i>		362
	<i>ad A. 1733.</i>	416
	<i>ad A. 1734.</i>	443
Klimi (<i>Nic.</i>) <i>Iser subterraneum.</i>		216
M. (<i>H.</i>) <i>Proportio harmonica in ratiocinio detecta.</i>		220
Maffæi (<i>Scip.</i>) <i>Observationes literariae. Tomus II.</i>		375
Maichelii (<i>Dan.</i>) <i>Institutiones Logicae, methodo eclecticae adornatae.</i>		38
Meieri (<i>Ge. Frid.</i>) <i>Demonstratio, qua, materiam cogitandi vim capere haud posse, evincitur.</i>		13
		Mon-

A U T O R U M.

Moncriffi <i>Tentamen de Necessitate modisq; placendi.</i>	548
Morei (Mich. Josephi) <i>Carmina.</i>	190
Oliveri <i>Commentatio de Profodia Gallica.</i>	475
Orfi (Jo. Josephi) <i>Animadversiones in Boboursii. Artem bene cogitandi in scriptorum compositione.</i> Tomi II.	546
Raffionei (Dominici) <i>Oratio funebris in obitu Eugenii Francisci, Principis Sabaudiae.</i>	514
De Percel (C. Gordoni) <i>de Usu Fabularum Mithistoriarum.</i> Tomi II.	284
Reuschii (Jo. Pet.) <i>Systema metaphysicum antiquorum ac recentiorum.</i>	66
Robeck (Jo.) <i>Exercitatio philosophica de morte voluntaria Philosophorum & bonorum virorum.</i>	279
Rusmeyeri (Mich. Christiani) <i>Labores Academici varii.</i>	467
Seftani (L.) <i>ad Gajum Salmorium Sermo quintus.</i>	550
Severi (P. Cornelii) <i>Aetna, & P. Syri Sententia, in Gallicum conversa.</i>	465
Stiebriz (Jo. Frid.) <i>Expositio cogitationum, rationi congruentium, de viribus intellectus humani, conscriptarum a celeb. Philosopho, Christ. Wolffio.</i>	42
Täckii (Frid. Petri) <i>Tract. de Facultate & studio sese aliis approbandi.</i>	543
Tuberonis (Horatii) <i>Quinque Dialogi, facti ad imitationem veterum.</i> Editio nova L. M. Kahlii.	70
Waltheri (Christoph. Theodosii) <i>Ellipses Hebraicae, denuo editae a Christ. Schoettgenio.</i>	334
Zorzi (Mich. Angeli) <i>Marmor illustratum.</i>	105

Libri Theologici, supra omiffi.

<i>Anonymi Harmonia & suavis ordo inter sextiduum creationis, quietem, lapsum, &c.</i>	401
<i>Commentatio, qua dogmatice pertractantur falsa miracula hujus temporis.</i>	482
Camilli (Petri) <i>Peccator divina voce devictus.</i> Tomi III.	545
Catrou (Franc.) <i>Historia Tremulorum.</i>	407
De Rohr (Julii Bernh.) <i>Phyttheologia.</i>	541

Bbb b

INDEX

I N D E X
RERUM NOTABILIORUM.

A.

Absolutio a peccatis nonnullis soli Episcopi reservata. 22 seq.
 Abstractorum doctrina explicata. 31
 Academiarum Tolosana & Montisbellicardi memoria renovata. 535
 Accentuationis Hebraicae leges illustrata. 84 seq.
 Accentuum Hebraicorum generis. 88
 Acta Apostolorum paraphrasi illustrata. 299 seq.
 Adami historia carmine descripta. 203 seq.
 Adriæ theatrum antiquum detectum. 313 seq.
 Aegypti dynastia illustrata. 331 seq.
 geographia & historia illustrata. 434 seq.
 Aegyptiorum veterum chronologia illustrata. 498
 Aemiliani (Hieron.) Congregationis Somachensis fundatoris, vita descripta. 5 seq.
 Aeris natura explicata. 527
 Aetnæ montis incendia descripta. 467

Agnum paschalem an Christus in cena ultima comederit? 143 seq.
 Ahasverus, Estheris maritus, quis fuerit? 271 seq.
 Amath urbs an sit Antiochia? 196
 Anemometrum novum inventum. 445 seq.
 Angelis corpus organicum asseritum. 73. 354 seq.
 an tribui possint corpora? 360 seq.
 Angelorum doctrina qualis? 38
 Angliæ sub Anna status descriptus. 4
 Anglorum Theologi & Philosophi contumeliose tractati. 264 seq.
 Anima rationalis quo tempore primum cum fatu communicetur? 522 seq.
 Animæ humane cum corpore conjunctio qua? 20
 Animarum creatio quotidiana asserta. 75 seq.
 Annæ, Reg. Angl. regnandi ratio sub judicium vocata. 4
 Epistola edita. 5
 Anni veteris ratio qua? 290
 498
 Annus

RERUM NOTABILIORUM.

Annus olim in tres partes di- visus. 176	Belgii fœderati hodierna fa- cies descripta. 213 seq.
Antimonii tinctura quomodo emendanda? 6 seq.	historia in com- pendio tradita. 442 seq.
Aram - Nabaraim regio an sit Mesopotamia? 483	Berrettini (Petri) pictoris, vi- ta. 506
Architectorum mobiliorum vi- ta. 508. 510	Blanchini (Franc.) vita & scripta recensita. 420 seq.
Aquæ natura explicata. 527	Bosniæ regni historia & geo- graphia illustrata. 349 seq.
Armati (Salvino) inventio per- spicillorum asserta. 317	In Bosniæ regnum jura Impe- ratori vindicata. 345 seq.
Aiarchæ qui fuerint? 187	Brentii (Jo.) senioris, vita de- scripta. 463 seq.
Assyriorum Regum historia il- lustrata. 272. 291	Burgundica, cum Helvetiis ge- stia, bella descripta. 49 seq.
Aulici quæ esse virtutes de- beant? 531 seq.	
Aureliæ urbis antiquitates vestigata. 315 seq.	
Aurora borealis A. 1737 in Ita- lia conspecta. 384	
Austriacorum Imperatorum res gesta descripta. 2	
Austriæ Presbyteri recensiti. 124	
Avtochiria a Robeckio defensa. 281 seq.	
C.	
	Cadavera humana rite se- candi modus descriptus. 133
	Calendarii perpetui constru- ctio tentata. 366
	Calendarigraphiæ emendan- da consilia. 140
	Cancro infectæ partes corpo- ris humani examinata. 415 seq.
	Caroli VI Imp. res gesta, & quæ eo mortuo acciderunt, descripta. 2 seq.
	Castiodori nomina senatoria explicata. 380 seq.
	scripta recensita. 383
	Casti-
B.	
Babyloniorum Regum histò- ria illustrata. 272	
De Balzaco judicium. 432	
Contra Bajum promulgata Bul- la an ab ecclesiâ fuerit re- cepta? 318 seq.	
Balnagius refutatus. 158 seq.	
	Bbb b 2

I N D E X

<i>Cassiodorus, an Cassiodorius, scribendum?</i>	382	<i>Concilii Tridentini historia descripta.</i>	52 seq.
<i>Castilionii (Balb.) Comitis vita descripta.</i>	529 seq.	<i>Concilium Lateranense Stephani III editum.</i>	342 seq.
<i>Chalybem ex ferro conficiendi ratio qua?</i>	260 seq.	<i>Conradi Magni, Comitis Westsiniensis, historia descripta.</i>	350 seq.
<i>Chiliastarum dogma refutatum.</i>	81 seq.	<i>De Consecrationibus Episcoporum Anglorum controversia exposita & dijudicata.</i>	449 seq.
<i>Chinensium Imperatorum historia illustrata.</i>	242 seq.	<i>Consilia theologica ab utilitate commendata.</i>	373 seq.
<i>Chiraci, Medici, elogium.</i>	366	<i>Consuetudinis in vita communi & in Jure magna vis.</i>	130 seq.
<i>Chirurgicarum operationum exempla collecta.</i>	414	<i>Corrigiani (Mich. Caroli Vicedomini) vita descripta.</i>	518
<i>Chlodovæi regno limites sui desinit.</i>	304	<i>Creationis narratio Mosaisca cum theogonia Hesiodi comparata.</i>	402 seq.
<i>Christi gesta chronologice vestigata.</i>	273	<i>Courayerii (Petri Franc.) vita descripta.</i>	450 seq.
<i>Christiana religio ab objectionibus Anonymi vindicata.</i>	326 seq.	<i>qua fuerint in Anglorum Episcopos merito?</i>	451 seq.
<i>De Christo doctrina ex rationis principis demonstrata.</i>	10 sq.	<i>Ctesia fides asserta.</i>	291
<i>Chronologia sacra illustrata.</i>	193 seq.	<i>Curvarum novum genus, persecutionis dictum.</i>	364
<i>antiqua explicata.</i>	497 seq.	<i>De Curvis Problemata nonnulla soluta.</i>	444 seq.
<i>Chymia in Medicina usus demonstratus.</i>	60 seq.	D.	
<i>Cogitandi vim an habeat materia?</i>	14 seq.	<i>Danorum extra patriam res gesta descripta.</i>	205 sq.
<i>De Coloribus systema Malebranchii confirmatum.</i>	166	<i>Dei existentia & providentia demonstrata.</i>	263 seq.
<i>Newtoni refutatum.</i>	167 seq.	<i>De</i>	
<i>Cometa anni 1737. Bononia observatus.</i>	376 seq.		

RERUM NOTABILIORUM.

- De Deo doctrina ex ratione demonstrata.* 16 seq.
- Dierum septem creatio nova ratione explicata.* 402 seq.
- Dii veterum gentilium ex historia antiqua explicati.* 150 seq.
- quomodo explicandi?* 174 seq.
- Durci (Jo.) vita, & acta maxime Succana, descripta.* 160 seq.
- E.
- E***cclésiastici Scriptores Seculi XVIII recensiti.* 197 seq.
- 247 seq.
- Electricitatis natura indagata.* 417
- doctrina illustrata.* 444
- Ellipses Hebraica collecta.* 334 seq.
- Encoma apud Hieronymum quid?* 376
- Epicycloidum sphericarum natura definita.* 364 seq.
- De Episcoporum Anglorum consecrationibus controversia exposita & dijudicata.* 449 seq.
- Epona in antiquo monumento.* 154
- Eruditorum vitia & virtutes examinata.* 428 seq.
- Evangelii Joannei titulus explicatus.* 390
- Eugenii, Principis Sabaudia, laudes descripta.* 514 seq.
- Euripidis Iphigenia dua in Italicum conversa.* 329
- illustrata.* 330
- F.
- F***abula antiqua ex Historia veteri explicata.* 146 seq.
- Fabularum gentilium origo & sensus vestigatus.* 174 seq.
- Romanensium usus & catalogus.* 284 seq.
- Fanaticorum deliria irrisa.* 409 seq.
- Febris epidemica, qua A. 1734 Corcavia grassata est, examinata.* 256 seq.
- Florentinae reipublice historia descripta.* 511 seq.
- Foetus quando primum in utero animam rationalem accipiat?* 522 seq.
- De Fontanini (Justi) Eloquentia Italica iudicium.* 379 seq.
- Forojulieneses viri illustres recensiti.* 461 seq.
- Fossæ (Petri Thoma) vita.* 300
- Franciae nomen à quo tempore fuerit in usu ad partem Galliarum designandam?* 303
- Friderici Christiani, Principis Saxonie Electoralis, laudes descripta.* 191

Bbb b 3

Gallice

I N D E X

G.

Gallicæ profodia ratio explicata. 475 seq.
 Gellei (Claudii) vita. 507
 Generatio ex aqua & spiritu qua? 392 seq.
 Gentchiscani, famosissimi Orientis victoris, historia descripta. 241 seq.
 genealogia illustrata. 246
 Geographicarum Tabularum Homannianarum notitia. 217 seq.
 Gordianorum historia illustrata. 107
 Gosen terra in Arabia quaerenda. 487
 Grotius refutatus. 397

H.

Harmoniz præstabilita systemate iudicium. 68
 Hebdomadum 70 Danielis Chronologia vestigata. 272
 Hebraicæ ellipses collectæ. 334 seq.
 Helvetiorum historia illustrata. 49 seq. 56
 Reformationis historia scriptis illustrata. 125 seq.
 Hesiodæ theogonia verus sensus vestigatus. 174 seq. 402 seq.

S. Hieronymi Operum nova editio descripta. 376
 Historia ecclesiastica N. Test. caute ac prudenter tractanda. 156
 sacra antiquior illustrata. 193 seq.
 universalis in compendio tradita. 439 seq.
 Homannianarum tabularum geographicarum notitia. 217 seq.
 Hominem ad gloriam Dei conditum, ex facultate intelligendi demonstratur. 359
 Homo secundum varias ætates delineatus. 478 seq.
 Hydropisis pulmonum atque hepatis. 363

L

Idearum & notionum doctrina explicata. 30. 39 seq.
 Idololatriæ origo & progressus. 148
 Ignis natura explicata. 527
 Ikenius (Conr.) refutatus. 143 seq.
 Indicis librorum prohibitorum historia. 305 seq.
 varia editiones recensite 306 seq.
 Ad Indictionem pro quovis anno determinandam regula suppeditata. 383
 Indiffe-

RERUM NOTABILIORUM.

Indifferentismus religionum de-
bellatus. 188

De Ingenii principatu varia
nationum diffidia descripta.

547

Inscriptio antiqua Gordiani III
illustrata. 105 seq.

Joannei Evangelii titulus ex-
plicatus. 390

Josephi Patriarcha religio a
criminationibus Basnagii
vindicata. 158 seq.

Scriptoris Græci, histo-
ria in Germanicum trans-
lata. 194 seq.

illustrata. 195 seq.

Josua typus Christi. 83 seq.

Italici belli historia descripta.

441

Iter subterraneum Klimi, fa-
bula. 216 seq.

Judæorum. universalis ad Je-
sum conversio an sperari
possit? 79 seq.

In Judice literario que in pri-
mis requirantur? 429 seq.

Judithæ historia illustrata.
267 seq.

Juliarum Augustarum gensalo-
gia illustrata. 106

Jus Romanum nova ratione
a Jense emendatum. 254 seq.

ex Græco versum

esse, nova Jensi sententia.

255

K.

Klimi (Nic.) iter subterraneum,
fabula. 216 seq.

L.

Cum Lacte humano prima
L morborum & malo-
rum affectuum semina com-
municari, demonstratum.
368 seq.

De Lagny (Thoma Fantet) elo-
gium. 446

Langedociarum historia illu-
strata. 533 seq.

Latine scribendi exercitatio
quomodo comparanda? 94
seq.

Lebusiensis Episcopatus historia
descripta. 215

Leges Romanae varie emenda-
ta. 252. 254 seq.

Leibnitii Theodicaa recens edi-
ta. 317

Leodiensium Episcoporum vi-
ta descripta. 337 seq.

Leodiensis civitatis historia il-
lustrata. 339 seq.

Leopoldi Imperatoris res ge-
sta descripta. 411 seq.

Libri aliquot, sub prima in-
venta typographia tempo-
ra Lipsiæ excusi. 157

De Libris aliorum judicandi
qua sit ratio tenenda? 429
seq.

Lipsiæ

I N D E X

Lipsiæ excus sub initia typographiæ libri aliquot recensiti.	157	De Maria, uxore Wilhelmi, R. Angl. iudicium.	4
Lipsiensis Præpositura Thomana historia descripta.	155 seq.	Marklandus (Jer.) refutatus.	180 seq.
Literarum tractandarum ratio præscripta.	93 seq.	Marlborugiæ Ducis in Angliâ vivendi ratio ab ipsa descripta.	3 seq.
Logicæ definitio qua? principia methodo ecclesiastica explicata.	30	Materia an cogitandi vim habeat?	14 seq.
	38 seq.	Matheseos elementa, ad Mechanicam Philosophiam accommodata.	163
illustrata.	42 seq.	Mediæ Regum Chronologia illustrata.	269. 274
Longitudines locorum observandi nova ratio.	419	Meditatio tum a priori, tum a posteriori, quomodo instituenda?	29
Lotharingæ historia descripta.	54 seq.	Meier, vox Germanica, unde?	232
De Louville, Equitis, elogium.	366	De Messia duplici sententia Judæorum refutata.	274 seq.
De Lucis variis gradibus cogitata nova.	365	Metaphysica veterum ac recentiorum in compendio tradita.	66 seq.
Lunares tabula nova promissa.	239	Meteorologicæ anni 1732 observationes.	363
M.		Miracula hujus temporis falsitatis convicta.	489 seq.
Magiæ superstitiosa que criteria?	24	Mongusiorum, China dominorum, historia descripta.	241 seq.
Magnus cur dictus Cassiodorus?	380 seq.	Morbi qua ratione soleant communicari?	367 seq.
Mahommedis vita descripta.	89 seq.	Morus (Mich. Josephi) Carmina laudata.	192
Majestatis jura an sint eadem, qua Regalia?	34 seq.	Mor-	
Mammæ cancrose amputata casus rarior.	415		

RERUM NOTABILIORUM.

Morlandus *refutatus*, 219 seq.
 325 seq.
Mosaica dierum septem creatio nova ratione explicata.
 402 seq.
Mosis historia a Criticorum audacia vindicata. 201 seq.
narrationibus Egyptiacis lux accensa. 331 seq.
Muhammedanarum historia illustrata. 439
Mundi creatio carmine descripta. 203 seq.
De Mundo optimo doctrina exposita. 238 seq.
Mythologia antiqua plenius ex historia vetere illustrata.
 148 seq.
Mythologia gentilium verus sensus vestigatus. 174 seq.

N.

Natura arcana in *Vet. Testamento vestigata.* 265 seq.
Noltenii (Rud. Aug.) scripta promissa. 236
De Nucibus Margaccis singularia. 134
Numos parandi ars commentata. 143
Nutricibus an infantes debeant lactandi tradi? 367 seq.

O.

Olei natura explicata, 527
Oricellarii (Bern.) vita & merita. 440 seq.
S. Orseoli (Petri) Ducis Venetiarum, vita descripta. 458 seq.

P.

Parisienfis urbis origo & historia descripta. 97 seq.
Parisi, Abbatis, miracula examinata. 490 seq.
Paschalis methodi ad perfectum statum perducenda consilia suppeditata. 135 seq.
Passionei Card. scripta recensita. 378
eloquentia laudata. 515
Patres Ecclesie an favorint Pontificiorum doctrinis?
 249 seq.
Peccati originalis a parentibus ad posterum propagatio demonstrata. 91 seq.
Peccator quomodo ad Deum revocandus? 545
Perspicilla a quo primum inventa? 309 seq.
Petri I, Russorum Imperatoris, res gesta descripta. 501 seq.

Cccc

Philos.

I N D E X

<i>Philosophia rationalis metho- do scientifica exposita.</i> 25 seq.	<i>Pontificum Romanorum vita descripta.</i> 108 seq.
<i>fundamentalis mo- do systemate explicata.</i> 63 seq.	<i>Portus Regalis historia illustra- ta.</i> 300
<i>Physices in Theologia usus de- monstratus.</i> 46	<i>Præposituræ Thomana in urbe Lipsiensi hystoria descripta.</i> 155 seq.
<i>principia explicata.</i> 46 seq.	<i>Presbyterorum Austria vita descripta.</i> 124
<i>capita precipua ex- posita.</i> 175 seq.	<i>Prophetiæ religionis Christia- ne vindicata.</i> 322 seq. 397 seq.
<i>Pictorum nobiliorum vita de- scripta.</i> 507 seq.	<i>Proportio harmonica in ratio- cinio detecta.</i> 220 seq.
<i>Du Pinii vita & scripta.</i> 198 seq. 200. 201	<i>Profodiæ Gallica ratio expli- cata,</i> 475 seq.
<i>Bibliotheca Scripto- rum ecclesiasticorum supple- ta.</i> 196 seq. 247 seq.	
<i>epitaphium.</i> 201	Q.
<i>Placendi altis studium commen- datum.</i> 544. 548 seq.	Q uiritium <i>ius a civitate Romana non diversum.</i> 128 seq.
<i>Placentini, Ireni discipuli; me- moriam renovata.</i> 537	R.
<i>Ex Plantis providentiæ divina demonstrata.</i> 542	R ationis <i>in rebus sacris usus demonstratus.</i> 10 seq.
<i>De Poësi Gallorum rhytmis carente varia variorum ju- dicia.</i> 287 seq.	<i>Reformationis sacrorum in Helvetia fata descripta.</i> 15 seq.
<i>Poëtarum Gallorum notitia li- teraria.</i> 473 seq.	<i>Regalium doctrina explicata.</i> 34 seq.
<i>Pontificiorum causa male a Mabisso propugnata.</i> 248 seq.	<i>Religionis vere fundamenta quæ?</i> 219
<i>in refutandis Pro- testantibus iniquitas.</i> 448 seq.	<i>Revelatæ religionis mysteria vindicata.</i> 326 seq.
	Reve-

RERUM NOTABILIORUM.

Revelationis vera criterio qua?	67	Gen. I, 15.	335
Robeckii (Jo.) vita.	280	17.	ibid.
Romanensibus fabulis verum pretium statutum.	285 seq.	II, 7.	393
Rüdigeriana Philasophia cum Wolfiana comparata.	28 seq.	8.	404
		III, 5.	392
		24.	391
		IV, ult.	293
		VI, 1.	294
		2.	359
		VII, 11.	266
		21.	77
		29.	48
		X, 11.	298
		13.	331
		15.	332
		XI, 2.	297
		XII, 8.	335
		15.	332
		XV, 10 seq.	333
		17.	391
		XVI, 2.	488
		XVIII.	470
		5.	196
		8.	470
		XXII, 2.	483
		22.	ibid.
		31.	ibid.
		XXV, 9.	486
		XXVI, 18.	299
		22.	335
		XXVIII, 12-15.	396
		XXX, 12.	487
		XXXI, 22. 23.	483
		25.	335
		36.	298
		48.	483
		Gen.	Gen.
S.			
Sacchii (Andrea) pictoris, vita.	507		
Sacrificiorum ortus & signifi- catio.	404 seq.		
Salem faciendi modus singula- ris.	538		
Salium proprietates explicatae.	528		
Scale Jacobea mysterium ex- plicatum.	390 seq.		
Scepticismus in quo consistat?	70 seq.		
Schillingius (Dieboldus) accu- ratus Helvetiorum Histori- cus.	49		
Scholarum publicarum usus.	94		
Schwarzburgicorum Comitum & Principum historia de- scripta.	57 seq.		
Scripturae S. loca explicata, aut illustrata:			
Gen. I.	88		
1.	265		
2.	402		
3.	394		
4.	402		

Ccc c²

I N D E X

<i>Gen.</i> XXXIII, 13. 14.	483	<i>Num.</i> XXI, 14.	488
18.	487	XXII, 16.	92
XXXIX, 14.	335	XXIV, 17.	276
XLI, 43.	336	XXV, 16.	92
53.	294	80.	84
XLVI, 26.	92	XXX, 3.	293
XLIX, 10.	487		
14.	277	<i>Deut.</i> IV, 15-19.	178
24.	488	XII, 21.	297
26.	278	XIII, 1.	491
33.	470	6.	392
		XVII, 3.	276
<i>Exod.</i> I.	159	XVIII.	491
21.	488	XXIII, 4.	484
II, 17.	ibid.	XXV, 21.	297
III, 2.	391	XXVI, 6.	395
VI, 16.	297	XXVIII, 54.	392
VIII, 11.	336	XXX, 3.	276
XII, 29.	357	XXXI, 24.	87
XV, 10.	335	XXXIII, 16.	278
XVIII, 13.	237		
XXIV, 10.	391	<i>Jos.</i> V, 9 seq.	333
XXX, 34.	335	XIII, 3.	299
40.	ibid.		
XL, 11.	277	<i>Judic.</i> V, 9.	395
		XIII, 17.	394
<i>Levit.</i> II, 6.	336		
XV, 22.	498	<i>Ruth.</i> IV, 11.	488
XVII, 3. 4.	297		
		<i>1 Sam.</i> IV, 17.	390
<i>Num.</i> XI, 5.	437	XXVII, 8.	335
XV, 35.	336	XXXI, 9.	390
XVI, 22.	92		
XIX, 9.	394	<i>2 Sam.</i> VI, 10.	335
XX.	454	VII, 21.	394
5.	437	XII, 8.	392
		<i>2 Sam.</i>	392

RERUM NOTABILIORUM.

2 Sam. XVIII, 21.	390	Pf. II.	277
26.	ibid.	III, 7.	335
XXIII, 20.	336	XVII, 2.	400
XXIV, 15.	357	XIX, 3.	335
		XXII.	396
1 Reg. I, 2.	392	XXIV, 3.	335
XI, 21.	196	6.	ibid.
XIII, 17.	394	XXIX, 3.	404
XVII, 17 seq.	277	XXX, 15.	335
		XXXIII, 4.	394
2 Reg. XVIII, 21.	299	6.	ibid.
XIX, 9.	ibid.	XXXIV, 21, 22.	19
39.	357	XXXVII, 2-5.	404
		XL, 10.	324. 390
1 Chron. V, 9.	486	XLV, 22.	394. 396
XVI, 23.	390	LI, 9.	393
XVII, 20.	394	LXVIII, 9.	335
XX, 11.	297	12.	390
XXI, 16.	357	18.	335
2 Chron. III, 1.	294	LXXII.	396
XXI, 16.	299	17.	391
XXV, 11.	335.	LXXXIII, 6.	486
20.	500	XC, 1.	236
XXVI, 18.	544	XCIV, 4.	335. 464
		XCv.	85
Neb. III, 4 seq.	335	XCVI, 2.	390
VIII, 8.	87	CII, 26.	395
		CIII, 20.	357
Esther. IV, 2.	335	CVII, 20.	394
10.	268	CX.	398
V, 1.	335	CXIX, 26.	335
VI, 8.	ibid.	29.	394
VIII, 15.	ibid.	151.	395
		CXX.	471
Job. XXX, 15.	335	CXXI.	ibid.
XXXVII, 25.	404	CXXII.	471

I N D E X

<i>Jer.</i> CXXX.	364.	<i>Ef.</i> XXIII, 4.	396.
CXXXIV, 6.	486	XXVII, 12. 13.	79
<i>Prov.</i> VIII, 22. 23.	295	XXVIII, 4.	87
XIII, 16.	11	15.	ibid.
XVIII, 15.	ibid.	16.	276
XIX, 2.	ibid.	24 <i>seq.</i>	331
<i>Ecclef.</i> XII, 7.	92	XXIX, 1.	336
<i>Gen.</i> I, 7.	335	22. 23.	79. 80
IV, 5.	274. 277	XXXII, 28-29.	79
VII, 3.	277	XXXIV, 35.	79. 80
XII, 10.	87	XXXV.	389
<i>Ef.</i> II, 2.	79	XL.	ibid.
III, 2. 3.	335	15.	88
4.	79	9.	390
V, 3. 4.	11	XLII, 5.	92
5.	336	XLIX, 14.	79
VII, 10.	88	LI, 3.	ibid.
15.	ibid.	11.	ibid.
VIII, 6.	336	21-25.	ibid.
IX, 1-6.	88	LII.	88
6.	323. 398	7.	390
XI.	ibid.	LIII.	88
1-5.	88	5.	277
4.	79	LIV, 1 <i>seq.</i>	79
11-13.	ibid.	LV, 1.	328. 393
XIV,	ibid.	LVII, 16.	92
8.	335	LX.	79
XV, 5.	336	1-5.	88
XX, 1.	268	6.	88. 390
2.	396	LXI, 1 <i>seq.</i>	390
4.	299	LXII, 1-3.	79
XXII.	268	LXV, 17. 19.	80
		LXVI, 10.	336
		<i>Jer.</i> I, 13.	335
		IV, 15.	ibid.
			<i>Jer.</i>

BERUM NOTABILIORUM.

<i>Jer.</i> VII, 22.	296	<i>Micb.</i> III, 3.	336
XIV, 8.	335	VII, 5.	392
XX, 15.	390		
XXIII, 6.	80	<i>Nah.</i> II, 1.	390
XXX, 6.	ibid.	III, 8.	299
XXXI, 20.	278		
XLVIII, 34.	336	<i>Zeph.</i> II, 9.	335
<i>Ex.</i> I, 4.	391	<i>Zach.</i> XII, 1.	92. 393
X, 1, 2.	ibid.	10.	277. 394
XIII, 18.	544		
XVI, 10.	438	<i>Mal.</i> III, 1.	88. 277
26.	ibid.	2-5.	88
XVIII, 6.	80		
XXXVI, 25.	393	<i>Judith</i> I, 1.	267. 500
XXXVII.	80	5.	267
XXXIX, 7.	293	9.	271
XLIII, 2.	335	II, 1.	267
XLV, 16.	ibid.	III, 14.	269
		IV, 2.	267. 268
<i>Dan.</i> VII, 6.	391	V, 2.	267
9. 10.	ibid.	12.	271
VIII, 1.	395	22. 25.	268
9.	335	VI, 7-10.	269
IX, 1.	500	VII, 1.	ibid.
XII, 7.	80	VIII, 4.	270
		XVI, 30.	277
<i>Hof.</i> III, 4. 5.	ibid.		
VIII, 2.	335	<i>Siv.</i> IX, 1.	392
20.	ibid.		
X, 2.	ibid.	<i>Matth.</i> V, 19. 20.	87. 181
XII, 5. 6.	390	VI, 26.	182
11.	335	VII, 15.	492
		VIII, 11.	391
<i>Joch.</i>	88	29.	359
		IX, 15.	183
		<i>Matth.</i>	

I N D E X

<i>Matth. X, 16.</i>	11	<i>Luc. II, 26.</i>	184
22.	182	<i>IV, 16-18.</i>	324
31.	ibid.	22.	ibid.
<i>XI, 2 seq.</i>	324	<i>V, 13.</i>	183
4. 5.	16	<i>VI, 34.</i>	184
<i>XII, 12.</i>	182	<i>VIII, 30.</i>	318
39. 40.	471	<i>IX, 24.</i>	182
<i>XIII, 24 seq.</i>	83	<i>X, 42.</i>	ibid.
<i>XIV, 14.</i>	91	24.	276
<i>XV, 19.</i>	77	<i>XII, 7.</i>	ibid.
<i>XVII, 5.</i>	391	24.	ibid.
<i>XIX, 28.</i>	83	<i>XVI, 16.</i>	471
<i>XX, 1 seq.</i>	85	<i>XVII, 10.</i>	328
20 seq.	83	<i>XX, 35.</i>	357
<i>XXII, 4-6.</i>	16	41.	324
31.	324	<i>XXIII, 4 seq.</i>	184
<i>XXIII, 13.</i>	177	8.	ibid.
37.	80	<i>XXIV, 34.</i>	472
<i>XXIV, 13.</i>	182	39.	358
24.	492	47.	183
<i>XXV, 31.</i>	237		
<i>XXVI, 25.</i>	182	<i>Jo. I, 7.</i>	184
<i>XXVIII, 15.</i>	326	18.	392
		51.	390. 391
<i>Marc. II, 19.</i>	184	<i>III, 8-18.</i>	327
23.	183	36.	328
<i>VIII, 35.</i>	182	<i>IV, 22.</i>	297
<i>XI, 28.</i>	184	<i>V, 18.</i>	186
<i>XII, 10.</i>	182	38.	394
31.	324	39.	11
<i>XIII, 13.</i>	182	<i>VI, 51.</i>	183
23.	492	<i>VII, 12.</i>	184
<i>XVI, 8.</i>	357	43.	181
		<i>VIII, 25.</i>	394
<i>Luc. I, 2.</i>	394	56.	276
II, 2.	237	<i>IX, 2.</i>	92
			30.

RERUM NOTABILIORUM.

<i>Jo.</i>	<i>X, 12.</i>	183	<i>Act. XXVI, 3.</i>	183
	33.	ibid.	7.	184
	35.	181. 394		
	<i>XI, 9.</i>	85	<i>Rom. I.</i>	8 seq.
	<i>XIV, 10.</i>	392	16.	328
	12.	401	<i>II-XI.</i>	8 seq.
	<i>XV, 5.</i>	182	<i>II, 16.</i>	390
	<i>XVII, 17.</i>	394	<i>III, 14.</i>	9
	<i>XIX, 13.</i>	237	<i>V, 15-19.</i>	472
	14.	144	<i>VI, 4.</i>	ibid.
	<i>XX, 15.</i>	358	<i>VII, 14-25.</i>	9
	<i>XXI, 20 seq.</i>	184	17.	77
	25.	ibid.	<i>VIII, 3. 4.</i>	54E
	<i>XXVII, 5.</i>	401	6.	77
			22.	472
<i>Act. I, 2.</i>	400		23.	9
4.	ibid.		<i>IX, 6.</i>	182
<i>II, 1.</i>	ibid.		17.	540
13.	ibid.		22. 23.	ibid.
29.	183		<i>XI, 1. 2.</i>	80
<i>III, 13.</i>	ibid.		4. 5.	ibid.
<i>IV, 28.</i>	540		25. 26.	ibid.
<i>V, 4.</i>	400		<i>XII, 2.</i>	11
15.	401		<i>XVI, 12.</i>	544
<i>VI, 15.</i>	237. 357			
<i>VII, 14.</i>	487		<i>1 Cor. VI, 13.</i>	357
58.	184		<i>XII, 31.</i>	469
<i>X, 36.</i>	394		<i>XIII.</i>	357
<i>XII, 7.</i>	357		<i>XV, 5 seq.</i>	184
<i>XIII, 26.</i>	394		50.	358
<i>XVII, 11.</i>	184		51. 52.	83
24.	182			
<i>XIX, 1-5.</i>	127		<i>2 Cor. IV, 16.</i>	77
3.	186		<i>VI, 2.</i>	85
<i>XX, 32.</i>	394		<i>X, 5.</i>	382
<i>XXIII, 3.</i>	357			
			<i>Ddd d</i>	<i>Gal</i>

I N D E X

<i>Gal.</i> III, 7.	182	<i>2 Pet.</i> II, 3.	544
8. 9.	391	15.	188
14.	ibid.	17.	11
17.	486	21.	357
IV, 30.	471	III, 2-13.	83
<i>Eph.</i> I, 11.	328	<i>1 Jo.</i> I, 1.	183, 394
IV, 9.	396	2. 3.	183
20 seq.	ibid.	12.	184
V, 5-8.	549	V, 6.	393
15.	11	8.	ibid.
20.	541	<i>2 Jo.</i> VII.	182
<i>Phik</i> III, 9-11.	328	<i>Hebr.</i> II, 5.	20
21.	358	IV, 8. 9.	83
<i>Col.</i> II, 9.	12	12.	394
<i>1 Theff.</i> IV, 5.	183	VI, 9.	84
V, 9.	540	X, 22.	393
<i>2 Theff.</i> I, 7.	357	25.	84
H, 8.	79	26. 27.	12
9.	492	34.	84
<i>1 Tim.</i> I.	328	37.	ibid.
V, 21.	544	XI.	276, 328
<i>2 Tim.</i> III.	89, 492	3.	394
<i>1 Pet.</i> I, 3.	183	32.	395
II, 2.	11	XII, 9.	92
8.	394, 540	27. 29.	85
III, 5.	394	<i>Jac.</i> I, 17.	92
19. 20.	396	II, 19.	395
21.	471	IV, 4.	544
IV, 6.	390	<i>Jud.</i> 4.	540

RERUM NOTABILIORUM.

<i>Apo. I, 2.</i>	394
<i>H, 14, 15.</i>	188
<i>III, 18.</i>	328
<i>XIII, 13.</i>	492
<i>15.</i>	ibid.
<i>XV, 2, 3.</i>	471
<i>XIX, 13.</i>	394
<i>XX, 1 seq.</i>	81. 82
<i>4-6.</i>	82
<i>14.</i>	ibid.
<i>7-15.</i>	83
<i>Sculptorum nobiliorum vita.</i>	508
<i>Sectanus, virulentissimus Satiricus.</i>	550 seq.
<i>Sessio Filii ad dextram patris explicata.</i>	236 seq.
<i>Severi (P. Corn.) Carmen de Etna in Galliam translatum.</i>	466
<i>emendatum.</i>	ibid.
<i>Syri (Publii) Sententia in Gallicis translata, & illustrata.</i>	467
<i>Simonius (Mab.) refutatus.</i>	399
<i>De Sinenium doctrinae iudicium.</i>	362
<i>Societatis Jesu Patres a criminationibus Sectant. vindicati.</i>	551
<i>Spiritus S. dona attributa-ria an suis hoc tempore inspectanda?</i>	469
<i>Stephani III, P. M. Concilium Lateranense editum.</i>	342 seq.

<i>In Syllogismis proportio harmonica detecta.</i>	220 seq.
<i>Syllogismorum doctrina explicata.</i>	32 seq.
<i>Syri (Ephraemi) Opera nova editio descripta.</i>	375 seq.
<i>Syriae historia illustrata.</i>	483

T.

<i>Taciti locus illustratus.</i>	237 seq.
<i>Tartari arcannum quomodo conficiendum?</i>	61
<i>sal sine magnis sumptibus conficiendi modus.</i>	62
<i>De Telluris figura sententia nova.</i>	525
<i>Theatri Gallici historia descripta.</i>	472 seq.
<i>Theatrum antiquum Atria detectum.</i>	313 seq.
<i>Thermometrorum theoria explicata.</i>	169 seq.
<i>S. Thomae de Aquino vita & scripta.</i>	385 seq.
<i>Thomae Praeposura in urbe Lipsiens. historia descripta.</i>	157 seq.
<i>Tiguri urbis antiquitas vestigata.</i>	153 seq.
<i>Tillemontii (Seb. Nani) vita.</i>	202 seq.
<i>Tornandi or. exculsa.</i>	446
<i>De Toulieu (Petri) scripta conjunctim edita.</i>	254
<i>vita.</i>	255

Ddd d 2

INDEX RERUM NOTABILIORUM.

<p>Tremulorum <i>biforta</i> descri- pta, 407 seq.</p> <p>Triffini (Jo. Ge.) <i>scripta re-</i> <i>centa</i>, 378</p> <p>Tullii (Servii) <i>leges</i>; quibus <i>etiam Reger absemperarent,</i> <i>qua fuerint?</i> 237 seq.</p> <p style="text-align: center;">U.</p> <p>Variolae <i>venaectionis</i> <i>facili-</i> <i>ter curanda</i>, 44 seq. <i>epidemica unde, &</i> <i>quomodo curanda?</i> 258 seq.</p> <p>Venaectionis <i>in cura vario-</i> <i>larum usus salutaris</i>, 44 seq.</p> <p>Veritas <i>logica qua sit?</i> 29 seq.</p>	<p>Valligorum <i>jura & consuetu-</i> <i>dines illustrata</i>, 234 seq.</p> <p>Ad Vortices <i>minutissimos vuni-</i> <i>um rerum elementa revo-</i> <i>cata</i>, 526</p> <p>Usura <i>an sit inter licita refe-</i> <i>renda?</i> 23</p> <p style="text-align: center;">W.</p> <p>Wolfiana <i>Philosophia cum</i> <i>Rüdigeriana comparata</i>, 28 seq.</p> <p>Walfii (Chrif.) <i>Metaphysica</i> <i>illustrata</i>, 21</p> <p style="text-align: right;"><i>Logica illu-</i> <i>strata</i>, 42 seq.</p>
--	---

Errores. operarum hi sunt emendandi: Pag. 179 lin. 22 post. *duorum* leg. *ucalesticorum*; pag. 233. lin. 5. pro *quodam* leg. *quasdam*; ead. pag. lin. 17 pro *praterire* leg. *praeferiri*; pag. 337 lin. 1 pro *Leodinenfis* leg. *Leodinsis*; pag. 431 delenda est tota *Iphigeniarum Euripidis* recensio, quippe cuius iam ante pag. 329 locus datus; pag. 322 lin. 3 pro *Tomus III* leg. *Tomus I*; pag. 329 lin. 20 pro *suspensa & affixa* leg. *suspensis & affixis*; pag. 446 lin. 9 pro *pedicant* leg. *proditorant*; ead. pag. lin. 14 pro *mathematicos* leg. *mathematicas*; pag. 462 lin. 29 pro *concinnatum* leg. *continua*.

